नालन्दा-देवनागरी-पालि-गन्यमालाय

सुत्तपिटके

अङ्गुत्तरनिकायपालि

(नवक-दसक-एकादसकनिपाता)

पघानसंसोधको भिक्ख जगदीसकस्सपो

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन पकासिता

302208

বি০২০१७

वित एक

मोतीलाल बनारसीदास,

नेपाली खतरा, पोस्ट बाहम नै० ७४,

वाराणनी,

(भारत)

THE ANGUTTARA NIKĀYA NAVAKANIPĀTA, DASAKANIPĀTA

& EKĀDASAKANIPĀTA

General Editor BHIKKHU J. KASHYAP

FALI PUBLICATION BOARD
(BHAR GOVERNMENT)

B. E. 2504

V.E. 2017

Sole Agents

MOTI LAL BANARASI DAS,

Nepali Khapara, Post Box No 75,

Varanzai, (India)

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hinayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life? Why should I live? Why should I do anything? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death?" Nijinzky summed up the whole problem in his Diary when he wrote: "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of tṛṣṇā or taṇḥā. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffering. When the Upanisads declare, "That thou art", tot toam asi, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou caust be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace. If few are chosen, it is because few choose to be chosen The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him The ten veramanis or prohibitions or abstinences called dasasila or dasasiksāpada which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words: "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unquents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist porcasila.

> Pāṇātipātā veramaņī sikkhāpadam samādiyāmi Adinnādānā veramaņī sikkhāpadam samādiyāmi Kāmesu miechācārā veramaņī sikkhāpadam samādiyāmi Musāvādā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi Surā-merayamajja-pamādaṭṭhānā

veramani sikkhāpadam samādiyāmi
Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's pañcasīla we will develop patience, courage, love

and unselfishness The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony, which is not at the mercy of outward circumstance.

Nirvāṇam paramam sukham: Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where samsāra and nirvāṇa are one. In Mahā-saccaka Sutta, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

"When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know: "Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself." Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvāṇa, the Government of India decided to publish

standard versons in Devanagari script of the complete Pali and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world

S Radhakrishnan

General Editor's Preface

In this Volume we are publishing the Navaka-nipāta, Dasaka-nipāta and Ekādasaka-nipāta of the Anguttara Nikāya. As we have already given an introduction to it in the first Volume of the book, it is not necessary to write any thing more at this place.

The present edition has been prepared co-ordinating the following versions of the text:—Burmese—Chattha-Saṅgā-yana publication, 1955; Siamese—Mahāmakuṭa Government publication, 1926; Sinhalese—Siri Devamitta Mahānāyaka Thera, 1915; Roman—edited by Prof. E. Hardy (P. T. S. 1899, 1900).

The press copy has been finally revised and seen through the press by our learned Editor, Shri Birbal sharma, M. A. and his assistants.

Varanasi 25.6.60 Bhikkhu J. Kashyap

सम्पादकीय

इस भाग में अब्जुत्तरीनकाय के श्रीत्तम तीन निपात – नवक निपात, दसक निपात तथा एकादसक निपात – प्रकाशित किये जा रहे हैं। क्योंकि इनका परिचय पहले भाग की मूमिका में ही आ गया है, उनके विषय में यहां कुछ लिखना श्रावस्थक नहीं समझा।

यह संस्करण निम्नसिखित प्रन्यों के आधार पर तैयार किया गया है :—वर्मी-संस्करण, खट्ट-सङ्गायन प्रकाशन (१९५४); स्यामी-संस्करण, महामकुट राजकीय प्रकाशन (१९६६); सिंहनी-संस्करण, सिरि देविमत्त महानाथक थेर द्वारा सम्पादित (१९१४); रोमन-संस्करण, प्रो० ए० हार्डी द्वारा सम्पादित (पालि टेक्स्ट सोसाइटी १८६६, १६००)।

हमारे विद्वान् सम्पादक, श्री बीरवल शर्मा, एम० ए० ने श्रपने योग्य सहयोगियों के साथ ग्रन्थ की पाण्डलिपि का ग्रन्तिम रूप तैयार कर मृद्रण का कार्य सम्पन्न किया ।

वाराणसी २**५-**६-६०

भिक्षु जगदीश काश्यप

THE PALI ALL MARELL IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

यत ब्राट इं. इं. उ.। कं. एट घोठ

CONSONANTS WITH VOWEL "A

9 KA	₽ Kna.	я gr	घ gha	₹ na
च ca	छ cha	ज ja	झ,ऋ jha	⊐ī ña
₹ ta	o tha	₹ da	ढ dha	v na
ਜ ta.	य tha	द da	ч dha	न na
ч ра	দ pha	₹ ba	म bha	н ma
ч уа	₹ra	ल la	ਰ va	v ma V sa
		~ 1		4 25
		₹ ha	≅ la	T am

VOWELS IN COMBINATION

कka काkā किki कीkī कुku कूkū केkc कोko खkha बाkhā विkhi चीkhi चुkhu चूkhū वेkhe चोkho

CONTUNCT-CONSONANTS

बक kka		ञ्च	ñca		₹ (lva		म्ब	mba
क्ख kkha	a	হন্ত	ñcha		ध्य	dhya		म्भ	mbha
क्य kya		ञ्ज	ñja		ब्ब	dhva		स	mma
कि kri		ञ्झ	i, হπ ñjh	a	न्त	nta		म्य ।	mya
क्ल kla		ट्ट,३	ęz tta		न्त्व	ntva		म्ह 1	nha
क्व kva		ट्ट, र	ée tipy		स्य	ntha		य्य प्र	ya
रुय khy:	a.	₹,३	ड्ड dda		स्द् :	nda		व्ह)	/ha
स्व khva	a	डु,	ब्द पं प्रीप	L	न्द्र	ndra		ल्ल]	la
ग्ग gga		पट	ņţa		न्ध ।	ndha		ल्य l	ya
च ggha	ı	ष्ठ	ņţha		न्न,	ন nna		ल्ह]	ha
ग्य gya		ण्ड	ņḍa		त्य	nya		व्ह १	ha
я gra			ņņa		न्ह	nha		स्त इ	ta
द्ध ṅka		ण्ह	ņha		ष	ppa		स्य s	tra
a nkh	a	त्त	tta		प्फ	ppha		स्न इ	na
ङ्ग, ङग i	iga	त्य	ttha		षा	pya		स्य इ	ya
ङ्घ, दघ i	igha	ख	tva		দ্ল	pla		₹स 5	sa
च्य cca		रम	tya			bba		सम्ब	ma
च्छ cch	a	म 1	tra		व्स	bbha		स्व ऽ	va
ज्जjja		₹,	द्द dda		हम् ं	bya		ह्य h	ma
জ্যা, উদ্দ	jjha	ৰ	ddha		ग्रो	ora		ह्न h	va
ञ्ञ ññ	a	द्य	dya		# 4 :	mpa		<u>छ</u> ह j	ha
न्ह ñha	L	द्र	dra		म्प	mpha			
t=ä;	f=i	;	Դ⊫i;	<u>"</u> =1	u;	"≔ū;	`=	≃e;	o=f
8	₹	ş	٧	¥	Ę	৬	=	ε	٥
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

अङ्गत्तरनिकायपालि

(नवक-इसक-एकाइसकनिपाता)

सूची

	ાપકહ્યા		पिट्टरङ्क
., नवकनिपातो		१०. वेलामसुत्तं	३५
१. सम्बोधिवगगो	ą	तस्सुद्दानं	३८
१. सम्बोधिसुत्तं	3	३. सत्ताचासवग्गो	३८
२. निस्सयसुत्तं	ય	१. तिठानसुत्तं	ঽৢৢৢ
३. मेघियसुत्तं	Ę	२. ग्रस्सखळुडू,सुत्तं	3,⊊
४. नन्दकसुत्तं	3	३. तण्हामूलकसुत्तं	४१
५. बलसुत्तं	१२	४. सत्तावाससुत्तं	४२
६. सेवनासुत्तं	१४	५. पञ्जासुत्तं	४३
७. सुतवासुत्तं	१७	६. सिलायूपसुत्तं	४३
८. सज्झसुत्तं	१८	७. पठमवेरसुत्तं	४६
६. पुग्गलसुत्तं	38	दुतियवेरसुत्तं	४७
१०. श्राहुनेय्यसुत्तं	२०	 श्राघातवत्थुसुत्तं 	ጸደ
तस्सुद्दानं	२०	१० श्राघातपटिविनयसुत्तं	४६
२. सोहनादवग्गो	२०	११. अनुपुब्बनिरोधसुत्तं	38
१. सीहनादसुत्तं	२०	तस्सुद्दानं	Х°
२. सउपादिसेससुतं	२४	४. महावागो	ሂዕ
३. कोद्विकसुत्तं	२७	१. अनुपुव्वविहारसुत्तं	४०
४. समिद्धिसुत्तं	३०	२. भ्रनुपुव्वविहारसमापत्तिसृ	
५. गण्डसुत्तं	३२	३. निव्यानसुखसुत्तं	द्रप्र
६. सञ्जासुत्त <u>े</u>	३२	४. गावीउपमासुत्तं	યહ
७. कुलसुत्तं	३२	५. झानसुत्तं	ĘŞ
म्वद्भुपोसथसुत्तंदेवतासुत्तं	₹₹	६. ग्रानन्दसुतं	६४
V. 4401BU	₹8	७. लोकायतिकसुत्तं	६६

	[२]		
	षिट्टसू ।		पिट्रुज़ूा
द. देवामुरसङ्गाममुत्तं	દ્દ	२. नीवरणमुत्तं	६१
 नागसुत्तं 	७२	३. कामगुणस ुत ां	६२
१०. तपुस्ससुत्तं	७४	४. उपादानक्वन्यसुत्तं	६२
तस्मुद्दानं	द ३ ,	प्. ग्रोरम्भागियमुत्तं	६२
५. सामञ्जावग्गो	দঽ	६. गतिमुत्तं	٤३
१. सम्बायसूत्तं	=3	७. मच्छरियसुत्तं	દરૂ
२. कायसिक्खमुत्तं	5 4	च्यम्भागियसुत्तं	€₹
३. पञ्जाविमुत्तसुत्तं	८ ६	६. चेतोखीलसुत्तं	દરૂ
४. उभतोभागविमुत्तमुत्तं	4 8	१०. चेतसोविनिवन्यसुत्तं	દ્દ૪
५. सन्दिद्विकवम्मसुत्तं	50	. तस्मुद्दानं	દય
६. सन्दिट्टिकनिव्यानसुत्तं	5 ७	द. सम्मप्पद्यानवग्गो	K3
७. निव्वानमुत्तं	55	१. सिक्खसुत्तं	६५
द. परिनिव्वानस ुत्तं	55	१०. चेतसोविनिवन्यसुत्तं	દ્દ
६. तदङ्गनिव्वानमुत्तं	55	६. इद्विपादवग्गो	દદ્દ
१०. दिट्ठघम्मनिट्यानसुत्तं वस्मुद्दानं		१. सिक्खसुत्तं	દક્
	55	१०. चेतसोविनिवन्यसुत्तं	હ૭
६ खेमवग्गो	4 ٤	१०. रागपेय्यालं	७३
१. खेममुत्तं २. खेमप्पत्तसुत्तं	द ह	१०. दसकनिपातो	
२. सम्पत्तसुत ३. ग्रमतमुत्तं	52	1	
४. ग्रमतपत्तमुत्तं	58		33
५. ग्रभवसुत्तं	5 و	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	33
६. ग्रभयणत्तसत्तं	×6	1 1. 10.0000000000000000000000000000000	१००
७. पस्सद्विमुत्तं	5	1 10.10.11.11.11.11.11	१०१
अनुपुट्यपस्सद्धिमु	त्तं ६	 ५. तितयउपनिससुत्तं 	१०२
६. निरोधसुत्तं	3	॰ ६ सनाधिमुत्तं	१०३
१०. श्रनृपुव्यनिरोधमु । ११. श्रमव्यसुत्तं	त्तं ह	º ७. सारिपुत्तसुत्तं	१०४ १०४
। ११ ग्रमञ्जासूत्तं तस्मुद्दानं		्र ।	१०५ १०६
७. सतिपट्टानवागी		६. सन्तविमोक्ससूत्तं	१०५
१. सिक्सादुब्बल्यम्	<u></u> :	१०. विज्जासुत्तं	१०८
3 .3	, (६१ । वस्पुद्दानं	१०६

	o 1		.
	पिट्टङ्का		पिट्टच्या
२. नाथवग्गो	१०६	६ सामणेरसुत्तं :	१५६
१. सेनासनसुत्तं	308	७. सङ्घभेदसुत्तं :	१५७
२. पञ्चङ्गसुत्तं	१११	सङ्घसामगीसुत्तं	१५७
३. संयोजनसुत्तं	१११	१. पठमग्रानन्दसुत्तं	१५८
४. चेतोखीलसुत्तं	११२	१०. दुतियग्रानन्दस ुत ं	१५५
५. श्रप्पमादसुत्तं	११५	तस्सुद्दानं	१५६
६. आहुनेय्यसुत्तं	११६	५. अक्कोसवगगे	१५६
७. पठमनाथसुत्तं	११७	१. विवादसुत्तं	१५६
द. दुतियनाथस ुत्तं	११५	२. पठमविवादमूलसुत्तं	१६०
 पठमश्ररियावाससुत्तं 	१२१	३. दुतियविवादमूलसुत्तं	१६०
१०. दुतियग्ररियावाससुत्तं	१२२	४. कुसिनारसुत्तं	१६१
तस्सुद्दानं	१२४	५. राजन्तेपुरप्पवेसनसुत्तं	१६३
३. महावग्गो	१२४	६. सनकसुत्तं	१६४
१. सीहनादसुत्तं	१२४	७. महालिसुत्तं	१६७
२. ग्रिधिवृत्तिपदसुत्तं	१२७	पव्वजितग्रभिण्हसुत्तं	१६५
३. कायसुत्तं	१२६	 सरीरट्टधम्मसुत्तं 	१६६
४. महाचुन्दसुत्तं	१३१	१०. भण्डनसुत्तं	१६६
५. कसिणसूत्तं	१३५	तस्सुद्दानं	१७२
६. काळीसुत्तं	१३४	६. सचित्तवग्गो	१७२
७. पठममहापञ्हासुत्तं	१३७	१. सचित्तसुत्तं	१७२
द. दुतियमहापञ्हासुत्तं	, १४२	२. सारिपुत्तसुत्तं	१७४
६. पठमकोसलसुत्तं .	१४५	३. ठितिसुत्तं	१७५
१०. दुतियकोसलसुत्तं	१५०	४. समथसुत्तं	१७७
तस्सुद्दानं	ξ¥Ş	५. परिहानसुत्तं	१५०
४. उपालिवग्गो	१५४	६. पठमसञ्जासुत्तं	१८३
१. उपालिसुत्तं	१५४	७. दुतियसञ्जासुत्तं	१८३
२. पातिमोक्खट्टपनासुत्तं	१५४	मूलकसुत्तं	१८३
३. उव्याहिकासुत्तं	. १५४	ह, पव्यन्नासुत्तं	१८४
४. उपसम्पदासुत्तं	. १५५	१०. गिरिमानन्दमुत्तं	१८४
५. निस्तयसुत्तं	१४६	तस्सुद्दानं ,	१८६

भ वमकवन्मो १८६ १. अविज्ञासुत्तं १६५ १. अविज्ञासुतं १६५ १. अविज्ञासुतं १६५ १. अवेज्ञ्ञसुत्तं १६५ १. अवेज्ञ्ञसुत्तं १६५ १. अवेज्ञ्ञसुत्तं १६५ १. अवेज्ञ्ञस्तासुतं १६५ १. अवेज्ञ्ञस्तासुतं १६५ १. अवेज्ञ्ञस्तासुतं १६५ १. अवेज्ञ्ञस्तासुतं १६६ १. अवेज्ञ्ञस्तासुतं १६६ १. अवेज्ञ्ञस्तास्य स्वस्तां १६६ १. अवेज्ञ्ञस्तास्य १६६ १. अवेज्ञ्ञस्तास्य १६६ १. अवेज्ञ्ञस्तास्य १६६ १. अवेज्ञ्ञस्ताहतसुतं १६६ १. अवेज्ञ्ञस्ताहतसुतं १८६ १. अवेज्ञ्ञस्ताहतसुतं १८६ १. अवेज्ञ्यमाहितसुतं १८६ १. अवेज्ञ्यमाहितसुतं १८६ १. अवेज्ञ्यमाहितसुतं १८६ १. अवेज्ञ्ञस्ताहतसुतं १८६ १. अवेज्ञ्ञस्ताहतसुतं १८६ १. अवेज्ञस्ताहतसुतं १८६ १. अवेज्ञ्ञस्ताहतसुतं १८६ १. अवेज्ञ्ञस्ताहतसुतं १८६ १. अवेज्ञ्ञस्ताहतसुतं १८६ १. अवेज्ञ्ञस्ताहतसुतं १८६ १. अवेज्ञस्ताहतसुतं १८६ १. अवेज्यस्ताहतसुतं १८६ १. अवेज्यस्ताहतस्ता	षिहसू २२१२२२४४६ २११४६ ११४६ ११४५ १६२ १६२
४. बहिसुत्तं २०० श्रभव्यसुतं	२६ <i>६</i> २७०
४. मिगसालामुत्त २०६ ॑ तस्तुङ्गर्ने ६. तयोधम्ममुत्तं २१४ ॑ ११. समणसञ्ज्ञायग्गो	₹७ <i>०</i>
६. तयोधम्मनुत्तं २१४ ११. समणसञ्ज्ञावगो ७. काकमुत्तं २१८ १. समणसञ्ज्ञानुत्तं	२७ ०
इ. निगण्ठसुतं २१६ र बोज्झङ्गसुतं	₹७ <i>०</i>
 श्राघातवत्युमुत्त २१६ ३. मिच्छत्तमुत्तं 	२७१
१०. ग्रापातपटिविनयमुत्त २१६ ४. बीजसुत्त	२७२
तम्मुद्दानं २१६ ५. विज्जामुत्तं	२७३
ह. येरवागी २१६ ६. निज्जरसुत्तं	२७३
१. वाहनमुत्तं २१६ ७. घोवनसुत्तं	२७४
२. ग्रानन्तसुतं २२० ८. तिकिच्छकसुतं ३. पुष्णियमुतं २२२ ६. वमनसन्	२७६
	२७६
र. व्यावस्पानुतः २२३ १०. निद्धमनीयसुत्तं १. वरवीमुत्तं २२५ ११ पठमग्रसेखसुत्तं	२७६ २७६

	[,	ŧ j	
	पिट्टड्डा		विट्ठजून
१२. दुतियम्रसेखसुत्तं	२५०	४. ग्रत्थसुत्तं	२६७
तस्सुद्दानं	२५०	५. धम्मसुत्तं	२६७
१२. पच्चोरोहणिवग्गो	२५०	६. सासवसुत्तं	२६६
१. पठमग्रधम्मसूत्तं	२८०	७. सावज्जसुत्तं	२६६
२. दुतियग्रधम्मसुत्तं	२५१	 तपनीयसुत्तं 	२१५
३. ततियग्रधम्मसुत्तं	२५३	६. ग्राचयगामिसुत्तं	२१५
४. ग्रजितसुत्तं	२५७	१०. दुक्खुद्रयसुत्तं	२६६
५. सङ्गारवसुत्तं	२८६	११. दुक्खविपाकसुत्तं	३३५
६. ग्रोरिमतीरसुत्तं	२६०	१५. स्ररियवग्गो	337
७. पटमपञ्चोरोहणीसुत्तं	२६०	१. ग्ररियमग्गसुत्तं	339
 दुतियपच्चोरोहणीसुत्तं 	१३ ६	२. कण्हमग्गसुत्तं	३००
६. पु ब्बङ्गमसुत्तं	२६३	३. सद्धम्मसुत्तं	300
१०. श्रासवक्षयसुत्तं	२६३	४. सप्पुरिसधम्मसुत्तं	300
तस्सुद्दानं	२१४	५. उप्पादेतव्वसुत्तं	300
१३. परिसुद्धवग्गो	२६४	६. ग्रासेवितव्बसुत्तं	३०१
१. पठमसुत्तं	२६४	७. भावेतब्बसुत्तं	308
२. दुतियसुत्तं	२१४	 वहुलीकातव्वसुत्तं 	३०१
३. ततियसुत्तं	२१४	६. अनुस्सरितव्वसुत्तं	308
४. चतुत्थसुत्तं	२१४	१०. सच्छिकातव्वसुत्तं	३०२
५. पञ्चमसुत्तं	२६५	१६. पुग्गलवग्गो	३०२
६. छट्टसुत्तं	२६५	१. सेवितव्बसुत्तं	३०२
७. सत्तमसुत्तं	२६५	्२-१२. भजितब्बादिसुत्तानि	
म. ग्रहुमस ुत्तं	२१४	१७. जाणुस्सोणिवग्गो	३०३
६. नवमसुत्तं	२१६	१. ब्राह्मणपच्चोरोहणीसुत्तं	
१०. दसमसुत्तं	२६६	२. श्ररियपच्चोरोहणीसुत्तं	१०१
११ एकादसमसुत्तं	२१६	३. सङ्गारवसुत्तं	३०६
१४. साधुवमो	२१६	· -	१०७
१. साधुसुत्तं	२१६		३०८
२. श्ररियधम्मसुत्तं	986	1	30€
३. श्रकुसलसुत्तं	२६७	७. ततियग्रघम्मसुत्तं	३१४

	पिट्टड्का		पिटुड्रा
द. कम्मनिदानसुत्तं	388	२१. करजकायवग्गो	३३३
६. परिक्कमनसुत्तं	३१५	१. पठमनिरयसग्गसुत्तं	333
१०. चुन्दसुत्तं	३१६	२. दुतियनिरयसग्गसुत्तं	. ३३६
११. जाणुस्सोणिमुत्तं	३२१	, ३. मातुगामसुत्तं	३३७
द. साधुवग्ग <u>ो</u>	३२५	४. उपासिकासुत्तं	३३७
१. साधुसुत्तं	३२५	५. विसारदस ुत ं	३३७
२. ग्ररियधम्मस ुत ं	३२६	६ संसप्पनीयसुत्तं ्	३३८
३. कुसलसुत्तं	३२६	७. पठमसञ्चेतनिकसुत्तं	380
४. ग्रत्यसुत्तं	३२६	 दुतियसञ्चेतिनकसुत्तं 	३४४
४. धम्ममुत्तं	३२६	६. करजकायसुत्तं	३४७
६. ग्रासवसुत्तं	३२७	१० ग्रथम्मचरियासुत्तं	३४६
७. वज्जसुत्तं	३२७	२२. सामञ्जावत्ती	340
तपनीयसुत्तं	३२७	२३. रागपेय्यालं	3 % %
६ ग्राचयगामिसुत्तं	३२८		7
१०. दुक्खुद्रयसुत्तं	३२५	११. एकादसकनिपातो	
११. विपाकसुत्तं	३२८	१. निस्सयवग्गो	३४७
१६. अस्यिमगावगो	378	१. किमत्यियसुत्तं	३५७
१. श्ररियमगामुत्तं	३२६	२. चेतनाकरणीयसुत्तं	३५८
२. कण्हमगासुत्तं	378	३. पटमउपनिसासुत्तं	3%8
३. मदम्ममुतं	376	४. दुतियउपनिसासुत्तं	३६१
४. सप्पुरिसवम्ममुत्तं	३२६	५. ततियउपनिसासुत्तं	३६२
४. उपादेतव्यधम्मसुत्तं	330	६. व्यसनसुत्तं	३६३
६. श्रामवित्व्यवस्य ायः	₹₹0	७. सञ्जासुत्तं	. ३६४
७. भवितव्यधम्मसनं	३३१	मनसिकारसुत्तं	३६६
चहुलीकातव्यमुत्तं	338	€. सद्वसुत्तं	३६७
६. धनुस्तरितव्यमुत्तं	₹ ३ १	१० मोरनिवापसुत्तं	०७६
१०. सच्दिकातव्यमुत्तं	३३१	तस्सुद्दानं	३७१
२० अपरपुगालवागी		र अनुस्सातवग्गा	३७१
१-१२. नमेवितव्यादि-	, , , ,	र गण्यमहामामसुत	३७१
- सुतानि	; şşş	रे दुतियमहानाममुत्तं	१७१
		रे निन्दयसुत्तं	३७७

	विहङ्का (पिट्ठङ्का
४. सुभूतिसुत्तं	30€	१०. ततियसमाघिसुत्तं	३९५
५. मेत्तासुत्तं	३८३	११. चतुत्यसमाधिसुत्तं	३३६
६. श्रट्वकनागरसुत्तं	३५४	त्तस्सुद्दानं	⊎3 इ
७. गोपालसुत्तं	३्दद	,	
s. पठमसमाधिस ुत्तं	३६३	३. सामञ्जवगो	98७
६. दुतियसमाधिस ुतं	४३६	४. रागपेय्यालं	335

---:0:---

अङ्गुत्तरनिकायो (नवक-दसक-एकावसकनिपाता)

सुत्तपिटके

अङ्गत्तरनिकायपालि

९, नवकनिपातो

१ सम्बोधिवरगो

१. सम्बोधिसूत्तं

१. एवं मे सुतं। एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने B vol IV.351 अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तत्र खो भगवा भिक्ख् आमन्तेसि **–**

10

"सचे, भिक्खवे, अञ्ञतित्थिया परिव्याजका एवं पुच्छेय्यं -सम्बोधिपक्लिकानं श्राबुसो, धम्मानं का उपनिसा भावनाया ति, एवं पूट्रा तुम्हे, भिक्खवे, तेसं अञ्जतित्थियानं परिव्वाजकानं किन्ति अ व्याकरेय्याथा" ति ?

"भगवम्मूलका नो, भन्ते, धम्मा ... पे०... भगवतो सुत्वा भिक्खू धारेस्सन्ती" ति ।

"तेन हि, भिक्खवे, सुणाथ, साधुकं मनसि करोथ; भासि-स्सामी" ति ।

"एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच --

२. "सचे, भिक्खवे, अञ्जातित्थिया परिव्वाजका एवं पुच्छेय्यूं--'सम्बोधिपविखकानं, आवुसो, धम्मानं का उपनिसा भावनाया' ति, एवं पुट्ठा तुम्हे, भिक्लवे, तेसं अञ्जातित्थियानं परिव्वाजकानं एवं 15 B. 164 व्याकरेट्याय - 'इधावुसो, भिक्तु कल्याणिमत्तो होति कल्याणसहायो कल्याणसम्पवद्भो । सम्बोधिपक्लिकानं, आव्सो, धम्मानं श्रयं पठमा R. 352

उपनिसा भावनाय ।

'पुन च परं, ग्रावुसो, भिक्यु सीलवा होति, पातिमोवखसंवर-संबुतो बिहरति ग्राचारगोचरसम्पन्नो ग्रणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सावी, 20 समादाय सिक्तिति सिक्तापदेसु । सम्बोधिपिक्तिकानं, श्रावृसो, धम्मानं श्रयं दृतिया रुपनिसा मावनाय ।

'पुन च परं, ग्रावुसी, भिक्खु यायं कथा ग्रभिसल्लेखिका चेती-विवरणसण्याया, सेय्यथीदं – ग्रण्पिन्छक्तया सन्तुष्टिकथा पविवेककथा ग्रसंसामकथा विरियारम्भकथा सीलकथा 'समाधिकथा पञ्जाकथा वियुत्तिकथा विमुत्तिञाणदस्सनकथा, एवरुपिया कथाय निकासलाभी होति ग्रकिन्छलाभी ग्रकसिरलाभी। सम्बोधिपविखकानं, ग्रावुसी, पम्मानं ग्रयं तित्या चपनिसा भावनाय।

'पुन च परं, भ्रावृत्तो, मिन्स्तु ग्रारद्धविरियो विहरति श्रकुसलाने 10 धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्ह्यरवकमो श्रानिक्तत्तत्वुरो कुसलेसु धम्मेसु । सम्बोधिपक्त्तिकानं, श्रावृत्तो, धम्मानं ग्रयं चतुर्त्यो उपनिसा भावनाय ।

ंपुन च परं, आवुसो, भिक्खु पञ्जाबा होति उदयरयगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो अरियाय निव्वेधिकाय' सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया । अस्वोधिपक्खिकानं, आवुसो, धम्मानं अयं पञ्चमी उपनिसा भावनाय' ।

- ३. "कल्याणीमत्तस्तेतं, भिक्खते, भिक्खते गाटिकङ्क्षं कल्याण-सहायस्य कल्याणसम्यवद्भस्य – सीलवा भिवस्सति, पातिमोक्खसंवर-संवृतो विहरित्सति श्राचारगोचरसम्पन्नो श्रणुमत्तेमु वञ्जेमु भयदस्सावी, समादाय सिक्तिस्सति शैसक्लापदेसु ।
- ४. "कल्याणिमतस्तेतं, भिक्खने, भिक्खने पाटिकङ्क्षं कल्याण-सहायस्य कल्याणसम्पवद्धस्य – यायं कवा अभिसल्लेखिका चेतोविवरण-सप्पाया, सेय्यवीदं – ग्राप्यच्छकया सन्तृष्टिकया पविवेककया असंसम्प-क्या विरियारम्बक्या सीलक्या समाधिकया पञ्चाकया विमृत्तिकथा विमृत्ति-गाणदस्मनकथा, एवल्पिया कथाय निकामलामी मविस्सिति ग्राविच्छनामी अकसिरलाभी।

 "कल्याणिमत्तस्येतं, भिक्वतं, भिक्कुनो पाटिकङ्कं कल्याण-सहामस्न कल्याणसम्यवद्गस्य – आरद्धविरियो विहरिस्स्यित श्रकुसलानं यम्मानं पहानाम, दुसलानं यम्मानं उपसम्पदाय, धामया दब्ह्यरककमें श्रीनिस्तत्तवुरो बुसलेमु धम्मेमु ।

B 165

23

१, बतुया - सी०,स्या०, रो०, २ निर्देशिकाय - स्या०। ३. सिनवित - सी० ।

B. 166

25

६. "कल्याणिमत्तरसेतं, भिक्खवे, भिक्खवे पाटिकङ्क्षं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – पञ्जावा भविस्सति उदयत्थगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो ग्ररियाय निव्वेधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया ।

७. "तेन च पन, भिनखने, भिनखुना इमेसु पञ्चसु धम्मेसु पितहाय चतारो धम्मा उत्तरि' भावेतब्बा – ब्रसुभा भावेतब्बा रागस्स उ पहानाय, मेत्ता भावेतब्बा व्यापादस्स पहानाय, ब्रानापानस्सति' भावेतब्बा वितन्त्रुपच्छेदाय, अनिच्चसञ्जा भावेतब्बा अस्मिमान-समुग्धाताय । अनिच्चसञ्जिनो, भिनखने, अनत्तसञ्जा सण्ठाति । अनत्तसञ्जी अस्मिमानसमुग्धातं पापुणाति दिट्टेव धम्मे निब्बानं" ति ।

२. निस्सयसूत्तं

१. अथ खो अञ्जातरो भिक्खु येन मगवा तेनुपसङ्क्षिमः, जपसङ्क्षिमत्वा मगवन्तं ... पे०... एकमन्तं निसिन्नो खो सो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच — "'निस्सयसम्पन्नो निस्सयसम्पन्नो' ति, भन्ते, वुच्चित । कित्तावता नु सो, भन्ते, भिक्खु निस्सयसम्पन्नो होती" ति ?

"सद्धं चे, भिक्खु, भिक्खुं निस्साय अकुसलं पणहित कुसलं भावेति, पहीनमेवस्स तं अकुसलं होति । हिर्रि चे, भिक्खु, भिक्खु निस्साय 15 ... पे०... ब्रोत्तप्पं चे, भिक्खु, भिक्खु निस्साय ... पे०... विरियं चे, भिक्खु, भिक्खु निस्साय ... पे०... पञ्ञां चे, भिक्खु, भिक्खु निस्साय अकुसलं पणहित कुसलं भावेति, पहीनमेवस्स तं अकुसलं होति । तं हिस्स भिक्खुनो अकुसलं पहीनं होति सुप्पहीनं, यं अरियाय पञ्ञाय दिस्वा पहीनं ।

२. "तेन च पन, भिक्खु, भिक्खुना इमेसु पञ्चसु धम्मेसु पितद्वाय चतारो उपनिस्साय विहातव्या"। कतमे चतारो ? इध, भिक्खु, भिक्खु सङ्घायेकं पटिसेवति, सङ्घायेकं ग्रिधवासेति, सङ्घायेकं परिवज्जेति, सङ्घायेकं परिवज्जेति, सङ्घायेकं विनोदेति । एवं खो, भिक्खु, भिक्खु निस्सय-सम्पन्नो होती" ति ।

१. वर्तार – मो०, स्या०, रो०। २. श्रातपाणसति – गी०; श्रातपागतित – रो०। १. मित्रवर्ग निक्तुनो – सी०,स्या०, रो०। ४. सी०,स्या०, रो० पोरवकेमु निव्यः ४. यंस – सी०, रो०; यसा – स्या०। ६. वत्तारो धन्मा – सी०,रो०। ७. बिह्नितस्या – स्या०। ६. परिवन्निति –सी०

३. मेघियसुत्तं

१. एकं समयं भगवा चालिकायं विहरित चालिकापव्यते ।
तेन सो पन समयेन आयस्मा मेथियो भगवतो उपट्टाको होति । अय
सो आयस्मा मेथियो येन भगवा तेनुपसङ्क्षिमः; उपसङ्किमत्वा भगवन्तं
अभिवादेत्वा एकमन्तं अद्वासि । एकमन्तं ठितो सो आयस्मा मेथियो
अगवन्तं एतदयोच → "इच्छामहं, भन्ते, जन्तुगामं पिण्डाय पविसित्ं" ति ।

"यस्स दानि त्वं, मेपिय, कालं मञ्जासी" ति ।

२. ग्रव खो श्रायस्मा मेघियो पुट्यण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय जन्तुगामं पिण्डाय पाविसि । जन्तुगामं पिण्डाय चरित्वा
पच्छामत्तं पिण्डपातपटिपकन्तो येन किमिकाळायं निदया तीरं तेनुप१० सङ्क्षीम । श्रद्दसा खो श्रायस्मा मेघियो किमिकाळाय निदया तीरं जङ्काविहारं अनुचङ्कममानो अनुविचरमानो श्रम्यवनं पासादिकं रमणीयं ।
दिस्वानस्स एतदहोसि – "पासादिकं वितदं श्रम्यवनं रमणीयं, अर्ज
वितदं कुजपुतस्स पवानित्यकस्स पद्यानाय । सचे मं भगवा अनुजानेय्य,
श्रागच्छेत्याहं इमं श्रम्यवनं पवानाया" ति ।

355

15

D. 157

इ. यय स्रो ज्ञायस्मा मेषियो येन भगवा तेनुपसङ्कीमः, उपमङ्कामित्वा भगवन्तं ग्रमिवादित्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसीदो रो आयस्मा मेषियो मगवन्तं एतदवोच — "इयाहं, भन्ते, पुत्रण्ट्नमम्यं निवानेत्वा पत्तचीवरमादाय जन्तुगामं पिण्डाय पाविति । जन्तुगामे पिण्डाय चरित्वा पत्तचीवरमादाय जन्तुगामं पिण्डाय पाविति । काल्याय निद्या तीरं तेनुपमङ्कीमा । प्रद्यां रो ग्रहं, भन्ते, किमिकाळाय मिद्या तीरं जद्वाविहारं प्रनुचद्धममानो श्रनृविचरमानो ग्रम्ववनं पामादिकं न्मणीयं । दिस्वान मे एतदहोमि — 'पासादिकं वितदं ग्रम्ववनं रमणीयं । अनं वितदं कुम्युतस्य पवानित्यकस्स पद्मानाय । सर्वे मं मगवा अन् जानेत्य, आगर्छ्याहं इमं प्रस्ववनं पद्मानाया' ति । सर्वे भागता अनुप्रानेत्य, भाग्छ्याहं तं प्रस्ववनं पद्मानाया' ति । सर्वे भागता अनुप्रानेत्य, भाग्छ्याहं तं प्रस्ववनं पद्मानाया' ति । सर्वे भागता अनुप्रानेत्य, भाग्छ्याहं तं प्रस्ववनं पद्मानाया' ति । सर्वे भागता अनुप्रानेत्य, भाग्छ्याहं तं प्रस्ववनं पद्मानाया' ति । सर्वे भागता अनुप्रानेत्य, भाष्ट्याहं तं प्रस्ववनं पद्मानाया' ति । सर्वे भागता प्रमुप्ति ताव, भिष्य ! एककिम्हं ताव याव अञ्ज्ञो पि कोचिं निस्तु प्रानुच्छती'' ति ।

[्]र प्रतिप्रत्याम् -मी०; प्रतिस्वत्रतं -स्वा० । २. तिविश्वत्रय-मी०, री० । १ बहुद्धिर-प्रतः । ४. वहत्त -मी० । १. एक्काह्य-मी०, रो० । ६. दिखत् -

B. 168

४. दुतियं पि खो ब्रायस्मा मेधियो भगवन्तं एतदवोच – "भग- वतो, भन्ते, नित्थ किञ्च उत्तरि करणीयं, नित्थ कतस्स पिटचयो । मय्हं खो पन, भन्ते, ब्रत्थि उत्तरि करणीयं, ब्रत्थि कतस्स पिटचयो । सचे मं भगवा अनुजानेय्य, गच्छेय्याहं तं ब्रम्बवनं पधानाया" ति ।

"श्रागमेहि ताव, मेघिय, एककम्हि ताव याव ग्रञ्झो पि कोचि ⁵ भिक्खु ग्रागच्छती" ति ।

५. तितयं पि खो ग्रायस्मा मेषियो भगवन्तं एतदवोच – "भगवतो, भन्ते, नित्य किञ्च उत्तरि करणीयं, नित्य कतस्स पिटचयो । मग्हं खो पन, भन्ते, ग्रत्यि उत्तरि करणीयं, ग्रत्यि कतस्स पिटचयो । सर्चे मं भगवा श्रनुजानेय्य, गच्छेय्याहं तं ग्रम्बवनं पधानाया" ति ।

"पधानं ति खो, मेधिय, वदमानं किन्ति वदेय्याम ! यस्स दानि त्वं, मेधिय, कालं मञ्जासी" ति ।

६. श्रथ खो ब्रायस्मा मेघियो उट्टायासना भगवन्तं ग्रीभवादेत्वा पदिनिक्षणं करवा येन तं ग्रम्ववनं तेनुपसङ्क्षिमः; उपसङ्क्षीमत्वा तं ग्रम्ववनं अञ्ज्ञातर्रास्म रुक्खमूले दिवाविहारं निसीदि । श्रथ 15 खो ग्रायस्मतो मेघियस्स तस्मि ग्रम्बवने विहरन्तस्स येभुय्येन तयो पापका श्रकुसला वितवका समुदाचरन्ति, सेय्यथीदं — कामवितक्को, व्यापादिवतक्को, विहंसावितक्को । ग्रथ खो ग्रायस्मतो मेघियस्स एतदहोसि — "श्रच्छिर्यं वत भो, श्रव्भुतं वत भो ! सद्धाय च वतस्हा अगारस्मा श्रनगारियं पव्यज्ञिता ; श्रथ च पनिमेहि तीहि पापकेहि 20 श्रकुसलेहि वितवकेहि श्रन्वासत्ता" — कामवितक्केन, व्यापादिवतक्केन, विहंसावितक्केना" ति ।

अथ खो ग्रायस्मा मेघियो येन भगवा तेनुपसङ्किमः; उपसङ्कः
 मित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो
 आयस्मा मेघियो भगवन्तं एतदवीच —

"इव मध्हें, भन्ते, तिस्म श्रम्बवने विहरन्तस्स येभृय्येन तयो पापका श्रकुसला वितक्का समृदाचरन्ति, सेय्यवीदं – कामवितक्को, व्यापादवितक्को, विहिंसावितक्को । तस्स मय्हं, भन्ते, एतदहोसि –

१. पतिषयो - सी० । २. अवसीतहेत्वा - सी० । ३. ववञ्चिष्टि - सी०, से०; सम्बार- स्वा० । ४. पत्विज्ञो - सी०, से० । ४. भव्यसती - ं . ।

B. 160

R. 154

رم ۱۰۰

357

'ग्रन्छरियं वत भो, ग्रन्भूतं वत भो ! सद्धाय च वतम्हा श्रनारस्मा ग्रनगारियं पव्यजिता, ग्रय च पनिमेहि तीहि पापकेहि श्रकुसलेहि वितक्केहि ग्रन्वासत्ता – काप्रवितक्केन, व्यापादवितक्केन, विहिसा-वितक्केना ति"।

- इ. "ग्रपरिपक्ताय, मेघिय, चेतोविमृत्तिया पञ्च घम्पा परि-पक्ताय संवतित्त । कतमे पञ्च ? इझ, मेघिय, भिनखु कल्याणिनत्ते होति कल्याणमहायो कल्याणसम्पवङ्को । अपरिपक्ताय, मेघिय, चेतौ-विमृतिया ग्रयं पठमो धम्मो परिपक्ताय संवत्ति ।
- ६. "पुन च परं, मेघिय, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खाः ।० संवरसंबुतो विहरित ग्रान्तरयोचरसम्पन्नो श्रणुमत्तेषु वञ्जेसु मयदस्सावी, समाराय सिक्खीत सिक्खापदेषु । ग्रपरिपवकाय, मेघिय, चेतोविमुतियाः ग्रयं दुतियो यम्मो परिपवकाय संवत्ति ।
 - १०. "पुन च परं, मेषिय", बायं जया अभिसत्लेखिका चेतींविवरणसणाया, सेय्यवीद अप्पिच्छक्या सन्तुद्धिकथा पविवेककथा

 असंसम्मवया विरिवारम्भकथा सीलकथा समाधिकथा पञ्जाकथा
 विमृत्तिकथा विमृत्तिकाणदस्सनकथा, एवस्पिया कथाय निकामलाभी
 होति अकिच्छलाची अकसिरलाभी। अपरिपक्काम, मेषिय, चेतीविमृत्तिया यय तितयो यम्मी परिपक्काम संवति।
 - ११. "पुन च परं, मेधिय, निम्बं आरद्धियियो विहरिति अप्रमुत्तानं पम्मानं पहानाय, कुततानं चम्मानं उपसम्पदाय, यामवा बन्हर प्तकनो प्रतिनिकत्तवुरो कुतनेमु घम्मेसु । अपिरपक्काय, मेथिय, चेतोयिम्तिया प्रयं चतुरयो धम्मो परिपक्काय संवत्तति ।
 - १२. "वृत च परं, मेथिय, भित्रसु पञ्जाबा होति उदयत्थगामिनिया पञ्जाब सम्बागतो अत्याय निञ्जीविकाय सम्मा दुनवव कर्मगामिनिया । अपरिपक्ताय, मेथिय, चेतोविमृतिया अयं पञ्जमो
 यम्मो परिपक्ताय सवत्ति ।
 - १२. "वन्याणीमतस्येतं, मेथिय, निक्युनो पाटिकह्नं कल्याण-महायस्य वन्याणसम्पवद्गस्य - 'सीलवा भविस्तति .. पे०... समादाय सिक्तिम्मति चिक्तापरेम्' ।

१. मेंबर प्रिकृ - छी ०, स्था ०, रा०।

- १४. "कल्याणमित्तस्सेतं, मेघिय, भिक्बुनो पाटिकङ्क्कं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – 'यायं कथा अभिसल्लेखिका चेतो-विवरणसप्पाया, सेय्यथीदं – अपिच्छकथा ...पे०... विमुत्तिञ्जाण-दस्सनकथा, एवरूपिया कथाय निकामलाभी भविस्सति अकिच्छ-लाभी अकसिरलाभी'।
- १५. ''कल्याणिमत्तस्सेतं, मेघिय, भिक्खुनो पाटिकङ्क्षं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – 'झारद्वविरियो विहरिस्सिति ... पे०... ग्रनिक्लित्तघुरो कुसलेसु धम्मेसु'।
- १६. "कल्याणमित्तस्सेतं, मेघिय, भिक्खुनो पाटिकङ्कां कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – 'पञ्जवा भविस्सति ...पे०... सम्मा- 10 दुक्खक्खयगामिनिया'।
- १७. "तेन च पन, मेचिय, भिक्कुता इमेनु पञ्चमु धम्मेनु पितृद्वाय चतारो धम्मा उत्तरि भावेतव्वा ग्रमुभा भावेतव्वा रागस्स पहानाय, मेत्ता भावेतव्वा व्यापादस्स पहानाय, ग्रानापानस्सति भावेतव्वा वितक्कुपच्छेदाय, अनिच्चसञ्जा भावेतव्वा ग्रस्मिमान- 15 समुग्धाताय । श्रानिच्चसञ्ज्ञिनो, मेचिय, ग्रानत्तसञ्ज्ञा सण्ठाति । श्रानत्तसञ्ज्ञो ग्रस्मिमानसमुग्धातं पापुणाति दिट्टेव धम्मे निव्वानं" ति ।

४. नन्दकसूत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने श्रनाथ-पिष्डिकस्स श्रारामे । तेन खो पन समयेन श्रायस्मा नन्दको उपट्ठान-सालायं भिक्कू विभागा कथाय सन्दस्सेति समादपेति समुत्तेजेति सम्प-हंसेति । श्रय खो भगवा सायन्हसमयं पिटसल्लाना बृहितो येनुपट्ठानसाला तेनुपसङ्क्षमिः उपसङ्क्षमित्वा बिह्वास्कोहुके श्रद्धासि कथापिरयोसानं श्रागमयमानो । श्रय खो भगवा कथापिरयोसानं विदित्वा उक्कासेत्वा अग्मयं

२. अय खो भगवा उपट्टानसालं पविसित्वा पञ्जातासने^४ 25 निसीदि । निसज्ज खो भगवा श्रायस्मन्तं नन्दकं एतदवीच — "दीघो

१. निव्यानं --गी० - ्र उद्दर्शनित्या -- ग्री०, रो०। ३. प्रायमं -- गी०। ४. पञ्चारी पातने -- गी०, स्पारं, कि

R 360

B 171

को त्यायं, नन्दक, धम्मपरियायो भिषखूनं पटिमासि । ग्रपि मे पिट्टं ग्रागिलायति वहिद्वारकोट्टके ठितस्स कथापरियोसानं ग्रागमय-मानस्सा ति ।

३. एवं वृत्ते ब्रायस्या नन्दको सारज्जमानरूपो भगवन्तं एतद-इ वोच — "न खो पन मयं, भन्ते, जानाम 'भगवा विह्झारकोट्टके टितो' ति । सचे हि मयं, भन्ते, जानेव्याम 'भगवा विह्झारकोट्टके टितो' ति, एत्तकं पि धम्मं नो नप्पटिमासेव्या" ति ।

४. अय खो भगवा आयस्मत्तं नन्दकं सारज्जमानरूपं विदित्वा यायस्मतं नन्दकं एतं खो, नन्दक, वायस्मतं नन्दकं एतदवोच — "सायु, सायु, नन्दक ! एतं खो, नन्दक, 10 तुम्हाकं पितस्यं कुलपुतानं सदाय अपारस्मा अनुमारियं पट्टाजितानं, यं तुम्हें विम्मया कथाय सिन्नसीदेव्याय । सिन्नपिततानं वो, नन्दक, द्वयं करणीयं — धम्मी वा कथा अरियो वा तुम्हीभावो । सदो च, नन्दक, भिक्खु होति, नो च सीलवा । एवं सो तेनङ्गेन अपरिपुरो होति । तेन तं अञ्चं परिपुरेतळां — "क्निलाहं" सदो च अस्सं सीलवा चा ति । 13 यतो च खो, नन्दक, भिक्खु सदो च होति सीलवा च, एवं सो तेनङ्गेन परिपुरो होति ।

५. "सदो च, नन्दक, भिक्तु होति सीलवा च, नो च लाभी अञ्झलं चेतोसमाधिस्स'। एवं सो तेनञ्जेन अपरिपुरो होति। तेन तं अङ्गंपरिपुरोतव्यं – 'किन्ताहं सदो च अस्सं सीलवा च लाभी च अञ्झलं के वोसमाधिस्सा' ति। यतो च लो, नन्दक, भिन्तु सदो च होति सीलवा च लाभी च अञ्झलं के तोसमाधिस्सा, एवं सो तेनञ्जेन परिपुरो होति।

६. "सदो च, नत्क, भिक्तु होति सीलवा च लाभी च ग्रज्झतं चेतोममधिस्त, न लाभी ग्रविषञ्जावम्मिवपस्सनाय । एवं सो तेनञ्जन ग्रमिपुरो होति । सेव्यवापि, नत्क, पाणको चतुष्पादको ग्रस्स । १ तस्म एको पादो ग्रोमको लामको । एवं सो तेनञ्जेन ग्रपिपुरो इस्स । एवमेव भो, नत्का, भिम्नु सदो च होति सीलवा च लाभी च ग्रज्जतं चेतोसमाधिस्स, न लाभी ग्रविषञ्जाधम्मिवपस्सनाय । एवं सी तेनज्ञेन ग्रपिपुरो होति । तेन तं ग्रजुं परिपुरेत्तव्यं — 'किन्ताहं राढो

१ मरिष-मी०।२ मनिसर्वाध-मी०।३. मोत्तपमानो मनकन्तं -स्य०। ४.मी०,स्या,पो०पो पनेमुनोत्य।४ निमाह-स्या०।६ देवीसम्बदस-सी०,पो०।

व ग्रस्सं सीलवा च लाभी च ग्रज्झत्तं चेतोसमाधिस्स लाभी च ग्रिषपञ्चाधम्मविपस्सनार्या ति ।

७. "यतो च खो, नन्दक, भिक्खु सङ्घो च होति सीलवा च लाभी च प्रज्यात चेतोसमाधिस्स लाभी च श्रधिपञ्ञाधम्मविपस्सनाय, एवं सो तेनक्क्रेंप परिपूरो होती" ति ।

इदमवोच भगवा । इदं वत्वान सुगतो उद्घायासना विहारं पाविसि । अथ खो आयस्मा नन्दको अचिरपनकन्तस्स भगवतो भिक्ष् आमन्तेसि — "इदानि, आवुसो, भगवा चतृहि पदेहि केवलपरि-पुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेत्वा उद्घायासना विहारं पिंदुद्धे — 'सद्धो च, नन्दक, भिक्ष्णु होति, नो च सीलवा । एवं सो तेनङ्गेन अपरि- १० पूरो होति । तेन तं ग्रङ्गं परिपूरेतन्वं — कन्ताहं सद्धो च ग्रस्सं सीलवा चा ति ... पे०... ग्रज्झानं चेतोसमाधिस्स लाभी च अधिपञ्जाधम्म-विपस्साग्य, एवं सो तेनङ्गेन परिपुरो होती' ति ।

१. "पञ्चिमे, ब्रावृक्षो, ब्रानिसंसा कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाय । कतमे पञ्च ? इधावृक्षो, भ्रिवलु भिवलूनं धम्मं 15 वेसेति ब्राविकल्याणं मण्झेकल्याणं परियोत्तानकल्याणं सात्यं सव्यञ्जनं, कैवलपिरपुणं परिसुद्धं ब्रह्मचिर्यं पकासेति । यथा यथा, ब्रावृक्षो, भिवलु भिवलूनं धम्मं देसेति ब्राधिकल्याणं मण्झेकल्याणं परियो-सानकल्याणं सात्यं सव्यञ्जनं, केवलपिरपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचिरयं पकासेति, तथा तथा' सो' सत्यु' पियो च होति मनापो च गरु च 20 2. 172 भावनीयो च । ब्रयं, ब्रावृक्षो, पठमो ब्रानिसंसो कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मस्सवने

१०. "पुन च परं, आबुतो, भिवखु भिवखूनं धम्मं देसेति आदि-कल्पाणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सव्यञ्जनं, केवलपरि-पुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । यथा यथा, आबुसो, भिवखु भिवखुनंट्र 25 धम्मं देसेति आदिकल्याणं ... पे०... ब्रह्मचरियं पकासेति, तथा तथा सो वर्षिम धम्मे अत्यप्यदिसंवेदी च होति धम्मप्पदिसंवेदी च । अयं, आबुसो, दुतियो आनिसंसो कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाय ।

१-१. तथा तस्त तस्त - स्वा०; तयास्त - ती०, रो०। २. तत्वा च - गी०; सत्याव - रो०।

362

११. "पुन च परं, श्रावुसो, भिक्स् भिक्खूनं धम्मं देसेति श्रादिः कल्याणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सव्यञ्जनं, केवलपरि-पुण्णं परिमुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । यथा यथा, आवुसो, भिवस्तु भिवसूर्व धम्मं देसेति ग्रादिकल्याणं ...पे०... ब्रह्मचरियं पकासेति, तथा तथा क्षो तरिम चम्मे गम्भीरं ग्रत्यपदं पञ्जाय ग्रमिनिज्झे पस्सिति । अयं, श्रवृत्तो, ततियो श्रानिसंसो कालेन घम्मस्तवने कालेन घम्मसाकच्छाय ।

१२. "पुन च परं, ब्रावुसो, भिक्खु भिक्खूनं धम्मं देसेति श्रादि-कल्याणं ...पे०... बहाचरियं पकासेति । यथा यथा, ग्रावुसी, भिनखु भिक्तूनं धम्मं देसेति ग्रादिकल्याणं ... पे०. . ब्रह्मचरियं पकासेति, तथा तया नं सब्रह्मचारी उत्तरि सम्भावेन्ति – अद्वा श्रयमायस्मा पत्ती वा पञ्जित वा । श्रयं, ग्रावुसो, चतुत्वो ग्रानिसंसो कालेन धम्मस्सवने कालेन घम्ममाकच्छाय ।

१३. "पुन च परं, ग्रावुसो, भिन्खु भिन्खूनं घम्मं देसेति ग्रादि-कल्याणं मज्ज्ञेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सव्यञ्जनं, केवलपरि- पुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरिपं पकासेति । यथा यथा, झावुसो, भिवल् भिनमूनं धम्मं देसेति ग्रादिकल्याणं मज्ज्ञेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सव्यञ्जनं, केवलपरिपुण्णं परिमृद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति, तत्यं ये खो भिक्तू सेखा ग्रणत्तमानसा ग्रनुत्तरं योगक्तेमं परययमाना विह-रन्ति, ते तं वम्मं मुत्वा विरियं ग्रारभन्ति ग्रप्पत्तस्स पत्तिया ग्रनिध-B 173 20 गतस्य ग्रधिगमाय ग्रसिन्छकतस्य सिन्छिकिरियाय । ये पन तत्य भिवस् ग्ररहन्तो लीणासवा वृत्तितवन्तो कतकरणीया ग्रोहितभारा ग्रनुप्पर्त-गदत्या परिवर्त्वीणमवसंयोजना सम्मदञ्जाविमुत्ता, ते तं धम्मं सुस्वा दिट्टवम्मगुर्वविहारयेव ग्रनुयुत्ता विहरन्ति । ग्रयं, ग्रावुसो, पञ्चमो श्रानिमसी कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाव । इसे खी, ग्रातुमो, पञ्च ग्रानिमंत्रा कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छायाँ ति ।

४ वतसूतं

१. "चतारिमानि, भिरमवे, बलानि । कतमानि चत्तारि? पञ्जावनं, विस्तिवनं, ग्रनवण्यवसं, मञ्जाहबलं । कतमं च, भिनसर्वे,

[।] परिविद्य - स्ता : परिविद्य - रो । २. तथ तथ - सी , रो ।

B. 174

20

पञ्जावलं ? ये धम्मा कुसला कुसलसङ्खाता ये धम्मा अकुसला अकुसलसङ्खाता ये धम्मा आविज्ञा सावज्ञासङ्खाता ये धम्मा अनवज्ञा अनवज्जसङ्खाता ये धम्मा अनवज्ञा अनवज्जसङ्खाता ये धम्मा अनवज्ञा अनवज्जसङ्खाता ये धम्मा सेवितव्वा सेवितव्वसङ्खाता ये धम्मा असेवितव्वा असेवितव्वा असेवितव्वा असेवितव्वा ये धम्मा नालमिर्या नालमिर्यसङ्खाता ये धम्मा असेवितव्वा असेवितव्वसङ्खाता ये धम्मा असेवितव्वा असेवितव्वसङ्खाता ये धम्मा अस्मा अवन्मिर्या अलमिर्या अ

२. "कतमं च, भिक्खवे, विरियवलं ? ये धम्मा अकुसला अकुसलसङ्खाता ये धम्मा सावज्ञा सावज्जसङ्खाता ये धम्मा कण्हा कण्हसङ्खाता ये धम्मा असेवितव्या असेवितव्यसङ्खाता ये धम्मा नाल- 10 मिर्या नालमिर्यसङ्खाता, तेसं धम्मानं पहानाय छन्दं जनेति वायमित विरियं आरभित चित्तं पमण्हाति पदहति । ये धम्मा कुसला कुसल-सङ्खाता ये धम्मा अनवज्जा अनवज्जसङ्खाता ये धम्मा सुक्का सुक्क-सङ्खाता ये धम्मा अनवज्जा अनवज्जसङ्खाता ये धम्मा अलमिर्या अनमित्या अनमित्या अनमित्या अनमित्या अनमित्या अनमित्या अनमित्या अनमित्या विरियं । इतं वृच्चित, भिक्खवे, विरियवलं ।

३. "कतमं च, भिवखवे, ग्रनवज्जवलं ? इध, भिवखवे, ग्ररिय-सावको ग्रनवज्जेन कायकम्मेन समझागतो होति, ग्रनवज्जेन वचीकम्मेन समझागतो होति, ग्रनवज्जेन मनोकम्मेन समझागतो होति । इदं

वुच्चति, भिक्खवे, अनवज्जवलं ।

४. "कतमं च, भिक्खवे, सङ्गाहवलं ? चत्तारिमानि, भिक्खवे, सङ्गहवल्यूनि — दानं, पेय्यवज्जं, अत्यचरिया, समानत्तता । एतरमां, भिक्खवे, दानानं यदिदं धम्मदानं । एतदमां, भिक्खवे, पेय्य-वज्जानं यदिदं अस्मदानं । एतदमां, भिक्खवे, पेय्य-वज्जानं यदिदं अस्थिकस्स ग्रोहितसोतस्स पुनप्पृनं धम्मं देसेति । एत-दमां, भिक्खवे, अत्यचरियानं यदिदं अस्सद्धं सद्धासम्पदाय समादपेति १० निवेसेति पतिद्वापेति, दुस्सीलं सीलसम्पदाय ... मच्छरि चागसम्पदाय ... पुप्पञ्जं पञ्जासम्पदाय समादपेति निवेसेति पतिद्वापेति । एत-दम्मं, भिक्खवे, समानत्ततानं यदिदं सोतापन्नो सोतापन्नस्स समानत्तो, सकदागामिस्स समानत्तो, अनागामी अनागामिस्स समानत्तो,

१. स्वस्यु – स्वा० १

20

B. 175

ग्ररहा ग्ररहतो समानत्तो । इदं वुच्चति, भिक्सवे, सङ्गाहवर खो, भिक्खवे, चतारि वलानि ।

५. "इमेहि सो, भिक्सवे, चतूहि वलेहि समन्नाग सावको पञ्च भयानि समतिवकन्तो होति । कतमानि पः जीविकमयं, प्रसिलोकमयं, परिससारज्जभयं, मरणभयं, द् स सो सो, भिक्सवे, ग्रस्यिसावको इति पटिसब्चिक्स ग्राजीविकभयस्स भायामि । किस्साहं ग्राजीविकभयस्स भा ग्रत्यि मे चतारि वलानि -पञ्जावलं, विरियवलं, श्रनवरज्य वलं । दुष्पञ्ञो खो त्राजीविकभयस्स भायेय्य । कुसीतो 10 भयस्स भायेय्य । सावज्जकायकम्मन्तवचीकम्मन्तमनोकम् जीविकभयस्स भायेय्य । ग्रमङ्गाहको ग्राजीविकभयस्स भ ग्रसिलोकमयस्स भायामि ...पे०... नाहं परिससारज्जभय ... नाहं मरणमयस्स भाषामि ... पे०... नाहं दुःगतिमयस्स किस्साहं दुग्गतिभयस्त भाषिस्सामि ? ग्रत्यि में चत्तारि पञ्चावलं, विरियवलं, ग्रनवज्जवलं, सङ्गाहवलं ै। दुग्गतिभयस्स भायेय्य । दुसीतो दुग्गतिभयस्स भायेय्य । ः कम्मन्तवचीकम्मन्तमनोकम्मन्तो दुग्गतिभयस्स भायेय्य । दुग्गतिभयस्स भायेथ्य । इमेहि छो, भिनन्ववे, चतूहि वले ग्रस्यिसावको इमानि पञ्च भयानि समतिक्कन्तो होती" f

६. सेवनासुतं

१. तत्र खो श्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्खू श्रामन्ते श्रायस्मा सारिपुतो एतदवोच --

 "पुगालो पि, आवुसो, दुविधेन वेदितव्यो — प्रमेवितव्यो पि । वीवरं पि, आवुसो, दुविधेन वेदितव्यं पि असेवितव्यं पि । पिण्डपातो पि, आवुसो, दुविधेन
 सेवितव्यो पि असेवितव्यो पि । मेनासनं पि, आवु वेदितव्यं — मेवितव्यं पि असेवितव्य पि । गामनिगमो

क्षानाम् । २-२ ० वस्मता ० वस्मतो ० वर शावनम् स्था० । ३- न हृत्यत्र – ती०, स्था०, रो० ।

B. 176

दुविधेन वेदितव्यो – सेवितव्यो पि श्रसेवितव्यो पि । जनपदपदेसो पि श्रावुसो, दुविधेन वेदितव्यो – सेवितव्यो पि श्रसेवितव्यो पि ।

इ. "'पुगालो पि, ब्राबुसो, दुविधेन वेदितव्वो — सेवितव्बो पि असिवितव्बो पी' ति, इति खो पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बुत्तं ? तत्थं यं जञ्जा पुगालं — 'इमं खो मे पुगालं सेवतो अनुसला धम्मा अभि- 5 बङ्गीत, कुसला धम्मा परिहायित्तं , ये च खो मे पव्विजतेन जीवित-परिक्खारा समुदानेतव्बा चीवरिपण्डपातसेनासनिग्लानप्पच्चयभेसज्ज-परिक्खारा ते च किसरेन समुदागच्छित्ति , यस्स चिन्ह अत्याय अगारस्मा अनगारियं पव्यिजतो सो च मे सामञ्ज्ञत्यो न भावनापारिपूरिं गच्छती' ति, तेनावुसो, पुगालेन सो पुगालो रित्तभागं वा दिवसभागं वा सङ्खा पि 10 अनापुच्छा पक्किमितव्बं नानुबन्धितव्यो ।

"तत्य यं जञ्जा पुग्गलं — 'इमं खो में पुग्गलं सेवतो अकुसला धम्मा अभिवडुन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति; ये च खो में पव्वजितेत जीवितपरिक्खारा समुदानेतव्या चीवरिषण्डपातसेनासनिगलानप्यच्चय-मेंसज्जपरिक्खारा ते च अप्पक्तिरेन समुदागच्छन्ति; यस्स चिम्ह 15 अत्याय अगारस्मा अनुगारियं पव्यजितो सो च में सामञ्ज्यत्यो न भावनापारिपूरि गच्छती' ति, तेनानुसो, पुग्गलेन सो पुग्गलो सङ्का पि अनापुच्छा पक्किमतव्यं नानुबन्धितव्यो ।

"तत्व यं जञ्जा पुगालं — 'इमं खो में पुगालं सेवतो अनुसला धम्मा परिहायन्ति, नुसला धम्मा अभिवडुन्ति; ये च खो में 20 12.300 पव्यजितेन जीवितपरिवखारा समुदानेतव्या चीवरिपण्डपातसेनासन-गिलानप्यच्यभेसण्जपरिक्खारा ते च कसिरेन समुदागच्छन्ति; यस्स चिह्न अत्याय अगारस्मा अनगारियं पव्यजितो सो च मे सामञ्जात्यो भावनापारिपूरि गच्छती' ति, तेनावसो, पुगालेन सो पुगालो सङ्क्षा पि अनुवन्चितव्यो न पक्कमितव्यं।

"तत्य यं जञ्ञा पुग्गलं ~ 'इमं स्नो में पुग्गलं सेवतो श्रृत्तत्ता घम्मा परिहायन्ति, कृसला घम्मा श्रीभवड्डन्ति; ये च स्नो में पन्चजितेन जीवितपरिकटारा समुदानेतव्या चीवरपिण्डपातसेनासन-

१६ الانتائ 🚛

R. 368

15

B. 177

गिलानप्पच्चयभेमज्जपस्कियारा ते च ग्रप्पकसिरेन समुदागच्छन्ति; यस्स चम्हि अत्याय अगारस्मा अनगारियं पत्त्रजितो सो च मे साम-ञ्ञात्यो भावनातारिपूर्रि गच्छनी' ति, तेनावुसो, पुग्गलेन सो पुग्गलो यावजीवं अनुबन्धितव्यो न पवकमितव्यं स्रपि पन्ज्जमानेन । पुगाली s वि, ग्रावुसो, दुविधेन वेदितब्दो - गेवितब्दो पि ग्रसवितब्दो पी ति, इति यं तं वुत्तं, इदमेतं पटिच्च वुत्तं ।

४. "'चीवरं पि, श्रावुसो, दुविधेन वेदितव्वं - सेवितव्वं पि ग्रसेवितव्यं पी' ति, इति स्तो पनेतं युत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्य यं जञ्ञा चीवरं – 'इदं सो मे चीवरं सेवतो ब्रज़ुसला धम्मा ब्रभि-10 वहुन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं चीवरं न सेवितव्वं । तत्य यं जञ्ञा चीवरं - 'इदं सो मे चीवरं सेवतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा ग्रभिवट्टन्ती' ति, एवरपं चीवरं सेवितव्वं । 'चीवरं पि, ग्रावुसो, दुवियेन वेदितव्यं – मेवितव्यं पि ग्रसेवितव्यं पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

५. "'पिण्डपातो पि, ग्रावुसो, दुविधेन वेदितव्यो - सेवितव्यो पि ग्रसेवितव्वो पी' ति, इति स्रो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्य यं जञ्जा पिण्डपातं - 'इमं खो मे पिण्डपातं सेवतो श्रकुसला वम्मा ग्रमिवद्रुन्ति, कुसला वम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपाती न सेवितन्त्रो । तत्य यं जञ्ञा पिण्टपातं – 'इमं स्रो मे पिण्डपातं सेवती 20 श्रकुमला बम्मा परिहायन्ति, कुसला बम्मा ग्रीभवहुन्ती' ति, एवहपी पिण्डपातो सेवितत्र्वो । 'पिण्डपातो पि, ग्रावुसो, दुविधेन वेदितव्वो -मेबितव्यो पि श्रमेबितव्यो पी' ति, इति यं त वृत्त, इदमेतं पटिच्च बुर्त ।

६. "'सेनासनं पि, ग्रावुमो, दुविचेन वेदितव्वं – सेवितव्वं पि ग्रसेवितत्व्यं पी ति, इति स्रो पनेतं युत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वुतं ? 25 तत्य यं जञ्ञा मेनासनं – 'इदं स्त्रो मे सेनासनं सेवतो श्रकुसला धम्मा

श्रमित्रहृन्ति, कुसना थम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं न सेवि तव्यं । तत्य य जञ्ञा मेनामनं - 'इद स्रो मे सेनासनं सेवतो श्रकुसना धम्मा परिहायन्ति, कुमना धम्मा प्रभिवहुन्ती' ति, एवहपं सेनासन सेवितस्त्रं । 'सेनामनं पि, श्रावृस्तो, दुविधेन वेदितस्त्रं – सेवितस्त्रं पि

अ स्रमेवितव्यं पी' ति, इति यं तं बुतं, इदमेतं पटिच्च बुत्तं ।

B. 178

R. 970

७. "'गामिनगमो पि, ग्रावुसो, दुविषेन वेदितब्बो — सेवितब्बो पि ग्रसेवितब्बो पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पिटच्च
वृत्तं ? तत्थ यं जञ्ञा गामिनगमं — 'इमं खो मे गामिनगमं सेवतो
अकुसला धम्मा अभिवङ्गेन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो
गामिनगमो न सेवितब्बो । तत्थ यं जञ्जा गामिनगमं — 'इमं खो, उ
मे गामिनगमं सेवतो श्रकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा
अभिवङ्गन्ती' ति, एवरूपो गामिनगमो सेवितब्बो । 'गामिनगमो पि,
ग्रावुसो, दुविषेन वेदितब्बो — सेवितब्बो पि ग्रसेवितब्बो पी' ति, इति
यं तं बृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

द. "'जनपदपदेसो पि, ग्रावुसो, दुविधेन वेदितब्बो — सेवि- 10 तब्बो पि असेवितब्बो पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पिटिच्च वृत्तं ? तत्थ यं जञ्जा जनपदपदेसं — 'इमं खो मे जनपदपदेसं सेवतो अजुसला धम्मा ग्रीमवङ्गित्त, कुसला धम्मा परिह्नायन्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसो न सेवितब्बो । तत्थ यं जञ्जा जनपदपदेसं — 'इमं खो में जनपदपदेसे सेवतो अकुसला धम्मा गरिह्नायन्ति, कुसला धम्मा ग्रीम- 15 वङ्गन्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसो सेवितब्बो । 'जनपदपदेसो पि, ग्रावुसो, दुविधेन वेदितब्बो — सेवितब्बो पि असेवितब्बो पी' ति, इति यं तं नुत्तं, इदमेतं पटिच्च वत्तं" ति ।

७. सुतवासुत्तं

१. एकं समयं भगवा राजगहे बिहरित गिज्झकूटे पद्यते । ग्रय खो सुतवा परिव्वाजको येन भगवा तेनुपसङ्क्षिमः; उपसङ्किमित्वा 20 भगवता सिंह सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एक-मन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सुतवा परिव्वाजको भगवन्तं एतस्वोच —

२. "एकमिदाहं", भन्ते, समयं भगवा इधेव राजगहे विहरामि ^२ गिरिव्वजे । तत्र से, भन्ते, भगवतो सम्मुखा सुतं सम्मुखा पटिग्गहितं – 25 'यो सो, सुतवा', भिवखु झरहं खीणासवो वुस्तितवा कतकरणीयो म्रोहितभारो अनुष्पत्तसदस्यो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जा-

रै. एर्गीपरं -सी०, रो०। २.बिहरति -सी०, रो०। ३.सुतव -स्या०। म०४-३

विमुत्तो, श्रभव्वो सो पञ्च ठानानि ग्रज्झाचरितुं – ग्रभव्वो खीणासवो भिक्खु सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोपेतुं, ग्रभव्वो खीणासवो भिक्खु ग्रदिशं वेय्यसङ्खातं ग्रादातुं, ग्रभव्वो खीणासवो भिक्खु मेथुनं धम्मं पिटसेवितुं, ग्रभव्वो खीणासवो भिक्खु सम्पजानमुसा भासितुं, ग्रभव्वो खीणासवो भिक्खु सम्पजानमुसा भासितुं, ग्रभव्वो खीणासवो भिक्खु सिव्यव्यापि पृत्वे ग्रणारियभूतो 'ते । किच्च मेतं, भन्ते, भगवतो मुस्सुतं मुग्गहितं सुपनसिकतं सूपवारितं'' ति ?

3. "तम्ब ते एतं , सुतवा, सुस्सुतं सुगाहितं सुगनिसकतं सूप
वारितं । पुत्वे चाहं, मृतवा, एतरिह च एवं वदामि — 'यो सो भिवखु

गरहं खीणासवो वृसितवा कतकरणीयो ग्रोहितभारो ग्रनुष्पत्तसदरयो

परिक्खीणमवसंयोजनो सम्मदञ्जाविगुतो, ग्रभव्वो सो नव ठानािन

ग्रज्जाचिरितुं — ग्रभव्यो खीणासवो भिक्खु सिञ्चच्च पाणं जीविता

वोरोपेतुं, ग्रभव्यो खीणासवो भिक्खु ग्रदिन्नं श्रयव्या खीणासवो भिक्खु

खीणासवो भिक्खु मेयुनं चम्मं पिटसेवित्,ं ग्रभव्यो खीणासवो भिक्खु

सम्पनानमुत्ता भासितुं, ग्रभव्यो खीणासवो भिक्खु सिन्निकारकं कामे

परिभुञ्जितुं सेव्ययािष पुत्र्ये ग्रगारियभूतो, ग्रभव्यो खीणासवो भिक्खु

छन्तार्गात गन्तुं, ग्रभव्यो खीणासवो भिक्खु दोसार्गात गन्तुं, ग्रभव्यो

खीणासवो भिक्खु मोहार्गात गन्तु, ग्रभव्यो खीणासवो भिक्खु भ्रमार्गात

गन्तुं । पुत्र्ये चाहं, गुतवा, एतरिह च एवं वदािम — 'यो सो भिक्खु

श्ररहं खीणासवो वृसितवा कतकरणीयो ग्रोहितभारो ग्रनुष्पत्तसदस्यो

परिक्खीणमवसंयोजनो सम्मदञ्जािवमूत्तो, ग्रभव्यो सो इमानि नव

ठानािन ग्रज्जाचिरितुं'' ति ।

८ सज्झसुत्तं

१. एकं ममयं भगवा राजगहे विहरित गिजझकूटे पट्वते । अव मो सज्झो परिव्वाजको येन भगवा तेनुपसङ्क्षीम, उपसङ्क्षीमत्वा भगवता १८ मध्ये नम्मोदि । सम्मोदनीयं कयं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं गिमीदि । एकमन्तं निमिन्नो सो सज्झो परिव्वाजको भगवन्तं

१ मित्रिविकारते - मी॰, री॰। २ ग्रमास्तिमूतो - मी॰। ३ त - सी॰, री॰।

२. "एकिमिदाहं, भन्ते, समयं भगवा इघेव राजगहे विह्यिमि गिरिज्वजे । तत्र मे, भन्ते, भगवतो सम्मुखा मुतं सम्मुखा पिटग्गहितं — 'यो' सो, सज्झ, भिक्खु अरहं खीणासवो वृसितवा कत्तकरणीयो झोहित-भारो अनुष्यत्तसदत्थो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जाविमुत्तो, अभव्वो सो पञ्च ठानानि अञ्झाचिरतुं — अभव्वो खीणासवो भिक्खु इ सञ्चिचच पाणं जीविता वोरोपेतुं, अभव्वो खीणासवो भिक्खु अदिसं थेय्यसङ्खातं झावातुं, अभव्वो खीणासवो भिक्खु सेथुनं धम्मं पिटसेवितुं, अभव्वो खीणासवो भिक्खु सम्पजानमुसा भासितुं, अभव्वो खीणासवो भिक्खु सम्पजानमुसा भासितुं, अभव्वो खीणासवो भिक्खु सिक्धिकारकं कामे परिभृञ्जितुं सेय्यथापि पुव्वे अगारियभूतो' ति । कच्चि मेतं, भन्ते, भगवतो सुस्सुतं सुग्गहितं सुमनसिकतं सूप- 10 वारितं" ति ?

३. "तम्ब ते एतं, तज्झ, सुस्सुतं सुगाहितं सुमनसिकतं सूपधारितं । पुब्बे चाहं, सज्झ, एतरिह च एवं वदामि — 'यो सो भिनखु
धरहं खीणासवो वृसितवा कतकरणीयो ओहितभारो अनुप्पत्तसदस्यो
परिनखीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जाविमुत्तो, ग्रभब्बो सो नव ठानानि 15
प्रज्जाचिर्तुं — ग्रभव्बो खीणासवो भिनखु सञ्चिच्च पाणं जीविता
बोरोपेतुं ... पे०... ग्रभव्बो खीणासवो भिनखु सन्निधिकारकं कामे
परिभुञ्जितुं सेय्यथापि पुञ्चे ग्रगारियभूतो, ग्रभव्बो खीणासवो भिनखु
वुद्धं पच्चनखातुं, ग्रभव्बो खीणासवो मिनखु सम्मं पच्चनखातुं, ग्रभव्बो
खीणासवो भिनखु सङ्घं पच्चनखातुं, ग्रभव्बो खीणासवो भिनखु सिनखं 20
पच्चनखातुं । पुञ्चे चाहं, सज्झ, एतरिह च एवं वदामि — 'यो सो
भिनखु ग्ररहं खीणासवो वृसितवा कतकरणीयो ग्रोहितभारो ग्रनुप्पत्तसदस्यो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जाविमुत्तो, ग्रभव्वो सो इमानि
नव ठानानि ग्रज्जाचरित्ं''' ति ।

६. पुग्गलसुत्तं

१. "नवियमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म । 25 कतमे नव ? श्ररहा, श्ररहत्ताय पटिपन्नो, श्रनागामी, श्रनागामिफल-सच्छिकिरियाय पटिपन्नो, सकदागामी, सकदागामिफलसच्छिकिरियाय

पटिपन्नो, सोतापन्नो, सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो, पुथुज्जनो – इमे खो, भिक्खने, नव पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोर्कोस्म" ति ।

१०. श्राहुनेय्यसुत्तं

१. "नविषमे, भिक्खवे, पुगाला आहुनेय्या पाहुनेय्या दिवस-नेय्या ग्रञ्जलिकरणीया अनुत्तरं पुञ्जाक्षेत्तं लोकस्स । कतमे नव ? उ ग्ररहा, ग्ररहृताय पिटपन्नो, ग्रनागामी, ग्रनागामिफलसिच्छिकिरियाय पिटपन्नो, सकदागामी, सकदागामिफलसिच्छिकिरियाय पिटपन्नो, सोता-पन्नो, सोतापित्तफलसिच्छिकिरियाय पिटपन्नो, गोत्रम् — इमे खो, भिक्खवे, नव पुगाला ग्राहुनेय्या ...पे०... अनुत्तरं पुञ्जाक्षेत्तं लोकस्सा" ति ।

सम्बोधिवग्गो पठमो ।

तस्सुद्दानं

सम्योधि निस्सयो चेव, मेधिय नन्दकं वलं। सेवना सुतवा सज्झो, पुग्गलो आहुनेय्येन चा ति ।।

२. सीहनादवग्गो

१. सीहनादसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्वयं विहरित जेतवने ग्रनाथिपिण्ड-कस्स ग्रारामे । ग्रथ सो ग्रायस्मा सारिपुत्तो येन मगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रिमिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं । निसिनो सो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदवोच — "बुत्थो³ मे, भन्ते, सावित्ययं वस्सावासो । इच्छामहं, भन्ते, जनपदचारिकं, पवक-मितुं" ति ।

"यस्सदानि त्वं, सारिपुत्त, कालं मञ्जसी" ति ।

२. ग्रय खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो उट्टायासना भगवन्तं ग्रिभि-१८.९१६ २० वादेत्वा पदिस्ताणं कत्वा पक्कामि । ग्रय खो ग्रञ्ञतरो भिक्खु ग्रचिर-

१ मेपियं - सी॰, स्वा॰, रो०। २ म्राहुनेय्यो - सी॰; म्राहुनेय्यो - स्वा॰, रो०। १. दुरुशे - स्ता॰।

पकक्ते ब्रायस्मन्ते सारिपुत्ते भगवन्तं एतदवीच — "ब्रायस्मा मं, भन्ते, सारिपुत्तो ब्रायस्मले अप्पिटिनिस्सज्ज चारिकं पकक्तो" ति । अथ खो भगवा अञ्जातरं भिक्खुं आमन्तेसि — "एहि त्वं, भिक्खुं, मम वचनेन सारिपुत्तं आमन्तेहि — 'सत्या तं, आवृक्षो सारिपुत्तं, आमन्तेती"" ति । "एवं, भन्ते" ति खो सो भिक्खु भगवतो पिटस्सुत्वा येनायस्मा क सारिपुत्तो तेनुपसङ्क्षमः; उपसङ्क्षमत्वा आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवीच — "सत्या तं, आवृक्षो सारिपुत्तं, आमन्तेती" ति । "एवमावृक्षो" ति खो आयस्मा सारिपुत्तं तस्स भिक्खुनो पच्चस्मोसि ।

- ३. तेन खो पन समयेन आयस्मा च महामोग्गल्लानो आयस्मा च मानन्दो अवापुरणं आदाय विहारे आहिण्डन्ति "अभिनकमथा- 10 यस्मन्तो", अभिनकमथायस्मन्तो ! इदानायस्मा सारिपुत्तो भगवतो सम्मुखा सीहनादं निदस्सती" ति । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्षमि; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं अभिनादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो आयस्मन्तं सारिपुत्तं भगवा एतदनोच— "इघ ते, सारिपुत्तं, अञ्ञातरो सब्रह्मचारी खीयनयम्म अपन्नो 15 अग्रयस्मा मं, भन्ते, सारिपुत्तो आसण्ज अप्पटिनिस्सण्णचारिकं प्रवक्तने" ति ।
 - ४. "यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासित अनुपट्टिता अस्स, सो इच अञ्ञातरं सब्रह्मचारि आसज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्क-मेव्य ।
 - ५. "सेव्यथापि, भन्ते, पश्चवियं सुचि पि निक्क्षिपन्ति असुचि पि निक्क्षिपन्ति गूयगतं पि निक्क्षिपन्ति मुत्तगतं पि निक्क्षिपन्ति खेळगतं पि निक्क्षिपन्ति खेळगतं पि निक्क्षिपन्ति प्रवास पि निक्क्षिपन्ति कोहतगतं पि निक्क्षिपन्ति पान्ति, न च तेन पथवी अट्टीयिति व हरायित वा जिगुच्छिति वा; एवमेव खो अहं, भन्ते, पथवीसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महग्गतेन 25 ह... अप्पमाणेन अवेरेन अव्यापञ्झेन । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासित अनुपट्टिता अस्स, सो इध अञ्जातरं सबहाचारि आसण्ज अप्पटिनिस्सञ्ज चारिक पक्कमेय्य ।

१. ग्रायच्य - स्वा० । २. ग्रवापूरणं -सी०; प्रवापूरणं -स्वा० । २-३.विहारं० - स्वा०; विहारंन विहारं ग्रन्याहिटीलं - सी०; विहारंग विहारं ग्रन्याहण्डीलं -री० । ४. ग्रीयवसमयायसम्तो - सी०, स्वा०, रो० । ४. सीमयम्यं - स्वा०, रो० ।

376

- ६. "सेय्यथापि, भन्ते, ग्रापरिम सुचि पि घोचन्ति ग्रसुचि पि धोवन्ति गूथगतं पि ... मुत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पुव्वगतं पि ... लोहित-गतं पि धोयन्ति, न च तेन ग्रापो ग्रहीयति वा हरायति वा जिगुच्छति वा ; एवमेव सी ग्रहं, भन्ते, ग्रापोसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महग्गतेन प्रप्पमाणेन ग्रवरेन ग्रव्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, कार्य कायगता-सित अनुपहिता ग्रस्स, सो इघ ग्रञ्जातरं सन्नह्मचारि ग्रासन्न ग्रप्पटि-तिस्सज्ज चारिकं पत्रकमेय्य ।
 - ७. "सेव्ययापि, भन्ते, तेजो सुचि पि इहति ग्रसुचि पि इहति गूयगतं पि ... मूलगतं पि ... घोळगतं पि ... पुट्यगतं पि ... लोहितगतं 10 पि इहति, न च तेन तेजो श्रट्टीयित वा हरायित वा जिग्च्छित वा; एवमेव यो ग्रहं, भन्ते, तेजोसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महम्मतेन ग्रप्पमाणेन ग्रवेरेन ग्रव्यापण्झेन । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासीत ग्रनुपट्टिता ग्रस्स, सो इद्य ग्रञ्जतरं सब्रह्मचारि ग्रासज्ज ग्रप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्य ।
 - "सेय्वयापि, भन्ते, वायो सुर्वि पि उपवायित असुर्वि पि चपवायति गूचगतं पि ... मूत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पुट्यगतं पि ... लोहितगतं पि उपबायति, न च तेन वायो श्रट्टीयति वा हरायति वा जिगुच्छति वा; एवमेव खो श्रहं, मन्ते, वायोसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महग्गतेन श्रप्पमाणेन अवेरेन अव्यापज्झेन । यस्स नुन, भन्ते, 20 कार्ये कायगतासीत अनुपद्विता ग्रस्स, सो इय श्रञ्जातरं संब्रह्मचारि ग्रासन्त ग्रप्पटिनिस्सन्त चारिकं प्रकारेग ।
 - ६. "सेय्ययापि, मन्ते, रजोहरणं सुचि पि पुञ्छति ग्रसुचि पि पुरुष्टित गूयगतं पि .. मृतगत पि . खेळगत पि ... पुरुवगतं पि ... लोहितगर्त पि पुञ्छित, न च तेन रजोहरणं ग्रष्टीयति वा हरायति वा 25 जिगुन्छति वा; एवमेव सो ब्रहं, मन्ते, रखोहरणसमेन चेतसा बिहरामि विपुलेन महगातेन ग्रप्पमाणेन ग्रवेरेन ग्रव्यापज्झेन । यस्स नृन, भन्ते, काये कायगतासीत अनुपट्टिता अस्स, सी इध अञ्चतरं संप्रह्मचारि ग्रासञ्ज ग्रप्पटिनिस्सञ्ज चारिकं पृक्कमेय्य ।
 - १०. "ग्रेयकापि, मन्ते, वण्डालकुमारको वा चण्डालकुमारिका

१. मुज्बति – स्वा०।

वा कळोपिहत्यो नत्तकवासी गामं वा निगमं वा पविसन्तो नीच-चित्तंयेव उपट्टपेत्वा पविसति; एवमेव खो श्रहं, भन्ते, चण्डालकुमारक-चण्डालकुमारिकासमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महम्मतेन श्रप्पमाणेन श्रवेरेन श्रव्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासति श्रनुपट्टिता श्रस्स, सो इध श्रञ्ज्ञतरं सब्रह्मचारि श्रासज्ज श्रप्पटिनिस्सज्ज चारिकं 5 पक्कमेट्य ।

११. "सेट्यथापि, भन्ते, उसभो छिन्नविसाणो सुरतो सुवन्तो सुविनीतो रे रिवयथाय रिवयं सिङ्घाटकेन सिङ्घाटकं अन्वाहिण्डन्तो न किञ्चि हिंसित पादेन वा विसाणेन वा; एवमेव खो अहं, भन्ते, उसभ-छिन्नविसाणसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महग्गतेन अप्पमाणेन 10 अवेरेन अव्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासित अनुपिहृता अस्स, सो इध अञ्जातरं सब्रह्मचारि आसज्ज अप्पिटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेट्य ।

१२. "सेव्यथापि, भन्ते, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको सीसंनहातो अहिकुणपेन वा कुक्कु रकुणपेन वा मनुस्सकुणपेन वा 15 श.3
कण्ठे आसत्तेन अट्टीयेय्य हरायेय्य जियुच्छेय्य; एवमेव को छहं, भन्ते,
इमिना पूर्तिकायेन अट्टीयामि हरायामि जियुच्छामि । यस्स नून, भन्ते,
काये कायगतासित अनुपट्टिता अस्स, सो इध अञ्चातरं सब्रह्मचारि
आसण्य अप्पटिनिस्सण्य चारिकं पक्कमेय्य ।

१३. "सेय्यवापि, भन्ते, पुरिसो मेदकथालिकं परिहरेट्य छिहाब- 20 छिह्ं उग्धरत्तं पग्धरन्तं ; एतमेव खो ग्रहं, भन्ते, इमं काथं परिहरामि छिहाबछिहं उग्धरन्तं पग्धरन्तं । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासित प्रमुपट्ठिता ग्रस्स, सो इध ग्रञ्जातरं सन्नहाचार्रित ग्रासञ्ज ग्रप्यटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्या" ति ।

१४. श्रथ क्षो सो भिक्खु उट्टायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा 25 भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्तं एतदवोच — "श्रच्चयो मं, भन्ते, श्रच्चगमा यथावालं यथामूब्हं यथाग्रकुसलं, यो श्रहं श्रायस्मन्तं

^{ै.} कलोपिहत्यों – बी० १२. नितव वासी – स्वा०, रो० १३. सेरलो – सी०, रो०; पुरनो – स्वा० १ ४. सुमिनियलो – स्वा० १ ४. उसमन्दिद ० – सी० १ ९. वा युवा वा – मी०, रो०; वा युवा – स्वा० १ ७. घालमेन – स्वा० १ इ. धिर्द विच्छिद – तीठ, रो० १

t 376

६. "सेय्यथापि, भन्ते, ग्रापींस्म सुचि पि घोवन्ति ग्रसुचि पि दोवन्ति गूथगतं पि ... मुत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पुब्बगतं पि ... लोहित-गतं पि धोवन्ति, न च तेन स्रापो अट्टीयित वा हरायति वा जिगुन्छति वा ; एवमेव को ग्रहं, भन्ते, आपोसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महागतेन 5 ग्रप्पमाणेन अवेरेन अध्यापण्झेन । यस्स नून, भन्ते, काये कायगता-सित अनुपट्टिता यस्स, सो इच अञ्जातरं सब्रह्मचारि श्रासण्ण अप्पटि-निस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्य ।

७. "सेय्ययापि, मन्ते, तेजो सुचि पि डहति ग्रसुचि पि डहति गूथगतं पि ... मुत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पुट्यगतं पि ... लोहितगतं 10 पि इहति, न च तेन तेजो अट्टीयित वा हरायित वा जिगुन्छित वा; एवमेव खो श्रहं, भन्ते, तेजोसमेन चेतसा विहरामि विपलेन महगगतेन ग्रप्पमाणेन श्रवेरेन श्रव्यापण्झेन । यस्स नून, भन्ते, कार्य कायगतासति श्रनुपहिता ग्रस्स, सो इय ग्रञ्जतरं सबहाचारि ग्रासज्ज ग्रप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पवकमेय्य ।

s. "सेय्यथापि, भन्ते, वायो सुचि पि उपवायति श्रसुचि पि उपवायति गूथगतं पि ... मुत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पुट्यगतं पि ... लोहितगतं पे उपनायति, न च तेन नायो अड्डीयति वा हरायति वा जिगुच्छति वा; एवमैव खो ग्रहं, भन्ते, वायोसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महत्गतेन श्रप्पमाणेन अवेरेन श्रव्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, 20 कार्ये कायगतासति अनुपट्टिता ग्रस्स, सो इघ ग्रञ्जातरं सब्रह्मचारि ग्रासज्ज श्रपटिनिस्सज्ज चारिकं प्रकारेया ।

e. "सेय्ययापि, भन्ते, रजोहरणं सुचि पि पुञ्छति असुचि वि पुञ्छति गूथगतं वि ... मुत्तगत वि ... खेळगतं वि ... पुव्वगतं वि ... लोहितगर्त पि पुञ्छिति, न च तेन रजोहरणं ग्रद्दीयित वा हरायित वा 25 जिगुच्छित वा; एवमेव लो अहं, भन्ते, रजोहरणसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महत्गतेन ग्रप्पमाणेन ग्रवेरेन ग्रव्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, कार्ये कायगतासति अनुपद्विता अस्स, सो इस अञ्जातरं सब्रह्मचारि ग्रासञ्ज ग्रप्पटिनिस्सञ्ज चारिकं पवकमेय्य ।

१०. "ग्रेय्ययापि, अन्ते, चण्डालकुमारको वा चण्डालकुमारिका

१ मुज्बति - स्वा० ।

в. :

वा कळोपिह्त्थो नन्तकवासी गामं वा निगमं वा पविसन्तो नीच-चित्तंथेव उपट्टुपेत्वा पविसति; एवमेव खो अहं, भन्ते, चण्डालकुमारक-चण्डालकुमारिकासमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महम्पतेन अप्पमाणेन अवेरेन अव्यापज्झेन । यस्स नून, मन्ते, काथे कायगतासित अनुपट्टिता अस्स, सो इध अञ्ञतरं सब्रह्मचारि आसज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं 5 पक्कमेट्य ।

- ११. "सेट्यथापि, भन्ते, उसमो छिन्नविसाणो सूरतो ै सुदन्तो सुविनीतो रिषयाय रिथयं सिङ्घाटकेन सिङ्घाटकं अन्वाहिण्डन्तो न किञ्च हिंसित पादेन वा विसाणेन वा; एवमेव खो अहं, मन्ते, उसमिछ्नविसाणसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महमातेन अप्पमाणेन 10 अवेरेन अव्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासित अनुपष्टिता अस्स, सो इच अञ्ञातरं सब्रह्मचारि आसज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेट्य ।
- १२. ''सेय्यथापि, भन्ते, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो युवा पण्डनकजातिको सीसंनहातो ब्रह्मिकुणपेन वा कुक्कुरकुणपेन वा मनुस्सकुणपेन वा 15 12.../
 कण्ठे ग्रासत्तेन अट्टीयेय्य हरायेय्य जिगुच्छेय्य; एवमेव खो ग्रहं, भन्ते,
 इमिना पूतिकायेन अट्टीयामि हरायामि जिगुच्छामि । यस्स नून, मन्ते,
 काये कायगतासति अनुपट्टिता अस्स, सो इध अञ्ञातरं सन्नह्मचारि
 ग्रासज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्य ।
- १३. "सेय्यथापि, भन्ते, पुरिसो मेदकथालिकं परिहरेय्य छिद्दाव- 20 छिद्दं उग्धरन्तं पम्धरन्तं; एवमेव सो झहं, भन्ते, इमं कायं परिहरामि छिद्दाबछिद्दं उग्धरन्तं पम्धरन्तं । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासति अनुपद्विता श्रस्स, सो इध अञ्जातरं सन्नह्मनारिं ग्रासन्न अप्यटिनिस्सन्न नारिकं पक्कमेय्या" ति ।
- १४. अय खो सो भिनखु उट्ठायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा 25 भगवतो पादेमु सिरसा निपतित्वा भगवन्तं एतदवोच - "अच्चयो मं, भन्ते, अच्चगमा यथावालं यथामून्हं यथाअकुसलं, यो श्रहं आयस्मन्तं

^{ै.} क्लोपिह्त्यों – सी०। २. निनाचासी – स्वा०, रो०। ३. सोरतों – सी०, रो०; मुखों – स्वा०। ४. सुनिन्धतों – स्वा०। १. उत्तमच्द्रित ० – सी०। ६. वा युना वा – पी०, रो०; वा युवा – स्वा०। ७. घातमेन – स्वा०। ८. दिई विध्तिद् – सीठ, रो०।

[8.2.8-

भगवा ग्रन्चयं ग्रन्चयतो पटिगण्हतु ग्रायति संवराया'' ति ।

181

.. 378

विनये यो ग्रन्चयं ग्रन्चयतो दिस्वा यथाघम्मं पटिकरोति श्रायति संवरं

ग्रापज्जती" ति ।

फलती" ति ।

'खमतु च में सो ग्रायस्मा'" ति ।

निसीदि ।

सितिसितानं सित्रपतितानं अयमन्तराकया उदपादि – "यो हि कौर्चि, अावुसो, सउपादिसेसो कालं करोति, सब्बो सो अपरिमुत्तो निरया ग्रपिर-

"तम्ब तं', भिक्सु, ग्रन्चयो ग्रन्चगमा यथावालं यथामूब्हं यथाग्रकुसलं, यो त्वं सारिपुतं[†] श्रसता तुच्छा मुसा ग्रभूतेन श्रव्भाचिविदा । यतो च सो त्वं, भिनस्तु, ग्रच्चयं ग्रच्चयतो दिस्वा यथाघम्मं पिट-करोसि, तं³ ते³ मयं पटिंग्गण्हाम^४ । युट्टि हेसा^५, भिवखु, ग्ररियस्स

१५. ग्रथ खो भगवा ग्रायस्मन्तं सारिपुत्तं ग्रामन्तेसि – "खम, 10 सारिपुत्त, इमस्स मोघपुरिसस्स । पुरा^६ तस्स तत्येव सत्तघा मृद्धा

"खमामहं, भन्ते, तस्स ग्रायस्मतो सचे मं सो ग्रायस्मा एवमाह -

२. सउपादिसेससुत्तं १. एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने ग्रनाथिपण्डि-

कस्स ग्रारामे । ग्रय स्त्रो ग्रायस्मा सारिपुत्तो पुन्वण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सार्वात्य पिण्डाय पाविसि । ग्रय खो ग्रायस्मतो सारि-पुत्तस्स एतदहोसि - "ग्रतिप्पगो खो ताव सावित्ययं पिण्डाय चरितुं,

यत्रुनाहं येन ग्रञ्ञितित्ययानं परिव्याजकानं ग्रारामो तेनुपसङ्कमेय्यं" ति । अय स्रो त्रायस्मा सारिपुत्तो येन ग्रञ्जितित्थयानं परिट्याजकानं 20 श्रारामो तेनुपसङ्कमः; उपसङ्कमित्वा तेहि श्रञ्ञितित्ययेहि परिव्वाज-केहि सिंद सम्मोदि । सम्मोदनीयं क्यं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं

२. तेन सो पन समयेन तेसं अञ्जातित्यियानं परिव्याजकानं

ै. त्र - मी०, रो० । २ मारिपुत - सी० । ३-३ तन्त - स्या०; तन्ते - रो० ४ पतिगन्हाम - सी० । १ एमा - मी० । १-६ तत्त - स्या०, वः म्या०: पराम्य कलेक -स्या॰; पुगम्म तन्वेव - रा॰। ७ फिलस्मती - मी॰, स्या॰, रा॰।

B.

25

R. 380

मुत्तो तिरच्छानयोनिया अपरिमुत्तो पेत्तिविसया अपरिमुत्तो अपाय-दुग्गतिविनिपाता" ति । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो तेसं अञ्जा-तिरिथयानं परिव्वाजकानं भासितं नेव अभिनन्दि नष्पिटक्कोसि । अनिभ-नन्दित्वा अष्पिटक्कोसित्वा उद्घायासना पक्कामि — "भगवतो सन्तिके एतस्स भासितस्स अत्थं आजानिस्सामी" ति । अथ खो आयस्मा सारि-पुत्तो सावत्थियं पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातपिटक्कन्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्षिः; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं एतद्योच —

इ. "इधाहं, भन्ते, पुव्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमावाय सावित्य पिण्डाय पावित्ति । तस्स मथहं, भन्ते, एतदहोसि — 'ग्रतिप्पगो अत् ताव सावित्ययं पिण्डाय चिरतुं; यन्नूनाहं येन ग्रञ्जितित्ययानं पिरव्वाजकानं ग्रारामो तेनुपसङ्कमेय्य' ति । ग्रथ को ग्रहं, भन्ते, येन ग्रञ्जितित्ययानं परिव्वाजकानं ग्रारामो तेनुपसङ्कामः; उपसङ्कामत्वा तेहि ग्रञ्जितित्ययानं परिव्वाजकानं ग्रारामो तेनुपसङ्कामः; उपसङ्कामत्वा तेहि ग्रञ्जितित्ययानं परिव्वाजकानं ग्रारामो तेनुपसङ्कामः; उपसङ्कामत्वा कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निर्धीदं । तेन को पन समयेन तेसं अञ्ज्ञितित्ययानं परिव्वाजकानं सिन्नित्तिन्यानं म्रयमन्तराकथा उदयादि — 'यो हि कोचि, श्रावुसो, सज्पादिससो कालं करोति, सब्वो सो ग्रपरिमुत्तो निरया ग्रपरिमुत्तो तिरच्छानयोनिया ग्रपरिमुत्तो पेतिन्विसया ग्रपरिमुत्तो ग्रपायदुग्गतिविनिपाता' ति । ग्रथको ग्रहं, भन्ते, तेसं ग्रञ्जितित्ययानं परिव्वाजकानं भासितं नेव ग्रभिनन्दिन नप्यिवकोसि । 20 ग्रनिभनन्दित्वा ग्रपटिक्कोसित्वा उद्घासना पक्किम — 'भगवतो सन्तिक एतस्स भासितस्स ग्रत्थं ग्राजिनस्सामी'" ति ।

४. "के च ै, सारिपुत्त, ग्रञ्जतित्थिया परिव्याजका बाला अव्यक्ता, के च सउपादिसेसं वा 'सउपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति, अनुपादिसेसं वा 'अनुपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति !

५. "नवियमे, सारिपुत्त, पुग्गला सञ्चादिसेसा कालं कृष्माना परिमुता निरवा परिमुत्ता तिरच्छानवोनिया परिमुत्ता पेत्तिविसया परिमुत्ता अपायदुग्गतिविनिपाता । कतमे नव ? इध, सारिपुत्त, एकच्चो पुग्गलो सीलेसु परिपुरकारी होति, समाधिस्म परिपुरकारी,

शित्तिविसया – स्वा॰, रो॰ । २-२. केवि – स्वा॰, रो॰। ३. परिपूरीवारी → स्या॰।

पञ्जाय मत्तसो कारी । सो पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिषद्यया ग्रन्तरापरिनिव्यायी होति । ग्रयं, सारिपुत्त, पठमो पुग्गलो सउपादिसेसो कालं कुक्मानो परिमुत्तो निरया परिमुत्तो विरच्छान-योनिया परिमुत्तो पेत्तिविसया परिमुत्तो ग्रपायदुग्गतिविनिपाता ।

६. "पुन च परं, सारिपुत्त, इघेकच्चो पुनालो सीलेसु पिन्
पूरकारी होति, समाधिस्मि परिपूरकारी, पञ्जाय मत्तसो कारी ।
सो पञ्चत्रं श्रोरम्मागियानं संयोजनानं परिक्यया उपहच्चपिनित्वायी
होति ... पे०... प्रसङ्खारपरिनिव्वायी होति ... पे०... ससङ्खारपरिनिव्वायी होति ... पे०... उद्धंसोतो होति प्रकिन्द्रगमी । श्रयं, सारिपुत्त,
पञ्चमो पुग्गलो सउपादिसंसो कार्ल कुरुमानो परिमुत्तो निरया परिमृत्तो
तिरच्छानयोनिया परिमृत्तो पेत्तिविसया परिमृत्तो श्रपायद्वुग्गतिविनिपाता ।

७. "पुन च परं, सारिपुत, डबेकच्चो पुग्गलो सीलेसु परिपुर-कारी होति, समाधिर्सि मत्तमो कारी, पञ्ञाय मत्तसो कारी । इसे सिल्णं संयोजनान परिक्षया रागदोसमोहानं तनुता सकदागामी होति, सिक्दिव इमं लोकं ब्रागन्ता दुवसस्त्रन्त करोति । अयं, सारि-पुत्त, छट्टो पुग्गलो सउपादिमेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो निरया ...पे०..परिमुत्तो अपायदुगातिविनिपाता ।

द. "पुन च पर, सारिपुत्त, डघेकच्चो गुगालो सीलेनु परिपूर-कारी होति, समाधिम्म मत्तको कारी, पञ्जाय मत्तसो कारी । सो तिष्णं संयोजनानं पित्रक्वमा एकवीजी होति, एकसेव मानुसकं मवं निच्य-तेत्वा दुनवस्सन्त करोति । त्य, सानिपुत्त, मत्तमो पुगालो सङ्पादि- . सेनो कालं कुरुमानो परिमुन्तो निज्या पे० परिमुत्तो अपायदुगाति-विनिपाता ।

१ "पुत च पर, मानिपुत्त, इवेक्टचो पुगलो सीलेमु परि-पूरवारी होति, ममाविस्मि मत्तमो कारी, पञ्चाय मत्तमो कारी। मो विष्णं मयोजनान परिकारता कोलकोलो होति, हे वा तीणि वा कुलानि गम्यावित्वा नगरित्वा दुवन्यसम्त करोति। अय, सारिपुत्त, अहुमो

१-१ न परिपूरवारी - गाँ०, स्ट ।

25

पुग्गलो सउपादिसेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो निरया ...पे०... परिमुत्तो ग्रपायदुग्गतिविनिपाता ।

- १०. "पुन च परं, सारिपुत्त, इधेकच्चो पुग्गलो सीलेसु परि-पुरकारी होति, समाधिस्मि मत्तसो कारी, पञ्ञाय मत्तसो कारी। सो तिण्णं संयोजनानं परिवखया सत्तवखत्तुपरमो होति, सत्तवखत्- 5 परमं देवे च मनुस्से च सन्धावित्वा संसरित्वा दुवखस्सन्तं करोति । ग्रयं, सारिपुत्त, नवमो पुग्गलो सउपादिसेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो निरया परिमुत्तो तिरच्छानयोनिया परिमुत्तो पेत्तिविसया परिमुत्तो श्रपायदुग्गतिविनिपाता ।
- ११. "के च, सारिपुत्त, ग्रञ्ञितित्यया परिव्वाजका वाला ग्रन्थता, के च सरुपादिसेसं वा 'सरुपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति, ग्रन्-पादिसेसं वा 'ग्रनुपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति ! इमे खो, सारिपुत्त, नव पुग्गला सउपादिसेसा कालं कुरुमाना परिमुत्ता निरया परिमुत्ता तिरच्छान-योनिया परिमुत्ता पेत्तिविसया परिमुत्ता श्रपायदुग्गतिविनिपाता । न तावायं, सारिपुत्त, धम्मपरियायो पटिभासि भिन्खूनं भिन्खुनीनं 15 उपासकानं उपासिकानं । तं किस्स हेतु ? मायिमं धम्मपरियायं सुत्वा पमादं त्राहरिसू ति । अपि च मया, सारिपुत्त, धम्मपरियायो पञ्हा-धिप्पायेन भासितो" ति ।

३. कोट्टिकसुत्तं

१. अथ खो आयस्मा महाकोट्विको[°] येनायस्मा सारिपुत्तो त्तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्कमित्वा ग्रायस्मता सारिपुत्तेन सिंद्ध सम्मोदि । 20 सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो सो ग्रायस्मा महाकोट्टिको ग्रायस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच – "िक नु सो, त्रावुसो सारिपुत्त, यं कम्मं दिहुधम्मवेदनीयं, तं मे कम्मं सम्परायवेदनीयं होत्'ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्तती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावुसी"।

१. महाकोद्वितो - मी०, स्या०, री० ।

20

२. "कि पनावृत्तो सान्यित, 'यं कम्मं सम्परायवेदनीयं, तं में कम्मं दिट्टचम्मवेदनीयं होतू' ति, एतस्स चत्याय भगवित ब्रह्मचित्यं वस्सती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावसो"।

३. "िक नु खो, आवुतो तारिषुत्त, 'यं कम्मं मुख्येदिनियं, तं में कम्मं दुक्ववेदिनियं' होतू' ति, एतस्म अत्याय भगवित अह्यचरियं वुस्तती" ति ?

"नो हिदं ग्रावुसो"।

४. "किं पत्तायुनो, सारिपुत्त, 'यं कम्मं दुक्ववेदनियं', तं में 10 कम्मं मुखवेदनियं होत्' ति, एतस्स अत्याय भगवित श्रह्मचित्यं युस्तती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावसो"।

५. "कि नु खो, आबुको सारियुक्त, 'यं क्रम्मं परिपक्कवेदनीयं', तं में क्रम्मं अपरिपक्कवेदनीयं होतू' ति, एतस्म अत्याय भगवति 15 ब्रह्माचरियं बुस्सती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावृसो"।

६. "कि पनावसो सारिपुत, 'यं कम्मं अपरिपक्कवेदनीयं, तं में कम्मं परिपक्कवेदनीयं होतूं' ति, एतस्त ग्रत्याय मगवित ब्रह्मचरियं बुस्सती" ति ?

"नो हिदं, आवुसो"।

७. "कं नु खो, यात्रुसो सारिपुत्त, 'यं कम्मं बहुवेदतीयं, तं में कम्मं अप्यवेदतीयं होतू' ति, एतस्य अत्याय अगवित श्रह्मचरियं बुरसर्ती"

"नो हिदं, ग्रावुमो"।

"नो हिदं, ग्रावुसो"।

रै. दुक्तवेदनीय - स्था॰ । २ दुक्तवेदनीय - मी०। ३. परिपवर्र दिनय -

€.२.३] भगद्भेक्षुत ₹8

ह. "िंक नु खो, ग्रावुसो सारिपुत्त, 'यं कम्मं वेदनीयं, तं मे कम्मं ग्रवेदनीयं होतू' ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वृस्सती'' ति ?

"नो हिदं, ग्रावसो" ।

१०. "किं पनावुसो सारिपुत्त, 'यं कम्मं श्रवेदनीयं, तं मे कम्मं वेदनीयं होतू' ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावुसो"।

११. "'किं नु खो, ग्रावुसो सारिषुत्त, यं कम्मं दिद्वधम्मवेदनीयं तं में कम्मं सम्परायवेदनीयं होतू ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, भ्रावुसो' ति वदेसि । 'कि पनावुसो सारिपुत्त, यं कस्मं सम्परायवेदनीयं तं मे कस्मं दिट्टधस्मवेदनीयं ।º होतु ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, भ्रावसो' ति वदेसि । 'कि नु खो, भ्रावसो सारिपुत्त, यं कम्मं सुखवेदनियं तं में कम्मं दुक्खवेदनियं होतू ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं बुस्सती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, श्रावुसो' ति बदेसि । "कि पनावुसो सारिपुत्त, यं कम्मं दुक्खवेदनियं तं मे कम्मं सुखवेदनियं 15 होतू ति, एतस्स ग्रत्याय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, आवसो' ति वदेसि । 'किं नु खो, आवसो सारिप्स, यं कम्मं परिपक्कवेदनीयं तं में कम्मं अपरिपक्कवेदनीयं होत् ति, एतस्स श्रत्थाय भगवित ब्रह्मचरियं वुस्सती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, आवसो' ति वदेसि । 'कि पनावुसो सारिपुत्त, यं कम्मं अपरिपक्कवेदनीयं तं मे 20 कम्मं परिपक्कवेदनीयं होतू ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती' ति, इति पुट्ठो समानो 'नो हिदं, ग्रावुसो' ति वदेसि । 'कि नु खो, श्रावुसो सारिपुत्त, यं कम्मं बहुवेदनीयं तं मे कम्मं श्रप्पवेदनीयं होतू ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं बुस्सती' ति, इति पुट्ठो समानो 'नो हिदं, ग्रावुसो' ति वदेसि । 'कि पनावुसो सारिपुत्त, यं कम्मं 25 श्रप्पवेदनीयं तं में कम्मं वहुवेदनीयं होतू ति, एतस्स श्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं बुस्सती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, ग्रावुसो' ति वदेसि । ["]िंक नु खो, प्रावुसो सारिपुत्तं, यं कम्मं वेदनीयं तं में कम्मं ग्रवेदनीयं होतू ति, एतस्स ब्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, ग्रावसो' ति वदेसि । 'कि पनावसो सारिपुत्त, यं कम्मं अ ग्रवेदनीयं तं में कम्मं वेदनीयं होतू ति, एतस्स ग्रत्याय भगवति प्रहाचरियं

в. 1

R. 381

25

बुस्सती' ति, इति पुट्टो ममानो 'नो हिदं, यावुसी' ति वदेसि । 'रथ किमत्यं चरहावुसों, भगवति ब्रह्मचरिय वुस्सती" ति ?

१२. "यं रवस्न', ग्रावुसो, ग्रञ्जातं ग्रदिट्टं ग्रप्पतं ग्रसन्छिकतं ग्रनभिसमेतं, तस्य ञाणाय दस्सनाय पत्तिया सच्छिकिरियाय ग्रभि-ममयाय' भगवति ब्रह्मचिरयं वुस्सती'' ति ।

"किं पनस्सावुसो, ग्रञ्ञात ग्रदिहुं ग्रप्पत्तं ग्रसन्छिकत श्रनभिसमेतं, यस्स ञाणाय दस्सनाय पत्तिया ग्रन्छिकिरियाय श्रमि-समयाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती" ति * ?

"'इदं दुक्खं' ति स्वस्स, जावुमो, ग्रञ्जातं ग्रदिट्ट ग्रप्पत्तं ग्रहिन्छकत ग्रनिसमेत । तस्स ञाणाय दस्सनाय पत्तिया सिन्छ-किरियाय प्रभिसमयाय भगवति ब्रह्मचरिय वुस्सति । श्रयं 'दुवख-समुदयो' ति स्वस्स ग्रावुसो ... पे०... 'ग्रय दुक्सनिरोघो' ति रवस्स प्रावसो .पे॰ .'त्रय दुक्तिनरोधगामिनी पटिपदा' ति स्वस्स श्रावसो प्रज्ञात ग्रदिद्वं ग्रप्पत्तं ग्रसच्छिकत ग्रनिसमेत । तस्स ञाणाय वस्सनाय पत्तिया सच्छिकिरियाय ग्रिमसमयाय भगवित ब्रह्मचिरयं व्स्सिति । इद स्वस्स यावुसो ग्रञ्जातं ग्रदिहुं ग्रप्पत्त ग्रसच्छिकतं यनभिसमेतं । तस्स ञाणाय दस्सनाय पत्तिया सच्छिकिरियाय ग्रभि-समयाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती" ति ।

४. समिद्धिसुत्तं

१ अय सो ग्रायस्मा समिद्धि येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्घिमः; 20 जपमङ्कमित्वा ग्रायस्मन्त सारिपुत्त ग्रमिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न सो बायस्मन्त समिद्धि ग्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच --"किमारम्मणा, सिमिद्धि, पुरिसस्स सङ्कष्पवितक्का उप्पज्जन्ती" ति ?

"नामस्पारम्मणा, भन्ते" ति ।

"ते पन, समिद्धि, वव नानत्त गच्छन्ती" ति ? "धातूसु, भन्ते" ति ।

३ "ते पन, समिद्धि, किसमुदया" ति ?

"फस्ससमुदया, भन्ते" ति ।

१ चरतावृमो -स्या०।२ सबस्य -सी०, नोस्स -स्या०।३ प्रभिसमाम -सी०। ४. प्रिष्टु -सी०। *-* स्या० पोत्पवे नित्य ।

४. "ते पन, सिमिद्धि, किंसमोसरणा" ति ?

"वेदनासमोसरणा, भन्ते" ति ।

५. "ते पन, सिमिद्धि, किंप्रमुखा" ति ?

"समाधिप्पमुखा, भन्ते" ति ।

६. "ते पन, सिमिद्धि, किंग्रिधिपतेय्यां" ति ?

"सताधिपतेय्या, भन्ते" ति ।

७. "ते पन, सिमिद्धि, किंग्रित्यां" ति ?

"पञ्जूतरा, भन्ते" ति ।

६. "ते पन, सिमिद्धि, किंग्रित्यां" ति ?

"वमुत्तिसारा, भन्ते" ति ।

१. "ते पन, सिमिद्धि, किंग्रोनधां" ति ?

"म्मतोगधा, भन्ते" ति ।

१०. "किमारम्मणा, सिमिद्धि, पुरिसस्स सङ्कष्पवितक्का उप्प
रो ति, इति पदो समानो जिस्कण्यरम्मणा, भन्ते' ति वदेसि ।

१०. "'किमारम्मणा, सिमिद्धि, पुरिसस्स सङ्कृप्पवितवका उप्पजजनी' ति, इति पुट्ठो समानो 'नामरूपारम्मणा, भन्ते' ति वदेसि ।
'ते पर्न, सिमिद्धि, वव नानत्तं गच्छन्ती' ति, इति पुट्ठो समानो 'धातूसु, 15
भन्ते' ति वदेसि । 'ते पन, सिमिद्धि, किसमुदयां ति, इति पुट्ठो समानो
'फरससमुदया, भन्ते' ति वदेसि । 'ते पन, सिमिद्धि, किसमोसरणा'
ति, इति पुट्ठो समानो 'वेदनासमोसरणा, भन्ते' ति वदेसि । 'ते पन,
सिमिद्धि, किंपमुखा' ति, इति पुट्ठो समानो 'समाधिप्पमुखा, भन्ते' ति
वदेसि । 'ते पन, सिमिद्धि, किंप्रधिपतेथ्या' ति, इति पुट्ठो समानो 20
'सताधिपतेथ्या, भन्ते' ति वदेसि । 'ते पन, सिमिद्धि, किंजन्तरा' ति,
इति पुट्ठो समानो 'पञ्जनरा, भन्ते' ति वदेसि । 'ते पन, सिमिद्धि, किंजनरा' ति,
इति पुट्ठो समानो 'विमुत्तिसारा, भन्ते' ति वदेसि ।
'ते पन, सिमिद्धि, किंग्नोगधा' ति, इति पुट्ठो समानो 'अमतोगधा, भन्ते'
ति वदेसि । साधु साधु, सिमिद्धि ! साधु खो त्वं, सिमिद्धि, पुट्ठो उ

१. किमापिपतेस्या - सी०, स्या० । २. पञ्ह - मी०, स्या०, रो० । ३. या --

B 192

29

५. गण्डसुत्तं

 "मेय्यथापि, निम्नयने, गण्डो अनेकवस्सागिको । तस्मस्यु गण्डस्मे नव वगमुदानि नव अभेदनमुखानि । ततो य किञ्चि पग्ष-रेखा – अमुचियेव पग्चरेखा, दुगान्वयेव पग्चरेखा, जेगुच्छिययेव पग्चरेखा, य किञ्चि पमवेख्य – असुचियेन प्यवेख्य, दुगान्वयेद प्यवेख्य, 5 जेगिच्छ्ययेव प्यवेख्य ।

२. "गण्डो ति सो, भिक्यवे, इमस्मेत चातुमहाभूतिवस्स" कायस्य प्रधिवचन मातापेत्तिकस्मम्भवस्य ग्रोदनकुम्मासूपचयस्य ग्रीनच्चुन्छादनगरिमहनभेदनिबद्धनवम्मस्य । तस्मस्य गण्डस्स नव वण्णमुवािन नव अभेदनमुगािन । ततो य किञ्चि पम्चरित – श्रमुचियेव । पम्बरित, दुग्गन्थयेव पग्चरित, लेगुन्छिययेव पग्चरित, व किञ्चि पम्बति – ग्रमुचियेव पम्बति, दुग्गन्थयेव पग्चरित, लेगुन्छिययेव पन्वति । तस्मातिह, मिन्नवे, इमस्मि काये निच्चिन्दया" ति ।

६. सञ्जामुतं

१ "नवितमा, भिननवे, सञ्जा भाविता बहुतीनता मह-फता होन्ति महानिसमा अमतोनवा अमतपरियोनाना । कतमा नव ? अनुभगञ्जा, मरणवञ्जा, आहारे पिटकूलमञ्जा , नव्यलोके अमिन रितमञ्जा, अनिच्चवञ्जा, अनिच्चे हुन्यमञ्जा, दुमचे अनत्तमञ्जा, पहानमञ्जा, विरागगञ्जा – इमा खो, भिन्यवे, नव मञ्जा, नाविता बहुतीरना महफता होन्ति महानिसमा अमतोगवा अमत-परियोसाना" ति ।

७. कुलपुत्तं

१ "नविह, निक्ववे, यहें हि ममन्नागत कुल ब्रनुपगत्त्वा वा नान उपगन्त्र, उपगत्त्वा वा नाल निर्मीदितुं। क्तमेहि नविह १ न मनापेन पच्चुट्ठेन्नि, न मनापेन ग्रमिवादेन्ति, न मनापेन ग्रामन देन्ति, नन्तमस्य परिगृहन्तिं, बहुत्र पि योक देन्ति, पणीत पि सूख देन्ति,

मांक, त्रांव पान, नु तिया > वातुम्महामृतिवस्य – मांक, त्यांक, रांव ।
 पत्थिकृतप्रका – मांक, त्यांक, रांव । ८ स्त्री-रायमक्रमा – मांक, त्यांक, रांव । ८ स्पर्नावित् – मांक। ६ पतिपृष्टी – मांक, प्रियुक्ति – रांक, प्रियुक्ति – रांक, प्रियुक्ति – रांक।

R. :

B. 193

R 389

R. 390

10

ग्रसक्कच्चं देन्ति नो सक्कच्चं, न उपनिसीदन्ति धम्मस्सवनाय', भासित-मस्से न सुस्सूसन्ति । इमेहि खो, भिक्खवं, नवहङ्गेहि समन्नागतं कुलं ग्रनुपगन्त्वा वा नालं उपगन्तुं उपगन्त्वा वा नालं निसीदितुं।

२. "नविह, भिक्सवे, अङ्गेहि समन्नागतं कुलं अनुपगन्त्वा वा अलं उपगन्तुं, उपगन्त्वा वा अलं निसीवितुं । कतमेहि नविह ? मनापेन पच्चुट्ठेन्ति, मनापेन ग्रभिवादेन्ति, मनापेन ग्रासनं देन्ति, सन्तमस्स न पिरगुहन्ति, बहुकं पि बहुकं देन्ति, पणीतं पि पणीतं देन्ति, सक्कच्चं देन्ति नो असक्कच्चं, उपनिसीदन्ति धम्मस्सवनाय, भासितमस्स सुस्सुस्ति । इमेहि खो, भिक्खवे, नवहङ्गेहि समन्नागतं कुलं अनुपगन्त्वा वा अलं उपगन्तुं, उपगन्त्वा वा अलं जिपगन्तुं, उपगन्त्वा वा अलं उपगन्तुं, उपगन्त्वा वा अलं जिपगन्तुं, उपगन्त्वा वा अलं निसीवितुं" ति ।

८. नवङगुपोसथसुत्तं

१. "नवहि, भिक्सवे, ग्रङ्गेहि समन्नागतो उपोसयो उपवृत्यो महप्फलो होति महानिसंसो महाजुतिको महाविष्फारो । कथं उपवृत्यो च, भिक्खवे, नवहङ्गेहि समन्नागतो उपोसथो महप्फलो होति महानिसंसी महाजुतिको महाविष्फारो ? इध, भिक्खवे, प्ररियसावको इति पटि-सञ्चिक्खति – 'यावजीवं श्ररहन्तो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता 15 पटिविरता निहितदण्डा निहितसत्या लज्जी दयापन्ना सब्वपाणभूत-हितानुकम्पिनो^३ विहरन्ति ; अहम्पज्ज इमं च राति इमं च दिवसं पाणाति-पातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो निहितदण्डो निहितसत्थो लज्जी दयापन्नो सव्वपाणभूतहितानुकम्पी विहरामि । इमिनापङ्गेन अरहतं ग्रनुकरोमि; उपोसथो च मे उपवुत्थो भविस्सती' ति । इमिना पठमेन 20 अङ्गेन समन्नागतो होति ... पे०...। 'यावजीवं अरहन्तो उच्चासयनमहा-सयनं पहाय उच्चासयनमहासयना पटिविरता नीचसेय्यं कप्पेन्ति -मञ्चके वा तिणसन्थारके वा; श्रहम्पञ्ज इमं च रित्त इमं च दिवसं उच्चासयनमहासयनं पहाय उच्चासयनमहासयना पटिविरतो नीचसेय्यं कप्पेमि - मञ्चके वा तिणसन्यारके वा । इमिनापङ्गेन श्ररहतं श्रनु- 25 करोमि; उपोसयो च मे उपवुत्यो भविस्सती' ति । इमिना ग्रहुमेन श्रङ्गेन समन्नागतो होति ।

ध०४-५

⁻ १-१. पम्मन्यनाय नासितस्म - भी०, रो० । २. रतीयन्ति - भी०, रो०; र्गास्सन्ति - मा० । ३. ० हितानुकमी - सी०, रो० । ४. विणयन्यरके - स्या० ।

194, .391

२. "मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरिस्वा विहरित, तथा दुितयं तथा तित्यं तथा चतुत्यं । इति उद्धमघो तिरियं सच्यधि सव्यतताय सव्यावन्तं लोकं मेत्तासहगतेन चेतसा विपुलेन महम्यतेन प्रप्पमाणेन प्रवेरेन ग्रव्यापज्झेन फरिस्वा विहरित । इमिना नवमेन ग्रङ्गेन इसम्यागतो होति । एवं उपबुत्यो खो, भिवस्वे, नवहङ्गेहि समप्रागतो उपोसबो महण्कलो होति महानिसंसो महाजुतिको महाविष्कारो" ति ।

६. देवतासुत्तं

१. "इमं च, भिनराने, रात्त सम्बहुला देवता श्रभिनकन्ताय रित्तया ग्रमिनकन्तायण्णा केवलकृष्णं जेतवनं श्रोमासेत्वा येनाहं तेनुप-सद्भूमिसु; उपसद्भूमित्वा मं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं श्रद्वंषु । एकमन्तं 10 ठिता खो, भिनसवे, ता देवता मं एतदवोच्चं — 'उपसद्भूमिमु नो, भन्ते, पुट्ये मनुस्सभूतानं पव्यजिता श्रगारानि । ते मयं, भन्ते, पच्चुद्विम्ह, नो च खो श्रभिवादिम्ह । ता मयं, भन्ते, श्रपरिपुण्णकम्मन्ता विष्पिट-सारिनियो पच्चानुतापिनियो हीन कायं उपपन्ना' ति ।

२. "ग्रमच पि मं, भिक्ति , सम्बहुला देवता उपसङ्क्षिमत्वा 15 एतदवोचुं — 'उपसङ्क्षामसु नो, मन्ते, पुब्दे मनुस्सभूतानं पव्यजिता ग्रनासित । ते मयं, भन्ते, पञ्चुट्टिम्ह ग्रभिवादिम्हं, नो च तेसं ग्रासनं ग्रदम्ह⁶ । ता मयं, मन्ते, ग्रमस्पुण्णकम्मन्ता विष्पटिसारिनियो

पच्चानुतापिनियो हीन कायं उपपन्ना' ति ।

इ. "अपरा पि मं, मिनखबे, सम्बहुला देवता उपसङ्गमित्वा एतसब्गुमित्वा एतस्वोचं — 'उपसङ्गमित् नो, मन्ते, पुत्ये मनुस्तभूतानं पव्यजिता अगारानि । ते मयं, भन्ते, पच्चिष्टिम्ह धिमवादिम्ह आसनं' अदम्ह, नो च खो ययासित्त ययावलं संविभजिम्ह .. पे०.. ययासित्त ययावलं संविभजिम्ह, नो च खो उपिनसीदिम्ह धम्मस्यवनाय ... पे०... उपिनसीदिम्ह धम्मस्यवनाय ... पे०... उपिनसीदिम्ह धम्मस्यवनाय, नो च खो ओहितसीता धम्मं सुणिम्ह ... पे०... अोहितसीता च धम्मं सुणिम्ह, नो च खो सुत्वा धम्मं धारियम्ह ... पे०...

१~१. इति इमिना नवमेन चल्लेन - स्था० । २-२ वनल्ल्यमन्नायतो - धी०, स्था०, रो० । ३ स्था०पोरपने नित्य । ४. ता - सी०, रो० । ४ पण्डानुनारिनियो - धी०, स्था०, रो० । ६ व प्रमिवारिस्ट्र च - स्था० । ७ छी - धी०, स्था०, रो० । द. प्रविस्ट्र -स्था० । ३. व प्रावन च - स्था०, रो० । १०. यमार्थीत - रो० ।

¥Я

R. 393

सुत्वा च घम्मं घारियम्ह, नो च खो घातानं घम्मानं ग्रत्य उपपरिनिखम्ह
....पे धातानं च धम्मानं ग्रत्यं उपपरिनिखम्ह, नो च खो ग्रत्यमञ्जाय
धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मं पटिपिज्जिम्ह । ता मयं, भन्ते, ग्रपरिपुण्णकम्मन्ता विप्पटिसारिनियो पच्चानुतापिनियो हीनं कायं उपपन्ना' ति ।

४. "ग्रपरा पि मं, भिक्खवे, सम्बहुला देवता उपसङ्क्षित्वा उ एतदबोचुं — 'उपसङ्क्षामिसु नो, भन्ते, पुञ्चे मनुस्सभूतानं पञ्चिजता ग्रगारानि । ते मयं, भन्ते, पञ्चुट्टिम्ह ग्रभिवादिम्ह, ग्रासानं-ग्रदम्ह, यथासित् ज्यावलं संविभिज्ञम्ह, उपनिसीदिम्ह धम्मस्सवनाय, ग्रोहित-सोता च धम्मं सुणिम्ह, सुत्वा च धम्मं धारियम्ह, धातानं च धम्मानं ग्रत्यं उपपरिविखम्ह, ग्रत्थमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मं पिट-पिज्जम्ह । ता मयं, भन्ते, पिरपुण्णकम्मन्ता ग्रविप्यटिसारिनियो ग्रपञ्चानुतापिनियो पणीतं कायं उपपन्ना' ति । एतानि, भिक्खवे, स्वस्तुनानि एतानि सुञ्जागारानि । झायथ, भिक्खवे, मा पमादत्य, गा पञ्छा विप्पाटिसारिनो ग्रहुबत्य सेट्यथापि ता पुरिमिका देवता'' ति ।

१०. वेलामसुतं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरति जेतवने ग्रनाथिपिण्ड- 15 कस्स ग्रारामें । श्रथ खो श्रनाथिपिण्डको गहपति येन भगवा तेनुप-सङ्क्रीमः; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं ग्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो श्रनाथिपिण्डकं गहपति भगवा एतदवीच --

२. "ग्रपि नु ते, गहपति, कुले दानं दीयती"" ति ? "दीयति मे, भन्ते, कुले दानं; तं च खो लूखं कणाजकं 20 विळञ्जदूतियं" ति ।

"लूखं चें पि, गहपति, दानं देति पणीतं वा; तं च ग्रसक्कण्चं देति, श्रवित्तीकत्वा देति, श्रसहत्या देति, श्रपिबद्धं देति, श्रनागमनदिट्ठिको देति । यत्य यत्य तस्स तस्स दानस्स विपाको निव्य-त्तित, न उळाराय भत्तभोगाय चित्तं नमित, नं चळाराय वत्यभोगाय 23 चित्तं नमित, न उळाराय यानभोगाय चित्तं नमित, न उळारेसु पञ्चसु काममुणेसु भोगाय चित्तं नमित । ये पिस्स ते होन्ति पुत्ता ति वा दारा

१. दिय्यर्ती - स्था०, रो० । २. वा - स्था० । ३. घपचिति मत्या - स्या०; प्रविति-करवा - रो० । ४. प्रपविट्रं - स्या० ।

R 394

ति वा दासा ति वा पेस्सा ति वा कम्मकरा ति वा, ते पि न सुस्सूसन्ति न स्रोत श्रोदहन्ति न श्रञ्ञा चित्त उपट्टपेन्ति । त किस्म हेतु ? एव हेते, गहपति, होति श्रसक्कच कतान कम्मान विपाको ।

३ "लूखं चे पि, गहपित, दान देति पणीतं वा; त च सक्कच्च देति, चित्तीयत्वा देति, सहत्या देति, ग्रनपिवद्ध देति, ग्रागमनदिद्धिको देति, यत्य यत्य तस्स तस्स दानस्म विपाको निव्यत्तति, उळाराय भत्तभोगाय चित्त नमित, उळाराय वत्यभोगाय चित्त नमित, उळाराय यानभोगाय चित्त नमित, उळाराय वत्यभोगाय चित्त नमित, उळाराय वानभोगाय चित्त नमित । ये पिस्म ते होन्ति पुत्ता ति वा दारा ति वा दासा ति वा पेस्सा ति वा कस्मकरा ति वा, ते पि सुस्सूमन्ति सोत ग्रोदहन्ति अञ्जा चित्त उपहुपेत्ति । त किस्स हेतु ? एव हेत, गहपित, होति सक्कच्च कतान कस्मान विपाको ।

४ "मूतपुळ्य, गहपित, वेलामो नाम ब्राह्मणो श्रहोसि । सो
एत्रह्प दान श्रदासि महादान — चतुरासीति सुवण्णपातिसहस्सानि

ग्रदासि रूपियपूरािन, चतुरासीति रूपियपातिसहस्सािन श्रदािस सुवण्णपूरािन, चतुरासीित कसपातिसहस्सािन श्रदािम हिरञ्जपूरािण, चतुरासीति हित्यसहस्सािन श्रदािस सोवण्णालङ्कारािन सोवण्णधलािन'
हेमजालप्यिज्ञ्ञतािन', चतुरासीित रयसहस्सािन श्रदािस सीहचम्मपरिवारािन व्याध्वममपिद्वारािन दीिपचम्मपरिवारािन पण्डुकम्बलव्यासीति वेनुसहस्सािन श्रदािस हेमजालप्यिज्ञ्ञद्वािन,
चतुरासीति वेनुसहस्सािन श्रदािस श्रमुत्तमणिकुण्डलायो, चतुरासीित पल्लङ्क्षसहस्सािन श्रदािस श्रमुत्तमणिकुण्डलायो, चतुरासीति पल्लङ्क्षसहस्सािन श्रदािस गोनकत्यतािन पटिकस्थतािन पटिकिकत्थतािन कदिलिमगपवरपञ्चत्यरणािन' सज्तरच्छदािन जमतोलोिहत-

25 कूपघानानि, चतुरासीति वत्यकोटिसहस्सानि ग्रदासि खोमसुखुमान कोसेय्यमुखुमान कम्बलसुखुमान कप्पासिकसुखुमान, को पन वादी ग्रवस्म पानस्स खज्जस्म भोजन्स लेय्यस्स पेय्यस्स", नज्जो मञ्जे विस्सन्दन्ति ।

१ चेत - स्या० । २ अनुपविट्ठ - स्या० । ३ सोवणाद्वजीन - स्या० । ४ हेम जारमञ्ज्ञजीन - मी०, रो०, हेमजारपटिच्छ्यानि - स्या० । ४ दुर्जसन्दस्सनानि -सी०, दुहु रसच्चानि - स्या०, दुरूतमन्वनानि - रा० । ६ नावसि ० - सी० । ७-७ माननम्म नेपनस्य सम्यस्य - स्या० । = विस्सन्दति - सी०, रो० ।

ĸ.

20

५. "सिया खो पन ते, गहपति, एवमस्स – 'ग्रञ्बो नून तेन समयेन वेलामो ब्राह्मणो ब्रह्मोसि, सो तं दानं ब्रदासि महादानं ति । न स्रो पनेतं, गहपति, एवं दट्टव्वं । ऋहं तेन समयेन वेलामो ब्राह्मणो ग्रहोसि । ग्रहं तं दानं ग्रदासि महादानं । तस्मि खो पन, गहपति, दाने न कोचि दक्खिणेय्यो ग्रहोसि, न तं कोचि दक्खिणं विसोधेति । 5

''यं, गहपति, वेलामो ब्राह्मणो दानं ग्रदासि महादानं, यो चेकं दिद्विसम्पन्नं भोजेय्य, इदं ततो महप्फलतरं ।

"यो च सतं दिट्टिसम्पन्नानं भोजेय्य, यो चेकं सकदागामि भोजेय्य, इदं ततो महप्फलतरं ।

"यो च सतं सकदागामीनं भोजेय्य, यो चेकं ग्रनागामि भोजेय्य 10 ... पे०... यो च सतं अनागामीनं भोजेय्य, यो चेकं अरहन्तं भोजेय्य ...पे०... यो च सतं भ्ररहन्तानं भोजेय्य, यो चेकं पच्चेकबुद्धं भोजेय्य ...पे०... यो च सतं पच्चेकवुद्धानं भोजेय्य, यो च तथागतं ग्ररहन्तं सम्मासम्बुद्धं भोजेय्य ... पे०... यो च बुद्धप्पमुखं भिक्खुसङ्क्षं भोजेय्य ... पे०... यो च चातुहिसं सङ्घं उहिस्स विहारं कारापेय्य ... पे०... यो 15 च पसन्नचित्तो बुद्धं च धम्मं च सङ्कुं च सरणं गच्छेय्य ... पे०... यो च पसन्नित्तो सिक्खापदानि समादियेय्य – पाणातिपाता वेरमणि, व्रदिन्नादाना वेरमाँण, कामेसुमिच्छाचारा वेरमाँण, मुसावादा वेरमाँण, सुरामेरयमज्जपमादट्टाना वेरमणि, यो च अन्तमसो गन्धोहनमत्तं पि र्मेत्तित्ततं भावेय्य, इदं ततो महप्फलतरं ।

''यं च, गहपति, वेलामो ब्राह्मणो दानं ब्रदासि महादानं, यो चेकं दिट्टिसम्पन्न मोजेय्य ... यो च सतं दिट्टिसम्पन्नानं भोजेय्य, यो चेकं सकदा-गामि भोजेंट्य ... यो च सतं सकदागामीनं भोजेंट्य, यो चेकं अनागामि भोजेया ... यो च सतं अनागामीनं भोजेय्य, यो चेकं अरहन्तं भोजेय्य ... यो च सतं ग्ररहन्तानं मोजेय्य, यो चेकं पच्चेकवृद्धं भोजेय्य ... यो च 25 सतं पच्चेकवृद्धानं भोजेय्य,मुयो च तथागतं ग्ररहन्तं सम्मासम्बुद्धं भोजेय्य ... यो च बुद्धप्पमुखं भिनखुसङ्घं भोजेय्य, यो च चातुद्दिसं सङ्घं उद्दिस्स विहारं कारापेय्य ... यो च पसन्नचित्तो बुद्धं च धम्मं च सर्छ च सरणं गच्छेया, यो च पसन्नचित्तो सिक्खापदानि समादियेया - पाणाति-

[•] एत्य सी०, रो० पीत्पकेमु 'यं च गहपति वेसामो श्राह्मणो द्यानं भागीन महादानं दति प्रापको पाठो दिस्सति । १ वेसमधि - स्या०। २. नन्यहुत्वमर्त - सी०, गद्दह्तनमर्त -स्या॰, री॰। ३. सर्व मुद्रप्यमस - स्या॰।

पाता वेरमींण ...पे०.. सुरामेरयमज्जपमादट्टाना वेरमींण, यो च ग्रन्तमसो गन्वोहनमत्त पि मेतिचित्तं भावेय्य, यो च ग्रन्छरामङ्घातमत्तं पि ग्रनिन्चसञ्जां भावेय्य, इदं ततो महप्फलतर'' ति ।

सीहनादवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

नादो सउपादिसेसो च, कोट्टिकेन समिद्धिना । गण्डसञ्ञा कुलं मेत्ता, देवता वेलामेन चा ति ॥

३. सत्तावासवग्गो

१. तिठानसुतं

- १. "तीहि, भिक्सवे, ठानेहि उत्तरकुरका मनुस्सा देवे च तार्वातसे अधिगगण्हिन्त जम्बुदीपके च मनुस्से। क्तमेहि तीहि? ग्रममा, ग्रपरिग्गहा, नियतायुका, विसेसगुणा – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहि ठानेहि उत्तरकुरुका मनुस्सा देवे च तार्वातसे अधिगगण्हिन्त जम्बु-10 दीपके च मनुस्से।
 - २. "तीहि, भिनखने, ठानेहि देवा तार्वितसा उत्तरकुरुके च मनुस्से अधिगण्हिन्त जम्बुदीपके च मनुस्से । कतमेहि तीहि ? दिव्येन आयुना, दिव्येन वण्णेन, दिव्येन सुखेन – इमेहि खो, भिनखने, तीहि ठानेहि देवा तार्वीतमा उत्तरकुरुके च मनुस्से अधिगण्हिन्त जम्बुदीपके च मनुस्से ।
 - ३. "तीहि, भिवखवे, ठानेहि जम्बुदीपका मनुस्सा उत्तरकुरुके च मनुस्से श्रविमाण्हन्ति देवे च तार्वातसे । कतमेहि तीहि ? सूरा, सितमन्तो, इघ ब्रह्मचरियवासो इमेहि खो, भिक्खवे, तीहि ठानेहि जम्बुदीपका मनुस्मा उत्तरकुरुके च मनुस्से श्रविमगण्हन्ति देवे च ताव१ तिसे" ति ।

१-१ वर्षो मञ्जादिनेसो - मी०, बखी सम्रपादिनेसो - म्या०, बुलो स-वपादिनेनो - रो०। २ बोहिनन - स्या०, रो०। १-३ बुले मेता - मी०, रो०, बुले सत्ता - स्या०। ४ विनेसमूरो - सी०, स्या०, रो०।

15

25

२. ग्रस्सबळुडुसूत्तं

१. "तयो च, भिक्खवे, ग्रस्सखळुङ्के देसेस्सामि तयो च पुरिसलळुङ्के तयो च ग्रस्सपरस्से तयो च पुरिसपरस्से तयो च भद्दे ग्रस्साजानीये तयो च भद्दे पुरिसाजानीये । तं सुणाथ ... पे०... ।

२. "कतमे च, भिनखवे, तयो ग्रस्सखळुङ्का ? इघ, भिनखवे, एकच्चो ग्रस्सखळुङ्को जवसम्पन्नो होति, न वण्णसम्पन्नो, न ग्रारोह- 5 ् परिणाहसम्पन्नो³ । इघ पन, भिवखवे, एकच्चो ग्रस्सखळुङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च, न ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो । इध पन, भिक्खवे, एकच्चो ग्रस्सखळूङ्को जनसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च आरोह-परिणाहसम्पन्नो च । इमे खो, भिनखने, तयो ग्रस्सखळुङ्का ।

३. "कतमे च, भिक्खवे, तयो पुरिसखळुङ्का ? इघ, भिक्खवे, 10 एकच्चो पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो होति, न वण्णसम्पन्नो, न ग्रारोह-परिणाहसम्पन्नो । इध पन, भिक्खवे, एकच्चो पुरिसखळुङ्को जव-सम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च, न ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो । इध पन, भिवखवे, एकच्चो पुरिसखळूङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च ।

४. "कथं च, भिक्खवें, पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो होति, न वण्णसम्पन्नो न ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख 'इद दुक्लं' ति यथाभूतं पजानाति, 'भ्रयं दुक्लसमुदयो' ति यथाभूतं पजानाति, 'ग्रयं दुक्खनिरोघो' ति यथाभूतं पजानाति, 'ग्रयं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । इदमस्स जवस्मि वदामि । ग्रभि- 20 धम्मे स्रो पन ग्रभिविनये पञ्हं पुट्टो संसादेति", नो निस्सज्जेति। इदमस्स न वण्णस्मि वदामि । न स्रो पन लाभी होति चीवरपिण्डपात-सेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । इदमस्स न आरोहपरि-णाहरिंम वदामि । एवं खो, भिक्खवे, पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो होति, न वण्णसम्पन्नो न ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो ।

५. "कथं च, भिक्खवें, पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च, न आरोहपरिणाहसम्पन्नो ? इघ, भिक्खवे, भिवख

१. घस्यसदस्ते - सी०, स्था०, रो० । २. पुरिसतदस्ते - सी०, स्था०, रो० । ३. घाराह-परिनाहसम्पन्नो - सी० । ४. इम पन - स्या० । ५. सम्पादेति - स्या० ।

B 200, R 399

'इदं दुक्लं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे०... 'ग्रयं दुक्सिनरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । इदमस्स जवस्मि वदामि । ग्रमि-धम्मे खो पन प्रभिविनये पञ्हं पुट्टो विस्सज्जेति, नो संसादेति ।

इदमस्स वर्णास्म वदामि । न खो पन लाभी होति चीवरिषण्डपात- सेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपिक्सारानं । इदमस्स न ग्रारोहपिर-णाहाँस्म वदामि । एवं सो, भिक्सवे, पुरिससळुद्धो जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च, न ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो ।

६. "कयं च, भिक्सवे, पुरिससळुङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च त्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च ? इच, भिक्पवे, भिक्सु 10 'इदं दुक्त' ति ययाभूतं पजानाति ... पे०... 'ग्रयं दुक्तिनरोधगामिनी

पटिपदा' ति ययाभूतं पजानाति । इदमस्स जर्वास्म वदामि । ग्रिमिघम्मे सो पन ग्रिभिविनये पञ्हं पृट्ठो विस्सज्जेति, नो संसा-

देति । इदमस्स वर्णास्म वदामि । लाभी सो पन होति चीवर-पिण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्यारानं । इदमस्स ग्रारोह-15 परिणाहींस्म वदामि । एवं खो, भिक्खवे, पुरिसपळुद्धो जवसम्पन्नी

च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च । इमे यो, भिक्यवे, तयो पुरिसखळुड्ढा ।

७. "कतमे च, भिक्खवे, तयो ग्रस्सपरस्सा ? इध, भिक्सवे, एकच्चो ग्रस्सपरस्सो ...पे०... जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च श्रारोहपरिणाहसम्पन्नी च । इमे खो, भिक्खवे, तयो श्रस्सपरस्सा ।

८ "कतमे च, भिक्खवे, तयो पुरिसपरस्सा ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुरिसपरस्सो ... पे०... जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च।

 "कथ च, भिक्सवे, पुरिसपरस्सो ... पे०... जवसम्पन्नो 25 च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च ? इघ, भिवखवे, भिक्क् पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं सयोजनान परिक्लया ग्रोपपातिको

होति, तत्य परिनिव्वायी ग्रनावत्तिघम्मो तस्मा लोका । इदमस्स ज्वस्मि वदामि । भ्रमिचम्मे खो पन अमिविनये पञ्हं पृट्ठो विस्सज्जेति, नो सतादेति । इदमस्स वर्णास्म वदामि । लाभी खो पन होति

चीवरिषण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । इदमस्स

B. 201

10

20

R.401

भ्रारोहपरिणाहस्मि वदामि । एवं खो, भिक्खवे, पुरिसपरस्सो जव-सम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च आरोहपरिणाहसम्पन्नो च । इमे खो. भिक्खवे, तयो पुरिसपरस्सा ।

१०. "कतमे च, भिक्खवे, तयो भट्टा ग्रस्साजानीया ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो भट्टो अस्साजानीयो ... पे०... जवसम्पन्नो च होति 5 वण्णसम्पन्नो च आरोहपरिणाहसम्पन्नो च । इमे खो, भिक्खवे, तयो भद्दा ग्रस्साजानीया ।

११. "कतमे च, भिक्खवे, तयो भद्दा पुरिसाजानीया ? इथ, भिक्खवे, एकच्ची भद्दी पुरिसाजानीयो ... पे जवसम्पन्नी च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च ।

१२. "कथं च, भिक्खबे, भद्दो पुरिसाजानीयो ... पे०... जव-सम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च ? इध, भिक्खवे, भिन्सु श्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविमूत्ति पञ्ञाविमूत्ति दिहेव धम्मे सयं ग्रभिञ्ञा सञ्छिकत्वा उपसम्पण्ज विहरति । इदमस्स जबस्मि बदामि । ग्रभिधम्मे खो पन ग्रभिविनये पञ्हं पुट्टो विस्सज्जेति, 15 नो संसादेति । इदमस्स वण्णस्मि वदामि । लाभी खो पन होति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेशजजपरिवखारानं । श्रारोहपरिणार्हीस्म बदामि । एवं खो, भिक्खवे, भद्दो पुरिसाजानीयो जनसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च । इसे खो, भिक्खवे, तयो भद्दा पुरिसाजानीया" ति ।

३. तण्हामूलकसुत्तं

१. "नव, भिक्खवे, तण्हामूलके धम्मे देसेस्सामि, तं सुणाय ... कतमे च, भिक्खवे, नव तण्हामूलका धम्मा ? तण्हं पटिच्च परियेसना, परियेसनं पटिच्च लामो, लामं पटिच्च विनिच्छयो, विनिच्छयं पटिच्च छन्दरागो, छन्दरागं पटिच्च ग्रज्झोसानं, ग्रज्झोसानं पटिच्च परिग्गहो, परिनाहं पटिच्च मच्छरियं, मच्छरियं पटिच्च श्रारक्को, ग्रारक्काधिकरणं 25 ^{दण्डा}दानं सत्यादानं कलहविग्गहविवाद-तुवंतुवं-पेसुञ्ज-मुसावादा

१. रण्डावानसत्यादान ० —सी०, स्या०, रो० । २. ० विवादा० —सी०, स्या०, रो० । ष•४-६

ग्रनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति । इमे यो, भिक्यवे, नव तण्हामूलका धम्मा''ति ।

४. सत्तावासमुत्तं

१ "नविषमे, भिनखने, सत्तावासा । कतमे नव ^२ सन्ति, भिनखने, सत्ता नानत्तकाया नानत्तसञ्ज्ञानो, सेय्यथापि मनुस्सा, एकच्चे इ च देवा, एकच्चे च विनिपातिका । अय पठमो सत्तावासो ।

२ "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता नानत्तवाया एकत्तसिञ्जानो, सेय्यवापि देवा ब्रह्मकायिका पठमाभिनिव्यत्ता । ग्रय दुतियो सत्ताबासो ।

३ "सन्ति, भिक्षवे, सत्ता एकत्तकाया नानत्तसञ्ज्ञिनो, 10 सेट्यथापि देवा ग्रामस्सरा । ग्रय ततियो सत्तावासो ।

 4 "सन्ति, भिक्युवे, सत्ता एकत्तकाया एकत्तसञ्जिनो, सेय्यथापि देवा नुभिकण्हा । श्रय चतुरयो सत्तावासो ।

५ "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता असञ्ज्ञिनो प्रप्यटिसवेदिनो, सेय्यथापि देवा असञ्ज्ञसत्ता'। अय पञ्चमो सत्तावासो।

६ "सन्ति, भिक्सवे, सत्ता सब्बसो स्पस्य्यान समितिकमा पिट्यसञ्ज्ञान अस्वविद्यामा नानतसञ्ज्ञान अमनिसकारा 'अनन्तो आकासो' ति आकामानञ्चायतनूषगा । अय छट्टो सत्तावासो ।

७ "मन्ति, भिक्सवे, सत्ता सह्यसो ग्राकासानञ्चायतन समिति-करुम्म 'ग्रनन्त विञ्ञाण' ति विञ्ञाणञ्चायतनूषमा । ग्रय सत्तमो २० सत्तावासो ।

 "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता मव्यसो विञ्ञाणञ्चायतम समिति-क्कम्म 'नित्य किञ्ची' ति ग्राकिञ्चञ्ञायतमूषमा । ग्रय ग्रहुमी मत्तावासो ।

ध"मन्ति, भिक्यवे, सत्ता मध्यसो ग्राकिञ्चञ्जायतन ममितक्त्रम्म नेवसञ्जानामञ्जायतनपूषा । ग्रय नवमो सत्तावासो । इमे स्रो, भिक्सवे, नव मत्तावाना" ति ।

[?] प्रमुज्ज्ञिगता~स्या**ः।** २ पश्चिमञ्ज्ञाण -सी०।

B. 203

R. 403

५. पञ्जासुत्तं

 "यतो खो, भिक्खवे, भिक्खु नो पञ्ञाय चित्तं सुपरिचितं होति, तस्सेतं, भिक्खवे, भिक्खुनो कल्लं वचनाय – 'खीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी''ति ।

२. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खुनो पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति ? 'वीतरागं मे चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतरागं मे चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतमोहं में चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतमोहं में चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'असदोसधम्मं' मे चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'असमोहधम्मं' मे चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'असमोहधम्मं मे चित्तं ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'अनावत्तिधम्मं मे चित्तं कामभवाया'' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'अनावत्तिधम्मं मे चित्तं क्रक्ष्पभवाया' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'अनावत्तिधम्मं मे चित्तं अक्ष्पभवाया' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'अनावत्तिधम्मं मे चित्तं अक्ष्पभवाया' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति, तस्सेतं, भिक्खवे, भिक्खवे, भिक्खवेनो कल्लं वचनाय — 'खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचित्रं, क्रतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति 15 पजानामी''' ति ।

६. सिलायूपसुत्तं

१. एमं समयं आयस्मा च सारिपुत्तो स्रायस्मा च चिन्दकापुत्तो राजगहें विहरन्ति वेळुवने कलन्दकिनवापे । तत्र खो आयस्मा चिन्दका-पुत्तो भिक्खू श्रामन्तेसि — "देवदत्तो, श्रावुसो, भिक्खूनं एवं घम्मं देसेति — 'यतो खो, श्रावुसो, भिक्खुनो चेतसा चित्तं होति, तस्सेतं 20 भिक्खुनो कल्लं वेय्याकरणाय — 'खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी" ति ।

२. एवं^{*} वुत्ते^{*} श्रायस्मा सारियुत्तो ब्रायस्मन्तं चन्दिकापुतं एतद-वोच – "न खो, ब्रावुसो चन्दिकापुत्त, देवदत्तो भिक्खूनं एवं घम्मं देसेति _५

पजानाती — स्था० । २. प्रसारागयम्मं — सी० । ३. प्रसादीसयम्मं — सी० ।
 प्रसम्मोह्सम्मं — सी० । ५. कामरानाया — स्था० । ६. विह्रपति — म० । ७. एत्य पासुसी ... पेल... एत्रदवीच' सी० पोरवके प्रथिको पाठो दिस्सति । ८–६. वित्तं सुपरिचितं होति — सी०, स्या०, रो० । ६–६. प्रय सो — सी० ।

'यतो खो, यावुसो, मिनसुनो चेतसा चितं होति, तस्तेतं भिनसुनो कल्लं वेय्याकरणाय – सीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति । एवं च सो, ब्रानुसो, चिन्दकापुत्त, देवदत्तो भिनखूनं वम्मं देसेति – 'यतो खो, ब्रावुसो, भिनसुनो चेतसा
 चित्तं सुपरिचितं होति, तस्तेतं मिनखुनो कल्लं वेय्याकरणाय – सीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कत करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी" ति ।

३. दुतियं पि खो आयस्मा चिन्दकापुतो मिक्पू ग्रामन्तेसि — "देवदत्तो, ग्रावुसो, मिक्षूनं एवं वम्मं देसेति — 'यतो खो, ग्रावुसो, मिक्खुनो चेतसा चितं होति, तस्सेत मिक्खुनो कल्लं चेय्याकरणाय — खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचित्यं, क्तं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी'" ति ।

दुतियं पि खो आयस्मा सारिपुत्तो आयस्मन्तं चिन्दकापुत्तं एतदवोच — "न खो, आवुसो, चिन्दकापुत्तं, देवदत्तो भिनदूनं एवं धम्मं देसेति — 'यतो खो, आवुसो, भिनदुनो चेतसा चितं होति, तत्सेतं भिनखुनो कल्लं वेय्याकरणाय — खीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचिर्यं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति । एवं च खो, आवुसो, चिन्दकापुत्त, देवदत्तो मिनखून धम्म देसेति — 'यतो खो, आवुसो, भिनखुनो चेतसा चितं सुपरिचित होति, तस्सेत मिनखूनो कल्लं वेय्याकरणाय — खीणा 20 जाति, वृमितं ब्रह्मचिर्यं, कत करणीय, नापर इत्यत्ताया ति पजानामी'" ति ।

४. तितयं पि खो ग्रायस्मा चिन्दकापुत्तो मिक्खू ग्रामन्तेसि — "देवदत्तो, श्रावुमो, मिक्खून एव वम्म देसेति — 'यतो खो, ग्रावुसो, मिक्खुनो चेतमा चित होति, तस्रोत मिक्खुनो कल्ल वेय्याकरणाय — धीणा जाति, वृत्तित ब्रह्मचरिय, यत करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी" ति ।

तितमं पि खो धायसमा सारिपुत्तो आयसमन्तं चन्दिकापुत्तं एतदबोच — "न खो, आवृत्तो चन्दिकापुत्त, देवदघो भिवजूनं एवं धम्मं देवेति — 'यतो खो, आवृत्तो, निक्कुनो चेतसा चित होति, तस्तेतं भिवजुत्तो १० कल्लं वेग्याकरणाय — सीणा जाति, वृत्तितं ब्रह्मचरियं, कर्तं करणीयं,

B. 204

R. 405

B. 205

नापरं इत्थताया ति पजानामी' ति । एवं च खो, श्रावृक्षो चन्दिकापुत्त, देवदत्तो भिक्खूनं धम्मं देसेति – 'यतो खो, श्रावृक्षो, भिक्खुनो चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति, तस्सेतं भिक्खुनो कल्लं वेय्याकरणाय – खीणा जाति, वृक्षितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया ति पजानामी' ति ।

प्र. "क्यं च, ब्रावुसो, भिक्खुनो चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति ? 'वीतरागं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति ; 'वीतदोसं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति ; 'वीतसोहं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति ; 'ब्रसरागधम्मं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति ; 'ब्रसरागधम्मं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति ; 'ब्रससोहधम्मं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति ; 'ब्रसमोहधम्मं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति ; 'ब्रनावित्तधम्मं मे चित्तं कपभवाया' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति ; 'ब्रनावित्तधम्मं मे चित्तं कपभवाया' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति ; 'ब्रनावित्तधम्मं मे चित्तं अपभवाया' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति ; 'ब्रनावित्तधम्मं मे चित्तं अरूपभवाया' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति । एवं सम्मा विमुत्तचित्तस्स खो, आवुसो, भिक्खुनो मुसा चे पि । व्यक्षुविञ्जेय्या रूपा चक्कुस्स ब्रापाथं ब्रागच्छित्त, नेवस्स चित्तं परियादियन्ति ; ब्रमिस्सीकतमेवस्स चित्तं होति ठितं ब्रानेञ्चप्पत्तं', वयं चस्सानुपरसति ।

"संय्यथापि, आवुसो, सिलायूपो सोळसकुक्कुको ।

तस्सस्मु अट्ट कुक्कू हेट्टा नेमञ्जमा , अट्ट कुक्कू उपिर नेमस्स । अथ 20
पुरित्यमाय चे पि दिसाय आगच्छेय्य भुता वातवृद्धि, नेव न सङ्क्रम्पेय्य न सम्पवेधेय्य; अय पिच्छमाय ... अथ उत्तराय ... अथ दिवलणाय चे पि दिसाय आगच्छेय्य भुता वातवृद्धि, नेव न सङ्क्रम्पेय्य न सम्पवेधेय्य; अय पाच्छमाय ... अथ उत्तराय ... अथ दिवलणाय चे पि दिसाय आगच्छेय्य भुता वातवृद्धि, नेव न सङ्क्रम्पेय्य न सम्पवेधेय्य । तं किस्स हेतु ? नम्भीरत्ता, आवुसो, नेमस्स, सुनिलातत्ता सिलायूपस्स । एवमेव खो, आवुखो, सम्भा विमृत्तिचत्तस्त भिक्खुनो 25 भुता चे पि चक्खुविञ्जेय्या रूपा चक्खुस्स आपार्थ आगच्छन्ति, नेवस्स चित्तं परियादियन्ति; अमिस्सीकतमेवस्स चित्तं होति ठितं आनेञ्जप्पत्तं, वयं चस्सानुपस्सति ।

१. मानेज्यपत्त – सी०, रो० । २. सोतसकुनकुको – सी०; सौळवकुनकु- स्वा० । २. तस्म – स्वा० । ४. नेमस्त – सी०, रो० । १–१, नं कमोव्य न सङ्गमेव्य – सी०, रो०; सङ्गमेव्य न सम्पत्नमेव्य – स्वा० । ६. एवं सम्मा – सी०, स्वा०, रो० ।

"भुसा चे पि सोतिविञ्गेय्या सद्दा ... घानिविञ्गेय्या गन्या ... जिन्हाविञ्गेय्या रसा ... कायविञ्गेय्या फोट्टव्या ... मनो-विञ्गेय्या धम्मा मनस्स ग्रापाथं ग्रागच्छिन्ति, नेवस्स चित्तं परियादि-यन्ति; ग्रामिस्सीकतमेवस्स चित्तं होति ठितं ग्रामेञ्जप्पत्तं, वयं चस्सानु-5 पस्सती" ति 1

७. पठमवेरसुत्तं

- १. ग्रय क्षो प्रनायपिण्डिको गहपित येन भगवा तेनुपसङ्घिनः उपसङ्गिमत्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिनं सो ग्रनायपिण्डिकं गहपित भगवा एतदवीच --
- २. 'भ्यते खो, गह्पति, श्ररियसावकस्स पञ्च भयानि वेरानि वृपसन्तानि होन्ति, चतूहि च सोतापत्तियङ्गेहि समन्नागतो होति, सो आकङ्क्षमानो अत्तना व अत्तानं व्याकरेय्य — 'खीणनिरयोग्हि खीण-तिरच्छानयोनि' खीणपेत्तिविसयो खीणापायदुग्गतिविनिपातो, सोता-पन्नोहमस्मि अविनिपातवम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो' ति ।
 - ३. "कतमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति?
 15 यं, गहपति, पाणातिपाती पाणातिपातपच्चया विट्ठघन्मिकं पि भयं वेरं पसवित, चेतिसकं पि दुवसं दोमनस्सं पिटसंबेदेति, पाणातिपाता पिटिविरतो नेव विट्ठघन्मिकं पि भयं वेरं पसवित, न चेतिसकं पि म्यं वेरं पसवित, न चेतिसकं पि दुवसं दोमनस्सं पसवित, न सम्पर्यायकं पि भयं वेरं पसवित, न चेतिसकं पि दुवसं दोमनस्सं पिटसंबेदेति । पाणातिपाता पिटिविरतस्स एवं तं भयं वेरं व्यवसन्तं होति ।

४. "यं, गह्मति, ब्रदिन्नादायी .. पे०... कामेसुमिच्छाचारी ... मुतावादी ... सुरामेरयमञ्जपमादट्वायी सुरामेरयमञ्जपमादट्वाया सुरामेरयमञ्जपमादट्वानायच्या विद्वधान्मकं पि मयं वेरं पसवित, सम्परायिकं पि मयं वेरं पसवित, जेतिसकं पि इक्कं दोमनस्सं पटिसंवेदैति, सुरामेरयमञ्जपमादट्वाना व्यव्धानिकं पि मयं वेरं पसवित, न सम्परायिकं पि मयं वेरं पसवित, न सम्परायिकं पि मयं वेरं पसवित, न सम्परायिकं पि प्रयं वेरं पसवित, न सम्परायिकं पि प्रयं वेरं पसवित, न सम्परायिकं पि प्रयं वेरं पसवित, न चेतिमकं पि दुक्कं दोमनस्सं पटिसंवेदेति । सुरा-

१ ॰ योनियो – सी॰, स्या॰।

B. 207

मेरयमज्जपमादट्टाना पटिविरतस्स एवं तं भयं वेरं वूपसन्तं होति । इमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ।

५. "कतमेहि चत्हि सोतापत्तियङ्गोहि समन्नागतो होति ? इध, गहपित, श्रिरयसावको वृद्धे अवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति -- 'इति पि सो भगवा अरहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो उ लोकविद्द अनुत्तरो पुरिसदम्मसारिथ सत्या देवमनुस्सानं बृद्धो भगवा' ति । धम्मे अवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति -- 'स्वावखातो भगवता धम्मो सन्दिहिको अकालिको एहिपिस्सको ग्रोपनेथ्यिको पच्चतं वेदितव्यो विञ्जूही' ति । सङ्घे अवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति -- 'सुप्पिटपन्नो भगवतो सावकसङ्घो उजुप्पिटपन्नो भगवतो सावकसङ्घो ।० ज्ञायप्पिटपन्नो भगवतो सावकसङ्घो सामीचिप्पिटिन्नो भगवतो सावक-सङ्घो सावकसङ्घो आहुनेत्यो पाहुनेत्यो दिख्लणेयो अञ्जितकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जावत्तं लोकस्सा' ति । अरियकन्तेहि सीलेहि समन्नागतो होति अखण्डेहि अखिदेहि असवलेहि अकम्मासेहि भुजिस्सेहि विञ्जुप्पसत्येहि । अपरामहेहि समाधिसंवत्तिकेहि । इमेहि चत्हि सोतापित्तयङ्गेहि समन्नागतो होति ।

६. "यतो खो, गहपित, श्रिरयसावकस्स इमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति, इमेहि च चतूहि सोतापत्तियङ्गेहि समन्नागतो होति, सो आकङ्कमानो अत्तना व अत्तानं व्याकरेट्य – 'खीणनिरयोम्हि 20 खीणतिरच्छानयोनि खोणपेत्तिविसयो खीणापायदुग्गतिविनिपातो; स्रोतापन्नोहमस्मि श्रविनिपातधम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो^क" ति ।

द. दुतियवेरसुतं

१. "यतो खो, भिक्खबे, ऋरियसावकस्स पञ्च भयानि वेरानि वृपसन्तानि होन्ति, चतूहि च सोतापत्तियङ्गोहि समन्नागतो होति, सो आकङ्कमानो अत्तना व अत्तानं व्याकरेव्य — 'सीणनिरसोम्हि सीण- 25 तिरच्छानयोनि खोणपेत्तिविसयो सीणापायदुग्गतिविनिपातो; सोता-ग्नोहमस्मि अविनिपातधम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो' ति ।

१. प्रोपनिविक्ती - मी०, स्था०, रो० । २. मध्योधिवरावनी - गी०, म्या०, रो० ।

.408

203

२. "कतमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ? यं, मिक्खवे, पाणातिपाती पाणातिपातपच्चया दिट्टयम्मिकं पि भयं वेरं पसवित, सम्पराधिकं पि मयं वेरं पसवित, चेतिसकं पि दुवलं दोमनस्सं पिटसंवेदीत, पाणातिपाता पिटिविरतो ... पे०... एवं तं भयं वेरं वूपसन्तं इ होति ।

३. "यं, भिनत्तवं, ऋदिन्नादायो ... पे०... सुरामेरयमज्जपमाद-द्वायो सुरामेरयमज्जपमादट्ठानपञ्चया दिट्ठधिम्मकं पि भयं वेरं पसवित, सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित, चेतिसकं पि दुक्लं दोमनस्सं पिट-संवेदेति, सुरामेरयमज्जपमादट्ठाना पिटिविरतो नेव दिट्ठधिम्मकं पि भयं ग्वेरं पसवित, न सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित, न चेतिसकं पि दुवलं दोमनस्मं पिटिसंवेदेति । मुरामेरयमज्जपमादट्ठाना पिटिविरतस्स एवं तं मयं वेरं वूपजन्तं होति । इमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ।

४. "कतमेहि चत्हि सोतापत्तियङ्गेहि समन्नागतो होति ? इय, मिक्खने, ग्रिरयसावको वृद्धे अवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति — 'इति पि सो भगवा ... पे०... सत्या देवमनुस्सानं वृद्धो भगवा' ति । पम्मे ... पे०... सङ्घे ... ग्रिरयकन्तेहि सीलेहि समन्नागतो होति अखण्डेहि ग्रिछिद्देहि ग्रसवलेहि ग्रकम्मासेहि भुजिस्सेहि विञ्कुप्पसत्यहि अपरामट्ठेहि समाधिसंवत्तनिकेहि । इमेहि चतूहि सोतापत्तियङ्गेहि १० गमन्नागतो होति ।

 "यतो खो, भिक्खवे, अरियमावकस्स इमानि पञ्च भयानि वेरानि वृपसन्तानि होन्ति, इमेहि च चतूहि सोतापत्तियङ्गेहि समन्नागतो होति, मो आकञ्खमानो अत्तना व अत्तानं व्याकरेव्य — 'खीणनिरयोम्हि मीणतिरच्छानयोनि सीणपेत्तिविद्यो खीणापायदुग्गतिविनिपातो;
 सोनापन्नोहमस्मि अविनिपातयम्मो नियतो सम्योघिपरायणो" ति ।

६. श्राघातवत्युमुत्तं

 [&]quot;नविममानि, जिक्तववे, श्रायातवत्यूनि । कतमानि नव ? 'अनत्यं मे अवरी' ति श्रापातं वन्यति; 'अनत्यं मे चरती' ति श्रापातं वन्यति; 'अनत्यं मे चरिस्मती' ति श्रापातं वन्यति; 'पियस्म मे मनापस्म

श्रनत्थं श्रवरी' ति ... पे०... 'श्रनत्थं चरती' ति ... पे०... 'श्रनत्थं चरि-स्सती' ति श्राघातं बन्धति; 'श्रप्पियस्स[ँ] मे श्रमनापस्स श्रत्थं श्रवरी' ति ... पे०... 'श्रत्यं चरती' ति ... पे०... 'श्रत्थं चरिस्सती' ति श्राधातं बन्धति । इमानि खो, भिन्खते, नव श्राधातवत्थनी" ति ।

१०. श्राघातपटिविनयसूत्तं

१. "नवियमे, भिन्छवे, ग्राघातपिटिविनया । कतमे नव ? 'अनत्यं मे प्रचिर', तं कुतेत्य लब्भा' ति ग्राघातं पिटिविनेति; 'अनत्यं मे चरित, तं कुतेत्य लब्भा' ति ग्राघातं पिटिविनेति; 'अनत्यं मे चरित्सित, तं कुतेत्य लब्भा' ति ग्राघातं पिटिविनेति; पियस्स मे मनापस्स अनत्यं अचिर ... पे०... अनत्यं चरित ... पे०... 'श्रतत्यं चरित्सित, तं कुतेत्य लब्भा' ति ग्राघातं पिटिविनेति; ग्रीप्पयस्स मे ग्रमनापस्स अत्यं ग्रचिर ... पे०... श्रत्यं चरित्सित, तं कुतेत्य लब्भा' ति ग्राघातं पिटिविनेति ... पे०... 'श्रत्यं चरित्सित, तं कुतेत्य लब्भा' ति ग्राघातं पिटिविनेति । इमे खो, भिन्छवे, नव ग्राघातपिटिविनया" ति ।

११. अनुपुब्बनिरोधसुत्तं

१. "नवियमे, भिक्खवे, अनुपुब्विनरोधा । कतमे नव ? पठमं वितान समापन्नस्स क्षामं समापन्नस्स कामसञ्जा । निरुद्धा होति; दुतियं झानं समापन्नस्स । कित्वकिविचारा निरुद्धा होन्ति; तित्वयं झानं समापन्नस्स पीति निरुद्धा होति; चतुर्व्यं झानं समापन्नस्स अस्सासपस्सासा निरुद्धा होन्ति; आकासानञ्जायतनं समापन्नस्स रूपसञ्जा निरुद्धा होति; विञ्जाणञ्जायतनं समापन्नस्स आकासानञ्जायतनसञ्जा निरुद्धा होति; आकिञ्च-ज्ञायतनं समापन्नस्स विञ्जाणञ्जायतनसञ्जा निरुद्धा होति; पेव विश्वासान्यत्वनं समापन्नस्स आकिञ्चवञ्जायतनसञ्जा निरुद्धा होति; सञ्जावेदयितनिरोधं समापन्नस्स सञ्जा च वेदना च निरुद्धा होति; । इमें सो, भिन्नखवे, नव अनुपुन्धनिरोधा" ति ।

सत्तावासवग्गो ततियो ।

१. मगरी ति – स्या० । २–२ गठमञ्ज्ञानं – गी०,स्या० । ३. मागिस्सनळ्या ~स्या० ।

तस्सुद्दानं

तिठान[े] खळुङ्को^भतण्हा, सत्तपञ्ञा^भ सितायुपो^भ । द्वे वेरा^भ हे ग्राघातानि, ग्रनुपुट्यनिरोवेन चा ति ।।

८. महावग्गो

१. श्रनुपुट्यविहारसुत्तं

 "नविषमे, मिक्खवे, अनुपुट्विवहारा । कतमे नव'?
 पठमं झानं, दुतियं झानं, तितयं झानं, चतुत्यं झानं, आकासानञ्चायतन,
 विञ्ञाणञ्चायतनं, आकिञ्चञ्ञायतनं, नेवसञ्ञानासञ्ञायतनं, सञ्जावेदियतिनरोद्यो – इमे खो, भिक्खवे, नव अनुपुट्विवहारा" ति ।

२. श्रनुपुब्बिवहारसमापत्तिसुत्तं १. "नवियमा, भिक्सवे, श्रनुपुब्बिवहारसमापत्तियो देसेस्सामि,

तं सुणाय ... पे०... कतमा च, भिक्खवें, नव अनुपुट्विबहारसमापितयों ? यत्य कामा निरुज्ज्ञान्ति, ये च कामें निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति, 10 'अद्धा ते आयस्मन्तो निच्छाता निव्वृता तिण्णा पारञ्जता' तदञ्जेना' ति वदामि । 'कत्य कामा निरुज्ज्ञान्ति, के च कामे निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति – अहमेतं न जानामि अहमेत न पस्सामी' ति, इति यो एवं बदेय्य,

सो एवमस्य वजनीयो — 'इघाबुसो, भिवसू विविच्चेव कामेहि विविच्च यकुमलेहि घम्मेहि सिवतक्क मिवचार विवेक्ष्ण पीतिसुस पठमं झान В 210 15 उपनम्पज्ज विह्रित । एत्य कामा निरुष्ट्यन्ति, ते च कामे निरोघेत्वा निरोघेत्वा विह्रुप्ती' ति । अदा, भिक्खवे, असठो अमायावी 'सार्षू' ति भासित अभिनन्देय्य अनुमोदेय्य, 'सार्षू' ति भासित अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा नमस्ममानो पञ्जलिको प्रिश्वसस्य ।

"यत्य वितक्कविचारा निरुज्ञ्ञन्ति, ये च वितक्कविचारे
 निरोवेत्वा निरोवेत्वा विहरन्ति, 'ग्रद्धा ते ग्रायस्मन्तो निच्छाता निच्छुता

^{ै-}१ ठानरर्ष्ट्रा - मी॰, ठानसङ्क्षा - स्वा॰, ठानसङ्क्ष्ट्रा - री॰। २-२ सनप्रज्ञानितासूत्री - मी॰, रा॰, दश्तप्रज्ञा मिलायुत्ता - स्वा॰। ३ वेरा - स्वा॰। ४ एवं मी॰, री॰ पारस्तु 'एवं निश्तव निरम्भिवेष्ट्य वामही'ति प्राहिना वित्यारेन पाठो तिसर्वि । ४ पारस्ता - मी॰, स्वा॰, रा॰।

B. 211

तिण्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति वदामि । 'कत्य वितवकविचारा निरुज्ज्ञिता, के च वितवकविचारे निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरिन्त — ग्रहमेतं न जानामि ग्रहमेतं न पस्तामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो — 'इद्यावुसी, भिक्खु वितवकविचारानं वूपसमा ... पे०... दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरित; एत्थ वितवकविचारा विहरित्ती' ति । ग्राह्म, भिक्खुवे, ग्रसठो ग्रमायावी 'साधू' ति मासितं ग्रभिनन्देय्य ग्रनुमोदेय्य; 'साधू' ति भासितं ग्रभिनन्देय्य ग्रनुमोदेव्य; 'साधू' ति भासितं ग्रभिनन्देय्य ग्रनुमोदेव्य; 'साधू' ति भासितं ग्रभिनन्दित्वा नमस्समानो पञ्ज्ञित्वो पियरुपासेय्य ।

३. "यत्य पीति निरुज्झति, ये च पीति निरोघेत्वा निरोधेत्वा विह्यन्ति, 'श्रद्धा ते श्रायस्मन्तो निच्छाता निच्छाता तिण्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति वदामि । 'कत्य पीति निरुज्झति, के च पीति निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति — श्रहमेतं न जानामि श्रहमेतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो — 'इषावुसो, भिक्खु पीतिया च विरागा ... पे०... तित्यं झानं उपसम्पज्ज विहरति; एत्थ पीति निरुज्धति, ते च पीति निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । श्रद्धा, भिक्खवे, श्रसठो ग्रमायावी 'साथू' ति भासितं श्रभनन्वय्य श्रनुमोदेय्य; 'साथू' ति भासितं श्रभनन्वय्य श्रनुमोदेय्य; 'साथू' ति भासितं श्रभनन्वर्यय श्रनुमोदेय्य; 'साथू' ति भासितं श्रभनन्वर्यय ।

४. "यत्थ उपेनखामुखं निरुष्टाति, ये च उपेनखामुखं निरो- 20 घेरवा निरोमेत्वा विहरन्ति, 'ग्रद्धा ते श्रायस्मन्तो निच्छाता निच्छता तिष्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति वदािम । 'कत्थ उपेनखामुखं निरुष्टाति, के च उपेनखामुखं निरोमेत्वा निरोमेत्वा विहरिन्त – ग्रहमेतं न जानािम ग्रहमेतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो – 'इधानुसो, भिन्नखु मुखस्स च पहाना ... पे०... चतुर्ष्यं झानं 25 उपसम्पञ्ज विहरितः एत्थ उपेनखामुखं निरुष्टाति, ते च उपेनखामुखं निरोमेत्वा निरोमेत्वा विहरत्ती' ति । श्रद्धा, भिन्नखने, ग्रसठो ग्रमा-यावी 'साधू' ति भासितं ग्रमिनन्देय्य ग्रनुमोदेय्य; 'ताधू' ति भासितं ग्रमिनन्देय्य ग्रनुमोदेय्य; 'ताधू' ति भासितं ग्रमिनन्देय्य ग्रनुमोदेव्य; 'ताधू' ति भासितं ग्रमिनन्देय्य ग्रनुमोदेव्य; 'ताधू' ति भासितं ग्रमिनन्देय्य ग्रनुमोदेव्य; 'ताधू' ति भासितं ग्रमिनन्दित्वा नमस्समानो पञ्जितको पिष्ठक्पासेय्य।

१. वर्गेचानुसा -सी०; उपेतासुसं - रो० ।

B 212

५ "यत्थ रुपमञ्जा निरुद्धति', ये च म्मसञ्जा' निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरिन्त, 'ग्रद्धा ते जायस्मन्तो निच्छाता निच्छाता तिष्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति वदामि । 'वत्य रुपसञ्जा निरुद्धति, के च रुपसञ्जा निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरिन्त — ग्रहमेत न जानामि अहमेत न पस्सामी' ति, इति यो एव वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो — 'इषावुसो, भिक्खु सव्वसो रुपसञ्जान ममितक्कमा पिटघसञ्जान अत्यञ्ज्ञमा नानत्तसञ्जान अमनिकारा अनन्तो आकासो ति आकासा-नञ्जायतन उपसम्पञ्ज विहरित । एत्य रुपसञ्जा निरुद्धति, ते च रुपसञ्ज निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । ग्रद्धा, भिक्खवे, अगठो अमायावी 'सावू' ति भासित अभिनन्देय्य अनुमोदेय्य, 'साघू' ति भासित अभिनन्देय्य अनुमोदेय्य, 'साघू' ति भासित अभिनन्दित्वा नमस्तमानो पञ्जिको पिश्रक्षासेव्य ।

६ "यत्य ग्राकामानञ्चायतनसञ्जा निरुज्झति, ये च ग्राकासानञ्चायतनसञ्जा निरोधेत्वा विहरन्ति, 'ग्रखा

15 ते ग्रायसम्तो निच्छाता निव्युता तिण्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति

वदामि । 'कत्य ग्राकासानञ्चायतनसञ्जा निरुज्झित, के च ग्राकासानञ्चायतनसञ्जा निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति — ग्रहमेत न जानामि

ग्रहमेत न पस्मामी' ति, इति यो एव वदेष्य, सो एवमस्स वचनीयो —

'इषाबुसो, निक्षु सव्यसो ग्राकासानञ्चायतन समितिक्कम्म ग्रनन्त

विञ्ञाण ति विञ्जाणञ्चायतन उपसम्पज्ज विहरति । एत्य ग्राकासानञ्चायतनसञ्जा निरुज्झित, ते च ग्राकासानञ्चायतनसञ्जा

निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरती' ति । ग्रखा, मिक्खवे, ग्रमठो ग्रमायाची

'साधू' ति भासित ग्रीभनन्देय्य ग्रनुमोदेय्य, 'साधू' ति भासित

ग्रीभनन्दित्वा ग्रनुमोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पयिरुपासेय्य ।

७ "यत्य विज्ञाणञ्चायतमसञ्ज्ञा निरुज्सति, ये च विञ्ञाणञ्चायतमसञ्ज्ञा निरोवेत्वा निरोवेत्वा विहरन्ति, 'ग्रह्मा ते ग्रायसमत्तो निच्छाता निच्चुता तिष्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति वदामि । 'कत्य विञ्जाणञ्चायतमसञ्ज्ञा निरुज्सति, के च विञ्जाणञ्चायतमसञ्ज्ञा निरोवेत्वा निरोवेत्वा विहरन्ति — ग्रहमेत न

१-१ निवन्तन्ति य च स्पस्क्का - सी०, स्पा०, रा०।

B. 213

जानामि ग्रहमतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो — 'इघावुसो, भिवखु सव्वसो विञ्ञाणञ्चायतनं संगतिवकम्म नित्य किञ्ची ति ग्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरति । एत्थ विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जा निरुज्झित, ते च विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जां निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । ग्रद्धा, भिवखवे, ग्रसठो ग्रमायावी १ 'साधू' ति भासितं ग्रभिनन्देय्य ग्रनुमोदेय्य; 'साधू' ति भासितं ग्रभिनन्दित्वा-ग्रनुमोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पयिरुपासेय्य ।

- स. "यत्थ आकिञ्चञ्ञायतनसञ्जा निरुष्झिति, ये च आिकञ्चञ्ञायतनसञ्जां निरोधेत्वा निरोधेत्वा निहरिन्तं, 'अखा ते आयस्मन्तो निञ्छाता निब्बृता तिण्णा पारञ्जता तदञ्जेना' ति वदामि । ॥ 'कत्थ आिकञ्चञ्ञायतनसञ्जा निरुष्झितं, के च आिकञ्चञ्ञाय-तनसञ्जां निरोधेत्वा निरोधेत्वा निहरिन्तं — अहमेतं न जानामि अहमेतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो — 'इधाबुसो, भिक्खु सब्बसो आिकञ्चञ्ञायतनं समितक्कम्म नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं उपसम्पज्जं, विहरित । एत्थ आिकञ्चञ्ञायतन-सञ्जा निरुष्झितं, ते च आिकञ्चञ्ञायतनसञ्जां निरोधेत्वा निरो-थेत्वा विहरन्ती' ति । अद्धा, भिक्खवं, असठो अमायावी 'साधू' ति भासितं अभिनन्देय्य अनुमोदेय्य; 'साधू' ति भासितं अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा नमस्समानो पञ्जितको पियक्पासेय्य ।
 - ६. "यत्य नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुष्डति, ये च 20 नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरिन्त , 'श्रद्धा ते श्रायस्मन्तो निच्छाता निब्बृता तिण्णा पारङ्गता तबङ्गेना' ति ववामि । 'कत्य नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुष्डति, के च नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरिन्त श्रहमेतं न जानामि श्रहमेतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स 25 वचनीयो 'इधाबुसो, भिग्वसु सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जायतनं समिति-क्कम्म सञ्जावेदयितनिरोधं उपसम्पज्ज विहरित । एत्थ नेवसञ्जानासञ्जायतन-सङ्जा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । श्रद्धा, भिग्वबं, श्रसठो समायाची 'साधू' ति भासितं श्रीनन्देय्य श्रनुमोदेय्य; 'साधू' ति भासितं श्रीनान्देय्य श्रनुमोदेय्य; 'साधू' ति भासितं श्रीनान्देय्य श्रनुमोदेय्य; 'साधू' ति भासितं श्रीनान्देय्य श्रनुमोदेय्य; 'साधू' ति भासितं श्री स्व स्वायस्य स्वयस्य स्वयस

ग्रभिनन्दित्वा ग्रनुमोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पयिरुपासेय्य । इमा लो, भिक्लवे, नद अनुपुन्दिवहारसमापत्तियो" ति ।

३. निब्बानसूखसूत्तं

 एक समय ग्रायस्मा सारिपुत्तो राजगहे बिहरित वेळुवने कलन्दकनिवापे । तत्र सो भ्रायस्मा सारिपुत्तो भियस् भ्रामन्तेसि - "सुबिमदं, श्रावुसो, निव्यानं । सुसिमद, श्रावुसो, निव्यानं" ति । एवं वृत्ते भायस्मा उदायी भायस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवीच - "कि पनेत्य, ग्रावुसो सारिपुत्त, सुदा यदेत्य नित्य वेदियतं" ति ?

२. "एतदेव स्वेत्य रे, ग्रावुसो, सुरा गर्देत्य नित्य वेदियतं । पञ्चिमे, ब्रावुसो, कामगुणा । कतमे पञ्च ? चनसुविञ्येय्या रूपा 10 इट्टा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसहिता रजनीया, सोतिविञ्जेष्या सद्दा .. पे०... धानविञ्येया गन्वा ... जिन्हाविञ्येया रसा ... कायवि-नेध्या फोटुब्वा इट्टा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसहिता रजनीया - इमे सो, आव्सो, पञ्च कामगुणा । य खो, आवुसो, इमे पञ्च कामगुणे पटिच्च उपपज्जित सुख सोमनस्स, इदं वुच्चतावृसी, 15 कामसुखं ।

३. "इधावुसो, भिक्सु विविच्चेव कामेहि ... पेरु... पटमं झानं उपसम्पन्न विहरित । तस्स में, ग्रावुसी, भिक्खुनी इमिना विहारेन विहरतो कामसहगता सन्ञामनसिकारा समुदाचरन्ति, स्वास्स होति ग्रावाचो । सेय्यथापि, ग्रावुसो, सुरियनो दुवस उप्पज्जेय्य यावदेव 20 श्रावाद्याय, एवमेवस्स ते कामसहगता सञ्ज्ञामनिश्वकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स होति ग्रावाधो । यो सो पनावुसो, ग्रावाधो दुवलमेत वृत भगवता । इमिना पि स्रो एत , आवुसी, परियायेन वेदितव्य यया सूख निव्वानं ।

४ "पुन च पर, ग्राबुसो, भिवलु वितवकविचारान वूपसमा पे० दुतिय झान उपसम्पज्ज बिहरति । तस्स चे, ग्रावुसो, भिवखुनो इमिना विहारेन विहरतो वितनकसहगता राज्ञामनिसकारा समुदा-वरन्ति, स्वास्स हीति ग्राबाघो । संय्यथापि, ग्रावुसो, सुविनो दुवल

१ उदापि - सी :, स्था :, रो : १, स्वत्य - सी : ।

R. ::

R.

उप्पज्जेय्य यावदेव म्रावाधाय; एवमेवस्स ते चितवकसहगता सञ्जा-मनिसकारा समुदाचरिन्त । स्वास्स होति म्रावाधो । यो खो पना-वुसो, आवाधो दुक्खमेतं वृत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, म्रावुसो, परियायेन वेदितब्बं यथा सुखं निव्वानं ।

- ५. "पुन च परं, भ्रानुसो, भिक्खु पीतिया च विरागा ... पे०... 5 तितयं झानं उपसम्पज्ज विहरित । तस्स चे, श्रानुसो, भिक्खुनो इमिना विहारेन विहरतो पीतिसहगता सञ्जामनिसकारा समुदाचरिनत, स्वास्स होति भ्रावाधो । सेय्यथापि, भ्रानुसो, सुखिनो दुक्खं उप्पज्जेय्य यावदेव आवाधाय; एवमेवस्स ते पीतिसहगता सञ्जामनिसकारा समुदाचरिनत । स्वास्स होति ग्रावाधो । यो खो पनानुसो, ग्रावाधो दुक्खमेतं 10 नुसं भगवता । इमिना पि खो एतं, भ्रानुसो, परियायेन वेदितव्वं यथा सुखं निव्वानं ।
- ६. "पुन च परं, आवुसो, भिक्खु सुखस्स च पहाना ... पे०... चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरति । तस्स चे, आवुसो, भिक्खुनो इमिना विहारेन विहरतो उपेक्खासहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति, 15 स्वास्स होति आवाघो । सेय्यथापि, आवुसो, सुखिनो हुक्खं उप्पज्जेय्य भावदेव आवाधाय; एवमेबस्स ते उपेक्खासहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स होति आवाघो । यो खो पनावुसो, आवाघो हुक्खमेतं वुत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, आवुसो, परियायेन वेदि-तव्यं यथा सुखं निव्वानं ।
- ७. "पुन च परं, ब्रावुसो, भिनस्तु सब्बतो रूपसञ्जानं समिति-कमा पटिषसञ्जानं अत्यङ्गमा नानत्तसञ्जानं अमनसिकारा अनन्तो आकासो ति ब्राकासानञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । तस्स चे, आनुसो, भिनस्तुनो इमिना विहारेन विहरतो रूपसहनता सञ्जा-मनसिकारा समुदाचरिन्त, स्वास्स होति ब्रावाघो । सेट्ययापि, ब्रावुसो, 25 युखिनो दुक्खं उप्पञ्जेय्य यावदेव ब्रावाघाय; एवमेवस्स ते रूपसहनता सञ्जामनसिकारा समुदाचरिन्त । स्वास्स होति ब्रावाघो । यो खो पनावुसो, ब्रावाघो दुक्खमेतं वृत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, ब्रावुसो, परियायेन वेदितव्यं यथा सुखं निच्यानं ।
- पुन च परं, श्रावुसो, भिक्खु सब्बसो श्राकासानञ्चायतनं ३०
 समितिकमम प्रनन्तं विञ्ञाणं ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पञ्ज

R. 417

विह्रति । तस्स चे, श्रावुसो, भिक्युनो इमिना विहारेन विहरतो श्राकासानञ्चायतनमहणता मञ्जामनिसकारा, समुदाचरिन्त, स्वास्स होति श्रावादो । सेय्यथापि, श्रावुसो, सुप्तिनो दुवर्ष उप्पञ्जेय्य याव-वेव श्रावाधाय; एवमेवस्स ते श्राकासानञ्चायतनमहणता सञ्जामनिस- कारा समुदाचरिन्त । स्वास्स होति श्रावाधो । यो स्तो पनावुसो, श्रावाधो दुक्तमेतं वृत्तं भगवता । इमिना पि सो एतं, श्रावुसो, परियायेन वेदितव्यं यथा मुखं निव्यानं ।

६. "पुन च परं, आवुसो, भिक्तु सन्वसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितिकम्म, नित्य किञ्जी ति आिकञ्चञ्जायतनं उपसम्पञ्ज विहरित । तस्स चे, आवुसो, भिक्तुनो इमिना विहारेन विहरतो विञ्जाणञ्चायतनसह्गता सञ्जामनिसकारा समुदाचरित, स्वास्स होति आवाघो । सेय्ययापि, आवुसो, मुिसनो दुवसं उप्पज्जेय्य यावदेव आवाघाय; एवमेवस्स ते विञ्जाणञ्चायतनसहगता सञ्जामनिसकारा समुदाचरित । स्वास्स होति आवाघो । यो सो पनावुसो, आवाघो इक्समेतं वृत्तं भगवता । इमिना पि सो एतं, आवुसो, परियायेन वेदितव्यं यथा सुखं निव्वानं ।

१०. "पुन च परं, ब्रावुसो, मिबस्नु सन्वसो ग्राकिञ्चञ्ञायतर्न समितवकम्म नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । तस्त चे, श्रावुसो, भिक्रवुनो इमिना विहारेन विहरतो ग्राकिञ्चञ्ज्ञायतन् सहगता सञ्ज्ञामनिसकारा समुदाचरन्ति, स्वास्स होति श्रावाघो । सेय्यवापि, ब्रावुक्ते, सुित्तनो दुव्यं उप्पञ्जेय्य यावदेव ब्रावाघाय; एव-मेवस्स ते श्राकिञ्चञ्ज्ञायतनसहगता सञ्ज्ञामनिसकारा समुदाचरन्ति । स्वास्त होति ब्रावाघो । यो खो पनावुसो, ब्रावाघो दुक्तमेतं वृत्तं मगवता । इमिना पि खो एतं, श्राव्योग, परियायेन वेदितव्य यथा सुखं ज्ञा्वाचो ।

१८. "पुन च परं, ब्रावुसो, भिवंखु सञ्ज्ञसो नेवसञ्ज्ञान नासञ्जायतनं ममतिककम्म सञ्ज्ञावेदियितिनरोधं उपसम्पञ्ज बिहरित, पञ्जाय चस्म दिस्ता ब्रासवा परिक्कीणा होन्ति । इमिना पि खी एतं, ब्रावुसो, परियायेन वेदितव्यं यथा मुखं निब्बान" ति ।

१. यम्ब – म्बा० ।

R.41

B. 216

४. गावीउपमासुत्तं

न बहुलीकरोति न स्वाधिद्वितं ग्रधिद्वाति ।

१. "सेय्यथापि, भिक्खवे, गावी पव्वतेय्या वाला ग्रव्यत्ता ग्रखेत्तञ्जू ग्रकुसला विसमे पव्वते चरितुं । तस्सा एवमस्स – 'यन्नूनाहं ग्रगतपुब्वं चेव दिसं गच्छेय्यं, ग्रलादितपुब्वानि च तिणानि खादेय्यं, ग्रपीतपुब्बानि च पानीयानि पिवेय्यं'ति । सा पुरिमं पादं न सुप्पतिट्वितं पतिट्ठापेत्वा पच्छिमं पादं उद्धरेय्य । सा न चेव ग्रगतपुब्वं दिसं गच्छेय्य, 🥫 न च ग्रखादितपुब्बानि तिणानि खादेय्य, न च ग्रपीतपुब्बानि पानीयानि पिनेय्य; यर्सिम चस्सा पदेसे ठिताय एनमस्स – 'यन्नूनाहं ग्रगतपुब्बं चेव दिसं गच्छेय्यं, ग्रखादितपुरुवानि च तिणानि खादेय्यं, ग्रपीतपुरुवानि च पानीयानि पिवेय्यं' ति तं च पदेसं न सोत्थिना पच्चागच्छेय्य । तं किस्स हेतु ? तथा हि सा, भिक्खवे, गावी पब्बतेय्या बाला अव्यक्ता 10 अर्लेत्तञ्जू अनुसला विसमे पब्बते चरितुं। प्वमेव खो, भिक्खवे, इधेकच्चो भिक्खु वालो ग्रव्यत्तो ग्रखेत्तञ्जू ग्रकुसलो विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि धम्मेहि सवितक्कं सविचारं विवेकजं पीतिसुखं पठम झानं उपसम्पज्ज विहरति ; सो तं निमित्तं न श्रासेवति न भावेति

२. "तस्स एवं होति - 'यन्नूनाहं वितवकविचारानं वूपसमा ^{म्रज्झत्तं} सम्पसादनं चेतसो एकोदिभावं म्रवितक्कं म्रविचारं समाधिजं पीतिसुखं दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरेय्यं ति । सो न सक्कोति वितक्कविचारानं वूपसमा ... पे०... दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरितु । तस्स एवं होति - 'यन्नूनाहं विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि 20 धम्मेहि सनितक्कं सर्विचारं निवेकजं पौतिसुखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरेंच्यं' ति । सो न सक्कोति विविच्चेव कामेहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरितुं। प्रयं वुच्चति, भिक्खवे, 'भिक्खु उभतो भट्टो उमतो परिहीनो, संय्यथापि सा गावी पव्वतेय्या वाला श्रव्यत्ता अखेत्तरुख् श्रकुसला विसमे पव्वते चरितुं'। 25

३. "सेय्यथापि, भिक्खवे, गावी पव्वतेय्या पण्डिता व्यत्ता³ खेताञ्जू कुसला विसमे पब्बते चरितुं। तस्सा एवमस्स - 'यन्नूनाहं श्रगतपुब्वं चेव दिसं गच्छेय्यं, ग्रखादितपुब्वानि च तिणानि खादेय्यं,

१-१. चस्सा पदे - सी०; पस्सा देसे - स्था०, चस्सा पादे - रो०। २. बिहरितु -सी॰, स्या॰, रो॰। ३. व्यत्ता - सी॰, रो॰।

[₩]oY-c

ग्रघिट्ठाति ।

217

R. 420

ग्रपीतपुरवानि च पानीयानि पिवेय्यं' ति । सा पुरिमं पादं सुप्पतिट्वितं पतिहापेत्वा पिच्छमं पादं उद्धरेय्य । सा ग्रगतपुट्यं चेव दिसं गच्छेय्य, ग्रखादितपुब्वानि च तिणानि खादेय्य, ग्रपीतपुब्वानि च पानीयानि पिनेय्य । यस्मि चस्सा पदेसे ठिताय एवमस्स - 'यन्नूनाहं ग्रगतपुव्वं

प्रद्रगुत्तरानकायो

5 चेव दिसं गच्छेय्यं, ग्रखादितपुब्वानि च तिणानि खादेय्यं, ग्रपीतपुब्वानि च पानीयानि पिवेय्यं' ति तं च पदेसं सोत्थिना पच्चागच्छेय्य । तं किस्स हेतु ? तथा हि सा, भिक्खवे, गावी पव्यतेय्या पण्डिता व्यत्ता खेत्तञ्यू कुसला विसमे पव्यते चरितुं । एवमेव खो, भिक्सवे, इधेकच्चो भिक्खु पण्डितो ब्यत्तो खेत्तरुत्र् कुसलो विविच्चेव कामेहि विविच्च प्रकुसलेहि धम्मेहि सिवतक्कं सिवचारं विवेकजं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरित । सो तं निमित्तं ग्रासेवित भावेति वहलीकरोति स्वाधिद्वितं

४. "तस्स एवं होति - 'यन्नूनाहं वितवकविचारानं वूपसमा ग्रज्ज्ञत्तं सम्पसादनं चेतसो एकोदिभावं ग्रवितक्कं ग्रविचारं समाधिजं 15 पीतिसुखं दुतियं झानं उपसम्पज्ज चिहरेय्यं ति । सो दुतियं झानं अनिभ-

हिंसमानो वितक्कविचारानं वूपसमा दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो तं निमित्तं श्रासेवित भावेति वहुलीकरोति स्वाधिद्वितं श्रिधिद्वाति । प्र. "तस्स एवं होति – 'यसूनाहं पीतिया च विरागा उपेक्खको

च विहरेय्यं सतो च सम्पजानो, मुखं च कायेन पटिसंवेदेय्यं यं तं ग्ररिया 20 ग्राचिक्सन्ति – उपेक्खको सितमा सुखिवहारी ति तितय झानं उप-सम्पन्न विहरेय्यं' ति । सो तितयं झानं ग्रनिर्मिहसमानो पीतिया च विरागा तितयं झान उपसम्पज्ज विहरित । सो तं निमित्तं श्रासेवित भावेति बहुलीकरोति स्वाघिट्ठित ग्रिधिट्ठाति ।

६. "तस्स एवं होति - 'यन्नूनाह सुखस्स च पहाना दुवखस्स च 25 पहाना पुट्येव सोमनस्सदोमनस्सान ग्रत्यङ्गमा ग्रदुक्लमसुख उपेक्खा-सितपारिसुद्धि चतुत्यं झान उपसम्पज्ज विहरेय्यं ति । सो चतुत्यं झानं भ्रनिर्माहसमानो सुबस्स च पहाना .. पे०... चतुत्य झान उपसम्पज्ज विहर्सत । सो त निमित्त श्रासेवित भावेति वहुलीकरोति स्वाधिद्वित

१ भनमिहिसमानी - स्या० ।

७. "तस्स एवं होति – 'यन्नूनाहं सव्वसो रूपसञ्जानं समित-क्कमा पटिघसञ्जानं अत्यङ्गमा नानत्तसञ्जानं अमनसिकारा अनन्तो आकासो ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरेट्यं' ति । सो आकासानञ्चायतनं अनिर्धाहिसमानो सव्वसो रूपसञ्जानं समिति-क्कमा ... पे०... आकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित । सो तं 5 निमित्तं आसेवित भावेति बहुलीकरोति स्वाधिट्टितं अधिट्टाति ।

प्तः "तस्स एवं होति – 'यन्नूनाहं सव्वसो आकासानञ्चायतनं समितिकमम अनन्तं विञ्ञाणं ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरेय्यं ति । सो विञ्ञाणञ्चायतनं अनिर्माहंसमानो सब्बसो आकासानञ्चायतनं समितिकमम 'अनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित । सो तं निमित्तं आसेवित भावेति वहलीकरोति स्वाधिद्वितं अधिद्वाति ।

६. "तस्स एवं होति – 'यन्नूनाहं सञ्चसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितकम्म नस्यि किञ्ची ति ग्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । सो ग्राकिञ्चञ्ञायतनं ग्रनिर्मिहसमानो सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितकम्म 'नित्य किञ्ची' ति ग्राकिञ्चञ्ञायतनं उपम्पज्ज विहरित । सो तं निमित्तं ग्रासेवित भावेति बहुलीकरोति स्वाधिद्वतं ग्रिधद्वाति ।

१०. "तस्स एवं होति — 'यन्नूनाहं सब्बसो ग्राकिञ्चञ्ञायतनं समितकमम नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । 20 सो नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं ग्रनभिहिंसमानो सब्बसो ग्राकिञ्चञ्ञा-यतनं समितकम्म नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरित । सो तं निमित्तं ग्रासेवित भावेति यहुलीकरोति स्वाधिट्ठितं ग्रधिट्ठाति ।

११. "तस्स एवं होति — 'यन्नूनाहं सब्बसो नेवसञ्ज्ञानासञ्जा-यतनं समितिकस्म सञ्जावेदयितिनरीषं उपसम्पज्ज विह्नरैय्यं ति । 25 सौ सञ्जावेदयितिनरीषं श्रनिर्माहंसमानो सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जा-यतनं समितिकस्म सञ्जावेदयितिनरोषं उपसम्पज्ज विह्नरति ।

१२. "यतो खो, भिक्खने, भिक्खु तं तदेव समापींत कः!!पज्जिति पि वृद्घाति पि, तस्स मृतु चित्तं होति कम्मञ्जेत । मृतुना कम्मञ्जेत चित्तेन भ्रष्यमाणे समाधि होति सुभावितो । सो भ्रष्यमाणेन समाधिना

R. 421

. 219

सुभावितेन यस्त्रं यस्त्रं ग्राभञ्ञासिन्छ्करणीयस्त धम्मस्त नितं ग्राभिनिन्नामेति ग्राभञ्ञासिन्छिकिरियाय तत्र तत्रेय सविखभव्यतं पापुणाति सति सति ग्रायतने ।

१३. "सो सचे आकङ्खात — 'अनेकविह्निं इद्विविधं पच्चमु-५ भवेय्यं, एको पि हृत्वा बहुधा अस्सं, बहुधा पि हृत्वा एकी अस्सं ... पे०... याव ब्रह्मलोका पि कायेन वसं बत्तेय्यं ति, तत्र तत्रेव सिक्तभव्वतं पापुणाति सति सति श्रायतने ।

् १४. "सो सर्चे ग्राकह्म ति - दिव्याय सोतवातुया ... पे०... सित सित ग्रायतने ।

- ११. "सो सचे आकह्वित 'परसत्तानं परपुगालानं चेतसा चेतो परिच्च पजानेय्यं, सरागं वा चित्तं सरागं चित्तं ति पजानेय्यं, वीतत्तां वा चित्तं वीतरागं चित्तं ति पजानेय्यं, सदोसं वा चित्तं सदोसं चित्तं
 ति पजानेय्यं, वीतदोसं वा चित्तं वीतदोसं चित्तं ति पजानेय्यं, समोहं
 वा चित्तं समोहं चित्तं ति पजानेय्यं, वीतमोहं वा चित्तं ... सिह्वत्तं वा
 वित्तं ... विविखत्तं वा चित्तं ... महगातं वा चित्तं ... अमहगातं वा चित्तं ... अमहगातं वा चित्तं ... अमहगातं वा चित्तं ... असहगातं वा चित्तं ... असहगातं वा चित्तं ... असहगातं वा चित्तं ... असहगातं वा चित्तं ... असिमाहितं वा चित्तं ... वित्तम्तं वित्तं ति पजानेय्यं ति, तत्र तत्रवे सिक्तसम्वतं पापुणाति
 सितं सितं आयतने ।
 - १६ "सो सर्च आकङ्क्षात 'अनेकविहितं पुर्व्वविनासं अनुस्स-रेय्यं, सेय्यवीदं – एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे०... इति साकाः सउदेसं अनेकविहितं पुर्व्विनवासं अनुस्सरेय्यं' ति, तत्र तत्रेव सिखमध्यति गापुणाति सति सति आयते ।
- ए ४२८ १५. "सो सचे ग्राकङ्कृति 'दिव्येन चक्खुना विमुद्धेर २५ ग्रतिकरूतमानुसकेन .. पे० ययाकम्मूपमे सत्ते पजानेय्यं' ति, तश्च तत्रेव मेक्खिमन्यतं पापुणाति सति तति ग्रायतने ।

१८. "सो सचे प्राकद्वित – 'ग्रासवानं खया ग्रनासवं चेती' विमृत्ति पञ्जाविमृत्ति दिट्टेव वम्मे सयं ग्रीमञ्जा सच्छिकत्वा उप

१-१. मं यमीव - स्थाः ।

В.

सम्पन्न विहरेय्यं ति, तत्र तत्रेव सक्लिभव्वतं पापुणाति सति सति ग्रायतनें'' ति ।

५. झानसुत्तं

१. "पठमं पाहं', भिक्खवे, झानं निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; दुतियं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; तितयं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; चतुत्यं 5 पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; चतुत्यं 5 पाहं, भिक्खवे, निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; विञ्ञाणञ्चाय-तनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; विञ्ञाणञ्चाय-तनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; सञ्जा- 10 वेदियतिनिरोधं पाहं, भिक्खवे, निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि ।

२. "'पठमं पाहं, भिनखने, झानं निस्साय ग्रासवानं खयं वदामी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चतं पटिच्च वृतं ? इध, भिनखने, भिनख विवच्चेव कामेहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्पण्ण विहरति । सो यदेव तत्य हीति रूपगतं वेदनागतं सञ्ज्ञागनं सङ्घारगतं । सो विञ्जाणगतं, ते धम्मे ग्रानच्चतो दुनखतो रोगतो गण्डतो सल्लतो ग्रधतो आवाधतो परतो पलोकतो सुञ्जातो ग्रनततो समनुपस्सति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेति'। सो तेहि धम्मोहि चित्तं पटिवापेत्वा ग्रमताय धातुया चित्तं उपसंहरति – 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिवं सन्वसङ्घार-समणे सन्वसूपधिपटिनिस्सगो तण्हानखयो' विरागो निरोधो निव्वानं' 20 ति । सो तत्य ठितो ग्रासवानं खयं पापुणाति । नो चे ग्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनित्या पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिचलया ग्रोपपातिको होति तत्य परिनिव्वायी ग्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका ।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, इस्सासो वा इस्सासन्तेवासी वा तिण- 25 पुरिसरूपके" वा मत्तिकापुञ्जे वा योग्गं करित्वा, सो प्रपरेन समयेन

१. पहुं - सी०, रो० । २-२. अयं पाठो सी०, रो० पोत्पनेसु नित्व । ३. पतिहा-पेति - स्मा० । ४. वण्ड्लरमो - सी०,स्या०,रो० । ६. विष्पुरिसके - सी०,रो० ।

. 424

दूरेपाती च होति अन्यणवेधी च महतो च कायस्स पदालिता ; एवमेव स्रो, भिनस्रवे, भिनस् विविच्चेव कामेहि ... पे पठमं झानं उप- सम्पन्न विहरित । सो यदेव तत्य होति रूपगतं वेदनागतं सञ्जागतं सङ्खारगतं विञ्ञाणगतं, ते धम्मे ग्रनिच्चतो दुक्खतो रोगतो गण्डतो सल्लतो ग्रघतो ग्रावाधतो परतो पलोकतो सुञ्जतो ग्रनत्ततो समनृ-पस्सति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेत्वा ग्रमताय घातुया चित्तं उपसंहरति - 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सत्वसङ्खारसमधो सव्वपिषपटिनिस्सग्गो तण्हानसयो विरागो निरोघो निव्वानं कि। सो तत्व ठितो ब्रासवानं खयं पापुणाति । 10 नो चे ग्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चलं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिनख्या ग्रोपपातिको होति तत्य परिनिन्दायी ग्रनावत्तिघम्मो तस्मा लोका । 'पठमं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय ग्रासवानं खयं नदामी' ति, इति यं तं नुत्तं, इदमेतं पटिन्च वृत्तं ।

15 ३. "दुतियं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय ... पे०... ततियं पाहं, भिनलवे, झानं निस्साय ... पे०... 'चतुत्यं पाहं, भिनलवे, झानं निस्साय ग्रासवानं खयं वदामी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च नुतं ? इय, भिक्तवं, भिक्खु सुखस्स च पहाना दुक्खस्स च पहाना पुत्र्वेव सोमनस्सदोमनस्सान ग्रत्यङ्गमा ग्रदुक्खममुख उपेक्खासर्वि-20 पारिसुद्धि चतुत्य झान उपसम्पज्ज विहरति । सो यदेव तत्य होति रूपगतं वेदनागत सञ्जागत सङ्खारगतं विञ्जाणगतं, ते धम्मे ग्रनिज्नतो दुक्लतो रोगतो गण्डतो सल्लतो अघतो ग्रावाधतो परतो पनोकतो सुञ्जातो अनत्ततो समनुपस्सति । सो तेहि धम्मोहि चित्त पटिवापेति । सो तेहि चम्मेहि चित्तं पटिवापेत्वा ग्रमताय धातुया चित्तं उपसंहरति -25 'एत सन्त एत पणीत यदिदं सञ्जसङ्खारसमधो सञ्जूपधिपटिनिस्सम्गी तण्हाक्तयो विरामो निरोधो निब्बान' ति । सो तत्य ठितो ग्रासवान खयं पापुणाति । नो चे ग्रासवान खय पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चन्न श्रोरम्भागियानं समोजनान परिवल्लया श्रोप-पातिको होति तस्य परिनिन्द्यायी ग्रनावत्तिवम्मो तस्मा लोका । "सैय्यवापि, भिनलने, इस्सासी वा इस्सासन्तेनासी वा तिण

१. पदालेवा - सी०, रो०।

1.8.8 भानसूर्त्त

पुरिसरूपके वा मत्तिकापुञ्जे वा योग्गं करित्वा, सो ग्रपरेन समयेन दूरेपाती च होति ग्रवखणवेधी च महतो च कायस्स पदालिता; एवमेव

ξŖ

23

B. 222

खो, भिक्खवे, भिक्खु सुखस्स च पहाना ... पे०... चतुत्थं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो यदेव तत्थ होति रूपगतं वेदनागतं ... पे०... श्रनावत्ति-धम्मो तस्मा लोका । 'चतुत्थं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय श्रासवानं 🕫

खयं वदामी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं । ४. "'ग्राकासानञ्चायतनं पाहं, भिक्खचे, झानं निस्साय ग्रास-

वानं ख्यं वदामी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? इध, भिक्खने, भिक्खु सब्बसो रूपसञ्जानं समितकिमा पटिघसञ्जानं ग्रत्यङ्गमा नानत्तसञ्जानं ग्रमनसिकारा 'ग्रनन्तो ग्राकासो' ति ग्राकासा- 🔟 नञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति । सो यदेव तत्थ होति वेदनागतं सञ्जागतं सङ्खारगतं विञ्ञाणगतं, ते धम्मे ग्रनिच्चतो दुक्खतो रोगतो गण्डतो सल्लतो अघतो आबाधतो परतो पलोकतो सुञ्ञातो अनत्ततो समनुपस्सति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेत्वा अमताय धातुया चित्तं उपसंहरति – 'एतं सन्तं एतं 🚜 पणीतं यदिदं सब्वसङ्खारसमयो सब्बूपधिपटिनिस्सम्गो तण्हानसयो विरागो निरोधो निव्वानं ति । सो तत्थ ठितो ग्रासवानं खयं पापु-णाति । नो चे ग्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्म-नन्दिया पञ्चन्नं श्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिनखया श्रोपपातिको होति तत्थ परिनिव्वायी ग्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका ।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, इस्सासो वा इस्सासन्तेवासी वा तिण-पुरिसरूपके वा मक्तिकापुञ्जे वा योग्नं करित्वा, सो श्रपरेन समयेन दूरेपाती च होति श्रक्खणवेधी च महतो च कायस्स पदालिता; एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्खु सन्वसो रूपसञ्जानं समतिककमा पटिघसञ्जानं ग्रत्यङ्गमा नानत्तसञ्ञानं श्रमनिसकारा 'ग्रनन्तो श्राकासो' ति ₂₅ श्राकासानञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । सो यदेव तत्य होति वेदनागतं सञ्ञागतं ... पे०... श्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका । 'श्राकासानञ्चाय-तनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय श्रासवानं खयं वदामी' ति, इति यं तं वुत्तं, ददमेतं पटिच्च वृत्तं ।

रै. दूरे पाति – स्वा॰, री॰ ।

6'

23

प्र. "विञ्जाणञ्चायतनं पाहं, भिक्सवं, निस्साय ... पे०... ग्राफिञ्चञ्जायतनं पाहं, भिक्सवं, निस्साय ग्रासवानं खयं वदामीं ... ति, इति सो पनेतं वृत्तं । किञ्चोतं पिटच्च वृत्तं ? इद्य, भिक्सवं, भिक्स्सु सव्वसो विञ्ञाणञ्चायतनं सपितवकम्म 'नित्य किञ्चों ति । ग्राफिञ्चञ्जायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । सो यदेव तत्य होति वेदनागतं सञ्जागतं सङ्घारगतं विञ्जाणगतं, ते धम्मे ग्रानिच्चतो वृक्सतो रोगतो गण्डतो सल्ततो ग्राचा आवाघतो परतो पलोकतो सुञ्जातो अनत्ततो समनुपस्तित । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पिटवापेति । वा वेदि सम्बसङ्खारसमथो सव्यूपधिपिटिनिस्सागो तण्डाक्क्यो विरागो निरोधो निव्यानं ति । सो तत्य ठितो ग्रासवानं खयं पापुणाति । नो चे ग्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चतं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिसद्धमा ग्रोप-पातिको होति तत्य परिनिच्चायो ग्रनावित्तवस्मो तस्मा लोका ।

"सेय्ययापि, भिक्खवे, इस्सासो वा इस्सासन्तेवासी वा तिण-पुरिसरूपके वा मित्तकापुञ्जे वा योगां करित्वा, सो ग्रपरेन समयेन दूरेपाती च होति श्रक्खणवेधी च महतो च कायस्स पदालिता; एवमेव स्रो, भिन्तवं, भिन्त्वु सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समतिनकम्म 'नर्त्य किञ्ची' ति ग्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । सो यदेव 20 तत्य होति वेदनागतं सञ्जागतं सङ्घारगतं विञ्जाणगतं, ते धम्मे ग्रनिच्चतो दुक्सतो रोगतो गण्डतो सल्लतो ग्रघतो श्राबाधतो परतो पलोकतो सुञ्ञातो ग्रनत्ततो समनुपस्सति । सो तेहि धम्मेहि वित्तं पटिवापेति । सो तेहि घम्मेहि चित्तं पटिवापेत्वा श्रमताय घातुया चित्तं उपसंहरति - 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सब्वसङ्खारसमयो 25 सब्बूपिषपटिनिस्सम्मो तण्हासस्त्रयो विरामो निरोद्यो निब्बानं' ति । सो तत्य ठितो ग्रासवानं खर्य पापुणाति । नो चे ग्रासवानं खर्य पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चन्नं ग्रीरम्भा-गिपानं संयोजनानं परिकत्या स्रोपपातिको होति तत्य परिनिट्यायी प्रनावतिषम्मो तस्मा लोका । भ्राकिञ्चञ्ञायतनं पाहं, निस्साय अगमवानं ययं वदामी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पिटच्च वृत्तं । ६. "इति मो, भिक्सवे, यावता सञ्ज्ञासमापत्ति तावता

B. 224

R.427

ग्रञ्ञापटिवेघो । यानि च खो इमानि, भिनखने, निस्साय है श्रायतनानि - नेवसञ्जानासञ्जायतनसमापत्ति च सञ्जावेदयित-निरोधो च, झायीहेते , भिक्खवे, भिक्ख्हि समापत्तिक सलेहि समाप्तिवृद्वानकुसलेहि समाप्रिजत्वा वृद्वहित्वा सम्मा अवस्रातब्बानी ति वदामी" ति ।

६. ग्रानन्दसूत्तं

१. एकं समयं ग्रायस्मा ग्रानन्दो कोसम्वियं विहरित घोसिता-रामे । तत्र खो आयस्मा आनन्दो भिक्ख् आमन्तेसि - "आवुसो भिक्खवें"" ति । "भ्रावुसो" ति खो ते भिक्खू ग्रायस्मतो ग्रानन्दस्स पञ्चस्सोस् । स्रायस्मा स्नानन्दो एतदवोच --

२. "ग्रन्छरियं, ग्रावुसो, ग्रव्भुतं, ग्रावुसो ! यावञ्चिदं तेन 10 भगवता जानता पस्सता अरहता सम्मासम्बुद्धेन सम्बाधे श्रोकासाधि-गमो अनुबुद्धो सत्तानं विसुद्धिया सोकपरिदेवानं समतिककमाय दुक्खदोमनस्सानं भ्रत्यङ्गमाय जायस्स भ्रधिगमाय निव्वानस्स सन्छि-किरियाय। तदेव नाम चक्खुं भविस्सति ते रूपा तं चायतनं नो पटिसंवेदिस्सति । तदेव नाम सोतं भविस्सति ते सद्दा तं चायतनं 15 नो पटिसंवेदिस्सति । तदेव नाम घानं भविस्सति ते गन्धा तं चायतनं नो पटिसंवेदिस्सति । सा व नाम जिन्हा भविस्सति ते रसा तं चायतनं नो पटिसंबेदिस्सति । सो व नाम कायो भविस्सति ते फोटुव्वा तं चायतनं नो पटिसंवेदिस्सती'' ति ।

३. एवं वृत्ते श्रायस्मा उदायी श्रायस्मन्तं श्रानन्दं एतददोच - 20 "सञ्जीमेव नु खों, ग्रावुसी ग्रानन्द, तदायतनं नो पटिसंवेदेति उदाहु असञ्जी" नि ?

"सञ्जीमेव खो, भ्रावुसो, तदायतनं नो पटिसंवेदेति, नो भसञ्जी''ति ।

"किसञ्जी पनाबुसो, तदायतनं नो पटिसंबेदेती" ति ?

म०४-८

१-१. सी०, रो० पोत्पकेमु गरिय। २. झायी सी ते -स्या०। ३. ग० पोत्पके नित्य । ४-४. मध्यदनसातब्बानी - स्वा० । १. भिनसवो - सी०, रो० । ६. पनम् -सी०। ७. पार्थ - सी०। 1 75.0

R. 423

४. "इधावुसो, भिक्खु, सब्बसो रूपसञ्ज्ञानं समितिकना पिट्यसञ्ज्ञानं अत्यङ्गमा नानत्तसञ्ज्ञानं अमनसिकारा 'अनन्तो आकासो' ति आकासानञ्जायतनं उपसम्पञ्ज चिहरित । एवंसञ्जी पि खो, ज्ञावुसो, तदायतनं नो पिटसंवेदैति ।

 "पुन च परं, ग्रावुसी, भिक्खु सट्यसो ग्राकासानञ्चायतर्न समितकम्म' ग्रानन्तं विञ्जाणं ति विञ्जाणञ्चायतर्ने उपसम्पर्ण विहरति । एवंसञ्जी पि खो, ग्रावुसो, तदायतनं नो पटिसंवेदेति ।

६. "पुन च परं, आबुसो, भिवस्तु सब्बसो विज्ञाणञ्चायतर्ग समतिवकम्म 'नित्य किञ्ची' ति ग्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पर्ज 10 विहरति । एवंसञ्जीपि स्रो, श्राबुसो, तदायतनं नो पटिसंबेदेती" ति ।

७. "एकिमदाहं, आवुसो, समयं साकेते विहरामि अञ्जनवने मिगदाये । अय खो, आवुसो, जिल्लासिका मिक्खनी येनाहं तेनुपसद्भिमः, उपसद्भिम्दा मं अभिवादेत्या एकमन्तं अञ्चासि । एकमन्तं ठिता खो, आवुसो, जिल्लासिका भिवखनी मं एतदवीच – उपायं, भन्ते आनन्द, समाधि न चाभिनतो न चापमतो न च ससङ्खार-निम्मण्हवारितगतो , विमृत्तत्ता ठितो, ठितत्ता सन्तुसितो, सन्तुसि-तत्ता नो परितस्सित । अयं, भन्ते आनन्द, समाधि किम्फलो वृत्ती मगवता ति ?

"एवं बुत्ते, सोहं', ब्रावुत्तों, जटिलवासिक भिवस्तुनि एतदः वोचं – 'यायं, भिगिन, समाधि न चाभिनतो न चापनतो न च ससङ्खारः निगम्हवारितगतो, विमुत्तता ठितो, ठितत्ता सन्तुसितो, सन्तुसित्ता नो परितस्तित । अयं, भिगिन, समाधि श्रञ्जाफलो' वृत्तो भगवता' ति । एवंगञ्जी पि खो, श्रायुको, तदायतन नो पटिसंवेदेती'' ति ।

७. लोकायतिकसूत्तं

१ अय सो हे लोकायतिका ब्राह्मणा येन भगवा तेनुपसङ्कः प्रमास्त्र उपमद्भिमित्वा भगवता सिंह सम्मोदित् । सम्मोदनीयं क्या

१. व्यवस्थान - मी०। २. गमविस्समा - मी०। ३ जटिसामाहिया - मी०, पै० विस्तर्मास्त - म्या०। ४. ० वादिवशी - सी०, स्या०, रो०। ४. छह - मी०, प्रा० दाई - सा०। ६ मञ्जो करो - स्या०।

B. 226

R. 429

R. 430

सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना स्रो ते बाह्मणा भगवन्तं एतदवोचुं –

२. "पूरणो, भो गोतम, कस्सपो सन्वञ्जू सन्बदस्सावी अपरिसंसं ञाणवस्सनं पटिजानाति — 'चरतो च मे तिट्ठतो च सुत्तस्स च जागरस्स च सततं समितं ञाणवस्सनं पच्चपिट्ठतं' ति । सो 5 एवमाह — 'अहं अनन्तेन ञाणेन अनन्तं' लोकं जानं पस्सं विहरामी' ति । अयं पि', भो गोतम, निगण्ठो नाटपुत्तो ' सन्बञ्जू सन्बद्धसावी अपरिसंसं ञाणवस्सनं पटिजानाति — 'चरतो च मे तिट्ठतो च स्त्तस्स च जागरस्स च सततं समितं ञाणवस्सनं पच्चपिट्ठतं' ति ।

सो एवमाह - 'ग्रहं ग्रनन्तेन ञाणेन ग्रनन्तं लोकं जानं परसं विहरामी' 10

ति । इमेसं, भो गोतम, उभिन्नं आणवादानं उभिन्नं अञ्जमञ्जं विपच्चनीकवादानं को सच्चं आह^{*} को मुसा'' ति ? ३. "अलं, ब्राह्मणा ! तिट्ठतेतं -- 'इमेसं उभिन्नं ञाण-वादानं उभिन्नं अञ्जमञ्जं विपच्चनीकवादानं को सच्चं आह को

मुता'ति । धम्मं वो, ब्राह्मणा, देसेस्सामि", तं सुणाथ, साधुकं मनिस- 15 करोथ; भासिस्सामी" ति । "एवं, भो" ति खो ते ब्राह्मणा भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदबोच —

४. "सेय्यथापि, ब्राह्मणा, चत्तारो पुरिसा चतुहिसा ठिता परमेन जिन समझागता परमेन च पदनीतिहारेन । ते एवरूपेन जिन समझागता परमेन च पदनीतिहारेन । ते एवरूपेन जिन समझागता अस्सु, सेव्यथापि नाम दब्ह्घम्मा वनुगहो सिन्धितो 20 कतहत्वो कतूपासनो लहुकेन असनेन अप्यकसिरेन तिरयं तालच्छायं अतिपातेव्य; एवरूपेन च पदनीतिहारेन, सेव्यथापि नाम पुरित्यमा समुद्दा पच्छिमो समुद्दो अय पुरित्यमाय दिसाय ठितो पुरिसो एवं वरेय्य – 'अहं गमनेन लोकस्स अन्तं पापुणिस्सामी' ति । सो अञ्जान अप असितपीतिहापितसायिता अञ्जान उच्च प्रसित्तपीतिहापितसायित वरससत्वीनो वस्ससतं गन्त्वा अप्यत्वा व लोकस्स अन्तं अन्तरा कालं करेव्य । अय पच्छिमाय

१. यन्तवन्तं – ती०। २. हि – ती०; पि हि – स्वा०। ३. नायपुतो – गी०। ४. स्वा०पोत्वके नरिव। ५. देनिस्सानि – ती०, स्वा०, रो०। ६. परमाय गतिया च – पी॰, रो०; पुरिसमित्या च – स्वा०। ७. वळ्ल्पम्मो – ती०, स्वा०, रो०। ८. ताल-प्यति – गी०, स्वा०, रो०। १. प्रसित्तसामितमामिता – स्वा०। १०. ब्रट्टप्रेय – ती०।

दिसाय ... पे०... ग्रय उत्तराय दिसाय ... ग्रय दिनखणाय दिसाय िटतो पुरिसो एवं वदेय्य – 'ग्रहं गमनेन लोकस्स ग्रन्तं पापुणिस्सामी' ति । सो ग्रञ्जात्रेव प्रसितपीतखाधितसायिता ग्रञ्जात्र उच्चार- पस्सावकम्मा ग्रञ्जात्र निहाकिलमयपिटिविनोदना वस्ससतायुको वस्ससत्वायो वस्ससत्वायुको वस्ससत्वायो वस्ससत्वायो वस्तरा कार्ल करेय्य । तं किस्स हेतु ? नाहं, ग्राह्मणा, एवरुपाय सन्वाविनकाय लोकस्स ग्रन्तं जातेय्यं बहुय्ये पत्तेय्ये ति बदामि । न चाहं, ग्राह्मणा, ग्रयस्वा व लोकस्स ग्रन्तं जातेय्यं बहुय्ये पत्तेय्ये ति बदामि । न चाहं, ग्राह्मणा, ग्रयस्वा व लोकस्स ग्रन्तं ज्वाहम्स ग्रन्तिहिर्यं वदामि ।

५. "पञ्चिम, ब्राह्मणा, कामगुणा ग्ररियस्स विनये लोको । ति वृच्चिति । कतमे पञ्च ? चक्खुविच्लेय्या रूपा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामृपसंहिता रजनीया; सोतिवञ्चेय्या सहा ...पे०... यानिवञ्चेय्या गन्या ... जिल्हाविच्चेय्या रसा ... कायविच्ञेय्या फोट्टुचा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसहिता रजनीया; इने ली, ब्राह्मणा, पञ्च कामगुणा ग्ररियस्स विनये लोको ति बुच्चिति ।

१५ ६. "इव, ब्राह्मणा, मिक्खु विविच्चेव कामेहि विविच्च यकुसलेहि धम्मेहि सवितर्ककं सविचारं विवेक्कं पीतिसुखं पठमं आनं उपसम्पञ्ज विहरति । ग्रयं वृच्चित, ब्राह्मणा, "मिक्खु लोकस्स अन्तनागम्म", लोकस्स अन्त विहरति । तमञ्जे एवमाहंसु – 'ग्रयं पि लोकपरियापन्नो, ग्रयं पि ग्रीनस्सटो लोकम्हा' ति । ग्रहं पि हिं, ब्राह्मणा, एवं वदामि – 'ग्रयं पि लोकपरियापन्नो, ग्रयं पि अनिस्सटो लोकम्हा' ति ।

R. 431

७. "पुत च परं, ब्राह्मणा, भिक्खु वितक्कविचारानं वृपसमा ... पे०... दुतियं झानं ... ततियं झानं ... चतुत्यं झानं उपसम्पञ्ज विहर्रात । अयं वृज्वित, ब्राह्मणा, 'भिक्यु लोकस्स अन्तमागम्म असे विहर्रात'। तमञ्जे एवमाहंसु – 'अयं पि लोक-परियापत्रो, अयं पि अनिस्सटो लोकम्हा' ति । अहं पि हि, ब्राह्मणाः प्रं विवास परं पि वोक्मिन 'अयं पि लोक्मिन देवामि – 'अयं पि लोक्मिरयोपत्रो, अयं पि अनिस्सटो लोकम्हा' ति ।

१. व्हुम्ब -मी०, रो०; व्हिट्टम् -म्बा०। २. पताय -मी०, रो०। ३. सन्तमामा -

[7.0.3

द. "पुन च परं, ब्राह्मणा, भिक्खु सव्वसो रूपसञ्**ञानं** समितक्कमा पटिघसञ्ञानं भ्रत्यङ्गमा नानत्तसञ्ञानं भ्रमनसिकारा 'भ्रनन्तो भ्राकासो' ति श्राकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति । ग्रयं वुच्चति, ब्राह्मणा, 'भिक्खु लोकस्स ग्रन्तमागम्म लोकस्स ग्रन्ते विहरित' । तमञ्ञे एवमाहंसु – 'ग्रयं पि लोकपरियापन्नो, ग्रयं पि ऽ ग्रनिस्सटो लोकम्हा ति । ग्रहं पि हि, ब्राह्मणा, एवं वदामि -'ग्रयं पि लोकपरियापन्नो, ग्रयं पि ग्रनिस्सटो लोकम्हा' ति ।

"पून च परं, ब्राह्मणा, भिक्खु सव्वसो आकासानञ्चा-यतनं समतिनकम्म 'ग्रनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उप-सम्पज्ज विहरति ... पे०... सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समतिकम्म 10 'नित्य किञ्ची' ति स्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पञ्ज विहरति ... पे०... सञ्बसी ग्राकिञ्चञ्ञायतनं समतिक्कम्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । भ्रयं वुच्चित, ब्राह्मणा, 'भिक्खु लोकस्स अन्तमागम्म लोकस्स अन्ते विहरति'। तमञ्जे एवमाहंसु - 'ग्रयं पि लोकपरियापन्नो, अयं पि अनिस्सटो लोकम्हा' ति । अहं पि हि, 15 बाह्मणा, एवं वदामि - 'ग्रयं पि लोकपरियापन्नो, ग्रयं पि ग्रनिस्सटो लोकम्हा' ति ।

१०. "पुन च परं, ब्राह्मणा, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं समितनकम्म सञ्जावेदयितनिरोघं उपसम्पज्ज विहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा आसवा परिक्लीणा होन्ति । अयं वुज्यति, 20 वाह्मणा, 'भिनखु लोकस्स अन्तमागम्म लोकस्स अन्ते विहरति तिण्णो लोके विसत्तिकं''' ति ।

८. देवासुरसङ्गामसुत्तं

१. "भूतपुब्बं, भिक्खवे, देवासुरसङ्गामो समुपन्यूब्हो" ग्रहोसि । तरिंग खो पन, भिक्खवे, सङ्गामे श्रमुरा जिनिसु, देवा पराजियसु । पराजिता च, भिक्खवे, देवा ग्रपियसुयेव जत्तरेनाभि- 25 मुखा, ग्रमियिसु असुरा । अथ खो, भिक्खवे, देवानं एतदहोसि -

१. नमुपब्युक्टो - सी०; समुपब्यूक्टो - रो० । २. पराजियमु - गी०, स्था०, रो० । रे. अपवस्थेव - सीo; अपविस्थेव - रोo; अपस्थित्येव - स्वा०। ४. उत्तरेन मृता - मीo; उत्तराभिमृत्या - स्वा० । ५. भभियंतु - सी०; भभिभावतु - स्वा० ।

[8.४.५-

'श्रभियन्तेव' स्रो असुरा । यन्नून मयं दुतियं पि श्रसुरेहि सङ्गामे-य्यामा' ति । दुतियं पि स्रो, भिक्सवे, देवा श्रमुरेहि सङ्गामेसुं । दुतियं पि स्रो, भिक्सवे, श्रसुरा व जिनिसु, देवा पराजियसु । पराजिता च, भिक्सवे, देवा ग्रपियसुयेव उत्तरेनाभिमुखा, श्रभियिसु श्रसुरा । श्रथ स्रो, भिक्सवे, देवानं एतदहोसि – 'ग्रभियन्तेव स्रो ग्रसुरा । यन्नून मयं तितयं पि श्रसुरेहि सङ्गामेय्यामा' ति । तितयं पि स्रो, भिक्सवे, देवा श्रसुरेहि सङ्गामेसुं । तितयं पि स्रो, भिक्सवे, श्रसुरा व जिनिसु, देवा पराजियसु । पराजिता च, भिक्सवे, देवा भीता देवपुरंयेव पविसिसु । देवपुरगतानं च पन, भिक्सवे, देवानं एतदहोसि –

'भीरतानगतेन' खो दानि मयं एतरिह अत्तना विहराम अकरणीया असुरेही' ति । असुरानं पि, भिक्खवे, एतदहोसि – 'भीरत्तानगतेन पो दानि देवा एतरिह अत्तना विहरित्त अकरणीया अप्रहेही' ति । २. "भ्तपुल्वं, भिक्खवे, देवासुरसङ्गामी समुप्त्यूल्हीं

प्रहोसि । तस्मि स्रो पन, भिवस्तवे, सङ्गामे देवा जिनिसु, ग्रसुरा
ग्रहोसि । तस्मि स्रो पन, भिवस्तवे, सङ्गामे देवा जिनिसु, ग्रसुरा
पराजियसु । पराजिता च, भिवस्तवे, ग्रसुरा ग्रपियसुयेव दिवस्त्रणेनाभिमुसा, ग्रभियिसु देवा । ग्रथ स्रो, भिवस्तवे, ग्रसुरानं एतदहोसि —
'ग्रमियन्तेव स्रो देवा । यन्नून मयं दुतियं पि देवेहि सङ्गामेय्यामा'
ति । दुतियं पि स्रो, भिवस्तवे, ग्रसुरा देवेहि सङ्गामेसु । दुतियं पि
स्रो, भिवस्तवे, देवा जिनिसु, ग्रमुरा पराजिससु । पराजिता च, भिवस्तवे,

असुरा अपिंसुयेव दिन्स्लणेनाभिमुला, अभियिसु देवा । अय लो, भिनल्बने, असुरानं एतदहोसि — 'अभियन्तेव लो देवा । यलून मयं तित्यं पि देवेहि सङ्गामेय्यामा' ति । तितयं पि लो, भिनल्बने, असुरा देवेहि सङ्गामेसुं । तितयं पि लो, भिनल्बने, देवा जिनिसु, असुरा पराज्यिमु । पराजिता च, भिनल्बने, असुरा भीता असुरपुर्येव

प्रविनित्तु । असुरपुरगतानं च पन, भिक्खने, असुरानं एतदहोसि – 'भीक्तानगतेन खो दानि मयं एतरिह अतना विहराम अकरणीया देवेही' ति । देवानं पि, भिक्खने, एतदहोसि – 'नीक्तानगतेन खो दानि अमुरा एतरिह अतना विहरिन्त अकरणीया अम्हेही' ति । ३. "एवमेव खो, भिक्खने, यस्मि समये भिक्खु विधिच्चेव

रै प्रमियन्ते च - मी०। २ देवपुरेवेव - स्था०। ३ मीरताणगतेन - स्था०। ४ परस्थीय - मी०।

कामेहि विविच्च श्रकुसलेहि धम्मेहि सवितवकं सविचारं विवेकणं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरित, तिस्म, भिक्खवे, समये भिक्खुस्स एवं होति — 'भीरुत्तानगतेन खो दानाहं एतरिह अत्तना विहरिम अकरणीयो मारस्सा' ति । मारस्सा पि, भिक्खवे, पापिमतो एवं होति — 'भीरुत्तानगतेन खो दानि भिक्खु एतरिह अत्तना विहरित अकरणीयो मण्हं' ति ।

४. "यस्मि, भिक्खवे, समये भिक्खु वितक्कविचारानं वूप-समा ... पे०... दुतियं झानं ... ततियं झानं ... चतुत्थं झानं उपसम्पञ्ज विहरित, तस्मि, भिक्खवे, समये भिक्खुस्स एवं होति – 'भीरुत्तान-गतेन खो दानाहं एतरिह श्रत्तना विहरामि श्रकरणीयो मारस्सा' ति । 10 मारस्सा पि, भिक्खवे, पापिमतो एवं होति – 'भीरुत्तानगतेन खो दानि भिक्खु एतरिह श्रत्तना विहरित, श्रकरणीयो मर्ग्हं' ति ।

४. "यस्मि, भिक्खवे, समये भिक्खु सब्बसो रूपसञ्जानं समितिकमा पटिघसञ्जानं अस्यङ्गमा नानत्तसञ्जानं अमनसिकारा 'अनन्तो आकासो' ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । अयं ाऽ वुच्चिति, भिक्खवे, 'भिक्खु अन्तमकासि मारं, अपदं विधित्वा' मारचक्खुं अदस्सनं गतो पापिमतो तिष्णो' लोके विसत्तिकं ति ।

६. "यहिम, भिवखने, समये भिवखु सन्वसो ग्राकासानञ्चा-यतनं समतिवकम्म 'ग्रनतां विञ्ञाण' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उप-सम्पञ्ज विह्रति ... सञ्चसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितवकम्म 'नित्य 20 किञ्ची' ति श्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पञ्ज विह्रति ... सञ्चसो श्राकिञ्चञ्ञायतनं समितवकम्म नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उप-सम्पञ्ज विह्रति ... सञ्चसो नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं समितवकम्म सञ्ज्ञावेदीयतिनरोधं उपसम्पञ्ज विहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा श्रासवा परिक्षतीणा होन्ति । श्रयं वृच्चति, भिवखने, 'भिवखु ग्रन्तम- 25 कासि मारं, श्रपदं विद्या मारचक्खुं ग्रदस्तनं गतो पापिमतो तिष्णो लोके व्रिसत्तिकं" ति ।

१. पटिषमञ्ज्ञाना - सी० । २. बन्धिस्वा - स्या० । १-१. सी०, स्या०, रो० पोरवकेमु नरिष ।

. 231

R. 436

६. नागसुत्तं

१. "याँस्म, भिक्खवे, समये ग्रारञ्जकस्स नागस्स गोषर-पमुतस्त हत्थी पि हत्यिनियो पि हत्यिकलभा पि हत्यिच्छापा पि पुरतो पुरतो गत्वा तिणगानि छिन्दिन्त, तेन, भिक्खवे, ग्रारञ्जको नागो ग्रद्दीयित हिरायित जिगुच्छति । याँस्म, भिक्खवे, समये ग्रारञ्जकस्स उ नागस्स गोवरपमुतस्स हत्यी पि हत्यिनियो पि हत्यिकलभा पि हत्यि-च्छापा पि ग्रोभगाभेभगं साखाभञ्जं खादन्ति, तेन, भिक्खवे, ग्रारञ्जकस्स नागो ग्रद्दीयित हरायित जिगुच्छति । याँस्म, भिक्खवे, समये ग्रारञ्जकस्स नागस्स ग्रोगाहे ग्रोतिण्णस्त हत्यी पि हत्यिनयो पि हत्यि-कलमा पि हत्यिच्छापा पि पुरतो पुरतो गत्वा सोण्डाय छवकं । ग्रालोळीन्तं, तेन, भिक्खवे, ग्रारञ्जको नागो ग्रद्दीयित हरायिति जिगुच्छति । याँस्म, भिक्खवे, समये ग्रारञ्जकस्स नागस्स ग्रोगाहाँ उत्तिण्यस्तं हत्यिनियो कायं उपनिधंसन्तियो गट्छिन्त, तेन, भिक्खवे, ग्रारञ्जको नागो ग्रद्दीयित हरायित जिगुच्छति ।

२. "तस्मि, भिक्खवे, समये आरञ्जकस्स नागस्स एवं होति - 'श्रहं खो एतरिह श्राकिष्णो बिहरामि हत्यीहि हत्यिनीहि हृत्यिन कलमेहि हित्यच्छापेहि । छिप्तमानि चेव तिणानि खादामि, श्रोममाने मगं च मे साखामञ्जं खादन्ति', श्राविकानि च पानीयानि पिदामि, श्रोमाहां च मे उत्तिष्णस्स हित्यनियो कायं उपनिषंत्रतियो गच्छिन्त । यनुताहं एको गणस्मा वृपकट्ठो बिहरेव्यं ति । तो श्रपरेन समयेन एको गणस्मा वृपकट्ठो बिहरेति, श्रच्छित्रगानि चेव तिणानि खादित, श्रोमगोममां चस्स साखामञ्जं ने 'खादन्ति', अनाविकानि च पानीयानि पिवति, श्रोमाह्य चस्स उत्तिष्णस्स न हित्यनियो कायं उपनियंतित्यो गच्छित्त । तिस्म, भिक्खवे, समये श्रारञ्जवस्स नायस्य एवं होति – 'यहं खो पुञ्चे आक्रिष्णो बिहासि हत्यीहि हत्यिनीहि हित्य- कलमेहि हित्यच्छापेहि, छित्रनमानि चेव तिणानि खादि, श्रोमगोमां च मे माखामञ्जं खादिसुं", श्राविकानि च पानीयानि श्रपादि देशी स्त्रीगाहा

[.] हरिषाक्रमा - स्वा॰। २ महियति - स्वा॰। २. म्रावोतिति - सी॰। १८. मापोतिना - सी॰। १८. मापोतिना - सी॰। १८. स्वर्धितियो - स्वा॰। १. खारित - स्वा॰। १. माप्ये में पोले सी॰; योगाहा नि - स्वा॰। १ - माप्ये मापोता व - १३. माप्ये में नि । १०-१०. माप्ये ने स्वा॰। ११. सारित - स्वा॰। ११. सारित - स्वा॰।

B. 232

R. 437

च मे उत्तिष्णस्स हित्यिनियो कायं उपनिघंसिन्तयो ग्रगमंसु । सोहं एतरिह एको गणस्मा वूपकट्ठो विहरामि, ग्रन्छिन्नग्गानि चेव तिणानि खादामि, ग्रोभग्गोभग्गं च में साखाभङ्गं न खादन्ति, ग्रनाविलानि च पानीयानि पिवामि, ग्रोगाहा च में उत्तिष्णस्स न हित्यिनियो कायं उपनिघंसन्तियो गच्छन्ती' ति । सो सोण्डाय साखाभङ्गं भञ्जितवा उ साखाभङ्गं कायं परिमञ्जितवा ग्रतमनो सोण्डां संहरित ।

 "एवमेव खो, भिनखवे, यस्मि समये भिनखु ब्राकिण्णो विहरति भिक्खूहि भिक्खुनीहि उपासकेहि उपासिकाहि रञ्ञा राज-महामत्तेहि तिरिययेहि तिरिययसावकेहि, तर्सिम, भिक्खवे, समये भिक्खुस्स एवं होति – 'ग्रहं खो एतरिह ग्राकिण्णो विहरामि भिक्खुहि भिक्खनीहि उपासकेहि उपासिकाहि रञ्जा राजमहामत्तेहि तित्थियेहि तित्थियसावकेहि । यन्नुनाहं एको गणस्मा वृपकट्ठो विहरेय्यं' ति । सो विवित्तं सेनासनं भजीत ग्ररञ्ञां रुक्खमूलं पब्बतं कन्दरं गिरिगुहं सुसानं वनपत्यं ग्रन्भोकासं पलालपुर्ञ्जं । सो ग्ररञ्ञगतो वा रुक्खमूलगतो वा सुङ्ञागारगतो वा निसीदति पल्लङ्कं स्राभुजित्वा 15 उजुं कायं पणिधाय परिमुखं सर्ति उपट्टपेत्वा । सो ग्रीभज्झं लोके पहाय विगताभिज्झेन चेतसा विहरीत, ग्रिभिज्झाय चित्तं परिसोधेति; व्यापादपदोसं पहाय अव्यापन्नचित्तो विहरति सव्वपाणभूतहितानुकम्पी, व्यापादपदोसा चित्तं परिसोधेति; थीनमिद्धं पहाय विगतथीनमिद्धो विहरति ग्रालोकसञ्जी सतो सम्पजानो, थीनमिद्धा चित्तं परिसोधेति; उद्बच्चकुनकुच्चं पहाय अनुद्धतो विहरति अज्झत्तं वूपसन्तचित्तो, उद्बच्च-कुक्कुच्चा चित्तं परिसोधेति; विचिकिच्छं पहाय तिण्णविचिकिच्छो विहरति ग्रकथङ्कथी कुसलेसु घम्मेसु, विचिकिच्छाय चित्तं परिसोधेति । सो इमे पञ्च नीवरणे पहाय चेतसो उपिक्कलेसे पञ्ञाय दुब्बलीकरणे विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि धम्मेहि सवितवकं सविचारं 25 विवेकजं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पञ्ज विहरति । सो श्रत्तमनो सोण्डं संहरति । वितक्कविचारानं वूपसमा ... पे०... दुतियं झानं ... तितयं झानं ... चतुरयं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो श्रत्तमनो सोण्डं संहरति । सत्वसो रूपसञ्जानं समतिवकमा पटिघसञ्जानं ग्रत्थङ्गमा

१. परिमहित्वा - सी०, रो० । २-२. कण्डुं संहात्त - सी०, रो०; कण्डुं संहाति -स्या० । ३. थिनिमिद्धं - म० । ४. चेतसा - सी०, स्या० । ४. समतिकम्म - सी० । ४०४-१०

33.

नानतसञ्जानं श्रमनिसकारा 'श्रमन्तो श्राकासो' ति श्राकासानञ्जायतनं उपसम्पञ्ज बिहरित । सो श्रत्तमनो सोण्डं संहरित । स्व्वसो
ग्राकासानञ्जायतनं समितिक्कम्म 'श्रमन्तं बिञ्जाणं' ति बिञ्जाणञ्चायतनं उपसम्पञ्ज बिहरित ... सव्वसो विञ्जाणञ्जायतनं
उ समितिक्कम्म 'नित्य किञ्ची' ति श्राकिञ्चञ्जायतनं उपसम्पञ्ज
बिहरित ... सव्यसो ग्राकिञ्चञ्जायतनं समितिक्कम्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पञ्ज बिहरित ... सव्यसो नेवसञ्जानासञ्जायतनं समितिक्कम्म सञ्जावेदियतिनिरोषं उपसम्पञ्ज विहरित, पञ्जाय
चस्स दिस्वा श्रासवा परिक्खीणा होन्ति । सो श्रत्तमनो सोण्डं
ग्रिहरी' ति ।

१०. तपुस्ससुतं

१. एकं समयं मगवा मत्लेसुं विहरति उद्देलकणं नाम मत्लानं निगमो । अय खो भगवा पुट्यण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर-मादाय उद्देवकण्यं पिण्डाय पाविसि । उद्देवकण्यं पिण्डाय चरित्वा पच्छामतं पिण्डायाति । उद्देवकण्यं पिण्डाय चरित्वा पच्छामतं पिण्डापात्पटिकक्तो आयस्मत्तं आनन्तं आमन्ति — "इषेव । ताव त्वं, आनन्त, होहि, यावाहं महावनं अञ्जोगाहामि दिवाविहाराया" ति । "एवं, भन्ते" ति खो आयस्मा आनन्दो भगवतो पच्चस्सोसि । अय खो भगवा महावनं अञ्जोगाहेत्वा अञ्जातर्रास्म स्वस्तमूले दिवा-विहारं निसीदि ।

२. श्रव मो तपुस्तो गहपित येनायस्मा श्रानन्दो तेनुपसङ्कृमिः; उपमङ्कृमित्वा श्रायस्मन्तं श्रानन्दं श्रमिवादित्वा एकमन्तं निसीवि । एकमन्तं निमिन्नो मो तपुस्मो गहपित श्रायम्मन्तं आनन्दं एतदबीच — "मयं, मन्तं श्रानन्द, गिही वाममोगिनो' कामारामा कामरता पामसम्मृदिता । तेमं नो, मन्ते, श्रम्हाकं गिहीनं काममोगीनं कामारामायमा वामस्यानं वामसम्मृदितानं पपातो विव सायिति, यदिदं नेक्यममं । मुनं मेतं, मन्ते, 'इमिस्म धम्मविनये दहरानं दहरानं मिक्पूनं नेक्यममे चित्तं पक्तन्दित पमीदित गिन्तद्वित विमुख्वनि एतं सन्तं ति पस्तुनो । तियद, मन्ते, हमिस्म धम्मविनये मिक्पूनं बहुना जनेन विभागो, दिददं नेक्यम्मं" नि ।

१ मतोनु - मी. मन्तिनु - म्याः । २ कामनीती - गीः, रीः ।

R. 430

B. 234

३. "ग्रत्थि खो एतं, गहपति, कथापाभतं भगवन्तं दस्सनाय । ग्रायाम, गहपति, येन भगवा तेनुपसङ्कमिस्साम; उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थं ग्रारोचेस्साम । यथा नो भगवा व्याकरिस्सति तथा नं धारेस्सामा ।

"एवं, भन्ते" ति खो तपुस्सो गहपति ग्रायस्मतो ग्रामन्दस्स 5 पञ्चस्सोसि ।

४. ग्रथ खो भ्रायस्मा भ्रानन्दो तपुस्तेन गहपितना सिद्धं येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं भ्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो भ्रायस्मा भ्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच —

"ग्रयं, भन्ते, तपुस्सो गहपति एवमाह — 'मयं, भन्ते ग्रानन्द, 10 गिही कामभोगिनो ... तथिदं, भन्ते, इमस्मि धम्मविनये भिवसूनं बहुना जनेन विसभागो यदिदं नेक्खम्मं" ति ।

५. "एवमेतं, ग्रानन्द, एवमेतं, ग्रानन्द! मय्हं पि खो, ग्रानन्द, पुञ्चेव सम्बोधा ग्रनभिसम्बुद्धस्स वोधिसत्तस्सेव सतो एतदहोसि - 'साधु नेक्खम्मं, साधु पविवेको' ति । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, नेक्खम्मे चित्तं 15 न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिट्रति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो। तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'को नु खो हेतु को पच्चयो, येन मे नेक्खम्मे चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्रति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'कामेसु खो में आदीनवो अदिद्वो, सो च में अवहुलीकतो, नेक्सम्मे च आनिसंसो 20 श्रनधिगती, सो च में ग्रनासेवितो। तस्मा में नेक्खम्मे चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्रति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सती । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो श्रहं कामेसु श्रादीनवं दिस्वा तं वहुलं करेय्यं , नेक्खम्मे ग्रानिसंसं ग्रधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं खो पनेतं विज्जित यं मे नेक्खम्मे चित्तं पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिट्रेय्य 25 विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो' । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, ग्रपरेन समयेन कामेसु श्रादीनवं दिस्वा तं बहुलमकासि, नेक्खम्मे श्रानिसंसं श्रधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, भ्रानन्द, नेक्खम्मे चित्तं पक्खन्दति पसीदति सन्तिट्टति विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रहं, भ्रानन्द,

१. वं - रो॰ । २. तथा करिस्सामा - स्या॰ । ३-३. बहुली॰ - सी॰, स्या॰, रो॰ ।

घारतामा ।च ।

"्एवं, भन्ते" ति खो तपुस्सो गहपति श्रायस्मतो श्राम पच्चस्सोसि ।

४. ग्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो तपुस्सेन गहपतिना सर्ढि भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एव निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भगवन्तं एतदवो

"ग्रयं, भन्ते, तपुस्सो गहपति एवमाह - 'मयं, भन्ते ग्रा गिही कामभोगिनो ... तथिदं, भन्ते, इमिंस्म धम्मविनये भि बहुना जनेन विसभागो यदिदं नेक्खम्मं" ति ।

५. "एवमेतं, ग्रानन्द, एवमेतं, ग्रानन्द! मय्हं पि खो, ग्रा पुब्बेव सम्बोधा ग्रनभिसम्बुद्धस्स वोधिसत्तस्सेव सतो एतदहोसि - ' नेक्खम्मं, साधु पविवेको'ति । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, नेक्खम्मे । न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिट्ठति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्स तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'को नु खो हेतु को पच्चयो, ये नेक्खम्मे चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्वति न विमुच एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'कामेसु में ग्रादीनवो ग्रदिट्टो, सो च में ग्रबहुलीकतो, नेक्खम्मे च ग्रानिः अनिधगतो, सो च में अनासेवितो। तस्मा में नेक्खम्मे चित्तं न पक्खन नप्पसीदित न सन्तिद्वति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो'। र मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो ग्रहं कामेसु ग्रादीनवं दिस्वा वहुलं करेय्यं , नेक्लम्मे ग्रानिसंसं ग्रिधगम्म तमासेवेय्यं, ठानं पनेतं विज्जति यं मे नेक्खम्मे चित्तं पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिहं विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो' । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, ग्रपरेन सम कामेसु ग्रादीनवं दिस्वा तं वहुलमकासि, नेक्खम्मे ग्रानिसंसं ग्रधिग तमासेवि । तस्स मय्हं, भ्रानन्द, नेक्खम्मे चित्तं पक्खन्दति पसीव सन्तिट्टति विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रहं, ग्राम

१. तं - रो॰ । २. तथा करिस्सामा - स्या॰ । ३-३. बहुली॰ - सी॰, स्या॰, रं

R.442

७. "तस्स मय्हं, भ्रानन्द, एतदहोसि - 'यन्नूनाहं पीतिया च विरागा उपेक्खको च विहरेय्यं सतो च सम्पजानो सुखं च कायेन पटिसंवेदेय्यं यं तं ग्ररिया ग्राचिक्खन्ति - उपेक्खको सतिमा सुख-विहारी ति ततियं झानं उपसम्पन्न विहरेय्यं' ति । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, निप्पीतिके चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदिति न सन्तिद्रति न अ विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि -को नुखो हेतु को पच्चयो, येन मे निष्पीतिके चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्वृति न विगुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो'? तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'पीतिया खो मे ग्रादीनवो ग्रदिहो, सो च में अवहुलीकतो, निप्पीतिके च ग्रानिसंसो ग्रनधिगतो, सो च मे ग्रना- 10 सेवितो । तस्मा मे निष्पीतिके चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्टति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो' । तस्स मय्हं, श्रानन्द, एतदहोसि – 'सचे खो ग्रहं पीतिया ग्रादीनवं दिस्वा तं बहुलं करेय्यं, निष्पीतिके आनिसंसं अधिगम्म तमासेवेय्यं , ठानं खो पनेतं विज्जति यं में निप्पीतिके चित्तं पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिट्टेय्य विमुच्चेय्य 15 एतं सन्तं ति पस्सतो' । सो खो ऋहं, ग्रानन्द, ग्रपरेन समयेन पीतिया य्रादीनवं दिस्**वा तं** वहुलमकासि, निप्पीतिके स्रानिसंसं स्रधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, निष्पीतिके चित्तं पक्खन्दति पसीदित सन्तिट्ठति विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो श्रहं, श्रानन्द, पीतिया च विरागा ...पे०... तितयं झानं उपसम्पज्ज विहरामि । 20 तस्स मय्हं, ग्रानन्द, इमिना विहारेन विहरतो पीतिसहगता सञ्जा-मनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति श्रावाधो । सेय्यथापि, श्रानन्द, सुक्षिनो दुक्खं उप्पज्जेय्य यावदेव श्रावाधाय; एवमेवस्स में पीतिसहगता सञ्ञामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स में होति श्रावाघो । 25

 "तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि – यन्नूनाहं सुखस्स च पहाना दुनुबस्स च पहाना पुब्बेब सोमनस्सदोमनस्सानं अत्यङ्गमा 'श्रदुक्लमसुखं उपेक्खासतिपारिसुद्धि चतुरथं झानं उपसम्पन्न विह-रेय्यं ति । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, ग्रदुक्लमसुखे चित्तं न पक्लन्दति नप्पसीदित न सन्तिट्टति न विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स अ

१. तस्मा सेवेद्यं - सी० ।

दिस्वा तं बहुलमकासि, विञ्ञाणञ्चायतने ग्रानिसंसं ग्रघिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, विञ्ञाणञ्चायतने चित्तं पक्खन्दति पसीदित सन्तिट्टिति विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, सञ्त्रसो ग्राकासानञ्चायतनं समितवकम्म 'ग्रनन्तं विञ्ञाणं'

5 ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरामि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, इमिना विहारेन विहरतो स्राकासानञ्चायतनसहगता सञ्जामनिस-कारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति ग्रावाघो । सेय्ययापि, ग्रानन्द,

सुसिनो दुक्तं उप्पज्जेय्य यावदेव ग्रावाधाय; एवमेवस्स मे ग्राकासा-

नञ्चायतनसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति 10 ग्रावाघी-।

239

११. "तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'यन्नूनाहं सव्वसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितवकम्म नित्य किञ्ची ति ग्राकिञ्चञ्ञा-यतनं उपसम्पज्ज विहरेय्यं'ति । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, ग्राकिञ्चञ्ञा-यतने चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिट्टति न विमुच्चित एतं 15 सन्तं ति पस्सतो । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि – को नु खो हेतु

को पच्चयो, येन मे ग्राकिञ्चञ्ञायतने चित्तं न पक्तन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्टति न विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि – 'विञ्ञाणञ्चायतने खो मे ब्रादीनवो ब्रदिट्टो, सो च मे भ्रवहुलीकतो, ग्राकिञ्चञ्ञायतने च ग्रानिसंसो भ्रनधिगतो, सो 20 च में ग्रनासेवितो। तस्मा में ग्राकिञ्चञ्ञायतने चित्तं न पक्खन्दति

नप्पसीदति न मन्तिट्टति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सती' । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि – 'सचे सो ग्रहं विञ्ञाणञ्चायतने ग्रादी-नवं दिस्या तं बहुलं करेय्यं, ग्राकिञ्चञ्ञायतने ग्रानिसंसं ग्रिधिगम्म तमामेवेय्यं, ठानं सो पनेतं विज्जति यं मे आक्रिञ्चञ्ञायतने चित्तं १५ पक्तन्देय्य पमीदेय्य मन्तिद्वेय्य विमुच्चेय्य एतं मन्तं ति पस्सतो' । सी मो छहं, प्रानन्द, ग्रपरेन ममयेन विञ्ञाणञ्चायतने ग्रादीनवं दिस्वा तं बहुलमकार्मि, भ्राकिञ्चञ्ञायतने ग्रानिसंसं श्रविगम्म तमासेर्वि ।

तस्म मय्ह, ग्रानन्द, ग्राकिञ्चञ्ञायतने चित्तं पक्सन्दति पसीदति नन्तिदृति विमृञ्चति एतं मन्तं ति पस्मतो । मो स्रो ग्रहं, ग्रानन्द, मध्यमी विज्ञाणज्ञायतन समतिवकस्म 'नित्य किञ्ची' ति श्रावि-ञ्चञ्ञायतमं उपसम्पञ्ज विहरामि । तस्म मय्हं, ग्रामन्द, इमिना

तपुस्ससुत्त ٦ १ विहारेन विहरतो विञ्ञाणञ्चायतनसहगता सञ्जामनसिकारा

B. 240

समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति ग्रावाघो । सेय्यथापि, ग्रानन्द, सुखिनो दुक्लं उप्पज्जेय्य यावदेव ग्रावाधाय; एवमेवस्स मे विञ्ञाणञ्चायतन-सहगता सञ्ञामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति श्रावाद्यो ।

1 08.8.3

१२. "तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि – 'यनूनाहं सन्वसो 5 ग्राकिञ्चञ्ञायतनं समितकाम्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पर्ण विहरेथ्यं' ति । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, नेवसञ्जानासञ्जायतने चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिट्ठति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'को नुखो हेतुको पञ्चयो, येन मे नेवसञ्जानासञ्जायतने चित्तं न पनवन्दति नप्प- 10 सीदित न सन्तिट्वति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'ग्राकिञ्चञ्ञायतने खो मे ग्रादीनवो ग्रदिट्टो, सो च मे ग्रवहुलीकतो, नेवसञ्जानासञ्जायतने च ग्रानिसंसो ग्रनधि-गतो, सो च मे ग्रनासेवितो। तस्मा मे नेवसञ्जानासञ्जायतने चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्ठति न विमुच्चति एतं सन्तं ति 15 पस्सतो'। तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो ग्रहं ग्राकिञ्च-ञ्ञातने ग्रादीनवं दिस्या तं बहुलं करेय्यं, नेवसञ्जानासञ्जायतने ग्रानिसंसं ग्रधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं खो पनेतं विज्जति यं मे नेव-सञ्जानासञ्जायतने चित्तं पक्सन्देय्य पसीदेथ्य सन्तिट्टेय्य विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो'। सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, ग्रपरेन समयेन ^{20 R.447} श्राकिञ्चञ्ञायतने ग्रादीनवं दिस्वा तं बहुलमकासि, नेवसञ्जा-नासञ्जायतने ग्रानिसंसं ग्रधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, श्रानन्द, नेव-सञ्ञानासञ्जायतने चित्तं पक्सन्दति पसीदति सन्तिद्वति विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, सब्बसो ग्राकिञ्च-ञ्ञायतनं समितवकम्म नेवसञ्ञानासञ्जायतनं उपसम्पन्न बिह- 25 रामि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, इमिना विहारेन विहरतो ग्राकिञ्चञ्ञा-यतनसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति त्राबाघो । सेय्यथापि, श्रानन्द, सुर्खिनो दुक्खं उप्पञ्जेय्य यावदेव श्राबाधायः एवमेवस्स मे ग्राकिञ्चञ्ञायतनसहगता सञ्जामनसि-कारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति ग्रावाघो । १३. "तस्स मय्हं, म्रानन्द, एतदहोसि - 'यन्नूनाहं नेव-

म**०४**–११

. 448

सञ्जानासञ्जायतनं समितक्कम्म सञ्जावेदयितनिरोघं उप-सम्पन्न विहरेय्यं' ति । तस्स मय्हं, ग्रामन्द, सञ्ञ्ञावेदयितनिरोषे चित्तं न पक्लन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्टति न विमुच्चति एतं सन्त ति पस्सतो । तस्स मर्थ्ह, ग्रानन्द, एतदहोसि – को नु खो हेतु, 5 को पच्चयो, येन में सङ्जावेदयितनिरोधे चित्तं न पक्सन्दति नप्पसी-दित न सन्तिद्वृति न विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मध्हें, ग्रानन्द, एतदहोसि ~ निवसञ्जानासञ्जायतने खो मे ग्रादीनबी ग्रदिट्टो, सो च मे अवहुलीकतो, सञ्ञावेदियतिनरोधे च ग्रानिससो ग्रनिवगतो, सी च में ग्रनासेवितो । तस्मा में सञ्जावेदियतिनरोधे जित्तं न पक्तन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्टति न विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो'। तस्स मव्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि – 'संचे खो ग्रहं नेव-सञ्जानासञ्जायतने त्रादीनवं दिस्वा तं बहुलं करेय्यं, सञ्जावेद-यितनिरोधे ग्रानिसंसं ग्रविगम्म तमासेबेय्यं, ठानं खो पनेतं विज्जिति यं में सञ्जावेदियतिनरोधे चित्तं पक्लन्देय्य पसीदेय्य सन्तिहेय्य 15 विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतों । सो खो स्रहं, ग्रानन्द, ग्रपरेन समयेन नेवसञ्ज्ञानासञ्जायतने ग्रादीनवं दिस्वा तं बहुलमकासि, सञ्जावेदियतिनरोघे ग्रानिसंसं ग्रिधगम्म तमासेवि । तस्स मर्ग्हं, ग्रानन्द, सञ्जावेदियतिनरोघे चित्तं पक्खन्दित पसीदित सन्तिहृति

विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रह्, ग्रानन्द, सब्बसी

विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रह्, ग्रानन्द, सब्बसी

नेवसञ्जानासञ्जायतनं समितिककम्म सञ्जावेदियितिनिरोधं उपसम्पञ्ज बिहुरामि, पञ्जाय च मे दिस्वा ग्रासवा परिक्खयं ग्रगमंसु ।

१४. "मावजीवञ्चाह, ग्रानन्द, इमा नव अनुपुद्धविहार समापत्तियो न एवं अनुलोमपटिलोम समापिल प बृद्धींह पि, नेव ताबाह, ग्रानन्द, सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणब्राह्मणिया पजाय मदेवमनुस्ताय 'अनुत्तर सम्मासम्बोध प्रभिसम्बृद्धो' ति पञ्चञ्जाति । यतो व स्रो अह, ग्रानन्द, इमा नव अनुपुद्धविहार समापत्तियो एवं अनुलोमपटिलोम समापिल प बृद्धींह पि, अयार्ह, ग्रानन्द, सदेवके लोके समारके सब्रह्मके मस्समणब्राह्मणिया पजाय अदेवमनुस्ताय 'अनुत्तर सम्मामम्बोधि अभिसम्बृद्धो' ति पञ्चञ्जाति ।

21 जापं चपन मे दस्तन उदपादि — 'अकुष्या मे वेतोविन्युत्ति, अयमित्तमा जाति, नित्य दानि पुनक्मदो" ति ।

R. 44

10

तस्सुद्दानं

द्वे विहारा च निव्वानं , गावी द्वानेन पञ्चमं । ज्ञानन्दो ब्राह्मणा देवो , नागेन तपुस्सेन चा ति ।।

५. सामञ्जवग्गों

१. सम्बाधसुत्तं

 एकं समयं आयस्मा आनन्दो कोसम्बियं विहरित घोसिता-रामे । अथ लो आयस्मा उदायी येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्क्रिम;
 उपसङ्किमत्वा आयस्मता आनन्देन सिद्धं सम्मोदि । सम्मोदनीयं 5 कयं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो लो आयस्मा उदायी आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच –

२. "वुत्तमिदं, ब्रावुसो, पञ्चालचण्डेन देवपुत्तेन – 'सम्वाधे गर्तं' स्रोकासं, ब्रविद्वां भूरिमेवसो । यो झानमवुज्झि वुद्धोरं, पटिलीननिसमो मुनी'ति ।।

"कतमो", त्रावुसो, सम्बाधो, कतमो सम्बाधे स्रोकासाधिगमो वृत्तो भगवता" ति ?

३. "पञ्चिमे, आवुसो, कामगुणा सम्वाधो वृत्तो भगवता । कतमे पञ्च ? चक्खुविञ्जेय्या रूपा इहा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया, सोतविञ्जेय्या सहा ... पे o... घानविञ्जेय्या । गन्धा ... जिव्हाविञ्जेय्या रसा ... कायविञ्जेय्या फोटुञ्बा इहा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया । इमे खो, आवुसो, पञ्च कामगुणा सम्बाधो बुत्तो भगवता ।

४. "इघानुसो, भिनलु विविच्चेत्र कामेहि ... पे०... पठमं क्षानं उपसम्पष्ज विहरति । एत्तावता पि खो, ब्रावुसो, सम्बाधे 20 ग्रोकासाधिगमो बुत्तो भगवता परियायेन । तत्रापरिय" सम्बाधो ।

१. विहारे - स्था० । २. निव्याणं - सी० । ३. मावी - स्था० । ४-४. ब्राह्मणा देवा - सी०, रो०; ब्राह्मणो देवा - स्था० । १. पञ्चालवणी - स्था० । ६. वत - सी० । ७. प्रविदा - सी०, स्था०, रो० । द-द. सानगपुढा बुढी - सी०; सानगपुर्वाञ्च बुढी - स्था० । ६. पतिसीन ० - मी० । १०. पतमी न सी०, रो० । ११. सर्प परिव - सी०, रो० ।

किञ्च तत्व सम्बादो ? यदेव तत्व वितक्कविचारा ग्रनिरुद्धा होन्ति, अयमेत्व सम्बादो ।

५. "पुन च परं, श्राबुसो, भिक्खु वितक्कविचारानं व्यूपसमा
... पे०... दुतियं झानं उपसम्पञ्ज विहरति । एतावता पि खो,
 आवुसो, सम्वाघे श्रोकासाधिगमो वृत्तो भगवता परियायेन । तत्रापरिय सम्वाघो । किञ्च तत्य सम्वाघो ? यदेव तत्य पीति श्रिनिरुद्धा
होति, श्रयमेत्य सम्वाघो ।

६. "पुन च परं, आवुसो, िमक्खु पीतिवा च विरागा ...पे०... तितयं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । एत्तावता पि खो, आवुसो, सम्वाघे । ग्रोकासाविगमो वुत्तो भगवता परियायेन । तत्रापित्थ सम्वाघो । किञ्च तत्थ सम्वाघो ? यदेव तत्थ उपेक्खासुखं अनिरुद्धं होति, अपमेत्थ सम्वाघो ।

७. "पुन च परं, श्रावुसो, भिक्सु मुलस्स च पहाना ... पे०... चतुर्यं झानं उपसम्पञ्ज निहर्रात । एत्तावता पि स्रो, श्रावुसो, सम्वाधे । श्रोकासाधिगमो वुत्तो भगवता परियायेन । तत्रापित्य सम्वाधो । किञ्च तत्य सम्वाधो ? यदेव तत्य स्पसञ्जा श्रानिरुद्धा होति, श्रयमेत्य सम्वाधो ।

पंपुन च परं, श्रावुसो, भिक्खु मह्वसो रूपसञ्ज्ञानं समिति
कामा परिवन-ज्ञानं ग्रत्वञ्जमा नानत्तमञ्ज्ञानं ग्रमनसिकारा 'ग्रनन्तो

 श्राकामो' ति ग्राकामानज्जायतनं चपसम्पञ्ज बिहरति । एत्तावता
पि खो, ग्रावुसो, सम्बावे श्रोकामाविगमो बुत्तो भगवता परियायेन ।
तत्रापरिव सम्बावो । किञ्च तत्व सम्बावो ? बदेव तत्व ग्राकासान
नञ्जायतनसञ्ज्ञा ग्रानिस्दा होति, श्रयमेत्व सम्बावो ।

६. "पुन च परं, आबुसो, सिक्ननु सन्वसो ब्राकासानञ्जायतर्ग ११ ४३ व ममित्रकम् 'ग्रनन्तं विज्ञाण'ति विञ्ञाणञ्जायतनं उपसम्पण्य विहरिन । एत्तावना पि सो, आबुसो, सम्बाबे ब्रोकासाधिगमी वृत्तो भगवना परियायेन । तप्रापत्थि सम्बाधो । किञ्च तत्य सम्बाधो ? यदेव तत्य विज्ञाणञ्जायतनसज्जा ब्रनिरुद्धा होति,

१०. "पुन च परं, ग्रावुमो, निक्त्वु मब्बमो विज्ञाणज्वायतर्ग

R. 452

समितिकस्म 'नित्थ किञ्ची' ति आकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पण्ज विहरति । एत्तावता पि खो, आवुसो, सम्वाधे ओकासाधिगमो वृत्तो भगवता परियायेन । तत्रापित्थ सम्बाधो । किञ्च तत्थ सम्वाधो ? यदेव तत्थ आकिञ्चञ्ञायतनसञ्जा अनिरुद्धा होति, अयमेत्थ सम्बाधो ।

- ११. "पुन च परं, त्रावुसो, भिक्खु सब्बसो आकिञ्चञ्जायतनं समितकम्म नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरित ।
 एतावता पि खो, आवुसो, सम्वाधे ग्रोकासाधिगमो बुत्तो भगवता
 परियायेन । तत्रापित्य सम्वाधो । किञ्च तत्थ सम्वाधो ? यदेव
 तत्थ नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनसञ्ज्ञा अनिरुद्धा होति, अयमेत्थ 10
 सम्वाधो ।
- १२. "पुन च परं, आवुसो, भिवलु सव्वसो नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं समितवकम्म सञ्जावेदयितनिरोधं उपसम्पण्ज विहरति, पञ्जाय चस्स दिस्बा आसवा परिक्लीणा होन्ति । एत्तावता पि खो, आवुसो, सम्बाधे भ्रोकासाधिगमो बुत्तो भगवता निप्परियायेना" ति । 15

२. कायसक्लिसुत्तं

- १. "'कायसिक्ख कायसक्की' ति, ब्रावुसो, वृच्चित । कित्ता-वता नु खो, ब्रावुसो, कायसिक्ख वृत्तो भगवता" ति ?
- २. "इघावुसो, भिक्कु विविच्चेव कामेहि ...पे०... पठमं झानं उपसम्पच्च विहरति । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसित्वा वहरति । एतावता पि खो, श्रावुसो, कायसिक्ख वृत्तो 20 भगवता परियायेन ।
- ३. "पुन च परं, श्रावृत्तो, भिक्खु वितक्कविचारानं वूपसमा ... पे०... दुतियं झानं ... तितयं झानं ... चतुत्यं झानं उपसम्पञ्ज विह्ररित । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसिस्वा चिह्ररित । एतावता पि खो, श्रावृत्तो, कायसविद्ध वृत्तो भगवता 25 परियायेन ।
- ४. "पुन च परं, ग्रावुसो, भिक्खु सन्वसो रूपसञ्ज्ञानं

समितिकमा पटियसञ्ञानं ग्रत्यङ्गमा नानत्तसञ्ञानं ग्रमनिसकारा 'ग्रनन्तो ग्राकासो' ति ग्राकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसित्वा विहरति । एत्तावता पि खो, ग्रावुसो, कायसिक्स वृत्तो भगवता परियायेन ... पे०... ।

५. "पुन च परं, ब्राव्सी, भिक्कु सव्वसी नेवसञ्जानासञ्जान यतनं समितिकम्म सञ्जावेदियतिनिरोधं उपसम्पञ्ज बिहरित, पञ्जाय चस्स दिस्ता ग्रासवा परिक्क्षीणा होन्ति । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसिरवा बिहरित । एत्तावता पि खो, ग्रावुसी, कायसिक्व बुत्तो भगवता निष्परियायेना" ति ।

३. पञ्जाविमुत्तसुत्तं

१. "'पञ्जाविमुत्तो पञ्जाविमुत्तो' हि, ग्रावुसो, वुन्विति । कित्तावता तु सो, ग्रावुसो, पञ्जाविमुत्तो वृत्तो भगवता" ति ?

२. "इषानुसों, भिनस्तु विविच्चेषं कामेहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्पज्ञ विहरति, पञ्ञाय च नं पजानाति । एत्तावता पि सो, ग्रावुसो, पञ्जाविमुत्तो बुत्तो भगवता परियायेन ... पे०... ।

455 15 ३. "पुन च परं, ब्रानुसो, भिन्नलु सहबसो नेवसञ्ज्ञान नासञ्जायतनं नमिनिकसम्म सञ्जावेदियतिनिरोधं उपसम्पञ्ज विहरितं, पञ्जाय चस्स दिस्वा आसवा परिक्लीणा होन्ति, पञ्जाय च नं पजानाति । एतावता पि खो, ब्रानुसो, पञ्जाविमुत्तो बुत्तो भगवता निष्णरियायेना" ति ।

४. उभतोभागविमुत्तमुत्तं

१. "'उमतोभागविषुत्तो उभतोभागविषुत्तो' ति, ब्रावुती, बुच्चति । किताबता तु सो, ब्रावुतो, उभतोभागविषुत्तो बुती गगवता" ति ?

 "इपावुनो, मिनसुं विविच्चेव कामेहि ... पे०... पठमं सानं चपत्रम्यज्ज विहरिन । यवा यवा च तदायतनं तथा तथा नं वायेन फुमित्वा विहरिन, पञ्जाय च नं पजानाति । एत्तावता पि मो, ब्रावुनो, उमतोमामविमुत्तो बुत्तो गगवता परियायेन ... पे०... । ३. "पुन च परं, ब्रावुसो, भिक्सु सब्बसो नेवसञ्ज्ञानासञ्जा-यतनं समितिकमम सञ्ज्ञावेदियतिनरोधं उपसम्पज्ज विहरित, पञ्जाय चस्स दिस्वा ब्रासवा परिक्सीणा होन्ति । यथा यथा चं तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसित्वा विहरित, पञ्जाय च नं पजानाति । एत्तावता पि स्तो, आवुसो, उभतोभागविमुत्तो वुत्तो ऽ भगवता निप्परियायेना" ति ।

५. सन्दिट्टिकघम्मसुत्तं

- १. "'सिन्दिट्ठिको धम्मो सिन्दिट्ठिको धम्मो' ति, आवुसो, बुच्चित । कित्तावता नु खो, आवुसो, सिन्दिट्ठिको धम्मो बुत्तो भगवता" ति ?
- २. "इधाबुसो, भिक्खु विविच्चेव कामेहि ...पे०... पठमं झानं 10 उपसम्पज्ज विहरति । एत्तावता पि खो, ग्रावुसो, सन्दिट्टिको धम्मो बुत्तो भगवता परियायेन ... पे०... ।
- ३. "पुन च परं, भ्रावुसो, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जा-यतनं समितकम्म सञ्जावेदयितिनरोधं उपसम्पञ्ज विहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा श्रासवा परिक्खीणा होन्ति । एत्तावता पि खो, ग्रावुसो, ।ऽ सन्दिट्टिको धम्मो बुत्तो भगवता निष्परियायेना" ति ।

६. सन्दिट्टिकनिब्बानसुत्तं

- "'सन्दिट्ठिकं निव्यानं सन्दिट्ठिकं निव्यानं' ति, ग्रावुसो, युज्वति । कित्तावता नु खो, श्रावुसो, सन्दिट्ठिकं निव्यानं वृत्तं भगवता'' ति ?
- २. "इघाबुसो, भिक्खु विविच्चेय कामेहि ...पे०... पठमं झानं 20 उपसम्पज्ज विहरित । एत्तावता पि खो, ग्रावुसो, सन्दिट्टिकं निव्यानं बुत्तं भगवता परियायेन ... पे०... ।
- ३. "पुन च परं, श्रानुसो, मिबस्नु सन्वसो नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं समितिकमम सञ्जावेदियतिनरोषं उपसम्पञ्ज विहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा आसवा परिक्सीणा होन्ति । एत्तावता पि खो, 25 श्रानुसो, सन्दिट्टिकं निव्यानं बुत्तं भगवता निप्परियायेना" ति ।

R. 455 15

७. निव्वानसूत्तं

१. निव्वानं निव्वानं ति, ग्रावुसो, वुच्चित ... पे०... ।

दः परिनिच्यानसुत्तं

१. परिनिव्वानं परिनिव्वानं ति, ग्रावुसो, वुच्चति ... पे०...।

६. तदङ्गनिव्वानसुत्तं

१. तदङ्गनिब्बानं तदङ्गनिब्बानं ति, ग्राबुसो, वुच्चति ...पे०...।

१०. दिट्टघम्मनिव्वानसुत्तं

 "दिट्ठघम्मनिव्यानं दिट्ठघम्मनिव्यानं' ति, ग्राबुसो, युच्चित । कित्तावता नु खो, ग्राबुसो दिट्ठघम्मनिव्यानं युत्तं भगवता" ति ?

२. "इवानुसो, भिक्सु विविच्चेव कामेहि ...पे ०... पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति । एतावता पि स्तो, ग्रावुसो, दिट्टघम्मनिव्वानं व नुत्तं नगवता परियायेन ... पे ०... ।

३. "पुन च परं, ग्राबुसो, भिक्खु सव्वसो नेवसङ्झा-नासञ्जायतनं समितिककम्म सञ्जावेदियितिनरोवं उपसम्पण्ज विहरित, पञ्जाय चस्स दिस्वा ग्रासवा परिक्खीणा होन्ति । एत्तावता पि खो, ग्राबुसो, दिहुधम्मनिन्वानं बुत्तं भगवता निष्परिद्यायेना" ति । सामञ्जावता । पञ्चमी।

तस्युद्दानं

् सम्वायो कायसक्ति पञ्चा , उमतोमागो सन्दिट्ठिका हे । निब्दानं परिनिब्दानं, तदङ्गदिट्ठयम्मिकेन चा ति ।। पठमो पण्णासको समतो ।

रे. पञ्चानवस्ता - नी॰, स्ता॰, रो॰। २-२ पञ्चालो नायसन्ति च - मी॰, रो॰; पञ्चानी नामहेन्द्रच - स्ता॰। ३ उमी - ग्री॰, स्ता॰, रो॰। ४. दुवे - ग्री॰।

B 248

६. खेमवग्गो

१. खेमसुत्तं

- १. "'खेमं खेमं' ति, आवुसो, वुच्चति । कित्तावता नु खो, आवुसो, खेमं वृत्तं भगवता" ति ?
- २. "इधानुसो, भिन्सु विविच्चेव कामेहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति । एत्तावता पि स्तो, ऋावुसो, स्तेमं वृत्तं भगवता परियायेन ... पे०...।
- ३. "पुन च परं, आवुसो, भिनखु सब्बसो नेवसञ्ज्ञानासञ्जा-यतनं समितिकस्म सञ्ज्ञावेदियतिनिरोधं उपसम्पष्ण विहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा आसवा परिक्खीणा होन्ति । एत्तावता पि खो, आवुसो, खेमं वुत्तं भगवता निष्परियायेना" ति ।

२. खेमप्पत्तसुत्तं

१. खेमप्पत्तो स्रेमप्पत्तो ति, ग्रावुसो, वुच्चति ... पे०...।

३. श्रमतसुत्तं

१. अमतं अमतं ति, स्रावुसो, बुच्चति ... पे०...।

४. श्रमतप्पत्तसुत्तं

१. अमतप्पत्तो अमतप्पत्तो ति, आवुसो, वुच्चति ... पे०... ।

४. श्रभयसुत्तं

१. ग्रभयं ग्रभयं ति, ग्रावुसो, बुच्चति ... पे०...।

६. श्रभयप्पत्तसुर्त्त

१. ग्रमयप्पत्तो ग्रमयप्पत्तो ति, ग्रावुसो, वुच्चति ... पे०... ।

७. पस्सद्धिसुत्तं

१. पस्सद्धि पस्सद्धी ति, ग्रावुसी, वुच्चति ... पे०...।

9,

द्र. श्रनुपुरवपस्सद्विसुत्तं

१. ग्रनुपुट्यपस्सद्धि ग्रनुपुट्यपस्सद्धी ति, श्रावुसो, वुन्वति ... पे o... ।

६. निरोघसुत्तं

१. निरोधो निरोघो ति, ग्राबुसो, वुच्वति ... पे ०... ।

१०. श्रनुपुर्विनरोधसुत्तं

"अनुपुब्विनरोघो अनुपुब्विनरोघो ति, आवुसो, बृच्चिति ।
 कित्तावता नु खो, आवुसो, अनुपुब्विनरोघो वृत्तो भगवता" ति ?

- २. "इषावुसो, भिक्खु विविच्चेब कामेहि ...पे०... पठमं झानं उपसम्पञ्ज विहर्रात । एतावता पि खो, आवुसो, अनुपुट्यिनरोघो बुत्तो भगवता परियायेन ... पे०... ।
- ३. "पुत च परं, ग्रावुसो, मिक्सु सव्वसो नेवसञ्जान । भासञ्जायतनं समितकम्म सञ्जावेदियितिनरोवं उपसम्पञ्ज विहर्रात, पञ्जाय चस्स दिस्त्रा ग्रासवा परिक्सीणा होन्ति । एत्तावता पि स्रो, ग्रावुसो, ग्रनुपुत्विनरोवो बुत्तो मगवता निष्परिवायेना" ति ।

११. श्रभव्यमुत्तं

- . "नव, मिक्खवे, धम्मे ग्रप्पहाय ग्रमव्वी ग्ररहतं सच्छिकातु । कतमे नव ? राग, दोस, मोहं, कोधं, उपनाहं, मक्खं, १९ पलामं, इस्सं, मच्छिरिय – इमे रहो, मिक्खवे, नव धम्मे ग्रप्पहाय ग्रमव्यो ग्ररहत्तं सच्छिकातु ।
 - २. "नव, मिनवर्व, घम्मे पहाय मव्यो अरहत्तं सिन्छ्कातु । कतमे नव ? रागं, दोसं, मोहं, कोव, उपनाहं, मक्ब, गलासं, इस्प, मच्छरियं — इमें खो, मिक्दवं, नव यम्मे पहाय भव्यो अरहर्त १० सिन्छतत्" ति ।

तस्सुद्दानं

खेमो च ग्रमतं चेव, श्रभवं पस्सिद्धियेने च। निरोधो ग्रनपुट्यो चे,धम्मं पहाय भट्येन चाति ॥

R. 457

B. 250

७. सतिपट्टानवग्गो

१. सिक्खादुब्बल्यसुत्तं

- १. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, सिक्खादुब्बल्यानि । कतमानि पञ्च ? पाणातिपातो, ग्रदिन्नादानं, कामेसुमिन्छाचारो, मुसावादो, सुरामेरयमज्जपमादट्ठानं – इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च सिक्खा- ऽ दुब्बल्यानि ।
- २. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं सिक्खादुब्बल्यानं पहानाय चत्तारो सितपट्ठाना भावेतव्या । कतमे चत्तारो ? इध, भिक्खवे, भिक्खु काये कायानुपस्सी विहरित ग्रातापी सम्पजानो सितमा विनेट्य लोके ग्रभिज्झादोमनस्सं ; वेदनासु ... पे०... चित्ते ... घम्मेसु धम्मानु ।० पस्सी विहरित ग्रातापी सम्पजानो सितमा विनेट्य लोके ग्रभिज्झा-दोमनस्सं । इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं सिक्खादुब्बल्यानं पहानाय इमे चत्तारो सितपट्ठाना भावेतव्या" ति ।

२. नीवरणसुत्तं

- १. "पञ्चिमानि, भिनस्वने, नीवरणानि । कतमानि पञ्च ? कामच्छन्दनीवरणं, ज्यापादनीवरणं, बीनमिद्धनीवरणं, उद्धच्च- 15 R.458 कुक्कुञ्चनीवरणं, विचिक्तिञ्छानीवरणं — इमानि स्रो, भिनस्वने, पञ्च नीवरणानि ।
- २. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चलं नीवरणानं पहानाय चतारो सतिपट्टाना भावेतव्वा । कतमे चत्तारो ? इध, भिक्खवे, भिक्खु कार्ये कायानुपस्सी विहरति श्रातापी सम्पजानो सतिमा विनेट्य 20 लोके श्रभिज्ञादोमनस्सं; वेदनासु ... पे०... चित्ते ... धम्मेसु धम्मा-

१-१. श्रमण ० - स्या० । र् वेव - सी०, स्या०, रो० । ३. धिनमिद्ध ० - म० ।

.51

नुपस्ती बिहरित श्रातापी सम्पनानो सितमा विनेय्य लोके श्रीभिज्झा-दोमनस्तं । इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं नीवरणानं पहानाय इमे बतारो सितपट्टाना भावेतव्या" ति ।

३. कामगुणसुत्तं

- "पञ्चिमे, भिनखंदे, कामगुणा । कतमे पञ्च ? चन्नवु विञ्लेच्या रूपा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामृपसंहिता रजनीया, सोत्विञ्लेच्या सहा ... पे०... घानविञ्लेच्या गन्या ... जिल्हा-विञ्लेच्या रसा ... कायविञ्लेच्या फोडुञ्जा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामृपसंहिता रजनीया । इमे खो, भिनखंदे, पञ्च काय-गुणा ।
 - २. "इमेसं स्रो, भिक्खबे, पञ्चन्नं कामगुणानं पहानाय ...पे०... इमे चतारो सिंतपद्वाना भावेतव्या" ति ।

४. उपादानक्वन्यसुत्तं

े १. "पञ्चिम, भिनस्तने, उपादाननस्तन्या । स्तमे पञ्च ? स्युपादाननस्तन्यो, वेदनुपादानस्त्रन्यो, सञ्ज्यादाननस्तन्यो, सहिप्ति पादाननस्तन्यो, विञ्जाणुपादाननस्तन्यो – इमे स्त्रो, भिनस्तने, पञ्चु-15 पादाननस्तन्या ।

२. "इमेसं खो, भिवखबे, पञ्चम्नं उपादानमखन्द्यानं पहानाय ... पे इमे चतारो सतिपट्टाना भावेतच्या" ति ।

१. ग्रीरम्भागियसुत्तं

- "पञ्चिमानि, मिक्सने, ग्रीरम्मानियानि संयोजनानि । कनमानि पञ्च? प्रकायदिद्धि, विचिकिच्छा, सीलव्यतपरामासि, श्च पामच्यन्दो, व्यापादो – इमानि सो, भिक्सले, पञ्चोरम्मानियानि संयोजनानि ।
 - २· "इमेसं मो, मिक्पबे, पञ्चमं श्रोरम्मागियानं संयोजनानं पहानाय ... दे०... इमे पतारो सतिपद्वाना मावेतस्वा" ति ।

10

15

B. 252

R. 460

६. गतिसुत्तं

- १. "पञ्चिमा, भिक्खवे, गतियो । कतमा पञ्च ? निरयो, तिरच्छानयोनि, पेतिविक्षयो, मनुस्सा, देवा इमा खो, भिक्खवे, पञ्च गतियो ।
- २. "इमासं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं गतीनं पहानाय ... पे०... इमे चत्तारो सतिपट्टाना भावेतच्या" ति ।

७. मच्छरियसुत्तं

- १. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, मच्छरियानि । कतमानि पञ्च ? स्रावासमच्छरियं, कुलमच्छरियं, लाभमच्छरियं, वण्ण-मच्छरियं, घम्ममच्छरियं – इमानि स्रो, भिक्खवे, पञ्च मच्छरियानि ।
- २. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चक्तं मच्छरियानं पहानाय ...पे०... इमे चत्तारो सतिपद्वाना भावेतव्वा" ति ।

द. उद्धम्भागियस्तं

- १. "पश्चिमानि, भिनखवे, उद्धम्भागियानि संयोजनानि । कतमानि पञ्च ? रूपरागो, ग्ररूपरागो, मानो, उद्धच्चं, ग्रनिञ्जा – इमानि खो, भिनखवे, पञ्चुद्धम्भागियानि संयोजनानि ।
- २. "इमेसं खो, मिक्खवे, पञ्चलं उद्धम्मागियानं संयोजनानं पहानाय ... पे०... इमे चत्तारो सितपट्टाना भावेतव्या" ति ।

६ चेतोखीलसुत्तं

१. "पञ्चिम, भिक्खवे, चेतोखीला । कतमे पञ्च ? इध भिक्खवे, भिक्ख सत्यिर कङ्क्षित विचिकिच्छिति नाधिमुच्चित न सम्पसीदिति । यो सो, भिक्खवे, भिक्ख सत्यिरि कङ्क्षिति विचिकिच्छिति नाधिमुच्चिति न सम्पसीदिति, तस्स चित्तं न नमिति ज्ञातप्पाय अनु-योगाय सातच्चाय पधानाय । यस्स चित्तं न नमित ज्ञातप्पाय अनुयोगाय 20 सातच्चाय पधानाय, अयं पठमो चेतोखीलो ।

१. सातच्छाय -- सी०, स्या०, रो० ।

253

२. "पुन च परं, मिक्खने, भिक्ख घम्मे कङ्क्षति ... पे०... सङ्घे कङ्क्षति ... सिक्खाय कङ्क्षति ... सब्रह्मचारीमु कृपितो होति अनत्तमनो आहतिचतो खीलजातो । यो सो, भिक्खने, भिक्ख सब्रह्म-चारीसु कृपितो होति अनत्तमनो आहतिचतो खीलजातो, तस्स उ चित्तं न नमित आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पधानाय । यस्स चित्तं न नमित आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पधानाय, अयं पञ्चमो चेतोखीलो । इमें खो, भिक्खने, पञ्च चेतोखीला ।

३. "इमेसं, खो, भिनखवे, पञ्चन्नं चेतोखीलानं पहानाय ... पे०... इमे चतारो सतिपद्वाना भावेतव्वा" ति ।

१० चेतसोविनिबन्यसुत्तं

१. "पञ्चिम, भिक्खवे, चेतसोविनियन्छा। कतमे पञ्च ! इम, भिक्खवे, भिक्खु कामेसु अवीतरानो होति अविगतच्छन्दो अविगतपेमो अविगतपिपासो अविगतपिरळाहो अविगतपट्ठा यो सो, भिक्खवे, भिक्चु कामेसु अवीतरानो होति अविगतच्छन्दो अविगतपरेमो अविगतपिपासो अविगतपिरळाहो अविगतपट्ठा अविगतपट्ठा अविगतपरेमो अविगतपिपासो अविगतपिरळाहो अविगततप्हो, तस्स चित्तं न नमति आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पद्यानाय। यस्स चित्तं न नमति आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पद्यानाय, अयं पठमो चेतसोविनियन्यो।

"पुन च परं, मिनखने, भिनसु काये अनीतरागो होति ... पे०... रूपे अनीतरागो होति ... यानदरन उदरानदेहुकं भुञ्जितना सेम्यमुद्धं परमामुद्धं मिद्रसुखं अनुयुत्तो विहरति ... अञ्जातरं देव- निकायं पणिधाय अह्मचरियं चरति – 'इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा तपेन वा अह्मचरियं न देवो वा मित्रस्वामि देवञ्जातरो वा' ति । यो मो, भिनसने, मिननु अञ्जातरं देविनिकायं पणिधाय अह्मचरियं चरति – 'इमिनाहं मीलेन वा वतेन वा तपेन वा अह्मचरियंन वा देवो या मित्रस्वामि देवञ्जातरो वा' ति , तस्स चित्तं न नमित आतप्पाय प्रमुवोगाम गातच्चाय प्रथानाय । यस्स चित्तं न नमित आतप्पाय

^{--!-} स्वार, मेर पी परेषु नीय । २-२ स्वीतच्छत्यो स्वीतपेमी स्वीतर स्वीतः स्रीतन्त्र हो --स्वार, रोर । ३. स्टब्लूमी - मीर ।

10 R.462

B. 254

ग्रनुयोगाय सातन्चाय पधानाय, ग्रयं पञ्चमो चेतसोविनिवन्धो । इमे स्रो, भिक्सवे, पञ्च चेतसोविनिवन्धा ।

३. "इमेसं खो, भिक्खने, पञ्चन्नं चेतसोविनिवन्धानं पहानाय चत्तारो सितपट्ठाना भानेतन्वा । कतमं चत्तारो ? इध, भिक्खने, भिक्खु काये कायानुपस्सी विहरित ब्रातापी सम्पजानो सितमा विनेट्य क लोके ब्रिमण्डादोमनस्सं; वेदनासु ... पे०... चिते ... धम्मेसु धम्मानुपस्सी विहरित ब्रातापी सम्पजानो सितमा विनेट्य लोके ब्रिमण्डा-दोमनस्सं । इमेसं खो, भिक्खने, पञ्चन्नं चेतसोविनिवन्धानं पहानाय इमे चत्तारो सितपट्टाना भानेतन्वा" ति ।

सतिपट्टानवग्गो सत्तमो ।

तस्सुद्दानं

सिक्ला नीवरणाकामा , खन्या च श्रोरम्भागिया गति । मच्छेरं उद्धम्भागिया अद्गमं, चेतोखीला विनिवन्धा ति ॥

सम्मणधानवग्गो

१. सिक्खसूत्तं

 "पञ्चिमानि, भिक्खवे, सिक्खादुब्बस्थानि । कतमानि पञ्च ? पाणातिपातो ... पे०... सुरामेरथमण्जपमादङ्घानं – इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च सिक्खादुब्बस्थानि ।

२. "इमेसं खो, भिनखने, पञ्चन्नं सिनखादुव्यत्यानं पहानाय 15 चत्तारो सम्मप्पधाना भावेतव्या । कतमे चत्तारो ? इघ, भिनखने, भिनखु अनुप्पतानं पापकानं अनुस्तानं धम्मानं अनुप्पादाय छन्दं जनेति वायमित विरियं धारमित चित्तं पनण्हाति पदहितः; उप्पन्नानं पापकानं अनुसत्तानं धम्मानं पहानाय छन्दं जनेति वायमित विरियं धारभित चित्तं पगण्हाति पदहितः; अनुप्पन्नानं कुसलानं धम्मानं पहानाय छन्दं वनेति वायमित विरियं धारभित चित्तं पगण्हाति पदहितः; अनुप्पन्नानं कुसलानं धम्मानं उप्पादाय छन्दं व्यक्तेति वायमित विरियं धारभित चित्तं पगण्हाति पदहितः; उप्पन्नानं

१. नीतारणा कामा - स्या० । २. मच्छेरं चेव - सी०, रो०; मच्छरियन्त्रेव -स्या० । ३. उद्धम्मामियार्ने - स्या० । ४-४. चेत्रीक्षित ० - सी०, रो०; चेत्रीग्रीतियिनिवन्यो - स्या० ।

٤ŧ

463

पारिपूरिया छन्दं जनेति वायमति विरियं ग्रारभित चित्तं पग्गण्हाति पदहति । इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं सिक्खादुव्वल्यानं पहानाय इमे चतारो सम्मप्पघाना भावेतव्वा" ति । (यथा सतिपट्टानवग्गे तथा सम्मप्पधानवसेन वित्थारेतव्या !)

१०. चेतसोविनिवन्धसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्लवे, चेतसोविनिवन्धा । कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु कामेसु ग्रवीतरागो होति ... पे०... इमें खो, भिक्खवे, पञ्च चेतसोविनिवन्या ।

२. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं चेतसोविनिवन्धानं पहानाय चतारो सम्मप्पधाना भावेतव्वा । कतमे चत्तारो ? इध, भिक्खवे, 10 भिक्खु अनुप्पन्नानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं अनुष्पादाय छन्दं

जनेति वायमित विरियं ग्रारभित चित्तं पग्गण्हाति पदहति; उप्पन्नानं पापकानं ग्रकुसलानं धम्मानं पहानाय ... ग्रनुष्पन्नानं कुसलानं धम्मानं उप्पादाय .. उप्पन्नानं कुसलानं घम्मानं ठितिया ग्रसम्मोसाय भिय्यो-

B 255 15 ग्रारमित चित्तं पगण्हाति पदहति । इमेमं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं चेतसोविनिवन्यानं पहानाय इमे चत्तारो सम्मप्पधाना भावेतव्या" ति ।

सम्मप्पघानवग्गो ब्रद्रमो ।

भावाय वेपुल्लाय भावनाय पारिपूरिया छन्दं जनेति वायमित विरियं

६. इद्धिपादवग्गो १. सिक्खसुत्तं

१. "पञ्चिमानि, मिक्खवे, सिक्खादुब्बल्यानि । कतमानि पञ्च ? पाणातिपातो ...पे० .. सुरामेरयमज्जपमादद्वानं - इमानि सो, भिक्सवे, पञ्च सिक्सादुव्यल्यानि ।

२. "इमेसं सो, भिनसवे, पञ्चन्नं सिनस्तादुट्यल्यानं पहानाय चतारो इद्विपादा मावेतव्या । कतमे चतारो ? इघ, भिक्सवी R 464 निवन्तु छन्दममाधिपधानसङ्खारममन्नागतं इद्विपादं भावेति,

समाधि ... चित्तसमाधि ... वीमंसासमाधिपधानसङ्खारसमन्नागतं इद्धि-पादं भावेति । इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं सिक्खादुब्बल्यानं पहानाय इमे चतारो इद्धिपादा भावेतव्वा" ति ।

(यथा सतिपद्मानवागे तथा इद्धिपादवसेन वित्थारेतच्या।)

१०. चेतसोविनिबन्धसत्तं

१. "पञ्चिम, भिक्लवे, चेतसोविनिवन्धा । कतमे पञ्च ? इध, भिक्खवे, भिक्खु कामेसु ग्रवीतरागो होति ... पे०... इमे खो, 5

भिक्खवे. पञ्च चेतसोदिनिवन्या ।

२. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं चेतसोविनिवन्धानं पहानाय इमें चत्तारो इद्धिपादा भावेतव्वा । कतमे चत्तारो ? इध. भिक्खवे. भिक्खु छन्दसमाधिपधानसङ्खारसमन्नागतं इद्विपादं भावेति, विरिय-समाधि ... चित्तसमाधि ... वीमंसासमाधिपधानसङ्खारसमन्नागतं इद्धि- 10 पादं भावेति । इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं चेतसोविनिवन्घानं पहानाय इमें चत्तारो इद्धिपादा भावेतव्वा" ति ।

इद्विपादवस्तो भवमो ।

यथेव सितपद्वाना, पधाना चतुरो पि च । चत्तारो इद्विपादा चै, तथेवै सम्पयोजये ति ।।

B. 256

१०. रागपेय्यालं

१. "रागस्स, भिक्खवे, ग्रभिञ्ञाय नव धम्मा भावेतव्वा । 15 R. 465 कतमे नव ? असुभसञ्ञा, मरणसञ्ज्ञा, ग्राहारे पटिकूलसञ्जा, सब्बलोके अनभिरतिसञ्जा, अनिज्वसञ्जा, अनिज्वे दुक्खसञ्जा, दुक्ले ग्रनत्तसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा – रागस्स, भिनस्रवे ग्रभिञ्जाय इमे नव धम्मा भावेतव्वा" ति ।

२. "रागस्स, भिक्खवे, अभिञ्जाय नव धम्मा भावेतव्या । % कतमे नव ? पठमं झानं, दुतियं झानं, ततियं झानं, चतुत्यं झानं, ग्राकासा-नञ्चायतनं, विञ्ञाणञ्चायतनं, ग्राकिञ्चञ्ञायतनं, नेवसञ्जा-१. नसारो – सी०, ह्या० । २. पदे – सी०, स्या०, रो० । ३. पि – सी०, स्या०, री । ४. पुरिमेहि च योजये = सी ०, रो ०; पुरिमेहेतेहि योजये - स्या ।

थ•४**−१३**

.. 466

नासञ्जायतनं, सञ्जावेदयितनिरोधो - रागस्स, भिक्खवे, ग्रिभि-ञ्जाय इमे नव धम्मा भावेतव्वा" ति ।

३-२०. "रागस्स भिक्खवे, परिञ्जाय ... पे०... परिक्खयाय ... पे०... पहानाय ... पे०... खयाय ... पे०... वदाय ... पे०... विरागाय 5 ... पे०... निरोवाय ... पे०... चागाय ... पे०... पटिनिस्सग्गाय ... पे०... इमे नव धम्मा भावेतव्या" ति ।

नाहस्स .. मन्बस्स .. पळासस्स ... इस्साय ... मच्छीरयस्स ... मायाय ... साठेय्यस्स ... यम्भस्स ... सारम्भस्स ... मानस्स ... ग्रतिमानस्स .. १० मदस्स ... पमादस्स ग्राभिञ्ञाय .. पे० . परिञ्जाय ... परिक्खयाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ...

- a:---

पटिनिस्सग्गाय ... पे०... इमे नव घम्मा भावेतव्वा" ति ।

२१-३४०. "दोसस्स .. पे०... मोहस्स ... कोघस्स ... उप-

रागपेय्याल निद्धितं । नवकनिपातो निद्धितो ।

१०. दसकनिपाती

१. आनिसंसवग्गो

१. किमत्थियसुत्तं

१. एवं में सुतं। एकं समयं भगवा सावित्थयं विहरित जेतवेने ग्रनाथिपिण्डकस्स ग्रारामे। ग्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच –

B. 257, R. vol.V,1

15

B. 258

R. 2

२. "किमत्वियानि, भन्ते, कुसलानि सीलानि किमानिसंसानी" 5

"ग्रविष्पटिसारस्थानि खो, श्रानन्द, कुसलानि सीलानि श्रवि-ष्पटिसारानिसंसानी" ति ।

> ३. "ग्रविप्पटिसारो पन, भन्ते, किमत्थियो किमानिसंसो" ति ? "ग्रविप्पटिसारो खो, ग्रानन्द, पामोज्जत्यो पामोज्जानिसंसो"

ति ।

४. "पामोज्जं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंसं" ति ? "पामोज्जं खो, ग्रामन्द, पीतत्थं पीतानिसंसं" ति ।

५. "पीति पन, भन्ते, किमित्थया किमानिसंसा" ति ?

"पीति खो, ग्रानन्द, पस्सद्धत्था पस्सद्धानिसंसा" ति ।

६. "पस्सद्धि पन, भन्ते, किमत्थिया किमानिसंसा" ति ?

"पस्सद्धि खो, श्रानन्द, सुखत्या सुखानिसंसा" ति ।

७. "सुखं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंसं" ति ?

"सुखं खो, ग्रानन्द, समाधत्यं समाधानिसंसं" ति ।

द. "समाधि पन. भन्ते. किमत्थियो किमानिसंसो" ति ? 20

"समाधि खो, ब्रानन्द, यथाभूतञाणदस्सनत्यो यथाभूतञाण-दस्सनानिसंसो" ति !

६. "यथाभूतञाणदस्सनं पन, भन्ते, किमत्वियं किमानिसंसं" ति ?

१-१. पामुज्जत्यो पामुज्जानिसंसी - सी०, स्या०, रो० ।

R. 3

B 259

"यथाभूतव्याणदस्सनं खो, ज्ञानन्द, निव्विदाविरागत्यं निव्विदा-विरागानिसंसं" ति ।

१०. "निव्विदाविरागो पन, भन्ते किमित्ययो किमानिसंसी" ति ?

"निव्विदाविरागो खो, ग्रानन्द, विमुत्तिबाणदस्सनत्यो विमुत्ति-ञाणदस्सनानिसंसो ।

११. "इति खो, ग्रानन्द, कुसलानि सीलानि ग्रविष्पिटसारत्यानि ग्रविष्पिटसारानिसंसानि; ग्रविष्पिटसारो पामोज्जत्यो पामोज्जानिसंसो; पामोज्जं पीतत्यं पीतानिमंसं; पीति पस्सढत्या पस्सढाण निसंसा; पस्सिढ सुखत्या सुखानिसंसा; मुखं समाधत्यं समाधानिसंसं;
समाधि यथाभूतञ्जाणदस्सनत्यो यथाभूतञ्जाणदस्सनानिसंसो; यथाभूतञाणदस्सनं निव्विदाविरागत्यं निव्विदाविरागानिसंसं; निव्विदाविरागो विमुत्तिञाणदस्सनत्यो विमुत्तिञाणदस्सनानिसंसो । इति
खो, ग्रानन्द, कुसलानि सीलानि ग्रनुपुत्र्वेन ग्रन्नाये परेन्सी" ति ।

२- चेतनाकरणीयसुत्तं

१. "सीलवतो, भिक्खने, सीलसम्पन्नस्स न चेतनाय करणीयं – 'ग्रविष्पटिमारो मे उप्पज्जतू' ति । वम्मता एसा, मिक्खने, यं सीलवतो सीलमप्पन्नस्स अविष्पटिसारो उप्पज्जति । ग्रविष्पटिसारिस्स, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'पामोज्जं मे उप्पज्जतू' ति । वम्मता एसा, भिक्खने, यं अविष्पटिसारिस्स पामोज्जं जायति । पमृदितस्स, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'पीति मे उष्पज्जतू' ति । वम्मता एसा, भिक्चने, यं पमृदितस्स पीति उप्पज्जति । पीतिमनस्स, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'कायो मे पस्ममत् ति । वम्मता एसा, भिक्चने, यं पीनिमनस्स कायो पस्ममति । पस्सद्धकायस्स, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'मुत्रं नेदियाभी' ति । वम्मता एसा, भिक्खने, न पंपन्यद्धकायो मुत्रं वेदियाभी' ति । वम्मता एसा, भिक्खने, – 'चित्तं मे ममाध्यत् ति । वम्मता एसा, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'प्रतं नेदियाभी' ति । वम्मता एसा, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'यसां प्रतं ने ममाध्यत् ति । वम्मता एसा, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'यसां प्रतं ने ममाध्यत् ति । वम्मता एसा, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'यसां प्रतं ने ममाध्यत् । ममाहितस्स, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'यसां प्रतं नेतनाय करणीयं – 'वर्षां स्वतं नेतनायं स्वतं नेतनायं नेत

१-१ भरहनाव पूरेन्तां - स्वा० । २. टप्पन्यति - मी०, स्वा०, री० ।

भूतं जानामि पस्सामी' ति । घम्मता एसा, भिवखने, यं समाहितो यथाभूतं जानाति पस्सति । यथाभूतं, भिवखने, जानतो पस्सतो न चेतनाय करणीयं — 'निव्विन्दािम निरुजामी' ति । घम्मता एसा, भिवखने, यं यथाभूतं जानं पस्सं निव्विन्दिति निरुजति । निव्विन्दिते विरुजति । निव्विन्दिते विरुजति । विस्तिन्दाण- उदस्सनं सच्छिकरोमी' ति । घम्मता एसा, भिवखने, यं निव्विन्नो निरत्तो निस्तिन्नाणदस्सनं सच्छिकरोमी' ति । घम्मता एसा, भिवखने, यं निव्विन्नो निरत्तो निस्तिन्नाणदस्सनं सच्छिकरोति ।

२. "इति खो, भिनखवे, निव्विदाविरागो विमुत्तिन्नाणदस्सनत्थो विमुत्तिन्नाणदस्सनानिसंसो; यथाभूतन्नाणदस्सनं निव्विदाविरागत्यं निव्विदानिरागानिसंसो; समाधि यथाभूतन्नाणदस्सनत्यो यथा- 10
भूतन्नाणदस्सनानिसंसो; सुखं समाधत्यं समाधानिसंसो; पस्सिद्ध सुखत्था
सुखानिसंसा; पीति पस्सद्धत्था पस्सद्धानिसंसा; पामोज्जं पीतत्यं पीतानिसंसो; अविप्यिटसारो पामोज्जत्यो पामोज्जानिसंसो; क्रुसलानि
सीलानि अविप्यिटसारत्थानि अविप्यिटसारानिसंसानि । इति खो,
भिनखवे, धम्मा धम्मे अभिसन्देन्ति, धम्मा धम्मे परिपूरेन्ति अपारा 15 8.4
पारं गमनाया" ति ।

३. पठमउपनिससुत्तं

१. "दुस्सीलस्स, भिक्खवे, सीलविपन्नस्स हतूपिनिसो होति
श्रविप्पिटसारो; श्रविप्पिटसारे असित श्रविप्पिटसारविपन्नस्स हतूपिनसं
होति पामोज्जं; पामोज्जे असित पामोज्जविपन्नस्स हतूपिनसा होति
पीति; पीतिया असित पीतिविपन्नस्स हतूपिनसा होति पस्सिद्धः; 20
पस्सिद्ध्या असित पस्सिद्धविपन्नस्स हतूपिनसं होति सुखं; सुखे असित
सुखविपन्नस्स हतूपिनसो होति सम्मासमाधिः असित
सम्मासमाधिविपन्नस्स हतूपिनसं होति यथाभूतञ्जाणदस्सनं; यथाभूतञ्जाणदस्सने असित यथाभूतञ्जाणदस्सनिविपन्नस्स हतूपिनसो होति
निव्विदाविरागो; निव्विदाविरागे असित निव्विदाविरागविपन्नस्स
25
हतूपिनसं होति विमुक्तिञाणदस्सनं । सेव्यथािप, भिक्खवे, क्लिसो
साखापलासविपन्नो । तस्स पपिटका पिन पारिपूर्ति गच्छित, तचो

१. निक्तिन्दस्स - सी०, रो० । २. धम्माव - सी०, रो० । ३. पष्पटिका - स्वा० ।

पि ...फ़ेग्गु पि ... सारो पि न पारिपूर्ति गच्छति । एवमेव स्रो, भिक्सवे, दुस्तीलस्स तीलविपन्नस्स हतूपनिसो होति प्रविप्पटिसारो; भ्रविप्पटिसारे ग्रसति ग्रविप्यटिसारविपन्नस्स हतुपनिसं होति ... पे०... विमुत्तिञाण-दस्सनं ।

२. "सीलवतो, भिक्खवे, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्रविष्पटिसारो; ग्रविष्पटिसारे सति ग्रविष्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नं होति पामोज्जं; पामोज्जे सति पामोज्जसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्ना होति पीतिः; पीतिया सति पीतिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति पस्पद्धिः; पस्त्रद्धिया सति पस्त्रद्धित्तम्पन्नस्त उपनिसत्तम्पन्नं होति सुबं; मुखे सित सुन्तसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमाधि; सम्मा-समाविम्हि सति नम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति यथाभूत-ञाणदस्सनं; ययाभूतञाणदस्सने सति यथाभृतञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति निब्बिदाविरागो; निब्बिदाविरागे सित निब्बिदा-विरागमम्पन्नस्म उपनिससम्पन्नं होति विमुत्तिञाणदस्सनं । सेय्यथा-15 पि, भिक्सवे, स्म्यो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पपटिका पि पारिपूरि गच्छति, तचो पि ... फोगु पि ... सारो पि पारिपूर्रि गच्छति । एवमेव खो, भिक्खवे, मीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्रविप्पटि-सारो; श्रविष्यटिसारे सित श्रविष्यटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति ... पे०.. विमृत्तिङ्गाणदस्सनं" ति ।

४. दुतियस्पनिससत्तं

१ तत्र यो ग्रायस्मा मारिपुत्तो मिनलू ग्रामन्तेसि - "दुस्सी नस्म, बाबुसो, सीलविषयसम हतूपनिसो होति ब्रविष्पटिसारो; ब्रविष्पटि मारे ग्रमति ग्रविप्पटिनारविपन्नस्म हतूपनिस होति ..पे०... विमुर्तिन ञाणदस्मन । मेय्यथापि, ज्ञानुसो, स्वत्नो साखापलासनिपन्नो । तस्म पपटिका पि न पारिपूरि गच्छिति, तचो पि .. फेम्गु पि ... सारो पि न 25 पारिपूरि गच्छति । एवमेय खो, ग्रावुसो, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्म हतूपनिमो होति प्रविप्पटिसारो, घविष्पटिसारे ग्रमति ग्रविष्पटिसार विपग्नम्म हतुपनिमं होति .. पे० . विमुत्तिञाणदस्सनं ।

२. "सीलवतो, त्रावुसो, सीलनममनस्म उपनिससम्पद्गी होति श्रविष्यदियारो, श्रविष्यदिसारे मति श्रविष्यदिसारसम्पन्नस्स इपनिसः

20

सम्पन्नं होति ... पे०... विमृत्तिञाणवस्सनं । सेय्यथापि, ग्रावुसो, रुक्खो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पपटिका पि पारिपूर्ि गच्छति, तचो पि ... फंग्मु पि ... सारो पि पारिपूर्ि गच्छति । एवमेव खो, ग्रावुसो, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति श्रविष्पटिसारो; ग्राविष्पटिसारो सति प्रविष्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति ६ ... पे०... विमृत्तिञाणवस्सनं" ति ।

५. ततियउपनिससुत्तं

१. तत्र खो आयस्मा आनन्दो भिक्क् आमन्तोरा — "दुस्सीलस्स, आवुसो, सीलविपन्नस्स हतूपिनसो होति अविप्पटिसारो; अविप्पटिसारे असति अविप्पटिसारविपन्नस्स हतूपिनसा होति पामोज्जं;
पामोज्जे असति पामोज्जिविपन्नस्स हतूपिनसा होति पीति; पीतिया 10
असित पीतिविपन्नस्स हतूपिनसा होति पस्सिद्धिः पस्सिद्धिया असित
पस्सिद्धिविपन्नस्स हतूपिनसा होति सुखं; सुखे असित सुखिवपन्नस्स हतूपिनिसो होति सम्मासमाधिविपन्नस्स हतूपिनसं होति यथाभूतञाणदस्सनं; यथाभूतञाणदस्सने
असित यथाभूतञाणदस्सनविपन्नस्स हतूपिनसो होति विमृत्तिङ्माणदस्सनं । सेय्यथापि, आवुसो, रुक्खो साखापलासविपन्नो । तस्स
पप्रदिका पि न पारिपूरिं गञ्छिति, तचो पि ... फेस्मु पि ... सारो पि न
पारिपूरिं गञ्छित । एवमेव खो, आवुसो, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्स
हतूपिनसो होति अविप्पटिसारो; अविप्पटिसारे असित अविप्पटिसारविपन्नस्स हतूपिनसो होति अविप्पटिसारो; अविप्पटिसारे असित अविप्पटिसारविपन्नस्स हतूपिनसो होति ... पे०... विमृत्तिञाणदस्सनं ।

२. "सीलबतो, ज्ञाबुसो, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ज्रविष्यटिसारो; ज्ञविष्यटिसारे सित ज्रविष्यटिसारसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नं होति पामोज्जं; पामोज्जं सित पामोज्जसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति पामोज्जं; पामोज्जं सित पामोज्जसम्पन्ना होति पासिद्धः 25 पस्तिद्धया सित पासिद्धः प्रमिससम्पन्ना होति सुखं; सुखं सित सुखंद्यया सित पस्तिद्धः प्रमिससम्पन्ना होति सुखं सित सुखंदाया सित पस्तिद्धः प्रमिससम्पन्ना होति सम्मासमाधिः सम्मासमाधिन्द् सित सम्मासमाधिन्द सित सम्मासमाधिन्द सित सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति यथाभूतञाण-दस्सनं; यथाभूतञाणदस्सनं सित यथाभूतञाणदस्सनं; यथाभूतञाणदस्सनं सित यथाभूतञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपनिस-

B 6

सम्पन्नो होति निव्विदाविरागो; निव्विदाविरागे सित निव्विदा-विरागसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति विमुत्तिञाणदस्सनं । सेय्यथा-पि, ग्राबुसो, रुक्खो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पपिटका पि पारिपूर्रि गच्छिति, तचो पि ... फेग्गु पि ... सारो पि पारिपूर्रि गच्छिति । एवमेव खो, ग्राबुसो, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति अविप्पिट-सारो; ग्रविप्पिटसारे सित ग्रविप्पिटसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति ... पे०... विमुत्तिञाणदस्सनं" ति ।

६. समाधिसुत्तं

१. ग्रय खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि ... पे०... एकमन्तं निसिन्नो खो त्रायस्मा ग्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच —

२. "सिया नु खो, भन्ते, भिनखुनो तथारूपो समाधिपिटलाभो यथा नेव पथिवये पथिवसञ्जी ग्रस्स, न ग्रापिस्म ग्रापोसञ्जी ग्रस्स, न तेजिस्मि तेजोसञ्जी ग्रस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकासा-नञ्चायतने ग्राकासा-नञ्चायतने ग्राक्तासा-ञ्चायतने ग्राक्तायतने विञ्ञाणञ्चायतने विञ्ञाणञ्चायतने ग्राक्तञ्चा ग्रस्स, न ग्राक्तञ्चायतने ग्राक्तञ्चा ग्रस्स, न नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतने नेवसञ्जा-नासञ्जायतनसञ्जी ग्रस्स, न इवलोके इवलोकसञ्जी ग्रस्स, न परलोके परलोकसञ्जी ग्रस्स, न परलोके परलोकसञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा" ति ?

"सिया, ग्रानन्द, भिक्तुनो तथारूपो समाधिपटिलामो यथा
नेव पर्यावयं पर्यावस्त्रज्ञी ग्रस्स, न ग्रापिस्म ग्रापोसञ्जी ग्रस्स, न

20 तेर्जास्म तेजोसञ्जी ग्रस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकासानञ्चायतने ग्राकासानञ्चायतनसञ्जी ग्रस्स, न विञ्ञाणञ्चायतने
विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी ग्रस्म, न ग्राकिञ्चञ्ञायतने ग्राकिञ्चञ्ञायतनमञ्जी ग्रस्म, न नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतने नेवसञ्ज्ञानामञ्जायतनमञ्जी ग्रस्म, न इघलोके इयलोकसञ्जी ग्रस्स, न

23 परलोके परलोकमञ्जी ग्रस्म; मञ्जी च पन ग्रस्मा" ति ।

 "यया कयं पन, भन्ते, िया भिक्खुनो तथारपो समाधि-पिटनामो यया नेव पयिवयं पयिवसञ्जी अस्म, न ज्ञापिस्म क्रापी-

१ पर्यवस - मी०,स्वा०, री०। २. पर्यवसञ्जी - मी० री० पर्वशः की - म्या०।

R. 8, B. 263

सञ्जी ग्रस्स ... न परलोके परलोकसञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा" ति ?

"इधानन्द, भिक्खु एवंसञ्जी होति — 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सव्यसङ्खारसमयो सन्त्वपिधपिटिनिस्सग्गो तण्हावखयो विरागो निरोधो निव्वानं ति । एवं खो, ग्रानन्द, सिया भिक्खुनो तथा- क रूपो ' समाधिपिटिनाभो यथा नेच पथिवयं पथिवसञ्जी ग्रस्स, न ग्रापिस्म ग्रापोसञ्जी ग्रस्स, न तेर्जास्म तेजोसञ्जी ग्रस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकासानञ्चायतने ग्राकासानञ्चायतनसञ्जी ग्रस्स, न विञ्ञाणञ्चायतने विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकिञ्चञ्ञायतने ग्राकिञ्चञ्ञायतने ग्राकिञ्चञ्ञायतने ग्राकिञ्चञ्ञायतने ग्राकिञ्चञ्ञायतनसञ्जी ग्रस्स, न नेवसञ्जा- १० नासञ्जापतने नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी ग्रस्स, न देधलोके इथलोकसञ्जी ग्रस्स, न परलोके परलोकसञ्जी ग्रस्स, सञ्जी च पन ग्रस्सा' ति ।

७. सारिपुत्तसुत्तं

१. ग्रथ खो आयस्मा आनन्दो येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुप-सङ्क्रिमि; उपसङ्क्रिमित्वा आयस्मता सारिपुत्तेन सिद्धं सम्मोदि । सम्मोद- 15 नीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच –

२. "सिया नु खो, आवुसो सारिपुत्त, भिक्खुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो यथा नेव पथवियं पथिवसञ्जी अस्स, न आपिस्म आपोसञ्जी अस्स, न तेजिस्मि तेजोसञ्जी अस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी अस्स, २० न आकासानञ्चायतने आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाण-ञ्चायतने विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न आकिञ्चञ्जायतने श्राक्षिञ्चञ्जायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेव-सञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इधलोके इधलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ?

"सिया, ब्रावुसी ब्रानन्द, भिक्खुनी तथारूपो समाधिपटि-लाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी बस्स ... पे०... न परलोके परलोकसञ्जी ब्रस्स; सञ्जी च पन ब्रस्सा" ति ।

१. मपारुपो - री०। घ०४-१४

B. 265

३. "यथा कथं पन, ग्राबुसो सारिपुत्त, सिया भिनस्तुनी तथारूपो समाधिपटिलामो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स ... पे०... सञ्जी च पन अस्ता" ति ?

"एकिमिदाहं, श्रावुसो ग्रानन्द, समग्रं इधेव सावित्यग्रं विहरामि

ग्रन्थवनिस्म । तत्याहं तथारूपं समाधि समापिज्ञ यथा नेव पयिवर्यं
पयिवर्यञ्जो ग्रहोसि, न ग्रापिस्म ग्रापोसञ्जी ग्रहोसि, न तेजिस्म
तेजोसञ्जी ग्रहोसि, न वायिस्म वायोसञ्जी ग्रहोसि, न ज्ञाकासानञ्चायतने श्राकासानञ्चायतनसञ्जी ग्रहोसि, न विञ्ञाणञ्चायतने
विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी ग्रहोसि, न शाकिञ्चञ्चायतने न्राकिञ्च
ग्रायतनसञ्जी ग्रहोसि, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी ग्रहोसि, न इवलोके इवलोकसञ्जी ग्रहोसि, न
परलोके परलोकसञ्जी ग्रहोसि, सञ्जी च पन ग्रहोसिं' ति ।

४. "किसञ्जी पनायस्मा सारिपुत्तो तस्मि समये ग्रहोसी" ति ?

"भविनरोधो निट्यानं भविनरोधो निट्यानं ति खो मे, ग्रावुसी, ग्रञ्जा व सञ्जा उपपञ्जित ग्रञ्जा व सञ्जा निरुद्धति । सेय्यथा- पि, ग्रावुसी, सक्तिकिनगस्स झायमामस्स ग्रञ्जा व ग्रञ्ज्व उपपञ्जित ग्रञ्जा व ग्रञ्ज्व उपपञ्जित ग्रञ्जा व ग्रञ्ज्व उपपञ्जित ग्रञ्जा व ग्रञ्ज्व व ग्रञ्जा व ग्रज्जा व ग्रज्ज्ञा व ग्रज्जा व

द्रः झानसुत्तं

१. "सटो च', भिक्खने, भिक्सु होति, नो च सीलना; एवं सो तेनक्षेत्र प्रपरिपूरो होति । तेन तं प्रक्षं परिपूरेतच्यं – 'किन्ताहं सढो च अस्सं, सीलना चा' ति । यतो च सो, भिक्खने, भिक्खु सढो च 25 होति सीलना च, एन सो तेनक्षेत्र परिपूरो होति ।

२ "सद्धो च, भिक्खवे, भिक्खु होति सीखवा च, नो च बहुँ स्मुतो ... पेठ... बहुस्सुतो च, नो च धम्मकथिको ... अम्मकथिको च,

१. में बाबुड़ी - स्वा०, रो०। २-२. निब्बानं - सी०, रो०। ३. स्वा० पोत्यके निर्वे

R. 11

B. 266

्नो च परिसावचरो ... परिसावचरो च, नो च विसारदो परिसाय धम्मं देसेति ... विसारदो च परिसाय धम्मं देसेति, नो च विनयधरो ... विनय-धरो च, नो च ग्रारञ्ञको पन्तसेनासनो ... श्रारञ्ञको च पन्तसेनासनो, नो च चतुन्नं झानानं आभिचेतसिकानं दिद्वधम्मसुखिवहारानं निकाम-लाभी होति श्रकिच्छलाभी श्रकसिरलाभी ... चतुन्नं च झानानं श्राभिचेत- 5 सिकानं दिद्रधम्मसुखविहारानं निकामलाभी होति अकिच्छलाभी अक-सिरलाभी, नो च श्रासवानं खया यनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्रेव धम्मे सयं ग्रभिञ्ञा सन्छिकत्वा उपसम्पन्न विहरति । एवं सो तेनङ्गेन अपरिपुरो होति । तेन तं ग्रङ्गं परिपूरेतव्वं - 'किन्ताहं सद्धो च ग्रस्सं, सीलवा च, बहुस्सुतो च, धम्मकथिको च, परिसावचरो 10 च, विसारदो च परिसाय धम्मं देसेय्यं, विनयधरो च, श्रारञ्ञाको च पन्तसेनासनो, चतुन्नं च झानानं ग्राभिचेतसिकानं दिट्टधम्मसुखिवहारानं निकामलाभी श्रस्सं ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी, ग्रासवानं च खया ग्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव धम्मे सयं ग्रभिञ्जा सच्छि-करवा उपसम्पन्न विहरेय्यं' ति । 15

३. "यतो च खो, भिक्खवे, भिक्खु सद्घो च होति, सीलवा च, बहुस्सुतो च, घम्मकथिको च, परिसावचरो च, विसारदो च परिसाव धम्मं देसेति, विनववरो च, आरञ्जको च पन्तसेनासनो, चतुम्नं च आनानं ग्राभिचेतिसकानं दिट्ठधम्मसुखिवहारानं निकामलाभी होति अिकच्छलाभी अकसिरलाभी, आसवानं च खया ग्रनासवं चेतोविमृत्ति 20 पञ्जाविमृत्ति दिट्ठेव घम्मे सयं अभिञ्जा सिच्छिकत्वा उपसम्पण्ण विहरति; एवं सो तेनञ्जने परिपूरो होति । इमेहि खो, भिक्खवे, दसिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु समन्तपासादिको च होति सञ्चाकारपरिपूरो चा" ति ।

६. सन्तविमोक्ससुत्तं

१. "सद्धो च, भिक्खने, भिक्ख होति, नो च तीलना ... पे०... १५ सीलना च, नो च बहुस्सुतो ... बहुस्सुतो च, नो च घम्मकथिको ... धम्म-कथिको च, नो च परिसावचरो ... परिसावचरो च, नो च वितारदो परिसाय घम्मं देसेति ... विसारदो च परिसाय घम्मं देसेति, नो च

१. ध्रामचेतसिकानं - सी०, रो०। २. परिसावचरे - सी०।

R. 13

B 267

25

विनयधरो ... विनयधरो च, नो च प्रारञ्जको पन्तसेनासनो ... घारज्ञाको च पन्तसेनासनो, नो च ये ते सन्ता विमोक्ता ग्रीतक्कम्म रपे
ग्रारुप्पा ते नायेन फुसित्वा विहरित ... ये ते सन्ता विमोक्ता ग्रीतक्कम्म स्वे
ग्रारुप्पा ते च कायेन फुसित्वा विहरित, नो च ग्रासवानं खया ग्रनास्वं बेतोवियुन्ति पञ्जावियुन्ति विट्ठेव यम्मे सयं ग्रीभञ्जा, सिच्छिकत्वा
उपसम्पञ्ज विहरित । एवं सो तेनङ्गेन अपिरपूरो होति । तेन तं श्रङ्गं
पिरपूरेतव्यं - किन्ताहं सढो च ग्रस्सं, सीलवा च, बहुस्सुतो च, घम्मकिषको च, परिसाववरो च, विसारदो च परिसाय धम्मं देसेच्यं, विनयधरो च, ग्रारञ्जको च पन्तसेनासनो, ये ते सन्ता विमोक्ता ग्रतिककम्म
रूपे ग्रारुप्पा ते च कायेन फुसित्वा विहरेव्यं, ग्रासवानं च स्या ग्रनासवं
चेतोवियुन्ति पञ्जावियुन्ति विट्ठेव घम्मे स्वयं ग्रीभञ्जा सिच्छकत्वा
उपसम्पञ्ज विहरेत्यं ति ।

२. "यतो च सो, भिक्खवे, मिक्यु सहो च होति, सीलवा च, बहुस्सुतो च, धम्मकथिको च, परिसायवरो च, विसारदो च परिसाय । धम्म देसेति, बिनयधरो च, ग्रार्ञ्ञको च पन्तसेनासनो, ये ते सन्ता विमोक्या ग्रतिकम्म रुपे शास्त्रणा ते च कायेन फुसित्वा विहरति, ग्रास्वानं च खया ग्रनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति दिहेव धम्मे सर्य ग्रिसञ्जा सच्छित्रत्वा उपसम्पञ्ज विहरति; एवं सो तैनङ्गेन परिपूरी होति । इमेहि यो, भिक्यवे, दसिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्यु समन्त-20 पासादिको च होति सख्वाकारपरिपूरो चा" ति ।

१०. विज्जासुतं

१. "सद्धो च, भिक्तवं, भिक्तवु होति, नो च सीलवा । एवं सो तेनङ्गेन ग्रमरिपूरो होति । तेन तं ग्रङ्ग परिपूरेतव्वं – 'किन्तार्हं सद्धो च ग्रस्सं सीलवा चा' ति । यतो च खो, भिक्खवं, भिक्लु सद्धो च होति, सीलवा च, एवं सो तेनङ्गेन परिपूरो होति ।

२. "सदो च, मिनसबे, मिनसु होति सीलवा च, नो च बहुस्सुतो ... बहुस्सुतो च, नो च धम्मकथिको ... पे०.. धम्मकथिको च, नो च पिरमावचरो च, गो च विसारदो परिसाय धम्मं देसेति .. विनारदो च परिसाय धम्मं देसेति .. विनारदो च परिसाय धम्मं देसेति ... विनारदो च परिसाय धम्मं देसेति ... विनारदो च परिसाय धम्मं देसेति ... विनायदो ... विनयपरो

१ विमोत्ता - सी०, री०। २ पत्तित्वा - सी०।

१०.५.१

च, नो च म्रनेकबिहितं पुब्बेनिवासं ग्रनुस्सरित ... पुब्बेनिवासं म्रनुस्सरित, नो च दिव्येन चक्खुना विसुद्धेन ग्रतिक्कन्तमानुसकेन ...पे०... यथा-कम्मूपगे सत्ते पजानाति दिव्येन च चक्खुना विसुद्धेन ग्रतिक्कन्तमानुसकेन ... पे यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति, नो च ग्रासवानं खया ... पे सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । एवं सो तेनङ्गेन श्रपरिपूरो होति । 5 तेन तं श्रङ्गं परिपूरेतव्वं – 'किन्ताहं सद्धो च श्रस्सं, सीलवा च, वहुस्सुतो च, धम्मकथिको च, परिसावचरो च, विसारदो च परिसाय धम्म देसेय्यं, विनयधरो च, ग्रनेकविहितं च पृथ्वेनिवासं ग्रनुस्सरेय्यं ... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानेय्यं, ग्रासवानं च खया ... पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पण्ण विहरेय्यं' ति ।

३. "यतो च खो, भिक्खवे, भिक्खु सद्धो च होति, सीलवा च, बहस्सतो च, धम्मकथिको च, परिसावचरो च, विसारदो च परिसाय धम्मं देसेति, विनयधरो च, ग्रनेकविहितं च पुट्वेनिवासं अनुस्सरित, सय्यथीदं - एकं पि जाति है पि जातियों ... पे इति साकारं सजहेसं ग्रनेकविहितं पुब्वेनिवासं श्रनुस्सरित, दिब्वेन च चक्खुना विसुद्धेन ग्रति-क्कन्तमानुसकेत ... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति, श्रासवानं च खया ग्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिहेव धम्मे सयं ग्रभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पण्ण विहरति । एवं सो तेनङ्गेन परिपूरो होति । इमेहि, खो, भिक्खवे, दसहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु समन्तपासादिको च होति सब्बाकारपरिपूरो चा" ति। 20

ग्रानिसंसवग्गो पठमो

R. 1

B. 258. R. 15

10

तस्सुद्दानं

किमत्यियं चेतना च', तयो उपनिसा पि च'। समाधि सारिपुत्तो च, झानं³ सन्तेन विज्जया ति ॥

२. नाथवग्गो

१. सेनासनसूत्तं

१. "पञ्चङ्गसमन्नागतो, भिनलवे, भिन्तु पञ्चङ्गसमन्नागतं सेनासनं सेवमानो भजमानो निचरस्सेव यासवानं खया ग्रनासवं चेतो-

१. सील - सी०, स्या०, रो ० । २--२. उपनिक्षा धानन्द पञ्चमं - सी०, स्या०, रो॰। ३. सदो - सी॰, स्था॰, रो॰।

विमुत्ति पञ्ञाविमुत्ति दिद्वेव घम्मे सयं ग्रभिञ्ञा सच्छिकत्वा उप-सम्पन्न विहरेग्य ।

२. "कथं च, भिक्तवे, भिक्तु पञ्चङ्गसमन्नागतो होति ? इव, भिनखने, भिनसु सद्दो होति; मद्दहति तथागतस्स बोर्षि – 'इति s पि सो भगवा . पेo.. भगवा ति; ग्रप्पावाधी होति भ्रप्पातङ्को, सम-वेपानिनिया गहणिया समन्नागतो नातिसीताय नाच्चुण्हाय मज्ज्ञिमाय पद्मानक्खमाय; यसठो होति ग्रमायावी, यथाभूतं ग्रतानं ग्राविकत्ता सत्यरि वा विञ्नूसु वा सन्नह्मचारीसु; श्रारद्वविरियो विहरित, श्रकुसलानं धम्मानं वहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय; थामवा वङ्हपरक्कमो य्रनिकिसत्तवृरो कुसलेसु वम्मेसु; पञ्जवा होति, उदयत्य-गामिनिया पञ्जाय समझागतो अस्याय निव्वेधिकाय सम्मा दुनसक्वय-गामिनिया । एवं खो, मिनखवे, भिनसु पञ्चङ्गसमदागतो होति ।

३. "क्यं च, भिक्खवे, मेनामनं पञ्चङ्गसमन्नागतं होति ? इय, भिक्तवे, सेनासनं नातिदूरं होति नाच्चासन्नं गमनागमनसम्पन्नं 15 दिवा अप्पाक्तिणां रित्त अप्पसद्दं अप्पनिन्धोसं अप्पडंसमकसवातातप-सिरिसपसम्जन्सं'; तिस्म खो पन सेनासने विहरन्तस्स ग्रप्पकसिरेन' जप्पज्जन्ति चीवरिषण्डपातसेनासन्गिलामप्पञ्चयभेसञ्जपरिक्याराः; तर्सि को पन सेनासने येरा भिक्यू विहरिन्त बहुस्सुता श्रागतागमा धम्मवरा विनयवरा मातिकायरा; ते कालेन काल उपसङ्क्षित्वा शिपुच्छित परिपञ्हित – 'इदं, मन्ते, कथं, इमस्य को ग्रत्यो' ति; तस्य ते ग्रायस्मन्तो ग्रविवटं चेव विवरन्ति ग्रनुत्तानीकतं च उत्तानि करोन्ति अनेकविहितेसु च कह्याठानियेसु^{*} वम्मेसु कह्यं पटिविनोदेन्ति । एवं स्रो, भिक्तवं, सेनासनं पञ्चङ्गसमन्नागतं होति । पञ्चङ्गसमन्नागतो सो, मिनसर्वे, भिनस्तु पञ्चङ्गसमन्नागतं सेनासनं सेवमानो भजमानो B 200 25 निचरस्तेव ग्रामबानं मया .. पेo . मच्छिकत्वा उपसम्पज्ज बिहे-

१ प्रवित्ता - स्याट, रोट । २ ० वाद्या एमरीमुपसम्बन्धं - म० । रै प्रथमितित - स्वा०, री० । ४ वह्महानिवेनु - स्वा०; बङ्गाहानिवेनु -रो∘ ।

20

25

R. 17

n. 270

२. पञ्चङ्गसुत्तं

- १. "पञ्चङ्गियप्पहीनो, भिनस्तन, भिनस्तु पञ्चङ्गसमन्नागतो इमस्मि घम्मिनये 'केवली वृसितना उत्तमपुरिसो' ति बुच्चित । क्यं न, भिनस्तने, भिनस्तु पञ्चङ्गिविप्पहीनो होति ? इध, भिनस्तने, भिनस्तो कामच्छन्द्रो पहीनो होति, व्यापादो पहीनो होति, थीनमिद्धं पहीनं होति, उद्यच्चकुन्यु पहीनं होति, विचिक्चि पहीनं होति । 5 एवं सो, भिनस्तने, भिनस्तु पञ्चङ्गिविपहीनो होति ।
 - २. "क्यं च, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चङ्गसमन्नागतो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खू ग्रसेखेन सीलक्खन्येन समन्नागतो होति, ग्रसेखेन समन्नागतो होति, ग्रसेखेन पञ्चाक्खन्येन समन्नागतो होति, ग्रसेखेन पञ्चाक्खन्येन समन्नागतो होति, ग्रसेखेन विमुत्तिन् 10 ज्ञाणदस्सनक्खन्येन समन्नागतो होति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चङ्गसमन्नागतो होति ।
 - ३. "पञ्चङ्गिवण्महीनो खो, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चङ्गसमन्नागतो इमिस्म घम्मविनये 'केवली वृसितवा उत्तमपुरिसो' ति वृच्चिति । "कामच्छन्दो च व्यापादो, थीनिमिद्धं च भिक्खुनो । उद्धच्चं विचिक्च्छा च, सब्बसो व न विज्जिति ।। "असेखेन च सीलेन, असेखेन समाधिना । विमृत्तिया च सम्पन्नो, ञाणेन च तथाविघो ।। "स वे पञ्चङ्गसम्पन्नो, पञ्च' ग्रङ्गे विवज्जयं । इमिस्मि धम्मविनये, केवली इति वृच्चती" ति ।।

३. संयोजनसूत्तं

१. "दसयिमानि, भिक्खवे, संयोजनानि । कतमानि दस ? पञ्चोरम्भानियानि संयोजनानि । फज्मुद्धम्मानियानि संयोजनानि । कतमानि एञ्चोरम्भानियानि संयोजनानि । सक्कायविद्धि, विजिक्किल, सीजव्वतपरामासो, काम्ब्ल्ल्स्दो, व्यापादो – इमानि पञ्चोरम्भानियानि संयोजनानि ।

१. यिनमिद्धं - म० । २-२. पञ्चङ्गानि - स्या० । ३. सवे इमस्मि स्या० ।

. 18

R. 211

२. "कतमानि पञ्चुद्धम्भागियानि संयोजनानि ? स्परागे, ग्रस्त्परागो, मानो, उद्बन्तं, ग्रविज्जा – इमानि पञ्चुद्धम्मागियानि संयोजनानि । इमानि सो, भिक्सवे, दस संयोजनानी" ति ।

४. चेतोखीलसुत्तं

 "यस्स कस्सचि, भिक्खवे, भिक्खुस्स वा भिक्सुनिया वा पञ्च चेतोसीला' अपहीना पञ्च चेतसोविनियद्धा असमुच्छिन्ना, तस्स या रित्त वा दिवसो वा आगच्छिति हानियेव पाटिकह्ना कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धिः।

२. "कतमस्स पञ्च चेतोखीला ग्रण्यहोना होन्ति ? इप्त, भिन्छवे, भिन्स्यु सत्यरि कह्निति विचिकिच्छिति नाधिमुच्चिति न सम्पन्धः ग्रीविति । यो स्रो, भिन्छवे, भिन्स्यु सत्यरि कह्निति विचिकिच्छिति नाधिमुच्चिति न सम्पसीदिति, तस्स चित्तं न नमिति ग्रातप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पद्यानाय । यस्स चित्तं न नमिति ग्रातप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पद्यानाय । एसमस्तायं पटमो चेतोखीलो ग्रप्यहीनो होति ।

इ. "पुन च परं, भिक्सवे, मिक्स घम्मे कह्विति ... पे०... सर्श्वे कह्विति ... पे०... सर्श्वे कह्विति ... पेक्स कह्वित ... पेक्स क्षेत्र क्षित्वाती ... पेक्स क्षेत्र क्षित्वाती ... पेक्स क्षेत्र क्ष

भक्तमम्स पञ्च चेत्रसोविनिवन्धा ग्रसमुन्धिन्ना होन्ति?
 इस, मिक्सवे, निक्खु कामेसु अवीतरानो होति अविगतन्छन्दो ग्रविगत पेमो अविगतपिपामो अविगतपिळाहो अविगततण्हो । यो सो, मिक्खवे, मिक्सु कामेसु अवीतरानो होति अविगतन्छन्दो अविगतपमो अविगत पेपासो अविगतपिळाहो अविगततण्हो, तस्स चित्तं न नमति आतप्पाप

१. चेत्रीखिला -स्या०, रो० । २. वृद्धि -स्या० ।

१०.२.४] चेतोक्षोतसुत्तं ११३ श्रनुयोगाय सातज्जाय पघानाय । यस्स चित्तं न नमति श्रातप्पाय श्रनु-

योगाय सातच्चाय पधानाय, एवमस्सायं पठमो चेतसोविनिवन्धो ग्रसमुच्छिन्नो होति । ५. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु काये ग्रवीतरागो होति

... पे०... रूपे अवीतरागो होति... पे०... यावदत्यं उदरावदेहकं भुञ्जित्वा क सेय्यसुखं पस्तसुखं मिद्धसुखं अनुयुत्तो विहरित ... श्रञ्जतरं देविनिकायं पणिधाय ब्रह्मचिरयं चरित — 'इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा तपेन वा ब्रह्मचिरयं चरित — 'इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा तपेन वा ब्रह्मचिरयं चरित — विहर्सामि देवञ्जतरो वा' ति । यो सो, भिनखं , भिनखं अञ्जतरं देविनिकायं पणिधाय ब्रह्मचिरयं चरित — 'इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा तपेन वा ब्रह्मचिरयेन वा देवो वा भविस्सामि 10 देवञ्जतरो वा' ति, तस्त चित्तं न नमित श्रातप्पाय अनुयोगाय सातः च्चाय पधानाय । यस्स चित्तं न नमित श्रातप्पाय अनुयोगाय सातः प्रानाय पधानाय । यस्स चित्तं न नमित श्रातप्पाय अनुयोगाय सातः प्रानाय पधानाय । यस्स चित्तं न नमित श्रातप्पाय अनुयोगाय सातः च्चाय पधानाय, एवमस्तायं पञ्चमो चेतसोविनिवन्धो असमुच्छिन्नो होति । इमस्स पञ्च चेतसोविनिवन्धा असमुच्छिन्ना होन्ति ।

R. 19

B. 272

६. "यस्स कस्सचि, भिक्खवे, भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा 15 इम पञ्च चेतोखीला ग्रप्पहीना इमे पञ्च चेतसोविनिबन्धा ग्रसमुच्छिन्ना, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा ग्रागच्छिति हानियेव पाटिकङ्का कुसलेसु अम्मेसु नो बुद्धि ।

"संय्यथापि, भिक्खवे, काळपक्खे चन्दस्स या रक्ति वा दिवसो वा म्रागच्छिति, हायतेव वण्णेन हायित मण्डखेन हायित आभाय हायित 20 म्रारोहपरिणाहेन; एवमेन खो, भिक्खवे, यस्स कस्सचि भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा इमे पञ्च चेतोखीला अप्पहीना इमे पञ्च चेतसोविनिबन्धा असमुज्छिन्ना, तस्स या रक्ति वा दिवसो वा म्रागच्छिति हानियेव पाटिकङ्क्षा कृसलेसु घम्मेसु नो वृद्धि ।

७. "यस्स कस्सचि, भिनखदे, भिनखुस्स वा भिनखुनिया वा 25 पञ्च चेतोखीला पहीना पञ्च चेतसोविनिवन्था सुसमुच्छिना तस्स या रत्ति वा दिवसो वा श्रागच्छित वृद्धियेव पाटिकङ्का क्रुसलेसु धम्मेसु नो परिहानि ।

प्रमाणकार प्रत्य चेतोबीला पहीना होन्ति ? इघ,
 भिक्खवे, भिक्ख सत्यरि न कङ्कृति न विचिकिच्छति, श्रिधमुच्चिति ३०
 १. हमुच्छिता – स्वा०. ते० ।

Hox-4X

B. 271

सम्पसीदिति । यो सो, भिक्तवे, भिक्त् मत्यरि न कह्निति न विचि-किच्छिति ग्रिषिमुच्चिति सम्पसीदिति, तस्स चित्तं नमिति ग्रातप्पाय अनुः योगाय सातच्चाय प्यानाय । यस्म चित्तं नमिति ग्रातप्पाय ग्रनुयोगाय मातच्चाय प्यानाय, एवमस्सायं पठमो चेतोस्नीलो पहीनो होति ।

ह. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु धम्मे न कद्भृति ... पे०.. मन्द्वे न कद्भृति ... पेक्स्याय न कट्भृति ... प्रव्रह्मचारीसु न क्रुपितो होति ग्रतमनो न ग्राहतिचत्तो न खीलजातो । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु मत्रह्मचारीसु न कृपितो होति ग्रतमनो न ग्राहतिचत्तो न खीलजातो, तस्म चित्तं नमित ग्रातप्पाय ग्रनुयोगाय सातच्याय पद्यानाय । यस्स । जित्तं नमित ग्रातप्पाय ग्रनुयोगाय सातच्याय पद्यानाय । यस्स । जित्तं नमित ग्रातप्पाय ग्रनुयोगाय सातच्याय पद्यानाय, एवमस्साय पत्र्यमो चेतोखीलो पहीनो होति । इमस्स पत्र्य चेतोखीला पहीना होन्ति ।

१०. "कतमस्य पञ्च चेतसोविनिबन्या सुममुच्छित्रा होन्ति ? इस, मिक्चने, मिक्चु कामेमु बीतरागो होति विगतच्छन्दो विगतपेमो । । । विगतपासो विगतपिद्याहो विगततप्हो । यो सो, मिक्चने, मिक्चु कामेसु बीतरागो होति विगतच्छन्दो विगतपेमो विगतपिपासो विगतपिद्यासो विगतपिद्यासो विगतपिद्यासो विगतपिद्यासो विगतपिद्यासो विगतप्ति । यस्म वित्तं नमित ग्रातप्याय अनुयोगाय सातच्चाय प्रयानाय । यस्म चित्तं नमित ग्रातप्याय अनुयोगाय सातच्चाय प्रयानाय, एवमस्माय पठमो चेतसोविनिवन्यो सुममुच्छित्रो होति ।

29 ११. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्ख काये चीतरागी होति . प० रूपे चीतरागी होति प० न यानदत्यं उदरावदेहरू मृज्जित्वा मेथ्यमुख पत्ममुल मिळ्नुख अनुयुत्तो विहरति, न अञ्जतर देवनिवाय पणिवाय ब्रह्मचिरिय चरित — 'इमिनाह मीलेन वा बतेन वा तपेन वा बहारियोन ता देवो वा भिवस्मामि देवञ्जारारो वा' ति । यो थे। मिन्सने, भिक्कु न अञ्जतर देवनिकाय पणिवाय पे०. देवञ्जातरो वा ति, तस्स वित्त नमित आतप्पाय अनुयोगाय सातच्वाय पर्यानाप । यम्म चित्त नमित आतप्पाय अनुयोगाय सातच्वाय पर्यानाप, प्रमानाम पञ्चा केनमोविनिवस्यो मुसमुच्छित्रो होति । इमस्स पञ्च चेततोविनिवस्या मुसमुच्छित्रो होति । इमस्स

१२. "यस्म वस्सचि, मिक्खवे, मिक्खुस्स वा मिक्खुनियां बा

R. 21

इमें पञ्च चेतोखीला पहीना इमे पञ्च चेतसोविनिवन्या सुसमुच्छिन्ना, तस्सा या रत्ति वा दिवसो वा ग्रागच्छति वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानि ।

"सेय्यथापि, भिक्खने, जुण्हपवखे चन्दस्स या रित्त वा दिवसो वा आगच्छिति, वहुतेव वण्णेन वहुति मण्डलेन वहुति आभाय वहुति अ
आरोहपरिणाहेन; एवमेव खो, भिक्खने, यस्स कस्सचि भिक्खुस्स वा
भिक्खुनिया वा इमे पञ्च वेतोखीला पहीना इमे पञ्च चेतसोविनिवन्धा
सुसमुच्छित्रा, तस्स या रित्त वा दिवसो वा आगच्छिति वृद्धियेव पाटिकङ्खाः
कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानी" ति ।

५. श्रप्पमादसुत्तं

- १. "यावता, भिक्खवे, सत्ता अपदा वा हिपदा वा चतुप्पदा : वा बहुप्पदा वा रूपिनो वा अरूपिनो वा सञ्ज्ञिनो वा असञ्ज्ञिनो वा नेवसञ्ज्ञिनासञ्ज्ञिनो वा, तथागतो तेसं अग्गमक्खायित अरहं सम्मा-सम्बुद्धो; एवमेव खो, भिक्खवे, ये केचि कुसला धम्मा, सब्बे ते अप्पमादम्लका अप्पमादसमीसरणा । अप्पमादो तेसं अग्गमक्खायित ।
- २. "सेय्यथापि, भिवखने, यानि कानिनि जङ्गलानं" पाणानं पदजातानि, सन्वानि तानि हित्यपदे समोघानं गच्छन्ति, हित्यपदे तेसं अग्गमक्खायित, यदिदं महन्तत्तेन; एवमेव खो, भिक्खने, ये गेनि कुसला अम्मा, सन्त्रे ते अप्पमादमूलका अप्पमादसमोसरणा । अप्पमादो तेसं अग्गमक्खायित ।
 - इ. "संव्यथापि, भिक्खवे, कूटागारस्स या काचि गोपानिसयो १० सब्बा ता कूटक्नमा कूटिनला कूटसमोसरणा, कूटो तासं अन्गमक्खायति; एवमेन खो, भिक्खवे, ये केचि कुसला घम्मा, सब्बे तो अप्पमादमूलका अप्पमादसमोसरणा । अप्पमादो तेसं अन्यमक्खायति ।
 - ४. "सेट्यपापि, भिनस्रवे, ये केचि मूलगन्या, काळानुसारियं तेसं अगमनस्रायति; एवमेव स्रो भिनस्रवे ... पे०... अप्पमादो रोसं १० अगमनस्रायति ।

D. 274, R. 22

ti

१. तेरां धम्मानं - सी०, रो० । २. जङ्गमानं - मी० । व. मूर्ट - स्था०, शे० ।

R 23

- ४. "सेय्यथापि, भिक्खवे, ये केचि सारगन्धा, लोहितचन्दर्ग तेसं ग्रग्गमक्खायति; एवमेव सो भिक्खवे ... पे०... ग्रप्पमादो तेसं ग्रग्गमक्खायति ।
- ६. "सेय्ययापि, भिक्खवे, ये केचि पुष्फगन्दा, वस्सिकं तेर्षे ग्रगगमक्खायति; एवमेव खो भिक्खवे ... पे०... ग्रप्पमादो तेसं ग्रगग-मक्वायति ।
 - ७. "सेय्यथापि, भिक्सवे, ये केचि खुद्दराजानो', सब्वे ते रञ्जो चक्कवत्तिस्स अनुयन्ता भवन्ति', राजा तेसं चक्कवत्ती ग्रग्गमक्सायति; एवमेव सो, भिक्सवे ... पे०... अप्पमादो तेसं अग्गमक्सायति ।
- प्तः "संय्ययापि, भिक्खवे, या काचि तारकरुपानं पभा, सब्बा ता चन्दप्पभाय कलं नाग्धन्ति सोळांस, चन्दप्पभा तासं ग्रग्गमक्खायिति; एवमेव सो, भिक्खवे ... पे०... ग्रप्पमादो तेसं ग्रग्गमक्खायिति ।
 - "संय्ययापि, भिक्खवे, सरदसमये विद्धे विगतवलाहके देवे ग्रादिच्चो नमं ग्रन्भुस्सक्कमानो' सत्यं ग्राकासगतं तमगतं ग्रिभिविहच्च
 भासते च तपते च विरोचित च; एवमेव खो, भिक्खवे ... पे०... ग्रण्य-मादो तेसं ग्रामामकायित ।
 - १०. "सेय्यथापि, भिक्सवे, या काचि महानदियो, सेय्यथीदं -गङ्गा, यमुना, अचिरवती, सरम्, मही, सव्वा ता समृदङ्गमा समृद्दिन्ना समृद्द्योणा समृद्द्यवभारा, महासमृद्दो तास ग्रग्यमक्खायति; एवमेव थो, भिक्सवे, ये केचि कुसला धम्मा, सव्ये ते ग्रप्यमादमूलका ग्रप्यमाद-समोसरणा। ग्रप्यमादो तेस ग्रग्यमक्खायती" ति ।

६. श्राहुनेय्यसुत्तं

१. "दसियमे, भिनंखवे, पुग्गला ब्राहृतेच्या पाहुनेच्या दिन्छ-णेय्या प्रन्जलिकरणीया ब्रनुत्तर पुञ्जनखेत लोकस्स । कृतमे दस ? तयागतो ब्रग्ह सम्मासम्बुद्धो, पञ्चेकबुद्धो, उभतोभागविमुत्तो, पञ्जा-विसुत्तो, कायमिल्ल, दिट्टिप्पत्तो, मदाविमुत्तो, सद्धानुसारी, धम्मानुसारी,

रै हृद्दराजानो - सी०, रो०, शृह्दराजा - स्था०। २ वतन्ति - म्या०। ३ सर्न्यु समुक्तमानो - सी०, रो०। ४ पन्येवसम्बुद्धो - स्या०, रो०।

В. /

25

गोत्रभ् - इमे खो, भिनखवे, दस पुग्गला श्राहुनेय्या ... पे०... श्रनुत्तरं पुञ्जक्खेतां लोकस्सा" ति ।

७. पठमनायसूत्तं

- १. "सनाया, भिक्खवे, विह्र्रथ, मा अनाया । दुक्खं, भिक्खवे, अनायो विह्र्रति । दसियमे, भिक्खवे, नायकरणा धम्मा । कत्तमे दस ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंवृतो ⁵ विह्र्रति आचारगोचरसम्पन्नो अणुमत्तेषु वज्जेषु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु । यं पि, भिक्खवे, भिक्ख सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु , अयं पि धम्मो नायकरणो ।
- २. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख् बहुस्सुतो होति सुत्वधरो सुत्तसित्रचयो, ये ते धम्मा ब्रादिकत्याणा मञ्ज्ञकत्याणा परियोसान-कत्याणा सात्वं सत्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं ब्रभि-वर्वन्त, तथारूपास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेनिखता दिट्टिया सुप्पटिनिद्धा । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु बहु-स्सुतो होति ... पे०... दिट्टिया सुप्पटिनिद्धा, ब्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।
- ३. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु कल्याणिमत्तो होति कल्याण-सहायो कल्याणसम्पवङ्को । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु कल्याणिमत्तो होति कल्याणसहायो कल्याणसम्पवङ्को, ग्रयं पि धम्मो नाधकरणो ।
- ४. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खु सुवचो होति सोवनस्सकरणेहि धम्मेहि समझागतो, खमो पदक्खिणग्गाही अनुसासनि । यं पि, भिक्खने, भिक्खु सुवचो होति ... पे०... अनुसासनि, अयं पि धम्मो नाथकरणो ।
- ५. "पुत च परं, भिक्खवे, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चावचानि किन्दूरणीयानि, तत्थ दक्खो होति अनलसो तत्रूपायाय वीमंसाय समन्नापतो, अलं कातुं अलं संविधातुं। यं पि, भिक्खवे, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीनं ... पे०... अलं कातुं अलं संविधातुं, अयं पि धम्मो नायकरणो।
- ६. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु धम्मकामो होति पियसमुदा-हारो, स्रभिधम्मे स्रभिविनये उळारपामोज्जो । यं पि, भिक्खवे,

१-१. सारवा सञ्जना - सी० । २. धता - स्या०, रो० । ३. उळारपामुज्जो -

भिनलु धम्मकामी होति पियसमुटाहारो, ग्रिभियम्मे श्रिभिविनये उळार-पामोज्जो, ग्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

- ७. "पुन च परं, भिवल्लवे, भिक्त् ग्रायद्विविरियो विहरिति अकुसलानं धम्मानं पहानाय, कुमलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा इ व्ल्ह्परकामो ग्रानिनिलल्लघुरो कुसलेलु धम्मानु । यं पि, भिक्लवे, भिक्लु आरद्विविरियो विहरित अकुसलानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दल्ह्परक्कमो ग्रानिक्लित्तघुरो कुसलेलु धम्मेनु, अप्र पि धम्मो नायकरणो ।
- म. "पुन च परं, भिक्तवं , भिक्त् सन्तुट्ठो होति इतरीतरचीवर-10 पिण्डपातसेनासनिग्लानप्पच्चयभेसज्जपरिल्खारेन । यं पि, भिक्तवं, भिक्त् सन्तुट्ठो होति इतरीतरचीवरिण्डपातसेनासनिग्लानप्पच्चय-भेसज्जपरिक्तारेन, ग्रयं पि धम्मो नायकरणो ।
 - १. "पुन च परं, भिष्यत्वे, भिष्यतु सितमा होति परमेन सितः नेपक्केन समझागतो चिरकतं पि चिरमासितं पि सिरता अनुस्सिरिता । उ य पि, भिक्तवे, भिक्यतु सितमा होति परमेन सितनेपक्केन समझागतो चिरकतं पि चिरमासितं पि सिरता अनुस्सिरिता, अयं पि घम्मो नाय-करणो ।
 - १०. "पुन च परं, भिक्सवे, भिक्त्वु पञ्जाबा होति उदयत्यगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो अरियाय निट्येधिकाय सम्मा दुवलव्यवगामिनिया। य पि, भिक्सवे, भिक्तु पञ्जाबा होति उदयत्यगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो अरिवाय निट्येधिकाय सम्मा दुवलवस्यगामिनिया, ग्रयं पि धम्मो नायकरणो ।

"सनाया, भिक्त्यवे, विहरल, मा प्रनाया । दुक्खं, भिक्ख^{वे,} अनायो विहरित । इमे सो, भिक्खवे, दस नायकरणा धम्मा" ति ।

८. दुतियनायसुसं

१. एव में तुतं। एकं नमयं मगवा तावित्ययं विहर्तत जेतवने प्रनायिषिडवस्स ग्रारामे। तत्र तो भगवा मिनव्यू ग्रामन्तेसि — "मिनवयो" ति। "नदन्ते" ति ते भिनव्यू भगवतो पञ्चस्तोसु । भगवा, एतदवोच —

R. 26

२. "सनाथा, भिनखने, निह्तस्य, मा अनाथा । दुनखं, भिनखने, अनाथो विहरित । दसियमे, भिनखने, नाथकरणा धम्मा । कतमे दस ? इप, भिनखने, भिनख सीलना होति ... पे०... समादाय सिनखित सिनखा-पदेसु । 'सीलना नतायं भिनखु पातिमोनखसंवरसंनुतो निहरित आचार-गोनरसम्पन्नो अणुमत्तेसु नज्जेसु भयदस्सानी, समादाय सिनखित सिनखा- पदेसू ति थेरा पि नं भिनखू नत्तव्वं अनुसासितव्वं मञ्ज्ञान्ति, मिज्ज्ञमा पि भिनखू ... नना पि भिनखू नत्तव्वं अनुसासितव्वं मञ्ज्ञान्ति । तस्स थेरानुकम्पितस्स मज्ज्ञिमानुकम्पितस्स ननानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकङ्खा कुसलेसु धम्मेगु, नो परिहानि । अयं पि धम्मो नाथकरणो ।

३. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु बहुस्सुतो होति ... पे०... 10 विद्विया सुप्पटिविद्धा । 'बहुस्सुतो वतायं भिक्खु सुतधरो सुतसिन्नच्यो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मञ्ज्ञेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेविद्धता विद्विया सुप्पटिविद्धा' ति यरा पि नं भिक्खू वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्ज्ञन्ति, 15 मिक्सा पि भिक्खू ... नवा पि भिक्खू वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्ज्ञन्ति । तस्स थेरानुकम्पितस्स मञ्ज्ञिमानुकम्पितस्स नवानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मोसु, नो परिहानि । अयं पि धम्मो नायकरणो ।

४. "गुन च परं, भिनस्वने, भिनस्व कल्याणिमत्तो होति कल्याण- 20 सहायो कल्याणसम्पवङ्को । 'कल्याणिमत्तो वतायं भिनस्व कल्याण- सहायो कल्याणसम्पवङ्को' ति बेरा पि नं भिनस्व वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्ज्ञान्ति, मण्डिमा पि भिनस्व ... नवा पि भिनस्त वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्ज्ञान्ति, विस्त वेरानुकम्पितस्त मण्डिमानुकम्पितस्त नवानुकम्पिनस्त स्व वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु, नो परिहानि । अर्थ पि धम्मो 25 नायकरणो ।

५. "पुन च परं, भिन्छवं, भिन्धं सुवचो होति सोवचस्सकरणेहि घम्मेहि समन्नागतो, खमो पदिन्छणग्गाही अनुसासीन । 'सुवचो वतायं भिन्छं सोवचस्सकरणेहि घम्मेहि समन्नागतो, खमो पदिन्छणग्गाही अनुसासीन' ति थेरा पि नं भिन्छं वत्तव्वं अनुसासितव्वं मञ्जान्त, 50 प्र.27

R., 28

मज्झिमा पि भिक्खू .. नवा पि भिक्खू वत्तव्यं श्रनुसासितव्यं मञ्जनित । तस्स थेरानुकम्पितस्स मज्ज्ञिमानुकम्पितस्स नवानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकह्ना कुसलेसु धम्मेसु, नो परिहानि । ऋयं पि घम्मो नाथकरणो ।

६. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चावचानि किद्धरणीयानि, तत्य दक्खो होति अनलसो, तत्रूपायाय वीमंताय समन्नागतो, अलं कातुं अलं संविधातुं । 'यानि तानि सब्रहा-चारीन उच्चावचानि किङ्करणीयानि, तत्य दक्खो वतायं भिक्खु श्रनलसी, तत्रृपायाय वीमंसाय समन्नागतो, ग्रलं कातुं ग्रलं सविघातुं' ति थेरा पि नं भिक्कू वत्तव्वं ग्रनुसासितव्वं मञ्ञनित, मिन्झमा पि भिक्क् ... नवा 10 पि भिक्सू वत्तव्वं ग्रनुसासितव्वं मञ्जन्ति । तस्स थेरानुकम्पितस्स मिन्झिमानुकिम्पतस्स नवानुकिम्पतस्स वृद्धियेव पाटिकह्या कुसलेसु घम्मेसु, नो परिहानि । ग्रयं पि घम्मो नायकरणो ।

७. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्स धम्मकामी होति पिय-समुदाहारो, श्रीभधम्मे श्रीभविनये उळारपामोज्जो । 'धम्मकामो वतायं 15 भिक्ख िपयसमुदाहारो, ग्रिभघम्मे ग्रिभिवनये उळारपामोज्जो' ति थेरा पि नं भिनलू वत्तव्वं ग्रनुसासितव्वं मञ्जन्ति, मज्ज्ञिमा पि भिनलू . नवा पि भिक्सू वत्तव्यं ग्रनुसासितव्यं भञ्जन्ति । तस्स थैरानुकम्पि-तस्त मिन्झमानुकम्पितस्स नवानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु, नो परिहानि । त्रयं पि धम्मो नायकरणो ।

पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु आरद्धविरियो विहरित यकुसलान धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, धामवा दन्हपरक्कमो ग्रनिक्लित्तवुरो कुसलेसु धम्मेसु 'ग्रारद्वविरियो वतायं भिक्सु विहरित श्रकुसलानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं जपसम्पदाय, थामवा दब्हपरक्कमो ग्रनिक्तित्तत्त्वुरो कुसलेसु धम्मेसू ²⁵ ति बेरा पि नं भिक्लू वत्तव्वं अनुसासितव्वं मञ्ञानित, मज्झिमा पि भिक्लू .. नवा पि भिक्कू वत्तव्य अनुसासितव्य मञ्जन्ति । तस्स येरानुः कम्पितस्स मृज्ञ्जिमानुकस्पितस्स नवानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकह्ना कुसलेमु धम्मेसु, नो परिहानि । ग्रय पि घम्मो नायकरणो ।

६ "पुन च पर, भिक्लवे, भिक्लु सन्तुट्टो होति इतरीतरचीवरso पिण्डपातसेनासनगिनानप्पञ्चयमेसज्जपरिक्खारेन । 'सन्तुट्टी वर्तार्म

B. 279

भिनंसु इतरीतरचीवरिषण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपरिनस्तारेना' तिं थेरा पि नं भिनस् वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्ज्ञन्ति, मण्डिमा पि भिनस् ... नवा पि भिनस् वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्ज्ञन्ति । तस्सं थेरा-नुकम्पितस्स मण्डिमानुकम्पितस्स नवानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मोसु, नो परिहानि । अयं पि धम्मो नाथकरणो ।

१०: "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खु सितमा होति परमेन सित
नेपक्केन समन्नागतो, चिरकतं पि चिरभासितं पि सरिता अनुस्सरिता।
'सितमा बतायं भिक्खु परमेन सितनेपक्केन समन्नागतो, चिरकतं पि

चिरभासितं पि सरिता अनुस्सरिता' ति थेरा पि नं भिक्खू वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्ज्ञान्ति, मज्ज्ञिमा पि भिक्खू ... नवा पि भिक्खू वत्तव्यं 10

अनुसासितव्यं मञ्ज्ञान्ति । तस्स थेरानुकम्पितस्स मज्ज्ञिमानुकम्पितस्स

नवानुकम्पितस्स चुद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु, नो परिहानि ।

अयं पि धम्मो नाथकरणो ।

११. "पुन च परं, भिक्खवें, भिक्खु पञ्जावा होति उदयत्थगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो ब्रिरियाय निव्वधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया । 'पञ्जादा बतायं भिक्खु उदयत्थगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो ब्रिरियाद निव्वधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया । ति थेरा पि ने भिक्खू बत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्जान्ति, मज्झिमा पि भिक्खू ... नवा पि भिक्खू वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्जान्ति । तस्स थेरानुकम्पितस्स ... पे०... नो परिहानि । अयं पि धम्मो नाथकरणो ।

R. 29

20

१२. "सनाथा, भिक्खवे, विहरथ, मा ग्रेनाथा । दुक्खं, भिक्खवे, ग्रेनोथो विहरति । इमे स्रो, भिक्खवे, दस नाथकरणा घम्मा" ति ।

१३ इदमबोच भगवा । अत्तंमना ते भिक्खू भगवती भासितं अभिनन्द्रें ति ।

६. पठमग्ररियावाससुत्तं

१. "दसंयिमे, भिवलवे, श्रीरयावासा,ये श्रीरया श्रावसिसु वा 25 श्रीयसन्ति वा श्रावसिस्सन्ति वा । कतमे दस ? इध, मिक्लवे, मिक्लु पञ्चल्लिक्पाइनिने होति, छळ्ञङ्कसमन्नागतो, एकारक्लो, चतुरापस्सेनी, पनुष्णपच्चेकसच्चो, समयसद्वेतनो, श्रनाविलसङ्कष्मो, पंत्सर्वकाय-प०४-१६

सङ्खारो, सुविमुत्तिचतो, सुविमुत्तपञ्चो । इमे खो, भियखवे, दस ग्ररियावासा, ये ग्ररिया ग्राचीससु वा ग्रावसन्ति वा ग्रावसिस्सन्ति वा" ति ।

१०. दुतियग्ररियावाससुत्तं

१. एकं समयं भगवा कुरूसु विहरति कम्मासघम्मं नाम कुरूनं निगमो । तत्र वो भगवा भिक्खू ग्रामन्तेसि ... पे o... एतदवीच -

२. "दर्सियमे, भिक्लवे, अरियावासा, ये घरिया ग्रावींससु वा ग्रावसन्ति वा ग्रावसिस्सन्ति वा । कतमे दस ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख पञ्चङ्गविष्पहीनो होति, छळङ्गसमन्नागतो, एकारक्खो, चतुरापस्सेनो, पनुण्णपच्चेकसच्चो, समवयसट्टेसनो, ग्रनाविलसङ्गुप्पो, पस्सद्धकाय-10 सङ्खारो, सुविमुत्तचित्तो, सुविमुत्तपञ्जो ।

३. "क्यं च, भिक्तवं, भिक्तु पञ्चङ्गविष्पहीनो होति ? इथ, भिक्खने, भिक्खुनो कामच्छन्दो पहीनो होति, व्यापादो पहीनो होति, थीनमिद्धं पहीनं होति, उद्बच्चकुक्कुच्चं पहीनं होति, विचिकिच्छा पहीना होति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चङ्गविप्पहीनो होति ।

४. "कथं च, भिक्खवं, भिक्खु छळङ्गसमन्नागतो होति ? इय, मिक्खवे, भिक्कु चक्कुना रूपं दिस्वा नेव सुमनो होति न दुम्मनी, उपेक्खको विहरित सतो सम्पजानो । स्रोतेन सह सुत्वा ...पे०... घानेन गन्धं धायित्वा ... जिब्हाय रसं साथित्वा ... कायेन फोहुब्बं फुसित्वा ... मनसा धम्मं विञ्लाय नेव सुमनो होति न दुम्मनो, उपेक्खकी विहरति सतो सम्पजानो । एवं खो, भिक्सवे, भिक्खं छळङ्गसमन्नागतो होति ।

४. "क्यं च, भिक्यवे, भिक्खु एकारक्खी होति ? इघ, भिक्ख^{वे}। भिक्खु सतारक्खेन चेतसा समन्नागतो होति । एवं सो, भिक्खवे, भिक्खु एकारक्खो होति।

६ "कथं च, मिक्सचे, भिक्खु चतुरापस्सेनी होति ? इध, 23 भिक्तवे, भिक्तु सङ्खायेकं पटिसेवति, सङ्खायेकं श्रधिवासेति, सङ्खायेकं परिवज्जेति, सह्वायेकं विनोदेति । एवं स्तो, भिक्खवे, भिक्खु चतुरा-पस्सेनो होति ।

B. R. 31

10

७. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु पनुण्णपच्चेकसच्चो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो यानि तानि पुयुसमणब्राह्मणानं पुथुपच्चेक-सच्चानि, सेय्यथीदं - 'सस्सतो लोको' ति वा, 'ग्रसस्सतो लोको' ति वा, 'अन्तवा लोको' ति वा, 'श्रनन्तवा लोको' ति वा, 'तं जीवं तं सरीर' ति वा, 'ग्रञ्ञं जीवं ग्रञ्ञं सरीरं' ति वा, 'होति तथागतो परं मरणा' ति 🏻 5 वा, 'न होति तथागतो परं मरणा' ति वा, 'होति च न च होति तथागतो परं मरणा' ति वा, 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा' ति वा, सब्बानि तानि नुण्णानि होन्ति पनुण्णानि चत्तानि यन्तानि मुत्तानि पही-नानि पटिनिस्सद्वानि । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु पनुण्णपच्चेकसच्चो होति ।

"कथं च, भिक्खवे, भिक्खु समवयसट्टेसनो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो कामेसना पहीना होति, भवेसना पहीना होति, ब्रह्म-चरियेसना पटिप्पस्सद्धा । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु समवयसट्ठेसनो होति ।

६. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु ग्रनाविलसङ्कष्पो होति ? इघ, मिनखरे, भिनखुनो कामसङ्कष्पो पहीनो होति, ब्यापादसङ्कष्पो पहीनो होति, विहिंसासञ्जप्पो पहीनो होति । एवं खो, भिक्खवे,भिक्खु ग्राना-विलसङ्कप्पो होति ।

१०. "कथं च, भिक्लवे, भिक्लु पस्सद्धकायसङ्खारो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु सुखस्स च पहाना दुक्खस्स च पहाना पुब्वेव 20 सोमनस्सदोमनस्सानं ग्रत्यङ्गमा ग्रदुक्खममुखं उपेक्खासतिपारिसुद्धि चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरति । एवं खो, मिक्खवे, भिवखु पस्सद्धकायसङ्खारो होति ।

११. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु सुविमुत्तचित्तो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो रागा चित्तं विमुत्तं होति, दोसा चित्तं विमुत्तं होति, 25 मोहा चित्तं विमुत्तं होति । एवं खो, भिनखवे, भिनखु सुविमुत्तचित्तो होति ।

१२. "क्यं च, भिक्खवे, भिक्खु सुविमुत्तपञ्जो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु 'रागो में पहीनो उच्छिन्नमूलो तालावत्थुकतो ग्रन-भावङ्कृतो श्रावति ग्रनुप्पादधम्मो 'ति पजानाति, दोस्रो मे पहीनो ...पे०... ೨० R. 52

B 233

t-

'मोहो में पहीनो उच्छित्रमूलो तालावत्युक्तो ग्रनभावद्धतो ग्रायित ग्रनुष्पादयम्मो' ति पजानाति । एवं खो, भिक्छवे, भिक्ख सुविमुत-पञ्जो होति ।

१३. "ये हि केचि, भिक्खवे, अतीतमद्धानं अरिया ग्रीरियाश्रीरे आर्वानम्, सन्ये ते इमेव दस अरियावासे आर्वाससु; ये हि केचि, भिक्खवे, अनागतमद्धानं अरिया अरियावासे आर्वासस्सन्ति, सन्ये ते इमेव दस अरियावासे आवसिस्सन्ति; ये हि केचि, भिक्खवे, एतरिह अरिया अरियावासे आवसिन्ति, सन्ये ते इमेव दस अरियावासे आवसिन्ति । इमे सो, भिक्खवे, दस अरियावासा, ये अरिया आर्वाससु वा आवसिन्ति वा आवसिस्सन्ति वा" ति ।

नायवग्गोरे दुतियो ।

तस्सुद्दानं

सेनासनं³ च पञ्चङ्गं³, संयोजनाखिलेन च । ग्रप्पमादो ग्राहुनेय्यो, हे नाया हे ग्ररियावासां^४ ति ।।

३. महावग्गो

१. सीहनादसुत्तं

 "सीहो, मिक्खने, मिगराजा सायन्हसमयं श्रासया निवसमिति । श्रासया निक्सिम्ता विजम्मिति । विजम्मित्वा समन्ता चतुिंद्वि । अमृविलोकेति । समन्ता चतुिंद्स श्रनुत्रिलोकेत्वा तिक्खत्तु सीह्नादं नदित । तिन्दात् सीह्नाद निद्द्या गोचराय पक्कमिति । तं किस्म हेतु ? 'माह सुद्के पाणे विसमगते मङ्कात श्रापादेसि' ति !

 २. "सीहों ति, भिक्तवं, तथागतस्तेतं अधिवचनं अस्ति। सम्मागन्दुढस्म । यं खो, भिक्तवं, तथागतो परिमाय धम्मं देतेति,
 इदमस्त होति सीहनादस्मि ।

३. "दमयिमानि, भिन्दावे, तथागतस्स तथागतवलानि, बेहि

परिवनारं - म्या॰, रो॰ । २ नायकरणवाणी - म्या॰ । ३-३. क्षेत्रावना व सङ्गा च -स्वा॰; वनावना व महानि - रा॰ । ४ वरेन चा -स्वा॰; प्ररिप्तवांतन वा -रो॰। ४. पर्नुष्ता -स्वा॰, रो॰ ।

R. 34

B. 284

बबेहि समन्नागतो तथागतो आसमं ठानं परिजाताति, परिसासु सीहतादं नदित, ब्रह्मज्वकं पवत्तेति । कतमानि दसः? इष, भिवखवे, तथागतो ठानं व ठानतो श्रद्धानं च श्रद्धानतो यथाभूतं प्जानाति । यं पि, निक्खवे, तथागतो ठानं च ठानतो श्रद्धानं च श्रद्धानतो यथाभूतं प्जानाति, इदं पि, भिवखवे, तथागतस्य तथागतस्य होति, यं वलं आगम्म तथागति आसभं इन्ने परिजानाति, परिसासु सीहनादं नदित, ब्रह्मज्वकं पदत्तेति ।

४. "पुन च परं, भिवखवे, तथागतो अतीतानागतपच्चुपन्नानं कम्मसमादानानं ठानुसो हेतुसो विपाकं यथाभूतं पजानाति । यं पि, भिजखवे, तथागतो अतीतानागतपच्चुप्पन्नानं कम्मसमादानानं ठानुसो हेतुसो विपाकं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिनखवे, तथागतस्त तथागतबवं 10 होति, यं वनं आगम्म तथागतो आसमं ठानं पटिजानाति, परिसासु झीहनादं नद्ति, ब्रह्मचक्कं पवन्तेति ।

५: "पुन च परं, भिनस्रवे, तथागतो सन्बत्थगामिर्नि पिटपदं यथाभूतं पजानाति । यं प्रि, भिनस्रवे, तथागतो सन्बत्थगामिर्नि पिटपदं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिनस्रवे, तथागतस्स तथागतवलं होति, यं 15 बखं आगम्म तथागतो आसभं ठानं पिटजानाति, परिसासु सीहनादं नदित, बस्मनन्त्रं पवत्तेति ।

६. "पुन च परं, भिक्सवे, तथागतो अनेकधातुं नानाधातुं लोकं ययाभूतं पजानाति । यं पि, भिक्सवे, तथागतो अनेकधातुं नानाधातुं लोकं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिक्सवे, तथागतस्त तथागतवलं होति 20 ... पे०... ब्रह्मचक्कं पन्तेति ।

७. "पुन च परं, भिवस्तवे, तथागतो सत्तानं नानाविमुत्तिकतं ययाभूतं पजानाति । यं पि, भिवस्तवे, तथागतो सत्तानं नानाविमुत्तिकतं ययाभूतं पजानाति, इदं पि, भिवस्तवे, तथागतस्त तथागतवलं होति ...पे०... इस्चिककं पवत्तेति ।

म्म परं, भिक्खचे, तथागतो परसत्तानं परपुगगलातं इन्द्रियपरोपरियत्तं यथाभूतं पजानाति । यं पि, भिक्खचे, तथागतो परस्तानं परपुगगलानं इन्द्रियपरोपरियत्तं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिक्खचे, तथागतस्त तथागतवलं होति ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

१-१. सव्यत्वनामिति ० - सी०, रो० । २-२. अनेकपातु-नानापातु-तोर्च-

20

B. 285

 "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो झानविमोक्खसमाधिसमा-पत्तीनं सिङ्कलेसं नोदानं नुट्ठानं ययाभूतं पजानाति । यं पि ...पे०... पजानाति, इदं पि, भिक्ववे, तथागतस्स तथागतवलं होति ...पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

१०. "पुन च परं, भिक्सवे, तथागतो ग्रनेकविहितं पुट्येनिवासं अनुस्सरित, सेय्ययीदं – एकं पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो चतस्सो पि जातियो पञ्च पि जातियो दस पि जातियो वीसं पि जातियो तिसं पि जातियो चत्तालीसं े पि जातियो पञ्ञासं पि जातियो जाति-सतं पि जातिसहस्सं पि जातिसतसहस्सं पि ग्रनेके पि संबृट्टकप्पे ग्रनेके 10 पि विवट्टकप्पे ग्रनेके पि संबट्टविवट्टकप्पे, 'ग्रमुत्रासि एवंनामो एवगोत्तो एवंबण्णो एवमाहारो एवंसुखदुक्खप्पटिसंवेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुतो श्रमुत्र उदपादि;तत्रापासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारी एवंसुलदुक्लप्यटिसवेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुतो इचूपपन्नो 'ति, इति साकारं सउद्देसं ग्रनेकविहितं पुट्येनियासं ग्रनुस्सरति । यं पि मिक्सवे, तथागतो ग्रनेकविहितं पुट्वेनिवासं ग्रनुस्सरित, सेय्यथीदं -एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुट्वेनिकासं त्रनुस्सरति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्स तथागतवर्व होति, यं वलं ग्रागम्म तयागतो ग्रासमं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

११. 'पुन च परं, भिक्सवे, तथागतो दिव्येन चक्खुना विसुद्धेन श्रतिक्वन्तमानुसकेन सत्ते पस्सति चवमाने उपपञ्जमाने हीने वर्णीते सुवण्णे दुव्वण्णे, सुगते दुगाते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति – 'इमे वर्त मोन्तो सत्ता कायदुच्चिरतेन ममन्नागता वचीदुच्चरितेन समन्नागता मनी दुच्चित्तिन समझागता ग्ररियान उपवादका मिच्छादिट्टिका मिच्छादिट्टि 25 कम्मममादाना, ते कायस्य मेदा परं मरणा अपायं दुमाति विनिपातं निर्सं उपपन्ना; इमे वा पन मोन्तो मत्ता कायमुचरितेन समन्नागत वचीमुचित्तिन समन्नागता मनोसुचित्तिन समन्नागता ग्रिरियानं ग्रिनुप वादका सम्मादिट्टिका सम्मादिट्टिकम्मसमादाना, ते कायस्स भेटा वर मरणा मुर्गात सम्म लोक जपपन्ना' ति । इति दिव्येन चक्खुना विस्*ढे*त

१. बतारिम - मी॰, रो॰; बतार्टाम - स्था॰ । २ इब्रुपपन्नी - स्था॰, रो॰ ।

श्रतिककत्तामानुसकेन सत्ते पस्सति चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुव्वण्णे, सुगते दुःगते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति । यं पि, भिनखने, तथागतो दिव्वेन चक्खुना विसुद्धेन ग्रतिककत्तमानुसकेन ... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्स तथागतवलं होति, यं वलं श्रागम्म तथागतो श्रासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु ऽ सीहनादं नदित, ब्रह्मचवकं पवत्तेति ।

१२. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो आसवानं खया अनासवं चेतोविमुत्तिं पञ्जाविमुत्ति विट्ठेव धम्मे सयं अभिञ्जा सिच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । यं पि, भिक्खवे, तथागतो आसवानं खया अनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्तिं विट्ठेव धम्मे सयं अभिञ्जा सिच्छिकत्वा 10 उपसम्पज्ज विहरति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्स तथागतवलं होति, यं वर्षं आगम्म तथागतो आसम ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदिति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

"इमानि खो, भिनखने, दस तथागतस्स तथागतनलानि, येहि वलेहि समन्नागतो तथागतो म्रासमं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं 15 नदित, ब्रह्मचनकं पनतेती" ति ।

२. श्रधिवृत्तिपदसुत्तं

श्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्काम; उपसङ्कः
 मित्वा भगवन्तं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं
 खो ग्रायस्मन्तं ग्रामन्दं भगवा एतदवोच –

"ये ते, ज्ञानन्द, धम्मा तेसं तेसं श्रधिवृत्तिपदानं श्रभिञ्ञा 20 सिन्छिकिरियाय संवत्तिन्ति, विसारदो अहं, श्रानन्द, तत्थै पटिजानामि । तेसं तेसं तथा तथा धम्मं देसेतुं यथा यथा पटिपन्नो सन्तं वा अत्थी ति ज्ञास्सिति, असन्तं वा नत्थी ति ज्ञास्सिति, हीनं वा हीनं ति ज्ञास्सिति, प्रणीतं वा पणीतं ति ज्ञास्सिति, सज्तरं वा सज्तरं ति ज्ञास्सिति, अनुत्तरं वा अनुत्तरं ति ज्ञास्सिति; यथा यथा वा पन तं ज्ञातेय्यं वा दहुंच्यं वा 25 प्रश्रसिन्छिकरिरसित

रै. प्रथिमुतिपरान - स्पान, रोन । २. तत्र - सीन । २-३. ० दट्टप्य वा मस्पि-*तिया - भीन, ज्ञातस्य या दट्टप्य या सस्दिरनम्य - स्यान, ० दिट्टेप्यं या सन्दि-*तियमं - रोन ।

R. 38 20

वा' ति ठानमेतं विज्जिति । एतदानुत्तंरियं, भ्रानन्द, व्याणानं यदिरं तत्य तत्य ययामूतव्याणं । एतत्मा चाहं, भ्रानन्द, व्याणा र्ष्रव्यं व्याणं उत्तरितरं वा पणीततरं वा नत्यी ति वदामि ।

- "दसियमिनि, ग्रानंन्द, तथागतस्स तथागतवलीनि, येहि
 वलेहि संमन्नागतो तथागतो ग्रासमं ठानं पिट्यानिति, पिरसासु सीहर्निद नदित, ब्रह्मचक्कं पवलेति । कतमानि दस ? इचानन्द, तथागती ठानं च ठानतो अद्वानं च अद्वानतो यथामूतं प्यामाति । यम्पानन्द, तथागतो ठानं च ठानतो अद्वानं च अद्वानतो यथामूतं प्यामाति, इदम्पानन्द, तथागतस्त तथागतत्वलं होति, यं वलं श्रागम्म तथागतो ग्रासमं ठानं पिट्यानाति, परिसानु सीहनादं नदित, ब्रह्मचकं पवलेति ।
 - ३. "पुन च परं, श्रानन्द, तथागतो श्रातीतानागतपञ्चुप्पद्यानं कैम्मसमादानानं ठानसो हेतुसी विपाकं यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवरोति ।
 - ४. "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो सव्वत्थगामिनि पटिपरं ¹⁵ येथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रहीं-चन्त्रं पत्रतेति ।
 - "पुन च परं, ब्रानन्द, तथागतो ब्रनेकवातुं नानाघातुं लोकं यथामूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचकं पवतिति ।
 - ६. "पुन च परं, आनन्द, तथागतो सत्तानं नानाधिमुर्तिकर्त पथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पेठ... इदम्पानन्द ... पेठ... ब्रह्मचक्कं पंतर्तेति ।
 - "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो परसत्तानं पंरपुँगलानं इन्द्रियपरोपरियत्तं यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इद्दम्पानित्द
 ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवतिति ।
 - म्म च परं, श्रानन्द, तथागतो झानिबमोक्खसमीधि-ननापत्तीनं सङ्कितेमं बोदानं बुद्धानं यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ...पे०... इदम्पानन्द ...पे०... ब्रह्मचक्कं पबत्तेति ।
- в 287 ६. "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो अनेकविहितं पुर्व्वितवार्षे रे. बह -क्षेत्र, ग्रेन ।

25

B. 286

R. 59

अनुस्सरति, सेय्यथीदं - एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुव्वेनिवासं अनुस्सरित । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

१०. "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन श्रतिक्कन्तमानुसकेन ... पेo... यथाकम्मुपगे सत्ते पजानाति । यम्पानन्द 5 ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

११. "पुन च परं, श्रानन्द, तथागतो ग्रासवानं खया श्रनासवं चेतोदिमृत्ति पञ्जादिमृत्ति दिट्ठेव धम्मे सर्व ग्रभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पन्न विहरति । यम्पानन्द, तथागतौ स्रासवानं खया स्रनासवं चेतोविमुत्ति ... पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरति । इदम्पानन्द, 10 तथागतस्स तथागतवलं होति, यं वलं ग्रागम्म तथागतो ग्रासमं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

"इमानि खो, ग्रानन्द, दस तथागतस्स तथागतवलानि, येहि वलेहि समन्नागतो तथागतो भ्रासमं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं भदति, ब्रह्मचक्कं पवसेती'' ति ।

३. कायसूत्तं

१. "ग्रत्थि, भिक्खचे, धम्मा कायेन पहातव्या, नो वाचाय । ग्रत्यि, भिक्खने, धम्मा वाचाय पहातब्बा, नो कार्यन । ग्रत्थि, भिक्खने, धम्मा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्ञाय दिस्वा पहातब्बा ।

२. "कतमे च, भिक्खवे, धम्मा कायेन पहातव्वा, नो वाचाय ? ^{इय}, भिक्खवे, भिक्खु अनुसलं ग्रापन्नो होति निञ्चि देसं नायेन। 20 तमेनं ग्रनुविच्च विञ्ञू सन्नह्मचारी एवमाहंसु – ग्रायस्मा खो ग्रकुसलं श्रापन्नो किञ्चि देसं कायेन । साधु वतायस्मा कायदुच्चरितं पहाय कायसुचरितं भावेतू' ति । सो ग्रनुविच्च विञ्झूहि सन्नह्मचारीहि वुच्चमानो कायदुच्चरितं पहाय कायसुचरितं भावेति । इमे वुच्चन्ति, भिनलवे, धुम्मा कायेन पहातव्वा, नो वाचाय ।

३. "कतमे च, भिक्खवे, धम्मा वाचाय पहातव्वा, नो कायेन ? ६य, भिक्लवे, भिक्लु ग्रकुसलं भ्रापन्नो होति किञ्चि देसं वाचाय । तमेनं

रे. दिस्या दिस्या - मी०, स्था०, रो० । २. मंथिदेव - सी०, स्था०, रो० । म•¥–१७

. 38

B 237

वा' ति ठानमेतं विज्जति । एतदानुत्तरियं, ग्रानन्द, ञाणानं यदिंदं तत्य तत्य ययामूतञाणं । एतस्मा चाहं, ग्रानन्द, ञाणा र्घञ्ञं ञाणं उत्तरितरं वा पणीततरं वा नत्यी ति वदामि ।

- "दसंबिंग्गिनि, श्रानन्द, तथागतस्स तथागतवलानि, येहि
 ग्रंलेहि समदागतो तथागती श्रासमं ठानं पिटजानांति, पेरिसीसु सीहंनिंदिं नदित, ब्रह्मवन्कं पवत्ति । कतमानि दस ? इधानन्द, तथागतो ठानं च ठानतो ग्रह्मानं च श्रद्धानतो थथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द, तथागतो ठानं च ठानतो ग्रद्धानं च श्रद्धानतो यथाभूतं पजानाति, इदम्पानन्द, तथागतस्स तथागतवलं होति, ग्रं वलं श्रागम्म तथागतो ग्रासमं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदित, ग्रह्मचक्कं पवत्तेति ।
 - इ. "पुन च परं, आनन्द, तथागतो ग्रेंतीतानागतपच्चूप्पन्नानं केम्मॅसमादानानं ठानसो हेतुसो विपाकं यथामूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०.. ब्रह्मचक्कं पक्तोति ।
 - ४. "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो सव्वत्थगामिनि पटिपदं ¹⁵ वॅथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द .. पे०... इदम्पानन्द ...पे०... ब्रह्म-चक्कं पवत्तेति ।
 - ५ "गुन च परं, श्रानन्द, तथागतो श्रनेकथातुं नानावातुं लोकं यथामृतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे० .. इदम्यानन्द .. पे० ... ब्रह्मचक्कं पवत्तित ।
 - ६. "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो सत्तान नानाधिमृतिकर्त यथागूर्तं पजानाति । यम्पानन्द ... पे० . इदम्पानन्द ... पे०.. ब्रह्मचक्कं पंवतिति ।
 - "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो परसत्तानं परसुंगतानं इन्द्रियपरोपरियत्तं यथामूतं पजानाति । यम्पानन्द .. पे०.. इदम्पार्नन्द
 .. पे०.. ब्रह्मचन्त्र पवर्त्तति ।
 - "पुन च पर, आनन्द, तथागतो झानविमोनखसमाधिन समापत्तीन सिद्धलेस वोदान बुद्धान यथामूत पजानाति । ग्रम्मानन्द .पे० इदम्मानन्द पे० ब्रह्मचक्क पवत्तेति ।
 - ह "पुन च पर, ग्रानन्द, तथागतो अनेकविहित पुर्व्वेनिवर्षि र बह-क्ष-, रा-।

25

R. 39

म्रनुस्सरित, सेय्यथीदं - एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं ग्रनेकविहितं पुब्वेनिवासं श्रनुस्सरति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

- १०. "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो दिब्बेन चवखुना विसुद्धेन त्रतिकान्तमानुसकेन ... पेo... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति । यम्पानन्द *५* ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।
- ११. "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो ग्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिहेव धम्मे सयं ग्रभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । यम्पानन्द, तथागतो श्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविमुत्ति ...पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । इदम्पानन्द, तथागतस्स तथागतवलं होति, यं वलं आगम्म तथागतो आसभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

"इमानि खो, ग्रानन्द, दस तथागतस्स तथागतवलानि, येहि बर्लेहि समन्नागतो तथागतो श्रासमं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेती'' ति ।

३. कायसुत्तं

- १. "प्रत्थि, भिक्खवे, धम्मा कायेन पहातव्या, नो वाचाय । ग्रत्थि, भिक्खवे, धम्मा वाचाय पहातव्वा, नो कायेन । ग्रत्थि, भिक्खवे, थम्मा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्ञाय दिस्वा पहातब्बा ।
- २. "कतमे च, भिक्खवे, धम्मा कायेन पहातव्वा, नो वाचाय ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु अकुसलं ग्रापन्नो होति किञ्चिर देसं कायेन। 20 तमेनं अनुविच्च विञ्जू संब्रह्मचारी एवमाहंसु – 'श्रायस्मा खो अकुसलं श्रापन्नो किञ्चि देसं कायेन । साधु वतायस्मा कायदुच्चरितं पहाय कायसुचरितं भावेतू' ति । सो ग्रनुविच्च विञ्लूहि सब्रह्मचारीहि वुच्चमानो कायदुच्चरितं पहाय कायसुचरितं भावेति । इमे वुच्चन्ति, भिक्सवे, धूम्मा कायेन पहातव्वा, नो वाचाय ।
- ३. "कतमे च, भिक्सवे, धम्मा वाचाय पहातव्या, नो कायेन ? इथ, भिक्तवे, भिक्तु ध्रकुसलं ग्रापन्नी होति किञ्चि देतं वाचाय । तमेनं

रै. दिस्या दिन्या – मीर, म्यार. रोर * "- वर्षिदेव – मीर, स्वार, रोर । प्रदूर-१७

B 283

ग्रनुविच्च विञ्चू सब्रह्मचारी एवमाहसु — 'ग्रायस्मा खो ग्रनुसल प्रापन्नो किञ्चि देस वाचाय । साधु वतायस्मा वचीदुच्चरित पहाय वचीमुचरित भावेतू' ति । सो अनुविच्च विञ्जूहि सब्रह्मचारीहि बुष्चमानो वचीदुच्चरित पहाय वचीसुचरित भावेति । इमे वुच्चिन्ति, 5 भिक्खवे, धम्मा वाचाय पहातव्या, नो कायेन ।

४. "कतमे च, मिक्सबे, धम्मा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बा ? लोभो, भिक्खबे, नेव कायेन पहातब्बो नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बो । दोसो, भिक्सबे .पे० मोहो कोघो उपनाहो । मक्खो पळासो मञ्ज्रिस्य, भिक्खबे, के नेव कायेन पहातब्ब नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्ब ।

५ "पापिका, भिक्खवे, इस्सा नेव कायेन पहातव्वा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातव्वा । कतमा च, भिक्खवे, पापिका इस्सा ? इध, भिक्खवे, इज्झित गह्पितस्स वा गह्पितपुत्तस्स वा धनेन वा धञ्लेन वा रजतेन वा जातस्पेन वा ! तत्राञ्जातस्से दासस्स वा उपवासस्से । वा एव होति – 'ग्रहो वितमस्स गह्पितस्स वा गह्पितपुत्तस्स वा न इज्झेन्य पनेन वा धञ्जेन वा रजतेन वा जातस्पेन वा' ति । समणो वा पन बाह्यणो वा लाभी होति चीधरिण्डपातसेनासनिगलानप्यच्यप्ने मेसज्जपित्स्वारान । तत्राञ्जातरस्स समणस्स वा बाह्यणस्स वा एव होति – 'ग्रहो वत ग्रयमायस्मा न लाभी ग्रस्स चीवरिषण्डपातसेनासन्य गिलानप्यच्चप्रमेसज्जपित्सवारान । तत्राञ्जातरस्स समणस्स वा बाह्यणस्स वा एव होति – 'ग्रहो वत ग्रयमायस्मा न लाभी ग्रस्स चीवरिषण्डपातसेनासन्य गिलानप्यच्चप्यमेसज्जपित्सवारान' ति । ग्रय वुच्चित, भिक्सवे, पापिका इस्सा ।

६ "पापिका, भिक्खवे, इच्छा नेव कायेन पहातव्या ने वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातव्या । कतमा च, भिक्खवे, पापिका इच्छा ? इय, भिक्खवे, एकच्चो अस्सद्धो समानो 'सद्धो ति म जानेव्यु' के त इच्छति, दुस्सीलो समानो 'सीलवा ति म जानेव्यु' ति इच्छति, अप्पस्सुतो समानो 'बहुस्सुतो ति म जानेव्यु' ति इच्छति, सङ्गणिकारामो गमानो 'पविचित्तो ति म जानेव्यु' ति इच्छति, कुसीतो समानो 'आरढः विरियो ति म जानेव्यु' ति इच्छति, मुहुस्सति समानो 'उपद्वितस्ती ति म जानेव्यु' ति इच्छति, मुहुस्सति समानो 'समाहितो ति म

र विष्ण्यादस्य – सी०, स्या०, रो० । २ प्रापवाग्रस्य – सी० । ३ एता प्रापितः विषयते इस्या ेप्यावस्यां ति सी०, स्या०, रो० पोरववेषु प्रपिको पाठो दिस्यति ।

R. 42

जानेय्युं'ति इच्छति; दुप्पञ्चो समानो 'पञ्जावा ति मं जानेय्युं' ति इच्छिति; अखीणासवी समानो 'खीणासवो ति मं जानेय्युं' ति इच्छिति । श्रयं वुच्चति, भिवखवे, पापिका इच्छा । इमे वुच्चन्ति, भिनखवे, धम्मा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बा ।

७. "तं चे, भिक्खवे, भिक्खुं लोभो ग्रभिभुय्य इरियति', दोसो 5
... मोहो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो रे ... मच्छुरियं ...
पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा ग्रभिभुय्य इरियति । सो एवमस्स
वेदितव्बो – 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति,
तथा हिमं ग्रायस्मन्तं लोभो ग्रभिभुय्य इरियति; नायमायस्मा तथा
पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोधो ... उपनाहो 10
... मक्खो ... पलासो ... मच्छुरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा
न होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं पापिका इच्छा ग्रभिभुय्य इरियती' ति ।

प्त. "तं चे, भिक्लले, भिक्लुं लोमो नामिमुय्य इरियति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्लो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इस्ला नामिमुय्य इरियति, सो एवमस्स 15 वेदितव्यो - 'तथा ग्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं ग्रायस्मत्तं लोभो नामिभुय्य इरियति; तथा ग्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्लो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं ग्रायस्मत्तं पापिका इच्छा नामिभुय्य इरियती'' ति । 20

४. महाचुन्दसूत्तं

१. एकं समयं आयस्मा महाचुन्दो चेतीसु विहरति सहजातियं। तत्र खो आयस्मा महाचुन्दो भिक्ख् आमन्तिस -- "आवुसो भिक्खवे" ति । "आवुसो" ति खो ते भिक्ख् आयस्मतो महाचुन्दस्स पञ्च-सोसुं। आयस्मा महाचुन्दो एतदवोच --

"ञाणवादं, ग्रावुसो, भिवस्तु वदमानो – 'जानामिमं धम्मं, 25 पस्सामिमं धम्मं' ति । तं चे, ग्रावुसो, भिक्खुं लोभो ग्रभिभुट्य तिष्टुति,

^{?.} इरिपिति — स्था० । २. पळाखो — स्था०, रो० । ३. भिषयको — सी० स्था०, रो० ।

दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा ग्रमिभृय्य तिद्वृति, सो एवमस्स वेदितव्दो -- 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं लोभो ग्रमिभृय्य तिद्वृति; नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पणासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं पापिका इच्छा ग्रमिभृय्य तिद्वृति' ति ।

२. "भावनावादं, श्रावुसो, भिक्खु वदमानो — 'भावितकायोग्हिं भावितसीलो भावितिचत्तो भावितपञ्जो' ति । तं चे, श्रावुसो, भिक्खु १० लोभो श्रमिभुय्य तिट्ठति, दोसो ... मोहो ... कोदो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा श्रमिभुय्य तिट्ठति, सो एवमस्स वेदितव्यो — 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं लोभो श्रमिभुय्य तिट्ठति; नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... भोहो ... कोदो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं पापिका इच्छा श्रमिभुय्य तिट्ठती' ति । ३. "ञाणवादं च, श्रावुसो, भिक्खु वदमानो भावनावादं च —

'जानामिमं घम्मं, पस्तामिमं घम्मं, भावितकायोम्हि भावितवीलो भावितिचित्तो भावितपञ्ञो' ति । तं चे, प्रावुसो, भिक्पु लोभो अभि-भृय्य तिट्ठति, दोसो ... मोहो ... कोधो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा अभिभृय्य तिट्ठति, सो एवमस्म वेदितव्यो - 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानती लोभो न होति, तथा हिम आयस्मन्तं लोभो अभिभृय्य तिट्ठति; नाय-23 मायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोधी ... उपनाहो .. मक्खो . पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इच्छा अभिभृय्य तिट्रती' ति ।

४ "सेय्ययापि, श्रावुसो, पुरिसो दलिद्दो व समानो ग्रह्नुवार्द अ वदेय्य, श्रवनो व समानो घनवाबाद वदेय्य, श्रभोगो व समानो भोगवा वादं वदेय्य । सो किस्मिन्चिदेव चनकरणीये समुप्पन्ने न सक्कुणेय्य

B 291

R. 43

D. 292

उपनीहातुं घनं वा धक्की वा रजतं वा जातरूपं वा । तमेनं एवं जानेय्युं — 'दलिहो व अयमायस्मा समानो अडुवादं वदेति, अधनो व अयमायस्मा समानो अडुवादं वदेति, अधनो व अयमायस्मा समानो भोगवावादं वदेति । तं किस्स हेतु ? तथा हि अयमायस्मा किस्मिञ्चिदेव धन-करणीयं समुप्पन्ने न सक्कोति उपनीहातुं धनं वा धञ्कां वा रजतं 5 वा जातरूपं वा ।

"एवमेव खो, ब्रावुसो, ञाणवादं च भिक्खु वदमानो भावनावादं च — 'जानामिमं घम्मं, पस्सामिमं घम्मं, भावितकायोमिह भावितसीलो भावितिचितो नित्र पञ्जो' ति । तं चे, ब्रावुसो, भिक्खुं लोभो ब्रिभ-भृय्य तिट्ठति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ।० ... मच्छिरसं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा ब्रिभिम्य्य तिट्ठति, सो एवमस्स वेदितब्बो — 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं ब्रायस्मन्तं लोभो ब्रिभम्य्य तिट्ठति; नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानाते वस्मा पवा पजानाति यथा पजानतो होसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरसं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं ब्रायस्मन्तं पापिका इच्छा ब्रभिभुय्य तिट्ठती' ति ।

५. "ञाणवादं, आवुसो, भिक्खु वदमानो — 'जानाभिमं धरमं, पस्सामिमं धरमं' ति । तं चे, आवुसो, भिक्खुं लोभो नाभिभुव्य तिष्ठुति, दोसो ... मोहो ... कोधो ... उपनाहो ... मक्खो ... पसासो ... मच्छिरां 20 ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नाभिभुव्य तिष्ठुति, तो एवमररा वेदितब्बी — 'श्रयमायस्मा तथा' पजानाति यथा पजानतो तोभो ग होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं लोभो नाभिभुव्य तिष्ठुति; तथा ग्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोधो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिर ... पापिका इस्सा ... पापिका दच्छा न 25 होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं पापिका इच्छा नाभिभुव्य तिष्ठुती' ति ।

६. "भावनावादं, श्रावुसो, भिक्त्यु वदगानो – 'भावितकायोग्हि भावितसीलो भावितचित्तो भावितपञ्चो' ति । तं ने, श्रावुसो, भिक्त्युं लोभो नाभिभुय्य तिट्टति, दोसो ... मोहो ... कोषो ...

१. मी०, स्वा विश्वतिमु लिन

दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मन्खो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा ग्राभिमृय्य तिट्टति, सो एवमस्स वेदितव्यो -- 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं लोभो ग्राभिभृय्य तिट्टति; नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा

न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं पापिका इच्छा श्रमिभुय्य तिट्ठती' ति ।

२. "भावनावादं, श्रावुसो, भिक्खु वदमानो — 'भावितकायोग्दि
भावितसीलो भावितिचत्तो भावितपञ्जो' ति । तं चे, श्रावुसो, भिक्खुं

ा लोभो श्रमिभुय्य तिट्ठति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ...
मक्खो ... पलासो ... मच्छरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा
श्रमिभुय्य तिट्ठति, सो एवमस्स वेदितच्यो — 'नायमायस्मा तथा पजानाति
यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं लोभो श्रमिभुय्य
तिट्ठति; नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ...
मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छरियं ... पापिका
इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं पापिका इच्छा
श्रमिभुय्य तिट्ठती' ति ।

३. "ञाणवादं च, ग्रावुसो, भिक्खू वदमानो भावनावादं च – 'जानामिमं घम्मं, पस्सामिमं घम्मं, भावितकायोम्हि भावितसीलो गावितपञ्जो' ति । तं चे, ग्रावुसो, भिक्खुं लोभो ग्राभि-मुख्य तिट्टति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरयं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा ग्राभिभुय्य तिट्टति, सो एवमस्म विदितव्जो – 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानती

लोमो न होति, तया हिमं ग्रायस्मन्तं लोमो ग्रभिभृय्य तिट्ठति; नाय-मायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो दोमो न होति ... मोहो ... कीघो ... उपनाहो ... मक्खो . पलासो .. मच्छिरयं .. पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्त पापिका इच्छा ग्रभिभृय्य तिद्वती ति ।

४. "सेय्ययापि, श्रावुमो, पुरिमो दिलहो व समानो श्रहुवार्द अ वदेव्य, श्रवनो व नमानो धनवावादं श्देव्य, श्रमोगो व समानो मोगवा वादं वदेव्य । मो किस्मिन्चिदेव धनकरणीये समुप्पन्ने न सक्कुणेय्य

R. 43

B 291

n. 292

उपनीहातुं धनं वा धञ्जी वा रजतं वा जातरूपं वा । तमेनं एवं जानेय्युं
— 'दलिहो व ध्रयमायस्मा समानो अडुवादं वदेति, अधनो व ध्रयमायस्मा
समानो धनवावादं वदेति, अभोगवा व ध्रयमायस्मा समानो भोगवावादं
वदेति । तं किस्स हेतु ? तथा हि ध्रयमायस्मा किस्मिञ्चिदेव धनकरणीये समुप्पन्ने न सक्कोति उपनीहातुं धनं वा धञ्जां वा रजतं 5
वा जातरूपं वा' ति ।

५. "ञाणवादं, ब्रावुसो, भिक्खु वदमानो — 'जानाभिमं धम्मं, परसामिमं धम्मं' ति । तं चे, ब्रावुसो, मिक्खुं लोभो नाभिभुट्य तिद्वति, दोसो ... मोहो ... कोधो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरयं 20 ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नाभिभुच्य तिद्वति, सो एवमस्स वेदितव्यी — 'श्रयमायस्मा तथा' पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं लोभो नाभिभुच्य तिद्वति; तथा ध्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोधो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिर ... पापिका इस्सा ...पापिका इच्छा न 23 होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं पापिका इच्छा नाभिभुव्य तिद्वती' ति ।

६. "भावनावादं, ब्रावुसो, भिष्कु वदमानो – 'भावितकायोग्छि भाविततीलो भावितचित्तो भावितपञ्जो ति । तं चे, ध्रायुरो, भिन्नतुं लोभो नाभिभुय्य तिष्ठति, दोसो ... मोहो ... कोषो ...

१. मी०, स्वा० पीरपनेमु परिच ।

B 293

उपनाहो ... मक्सो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नाभिभुय्य तिट्ठति, सो एवमस्स वेदितव्वो – 'तथा अयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं लोभो नाभिभुय्य तिट्ठति; तथा प्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो .. कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिर्यं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं आ्रयस्मन्तं पापिका इच्छा नाभिभुय्य तिट्ठती' ति ।

७. "ञाणवादं च, त्रावुसो, भिक्यु वदमानो भावनावादं च 'जानामिमं घम्मं, पस्सामिमं घम्मं, भावितकायोम्हि भावितसीलो

गिमित्ति भावितपञ्जो' ति । तं चे, त्रावुसो, भिक्खुं लोभो नाभिभृय्य तिट्ठति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो

... मच्छिर्यं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नाभिभुय्य तिट्ठति, सो
एवमस्स वेदितव्जो - 'तथा ग्रथमायस्मा पजानाति यथा पजानतो लोभो

न होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं लोभो नाभिभुय्य तिट्ठति; तथा ग्रथमा
यस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ...
उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका
इच्छा न होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं पापिका इच्छा नाभिभुय्य
तिट्ठती' ति ।

क. "सेव्यवापि, श्रावुसो, पुरिसो श्रद्वो व समानो श्रद्ववार्ष वदेय्य, धनवा व समानो धनवावादं वदेय्य, भोगवा व समानो भोगवावादं वदेय्य, भोगवा व समानो भोगवावादं वदेय्य । सो किस्मिञ्चिदेव धनकरणीयं समुप्पन्ने सक्कुणेय्य उपनीहार्ष धनं वा धञ्जां वा राजतं वा जातरूपं वा । तमेनं एवं जानेय्युं — 'श्रद्वो व ग्रयमायस्मा समानो पनवावादं वदेति, भोगवा व ग्रयमायस्मा समानो भोगवावादं वदेति । वं किस्स हेतु ? तथा हि ग्रयमायस्मा किस्मिञ्चिदेव धनकरणीयं समुप्पन्ने किश्तोत उपनीहार्तुं धन वा धञ्जां वा राजतं वा जातरूपं वा तिः एवमेव खो, प्रावुसो, जाणवादं च भिक्यु वदमानो भावतावादं च — 'जानामिमं धम्मं, पस्तामिमं धम्मं, भावितकायोग्वि भावितवीलो भावितवित्तो भावितपञ्जो ति । तं चे, ग्रावुसो, भिवव्वं लोभो नाभिभृय्य । विद्वति, दोसो ... मोहो ... कोधो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलाती ... पण्डिति, सौ

20

25

एवमस्स वेदितब्बो — 'तथा स्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं स्रायस्मन्तं लोभो नाभिभुट्य तिट्ठति; तथा स्रयमा-यस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं स्रायस्मन्तं पापिका इच्छा नाभि- 5 भूय्य तिट्रती?" ति ।

५. कसिणसूत्तं

६. काळीसुत्तं

१. एकं समयं आयस्मा महाकच्चानो अवन्तीसु विहरित 15 कुलघरे पवत्ते पव्वते । अय स्त्रो जात्रिका जुलघरिका येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा आयस्मन्तं महाकच्चानं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना स्त्रो काळी उपासिका कुलघरिका आयस्मन्तं महाकच्चानं एतदवीच —

२. "नुत्तिमिदं, भन्ते, भगवता कुमारिएञ्हेसु — 'श्रत्यस्स पींत्तं हृदयस्स साँत्तं, , जेत्वान सेनं पियसातरूपं। एकोहं सायं सुखमनुवीधि , तस्मा जनेन न करोमि साँखें। सखीं न सम्पञ्जति केनचि में ति।।

१. कुरस्परे - मी॰, स्वा॰, से॰। २-२. पति त्रवस्त मनि - स्वा॰। १-३. एकोट् साबी - स्वा॰: एकोर्ट साबी - से॰। ४. गुगमानुवीय - स्वा॰। ४. गरिग -भी॰, स्वा॰, रो॰। ९. गरनी - भी॰, स्वा॰, रो॰।

23

"इमस्स खो', भन्ते, भगवता सिङ्कित्तेन भासितस्स वर्षे चित्यारेन ग्रत्यो बहुच्चो" ति ?

इ. "पथवीकसिणसमापत्तिपरमा खो, भिगिन, एके समण-ब्राह्मणा 'अत्यो' ति अभिनिव्यत्तेसुं । यावता खो, भिगिन, पथवीकसिण-क्र समापतिपरमता, तदिभिञ्ञासि भगवा । तदिभिञ्ञाय भगवा अस्साद-महस ' श्रादीनवमद्स निस्सरणमद्स मग्गामग्गञ्जाणदस्सनमृह्स । तस्स अस्साददस्सनहेतु आदीनवदस्सनहेतु निस्सरणदस्सनहेतु मग्गा-मग्गञाणदस्सनहेतु अत्यस्स पत्ति हृदयस्स सन्ति विदिता होति ।

४. "श्रापोकसिणसगापतिपरमा खो, भगिनि ... पे०... तेजीकिसणसमापतिपरमा खो, भगिनि ... वायोकसिणसमापतिपरमा खो,
भगिनि .. नीलकमिणसमापतिपरमा खो, भगिनि ... पोतकिसणसमापतिपरमा खो, भगिनि .. लोहितकसिणसमापतिपरमा खो, भगिनि
... श्रोदातकसिणसमापतिपरमा खो, भगिनि ... श्राकासकसिणसमाप
पतिपरमा खो, भगिनि ... विञ्ञाणकसिणसमापतिपरमा खो, भगिनि,

एके समणबाह्मणा 'अत्थो' ति श्रीमिनव्वत्तेसुं । यावता खो, भगिनि,
विञ्ञाणकसिणसमापतिपरमता, तदिभिञ्जासि भगवा । तदभञ्जाय भगवा अस्तादमहस आदीनवमहस निस्सरणमहस मग्गमग्यजाणदस्त्तमहत । तस्त अस्ताददस्तमहेतु आदीनवदस्त्तनहेतु निस्सरणदस्माहेतु मग्गमम्याणदस्यनहेतु श्रायम्य कुमारिपञ्हेसु —

*294 अत्यस्स पत्ति हृदयस्स सन्ति , जेत्वाच सेनं पियसातस्पं।

एकोहं झाय सुखमनुबोधि,

तस्मा जनेन न करोमि सर्वि । मती न मम्पज्जित केनिच में ति ॥

"इमस्य यो, मिर्गित, भगवता सिह्वचेन भागितस्य एव वित्यारेन प्रत्यो रहुच्यो" ति ।

१. जु मो - साँव, स्ताव, राव। २-२ ग्राचानि ० - मीव, स्वाव, राव। १. मारिमसम्म - मीव, स्वाव, रोव।४ सारिस्मनहेतु - मीव, स्वाव, रोव।

B. 296

७. पठममहापञ्हासुत्तं

- १. एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने ध्रनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । अध खो सम्बहुला भिक्खू पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सार्वात्ये पिण्डाय पिर्विस्तु । अध खो तेसं भिक्खूनं एतदहोसि – "अतिप्पगो खो ताव सावत्थियं पिण्डाय चरितुं; यसून मयं येन अञ्जतित्थियानं परिब्बाजकानं आरामो तेनुपसङ्कमेथ्यामा" व ति ।
- २. श्रथ खो ते भिक्खू येन ग्रञ्जतित्वयानं परिब्बाजकानं श्रारामो तेनुपसङ्क्षीमसु; उपसङ्क्षीमत्वा तेहि ग्रञ्जतित्थियोहि परि-ब्बाजकेहि सिंद्ध सम्मोदिसु । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ने खो ते भिक्खू ते ग्रञ्जतित्थिया 10 परिब्बाजका एतदबीचुं –
- ३. "समणो, ब्रावुसो, गोतमो सावकानं एवं धम्मं देसेति एय तुम्हे, भिक्खवे, सब्बं धम्मं अभिजानाथ, सब्बं धम्मं अभिञ्ञायं विहरशा' ति; मयं पि खो, श्रावुसो, सावकानं एवं धम्मं देसेम — 'एथ पुम्हें, श्रावुसो, सब्बं धम्मं अभिजानाथ, सब्बं धम्मं अभिञ्ञाय 15 विहरशा' ति । इध नो, श्रावुसो, को विसेसो को अधिप्पयासों कि गानाकरणं समणस्स वा गोतमस्स अम्हाकं वा, यदिदं धम्मदेसनाय वा धम्मदेसनं अनुसासनिया वा अनुसासनिं' ति ?
- े ४. श्रय खो ते भिक्खू तेसं ग्रञ्जितित्ययानं परिव्हाजकानं भासितं नेव ग्रभिनन्दिषु नप्पटिक्कोसिसु । ग्रनभिनन्दित्वा श्रप्पटि- 20 क्कोसित्वा उद्वायासना एकर्ममसु —"भगवतो सन्तिके एतस्स भासितस्स श्रत्थं श्राजानिस्सामा" ति ।
- ५. श्रय खो ते भिवसू सावित्ययं पिण्डाय चिरत्वा पच्छाभतं पिण्डपातपिटनकन्ता येन भगवा तेनुपसन्द्वमित्तु; उपसन्द्वमित्वा भगवन्तं श्रीवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना छो ते भिवसू 23 भगवन्तं एतदवोष् —

रै. सावस्तियं – सी०, स्वा०, रो०। २. पाविश्विमु – रो०। ३. शासावीयं – सी०, स्वा०, रो०। ४. प्रसिज्ज्ञास प्रशिज्ज्ञास – सी०, स्वा०, रो०। ४. प्रसिप्यायी – सी०; प्रिष्यायसे – स्वा०; प्ररिप्यायोगो – रो०।

१३८ ६. "इम मयं, भन्ते, पुट्यण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सार्वास्य पिण्टाय पविमिम्हा । तेसं नो, भन्ते, ऋम्हाकं एतदहोसि -'ग्रतिप्पगो खो ताव सावित्ययं पिण्डाय चरितुं; यसून मयं येन ग्रञ्ञ-तित्थियानं परिव्याजकानं भ्रासमो तेनुपसङ्कमेय्यामां ति । ग्रय तो s मर्यं, भन्ते, येन ग्रञ्ञतित्यियानं परिव्याजकानं ग्रारामो तेनुपसङ्कमिम्हाः; उपसङ्कीमत्वा तेहि ग्रञ्ञातित्वियहि परिव्याजकेहि सर्वि सम्मोदिम्हा । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं बीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिम्हा । एकमन्तं निसिन्ने खो, मन्ते, ग्रञ्ञतिरियया परिव्याजका ग्रम्हे एतदवीचुं -'समणो, ग्राबुसो, गोतमो मावकान एवं घम्मं देसेति – एय तुम्हे, भिक्तवे। मच्चं धम्मं ग्रमिजानाय, सव्वं धम्मं ग्रिमिञ्ञाय विहरसा ति; मयं पि स्रो, प्रावुसो, नावकानं एवं वम्मं देसेम- एथ तुम्हे, ग्रावुसी, सट्वं घम्मं ग्रमिजानाय, सव्यं धम्मं ग्रमिञ्ञाय बिहरया ति । इघ नो, ग्रावुसी, को विसेसो को ग्रहिप्पयासो कि नानाकरणं समणस्स वा गोतमस्स ग्रम्हाकं वा, यदिहं धम्मदेसनाय वा धम्मदेसनं भ्रनुसासनिया वा 15 ग्रनुसासनि ति ? .50

"ग्रय खो मयं, मन्ते, तेसं ग्रञ्जितित्ययानं परिव्याजकारं भामितं नेव ग्रमिनन्दिम्हा नप्पटिककोसिम्हा । ग्रनभिनन्दित्वा ग्रप्पटिन क्कोमित्वा उद्घायामना पक्किमम्हा – 'भगवतो सन्तिके एतस्म मामितस्म ग्रत्यं ग्राजानिस्सामा'" ति ।

७. "एवंबादिनो, भिक्खवे, ग्रञ्जितित्यम परिव्याजका एवंमस्तु वचनीया - 'एको, ग्रावुमो, पन्हो एको उद्देसी एकं विव्याकरणं,
दे पन्हा हे उद्देसा है वेय्याकरणािन, तयो पन्हा तयो उद्देसा तीिंग
वेय्याकरणािन, चतारो पन्हा चतारो उद्देसा चतािर वेय्याकरणािन,
पन्च पन्हा पन्चवृदेसा पन्च वेय्याकरणािन, छ पन्हा छ उद्देसा छ
वेय्याकरणािन, नत पन्हा नत्तुदेसा मत्त वेय्याकरणािन, ग्रह पन्हा
ग्रद्वेसा ग्रह वेय्याकरणािन, नव पन्हा नवृदेसा नव वेय्याकरणािन,
रम पन्हा दमुदेसा दम वेय्याकरणािनी ते । एवं पुट्टा, भिक्खवे, ग्रज्जितियम परिव्याजता न' चेव' मप्यायिस्मिनत, उत्तरि व' विधार्य
ग्रापिजन्मािन । तं विस्स हेतु ? यथा त, भिक्खवे, ग्राविम्मिन ।
श्र नाह तं, निक्यवे, पम्मािम मदेवके लोके मनारके नन्नहांक नम्मान्त.

B. 237

१-१ नेव-म्या•।२-२ उत्तरि च-मी•, रा•, उत्तरिपि-स्या•।

B. 298

बाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय यो इमेसं पञ्हानं वेय्याकरणेन चित्तं श्राराधेय्य, ग्रञ्ञत्र तथागतेन वा तथागतसावकेन वा इतो वा पन सुरवा।

६. "दे पञ्हा हे उहेसा हे वेय्याकरणानी' ति, इति खी पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पिटच्च वृत्तं ? हीतु, भिक्खते, धम्मेषु भिक्खते पम्मा निव्यन्दमानो सम्मा विरञ्जमानो सम्मा विमृच्चमानो सम्मा पिर- 15 यन्तदस्मावी सम्मदृत्यं अभिसमेच्च दिट्ठेव धम्मे दुक्बस्सन्तकरो होति । कतमेषु हीतु ? नामे च रूपे च — इमेषु खो, भिक्खते, हीषु धम्मेषु भिक्ख सम्मा निव्यन्दमानो सम्मा विरञ्जमानो सम्मा विमृच्चमानो सम्मा पिर्यन्तदस्सावी सम्मदृत्यं अभिसमेच्च विद्वेच धम्मे दुक्बस्सन्तकरो होति । ही पञ्हा हे उहेसा हे वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं 20 पिटच्च वर्ता ।

१०. "'तयो पञ्हा तयो उद्देसा तीणि वेय्याकरणानी' ति, इति सो पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पिटच्च बुत्तं ? तीसु, भिक्खवे, धम्मेसु भिक्खु सम्मा निव्विन्दमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा पिरवन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च विद्वेव धम्मे दुश्वस्सन्त- अत्ते होति । कतमेसु तीसु ? तीसु वेदनासु — इमेसु खो, भिक्खवे, तीसु धम्मेसु भिक्खु सम्मा निव्धिन्तमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विद्वेच धम्मे दुश्वस्सन्त होते । क्षेत्र सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च विद्वेच धम्मे दुश्वस्सन्तकरो होति । 'तयो पञ्हा तयो उद्देसा तीणि वेय्या-करणानी' ति, इति यं तं बुत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१. स्या० पोत्पक ना

R453

B 220

११. "'चत्तारो पञ्हा चत्तारो उहेसा चत्तारि वेय्याकरणानी' ति, इति सो पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं परिच्च वुत्तं ? चतूस्, भिक्सवे, यम्मेसु भिक्खु सम्मा निव्विन्दमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विमुच्च-मानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रिभसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्स-ः स्तन्तकरो होति । कतमेसु चतुसु ? चतूसु ग्राहारेसु - इमेसु स्रो, भिनखने, चतूसु धम्मेमु भिनखु सम्मा निव्विन्दमानो सम्मा विरञ्जमानी सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रिभसमेन्च दिट्टेव घम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । 'चत्तारो पञ्हा चत्तारो उद्देशा चतारि वेथ्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१२. "पञ्च पञ्हा पञ्चुद्देसा पञ्च वेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? पञ्चसु, भिक्खवे, धम्मेषु भिक्तु सम्मा निध्यिन्दमानी सम्मा विरुज्जमानी सम्मा विमुच्चमानी सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रमिसमेच्च दिट्टेव घम्मे दुक्लस्सन्तकरी होति । कतमेसु पञ्चमु ? पञ्चसु उपादानक्वन्येसु - इमेसु खी, 15 भिक्लबे,पञ्चसु धम्मेसु भिक्लु सम्मा निञ्चिन्दमानो सम्मा विरुज्जमानी सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रमिसमेच्च दिहेव घम्मे दुवसस्यन्तकरो होति । 'पञ्च पञ्हा पञ्चुद्देसा पञ्च वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं बुत्तं इदमेतं पटिच्च वुत्तं ।

१३. "'छ पञ्हा छ उद्देश छ वेय्याकरणानी' ति, इति सी 20 पनेतं वृतं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? छसु, भिक्सवे, धम्मेसु भिक्स सम्मा निब्बिन्दमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्तावी सम्मदत्यं ग्रमिसमेच्च दिहेव धम्मे दुक्सस्मन्तकरी होति । कतमेमु छमु ? छमु अज्ञातिकेमु आयतनेमु – इमेमु ही। मिक्दवे, इसु धम्मेसु मिक्तु सम्मा निव्यन्दमानो सम्मा विरज्जमानी 25 सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदरवं ग्रमिसमेच्च दिहेव धम्मे दुक्तस्तन्तकरो होति । छ पञ्हा छ उद्देश छ वेय्याकरणानी ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१४. "मत्त पञ्हा सतुद्देसा सत्त वेय्याकरणानी' ति, इति ही पनेतं नुत्तें। किञ्चेतं पटिच्च बुत्तं ? सत्तम्, भिनखये, धम्मेसु निनर्व 10 सम्मा निब्बिन्दमानो सम्मा विरुजनमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्थं अभिसमेच्च दिट्ठेव धम्मे दुवखरसन्तकरो होति । कतमेसु सत्तसुः? सत्तसु विञ्ञाणद्वितीसु — इमेसु खो, भिनखवे, सत्तसु धम्मेसु भिवखु सम्मा निव्विन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्थं अभिसमेच्च विट्ठेव धम्मे दुक्बस्सन्तकरो होति । सत्त पञ्हा सत्तुदेसा सत्त वेय्या- क करणानी ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१५. "श्रष्ट पञ्हा अट्ठुद्देसा अट्ठ वेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? अट्ठसु, भिनखवे, धम्मेसु भिनखु सम्मा निव्वन्दमानो सम्मा विराज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्थं अभिसमेच्च विट्ठेवं धम्मे दुनखस्सन्तकरो 10 होति । कतमेसु अट्ठसु ? अट्ठसु लोकधम्मेसु — इमेसु खो, भिनखवे, अट्ठसु धम्मेसु भिनखु सम्मा निब्बन्दमानो ... पे०... दुनखस्सन्तकरो होति । 'अट्ठ पञ्हा अट्ठुद्देसा अट्ठ वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१६. "'नव पञ्हा नवुद्देसा नव वेय्याकरणानी' ति, इति खो 15 पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? नवसु ,भिवस्रवे, धम्मेसु भिवस्रु सम्मा निव्यन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा-परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च विद्वेच धम्मे दुवसस्यन्तकरो होति । कतमेसु नवसु ? नवसु सत्तावासेसु — इमेसु खो, भिवस्रवे, नवसु धम्मेसु भिवसु सम्मा निव्यन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा १० विस्चन्तानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च विद्वेच धम्मे दुवसस्यन्तकरो होति । 'नव पञ्हा नवुदेसा नव वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१७. "'दस पञ्हा दसुद्देसा दस वेट्याकरणानी' ति, इति खो पनतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? दससु, भिनस्वे, धम्मेसु भिनस् 25 सम्मा निव्विन्दमानो सम्मा विर्ज्जमानो सम्मा विर्ज्जमानो सम्मा पिर्यन्तदस्सावी सम्मदत्वं श्रीभसनेच्च दिट्टेव धम्मे दुनस्सत्तकरो होति । कतमेसु दससु ? दससु श्रकुसलेसु कम्मपयेसु — इमेसु खो, भिनस्ते, दससु धम्मेसु भिनस्तु सम्मा निव्यिन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विर्ज्जमानो सम्मा

R. 54

दिट्ठेव धम्मे दुक्तस्सन्तकरो होति । 'दस पञ्हा दसुद्देसा दस वेय्या-करणानी' ति, इति यं तं नुत्तं इदमेतं पटिच्च नुत्तं" ति ।

द. दुतियमहापञ्हासुत्त<u>ं</u>

१ एकं समयं भगवा कजङ्गलायं विहरित वेळुवने । अय खी सम्बहुला कजङ्गलका उपासका येन कजङ्गलका भिवखुनी तेनुप-इ सङ्क्ष्मिसु; उपमङ्क्षमित्वा कजङ्गलिकं भिवसुनि अभिवादेत्वा एकमन्तं नितीदिसु । एकमन्तं नितिन्ना स्त्रो कजङ्गलका उपासका कजङ्गलिक भिवसुनि एतरवोचु —

२. "बुत्तमिदं, अय्ये, भगवता महापञ्हेमु — 'एको पञ्हो एको उद्देसो एकं वेय्याकरणं, हे पञ्हा हे उद्देसा हे वेय्याकरणानि, तयो पञ्हा तयो उद्देसो एकं वेय्याकरणं, हे पञ्हा हे उद्देसा हे वेय्याकरणानि, तयो पञ्हा क्यारे उद्देसा चतारि वेय्याकरणानि, पञ्च पञ्हा पञ्चहेसा पञ्च वेय्याकरणानि, छ पञ्हा छ उद्देसा छ वेय्याकरणानि, सत्त पञ्हा सतुदेशो सत्त वेय्याकरणानि, अह पञ्हा अट्ट्हेसा यह वेय्याकरणानि, नव पञ्हा नवृदेसा नव वेय्याकरणानि, दस पञ्हा दसुदेसा दस वेय्याकरणानि' ति । इमस्स नु खो, अय्ये, भगवता सिह्नुत्तेन भासितस्स कथं वित्यारेन अत्यो दहुव्यो" ति ?

३. "न स्रो पनेत, ब्रावुसी, भगवतो सम्मुखा सुत सम्मुखा पटिगहितं, न पि भनोभावनीयानं भिनस्तृन सम्मुखा सुत सम्मुखा पटिगहितं; अपि च, यथा मेत्य खायित त सुणाय, साधुकं मनिस करीय, भासिस्सामी" ति । "एवं, अय्ये" ति, स्रो कजङ्गलका उपासका 20 कजङ्गलकाय निक्सुनिया पञ्चससोसु । कजङ्गलका भिनस्तुनी एतदबीच –

४ "एको पञ्हो एको उद्देसो एक वेद्याकरण' ति, इति खी पगेत वृक्त भगवता । किञ्चेत पिटच्च वृक्त ? एकधम्मे, आवृतो, भिन्धु सम्मा निव्वन्दमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विम्चच्यमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा विरुज्जमाने स्वम्म दुन्छस्सन्तकरी होति । कतमस्मि एकधम्मे ? सन्त्रे सत्ता आहारहितिका – इमिस्स खो, आवुसो, एकधम्मे भिन्धु सम्मा निव्वन्दमानो सम्मा विरुज्जमानी

१ ४ बङ्गला - सी०, स्या०, रो०।

B. 9°

R.

R. 57

सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । 'एको पञ्हो एको उद्देसो एकं वेय्याकरणं ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

५. "'हे पञ्हा हे उद्देसा हे वेय्याकरणानी' ति इति, खो पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चेतं पिटच्च वृत्तं ? हीसु, ब्रावुसो, घम्मेसु भिवखु इ सम्मा निव्वन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा पिरयन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च विद्वेच धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । कतमेसु हीसु ? नामे च रूपे च ... पे ०... कतमेसु तीसु ? तीसु वेदनासु – इमेसु खो, ब्रावुसो, तीसु धम्मेसु निवखु सम्मा निव्वन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विर्ज्जमानो सम्मा विर्ज्जमानो सम्मा पिरयन्तदस्सावी 10 सम्मदत्यं अभिसमेच्च विद्वेच धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । 'तयो पञ्हा तयो उद्देशा तीणि वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पिटच्च वृत्तं ।

६. "'क्तारो पञ्हा चत्तारो उद्देशा चत्तारि वेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? चतूसु, आवुस्रो, ।ः घम्मेसु भिवखु सम्मा सुभावितचित्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्थं अभिसमेच्च दिट्टेच धम्मे दुक्बस्सन्तकरो होति । कतमेसु चतूसु ? चतूसु सितपट्ठानेसु — इमेसु खो, आवुस्रो, चतूसु धम्मेसु भिवखु सम्मा सुभावितचित्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्थं अभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्बस्सन्तकरो होति । 'चत्तारो पञ्हा चत्तारो उद्देश चत्तारि २० वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

७. "पञ्च पञ्हा पञ्चुदेसा पञ्च वेय्याकरणानी ति, इति स्रो पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चेतं पिटच्च वृत्तं ? पञ्चसु, ब्राबुसो, धम्मेसु भिक्खु सम्मा सुभावितिचित्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च दिद्देव धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । कतमेसु पञ्चसु ? २० पञ्च इन्द्रियेसु ... पे०... कतमेसु खसु ? छसु निस्सरणीयासु धातुसु ... पे०... कतमेसु सत्तसु वोज्झङ्गोसु ... पे०... कतमेसु अष्टुसु ? अद्वसु अरियग्रहुङ्गिकमगोसु - इमेसु सो, ब्रावुतो, ब्रटुसु धम्मेसु भिक्तु सम्मा सुभावितिचित्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदर्यं

रे. घरिते बहुन्निये मणे-सी०,रो०; प्रस्तितु बहुन्नियेनु मणोगु-स्या०।

ग्रमिसमेच्च दिट्टेव घम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । [']श्रट्ठ पञ्हा श्रटठुद्देसा

ग्रहु वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वुत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वुत्तं ।

-. "'नव पञ्हा नबुद्देसा नव वेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? नवसु, श्रावुसो, घम्मेषु भिक्खु सम्मा निव्विन्दमानो सम्मा विरुजिमानो सम्मा विमुख्बमानो

सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रभिसमेच्च दिहेव घम्मे दुक्वस्सन्त-करो होति । कतमेसु नवसु ? नवसु सत्तावासेसु – इमेसु खो, ग्रावुसी, नवसु धम्मेसु मिक्खु सम्मा निव्विन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रभिसमेच्च दिट्ठेव घम्मे 10 दुक्तस्सन्तकरो होति । 'नव पञ्हा नबुद्देसा नव वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

 "दस पञ्हा दसुद्देसा दस वेय्याकरणानी' ति, इति स्रो पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? दससु, ग्रावुसो, धम्मेसु मिनलु सम्मा सुमावितिचत्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रीभ-15 समेच्च दिट्ठेव घम्मे दुक्बस्सन्तकरो होति । कतमेसु दससु ? दससु कुसलेसु कम्मपयेसु – इमेसु खो, त्रावुसो, दससु धम्मेसु भिवस्तु सम्मा

सुमावितिचत्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रिमिसमेच्च दिहुव धम्मे दुक्तस्यन्तकरो होति । 'दस पञ्हा दसुद्देसा दस वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्तं । १०. "इति खो, त्रावुसो, यं तं वृत्तं भगवता सिह्वत्तेन' भासि-20 तामु महापञ्हासु - 'एको पञ्हो एको उद्देसो एकं वेय्याकरणं ... पे०... दस पञ्हा दसुदेशा दस वेय्याकरणानी' ति, इमस्स खी ग्रहं, ग्रावुसी, भगवता सिंह्यत्तेन मासितस्स एव वित्यारेन ऋत्यं ग्राजानामि । श्राकहि

माना च पन तुम्हे, ग्रावुसो, भगवन्तञ्जेव उपसङ्घमित्वा एतमत्वं 25 पटिपुच्छेत्यार्थं। यथा नो नं भगवा व्याकरोति तथा नं घरित्याया ति । "एवं, ग्रय्ये" ति स्रो कजङ्गलका उपासका कजङ्गलिकाय स्रो भिक्कुनिया मासित अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उट्टायासना कर्जङ्गिलिक मिक्चुनि ग्रमिवादेत्वा पदिक्त्वणं वत्वा येन भगवा तेनुपसङ्क्ष्मिनुः उपमञ्जमित्वा मगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीर्दिसु । एकमन्तं १-१. गी०, न्या०, रो० पोरवंत्रमु नित्य । २ पुच्छेय्याय - गी०; परिपुद्धेय्याय -न्या० । ३ गी०, न्या०, ो० पोरवंत्रमु नरिय ।

B.

R. 5

निसिन्ना खो कजञ्जलका उपासका यावतको म्रहोसि कजञ्जलिकाय भिक्तुनिया सिंद्ध कथासल्लापो, तं सटवं भगदतो ग्रारोचेसुं।

११. "साधु साधु, गहपतयो ! पण्डिता, गहपतयो, कजङ्ग-लिका भिन्खुनी । महापञ्जा, गहपतयो, कजङ्गिलिका भिन्खुनी । मं चे पि तुम्हे, गहपतयो, उपसङ्क्षमित्वा एतमत्यं पिटपुच्छेट्याय, ग्रहं 5 पि चेतं एतमेव व्याकरेट्यं यथा तं कजङ्गिलिकाय भिनेखुनिया व्याकतं । एसो चेव तस्स ग्रत्यो । एवं च नं धारेट्याया" ति ।

६. पठमकोसलसुत्तं

१. "यावता, भिक्खवे, कासिकोसला, यावता रञ्जो पसंनदिस्स कोसलस्स विजितं", राजा तत्थ पसेनदि कोसलो अग्गमक्खायति । रञ्जो पि खो, भिक्खवे, पसेनदिस्स कोसलस्स अत्थव श्रञ्ज्यथत्तं ग्रत्थि 10 विपरिणामो । एवं पस्सं, भिक्खवे, सुतवा अरियसावको तस्मि पि निव्विन्दति । तस्मि निव्विन्दन्तो अगो विरज्जित, पगेव हीनस्मि ।

२. "यावता, भिक्खवे, चित्वमसुरिया परिहर्शन विसा भन्ति विरोचमाना", ताव सहस्संघा लोको । तिस्म सहस्संघा लोके सहस्सं चन्त्रांन सहस्सं प्रत्यानं सहस्यं प्रत्यानं सहस्यं प्रत्यानं सहस्यं प्रत्यानं सहस्यं प्रात्महाराजिककानं सहस्यं परिनिम्मतवस्तिनं सहस्यं प्रह्मलोकानं । यावता, मिन्नव्यं, सहस्सी' लोकघातुं, महाबह्मा तत्य ग्रन्नमवखायित । महा- प्रत्यानं सहस्यं। प्रत्यानं स्वत्यानं प्रत्यानं स्वत्यानं प्रत्यानं स्वत्यानं प्रत्यानं स्वत्यानं प्रत्यानं प्रत

 "होति सो, मिक्खवे, समयो यं ग्रयं लोको संबट्टित । संबट्टमाने, मिक्खवे, लोके येभुय्येन सत्ता ग्राभस्सरसंबत्तनिका भवन्ति ।

१-१. पर्व - सी०, स्वा०, रो० । २. मं० - मी०, स्वा०, रो० । ३. विजित्ते - सी० । १. रिरोक्त - नी० । १. विजित्ते - सी० । १. रिरोक्त - सी० । १. विजित्ते - सा०, रो० । १ प्राप्त स्वातान - सी०, स्वा०, रो० । १० ८-३:

R. 61

04

ते तत्य होन्ति मनोमया पीतिभक्दा सयम्पभा धन्तलिक्खेचरा सुभट्टाधिनी चिरं दीघमद्वानं तिद्वन्ति । संबद्दमाने, भिक्सवे, लोके ग्राभस्सरा देवा श्रगमनखायन्ति । श्राभस्सरानं पि स्त्री, भिक्सवे, देवानं श्रत्येव ग्रञ्जयत्तं ग्रत्यि विपरिणामो । एवं पस्सं, भिक्खवे, सुतवा ग्ररिय- त्रावको तस्मि पि निव्यिन्दति । तस्मि निव्यिन्दन्तो ग्रागो विरुज्जित, पगेव हीनरिम ।

४. "दसयिमानि, भिन्दावे, कसिणायतनानि । कतमानि दस ? पयवीकसिणमेको सञ्जानाति उद्घं ग्रघो तिरियं ग्रह्मयं ग्रप्पमाणं; ग्रापी-कसिणमेको सञ्जानाति ... पे०... तेजोकसिणमेको सञ्जानाति ... 10 वायोक्रीसणमेको सञ्जानाति ... नीलकसिणमेको सञ्जानाति ... पीतकसिणमेको सञ्जानाति ... लोहितकसिणमेको सञ्जानाति ... ग्रोदातकसिणमेको सञ्जानाति ... ग्राकासकसिणमेको सञ्जानाति ... विञ्ञाणकसिणमेको सञ्जानाति उद्धं भ्रधो तिरियं ग्रह्यं ग्रप्पमाणं । इमानि खो, भिक्खवे, दस कसिणायतनानि ।

"एतदग्गं, भिनखने, इमेसं दसनं कसिणायतनानं यदिदं विञ्जाण-कसिणं एको सञ्जानाति उद्धं ग्रधो तिरियं ग्रद्धयं ग्रप्पमाणं । एवं-सञ्जिनो पि यो, मिनसर्वे, सन्ति सत्ता । एवंसञ्जीनं पि खीं, भिक्सवे, सत्तानं प्रत्येव ग्रञ्जयत्तं ग्रत्यि विपरिणामो । एवं पस्तं, भिक्सवे, मुतवा ग्ररियसावको तस्मि पि निध्वित्दत्ति। तस्मि

: विव्विन्दन्तो ग्रमो विरज्जति, परेव हीनिस्म ।

५. "श्रहिमानि, भिक्तवे, ग्रिमभायतनानि । कतमानि ग्रह ? अन्त्रत रपन-ओ एको वहिद्धा रूपानि पस्तति परितानि सुवण्ण-दुव्यण्णानिः; 'तानि ग्रभिमुख्य जानामि पस्तामी' ति, एवंसङ्की होति । इदं पठमं ग्रीमभायतन ।

"ग्रज्ज्ञत्त रूपमञ्जी एको बहिद्धा रुपानि पस्सति ग्रप्पमाणानि 25 मुवण्णदुव्यण्णानि, 'तानि ग्रमिभूय्य जानामि पस्तामी' ति, एवंसञ्जी होति । इद दुविय अभिभायतन ।

"प्रज्वात ग्ररूपमञ्जो एको बहिद्धा रुपानि पस्सति परितानि मुकण्यदुव्यण्णानि, 'तानि अभिमुख्य जानामि पस्सामी' ति, एवंगड्बी ॐ होति । इदं तित्यं ग्रिमिभायतनं ।

B. 4

"ग्रज्ज्ञत्तं ग्ररूपसञ्जी एको वहिद्वा रूपानि पस्सति ग्रप्पमाणानि सुवण्णदुव्वण्णानिः; 'तानि ग्रमिभुय्य जानामि परसामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं चतुत्यं ग्रभिभायतनं ।

"ग्रज्ज्ञतं ग्ररूपसञ्जी एको वहिद्धा रूपानि पस्सति नीलानि नीलवण्णानि नीलनिदस्सनानि नीलनिभासानि । सेय्यथापि नाम उमा- 5 पुष्फं नीलं नीलवणां नीलनिदस्सनं नीलनिभासं, सेय्यथा वा पन तं वत्थं वाराणसेय्यकं उभतोभागविमट्टं नीलं नीलवण्णं नीलनिदस्सनं नील-निभासं; एवमेव ग्रज्झत्तं ग्ररूपसञ्जी एको वहिद्धा रूपानि पस्सति नीलानि नीलवण्णानि नीलनिदस्सनानि नीलनिभासानि; 'तानि ग्रभि-भुय्य जानामि पुस्सामी ति, एवंसञ्जी होति । इदं पञ्चमं ग्रभि- 10 भायतनं ।

"ग्रज्ज्ञत्तं ग्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति पीतानि पीतवण्णानि पीतनिदस्सनानि पीतनिभासानि । सेय्ययापि नाम कणि-कारपुष्कं पीतं पीतवण्णं पीतनिदस्सनं पीतनिभासं, सेय्यथा वा पन तं वत्यं बाराणसेय्यकं उभतोभागविमट्टं पीतं पीतवण्णं पीतिनदस्सनं 15 .8.62 पीतनिभासं; एवमेव अञ्झत्तं अरूपसञ्जी एको वहिद्धा रूपानि पस्सति पीतानि पीतवण्णानि पीतनिवस्सनानि पीतनिभासानि; 'तानि ग्रमि-भुय्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं छट्टं ग्रभिभायतनं ।

"ग्रज्झत्तं ग्ररूपसञ्जी एको वहिद्धा रूपानि पस्सति लोहितकानि लोहितकवण्णानि लोहितकनिदस्सनानि लोहितकनिभासानि । सेय्यथा- 20 पि नाम बन्धुजीवकपुष्फं लोहितकं लोहितकवण्णं लोहितकनिदस्सानं लोहितकनिभासं, सेय्यया वा पन तं वत्यं वाराणसेय्यकं उभतोभागविमट्टं लोहितकं लोहितकवण्णं लोहितकनिदस्सनं लोहितकनिभासं; एवमेव^{*} श्रन्द्वत्तं ग्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति लोहितकानि लोहितकवण्णानि लोहितकनिदस्सनानि लोहितकनिभासानि; 'तानि 25 ध्रभिभुष्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं सत्तमं प्रभिभायतनं ।

[#]श्रज्ज्ञत्तं ग्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति श्रोदातानि भोदातवण्णानि ग्रोदातनिदस्सनानि ग्रोदातनिभासानि । सेय्ययापि नाम ग्रोमधितारका ग्रोदाता ग्रोदातवण्णा ग्रोदातनिदस्समा श्रोदात- 50

रे. बम्मार्नुमं - मी०, रो०; समास्तुप्तं - स्वा० 1 २.एवमेरं - सी०, स्वा०, रो० ।

निभासा, सेय्यथा वा पन तं वत्यं वाराणसेय्यकं उभतोभागिवमहं श्रोदातं श्रोदातवण्णं श्रोदातिनदस्सनं श्रोदातिनभासं; एवमेव श्रज्झतं श्रत्पसञ्ज्ञी एको विहृद्धा रूपानि पस्सति श्रोदातानि श्रोदातवण्णानि श्रोदातिनदस्सनानि श्रोदातिनभासानि; 'तानि श्रिभभृय्य जानािमः पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं श्रद्धमं श्रिभभायतनं । इमिन खो, भिक्खवे, यह श्रिभभायतनािन ।

"एतदगां, भिक्सवे, इमेसं प्रदुत्रं ग्रभिभायतनानं यदिदं ग्रज्झतं ग्रस्पसञ्जी एको वहिद्धा रूपानि पस्सित ग्रोदातानि ग्रोदातवण्णानि ग्रोदातिवस्णानि ग्रोदातिवस्णानि ग्रोदातिवस्णानि ग्रोदातिवस्णानि ग्रोदातिवस्णानि । एवंसञ्जि होति । एवंसञ्जिनो पि खो, भिक्खवे, सन्ति सत्ता । एवंसञ्जीनं पि खो, भिक्खवे, सत्तानं ग्रस्थेव ग्रञ्ज्ञायत्तं ग्रित्य विपरिणामो । एवं पस्सं, भिक्खवे, सुतवा ग्रदियसावको तस्मि पि निध्यन्दित । तस्मि निध्यन्दन्तो ग्रमो विरुज्जित, पगेव हीर्नास्म ।

६. "चतस्सो इमा, भिक्खवे, पटिपदा । कतमा चतस्सो ? is दुक्खा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, दुक्या पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा, सुखा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, तुता पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा — इमा खो, भिक्यवे, चतस्सो पटिपदा ।

"एतदमां, भिवस्रवे, इमासं चतस्सन्नं पटिपदानं यदिदं सुदा पटिपदा सिप्पाभिञ्ञा । एवम्पटिपन्ना पि खो, भिवस्तवे, सन्ति सत्ता । २० एवम्पटिपन्नानं पि सो, भिवस्तवे, सत्तानं अत्येव अञ्ज्यक्तं अस्थि विपरिणामो । एवं पस्सं, भिवस्तवे, सुतन्ना अरियसावको तर्सि पि निध्यिन्दति । तर्सिम निध्यन्दन्तो अस्ये विरुज्जति, पगेव हीर्नास्म ।

७. "चतस्त्रो इमा, भिषलवे, सञ्जा । कतमा चतस्तो ? परित्तमेको सञ्जानाति, महग्गतमेको सञ्जानाति, ग्रप्पमाणमेको ४ सञ्जानाति, 'नित्य किञ्चो' ति ग्राफिञ्चञ्ञायतनमेको सञ्जानाति— इमा यो, भिषलवे, चतस्त्रो सञ्जा ।

"एतरमा, भिनसचे, इनास चतरसम्नं सञ्जानं यदिदं नित्य किञ्नी' ति म्नाकिञ्चञ्जायतनमेको सञ्जानाति । एवंसञ्ज्ञानो पि हो, भिनसवे, सन्ति सत्ता । एवंसञ्जीन पि स्रो, भिनसवे, सत्तानं ग्रह्मि अञ्जायतं गरिय विपरिणामो । एवं परसं, भिनसवे, सुतवा ग्रहिय-

R. 65

सावको तिस्म पि निव्विन्दति । तिस्म निव्विन्दन्तो अग्गे विरज्जिति, पगेव हीनिस्म ।

द. "एतदमां, भिक्खवे, वाहिरकानं विद्विगतानं यदिदं 'नो चस्सं, नो च में सिया, न भिक्सिसामि, न में भिवस्सती' ति । एवंदिट्विनो, भिक्खवे, एतं पाटिकङ्कं – 'या चायं भवे' अप्पटिकुल्यता, सा चस्स न भिवस्सति' ति । एवंदिट्विनो पि सो, भिक्खवे, सन्ति सत्ता । एवंदिट्वीनं पि सो, भिक्खवे, सन्ति सत्ता । एवंदिट्वीनं पि सो, भिक्खवे, सत्ति विपरिणामो । एवं पस्सं, भिक्खवे, सुतवा अरियसावको तस्मि पि निव्विन्दिति । तस्मि निव्विन्दिनो प्रणेव हीनस्मि ।

६. "सन्ति, भिवस्तवे, एके समणबाह्मणा परमत्यविसुर्ढिं पञ्ञापेन्ति । एतदग्गं, भिवस्तवे, परमत्यविसुर्ढिं पञ्ञापेन्तानं यदिदं सव्वसो ग्राफिञ्चञ्ञायतनं समितवकम्म नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पण्णविहरति । ते तदिभञ्जाय तस्स सिन्छिकिरियाय वम्मं देसेन्ति । एवंवादिनो पि स्रो, भिवस्तवे, सन्ति सत्ता । एवंवादीनं पि स्रो, भिवस्तवे, सत्तानं श्रत्येव श्रञ्ज्ञथत्तं ग्रात्यं विपरिणामो । एवं पस्सं, भिवस्तवे, सुतवा ग्ररियसावको तर्सिम पि निव्यन्दित । तर्सिम निव्यन्दितो श्रमो विरज्जित, पगेव हीनस्मि ।

१०. "सन्ति, भिनखने, एके समणन्नाह्मणा परमिवट्टधम्मनिव्वानं पञ्जापेन्ति । एतदम्मं, भिनखने, परमिवट्टधम्मनिव्वानं पञ्जापेन्तानं थिदिदं छन्नं फस्सायतनानं समुदयं च अत्यञ्जमं च अस्तादं च आदीनवं च निस्सरणं च यथामूतं निदित्वा अनुपादाविमोक्सो । एवंवादि खो मं, भिनखने, एवमक्सापि एके समणनाह्मणा असता तुच्छा मुता अभूतेन अव्याचिनक्षन्ति — 'समणो गोतमो न कामानं परिञ्जं पञ्जापेति, न रूपानं परिञ्जं पञ्जापेति, न रूपानं परिञ्जं पञ्जापेति, न रूपानं परिञ्जं पञ्जापेति । 25 कामानं चाहं, भिनखने, परिञ्जं पञ्जापेति, रूपानं च परिञ्जं पञ्जापेति, देदनानं च परिञ्जं पञ्जापेति, विदेवे धम्मे निच्छातो निव्यतो सीतिभूतो अनुपादापरिनिव्यानं पञ्जापेमी, विद्वेव धम्मे निच्छातो निव्यतो सीतिभूतो अनुपादापरिनिव्यानं पञ्जापेमी" ति ।

१, तस्य भवे -स्या० । २, परमञ्जानिमृद्धि - स्था० ।

२०. दुतियकोसलसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावत्यियं विहरति जेतवने ग्रनायपिण्डि-कस्स ग्रारामे । तेन स्रो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उच्योधिका निवत्तो होति विजितसङ्गामो लढाविष्पायो । अय सो राजा पसेनि कोसलो येन आरामो तेन पायासि । यावतिका यानस्स भूमि, यानेन गन्त्वा याना पच्चोरोहित्वा पत्तिको व ग्रारामं पाविसि । तेन स्तो पन समयेन सम्बहुला मिक्सू ग्रन्मोकासे चङ्कमन्ति । ग्रय खो राजा पसेनदि कोसलो येन ते मिक्सू तेनुपसङ्कमिः; उपसङ्कमित्वा ते भिक्लू एतदवीच ~

२. "कहं नु सो, मन्ते, भगवा एतरिह विहरित धरहं ग्रिक्ति सम्मासम्बुद्धो । दस्सनकामा हि मयं, भन्ते, तं भगवन्तं ग्ररहन्तं सम्मा-सम्बद्धं" ति ।

"एसो, महाराज, विहारो संवुतद्वारो । तेन श्रप्पसद्दो उप-सङ्कमित्वा अतरमानो भ्रालिन्दं पविसित्वा उवकासित्वा ग्रागळं श्राकोटेहि; विवरिस्सति ते भगवा द्वारं" ति ।

३. श्रय सो राजा पसेनदि कोसलो येन सो विहारो संवृतद्वारी, तेन ग्रप्पसद्दो उपसङ्कमित्वा धतरमानो ग्रालिन्दं पविसित्वा उपकासित्वा ग्रग्गळं ग्राकोटेसि । विवरि भगवा द्वारं । ग्रय स्त्रो राजा पसेनिद कोसलो विहारं पविसित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवतो पादानि मुसेन च परिचुम्बति पाणीहि च परिसम्बाहति नामं च साबेति -20 "राजाहं, मन्ते, पसेनदि कोसलो; राजाहं, भन्ते, पसेनदि कोसलो" ति।

४. "कं पन त्वं, महाराज, ग्रत्यवसं सम्पस्समानो इमस्मि नरीरे एवरूपं परमनिपच्चकारं करोसि, मेत्तूपहारं उपदंसेसी" ति ?

 "कतञ्जुतं स्रो ग्रहं, भन्ते, कतवेदितं सम्पत्समानो भगवित एवस्पं परमनिपच्चकारं करोमि, मेत्तूपहारं उपदसिमि । भगवा हि 25 मन्ते, बहुजनिह्ताय पटिपन्नो बहुजनमुखाय बहुनो जनस्स ग्रस्यि आर्ये पतिद्वापिता यदिदं कल्याणयम्मताय कुसलधम्मताय । यं पि, भन्ते, भगवा बहुजनिहताय पटिपन्नो बहुजनमुखाय बहुनो जनस्स ग्रस्यि जाये

१. आळिन्द - म्या० । २. परमनियच्चावारं - सी०, री० ।

в. -

R 67

पितद्वापिता यदिदं कल्याणधम्मताय कुसलधम्मताय, इदं पि खो ग्रहं, भन्ते, ग्रत्थवसं सम्पस्समानो भगवति एवरूपं परमनिपच्चकारं करोमि, मेन्पहारं उपदंसेमि ।

६. "पुन च परं, भन्ते, भगवा सीलवा वृद्धसीलो अप्रियसीलो कुसलसीले कुसलसीलेन समन्नागतो। यं पि, भन्ते, भगवा सीलवा वृद्धसीलो अरियसीलो कुसलसीलो कुसलसीलेन समन्नागतो, इदं पि खो आहं, भन्ते, अत्थवसं सम्पस्समानो भगवति एवरूपं परमिनपच्चकारं करोमि, मेत्तूपहारं उपदंसीम ।

७. "पुन च परं, भन्ते, भगवा दीघरत्तं आरञ्जको, अरञ्ज वनपत्यानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवति । यं पि, भन्ते, भगवा दीघरत्तं आरञ्जको, अरञ्जवनपत्यानि पन्तानि सेनासनानि पटि-सेवति, इदं पि खो अहं, भन्ते, अत्यवसं सम्पस्समानो भगवति एवरूपं परमनिपज्वकारं करोमि, मेत्तूपहारं उपदंसेमि ।

 "पुन च परं, भन्ते, भगवा सन्तुट्टो इतरीतरचीवरिपण्डपात-सेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपरिवस्तारेन । यं पि, भन्ते, भगवा सन्तुट्टो ।इ इतरीतरचीवरिपण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन, इदं पि खो ग्रहं, भन्ते, ग्रत्थवसं सम्पस्समानो भगवित एवरूपं परमिनपच्चकारं करोमि, मेन्त्पहारं उपदंसीमि ।

६. "पुन च परं, भन्ते, भगवा ब्राहुनेय्यो पाहुनेय्यो दिवखणेय्यो अञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जावखेत्तं लोकस्स । यं पि, भन्ते, भगवा क्राहुनेय्यो पाहुनेय्यो दिवखणेय्यो अञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जावखेतं लोकस्स, इदं पि खो अहं, भन्ते, अत्यवसं सम्पस्समानो भगवित एवरूपं परमितपच्चकारं करोमि, मेत्तूपहारं उपदंसीम ।

१०. "पुन च परं, भन्ते, भगवा यायं कथा अभिसत्लेखिका चेतोविवरणसप्पाया", सेट्यथीदं – प्रप्पिच्छकथा सन्तुष्ट्रिकथा पिववेक- 23 कथा असंसम्भक्षा विरियारम्भकथा सीलकथा समाधिकथा पञ्जाकथा विमृत्तिज्ञाणदस्सनकथा, एवरूपाय कथाय निकासलाभी प्रकिच्छलाभी अकसिरलाभी। यं पि, भन्ते, भगवा यायं कथा अभि-

१. इमं - रो० । २. वृद्धमीनी - स्वा०, रो० । ३. विक्रोधिवरणमणामा - स्वा० । स्वरुप्ता - मी०, रो० ।

सल्लेखिका चेतोविवरणमप्पाया, सेट्यथीदं – ग्रप्पिच्छकथा ...पे०... विमुत्तिज्ञाणदस्तनकथा, एवरुपाय कथाय निकामलाभी ग्रक्तिच्छलाभी श्रक्तिसरलाभी, इदं पि खो यहं, भन्ते, य्रत्यवसं सम्पस्तमानो भगवित एवरुपं परमिनपच्चकारं करोमि, मेत्तूपहारं उपदंसेमि ।

११. "पुन च परं, भन्ते, भगवा चतुन्नं झानानं आमिचेतिस-कानं विद्वयममुखिनहारानं निकामलाभी अकिच्छलाभी ध्रकसिर-लाभी। यं पि, भन्ते, भगवा चतुन्नं झानानं ग्राभिचेतिसकानं विद्वयम्म-सुखिन्हारानं निकामलाभी अिकच्छलाभी अकिसरलाभी, इदं पि खो अहं, भन्ते, अत्यवसं सम्पस्समानो भगविति एवरूपं परमिनपच्चकारं करोमि, मेन्तूपहारं उपदंसीम ।

१२. "पुन च परं, मन्ते, भगवा अनेकिबिहितं पुट्येनियासं अनुस्सरित, संप्रयादं - एकं पि जाति है पि जातियो तिस्सो पि जातियो चतस्तो
पि जातियो पञ्च पि जातियो दस पि जातियो वीसं पि जातियो नितर्सो
पि जातियो पञ्च पि जातियो दस पि जातियो वीसं पि जातियो तिर्हे
पि जातियो चतालीसं पि जातियो पञ्चासं पि जातियो जातिसतं पि
जातिसहस्सं पि जातिसतसहस्सं पि अनेके पि संबट्टकप्पे अनेके पि विवर्ष्टु
कप्पे अनेके पि संबट्टिववट्टकप्पे - 'अमुनासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो
एवमाहारो एवंमुखदुनखप्पिटसंबेदी एवमावुपरियन्तो, सो ततो चुठी
अमुत्र उदार्शादं तत्रापासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो
एवंमुखदुनखप्पिटसंबेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुठो इद्यूपपतो"
विते । इति शाकारं सउद्देसं अनेकिबिहितं पुट्येनिवासं अनुस्सरित ।
एकं पि जाति है पि जातियो ... पे० .. इति साकारं सउद्देसं अनेकिबिहित
पुट्येनिवासं अनुस्मरित, इदं पि छो अहं, भन्ते, अत्यवसं सम्पस्समानो
मगवित एवस्प परमनिपच्चकारं करोमि, मेत्तूपहारं उपदंसीमे ।

१३. "पुन च परं, मन्ते, मगवा दिव्येन चक्खुना विद्युद्धेन झरिन कम्तमानुसकेन मन्ते पस्मिति चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुव^{त्यो} दुव्यणी, मुगते दुगते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति ~ 'इमे वत भौती सत्ता कायदुच्चरितेन ममन्नागता दचीदुच्चरितेन समन्नागता मनी-

^{ै.} स्ता० पीयरं नित्त । २ यमियेत्रिमिशान - गी०, री० । ३. मावती -स्ता० । ४ स्पृणतो - सा०, स्टूब्बनी - री० ।

१०.३.१० <u>]</u>	वृ तियकोसलमुतं	१५३	
दुच्चरितेन समन्नागता श्र कम्मसमादाना, ते कायग् निरयं उपपन्ना; इमे वा वचीसुचरितेन समन्नागत् बादका सम्मादिद्विका स मरणा सुगति सगां लोव श्रतिकक्त्तमानुसकेन सत्ते यं पि, भन्ते, भगवा । पेo यथाकम्मूपगे स	दुर्तियकोसलपुतं रियानं उपवादका मिच्छादिद्विद् स्स भेदा परं मरणा अपायं दु ा पन भोन्तो सत्ता कायसुचिरिः ता मनोसुचिरितेन समन्नागता ह सम्मादिद्विकम्मसमादाना, ते का कं उपपन्ना' ति, इति दिव्वेन च ा पस्सति पे० यथाकम्मूपने वे देव्वेन चक्खुना विसुद्वेन अति स्ते पकानाति, इदं पि खो छहं, एवरूपं परमनिपच्चकारं करो	का मिच्छादिट्टि- गाँत विनिपातं तेन समन्नागता गिरयानं अनुप- यस्स भेदा परं क्लुना विसुद्धेन सत्ते पजानाति। क्कन्तमानुसकेन भन्ते, अत्यवसं	
१४. "पुन च चेतोविमुत्ति पञ्जाविः उपसम्पण्ज विहरति । चेतोविमुत्ति पेठ ग्रहं, भन्ते, ग्रत्थवसं स् करोमि, मेत्तूपहारं उपर	परं, भन्ते, भगवा श्रासवानं मुर्ति दिट्टेव धम्मे सयं श्रभिञ्ड यं पि, भन्ते, भगवा श्रासवानं सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति स्पस्समानो भगवति एवरूपं प संसेमि । वानि मयं, भन्ते, गच्छाम । व	ता सच्छिकत्वा खया ग्रनासवं त, इदं पि खो ¹ रमनिप च्च कारं	B, SI1
		तं ग्रभिवादेत्वा	1
		ग्वगो ततियो ।	
रीहाधिक काळी [*] र	तस्सुद्दानं प्रृत्ति [*] कायेन [*] , चुन्देन ³ कसिणेन प्र [*] द्वे महापञ्हा, कोसलेहि परे दुवे 1	च। ति॥	R. 70
१. सी०,स्या०,रो १. जन्दो – स्या० । ४ फ्र०४-२०	० पोत्पयेमु नरिय । २–२. सीहाधिमुत्ति० – ४. वाति – सी०, रो०; याती – स्या० ।	सी०.स्या॰, रो॰।	

3. 312

R. 71

ग्रद्रगुत्तरनिकायो ८. उपालिवग्गो

१. उपालिसुत्तं

- १. ग्रय खो ग्रायस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क-मित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नी खो ग्रायस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच -
- २. "कति नु खो, भन्ते, ग्रत्यवसे पटिच्च तथागतेन सावकानं
- 5 सिक्खापदं पञ्जत्तं, पातिमोक्खं उद्दिद्वं" ति ?
 - ३. "दस खो, उपालि, ग्रत्यवसे पटिच्च तथागतेन सावकानं सिक्खापदं पञ्ञत्तं, पातिमोक्खं उद्दिहं । कतमे दस ? सङ्घसुट्ठुताय, सङ्घफासुताय, दुम्मडकूनं पुग्गलानं निग्गहाय, पेसलानं भिवखूनं फासु विहाराय, दिट्टघम्मिकानं श्रासवानं संवराय, सम्परायिकानं श्रासवानं 10 पटिघाताय, ग्रप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं भिय्योभावाय, सद्धम्म-ट्टितिया, विनयानुग्गहाय – इमे खो, उपालि, दस ग्रत्यवसे पटिन्न

२. पातिमोक्खट्टपनासुत्तं

तथागतेन सावकानं सिक्खापदं पञ्ञत्तं, पातिमोक्खं उद्दिट्टं" ति ।

१. "कति नु स्रो, भन्ते, पातिमोक्खट्ठपना" ति ?

२. "दस खो, उपालि, पातिमोक्खट्टपना । कतमे दस ?

15 पाराजिको तस्तं परिसायं निसिन्नो होति, पाराजिककथा विष्पकता²

होति, अनुपसम्पन्नो तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, अनुपसम्पन्नकथा विष्पकता होति, सिक्खं पच्चक्खातको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, सिक्तं पच्चक्तातककया विष्यकता होति, पण्डको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, पण्डककता विप्पकता होति, भिक्खुनिद्रसको तस्सं परिसार्य 20 निसिन्नो होति, मिक्सुनिद्सककथा विप्पकता होति – इमे खो, उपालि, दस पातिमोक्सहुपना" ति ।

३- उच्चाहिकासुत्तं १. "क्तीहि नु सो, भन्ते, घम्मीह समन्नागतो भिक्सु उच्ची-हिकाय सम्मन्नितव्यो" ति ?

१. म.सबरेन - सी॰। २. दिप्पनया - मी॰।

B. 313

२. "दसिंह खो, उपालि, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु उच्चाहि-काय सम्मन्नितव्यो । कतमेहि दसहि ? इयुपालि, भिक्खु सीलवा होति; पातिमोक्खसंवरसंवुतो विहरति श्राचारगोचरसम्पन्नो श्रणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु; बहुस्सुतो होति मुतधरो सुतसन्निचयो, ये ते घम्मा श्रादिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियो- 5 सानकल्याणा सात्यं सञ्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं ग्रभि-वदन्ति, तथारूपास्स धम्मा वहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्टिया सुप्पटिविद्धा; उभयानि खो पनस्स पाति-मोनखानि वित्यारेन स्वागतानि होन्ति सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुवि-निच्छितानि सुत्तसो ग्रनुब्यञ्जनसो ; विनये खो पन ठितो होति ग्रसंहीरो ; 10 पटिबलो होति उभो ग्रत्तपञ्चित्यके सञ्जापेतुं पञ्जापेतुं निज्झापेतुं पेक्खेतुं पसादेतुं ; ग्रधिकरणसमुष्पादवूपसमकुसलो ै होति – ग्रधिकरणं जानाति; अधिकरणसमुदयं जानाति; अधिकरणनिरोघं जानाति; मधिकरणनिरोधगामिनि पटिपदं जानाति । इमेहि खी, उपालि, दसहि धममेहि समन्नागतो भिक्ख उच्चाहिकाय सम्मन्नितच्चो" ति । 15

४. उपसम्पदासुत्तं

१. "कतीहि नु खो, भन्ते, धम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना ज्यसम्पादेतच्चं" ति ?

२. "दसिह खो, उपालि, घम्मेहि समन्नागतेन भिक्ख्ना उपसम्पादेतव्वं। कतमेहि दसिह ? इषुपालि, भिक्खु सीलवा होति,
पातिमोक्समंवरसंवृतो विहरित आचारगोचरसम्पन्नो अणुमत्तेसु वष्णेसु थः
भयदस्सावी, समादाय सिक्खित सिक्खापदेसु; बहुत्सुतो होति सुतधरो
सुतसिचयो, ये ते घम्मा आदिकल्याणा मञ्जेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सञ्यञ्जनं केबलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपास्त घम्मा बहुत्सुता होन्ति धाता वचता परिचिता
मनसानुपेक्खिता विद्विया सुप्पटिविद्धा; पातिमोवलं लो पनस्स वित्थारेन 25
स्वागतं होति सुविभत्तं सुप्पवतं सुविनिच्छतं सुतसो अनुव्यञ्जनसो;

१. अत्यपच्चित्यके – ग्री०, स्पा॰, ग्री० । २. ० तमुण्याद-बुगसम० – ग्री० । १–३. ० गामिनीपटियदे – स्था० । ४. धता – ग्री०, स्या॰, ग्री० ।

पटिवलो होति गिलानं उपट्ठातुं वा उपट्ठापेतुं वा; पटिवलो होति ग्रनभि-र्रात वूपकासेतुं वा वूपकासापतुं वा; पटिवलो होति उप्पन्नं कुक्कुच्चं धम्मतो विनोदेतुं; पटिवलो होति उप्पन्नं दिट्टिगतं धम्मतो विवेचेतुं;

पटिवलो होति ग्रधिसीले समादपेतुं; पटिवलो होति ग्रधिचित्ते समादपेतुः पटिवलो होति ग्रिधिपञ्ञाय समादपेतु । इमेहि खो, उपालि, दसिंहि धम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतव्वं" ति ।

५. निस्सयसूत्तं

१. "कतीहि नु स्रो, भन्ते, घम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना निस्सयो दातव्वो" ति ?

२. "दसहि खो,उपालि, धम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना निस्सयो

10 दातव्वो । कृतमेहि दसहि ? इचुपालि, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु; बहुस्सुतो होति ...पे०... दिट्टिया

मुप्पटिविद्धाः पातिमोक्तं स्रो पनस्स वित्यारेन स्वागतं होति सुविभत

सुप्पवत्तं सुविनिच्छितं सुत्तसो अनुव्यञ्जनसो; पटिवलो होति गिलानं उपट्ठातुं वा उपट्ठापेतुं वा; पटिवलो होति श्रनिमर्रात वूपकासेतु वा

15 वूपकासापेतुं वा; पटिवलो होति उप्पन्नं कुक्कुच्चं धम्मतो विनोदेतु; पटिवलो होति उप्पन्नं दिट्टिगतं घम्मतो विवेचेतुं; पटिवलो होति ग्रिविसीले ...पे०... ग्रिविचित्ते ... ग्रिविपञ्जाय समादपेतुं । इमेहि खी,

उपालि, दसिंह धम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना निस्सयो दातव्यो" ति । ६. सामणेरसूत्तं १. 'क्तोहि नु स्रो, भन्ते, घम्मेहि समन्नागतेन भिनस्ता B. 314

20 सामणेरो उपट्ठापेतव्वो" ति ?

२. "दमहि खो, उपाल, घम्मेहि समन्नागतेन भिवखुना साम-णेरो उपट्टापेतव्यो । बतमेहि दमहि ? इवृपालि, मिक्यु सीलवा होति .. पे०.. समादाय मिक्चिति मिक्चापदेमु; बहुस्मुतो होति ... पे०..

दिट्टिया नुप्पटिविद्धाः पातिमोक्त्यं खो पनस्म वित्यारेन स्वागतं होति 25 सुविभत्त मुप्पवतं मुविनिच्छितं मुत्तसो श्रमुव्यज्जनसो; परिवती होति गिलानं चपट्टातु वा चपट्टापेत वा; पटिवलो होति धनिभर्रित

B.

वूपकासेतुं वा वूपकासापेतुं वा; पिटवलो होति उप्पन्नं कुक्कुच्चं धम्मतो विनोदेतुं; पिटवलो होति उप्पन्नं दिद्विगतं धम्मतो विवेचेतुं; पिटवलो होति श्रिधसीले समादपेतुं; पिटवलो होति श्रिधिवत्ते समादपेतुं; पिटवलो होति ग्रिधिपञ्ञाय समादपेतुं । इमेहि खो, उपालि, दसिह धम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना सामणेरो उपद्वापेतब्बो" ति ।

७. सङ्घभेदसुत्तं

- १. "'सङ्घभेदो सङ्घभेदो' ति, भन्ते, बुच्चित । कित्तावता नु खो, भन्ते, सङ्घो भिन्नो होती" ति ?
- २. "इघुपालि, भिक्लू ग्रवम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं ग्रधम्मो ति दीपेन्ति, ग्रवम्मे ति दीपेन्ति, ग्रवम्मे ति दीपेन्ति, ग्रवम्यं विनयं विनयो ति दीपेन्ति, ग्रमासितं ग्रलपितं तथागतेन भासितं लपितं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लपितं तथागतेन ग्रमासितं ग्रलपितं तथागतेन ग्रमासितं ग्रलपितं तथागतेन ग्रमासितं ग्रलपितं तथागतेन ग्राचिण्णं तथागतेन ग्रमाचिण्णं तथागतेन ग्राचिण्णं तथागतेन ग्रमाचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, ग्रपञ्जतं तथागतेन पञ्जतं तथागतेना ति दीपेन्ति, ग्रपञ्जतं तथागतेना ति दीपेन्ति। ते दमेहि दसहि वत्थूहि ग्रवकस्सन्ति ग्रपक्तसन्ति ग्राविन कम्मानि । करोन्ति ग्राविन पातिमोक्लं जिद्दसन्ति। एत्तावता खो, उपालि, सङ्को भिन्नो होतीं ति।

८. सङ्घसामग्गीसुत्तं

- १. "'सङ्घसामग्गी सङ्घसामग्गी' ति, भन्ते, बुच्चति । कित्तावता नु खो, भन्ते, सङ्घो समगो होती'' ति ?
- २. "इध्पालि, भिनल् अधम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं धम्मो थि ति दीपेन्ति, अविनयं अविनयो ति दीपेन्ति, विनयं विनयो ति दीपेन्ति, अभासितं अलितं तथागतेन अभासितं अलितं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लितं तथागतेन भासितं लिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, अना-चिण्णं तथागतेन अमाचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, आचिण्णं तथागतेन

१. सवरस्तन्ति - सी॰, रो॰; पवकस्तन्ति - स्या॰ । २-२. मार्वनिकपातिमीवसं -

.76

B 316

20

ग्रानिष्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, ग्रपञ्ञत्तं तथागतेन ग्रपञ्ञत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति, पञ्ञत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति। ते दीपेन्ति। ते दीपेन्ति। ते दीपेन्ति। ते दीपेन्ति। ते इमेहि दसहि दत्यूहि न ग्रवकस्तन्ति न ग्रपकस्तन्ति न ग्रावेनि कम्मानि करोन्ति न ग्रावेनि पातिमोक्सं उद्दिसन्ति। एत्तावता स्रो, उपालि, सङ्घो समगो होती' ति।

६. पठमश्रानन्दसुत्तं

१ श्रय सो श्रायस्मा श्रानन्तो येन भगवा तेनुपसद्भिः। उपसङ्किमत्वा भगवन्तं श्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो सो श्रायस्मा श्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच — "'सङ्घभेदो सङ्घ-भेदो' ति, मन्ते, बुच्चति । कित्तावता नु स्रो, मन्ते, सङ्घो भिन्नो । होती' ति ?

२. "इवानन्द, भिनखू ग्रहम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं ग्रधम्मो ति दीपेन्ति, ग्रविनयं विनयो ति दीपेन्ति ... पे०... पञ्ञातं तथागतेन ग्रपञ्जातं तथागतेन ग्रपञ्जातं तथागतेन ति दीपेन्ति । ते इमेहि दसिह वत्यूहि ग्रवक्तसित ग्रपक्त्सिन्त ग्रावेनि कम्मानि करोन्ति ग्रावेनि पातिमोक्खं उद्दिसन्ति ।

एतावता खो, श्रानन्द, सङ्घो भिन्नो होती" ति ।

३. "समन्नं पन, मन्ते, सङ्घं भिन्दित्वा' कि सो पसवती" ति ? "कप्पट्टिकं, ग्रानन्द, किव्विसं पसवती" ति ।

"कि पन, भन्ते, कप्पट्टिकं किव्विसं" ति ?

"कप्पं, ग्रानन्द, निरयम्हि पच्चती ति --

"ग्रापायिको नेरियको, कप्पट्ठो सङ्घमेदको।

वगारतो ग्रवम्मट्टो, -योगक्खेमा पर्धसित ।

सद्घं समगं मिन्दित्वा , कप्प निरयम्हि पच्चती "ति ।।

१०. दुतियग्रानन्दसुत्तं

१. "मञ्चयाममी सञ्चमाममी' ति, भन्ते, बुच्चिति । नित्तायना नृ स्रो, मन्ते, मञ्चो सममो होती''ति ?

१. मे ता - गी०, स्ता०, रो० । २ राजहिय ~ गी०, स्ता०, रो० । ३-३ सीहस्तेन्त्री पंतर्द - गी०, स्ता०, रो० । ८ मे जान - गी०, स्ता०, रो० ।

उपालिवग्गो चतुत्यो ।

R. 77

B. 317

२. "इघानन्द, भिक्खू ग्रधम्मं ग्रधम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, अविनयं अविनयो ति दीपेन्ति, विनयं विनयो ति दीपेन्ति, श्रभासितं ग्रलपितं तथागतेन ग्रभासितं ग्रलपितं तथागतेना ति दीपेन्ति. भासितं लिपतं तथागतेन भासितं लिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, स्रना-चिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, क्राचिण्णं तथागतेन अ म्राचिष्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, ग्रपञ्जत्तं तथागतेन ग्रपञ्जत्तं तथा-गतेना ति दीपेन्ति, पञ्ञत्तं तथागतेन पञ्जत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति । ते इमेहि दसहि वत्यृहि न ग्रवकस्सन्ति न श्रपकस्सन्ति न श्रावेनि कम्मानि करोन्ति न त्रावेनि पातिमोवसं उद्दिसन्ति । एत्तावता खो, **ग्रानन्द, सङ्घो समग्गो होती**" ति ।

३. "भिन्नं पन, भन्ते, सङ्घं समग्गं कत्वा कि सो पसवती" ति ? "ब्रह्मं, ग्रानन्द, पुञ्ञां पसवती" ति । "किं पन, भन्ते, ब्रह्मं पुञ्ञां'' ति ?

"कप्पं, ग्रानन्द, सग्गम्हि मोदती ति –

"सुखा सङ्कस्स सामगी, समग्गानं च अनुग्गहो । समग्गरतो धम्महो, योगक्खेमा न धंसति। सङ्कां समग्गं कत्वान, कप्यं सग्गम्हि मोदती" ति ।।

तस्सुद्दानं

उपालि ठपना उब्बाहो, उपसम्पदनिस्सया । सामणेरो च हे भेदा, ग्रानन्देहिं परे दुवे ति ।।

५. अक्कोसवरगो

१. विवादसुत्तं

१. ग्रथ खो श्रायस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्कृमि; उप- 20 सङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदः। एकमन्तं निसिन्नो खो श्रायस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच --

१. ठपन - सी०, रो०; पन - स्या० । २. ० निस्सयेन च - सी०, स्या०, रो० । २. भानन्देन -सी०। ४-४. भपरे देति -सी०, रो०: भपरे हे -स्या०।

२. "को नु खो, भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन सङ्घे भण्डनकलई-विमाहविवादा उप्पञ्जन्ति, भिक्खू च न फासु विहरन्ती" ति ?

३. "इयुपालि, भिक्खू अवम्मं घम्मो ति दीपेन्ति, घम्मं प्रथमो ति दीपेन्ति, अस्मं प्रथमो ति दीपेन्ति, अतिनयं विनयो ति दीपेन्ति, जमासितं अलिपतं तथागतेन मासितं लिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लिपतं तथागतेन अमासितं चलिपतं तथागतेन अमासितं चलिपतं तथागतेन अपितं, अनाविण्णं तथागतेन आविण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, आविण्णं तथागतेन अनाविण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्ञातं तथागतेन पञ्जातं तथागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्ञातं तथागतेन विचायतेना ति दीपेन्ति, अपञ्ञातं तथागतेन विचायतेना ति दीपेन्ति, पञ्जातं तथागतेन विचायतेना ति दीपेन्ति, पञ्जातं तथागतेन अपञ्जातं तथागतेना ति दीपेन्ति, पञ्जातं तथागतेन अपञ्जातं तथागतेन विचायतेना विचायतेना ति दीपेन्ति, पञ्जातं तथागतेन अपञ्जातं तथागतेना विचायतेना विचायते

२. पठमविवादमूलसुत्तं

१. "कृति नु खो, भन्ते, विवादमूलानी" ति ?

२. "दस खो, उपालि, विवादमूलानि । कतमानि दस ? इपुपालि, भिक्लू अवम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, वम्मं अवम्मो ति दीपेन्ति, अभासितं अविनयं विनयो ति दीपेन्ति, विनयं अविनयं ति दीपेन्ति, अभासितं असपितं तथागतेन मासितं विपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं विपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं विषागतेन अमासितं अपपितं तथागतेना ति दीपेन्ति, अमाचिष्णं वधागतेन आचिष्णं तथागतेन आचिष्णं तथागतेन आचिष्णं तथागतेन ति दीपेन्ति, अपञ्चतं तथागतेन ति दीपेन्ति । द्वमिन्ति, अपञ्चतं तथागतेना ति दीपेन्ति । द्वमिन्ति, पञ्चतं तथागतेना ति दीपेन्ति । द्वमिन्ति । द्वमिन्ति, पञ्चतं तथागतेन विवादमूलानी" ति ।

३. दुतियविवादमूलसुतं

१. "वति नु स्रो, भन्ते, विवादमूलानी" ति ?

२. "दम गो, उपाित, विवादमूलािन । भतमाित दन ? इपुपािन, निक्मू अनापित आपत्ती ति दीपेन्ति, आपित्त अनापती ३- अ। २ ति दीपेन्ति, तहुनं आपित गटरापत्ती ति दीपेन्ति, गर्स्कं आपिति महुनापत्ती ति दीपेन्ति, हुट्टुन्तं आपीत्त अहुट्टुन्तापती ति दीपेन्ति,

ब्रदुट्ठुल्लं ब्रापित दुट्ठुल्लापत्ती ति दीपेन्ति, सावसेसं श्रापित्तं श्रनव-सेसापत्ती ति दीपेन्ति, अनवसेसं आपत्ति सावसेसापत्ती ति दीपेन्ति, सप्पटिकम्मं ग्रापित ग्रप्पटिकम्मापत्ती ति दीपेन्ति, ग्रप्पटिकम्मं ग्रापित सप्पटिकम्मापत्ती ति दीपेन्ति । इमानि खो, उपालि, दस विवाद-मूलानी" ति ।

४. कुसिनारसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा कुसिनारायं विहरति बलिहरणे वनसण्डे। तत्र लो भगवा भिक्खू श्रामन्तेसि - "भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्लू भगवतो पञ्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच -
- २. "चोदकेन, भिक्खवे, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च धम्मे श्रज्ज्ञत्तं पच्चवेक्खित्वा पञ्च धम्मे श्रज्ज्ञत्तं उपट्टापेत्वा परो चोदेतब्बो । कतमे पञ्च धम्मा ग्रज्झत्तं पञ्चवेनिखतव्या ? चोदकेन, भिनखवे, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितव्यं – 'परिसुद्धकायसमाचारो नु खोम्हि, परिसुद्धेनम्हि कायसमाचारेन समन्नागतो अच्छिद्देन अप्पटि-मंसेन । संविज्जिति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो' ति ? नो चे, भिक्तवे, भिक्तु परिसुद्धकायसमाचारो होति परिसुद्धेन कायसमाचारेन समन्नागतो श्रच्छिहेन अप्पटिमंसेन, तस्स भवन्ति वत्तारो - 'इङ्घ ताव श्रायस्मा कायिकं सिक्खस्सू' ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।
- ३. "पुन च परं, भिक्खवे, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामन एवं पच्चवेक्खितव्वं -- 'परिसुद्धवचीसमाचारो नु खोम्हि, परिसुद्धेनम्हि वचीसमाचारेन समन्नागतो ग्रन्छिह्ने ग्रप्पटिमसेन । संविज्जिति नु 20 खों में एसो धम्मो उदाहू नो' ति ? नो चे, भिक्खवे, भिक्खु परिसुद्ध-वचीसमाचारो होति परिसुद्धेन वचीसमाचारेन समन्नागतो ग्रन्छिहेन अपिटमंसेन, तस्स भवन्ति वत्तारो - 'इङ्घ ताव श्रायस्मा वाचसिकं सिक्खस्सू ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।
- ४. "वुन च परं, भिक्सवें, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन 25 R. 80 एवं पच्चवेक्सितव्यं - 'मेत्तं नु सो में चित्तं पच्चुपट्टितं सब्रह्मचारीमु भ्रनायातं । संविञ्जति नु सो में एसो धम्मो उदाहु नो' ति ? नो चे, भिवसचे, भिवनुनी मेत्तं नित्तं पन्चुपट्टितं होति मन्नहाचारीसु श्रना-

१-१. मेराविसं - स्वा० ।

35

घातं, तस्स भवन्ति वत्तारो ~ 'इङ्घ ताव आयस्मा सब्रह्मचारीसु मेतं चित्तं उपट्ठापेही' ति, इतिस्स भवन्ति चत्तारो ।

५. "पुन च परं, भियलवे, चोदकेन भियलुना परं चोदेतुकामेन एवं पञ्चवेनिसतव्यं — 'बहुस्सुवो नु खोम्हि सुतघरो सुतसिन्नस्यो, ये त धम्मा यादिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सव्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं ग्रभिवदन्ति, तथारूपा ये धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता विद्विषा सुप्पदिविद्धा । सविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो 'ति ? नो चं, भिक्तवे, भिक्तवु बहुस्सुतो होति सुतधरो सुतसिन्नचयो, ये ते धम्मा । आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सव्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं ग्रभिवदन्ति, तथारूपास्य धम्मा बहुः स्तुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता विद्विया सुप्पदिन्ति, तथारूपास्य धम्मा वहुः स्तुत होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खित विद्विया सुप्पदिन्ति तस्स भवन्ति वत्तारो — 'इङ्क्ष ताव ग्रायरमा श्रागमं परियापुणस्यू ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो । 'इङ्क्ष ताव ग्रायरमा श्रागमं परियापुणस्यू ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

६. "पुन च परं, मिक्सवे, चोदकेन निक्खुना परं चोदेतुकामेंन पृवं पच्चवेन्खितव्यं — 'उभयानि सो' पने मे पातिमोक्सानि वित्यारेल स्वागतानि होन्ति सुविभत्तानि सुप्पनतीनि सुविनिच्छितानि सुत्तसी अनुव्यञ्जनसो । संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो जवाहु नो' ति ? नो चे, भिक्सवे, भिक्सुनो जमयानि पातिमोक्स्वानि वित्यारेल स्वागतानि होन्ति मुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुविनिच्छतानि सुत्तसो अनुव्यञ्जनसो, 'इरं पनायस्मा, कत्य वृत्त भगवता' ति, इति पृट्ठो न सम्पायिस्सिते' । तस्य मवन्ति वत्तारो — 'इङ्घ ताव आयस्मा विनय सिक्खस्सू' ति, इतिस्स मवन्ति वत्तारो । इमे पञ्च धम्मा अञ्चत्तं पच्चवेनिसतव्या ।

७. "कतमे पञ्च धम्मा अञ्चल उपद्वापेतच्या ? 'कालेन य पक्तामि, नो अवालेन, भूतेन वक्तामि, नो अभूतेन; सण्हेन वक्तामि, नो फल्नेन, अत्यमिहतेन वक्तामि, नो अन्त्यसिहतेन; मेतिबित्तो पन्तामि, नो दोनन्तरों 'ति – इमे पञ्च धम्मा अञ्चलं उपद्वापेतच्या । चोदनेन, निक्यये, निक्युनो पर चोदेतुमामेन इमे पञ्च धम्मे

१ गरक्यामा - स्थाः । २ साचा - गाः। २-३ तुन्तां - मीः, सेः; गीः स्थाः। ४ सम्पादी - मीः, स्थाः, शेः।

в.

R. 82

25

ग्रज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा इमे पञ्च धम्मे ग्रज्झत्तं उपट्टापेत्वा परो चोदेतब्बो" ति ।

५. राजन्तेपुरप्पवेसनसूत्तं

- १. "दसयिमे, भिनखवे, श्रादीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने । कतमे दस ? इध, भिक्खवे, राजा महेसिया सिंद्ध निसिन्नो होति । तत्र भिक्लु पविसति । महेसी वा भिक्लुं दिस्वा सितं पातुकरोति, भिक्लु 5 वा महेसि दिस्वा सितं पातुकरोति । तत्थ रञ्जो एवं होति – 'स्रद्धा इमेसं कतं वा करिस्सन्ति वा' ति ! ग्रयं, भिक्खवे, पठमो ग्रादीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।
 - २. "पुन च परं, भिवलवे, राजा बहुकिच्चो बहुकरणीयो ग्रञ्ज-तर्र इत्थि गन्त्वा न सरति – 'सा तेन गब्भं गण्हाति' । तत्थ रञ्बो एवं 10 होति - 'न खो इध ग्रञ्जो कोचि पविसति, ग्रञ्जात्र पव्बिजितेन। सिया नु खो पव्वजितस्स कम्मं' ति । ग्रयं, भिनखवे, दुतियो ग्रादीनवो राजन्तेपुरप्यवेसने ।
 - ३. "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो म्रन्तेपुरे भ्रञ्ञातरं रतनं नस्सिति । तत्थ रञ्जो एवं होति – न स्रो इघ ग्रञ्जो कोचि पविसिति, 15 श्रञ्ञात्र पव्वजितेन। सिया नु खो पव्वजितस्स कम्मं ति। श्रयं, भिक्खवे, ततियो म्रादीनवी राजन्तेपुरप्पवेसने ।
 - ४. "पुन च परं, भिवखवे, रञ्जो प्रन्तेपुरे अन्भन्तरा गुरहमन्ता वहिद्धा सम्भेदं गच्छन्ति । तत्य रञ्जो एवं होति - न लो इघ ग्रञ्जो कोचि पविसति, ग्रञ्ञात्र पर्व्याजतेन । सिया नु खो पव्वाजितस्स कम्मं 20 ति । ग्रयं, भिक्खवे, चतुत्वो श्रादीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।
 - ५. "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्ञो झन्तेपुरे पिता वा पुत्तं पत्येति पुत्तो वा पितरं पत्येति । तेसं एवं होति – न लो इम अञ्बो कोचि पविसत्ति, ग्रञ्ञात्र पव्विजतेन । सिया नु सो पव्विजतस्स कम्मं' ति । ग्रयं, भिक्तवे, पञ्चमो श्रादीनयो राजन्तेपुरप्पवेसने ।
 - ६. "पून च परं, भिवतवे, राजा नीचट्टानियं उच्चे ठाने ठपेति । येसं तं श्रमनाप तेसं एवं होति - 'राजा नो पव्यजितेन संगट्टो । सिया

१. उपद्वीतवा - गी ., शेव ।

23

25

नु खो पव्यजितस्स कम्मं ति । श्रयं, भिक्खपे, छट्टो श्रादीनवो राजन्ते-पूरप्पवेसने ।

 ७. "पुन च परं, भिक्खवे, राजा उच्चट्टानियं नीचे ठाने ठपेति ।
 येसं तं ग्रमनापं तेसं एवं होति — 'राजा खो पव्यजितेन संसद्दो । सिका
 नु खो पव्यजितस्स कम्मं' ति । ग्रयं, भिक्खवे, सत्तमी ग्रादीनवो राजन्ते-पुरप्पवेसने ।

म. "पुन च परं, भिक्खवे, राजा अकाले सेनं उच्योजिति । येरं तं अमनापं तेसं एवं होति — 'राजा खो पव्यज्ञितेन संसद्घो । सिया वृ खो पव्यज्ञितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, अट्टमो आदीनवो राजन्ते-१० प्रत्यवेसने ।

१. "पुन च परं, भिक्खवें, राजा काले सेनं उच्योजेत्वा अन्तरा-मग्गतो निवत्तापिति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति – 'राजा खी पव्यजितेन संसट्टो । सिया नु खो पव्यजितस्त कम्मं' ति । ग्रयं, भिक्खवें, नवमी आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेंसने ।

१०. "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्झो झत्तेषुरं हत्यिसम्मई अस्पतम्मई रअसम्महं रजनीयानि रूपसहगन्धरसफोट्टव्यानि, यानि न पव्वजितस्ते गारूपानि । अयं, भिक्खवे, दसमो आदीनवो राजन्ते पुरप्यवेषने । इमे खो, भिक्खवे, दस आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने । इमे खो, भिक्खवे, दस आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने ।

६. सवकसुत्तं

२. "प्रिप नु तुम्हे, नवता, श्रद्ध तसमन्नागत उपोसयं उपवस्या"

"ध्रमेरदा मय, मन्त्रे, श्रृङुङ्गममञ्जागतं उपोसय उपवसाम, फर्मेणदा न उपप्रसामा" नि ।

^{ै-} रिकास्तर अगसर अगसर - ग्रीक, रोक, हरियगवार असदर अगस्तर्य - स्वाक । २०० स्वाकितगण्याति - ग्रीक, स्वाक, रोक । देनरे शर्यकरण्या -

20

"तेसं वो, सक्का, ग्रलाभा तेसं दुल्लद्धं, ये तुम्हे एवं सोकसभये जीविते मरणसभये जीविते ग्रप्पेकदा ग्रहङ्कसमन्नागतं उपोसयं उपवसय, ग्रप्पेकदा न उपवसथ ।

"तं कि मञ्ञाथ, सक्का, इध पुरिसो येन केनचि कम्महानेन श्रनापण्य अकुसलं दिवसं श्रङ्ककहापणं निब्विसेय्य । दक्खो पुरिसो ५ ए : पहानसम्पन्नो ति श्रलं वचनाया" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"तं कि मञ्जाथ, सक्का, इध पुरिसो येन केनचि कम्मद्वानेन अनापज्ज अकुसलं दिवसं कहापणं निब्बिसेय्य । दक्खो पुरिसो उट्टान-सम्पन्नो ति अलं वचनाया" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"एवं, भन्ते"।

"तं कि मञ्जाय, सक्का, ग्रिप नु सो पुरिसो दिवसे" दिवसे" कहापणसतं कहापणसहस्सं निध्विसमानो लद्धं लद्धं निम्बियपत्तो वस्स-सतायुको वस्ससतजीवी महन्तं भोगक्वन्यं ग्रिधगञ्छेरया" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"तं कि मञ्ज्यय, सक्का, भ्राप नु सो पुरिसो भोगहेनु भोगनिदानं ²³ भोगाधिकरणं एकं वा रॉत्त एकं वा दिवसं उपट्वं वा रॉत्त उपट्वं वा दिवसं एकन्तसूखप्यटिसंवेदी विहरेट्या" ति ?

१. स्मा॰ पोरपके नरिव । २. प्रदुक्त्यणे – सी० । ३. धनापण्यं – मी० । ४. धोगति – सी०; पोत – स्मा० । ५. सिर्च – स्मा० । ६. परताळीतं – सी०, स्मा० । .. ७-७. रिचते – स्मा० । ८. स्मा० पोरपो जीव्य । ६. एवनतमुनपटितपैदी – सी०, स्मा०, रो० ।

. 323

"नो हेतं, भन्ते"।

"तं किस्स हेतु" ?

"कामा हि ,भन्ते, ग्रनिच्चा तुच्छा मुसा मोसवम्मा" ति । ३. "इघ पन वो, सक्का, मम सावको दस वस्सानि ग्रप्पमत्तो

 ग्रातापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिद्धं तथा पटिपण्जमानो सर्तं पि वस्सानि सतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससहस्सानि एकन्तमुखणिट-संवेदी विहरेया। सो च स्वास्स सकदागामी वा ग्रनागामी वा ग्रपण्णक वा सोतापन्नो । तिट्ठन्तु, सक्का, दस वस्सानि । इच मम सावको नव वस्सानि ... ग्रहु वस्सानि ... सत्त वस्सानि ... छ वस्सानि ... पञ्च वस्सानि

चत्तारि वस्सानि ... तीणि वस्सानि ... हे वस्सानि ... एकं वस्सं ग्रण्मत्ती ग्रातापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिद्धं तथा पटिपज्जमानो सर्व पि वस्सानि सतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससहस्सानि एकन्तसुखण्यिट-संवेदी विहरेय्य, सो च स्वास्स सकदागामी वा अनागामी वा अपण्णकं वा सोतापन्नो । तिट्ठतु, सक्का, एकं वस्सं । इव मम सावको दर्स 15 मासे अप्पमत्ती ब्रातापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिट्ठं तथा पिट-

पज्जमानो सतं पि वस्मानि सतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससहस्सानि एकन्तसुखप्पटिसंवेदी विहरेय्य, सो च स्वास्स सकदागामी वा ग्रनागामी वा अपण्यकं वा सोतापन्नो i तिट्ठन्तु, सक्का, दस मासा । इय मर्म सावको नव मासे ... ग्रहु मासे ... सत्त मासे ... छ मासे ... पञ्च मासे 20 चतारो मासे ... तयो मासे ... हे मासे ... एकं मासं ... श्रहुमासं ग्रप्पमती

स्रातापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिद्धं तथा पटिपण्णमानो सर्त पि वस्सानि सत्तं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससहस्सानि एकन्त-गुखप्यटिसंवेदी विहरेय्य, सो च स्वास्स सकदागामी वा अनागामी वा अपण्णकं सोतापन्नो । तिट्ठतु, मक्का, ग्रहुमासो । इव मम सावकी व्य दस रित्तिन्दिवे अप्पमत्तो आतापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिई

तथा पटिपज्जमानो सतं पि वस्सानि मतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्नगहस्मानि एकन्तसुराष्पटिसंवेदी विहरेय्य, सो च स्वास्त सकदानामी वा ग्रनानामी वा ग्रपण्णकं वा सोतापन्नी। तिहुन्तुः सम्मा, दम रित्तन्दिवा। इद्य मम मावको नव रित्तन्दिवे ... प्रह

श्र रित्तिन्दिवे ... सत्त रित्तिन्दिवे ... छ रित्तिन्दिवे ... पञ्च रित्तिन्दिवे ...

१. बम्बर्भिव बस्ममृतसहस्मानि - मीo, रीo ।

चत्तारो रित्तिन्विवे ... तयो रित्तिन्विवे ... द्व रित्तिन्विवे ... एकं रित्तिन्विवं अप्पमत्तो आतापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिट्टं तथा पिटपज्जमानो सतं पि वस्सानि सतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससहस्सानि एकन्त-सुखप्पिटसंवेदी विहरेट्य, सो च ब्बास्स सकदागामी वा अपण्णकं वा सोतापन्नो । तेसं वो, सक्का, अलाभा तेसं दुल्लद्धं, ये तुम्हे उ एवं सोकसभये जीविते भरणसभये जीविते अप्पेकदा श्रद्धङ्गसमन्नागतं जपोसयं उपवस्त्य, अप्येकदा न उपवस्त्र्या' ति ।

"एते सर्यं, भन्ते, अज्जतमो अट्टङ्गसमन्नागतं उपोसयं जपवसिस्सामा" ति ।

७. महालिसूत्तं

१. एकं समयं भगवा बेसालियं विहरति महावने कूटागार- 10 11.524 सालायं । ग्रथ खो महालि लिच्छवि येन भगवा तेनुपसंद्भृमि; उपसङ्क-मित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीवि । एकमन्तं निसिन्नो खो महालि लिच्छवि भगवन्तं एतदवोच —

२. "को नु सो, भन्ते हेतु, को पच्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पवत्तिया" ति ?

"लोभो खो, महालि, हेतु, लोभो पच्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पवित्तया । दोसो खो, महालि, हेतु, दोसो पच्चयो पापस्स कम्मस्स पवित्तया । योहो खो, महालि, हेतु, मोहो पच्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पवित्तया । यथोनिसो मनिसकारो खो, महालि, हेतु, अयोनिसो २० मनिसकारो पच्चयो पापस्स कम्मस्स पवित्तया । प्रच्छापणिहितं खो, महालि, वित्तं हेतु, भिच्छापणिहितं चित्तं पच्चयो पापस्स कम्मस्स पवित्तया । प्रच्छापणिहितं चित्तं पच्चयो पापस्स कम्मस्स पवित्तया । प्रच्ययो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पवित्तया ति । अयं खो, महालि, हेतु, अयं पच्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स वित्रयाय पापस्स कम्मस्स पवित्तया

३. "को पन, भन्ते, हेतु को पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पर्यात्तया" ति ?

"प्रतोभो सो, महालि, हेतु, श्रलोभो पच्चयो कत्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पर्यातया । श्रदोसो सो, महालि, हेतु,

श्रदोसो पञ्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवितया । ग्रमोहो खो, महालि, हेतु, ग्रमोहो पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवित्तया । योनिसो मनिसकारी खो, महालि, हेतु, योनिसो मनसिकारो पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्य कम्मस्य पवित्तया । सम्मापणिहितं खो, महालि, चित्तं हेतु, सम्मापणिहितं चित्तं पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्वाणस्स कम्मस्स पर्वत्तिया । श्रयं स्त्रो, महालि, हेतु, श्रयं पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पर्वात्तया । इमे चे, महालि, दस घम्मा लोके न संविञ्जेय्यूं, निषव[ी] पञ्ञायेथ भ्रवम्म-ग्रिक्त विसमचिरिया ति वा धम्मचिरया समचिरया ति वा । यस्मा च खो, महालि, इमें दस धम्मा लोके संविज्जन्ति, तस्मा पञ्जायित अवस्मचरिया विसमचरिया ति वा वस्मचरिया समचरिया ति वा" ति ।

दः पटवजितयभिण्हसूतं

१. "दसयिमे, भिनलवे, धम्मा पन्त्रजितेन श्रमिण्हं पच्चवेनित-15 तव्या । कतमे दस ? 'वेत्रण्णियम्हि अञ्जूपगतो' ति पव्यजितेन ग्रीमण्ह् पच्चवेक्तितव्वं; 'परपटिबद्धा में जीविका' ति पव्वजितेन ग्रिभिष्हं R 28 पन्ववेक्सितव्यं; 'ग्रञ्जो मे ग्राकप्पो करणीयो' ति पव्यजितेन ग्रीमण्हं पञ्चवेक्सितव्यं; 'कञ्चि नृ सो मे ग्रता सीलतो न उपवदती' ति पव्य-जितेन ग्रिभिण्हं पञ्चवेक्सितव्यं; 'क्ञिच नु स्रो मं ग्रनुचिच्च विष्सू श्व सम्रह्मचारी सीलतो न उपवदन्ती' ति प्रव्यजितेन ग्रिमण्हं पच्चवेविख-त्तव्यं; 'मब्बेहि में पियेहि मनापेहि नानाभावी विनामाबी' ति प्रव्यजितेन ग्रिभण्हं पञ्चवेक्पितत्त्र्यः, 'कम्मस्सकोम्हि कम्मदायादो कम्मयोनि कम्म बन्यु कम्मपटिसरणो, य कन्मं करिस्सामि कल्याणं वा पापकं वा तस्स दायादो मनिस्मामी ति पव्यज्ञितेन अभिण्हं पच्चवेनिखतव्वं ; 'क्यंभूतस्म मे रित्तन्दिवा बीतिवत्तन्ती' ति पञ्चिजितेन ग्रिमण्हं पञ्चवेविखतव्यं। 'किच्च नृ सो ग्रहं मुञ्जागारे ग्रिभिरमामी' ति पव्यजितेन भ्रिमिण्हं पञ्चवित्वतव्यःं 'श्रत्य नु स्वा में उत्तरिमनस्तवम्मां' श्रतमित्यणाण

१- निवद - मो । २ । अनमायमा - मी । स्वार्था ।

R. 89

दस्सनिवसेसी श्रविगतो, योहं पिच्छमे काले सब्रह्मचारीहि पुट्टो न मब्कु भविस्सामी ति पव्वजितेन ग्रभिण्हं पच्चवेक्खितव्वं । इमे खो, भिक्खवे, दस घम्मा पव्यजितेन ग्रभिण्हं पच्चवेक्खितव्वा'' ति ।

६. सरीरट्टधम्मसुत्तं

् १. "दसयिमे, भिक्खने, धम्मा सरीरट्टा । कतमे दस ? सीतं, उण्हं, जिधच्छा, पिपासा, उच्चारो, पस्सावो, कायसंवरो, वचीसंवरों, अ आजीनसंवरो, पोनोक्भविको भवसङ्खारो — इमे खो, भिक्खने, दस धम्मा सरीरट्टा" ति ।

१०. भण्डनसुत्तं

- १ एकं समयं भगवा सावित्थयं विहरित जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिवखू पञ्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्ता उपट्ठानसालायं सिन्नसिन्ना सिन्नपतिता भण्डनजाता 10 कलहजाता विवादापन्ना अञ्जमञ्जां मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरिन्त ।
- २. ग्रथ स्त्रो भगवा सायन्हसमय पटिसल्लाना बृद्धितो येन उपद्वानसाला तेनुपसङ्क्षीम; उपसङ्क्षीमस्त्रा पञ्जाते ज्ञासने निसीदि । निसज्ज स्त्रो भगवा भिक्स् ग्रामन्तेसि — "काय नृत्य, भिक्सने, एतरिहं कथाय सन्निसिन्ना सन्निपतिता, का च पन दो अन्तराकथा 15 विष्पसन्ता" नि ?
- ३. "इध मयं, भन्ते, पञ्छाभत्तं पिण्डपातपिटक्कन्ता उपट्ठान-सालायं सिन्नसिन्ना सिन्नपितता भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना अञ्ञमञ्ज्ञं मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरामा" ति ।
- ४. "न खो पनेतं, भिनखवे, तुम्हाकं पतिरूपं कुलपुत्तानं सद्धाय^र २० ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पव्वजितानं, यं तुम्हे भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना ग्रञ्ञमञ्ज्ञं मुखसतीहि वितुदन्ता विहरेय्याय ।
- "दसियमे, निक्खने, धम्मा सारणीया पियकरणा गरकरणा सङ्ग्रहाय प्रविवादाय सामिगया एकीभावाय संवतन्ति । कतमे दस ?

र. सोहं - सीं॰, स्ता॰, रो॰ । २. पोनोमंत्रको - सी॰, रो॰ । ३. स्ता॰ पीरपने नीय । ४. सजा - सी॰, स्ता॰, रो॰ ।

,27

इव, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंबुतो विहरित ग्राचारगोचरसम्पन्नो ग्रणुमत्तेमु वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिवखित सिक्खापदेसु । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्वति सिक्लापदेसु, ग्रयं पि घम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्गहाय भ्रविवादाय सामिग्या एकीमावाय संवत्ति ।

६. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख बहुस्सुतो होति सुतवरी सुतसन्निचयो, ये ते धम्मा ग्रादिकत्याणा मज्झेकल्याणा परियोसान-कल्याणा सात्यं सव्यञ्जनं केवलपरिपुष्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं ग्रीभ-वदन्ति, तयारूपास्स घम्मा बहुस्सुता होन्ति घाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्किता दिट्टिया सुप्पटिविद्धा । यं पि, भिक्क्ववे, भिक्क्षु बहुत्सुतो होति ... पे०... दिट्टिया सुप्पटिविद्धा, श्रयं पि घम्मो सारणीयो पियकरणो

गरकरणो सङ्गहाय प्रविवादाय सामन्गिया एकीभावाय संवत्ति । ७. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु कल्याणमित्तो होति कल्याण-सहायो कल्याणसम्पवद्धो । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु कल्याणमित्तो होति 15 कल्याणमहायो कल्याणसम्पवद्धो, ग्रयं पि घम्मो सारणीयो पियकरणी

गरुकरणो मञ्जहाय ग्रविवादाय सामग्गिया एकीभावाय संवत्ति । ८. "पुन च परं, भिक्ववे, भिक्तु मुबचो होति सोवचस्सकरणेहि वम्मेहि समन्नागतो खमो पदिन्दाणनगही अनुसासीत । यं पि, भिनस्ति मिक्खु सुवचो होति सोवनस्सकरणेहि धम्मेहि समन्नागतो खमो 20 पदक्तिणग्गाही अनुसासाँन, अर्थ पि धम्मो सारणीयो पियकरणी गरकरणो सङ्गहाय अविवादाय सामग्गिया एकीभावाय संवत्तति ।

र "पुन च परं, भिक्तवे, भिक्त्वु यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चावचानि किङ्करणीयानि – तत्व दक्को होति अनलसो, तन्नूपायाय वीमनाय समन्नागतो अल कातु अल सविवातु । य पि, निक्खवे, भिक्खु 25 यानि तानि मत्रह्मचारीन उच्चावचानि किङ्करणीयानि - तत्य दनको होति ग्रनलमो तत्रुपायाय वीमनाय समन्नागतो ग्रलं कार्तु ग्रल मिवधानु, ग्रयं पि वम्मो भारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्गृहाय ग्रविवादाय मामग्गिया एकीमावाय मवत्तति ।

१०. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्क् घम्मनामो होति पिय-१. ग्राचनीयो - मी०, स्वा० रो०।

११. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु ब्रारद्धविरियो विहरित 5 अकुसलानं धम्मानं पहानाय कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्ह्परककमो अनिक्खित्तधुरो कुसलेसु धम्मेसु । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु आरद्धविरियो विहरित अकुसलानं धम्मानं पहानाय कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्ह्परककमो अनिक्खित्तधुरो कुसलेसु धम्मेसु, ग्रयं पि धम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्ग्रहाय 10 अविवादाय सामिगाया एकीभावाय संवत्ति ।

१२. "पुन च परं, भिक्सवे, भिक्स् सन्तुष्ट्रो होति इतरीतर-चीवरिषण्डिपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्सारेन । यं पि, भिक्सवे, भिक्स् सन्तुट्टो होति इतरीतरचीवरिषण्डपातसेनासन-गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्सारेन, ग्रयं पि धम्मो सारणीयो ... पे०... 15 संवत्ति ।

१३. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सितमा होति, परमेन सित-नेपक्केन समन्नागतो, चिरकतं पि चिरभासितं पि सरिता ग्रनुस्सरिता । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सितमा होति, परमेन सितनेपक्केन समन्नागतो, चिरकतं पि चिरभासितं पि सरिता ग्रनुस्सरिता, ग्रयं पि धम्मी 20 सारणीयो ... पे०... संवस्ति ।

१४. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु पञ्जवा होति, उदयत्यगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो अरियाय निव्वेधिकाय सम्मा दुक्लक्खयगामिनिया । यं पि ,भिक्खवे, भिक्खु पञ्जावा होति, उदयत्यगामिनिया
पञ्जाय समन्नागतो अरियाय निव्वेधिकाय सम्मा दुक्लक्खयगामिनिया, 25
अयं पि धम्मो सारणीयो ... पे०... संवत्तति । इमे खो, भिक्खवे, दस
धम्मा सारणीया पियकरणा गरुकरणा सङ्गहाय अविवादाय सामग्गिया
एकोभावाय संवत्तनी" ति ।

अवकोरावग्गी पञ्चमी ।

B.

१. उळाखामुज्जो -- सी०, रो० ।

तस्सुद्दानं

विवादा दे च मूलानि , कुसिनारपवेसने । सक्को महालि ग्रभिण्हं , सरीरट्ठा च भण्डना ति ॥ पठमो पणासको सम्तो ।

६. सचित्तवग्गो

१. सचित्तसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने भ्रताय-पिण्डिकस्स ग्रारामे । तत्र खो भगवा भिक्खू ग्रामन्तेसि – "भिक्खवी"

ति । "भदन्ते" ति ते भिनल् भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतद्वोच – २. "नो चे, भिनल्बवे, भिनल्बु परचित्तपरियायंकुसलो होति, ग्रथ 'सचित्तपरियायकुसलो' भविस्सामी" ति – एवं हि बो, भिन्खवे,

सिक्खितव्यं ।

..93

३. "क्यं च, भिक्खवे, भिक्ख् सचित्तपरियायकुसली होति ?

10 सेय्ययापि, भिक्खवे, इत्यी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिकी
ग्रादासे वा परिसुद्धे परियोदाते ग्रच्छे वा उदकपत्ते सकं मुखनिमितं
पच्चवेक्खमानो सचे तत्य पस्सित रजं वा ग्रङ्गणं वा, तस्सेव रजस्स
वा ग्रङ्गणस्स वा पहानाय वायमित । नो चे तत्य पस्सित रजं वा
ग्रङ्गणस्स वा पहानाय वायमित । नो चे तत्य पस्सित रजं वा
ग्रङ्गणस्य वा, तेनेवत्तमनो होति परिपुण्णसङ्कप्पो — 'लामा वत मे, परिसुद्धं

वत में ति । एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्खुनो पञ्चवेक्खणा बहुकारा होति कुमलेसु धम्मेसु – 'अभिज्ञालु नु सो वहुल विहरामि, अनिम्ज्ञालु नु सो वहुल विहरामि, अनिम्ज्ञालु नु सो वहुल विहरामि, व्यापन्नचित्तो नु सो बहुल विहरामि, अव्यापन्नचित्तो नु सो वहुल विहरामि, विमतयोनिमद्दो नु सो वहुलं विहरामि, उद्धतो नु सो वहुलं विहरामि, उद्धतो नु सो वहुलं विहरामि, उद्धतो नु

था बहुल विहरामि, अनुद्धतो नु खो बहुल विहरामि, बिचिकिच्छो नु गो बहुल विहरामि, तिण्णविचिकिच्छो नु खो बहुलं विहरामि, क्षोधनी

१-१ विवादय्येव मृतानि – मी०। २ ब्रुधिनासप्येवने – सी०, स्या०, सी०। १-३ मनदा महात्रियममा च – मी०, स्या०, से०। ४-४. प्रानिष्ठवरण्यावने पदनी – सी०, स्या०, रा०। ४-४ ० ब्रुवता सरिन्तामा – स्या०। ६ मण्डवन्त्रातियी – सी०, मण्डना बादिया – रा०। ७ उदस्ते – मी०, रा०। ८ ० वीविषच्छी – स्या०।

नु खो वहुलं विहरामि, श्रक्कोधनो नु खो बहुलं विहरामि, सिङ्क्तिहु-जित्तो नु खो बहुलं विहरामि, श्रसिङ्क्तिहुचित्तो नु खो बहुलं विह-रामि, सारद्धकायो नु खो बहुलं विहरामि, श्रसारद्धकायो नु खो बहुलं विहरामि, कुसीतो नु खो बहुलं विहरामि, श्रारद्धविरियो नु खो बहुलं विहरामि, श्रसमाहितो नु खो बहुलं विहरामि, समाहितो नु खो बहुलं ३ विहरामी, ति ।

R.

४. "सचे, भिनखवे, भिनखु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति —
'अभिज्ञालु बहुलं विहरामि, ब्यापन्नचित्तो बहुलं विहरामि, श्रीनिमद्धपरियुद्धितो बहुलं विहरामि, उद्धतो बहुलं विहरामि, विचिकिच्छो बहुलं
विहरामि, कोधनो वहुलं विहरामि, सिङ्क्तिलुद्धित्तो वहुलं विहरामि, १०
सारद्धकायो बहुलं विहरामि, कुसीतो बहुलं विहरामि, असमाहितो
बहुलं विहरामी' ति, तेन, भिनखवे, भिनखुना तेसंयेव पापकानं अकुसलानं
धन्मानं पहानाय अधिमत्तो छन्दो च वायामो च उत्साहो च उत्सोब्ही
च अप्पटिवानी च सति च सम्पजञ्जा च करणीयं । सेय्यथापि,
भिनखवे, आदित्तचेलो वा आदित्तसीसो वा । तस्सेव चेलस्स वा सीसस्स 15
वा निव्वापनाय अधिमत्तं छन्दं च वायामं च उत्साहं च उत्सोब्हि च
अप्पटिवानि च सति च सम्पजञ्जां च कर्येय । एवमेव खो तेन,
भिनखवे, भिनखुना तेसंयेव पापकानं अकुसलानं धम्मानं पहानाय
अधिमतो छन्दो च वायामो च उत्साहो च उत्सोब्ही च अप्पटिवानी
च सति च सम्पजञ्जां च करणीयं।

५. "सचे पन, भिवखने, भिवखु पञ्चवेवखमानो एवं जानाति — 'अनभिज्ञालु बहुलं विह्रामि, अव्यापत्रिचिता बहुलं विह्रामि, विगत-थीनमिद्धो बहुल विह्रामि, अनुद्धतो बहुलं विह्रामि, तिण्णविचिकिच्छो बहुलं विह्रामि, अवकोधनो बहुलं विह्रामि, असिङ्कालिट्टवित्तो बहुलं विह्रामि, असारद्धलायो बहुलं विह्रामि, असारद्धलायो बहुलं विह्रामि, असारद्धलायो बहुलं विह्रामि, असारद्धलायो बहुलं विह्रामि, समार्क्षिते वहुलं विह्रामि ते, तेन, भिक्खने, भिक्खुना तेसुयेव कुसलेसु धम्मेंसु पितिष्ठाय उत्तरि आसवानं स्थाप योगो करणीयो" ति ।

१ उसरि - सी०, स्मा०

४. "सवे पन, भिक्सवे, भिक्खु पच्चवेक्समानो एवं जानाति — 'लाभीम्हिं अधिपञ्ञाधम्मविपस्सनाय, न लाभी ग्रज्झत्तं चेतो-समयस्सा' ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना ग्रिधपञ्ञाधम्मविपस्सनाय पतिट्ठाय ग्रज्झत्तं चेतोसमये योगो करणीयो । सो ग्रपरेन समयेन लाभी 5 चेव होति ग्रिथपञ्जाधम्मविपस्सनाय लाभी च श्रज्झत्तं चेतोसमयस्स ।

े ५. "सचे, पन, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चवेक्खमानो एवं जानाति —
'न लाभी प्रज्यस्तं चेतोसमयस्स, न ताभी ग्रधिपञ्ञाधम्मविपस्सनाया'
ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तेसंयेव कुसलानं धम्मानं पिटलाभाय ग्रधिमतो छन्दो व वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च ग्रप्पिटवानी च सित

क्षा सम्पज्ञां च करणीयं। सेय्यथापि, भिक्खवे, ग्रादित्तचेलो वा
ग्रादित्तसीसो वा। तस्सेव चेलस्स वा सीसस्स वा निव्वापनाय ग्रधिमत्तं
छन्दं च वायामं च उस्साहं च उस्सोब्हि च ग्रप्पिटवानि च सितं च
सम्पज्ञां च करत्य। एवमेव खो, भिक्खवे, तेन भिक्युना तेसंयेव
मुसलानं धम्मानं पिटलाभाय ग्रधिमत्तो छन्दो च वायामो व उस्साहो

च उस्सोब्ही च ग्रप्पिटवानी च सितं च सम्पज्ञां च करणीयं। सो
ग्रमरेन समयेन लाभी चेव होति ग्रज्यत्तं चेतोसमथस्य लाभी च ग्रधि-

६. "सर्चे पन, भिक्सवे, भिक्ख पञ्चवेषसमानो एवं जानाति — 'लामीम्हि ग्रज्ज्ञत्तं चेतोसमयस्स, लाभी ग्रविपञ्च्याघम्मविपस्सनाया' ²⁰ ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खना तेमुयेव कुसलेमु घम्मेसु पतिट्ठाय उत्तरि ग्रासवानं खयाय योगो करणीयो ।

७. "चीवरं पाहं, भिक्खवे, दुविबेन वदामि — सेवितव्यं पि प्रसेवितव्यं पि । पिण्डपातं पाहं, भिक्खवे, दुविबेन वदामि — सेवितव्यं पि प्रसेवितव्यं पि । सेनासनं पाहं, भिक्खवे, दुविबेन वदामि — सेवितव्यं पि ग्रसेवितव्यं पि । गार्मानगमं पाहं, भिक्खवे, दुविबेन वदामि — सेवितव्यं पि ग्रसेवितव्यं पि । जनपदपदेसं पाहं, भिक्खवे, दुविबेन वदामि — सेवितव्यं पि ग्रसेवितव्यं पि । जनपदपदेसं पाहं, भिक्खवे, दुविबेन वदामि — सेवितव्यं पि ग्रसेवितव्यं पि । पुगगलं पाहं, भिक्खवे, दुविबेन वदामि — सेवितव्यं पि ग्रसेवितव्यं पि ।

"चीवरं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि – सेवितव्वं

लामिम्हि – स्या०, रो० ।

ત્તન વધુરા

ያ . ६. ፩]

_{पनवधुष} १.६ ो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तंः?

पि श्रसेवितव्वं पी' ति, इति सो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्थ यं जञ्जा चीवरं – 'इदं सो मे चीवरं सेवतो अनुसला धम्मा श्रमि-वहुन्ति, नुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं चीवरं न सेवितव्वं । तत्थ यं जञ्जा चीवरं – 'इदं सो मे चीवरं सेवतो अनुसला धम्मा परिहायन्ति, नुसला धम्मा परिहायन्ति, नुसला धम्मा परिहायन्ति, नुसला धम्मा श्रमिवहुन्ती' ति, एवरूपं चीवरं सेवितव्वं । उ 'चीवरं पाइं, भित्रसवे, दुविवेन वदामि – सेवितव्वं पि श्रसेवितव्वं पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

६. "'पिण्डपातं पाहं, भिक्खते, दुविधेन बवामि — सेवितव्वं पि असेवितव्वं पी' ति, इति स्तो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्चं वृत्तं ? तत्थ यं जञ्ञा पिण्डपातं — 'इमं स्तो में पिण्डपातं सेवतो अकुसला वाण्डपातं में पिण्डपातं सेवतो अकुसला वम्मा अभिवड्डन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातो न सेवितव्वो । तत्थ यं जञ्ञा पिण्डपातं — 'इमं स्तो में पिण्डपातं सेवतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा अभिवड्डन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातो सेवितव्वो । 'पिण्डपातं पाहं, भिक्सवे, दुविधेन वदामि — सेवितव्वं, पि असेवितव्वं पी' ति, इति यं तं बुत्तं, इवमेतं पटिच्च वृत्तं । .15

१०. "सेनासनं पाहं, भिक्खने, दुनियेन बदामि — सेनितव्बं पि ग्रसीवितव्बं पी' ति, इति खो पनेतं बृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बृत्तं ? तत्थ यं जञ्ञा सेनासनं — 'इदं खो मे सेनासनं सेनतो श्रकुसला धम्मा ग्रसिवडुन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं न सेनित्ववं । तत्थ यं जञ्ञा सेनासनं — 'इदं खो मे सेनासनं सेनतो श्रकुसला थ धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा ग्रसिवडुन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं सेवितव्वं । 'सेनासनं पाहं, मिक्खने, दुनियेन वदामि — सेनितव्वं पि ग्रसेनितव्वं पी' ति, इति यं तं बुत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

११. "'भामनिगमं पाहं, भिक्खवे, दुवियेन वदामि — सेवि-तब्बं पि असेवितब्बं पी'ति, इति खो पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बुत्तं ? 25 तत्य यं जञ्जा गामनिगमं — 'इमं' खो मे गामनिगमं सेवतो अकुसला घम्मा ग्रभिवड्गन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो गामनिगमो न सेवितब्बो । तत्य यं जञ्जा गामनिगमं — 'इमं खो मे गामनिगमं सेवतो प्रकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा ग्रभिवङ्गन्ती' ति, एवरूपो

१. इदं – सी०, स्या०।

पि प्रसेवितव्यं पी' ति, इति सो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्थ यं जञ्जा चीवरं — 'इदं सो मे चीवरं सेवतो अकुसला धम्मा अभि-वहुन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं चीवरं न सेवितव्यं । तत्थ यं जञ्जा चीवरं — 'इदं सो मे चीवरं सेवतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा प्रिहायन्ति, कुसला धम्मा अभिवहुन्ती' ति, एवरूपं चीवरं सेवितव्यं । 5 'चीवरं पाहं, सिम्खवे, दुविधेन वदामि — सेवितव्यं पि प्रसेवितव्यं पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

ह. "'पिण्डपातं पाहुं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि — सेवितब्बं पि स्रसेवितब्बं पि' ति, इति खो पनेतं वृत्त । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्थ यं जञ्जा पिण्डपातं — 'इमं खो मे पिण्डपातं सेवतो स्रकुसला ६१० धम्मा स्रभिवड्डन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातो न सेवितब्बो । तत्थ यं जञ्जा पिण्डपातं — 'इमं खो मे पिण्डपातं सेवतो स्रकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा स्रभिवड्डन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातो सेवितब्बो । 'पिण्डपातं पाहुं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि — सेवितब्बं, पि स्रसेवितब्बं पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं । 15

१०. "सेनासनं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि — सेवितव्यं पि श्रसेवितव्यं पी' ति, इति खो पतेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्थ यं जञ्जा सेनासनं — 'इदं खो मे सेनासनं सेवतो अकुसला धम्मा श्रभिबहुन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं न सेवितव्यं । तत्थ यं जञ्जा सेनासनं — 'इदं खो मे सेनासनं सेवतो अकुसला 20 धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा श्रभिबहुन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं सेवितव्यं । 'सेनासनं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि — सेवितव्यं पि असेवितव्यं पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

११. "'गामनिगमं पाहं, भिक्खवे, दुवियेन वदामि — सेवि-तव्वं गि असेवितव्वं गी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? 25 तत्य यं जञ्जा गामनिगमं — 'इमं' खो मे गामनिगमं सेवतो अकुसला धम्मा अभिवञ्चन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो गामनिगमो न सेवितव्वो । तत्य यं जञ्जा गामनिगमं — 'इमं खो मे गामनिगमं सेवतो अजुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा ग्रभिवञ्चन्ती' ति, एवरूपो

१. इदं - सी०, स्या०।

B. 337; R. 102 गामनिगमो सेवितब्बो । 'गामनिगमं पाहं, निनस्वने, दुविवेन बदामि -सेवितब्बं पि ग्रसेवितब्बं पो' ति, इति यं तं बुत्तं, इदमेतं पटिच्च बुत्तं ।

१२. "जनपदपदेसं पाहं, भिक्खने, दुविबेन वदामि — सेंवितव्यं पि असेंवितव्यं पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । फिल्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्य यं जञ्जा जनपदपदेसं — 'इमं खो में जनपदपदेसं सेवतो अकुसला बम्मा अभिवट्टान्तं, कुसला बम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसो न सेंवितव्यो । तत्य यं जञ्जा जनपदपदेसं — 'इमं खो में जनपदपदेसं नेवतो अकुसला बम्मा परिहायन्ति, कुसला बम्मा अभिवट्टान्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसं मोंवतिव्यो । 'जनपदपदेसं पाहं, विक्वेत्वं द्विकेन वदामि — सेवितव्यं पि असेवितव्यं पी' ति, इति यं तं वत्तं, इदमेतं पटिच्च वत्तं ।

१३. "''पुगलं पाहं, भिनलबे, दुविधेन वदामि — सेवितव्यं मि असेवितव्यं भी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेनं पटिच्च बृत्तं ? तत्य यं जञ्जा पुगलं — 'इमं खो मे पुगलं सेवतो अनुसला वम्मा अभि-। वहुन्ति, कुसला वम्मा परिहायन्ती' ति, एवह्पो पुगलो न सेवितव्यो । तत्य यं जञ्जा पुगलं — 'इमं खो मे पुगलं सेवतो अनुसला वम्मा परि-हायन्ति, कुमला वम्मा अभिबट्टन्ती' ति, एवह्पो पुगलो सेवितव्यो । 'पुगलं पाहं, भिनलबे, दुविचेन यदामि — सेवितव्यं पि असेवितव्यं पी' ति, इति यं तं चुत्तं, इरमेत पटिच्च वत्त'' ति ।

५. परिहानसुत्तं

 तत्र खो आवस्मा सारिपुतो मिक्खू श्रामत्तेसि — "श्रावुसी मिक्खरें" ति । "श्रावुसी" ति खो ते भिक्खू श्रायस्मतो सारिपुत्तस्स पञ्चस्सोम् । श्रायस्मा सारिपुत्तो एतदबोच —

 "परिहानवम्मो पुगलो, परिहानवम्मो पुगलो' ति, श्रावुसी, वुञ्चित । 'शर्गारहानवम्मो पुगलो, श्रपरिहानवम्मो पुगलो'
 ति, श्रावुसो, वुञ्चित । कितावता नु लो, श्रावुमो, परिहानवम्मो पुगलो वुत्तो भगवता, कितावता च पन श्रपरिहानवम्मो पुगलो बुत्तो भगवता' ति ?

१. निस्ता - गी०, सा०, ध०।

"दूरतो पि खो मयं, आबुसो, आगच्छाम आयस्मतो सारि-पुत्तस्य सन्तिके एतस्स भासितस्स अत्यमञ्जातुं । साघु वतायस्मन्तं-येव सारिपुत्तं पटिमातु एतस्स भासितस्स अत्थो । आयस्मतो सारि-पुत्तस्स सुत्वा भिगवृ धारेस्सन्ती" ति ।

३. "तेनहावुसो, सुणाथ, साधुकं मनिस करोथ; भासिस्सामी" कि । "एवमावुसो" ति खो ते भिक्खू आयस्मतो सारिपुत्तस्स पच्च-स्सोसुं। आयस्मा सारिपुत्तो एतदवोच –

४. "िकतावता नु खो, ब्रावुसो, परिहानधम्मो पुग्गलो वृत्तो भगवता ? इधावुसो, भिक्खु ब्रस्सुतं चेव धम्मं न सुणांति, सुता चस्स धम्मा सम्मोसं गच्छिन्ति, ये चस्स धम्मा पुब्वे चेतसो ब्रसम्फुट्टपुब्बा ते 10 चस्स न समुदाचरन्ति, ब्रविञ्ञातं चेव न विजानाति । एत्तावता खो, ब्रावुसो, परिहानधम्मो पुग्गलो बुत्तो भगवता ।

५. "िकतावता च पनावुसो, ग्रपरिहानधम्मो पुग्गलो बृत्तो भगवता ? इधावुसो, भिनलु अस्सुतं चेव धम्मं सुणाति, सुता चस्स वम्मा न सम्मोतं गच्छिन्त्, ये चस्स धम्मा पुब्बे चेतसो ग्रसम्प्रट्ट- 15 पुज्या ते चस्स समुदाचरिन्त, ग्रविञ्ञातं चेव विजानांति । एत्तावता स्तो, ग्रावुसो, ग्रपरिहानधम्मो पुग्गलो वृत्तो भगवता ।

६. "नो चे, आवुसो, भिनखु परचित्तपरियायकुसलो होति, अथ 'सचित्तपरियायकुसलो भविस्सामी' ति – एवं हि वो, आवुसो, सिनिखतव्वं।

७. "कयं चानुसो, भिन्नस्नु सचितपरियायकुसलो होति ? सेय्यथापि, आनुसो, इत्थी ना पुरिसो वा दहरो युना मण्डनकजातिको आदासे आ परिसुद्धे परियोदाते अच्छे वा उदमत्ते सकं मुखिनिमित्तं पञ्च-वेन्नवानो सचे तत्थ पस्सित रजं वा अङ्गणं वा, तस्सेव रजस्य वा अङ्गणं वा, वस्सेव रजस्य वा अङ्गणं वा, वस्सेव रजस्य वा अङ्गणं वा, 25 लेनेवत्तमनो होति परिपुण्णसङ्ख्यो – 'लाभा वत मे, परिसुद्धं वत में' ति । एवमेव खो, आनुसो, भिन्नस्तो पच्चवेन्नस्णा बहुकारा होति फुसलेसु धम्मेसु – 'अनिभन्नसालु नु खो बहुलं विहरामि, संविज्जित नु खो में एसो धम्मो उदाहु नो, प्रव्यापन्नचित्तो नु खो बहुलं विहरामि, संविज्जित

^{&#}x27;१. मागच्छेय्याम - सी०, स्था०, रो० । २. सन्तिकं - सी० । ३. सम्मोहं - सी०, स्था०, रो० ।

B 339

नु सो मे एमो वम्मो उदाहु नो, विगतथीनिमद्धो नु स्तो वहुलं विह्रसिम, संविज्जित नु सो मे एसो वम्मो उदाहु नो, अनुद्धतो नु स्तो वहुलं विह्रसिम, स्विज्जित नु सो मे एसो वम्मो उदाहु नो, तिण्णविचिकिच्छो नु स्तो बहुलं विह्रसिम, संविज्जित नु सो मे एसो वम्मो उदाहु नो, अक्कोयनो 5 नु सो वहुलं विह्रसिम, मंविज्जित नु सो मे एसो वम्मो उदाहु नो, असि दुलिट्टचित्तो नु स्तो वहुलं विह्रसिम, संविज्जित नु सो मे एसो वम्मो उदाहु नो, लाभी नु सोम्हि अज्ज्ञत्तं वम्मपामोज्जस्स, संविज्जित नु स्तो मे एसो वम्मो उदाहु नो, लाभी नु सोम्हि अज्ज्ञत्तं नेतोसमयस्स, सवि-ज्जित नु सो मे एसो वम्मो उदाहु नो, लाभी नु सोम्हि अ्रव्यातं नेतोसमयस्स, सवि-ज्जित नु सो मे एसो वम्मो उदाहु नो, लाभी नु सोम्हि अ्रविप्चन्नाधम्म-10 विषस्तनाय, संविज्जित नु सो मे एसो वम्मो उदाहु नो' ति।

्र. "सचे पन, ब्रावुसों, भिक्खु पच्चवेक्खमानो राख्ये पिमें कुसले वम्मे ब्रत्तिन समनुरस्त्रति, लेनावुसों, भिक्खुनो सब्वेसंपेव इमेसं कुमलानं वम्मानं पटिलाभाव अधिमत्तो छन्दो च वावामो च उस्ताहो च उसोब्ही च अप्पटिवानी च सित च सम्पजञ्जं च करणीयं। के संय्यापि, ब्रावुसों, ब्रावित्तचेलो वा ब्रावित्तसीसो वा। तस्सेव चेलस्स वा सीसस्स वा निव्वापनाय अधिमत्तं छन्दं च वायामं च उस्साहं च उस्मीच्छि च अप्पटिवानि च सित च सम्पजञ्जं च करेच्य। एवमेव खों, ब्रावुमों, तेन मिक्खुना नब्बेमेवेव कुमलानं बम्मानं पटिलाभाय अधिमती छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च अप्पटिवानी व च चति च सम्पजञ्ज च करणीयं।

R. 105

१. "तने पत्तम्बन्धन च करणाय ।
१. "तने पत्त ग्रानुसो, मिक्त् पच्चवेन्त्रमानो एकच्चे कुत्तले यम्मे प्रत्तिन त समृत्यस्सित, एकच्चे कुत्तले यम्मे प्रत्तिन त समृत्यस्सित, तेनावुनो, भिक्त्वना ये कुसले यम्मे प्रत्तिन समृत्यस्सित तेम् कुसलेम् यम्मेमु पितट्टाय, ये कुसले यम्मे प्रत्तिन न ममृत्यस्सित तेमं कुसलामं यम्मानं पिटलामाय प्रविमत्तो छन्दो च वायामो च उस्माहो च उस्सोब्ही च प्रणटिवानी च नित च मम्पजञ्ज च करणीयं । मेय्यथापि, श्रावुत्तो, ग्रादित्तनेलो वा श्रादित्तनीमो वा । तस्सेव चेलस्य वा सीसस्य वा निव्यापनाय प्रविमत्त छन्द च वायाम च उस्साहं च उस्सोब्हि च श्रण्यटिवानि च पति च मम्पजञ्ज च करेळा । एवमेव वो, ग्रावुनो, तेन भिक्तुना च पति च मम्पजञ्ज च करेळा । एवमेव वो, ग्रावुनो, तेन भिक्तुना ये कुत्तले यम्मे श्रत्तिन नमृत्यस्ति तेम्र कुतलेमु यम्मेमु पतिट्टाय, ये कुतले यम्मे श्रत्तिन न समृत्यस्ति तेम्र कुतलेम् यम्मानं पटिलामाय

ग्रधिमत्तो छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोव्ही च ग्रप्पटिवानी च सित च सम्पजञ्जां च करणीयं ।

१०. "शचे पनावुसो, भिक्खु पच्चवेक्खमानो सव्वे पिमे कुसले धम्मे अत्तिन समनुपस्सति, तेनावुसो, भिक्खुना सव्वेस्वेव इमेसु कुसलेसु धम्मेसु पतिद्वाय, उत्तिरि आसवानै खयाय योगो करणीयो" ति ।

६. पठभसञ्जासुत्तं

१. "दसयिमा, भिवखवे, सञ्जा भाविता बहुलीकता महप्पला होन्ति महानिसंसा प्रमतोगधा श्रमतपरियोक्षाना । कतमा दस ? श्रमुभ-सञ्जा, मरणसञ्जा, श्राहारे पटिकूलसञ्जा, सञ्जानेके श्रनभिरति-सञ्जा, श्रिनच्चसञ्जा, श्रिनच्चे दुवस्तसञ्जा, दुवस्रे श्रनत्तसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा, निरोधसञ्जा — इमा सो, भिवस्रवे, दस । सञ्जा भाविता बहुलीकता महप्पला होन्ति महानिसंसा श्रमतोगधा श्रमतपरियोक्षाना" ति ।

७. दुतियसञ्जासुत्तं

१. "दसियमा, भिवखवे, सञ्जा भाविता बहुलीकता महप्फला होन्ति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना । कतमा दस ? अनिच्चसञ्जा, अनत्तसञ्जा, मरणसञ्जा, आहारे पटिकूलसञ्जा, सब्बलोके अनभिरतिसञ्जा, अद्विकसञ्जा, पुळुवकसञ्जा, विनीलक्सञ्जा, विच्छिद्दकसञ्जा, उद्धुमातकसञ्जा — इमा खो, भिवखवे, दस सञ्जा भाविता बहुलीकता महप्फला होन्ति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना" ति ।

८. मूलकसुत्तं

१. "सचे, भिक्सवे, ग्रञ्जितित्थया परिव्वाजका एवं पुच्छेयुं - व किंमूलका, भ्रावुसो, सव्वे धम्मा, किसम्भवा सव्वे धम्मा, किसमुदया ` सव्वे धम्मा, किंसमोसरणा सव्वे धम्मा, किंपमुखा सव्वे धम्मा, किग्रिधि-

१. ग्रनिमस्तसञ्ज्ञा – सी०, स्वा०, रो०। १. पुलव हसञ्ज्ञा – सी०, पुळवक-राज्ज्ञा – रो०।

B. 341

R. 107

पतेय्या सव्वे धम्मा, किउत्तरा सव्वे धम्मा, किसारा सव्वे धम्मा, विश्रोगधा सव्वे धम्मा, किपरियोसाना सव्वे धम्मा'ति, एवं पुट्ठा तुम्हे, भिवखवे, तेसं ग्रञ्ञितिस्थियानं परिव्याजकानं किन्ति व्याकरेय्याथा" ति ?

"भगवम्मूलका नो, भन्ते, धम्मा भगवन्नेत्तिका भगवम्पटि-इ सरणा । साधु वत, भन्ते, भगवन्तयेष पटिभातु एतस्स भासितस्स ग्रत्यो । मगवतो सुत्वा भिवस् वारेस्सन्ती" ति ।

"तेन हि, भिक्खवे, सुणाय, साधुकं मनिस करोथ; भासि-स्मामी" ति ।

"एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्सू भगवतो पन्चस्सोसुं । भगवा 10 एतदबोच --

२. "सचे, भिक्सवे, यञ्जितिस्या परिव्याजका एवं पुच्छेरयुं— "किंमूनका, य्रावुसो, सब्बे धम्मा, किंसम्भवा सब्बे धम्मा, किंसमुदया सब्बे धम्मा, किंसमोसरणा सब्बे धम्मा ... किंपित्योसाना सब्बे धम्मा' ति, एवं पुठ्ठा तुन्हे, भिक्सवे, तेसं ग्रञ्जितित्ययानं परिव्याजकान एवं व्याकरेय्याथ — 'छन्दमूलका, ग्रावुसो, सब्बे धम्मा, मनिस्कारसम्भवा सब्बे धम्मा, क्स्ससमुदया सब्बे धम्मा, वेदनासमोसरणा सब्बे धम्मा, समाधिप्पमुखा' सब्बे धम्मा, सताविपतेय्या सब्बे धम्मा, पञ्जुतरा सब्बे धम्मा, विमृतिसारा सब्बे धम्मा, अनतोगधा सब्बे धम्मा, निव्यान-परियोसाना सब्बे धम्मा' ति । एवं पुट्ठा तुम्हे, भिवस्वे, तेसं ग्रञ्जि-वित्थियानं परिव्याजकानं एवं व्याकरेय्यायां' ति ।

६. पदवज्जासूत्तं

१. "तस्मातिह, भिनसवं, एव सिविसतत्वं – 'यथापव्यञ्जापरि-चितं च नो चित्तं भितस्तित, न चुण्यता पापका अकुसला धम्मा चितं पिरयादाय ठस्सित्त, अतिन्चसञ्जापिरिचित च नो चित्तं भित्त-स्सिति, अनतसञ्जापिरिचतं च नो चित्तं भिवस्सिति, असुभसञ्जापिरि-उद्य च नो चित्तं भितस्सिति, आदीनवसञ्जापिरिचितं च नो चित्तं भितस्सिति, लोकस्स सम च विसमं च जत्वा तंसञ्जापिरिचितं च नो चित्तं भितस्पिति, लोकस्स समं च विमयं च जात्वा तंसञ्जापिरिचितं च नो चित्तं भितस्पिति, लोकस्स मर्वं च विमयं च जात्वा तंसञ्जापिरिचितं

१. समापिषमुखा - सी॰, स्या॰, रा॰। २ सम्भव - सी॰, स्या॰, रा॰।

परिचितं च नो चित्तं भिवस्सिति, पहानसञ्जापरिचितं च नो चित्तं भिवस्सिति, विरागसञ्जापरिचितं च नो चित्तं भिवस्सिति, निरोध-सञ्जापरिचितं च नो चित्तं भिवस्सिती' ति – एवं हि वो, भिवस्रवे, सिविस्ततव्यं । २. "यतो खो, भिवस्तवे, भिवस्तुनो यथापव्यज्जापरिचितं च

गिरमानन्दसुस

च नो चित्तं भविस्सति, लोकस्स समुदयं च ग्रत्यङ्गमं च ञत्वा तंसञ्जा-

१०.६.१०]

चित्तं होति न चुप्पन्ना पापका अकुसला धम्मा चित्तं परियादाय तिट्ठन्ति, अनिच्चसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, अनत्तसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, अन्तिसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, असीनवसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, आसीनवसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, आसीनवसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, लोकस्स समं च विसमं च ञत्वा तंसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, लोकस्स समृदयं च अत्यङ्गमं च ञत्वा तंसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, लोकस्स समृदयं च अत्यङ्गमं च ञत्वा तंसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, पहानसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, तस्स द्विन्नं फलानं अञ्जापरिचितं च चित्तं होति, तस्स द्विन्नं फलानं अञ्जातरं फलं पाटिकङ्कं — दिट्ठेव धम्मे अञ्जा, सित वा उपादिसेसे 15 अनागामिता" ति ।

१०. गिरिमानन्दसूत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने ध्रनाथिपिण्ड-कस्स ग्रारामें । तेन खो पन समयेन ग्रायस्मा गिरिमानन्दो ग्रावाधिको होति दुनिखतो वाव्हिगिलानो । ग्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्किम; उपसङ्किमत्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीिद । 20 एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच —

२. "ग्रायस्मा, भन्ते, गिरिमानन्दो ग्रावाधिको होति दुविखतो बाव्हगिलानो । साधु, भन्ते, भगवा येनायस्मा गिरिमानन्दो तेनुप-सञ्कमतु ग्रनुकम्मं उपादाया" ति ।

"सूचे खो त्वं, ग्रानन्द, गिरिमानन्दस्स भिक्खुनो' दस सञ्जा 25 भासेंट्यासि, ठानं खो पनेतं विज्जिति यं गिरिमानन्दस्स भिक्खुनो दस सञ्जा सुत्वा सो ग्रावाषो ठानसो पटिप्पस्सम्भेट्य ।

१. भिक्खुनो उपसङ्घमित्वा – सी०, स्या०, रो० । श्र०४-२४

R 343

R. 110

३. "कृतमा दस ? ग्रनिच्चसञ्जा, ग्रनत्तसञ्जा, ग्रसुम-सञ्जा, ग्रादीनवसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा, निरोधसञ्जा, सञ्जाके ग्रनिपरितसञ्जा, सब्बसङ्खारेसु ग्रनिच्छासञ्जा, ग्राना-पानस्सति ।

४. "कतमा चानन्द, ग्रनिच्चसञ्जा ? इधानन्द, भिनसु
ग्ररञ्जगतो वा इत्तवमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा इति पटिसञ्चिस्वति – 'ह्पं ग्रनिच्चं, वेदना ग्रनिच्चा, सञ्जा ग्रनिच्चा, सङ्खारा
ग्रनिच्चा, विञ्जाणं ग्रनिच्चं' ति । इति इमेसु पञ्चसु उपादाननस्तम्धेसु
ग्रनिच्चानुपस्सी विहरति । ग्रयं वुच्चतानन्द, ग्रनिच्चसञ्जा ।

पू. "कतमा चानन्द, ग्रनत्तसञ्जा ? इघानन्द, भिक्खु ग्ररञ्जातो वा इक्खमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा इति पटिसञ्चिक्खित – 'चक्खु' ग्रनत्ता, रूपा ग्रनत्ता, सोतं ग्रनत्ता, सहा ग्रनत्ता, धानं ग्रनत्ता, गन्धा ग्रनत्ता, जिल्हा ग्रनत्ता, रसा ग्रनत्ता, काया ग्रनत्ता, फोटुव्या ग्रनत्ता, मनो ग्रनत्ता, धम्मा ग्रनता' ति । इति इमेसु छर्षु ग्रज्वतिकवाहिरेसु ग्रायतनेसु ग्रनतानुपस्सी विहरित । ग्रयं वुज्वतानन्द, ग्रनतसञ्जा ।

६. "कतमा चानन्द, असुभसञ्जा ? इवानन्द, भिक्खु इममें व कायं उद्धं पादतला अघो केसमत्यका तचपरियन्तं पूरं नानाप्पकारस्स असुचिनो पञ्चवेक्खति – 'अत्यि इमिंस्म काये केसा लोमा नला दन्ता 20 तचो मंसं न्हारु अष्टि अष्टिमिञ्जं 'वक्तं हदयं यकनं किलोमकं पिहकं पप्फासं अन्तं अन्तगृणं उदिर्यं करीसं पित्तं सेम्हं पुज्वो लोहितं सेदो मेदो अस्सु वसा खेळा सिङ्घाणिका लिसका मुत्तं ति । इति इमिंस्म काये असुमानुपस्ती विहरित । अयं वुच्चतानन्द, असुमसञ्जा ।

७. "कतमा चानन्द, ग्रादीनवसञ्जा ? इधानन्द, भिनख् ग्रय्यानाती वा वनसम्लगतो वा सुञ्जागारमतो वा इति पटिसञ्चिन् क्सति – 'वहुदुक्तो खो ग्रयं कायो वहुग्रादीनवो ? इति इमिस्म काये विविधा ग्रावाधा उपपज्जन्ति, सेव्यवीदं – चक्तुरोगो सोतरोगो धान-रोगो जिन्हारोगो कायरोगो सीतरोगो कण्णरोगो मुखरोगो दन्तरोगो

[्] १ पनिच्यक्का पानापानस्ति - सी०, स्ता०, रो० । २. वक्सु - सी०, स्ता०, रो० । ३. काना - सी०, स्ता०, रा० । ४. प्रतिमिन्ना - सी० ।

20

25

ब्रोहुरोगो कासो सासो पिनासो डाहो जरो कुच्छिरोगो मुच्छा पवस-न्दिका सुला विसूचिका कुट्ठं गण्डो किलासो सोसो अपमारो दद्दु कण्डु कच्छु नलसा वितच्छिका लोहितं पित्तं मधुमेहो अंसा पिळका भगन्दला पित्तसमुद्वाना आवाधा सेम्हसमुद्वाना आवाधा वातसमुद्वाना आवाधा सित्तपातिका आवाधा उतुपरिणामला आवाधा विसमपरिहारला आवाधा अोपक्कमिका आवाधा कम्मविपाकला आवाधा सीतं उण्हं जिघच्छा पिपासा उच्चारो पस्सावो ति । इति इमस्मि काये आदीनवानुपस्सी विहरति । अयं वुच्चतानन्द, आदीनवसञ्जा ।

द. "कतमा चानन्द, पहानस्तञ्जा ? इघानन्द, भिक्खु उप्पन्नं कामिवतक्कं नाधिवासेति, पजहित, विनोदेति, व्यन्तीकरोति, अनभावं गमेति । उप्पन्नं व्यापादिवतक्कं नाधिवासेति, पजहित, विनोदेति, व्यन्तीकरोति, अनभावं गमेति । उप्पन्नं विह्सावितक्कं नाधिवासेति, पजहित, विनोदेति, व्यन्तीकरोति, अनभावं गमेति । उप्पन्नुप्पन्ने पापके अकुसचे धम्मे नाधिवासेति, पजहित, विनोदेति, व्यन्तीकरोति, अनभावं गमेति । अयं बुच्चतानन्द, पहानसञ्जा ।

६. "कतमा चानन्द, विरागसञ्जा? इधानन्द, भिक्खु ग्ररञ्जगतो वा स्वसमूनगतो वा सुञ्जागारगतो वा इति पटिसञ्चि-क्खति – 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सञ्बसङ्खारसमयो सञ्बूपधिप्पटि-निस्सम्गो तण्हाक्खयो विरागो निब्बानं' ति । श्रयं वुच्चतानन्द, विराग-सञ्जा ।

१०. ''कतमा चानन्द, निरोधसञ्जा ? इधानन्द, भिक्खु अरञ्जागतो वा क्लबमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा इति पटिसञ्चिन् क्लाति — 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिवं सञ्बसङ्क्षारसमधो सब्बूपधिप्पटि- निस्सग्गो तण्हाक्लयो निरोधो निव्वानं' ति । अयं वुज्वतानन्द, निरोध- सञ्जा।

११. "कतमा चानन्द, सब्बलोके अनभिरतिसञ्जा ? इधा-गन्द, भिक्लु ये लोके उपादाना चेतसो अधिद्वानाभिनिवेसानुसया, ते पजहन्तो विहरति अनुपादियन्तो । अयं वुच्वतानन्द, सब्बलोके अ अनभिरतिसञ्जा ।

१. सी०,स्या०,रो०पोत्यकेषु नित्य। २. डहो – सी०,स्या०,रो०। ३. रससा – सी०,स्या०,रो०। ४ –४. सीहितपित – सी०,रो०। ४. उपायुपादाना – सी०,स्या०,रो०। १–६. विरासित न उपारिवर्गो – सी०,स्या०,रो०।

१२ "कतमा जानन्द, सन्वसङ्खारेसु ग्रनिच्छासञ्जा ? इघानन्द, भिक्खु सन्वसङ्खारेसु ग्रद्दीयति हरायति जिगुच्छति । ग्रय बुच्चतानन्द, सन्वसङ्खारेसु ग्रनिच्छासञ्जा ।

१३ "कतमा चानन्द, ग्रानापानस्सति ? इधानन्द, भिक्खु ग्ररञ्ञगतो वा स्मलमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा निसीदित पल्लङ्क ग्राभुजित्वा उजु काय पणिघाय परिमुख सर्ति उपट्टपेत्वा । सो सतो व ग्रस्समित सतो व पस्समित । दीघ वा ग्रस्समन्तो 'दीघ ग्रस्समामी' ति पजानाति । दीघ वा पस्ससन्तो 'दीघ पस्ससामी' ति पजानाति । रस्स वा श्रस्ससन्तो 'रस्स श्रस्ससामी' ति पजानाति । रस्स वा पस्ससन्तो 'रस्स पस्सत्तामी' ति पजानाति । 'सव्यकायपटिसवेदी ग्रस्सिस-स्सामी' ति निक्खति । 'सव्यकायपटिसवेदी पस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'पस्तम्भय कायनद्वार ग्रस्तिससामी' ति सिक्खति । 'पस्तमभय काय-सद्धार पस्पसिस्सामी' ति निक्यति । 'पीतिपटिसवेदी ग्रस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'पीतिपटिसनेदी पस्मसिस्मामी' ति सिक्खति । 'सुख-पटिसवेदी ग्रस्सिसिस्नामी' ति सिक्खित । 'सुखपिटसवेदी पस्सिस्सामी' ति सिक्वति । 'चित्तसद्वारपटिसवेदी प्रस्यसिस्सामी' ति सिक्खति । 'वित्तसद्वारपटिसवेदी पस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'पस्तम्भय चित्त-सद्वार ग्रस्मिमस्सामी' ति सिक्सिति । 'पस्सम्भय जित्तनह्वार पस्स-निस्सामी' ति सिक्दाति । 'चित्तपटिसवेदी ग्रस्ससिस्सामी' ति सिक्दति । ष्ट 112 20 'चित्तपटिसवेदी पस्तिसिस्सामी' ति सिक्दिति । ग्रिमिष्पमोदय चित्ते पे॰ समादह चित्त पे॰ विमोचय चित्त पे॰ ग्रनिच्चार्नु-पस्ती पे० विरागानुपस्ती पे० निरोधानुपस्ती पे० निस्सम्मानुपस्सी ग्रस्मिस्सामी' ति निनस्ति । 'पटिनिस्सम्मानुपस्सी पस्तिसिस्तामी' ति सिक्सति । ग्रय वुच्चतानन्द, ग्रानापानस्सति ।

१८ "सचे गो त्व, ग्रानन्द, गिरिमानन्दस्स भिवसुनो इमा दस नञ्ञा भारोय्यासि, ठान स्रो पनेत विज्जति य गिरिमानन्दस्स भिवसुनो इमा दस सञ्जा मुत्या सो ग्रावायो ठानसो पटिप्यस्सम्भेय्या" ति ।

१८ श्रय सो ब्रायस्मा श्रामन्दो भगवतो सन्तिके इमा दर सञ्जा उम्मरेता येनायस्मा गिरिमानन्दो तेनुपसङ्क्रीम, उपसङ्क्रीमत्व

१ समस्त्रारहि~मी॰,स्ता॰,रा॰।

आयस्मतो गिरिमानन्दस्स इमा दस सञ्जा ग्रभासि । अथ खो आयस्मतो गिरिमानन्दस्स दस सञ्जा सुत्वा सो आवाधो ठानसो पटिप्पस्सिम्म । वुट्टीह चायस्मा गिरिमानन्दो तम्हा आवाधा । तथा पहीनो च पनायस्मतो गिरिमानन्दस्स सो आवाधो अहोसी" ति ।

सचित्तवग्गो छहो ।

तस्सुद्दानं

सिंचत्तं च सारिपुत्तं, ठिति च समयेन घ । परिहानो च हे सञ्जा, मूला पव्यजितं गिरी ति ।।

७. यमकवग्गो

१. श्रविज्जासूत्तं

१. "पुरिमा, भिवसवे, कोटि न पञ्जायित ग्रविज्जाय - 'इतो पुळ्ने ग्रविज्जा नाहोसि, ग्रथ पच्छा सम्भवी" ति । एवञ्चेतं, भिवस्त्रवे, बुच्चिति, ग्रथ च पन पञ्जायित - 'इदप्पच्चया ग्रविज्जा' ति ।

२. "ग्रविज्जं प्राहुं, भिक्लवे, साहारं वद्यामि, नो भ्रनाहारं। को चाहारो अविज्जाय ? 'पञ्च नीवरणा' तिस्स वचनीयं। पञ्च पाहं, भिक्लवे, नीवरणे साहारे वदामि, नो अनाहारे। को चाहारो पञ्चलं नीवरणानं ? 'तीणि दुच्चिरतानी' तिस्स वचनीयं। तीणि पाहं, भिक्लवे, दुच्चिरतानि साहारानि वदामि, नो अनाहारानि । को चाहारो तिण्णं दुच्चिरतानं ? 'इन्द्रियअसंवरो' तिस्स वचनीयं। इन्द्रिय- असंवरं पाहं, भिक्लवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो इन्द्रियअसंवरस्स ? 'असतासम्पज्ञ्ञं' तिस्स वचनीयं। असतासम्पज्ञ्ञं पाहं, भिक्लवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो असला-सम्पज्ञ्ञस्स ? 'अयोनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्लवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो असला-सम्पज्ञ्ञस्स ? 'अयोनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्लवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो थ

१-१. सचित-सारिपुता च - सी०, स्वा०, रो०। २-२. ठिति च समेन च -सी०। ३-३. परिदाना च - सी०, रो०; परिहाना - स्वा०। ४-४. गूलापव्यक्तिता निरो ति - सी०; मूला पव्यक्तितावधो - स्वा०; ० पव्यक्तिता० - रो०। ४. सममवी - म०। ९. प्रमेले - सी०।

R. 114

B. 347

ग्रयोनिसो मनसिकारस्त ? 'अस्सिद्धियं' तिस्स वचनीयं। अस्सिद्धियं पाहं, भिनस्ववं, साहारं ववामि, नो अनाहारं। को चाहारो अस्सिद्धि-यस्स ? 'अतद्धम्मस्सवनं' तिस्स वचनीयं। असद्धम्मस्सवनं पाहं, भिनस्ववं, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो असद्धम्म-क स्सवनस्स ? 'असप्पुरिससंसेवो' तिस्स वचनीयं।

३. "इति लो, भिक्खने, असप्पुरिससंसेनो परिपूरो प्रसद्धम्म-स्सवनं परिपूरेति, असद्धम्मस्सवनं परिपूरे अस्सिद्धियं परिपूरेति, अस्सिद्धियं परिपूरे अयोनिसो मनिसकारं परिपूरेति, अयोनिसो मनिसकारो परिपूरो असतासम्पजञ्जं परिपूरेति, असतासम्पजञ्जं परिपूरे इन्द्रियअसंवरं 10 परिपूरेति, इन्द्रियअसंवरो परिपूरो तीणि वुञ्चरितानि परिपूरेति, तीणि वुञ्चरितानि परिपूरीन पञ्च नीवरणे परिपूरेन्ति, पञ्च नीवरणा परिपूरा अविज्जं परिपूरेन्ति । एवमेतिस्सा अविज्जाय आहारो होति, एवं च पारिपूरि ।

४. "संय्यवापि, भिक्खवे, उपिरायवते थुल्लपुसितके देवे वस्सन्ते' तं उदकं यथानिय्यं पदमानां पव्यतकन्दरपदरसाखा परिपूरिति, पव्यतकन्दरपदरसाखा परिपूरीत, पव्यतकन्दरपदरसाखा परिपूरी कुसोव्भो परिपूरीनत । कुसोव्भा परिपूरी महासोव्भे परिपूरीनत, महासोव्भा परिपूरी कुन्नदियो परिपूरीनत, कुन्नदियो परिपूरी महानदियो परिपूरीनत, महानदियो परिपूरी महासमुद्दं सागरं परिपूरीनत; एवमेतस्स महासमुद्दं सागरंस्य ब्राहारी 20 होति, एवं व पारिपूरी ।

"एवमेव खो, निक्खबे, ग्रसप्परितसंसेवो परिपूरो ग्रसद्धम्म-स्सवनं परिपूरिति, ग्रसद्धम्मस्सवनं परिपूरं ग्रस्सद्धियं परिपूरिति, ग्रस्सद्धियं परिपूरं श्रवोनिसो मनसिकारं परिपूरिति, ग्रवोनिसो मनसिकारो परिपूरो ग्रसतासम्पवञ्चं परिपूरिति, ग्रस्तासम्पवञ्च परिपूरं इन्द्रियग्रसंवरं 25 परिपूरिति, इन्द्रियग्रसंवरो परिपूरो तीणि दुच्चरितानि परिपूरिति, तीणि दुच्चरितानि परिपूरिति पञ्च नीवरणे परिपूरिन्ति, पञ्च नीवरणा परि-पूरा ग्रविज्वं परिपूरिन्ति, एवमेतिस्ता ग्रविज्ञाय ग्राहारो होति, एवं च परिपूरि ।

१. ० देवे गतगतायन्ते –गी०, रा०, ० देवे गळगळायन्ते –स्या०। २. बुस्सुस्ने – यो०, रो०; बुसुस्ने – स्या०।

 "विज्जाविमुत्ति पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो स्रना-हारं। को चाहारो विज्जाविमुत्तिया? 'सत्त वोज्झङ्गा' तिस्स वच-नीयं । सत्त पाहं, भिक्खवे, बोज्झङ्गे साहारे वदामि, नो श्रनाहारे । को चाहारो सत्तन्नं बोज्ज्ञङ्गानं ? 'चत्तारो सतिपट्ठाना' तिस्स वचनीयं । चत्तारो पाहं, भिक्खवे, सतिपट्ठाने साहारे वदामि, नो ग्रनाहारे। को 5 चाहारो चतुन्नं सतिपट्टानानं ? 'तीणि सुचरितानी' तिस्स वचनीयं । तीणि पाहं, भिक्खवे, सुचरितानि साहारानि वदामि, नो ग्रनाहारानि । को चाहारो तिण्णं सुचरितानं ? 'इन्द्रियसंवरो' तिस्स वचनीयं । इन्द्रियसंवरं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो इन्द्रियसंवरस्स ? 'सतिसम्पजञ्जां' तिस्स वचनीयं । सतिसम्पजञ्जां पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं । को चाहारो सतिसम्प-जञ्जस्स ? 'योनिसो मनसिकारो' तिस्स वचनीयं । योनिसो मनसि-कारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं। को चाहारो योनिसो मनसिकारस्स ? 'सद्धा' तिस्स वचनीयं । सद्धं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो सद्धाय ? 'सद्धम्मस्सवनं' तिस्स 15 वचनीयं । सद्भमस्सवनं पाहं, भिनखने, साहारं नदामि, नो श्रनाहारं । को चाहारो सद्धम्मस्सवनस्सं ? 'सप्पुरिससंसेवो' तिस्स वचनीयं।

६. "इति खो, भिक्खवे, सप्पुरिससंसेवो परिपूरो सद्धम्मस्सवनं परिपूरेति, सद्धम्मस्सवनं परिपूरेति, सद्धम्मस्सवनं परिपूरेति, सद्धम्मस्सवनं परिपूरेति, सद्धम्मस्सवनं परिपूरेति, स्वित्मम्पजञ्ञां 20 परिपूरेति, सितसम्पजञ्ञां परिपूरेति, सितसम्पजञ्ञां परिपूरेति, दिन्द्रयसंवरं परिपूरेति, इन्द्रियसंवरो परिपूरे तीणि सुचरितानि परिपूरेति, तीणि सुचरितानि परिपूरोनि चत्तारो सितपट्टाने परिपूरेनित, चत्तारो सितपट्टाने परिपूरे सच्च बोज्झङ्गे परिपूरेनित, सत्त बोज्झङ्गो परिपूरे विज्जाविमुर्तित परिपूरेनित; एवमे-तिस्सा विज्जाविमुत्तिया आहारो होति, एवं चै पारिपूरि ।

७. "सेव्यथापि, भिक्सवे, उपरिपव्वते थुल्लफुसितके देवे वस्सन्ते तं उदकं यथानिन्नं पवत्तमानं पव्यतकन्दरपदरसादा परिपूरेति, पव्यतकन्दरपदरसादा परिपूरा कुसोव्भे परिपूरेन्ति, कुसोव्भा परिपूरा महासोव्भे परिपूरेन्ति, महासोव्भा परिपूरा कुन्नदियो परिपूरेन्ति,

१. सरम्मसवर् रो०। २. चपन -सी०।

R. 116

कुन्नदियो परिपूरा महानदियो परिपूरेन्ति, महानदियो परिपूरा महासमुई सागरं परिपूरेन्तिः; एवमेतस्स महासमुइस्स सागरस्स ग्राहारो होति, एवं च पारिपूरि ।

"एवमेव खो, भिनखवे, सप्पुरिससंसेवो परिपुरो सद्धम्मस्सवनं परिपुरेति, सद्धम्मस्सवनं परिपुरे सद्धं परिपुरेति, सद्धा परिपुरा योनिसो मनसिकारं परिपुरेति, योनिसो मनसिकारं परिपुरेति, योनिसो मनसिकारो परिपुरोति, सितसम्पजञ्जं परिपुरेति, सितसम्पजञ्जं परिपुरेति, सितसम्पजञ्जं परिपुरेति, सितसम्पजञ्जं परिपुरेति, तीणि सुचरितानि परिपुरोनि परिपुरो तीणि सुचरितानि परिपुरोनि चतारो सितपट्टाने परिपुरेन्ति, चतारो सितपट्टाने परिपुरोन्ति, सत्त वोण्डाङ्गे परिपुरेन्ति, सत्त वोण्डाङ्गे परिपुरोन्ति, सत्त वोण्डाङ्गे परिपुरोन्ति, सत्त वोण्डाङ्गे विस्सा विज्जाविमुत्तिया स्नाहारो होति, एवं च पारिपुरो" ति ।

२. तष्हासुत्तं

१. "पुरिमा, भिक्खने, कोटि न पञ्जायित भनतण्हाय – 'इतो पुद्धे भनतण्हा नाहोसि, ग्रथ पच्छा सम्भनी' ति । एनञ्चेतं, भिक्खने, नुच्चित, ग्रथ च पन पञ्जायित – 'इदप्पच्चया भनतण्हा' ति ।

२. "भवतण्हं पाहं', भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो भवतण्हाप ? 'अविज्जा' तिस्स वचनीयं । अविज्जं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो अविज्जाय ? 'पञ्च नीवरणा' तिस्स वचनीयं । पञ्च नीवरणे पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो पञ्चतं नीवरणानं ? 'तीणि वदामि, नो अनाहारे । को चाहारो पञ्चतं नीवरणानं ? 'तीणि व्युव्वरितानी' तिस्स वचनीयं । तीणि पाह, भिक्खवे, दुञ्चरितानि साहारानि वदामि, नो अनाहारानि । को चाहारो तिष्णातं दुञ्चरितानं ? 'इन्द्रियअसंवरो' तिस्स वचनीय । इन्द्रियअसवरं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो इन्द्रियअसंवरस्स ? 'असता-सम्पज्ञं तिस्स वचनीय । असतासम्पज्ञं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो असतासम्पज्ञं स्वर्मि, नो अनाहारं । को चाहारो असतासम्पज्ञं स्वर्मि, ने अनाहारं । को चाहारो असतासम्पज्ञं स्वर्मि, ने अनाहारं । को चाहारो असतासम्पज्ञं स्वर्मि, ने अनाहारं । को चाहारो अस्वोनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो अस्वोनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो अस्वोनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो अस्वोनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो अस्वोनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो अस्वोनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो अस्वोनिसो मनसिकारं पाहं ।

१ गी० पोत्यी नरिया

१०.७.२] सण्हासुत्त

'ग्रस्सिद्धयं' तिस्स वचनीयं । ग्रस्सिद्धियं पाहं, भिनखने, साहारं वदािम, नो ग्रनाहारं । को चाहारो ग्रस्सिद्धियस्स ? 'ग्रस्सिद्धम्मस्सवनं' तिस्स वचनीयं । ग्रस्सिद्धम्मस्सवनं पाहं, भिनखने, साहारं वदािम, नो ग्रनाहारं । को चाहारो श्रस्सिद्धम्मस्सवनस्स ? 'श्रसप्पुरिससंसेवो' तिस्स वचनीयं ।

३. "इति खो, भिक्खवे, ग्रसप्पुरिससंसेवो परिपूरो ग्रस्सद्धम्मस्सवनं परिपूरेति, ग्रस्सद्धम्मस्सवनं परिपूरे ग्रस्सद्धियं परिपूरेति,
ग्रस्सद्धियं परिपूरं ग्रयोनिसो मनसिकारं परिपूरेति, ग्रयोनिसो
मनसिकारो परिपूरो ग्रसतासम्पज्ञां परिपूरेति, ग्रसतासम्पज्ञां
परिपूरे इन्द्रियग्रसवरं परिपूरेति, इन्द्रियग्रसवरो परिपूरो तीणि 10
दुच्चरितानि परिपूरेति, तीणि दुच्चरितानि परिपूरानि पञ्च नीवरणे
परिपूरेनित, पञ्च नीवरणा परिपूरा ग्रविज्जां परिपूरेनित, ग्रविज्जा
परिपूरा भवतण्हं परिपूरेति; एवमेतिस्सा भवतण्हाय ग्राहारो होति,
एवं च पारिपूरि।

४. "सेययापि, भिक्खते, उपरिपव्यते थुल्लफुसितके देवे वस्सन्ते 15 तं उदकं यथानिकं पवत्तमानं पव्यतकन्दरपदरसाखा परिपूरित, पव्यतकन्दरपदरसाखा परिपूरी कुसोव्भे परिपूरेन्ति, कुसोव्भा परिपूरा महासोव्भे परिपूरेन्ति, कुन्नदियो परिपूरेन्ति, कुन्नदियो परिपूरेन्ति, कुन्नदियो परिपूरेन्ति, महासोव्भा परिपूरा महानदियो परिपूरेन्ति, महानदियो परिपूरे महासमुद्दं सागरं परिपूरेन्ति; एवमेतस्स महासमुद्दस्स सागरस्स आहारो होति, एवं 20 च पारिपूरि।

"एवमेव खो, भिक्खने, ग्रसप्पुरिससंसेवो परिपूरो ग्रस्सद्धम्मस्सवनं परिपूरेति, ग्रस्सद्धम्मस्सवनं परिपूरे ग्रस्सद्धियं परिपूरेति,
ग्रस्सद्धियं परिपूरं ग्रयोनिसो मनसिकारं परिपूरेति, ग्रस्सद्धियं परिपूरं ग्रयोनिसो मनसिकारो
परिपूरो ग्रसतासम्पजञ्ञां परिपूरेति, ग्रसतासम्पजञ्ञां परिपूरं इन्द्रियग्रयंवरं परिपूरेति, इन्द्रियम्भसंवरो परिपूरो तीणि वुच्चरितानि परिपूरेति, तीणि वुच्चरितानि परिपूरानि पञ्च नीवरणे परिपूरेन्ति, पञ्च
नीवरणा परिपूरा ग्रविञ्जं परिपूरेन्ति, ग्रविञ्जा परिपूरा भवतण्हं
परिपूरेति; एवमेतिस्सा भवतण्हाय ग्राहारो होति, एवं च परिपूरि ।

५. "विज्जाविमुत्ति पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अ ग्रनाहारं । को चाहारो विज्जाविमृत्तिया ? 'सत्त बोज्झङ्गा' तिस्स प्र०४-२४

वचनीयं । सत्त पाहं, भिक्खवे, बोज्झङ्गे साहारे वदामि, नो ग्रनाहारे । को चाहारो सत्तन्नं वोज्झङ्गानं ? 'चतारो सतिपट्टाना' तिस्स वचनीयं । चतारो पाह, भिक्खवे, सतिपट्टाने साहारे वदामि, नो ग्रनाहारे । को चाहारो चतुत्रं सितपट्टानानं ? 'तीणि सुचिरतानी' तिस्स वचनीयं ! s तीणि पाह, भिक्खवे, सुचरितानि साहारानि वदामि, नो श्रनाहारानि । को चाहारो तिण्णन सुचरितानं ? 'इन्द्रियसंवरो' तिस्स वचनीयं । इन्द्रियसंवर पार्ह, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं । को चाहारो इन्द्रियसंवरस्त ? 'सतिसम्पजञ्जं' तिस्त वचनीयं । सतिसम्पजञ्जं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं। को चाहारी 10 सतिसम्पजञ्जस्त ? 'योनिसो मनसिकारो' तिस्स वचनीयं । योनिसी मनिसकारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं । को चाहारी योनिसो मनसिकारस्स ? 'सद्धा' तिस्स बचनीयं । सद्धं पाहं, भिनखवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं । को चाहारो सद्वाय ? 'सद्धम्मस्स्वन' तिस्स वचनीयं । सद्धम्मस्सवनं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नी अनाहारं । को चाहारो सद्धम्मस्सवनस्त ? 'सप्पृरिससंसेवो' तिस्स यचनीयं ।

६. "इति खों, भिक्खने, सप्पुरिससंसेवो परिपूरी सद्धम्मस्सवनं परिपूरीत, सद्धम्मस्सवनं परिपूरीत, सद्धा परिपूरीत, सद्धा परिपूरीत, सद्धा परिपूरीत, सद्धा परिपूरीत, योनिसो मनिसकारो परिपूरी सितसम्पजञ्जं
 परिपूरीत, सितसम्पजञ्जं परिपूरं इन्द्रियसंवरं परिपूरीत, इन्द्रियसंवरं परिपूरीत, सितसम्पजञ्जं परिपूरं इन्द्रियसंवरं परिपूरीत, सितसम्पजञ्जं परिपूरे ति, त्यारो सुचिरतानि परिपूरीत, त्यारो सितपद्वाने परिपूरीत, चतारो सितपद्वाना परिपूरा सर्च बोज्झ ने परिपूरीन, सत्त बोज्झ क्यारिप्सा विज्जाविमुर्ति परिपूरीनत; एवमेंविस्सा विज्जाविमुर्तिया ग्राहारो होति, एव च पारिपूरी ।

७. "संव्यवापि, भिक्खवे, उपिरपव्यते युल्लफुसितके देवें वस्तन्ते त उदक ययानित्र पवत्तमान .पे० एवमेतस्त महासमुद्दस्य मागरस्य ब्राहारो होति, एव च पारिपूरि। एवमेव खो, भिक्खवे, सप्पुरिममनेवो परिपूरो सहम्मस्यवन परिपूरित .पे० . एवमेतिस्या विज्ञाविमृतिया आहारो होति, एवं च पारिपूरी" ति ।

१ जिल्ल -स्याक, रोक।

३. निटुङ्गतसुत्तं

१. "ये केचि, भिक्खवे, मिय निहुं गता सब्बे ते दिद्विसम्पन्ना । तेसं दिद्विसम्पन्नानं पञ्चन्नं इध निद्ठा, पञ्चन्नं इध विहाय निद्ठा । कत्मेसं पञ्चन्नं इध निद्ठा ? सत्तक्खत्पुरमस्स, कोलङ्कोलस्स, एक-वीजिस्स, सक्तवागिमिस्स, यो च दिट्ठेव धम्मे अरहा — इमेसं पञ्चन्नं इध निद्ठा । कतमेसं पञ्चन्नं इध विहाय निद्ठा ? अन्तरापरिनिब्बा-ियस्स, उपहच्चपरिनिब्बायिस्सं, असङ्खारपरिनिब्बायिस्स, ससङ्खार-परिनिब्बायिस्स; उद्धंसोतस्स अकनिद्वगामिनो — इमेसं पञ्चन्नं इध विहाय निद्ठा । ये केचि, भिक्खवे, मिय निद्ठा गता, सब्बे ते दिद्विसम्पन्ना । तेसं दिद्विसम्पन्नानं इमेसं पञ्चन्नं इध निद्ठा, इमेसं पञ्चन्नं इध विहाय निद्ठा" ति ।

४. अवेच्चिपसन्नसुत्तं

१. "ये केचिं, भिर्वस्वते, मिय ग्रवेच्चप्पसन्ना, सब्बे ते सोतापन्ना। तेसं सोतीपन्नानं पञ्चन्नं इध निट्ठा, पञ्चन्नं इध विहाय निट्ठा। कतमेसं पञ्चन्नं इध निट्ठा? सत्तक्खलुपरमस्तो, कोलङ्कोलस्स, एकवीजिस्सौ, सकदागामिस्सं, यो च दिट्ठेच धम्मे अरहा — इमेसं पञ्चन्नं इध निट्ठा। कतमेसं पञ्चन्नं इध विहाय निट्ठा? अन्तरापरिनिव्वायिस्स, उपहच्च- । पिरिनिव्वायिस्स, असङ्कारपरिनिव्वायिस्स, उर्द्ध-सोतस्सं ग्रकनिट्ठगामिनो — इमेसं पञ्चन्नं इध विहाय निट्ठा। ये केचि, भिक्त्वनं, मिय ग्रवेच्चप्पसन्ना सब्बे ते सोतापन्ना। तेसं सोतापन्नानं इमेसं पञ्चन्नं इध विहाय निट्ठा" ति ।

५. ५ंठमसुखंसुत्तं

१. एकं समयं आयस्मा सारिपुत्तो मगधेसु विहरित नालक-गामके । अयं खौ सामण्डकानि परिव्वाजको येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपंसर्ङ्क्सम्; उपसंद्भमित्वा आयस्मता सारिपुत्तेनं सद्धि सम्मीदि । सम्मीदेनीयं कथं सारणीयं वीतिसारित्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्त निर्सिक्षो खो सामण्डकानि परिव्याजको आयस्मन्तं सोरिपुत्तं एत्वेवोच —

१. सत्तवसत्परमस्य - स्था०। २. एकवीजस्य - सी०।

२. "कि नु स्रो, ग्रानुस्रो सारिपुत्त, सुस्रं, कि दुक्सं" ति ?

"ग्रभिनिव्यत्ति खो, ग्रावुसो, दुनखा, ग्रनभिनिव्यत्ति सुखा । ग्रमिनिव्यत्तिया, ग्रावुसो, सति इदं दुवसं पाटिकह्नं –सीतं उण्हं जिपच्छा पिपासा उच्चारो पस्सावो ग्रागिसम्फरसो दण्डसम्फरसो सत्यसम्फरसो ञाती पि मित्ता पि सञ्जम्म समागम्म रोसेन्ति । ग्रिभिनिव्यत्तिया, ग्रावुसो, सति इदं दुवलं पाटिकद्वं । ग्रनिमिनव्वत्तिया, ग्रावुसो, सति इदं सुखं पाटिकह्वं - न सीतं न उण्हं न जियच्छा न पिपासा न उच्चारी न परसावो न श्रीगसम्प्रस्तो न दण्डसम्प्रस्तो न सत्यसम्प्रस्तो ञाती पि मित्ता पि सङ्गम्म समागम्म न रोसेन्ति । ग्रनभिनिव्वत्तिया, ग्रावृस्रो, 10 सति इदं सुखं पाटिक हाँ ' ति ।

६. दुतियसुखसुत्तं

१. एकं समयं ग्रायस्मा सारिपुत्तो मगधेसु विहरति नालक-नामके । ग्रय खो सामण्टकानि परिव्याजको येनायस्मा सारिपुत्ती तेनुपसङ्क्षिमः; उपसङ्कमित्वा श्रायस्मता सारिपुत्तेन सद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीयं क्यं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं u. 122 15 निसिन्नो स्रो सामण्डकानि परिव्याजको ग्रायस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच -२. "कि नु खो, ग्रावुसो, सारिपुत्त, इमस्मि चम्मविनये सुखे,

कि दुक्तं" ति ?

"ग्रनभिर्रात स्रो, ग्रावुसो, इमस्मि धम्मधिनये दुक्खा, ग्रभिरति सुखा । यनमिरतिया, त्रावुसो, सति इदं दुनखं पाटिकङ्कं – गच्छन्तो पि B. 353 20 मुखं चातं नाधिगच्छति, ठितो पि ... निसिन्नो पि ... स्थानो पि ... गामगतो पि ... ग्ररञ्ञगतो पि ... स्वसमूलगतो पि ... सुङ्जा-गारगती पि ... ग्रन्मोकासगतो पि ... भिनसुमन्त्रगतो पि सुखं सात नाधिगच्छति । ग्रनिरितिया, ग्रावुसो, सित इदं दुवस्तं पाटिकर्स्ट्रं ।

३. "यभिरतिया, मानुत्तो, सति इद मुखं पाटिकह्मं - गन्छन्तो 25 पि सुख सात अधिगण्द्रति, दितो पि . . निविन्नो पि ... सपानो पि .. गामगतो पि ... ग्ररञ्जगतो पि ... स्वसमूलगतो पि ... सुञ्जागारगतो पि ... ब्रन्नोकासमतो पि ... निक्तुमण्डामतो पि सुस सातं ब्रधिमण्छति । त्रिनरितया, ब्राबुसो, नित इद नुस पाटिकह्नु" ति ।

७. पठसनळकपानसुत्तं

१. एकं समयं भगवा कोसलेसु चारिकं चरमानो महता भिक्खु-सङ्घेन सिंद्ध येन नळकपानं नाम कोसलानं निगमो तदवसिर । तत्र सुदं भगवा नळकपाने विहरित पलासवने । तेन खो पन समयेन भगवा तदहुपोसथे भिक्खुसङ्घपिरवृतो निसिन्नो होति । अथ खो भगवा वहुदेव रित्त भिक्खूनं धिम्मया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा अ सम्पहंसेत्वा तुण्हीभूतं तुण्हीभूतं भिक्खुसङ्घं अनुविलोकेत्वा आयस्मन्तं सारिपुत्तं आमन्तेसि —

२. "विगतथीनिमद्धो^र खो, सारिपुत्त, भिक्खुसङ्घो । पटिभातु तं, सारिपुत्त, भिक्खूनं धम्मी कथा । पिट्ठि मे श्रागिलायति; तमहं श्रायमिस्सामी³" ति । "एवं, भन्ते" ति खो श्रायस्मा सारिपुत्तो भगवतो 10 पच्चस्सोसि ।

३. अथ खो भगवा चतुम्गुणं सङ्घाटि पञ्ञापेत्वा विवस्रणेन पस्तेन सीह्सेट्यं कप्पेसि पादे पादं अच्चाधाय सतो सम्पजानो उट्ठानसञ्ञां मनिस करित्वा । तत्र खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भिनख् आमन्तेसि — "आनुसो भिनखवे" ति । "आनुसो" ति खो ते भिनख् अग्रयस्मतो सारिपुत्तस पच्चस्सोसुं । आयस्मा सारिपुत्तो एतदनोच —

४. "यस्स कस्सिच, ज्ञावुसो, सद्धा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी नित्य ... श्रोत्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्ञा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसो वा आगच्छित, हानियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि । सेय्यथापि, आवुसो, काळपवस्से चन्दस्स या 20 रित्त वा दिवसो वा आगच्छिति, हायतेच वण्णेन हायित मण्डलेन हायित आभाय हायित आरोह्मरिणाहेन; एवमेव खो, आवुसो, यस्स कस्सिच सद्धा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी नित्य ... श्रोत्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्ञा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसो वा आगच्छिति, हानियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि ।

५. "'ग्रस्सद्धो पुरिसपुग्गलो' ति, ग्रावुसो, परिहानमेतं; 'ग्रहि-रिको पुरिसपुग्गलो' ति, ग्रावुसो, परिहानमेतं; 'ग्रनोत्तप्पी पुरिसपुग्गलो'

१. निक्तू - सी०, स्था०, रो० । २. विगत्यिनमिद्रो - म० । ३. धागमिस्सामी - पी० । ४. चतुम् -स्या०, रो० । १. दिर्गि - सी०, स्या०, रो० । ६. वीरियं - म० । ७. पारिक्षानियेव - स्था० ।

. 124

B. 355

ति, श्रावुसो, परिहानमेतं; 'कुसीतो पुरिसपुग्गलो' ति, श्रावुसो, परि-हानमेतं; 'दुप्पञ्जो पुरिसपुगालो' ति, ब्रावुसो, परिहानमेतं; 'कोयनो पुरिसपुगालों ति, ग्रावुसो, परिहानमेतं; 'उपनाही पुरिसपुगालों ति, ग्रावुसो, परिहानमेत; 'पापिच्छो पुरिसपुग्गलो' ति, ग्रावुसो, परिहानs मेतं; 'पापिमत्तो पुरिसपुग्गलो' ति, ब्रावुसी, परिहानमेतं; 'मिच्छा-दिट्टिको पुरिसपुग्गलो' ति, श्रावुसो, परिहानमेतं ।

६. "यस्स कस्सचि, ग्रावृसो, सद्धा ग्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु, हिरी ग्रित्य ... ग्रोत्तप्पं ग्रित्य ... विरियं ग्रित्य ... पञ्चा ग्रित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रत्ति वा दिवसी वा ग्रागच्छति, वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा 10 कुसलेंसु बम्मेसुं नो परिहानि । सेय्यथापि, ब्राबुसो, जुण्हपक्खे चन्दस्स या रत्ति वा विवसो वा श्रागच्छति, बहुतेव वण्णेन बहुति मण्डलेन बहुति ग्राभाष बहुति ग्रारोहपरिणाहेन; एवमेव खो, ग्रावुसो, यस्स कस्सचि सद्धा यत्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी यत्य ... ग्रोत्तप् यत्य... विरियं ग्रत्यं ... पञ्जा ग्रस्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसी वी ग्रांगच्छति, वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु घम्मेसु नो परिहानि ।

७. "'सद्धी पुरिसपुग्गली' ति, ब्रावुसी, ब्रमरिहानमेतं; 'हिरीमा पुरिसपुगालों ति, त्रावुसो, ग्रपरिहानमेतं; 'ग्रोत्तप्पी पुरिसपुगालों' ति, मानुसो, म्रेपरिहानमेतं; 'म्रारद्विविरियो पुरिसपुगालो' ति, मानुसो, अपिरहानमेंतं; 'पञ्चावा पुरिसपुगालो' ति, आवुसो, अपरिहानमेतं; 20 'अन्कीधनी पुरिसपुगालो' ति, आवुसो, अपरिहानमेतं; 'अनुपनाही पुरिसंपुर्गालो' ति, ग्रावुसो, ग्रपरिहानमेतं; 'ग्रप्पिच्छो पुरिसपुरगलो' ति, ्र श्रावुसो, श्रंपरिहानमेतं ; 'कल्याणमित्तो पुरिसपुगालो' ति, श्रावुसो, ग्रंपरि-हानमेतं; 'सम्मादिडिको पुरिसपुगालो' ति, ब्रावृसो, ब्रंपरिहानमेतं" ति ।

 मय खो भगवा पच्चुट्टाय ग्रायस्मन्तं सारिपुत्तं ग्रामन्तिसि — 25 "सामु सामु, सारिपुत्त ! यस्स कत्सिचि, सारिपुत्त, सद्धा नित्यं कुसलेसु घम्मेसु, हिरी नित्य ... ग्रोत्तप्पं नित्य ... विरिस्यं नित्य ... पञ्जां नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा आगच्छति, हानियेव पाटिकह्वा कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि । सेय्यधापि, सारिपुत्त, काळपवले चन्दस्स या रित वा दिवसो वा आगच्छति, हायतेव वण्णेन हायति अ मण्डलेन हापति ग्रामाय हायति ग्रारोहपरिणाहेन; एचमेव खो,

१-१. म० पोरवंड तन्ति ।

۶۰.۷.٥] ت.و.٥٥

सारिपुत्त, यस्स कस्सचि सद्धा नित्थ कुसलेसु धम्मेसु ... पे०... पञ्ञा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसो वा ... पे०... नो वृद्धि ।

- ह. "'ग्रस्सद्धो पुरिसपुग्गलो' ति, सारिपुत्त, परिहानमेतं; ग्रहिरिको ... ग्रनोत्तप्पी ... कुसीतो ... दुप्पञ्चो ... कोधनो ... उपनाही ... पापिच्छो ... पापिमत्तो ... 'मिच्छादिट्ठिको पुरिसपुग्गलो' ति, सारिपुत्त, परिहानमेतं ।
 - १०. "यस्स कस्सचि, सारिपुत्त, सद्धा श्रित्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी झिल्य ... स्रोत्तप्पं श्रित्य ... विरियं श्रित्य ... पञ्ञा अिल्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसो वा श्रागच्छित, वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानि । सेय्यथापि, सारिपुत्त, जुण्हपवस्ते चन्दस्स या रित्त वा दिवसो वा श्रागच्छित, वङ्गतेव वण्णेन वङ्गित मण्डलेन वङ्गित श्राभाय वङ्गित श्रारोहपरिणाहेन; एवमेव सो, सारिपुत्त, यस्स कस्सचि सद्धा श्रित्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी श्रीत्थ ... श्रोत्तप्पं श्रित्थ ... विरियं श्रात्थ ... पञ्ञा श्रित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसो वा श्रागच्छित, वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानि ।
 - ११. "'सद्धो पुरिसपुग्गलो' ति, सारिपुत्त, ग्रपरिहानमेतं; हिरीमा ... ग्रोत्तप्पी ... ग्रारद्धविरियो ... पञ्ञवा ... ग्रवकोधनो ... ग्रनुपनाही ... ग्रप्पिच्छो ... कल्याणिमत्तो ... 'सम्मादिट्टिको पुरिस-पुग्गलो' ति, सारिपुत्त, ग्रपरिहानमेतं" ति ।

15

द. दुत्यिनळकपानसुतं

१. एकं समयं भगवा नळकपाने विहरित पृलासवने । तेन खो 20 पन् समयेन भगवा तदहुपोसये भिन्खुसङ्घपरिवृतो निि्सन्नो होित् । ग्रय खो भगवा बहुदेव रित्त भिन्खूनं घम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समाद-पेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा तुण्हीभूतं तुण्हीभूतं भिन्खुसङ्घं ग्रनु-विलोकेत्वा ग्रायस्मन्तं सारिपुत्तं ग्रामन्तेसि --

२. "विगतधीनिमद्धो खो, सारिपुत्त, भिक्खुसङ्घो । पटिभातु 25, तं, सारिपुत्त, भिक्खूनं धम्मी कथा । पिट्टि मे ब्रागिलायतिः तमहं ब्रायिसस्तामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ब्रायस्मा सारिपुत्तो भगवतो पञ्चस्तोसि ।

B. 357

३. ग्रव सो भगवा चतुगुणं सङ्घाटि पञ्जापेत्वा दिन्छणेन पस्सेन सीहसेय्यं कप्पेसि पादे पादं ग्रच्चाघाय सतो सम्पजानो उट्टान-सञ्जं मर्नास करित्वा । तत्र हो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्खू ग्रामन्तेसि – "ग्रावुसो, भिक्सवें" ति ! "ग्रावुसो" ति खो ते भिक्सू ग्रायस्मती सारिपुत्तस्स पच्चस्तोस्ं । ग्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच -

४. "यस्त कस्सचि, ग्रावुसो, सद्धा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी नित्य ... ग्रोत्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्जा नित्य ... सोतावधानं नित्य ... धम्मधारणा नित्य ... ग्रत्यूपपरिक्खा नित्य ... धम्मानुधम्म-प्यटिपत्ति नित्य ... ग्रप्पमादो नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा 10 दिवसी वा आगच्छति, हानियेव पाटिकह्वा कुसलेसु वम्मेसु नो वृद्धि । संय्यवापि, ग्रावुसो,काळपक्ले चन्दस्स या रित वा दिवसो वा ग्रागच्छति, हायतेव वण्णेन हायति मण्डलेन हायति ग्रामाय हायति ग्रारोहपरि-णाहेन; एवमेव खो, ग्रावुसो, यस्स कस्सचि सद्धा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी नित्य ... ग्रोत्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्ञा नित्य ... सोता-15 बचानं नित्य ... धम्मधारणा नित्य ... ग्रत्यूपपरिक्छा नित्य ... धम्मा-नघम्मणटिपत्ति नत्थि ... ग्रणमादो नत्थि कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा भ्रागच्छति, हानियेव पाटिकह्ना कुसलेसु घम्मेसु नो बुद्धि।

५. "यस्स कर्साच, ग्रावुसो, सदा ग्रात्य कुसलेसु घम्मेसु, हिरी 20 ग्रतिय ... ग्रोत्तप्पं ग्रतिय ... विरियं ग्रतिय ... पञ्ञा ग्रतिय ... सीतावधानं ग्रत्थि ... धम्मवारणा े ग्रत्थि ... ग्रत्यूपपरिनला ग्रत्थि ... धम्मानुधम्म-षटिपत्ति ग्रत्थि ... श्रप्पमादो ग्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रति पा दिवसो वा आगच्छति, वृद्धियेव पाटिकह्ना कुसलेसु धम्मेसु नी परि-हानि । सेय्यवापि, त्रावुसो, जुण्हपक्खे चन्दस्स या रत्ति वा दिवसी 25 वा ग्रागच्छति, बहुतेब बण्णेन बहुति मण्डलेन बहुति ग्रामाय बहुति ग्रारोहपरिणाहेन; एवमेव खो, ग्रावुसो, यस्स कस्सचि सद्धा ग्रत्थि कुसलेसु बम्मेसु ... पे०... ग्रप्पमादो ग्रत्थि कुसलेसु बम्मेसु, तस्स या रति वा दिवसो वा ग्रागच्छति, वृद्धियेव पाटिकञ्चा कुसलेस धम्मेस ने परिहानी" ति ।

१. वम्मवारतं ~ मी० १

६. अथ लो भगवा पच्चुट्ठाय आयस्मन्तं सारिपुत्तं आमन्तेसि —
"साधु साधु, सारिपुत्तं ! यस्स कस्सचि, सारिपुत्तं, सद्धा नित्यं कुसलेसुं धम्मेसुं हिरी नित्यं ... अरेत्तप्पं नित्यं ... पञ्ञा नित्यं ... विरियं नित्यं ... सोतावधानं नित्यं ... धम्मधारणा नित्यं ... अत्यूपपित्वला नित्यं ... धम्मानुधम्मप्पिटिपत्तं नित्यं ... अप्मादो नित्यं कुसलेसुं धम्मेसु तस्स अया रित्तं वा दिवसो वा आगच्छितं, हानियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि । सेव्यथापि, सारिपुत्तं, काळपक्ले चन्दस्स या रित्तं वा दिवसो वा आगच्छितं, हायतेव वण्णेन हायित मण्डलेन हायित आभाय हायितं आरोहपरिणाहेन; एवमेव लो, सारिपुत्तं, यस्स कस्सचि सद्धा नित्यं कुसलेसुं धम्मेसुं, तस्स या रित्तं वा दिवसो वा आगच्छितं, हानियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसुं धम्मेसुं तर्स्य या रित्तं वा दिवसो वा आगच्छितं, हानियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसुं धम्मेसुं नो वृद्धि ।

७. "यस्स कस्सचि, सारिपुत्त, सद्धा श्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु हिरी श्रत्थि ... श्रोत्तप्पं श्रत्थि ... विरियं श्रित्थ ... पञ्ञा श्रत्थि ... सोताचधानं श्रत्थि ... धम्माद्याणा श्रत्थि ... श्रत्थूपपरिक्ला श्रत्थि ... धम्मानुधम्म- । प्रियत्ति श्रत्थि ... श्रप्पमादो श्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा विवसो वा श्रागच्छति, नुद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानि । सेय्यथापि, सारिपुत्त, जुण्हपक्षे चन्दस्स या रित्त वा विवसो वा श्रागच्छति, बङ्गतेव वण्णेन बङ्गति गण्डलेन बङ्गति श्रामाय बङ्गति श्रारोह-परिणाहेन; एवमेन खो, सारिपुत्त, यस्स कस्सचि सद्धा श्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु ... पे०... श्रप्पमादो श्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा विवसो वा श्रागच्छति, नुद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानी" ति ।

६. पठमकथावत्थुसुत्तं

\$ -8-3E

१. एकं समयं भगवा सावहिययं विहरति जेतवने स्रनाथ-पिण्डिकस्स ग्रारामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिवखू पच्छाभत्तं 25 पिण्डिपातपिटिक्कन्ता उपट्ठानसालायं सिन्नसिन्ना सिन्नपितता श्रनेकविहितं तिरच्छानकथं अनुयुत्ता विहरन्ति, सेय्यथीदं – राजकयं चोरकयं महा-मत्तकयं सेनाकयं भयकयं युद्धकयं श्रन्नकथं पानकथं वत्यकयं सयनकथं मालाकयं गन्यकयं ज्ञातिकयं यानकथं गामकथं निगमकथं नगरकथं

B. 359

जनपदकर्य इत्थिकयं सूरकयं वितिखाकयं कुम्भद्वानकयं पुट्यपेतकयं तानत्तकयं लोकसखायिकं समुद्दमखायिकं इतिभवाभयकर्यं इति वा ति ।

 ग्रथ खो भगवा सायन्हसमयं पटिसल्लाना बुद्धितो येन उपद्वानसाता तेनुपसङ्कीम; उपसङ्कीमत्वा पञ्जत्ते श्रीसने निसीदि ।
 निसञ्ज खो भगवा भिक्खू ग्रामन्तीस — "काय नृत्य, भिक्खने, एतरिह कथाय सिविसिन्ना सिविपतिता, का च पन वो ग्रन्तराकथा विष्यकता" ति?

''द्द्य मयं, भन्ते, पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिवकन्ता उपद्वानसालायं सन्निसिन्ना सन्निपतिता अनेकविहितं तिरच्छानकयं अनुयुत्ता विहराम, सेय्ययीदं – राजकयं चोरकयं ... पे०... इतिभवाभवकयं इति वा'' ति ।

2.123 10 ३. "न खो पनेतं, भिनववने, तुम्हाकं पतिहपं कुलपुत्तानं सद्धाय अगारस्मा अनगारियं पव्यक्तितानं, यं तुम्हे अनेकिनिहतं तिरच्छानकथं अनुयुत्ता निहरेच्याय, सेय्यथीवं — राजकथं चोरकथं महामतकथं सेनाकथं भयकथं युद्धकथं अन्नकथं गानकथं वत्यकथं सयनकथं मानाकथं गम्बकथं जातिकथं यानकथं गामकथं निगमकथं नगरकथं जातिकथं यानकथं गामकथं निगमकथं नगरकथं जातिकथं विसिद्धाकथं कुम्भद्वानकथं पुत्वपेतकथं नानतकथं लोककक्षायिकं समृदुक्षवायिकं इतिभवाभवकथं इति वा ति ।

४. "दसिपमानि, भिक्खवे, कथावस्यूनि । कतमानि दस ? ग्रीपण्डकथा, सन्तुद्धिकया, पिववेककथा, ग्रसंसमकथा, विरियारम्भ-कथा, सीलकथा, समाधिकथा, पञ्जाकथा, विमृत्तिकथा, विमृत्तिकाण-१० दस्सनकथा ति – इमानि स्रो, भिक्खवे, दस कथावस्युनि ।

"इमेसं चे तुम्हे, भिक्खवे, दसन्नं कथावत्यूनं उपादायृपादाय कथं कथेच्याय, इमेसं पि चित्त्यसुरियानं एवंमहिद्धिकान एवंमहानुमावानं तेजसा तेज परिवाद्यिय्याय, को पन वादो अञ्ञातिरिययानं परिव्याज-कानं" ति !

१०. दुतियकयावत्युमुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरति जेतवमे धनाय-पिण्डिकस्स प्रारामे । तेन सो पन समयेन सम्बहुत्ता भिक्यू पच्छाभर्त पिण्डपावपटिककत्ता उपद्वानसालायं सिवसित्या सिवपतिता अनेकविहितं

समम्बद्धान पारित्वानकान - मी० ।

30

तिरच्छानकथं अनुयुत्ता विहरन्ति, सेय्यथीदं – राजकथं चोरकथं महा-मत्तकथं ... पे०... इतिभवाभवकथं इति वा ति ।

- २. "दसयिमानि, भिक्खवे, पासंसानि ठानानि । कतमानि दस ? इस, भिक्खवे, भिक्खु अत्तना च अप्पिच्छो होति, अप्पिच्छकथं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'अप्पिच्छो भिक्खु अप्पिच्छकथं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'अप्पिच्छो भिक्खु अप्पिच्छकथं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- ३. "ग्रत्तना च सन्तुट्टो होति, सन्तुट्टिकथं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'सन्तुट्टो भिक्खु सन्तुट्टिकथं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंस-मेतं ठानं ।
- ४. "ग्रत्तना च पविवित्तो होति, पविवेककथं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'पविवित्तो भिक्खु पविवेककथं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- ५. "श्रत्तना च ग्रसंसट्टो होति, श्रसंसट्टकयं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'ग्रसंसट्टो भिक्खु श्रसंसट्टकयं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- ६. "श्रत्तना च श्रारद्विनिरयो होति, विरियारम्भकथं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'श्रारद्विनिरयो भिक्खु विरियारम्भकथं च भिक्खुनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- ७. "श्रत्तना च सीलसम्पन्नो होति, सीलसम्पदाकथं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'सीलसम्पन्नो भिक्खु सीलसम्पदाकथं च भिक्खूनं कत्ता' 20 ति पासंसमेतं ठानं ।
- ५. "ग्रत्तना च समाधिसम्पन्नो होति, समाधिसम्पदाकयं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'समाधिसम्पन्नो भिक्खु समाधिसम्पदाकयं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- १. "ग्रतना च पञ्ञासम्पन्नो होति, पञ्ञासम्पदाकयं च 25 भिक्ष्यूनं कत्ता होति । 'पञ्जासम्पन्नो भिक्ष्यु पञ्जासम्पदाकयं च भिक्ष्यूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- १०. "ग्रत्तना च विमुत्तिसम्पन्नो होति, विमुत्तिसम्पदाकयं च भिवसूनं कत्ता होति । 'विमुत्तिसम्पन्नो भिवसु विमुत्तिसम्पदाकयं च भिवसूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।

B 361 10

तस्सुद्दानं

ग्रविज्जा तण्हा निट्ठा च, ग्रवेच्च हे सुखानि च । नळकपाने हे बुत्ता, कथावत्यूपरे दुवे ति ॥

८. आकङ्कवग्गो

१. ग्राकह्मभुत्तं

 एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने ग्रनाथिषिष्ड-कस्स ग्रारामे । तत्र खो भगवा भिक्खू ग्रामन्तेसि – "भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोस् । भगवा एतदवोच –

२. "सम्पन्नसीला, भिक्खवे, विहरय सम्पन्नपातिमोक्खा, पातिमोक्खसंवरसंबुता विहरय आचारगोचरसम्पन्ना अणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्साविनो, समादाय सिक्खय सिक्खापदेसु ।

३. "श्राकद्वेय्य चे, निक्खवे, निक्ख 'सब्रह्मचारीनं पियो चस्तं मनापो च गरु च भावनीयो चा' ति, सीलेस्वेवस्स परिपूरकारी अञ्झत्तं 15 चेतोसमयमनुयुत्तो अनिराकतञ्झानो विपस्सनाय समन्नागतो ब्रूहेता सुञ्जागारानं ।

४. "त्राक ह्वेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'लाभी ग्रस्सं चीवर-पिण्डपातसेनासनिग्लानप्पच्चयभेसज्जपिरक्खारानं' ति, सीलेस्वेवस्स पिरपुरकारी ग्रज्झत्तं चेतोसभयमनुयुत्तो ग्रनिराकतज्झानो विपस्सनाय 20 समझागतो ब्रहेता सुञ्जागारानं ।

५. "म्राक ह्वेय्य चे, भिक्सवे, भिक्स्तु 'यसाहं परिभुञ्जामि चीवरिषण्डपातसेनासनिग्लानपण्चयमेसण्जपितस्वारानं तेसं ते कारा

^{!-}१ नळकपानेन द्वे च बत्युक्या ग्रपरे द्वे -स्या०।

महप्फला ग्रस्सु महानिसंसा' ति, सीलेस्वेवस्स ...पे०... ब्रहेता सुञ्ञा-गारानं ।

- ६. "ब्राकङ्क्षेय्य चे, निक्खवे, भिवखु ये मे पेता ञाती सालोहिता कालङ्कृता पसन्नचित्ता अनुस्सरन्ति तेसं तं महप्फलं श्रस्स महानिसंसं' ति, सीलेस्वेवस्स ... पे०... ब्रहेता सुञ्जागारानं ।
- ७. "ब्राकङ्क्षेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'सन्तुट्टो अस्सं इतरी-तरचीवरिपण्डपातसेनासनिगलानप्यच्यभेसज्जपरिक्खारेना' ति, सीले-स्वेवस्स ... पे०... बुहेता सुञ्जागारानं ।
- द्र. "आकङ्क्षेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'खमो अस्सं सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय डंसमकसवातातपिसिरिसपसम्फरसानं, दुष्तानं दुरागतानं वचनपथानं उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिव्वानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं अधिवासक-जातिको अस्सं ति, सीलेस्वेवस्स ... पे०... बूहेता सुञ्ञागारानं ।
- ६. "श्राकञ्चेय्य चे, भिषखवे, भिषखु 'श्ररितरितसहो श्रस्तं, न च मं अरितरित सहेय्य, उप्पन्नं अरितरित ग्रिभिभृय्य श्रिभृय्य विह-रेय्यं' ति, सीलेस्वेवस्स ... पे०... बृहेता सुञ्जागारानं ।
- १०. "ग्राकङ्खेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'भयभेरवसहो^र ग्रस्तं, न च मं भयभेरवो सहेय्य, उप्पन्नं भयभेरवं ग्रभिमुय्य[ी] ग्रभिमुय्य[ी] विह-रेय्यं' ति, सीलेस्वेवस्स ... पे०... बृहेता सुञ्जागरानं ।
- ११. "ग्राकङ्खेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'चतुन्नं झानानं आभि- ग्र चेतिसकानं दिट्टधम्मसुखिविहारानं निकामलाभी ग्रस्सं ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी' ति, सीलेस्वेवस्स ...पे०... बूहेता सुञ्ञागारानं ।
 - १२. "ग्राकङ्क्षेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'ग्रासवानं खया त्रगासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति विद्वेव धम्मे सयं ग्रभिञ्जा सिच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरेय्य' ति, सीलेस्बेवस्स परिपूरकारी ग्रज्झत्तं चेतोसमय- 2 मनुयुत्तो ग्रनिराकतज्ञ्ञानो विपस्सनाय समन्नागतो बूहेता सुञ्जागारानं ।
 - १३. "सम्पन्नसीला, भिन्छवे, विहरय सम्पन्नपातिमोक्खा, पातिभोक्खसंवरसंवृता विहरय ग्राचारगोचरसम्पन्ना ग्रणुमतेसु वण्जेसु

१. फातकता – सी०, स्या०, रो० । २. विप्पान – सी०, स्या०, रो० । ३-३. कटकानं सातानं – स्या० । ४. भयभेरवं वहों – स्या० । १–१. प्राणिभृत्य-स्या० ।

भयदस्माविनो, समादाय सिक्सय मिक्लापदेसूं ति, इति य त वृत्त, इदमेत पटिच्च वृत्त'' ति ।

२ कण्टकस्तं

१ एक समय भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटागार-सालाय सम्बहुलेहि ग्रभिञ्जातीहि ग्रभिञ्ञातेहि थेरेहि सावकेहि सर्दि - श्रायस्मता च चालेन', ग्रायस्मता च उपचालेन', श्रायस्मता च कुक्कुटेन', ग्रायस्मता च कळिम्मेन", ग्रायस्मता च निकटेन", ग्रायस्मता च कटि-स्सहेन, ग्रज्येहि च ग्रभिञ्जातेहि ग्रभिञ्जातेहि थेरेहि सावकेहि सिंद ।

२ तेन खो पन समयेन सम्बहुला ग्रभिञ्ञाता ग्रभिञ्ञाता 10 लिच्छवी भद्रेहि भद्रेहि यानेहि परपुराय उच्चासङ्ग महासङ्ग महादन ग्रज्झोगाहन्ति भगवन्त दस्सनाय । ग्रय खो तेस ग्रायस्मन्तान एतदहोसि - "इमे खो सम्बहुला ग्रभिञ्ञाता ग्रभिञ्ञाता लिच्छवी भद्रोहि मद्रीह मानेहि परपुराय उज्वासहा महासहा महावन अञ्झोगाहन्ति भगवन्त दस्सनाय । 'सङ्कण्टका दो पन झाना' वृत्ता भगवता । यसून मय 15 येन गोसिङ्गसालवनदायो तेनुपसङ्कमेय्याम । तत्थ मय श्रप्पसहा ग्रप्पाकिण्या मान् विहरेय्यामा ति । ग्रय खो ते ग्रायस्मन्तो येन गोमिञ्जसालवनदायो तेन्पमञ्जीमसु, तत्य ते ग्रायस्मन्तो ग्रप्पसहा ग्रप्पाकिण्णा फासु विहरन्ति ।

३ ग्रय खो भगवा भिवयु ग्रामन्तेसि - "कह नु खो, भिक्सवे, 20 श्रालो, कह उपचालो, पह कुक्कुटो, कह कळिम्मो, कह निकटो, कह कटिस्सहो, वह नु खो ते, भिक्खवे, येरा सावका गता" ति ?

८ "इच, भन्ते, तेम ग्रायस्मन्तान एतदहोसि - 'इमे स्रो मम्बहला ब्रामञ्जाता ब्रामञ्जाता लिच्छवी भद्रेहि भद्रेहि यानेहि परपुराय उच्चासहा महानदा महावन ग्रज्झोगाहन्ति भगवन्त दस्सनाय ग्रप्पसद्दा ग्रप्पाकिण्णा फासु विहरेय्यामा' ति । ग्रय स्रो ते, भन्ते,

१ पारेन - स्याः । २ "प्यातेन - स्याः । ३ क्लक्टेन - ग्रीः, स्याः राः । ८ इतिम्बर - सी०। ४ फ्टेर - सा०। ६-६ महहि - सी०। अ चरपुराय - सी०, यो , परंपत्तव ~म्या । द मलाइ मा - सी , स्या , रा । १ प्रामु ~स्या , रो ।

ग्रायस्मन्तो येन गोसिङ्गसालवनदायो तेनुपसङ्कर्मिसु । तत्य ते ग्रायस्मन्तो ग्रव्पसहा ग्रप्पाकिण्णा फासुं विहरन्ती" ति ।

- प्र. "साधु साधु, भिक्खवे, यथा ते महासावका सम्मा ब्याकरमाना व्याकरेय्युं, 'सहकण्टका हि, भिक्खवे, झाना' वृत्ता मया ।
- ६. "दसयिमे, भिक्सवे, कण्टका । कतमे दस ? पविवेका- 5 रामस्स सङ्गणिकारामता कण्टको, असुभिनिमित्तानुयोगं अनुयृत्तस्स सुभ-निमित्तानुयोगो कण्टको, इन्द्रियेसु गृत्तद्वारस्स विसुकदस्सगं कण्टको, ब्रह्मचरियस्स मातुगामूपचारो कण्टको, पठमस्स झानस्स सहो कण्टको, दुतियस्स झानस्स वितक्कविचारा कण्टका, तित्यस्स झानस्स पीति कण्टको, चतुत्यस्स झानस्स अस्सासपस्सासो कण्टको, सञ्जावेदयित- 10 निरोधसमापत्तिया सञ्जा च वेदना च कण्टको रागो कण्टको दोसो कण्टको मोहो कण्टको ।
- ७. "ग्रकण्टका, भिक्खवे, विह्रस्थ । निक्कण्टका, भिक्खवे, विह्रस्थ । ग्रकण्टकानिकण्टका, भिक्खवे, विह्रस्य । ग्रकण्टका, भिक्खवे, ग्ररहन्तो; निक्कण्टका, भिक्खवे, ग्ररहन्तो; ग्रकण्टकिनकण्टका, भिक्खवे, ग्ररहन्तो" ति ।

३. इट्टघम्मसुत्तं

- १. "दसप्रिमे, भिक्खवे, धम्मा इट्टा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिंस्म । कतमे दस ? भोगा इट्टा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिस्म; बण्णो इट्टो कन्तो मनापो दुल्लभो लोकिंस्म; प्रारोग्यं इट्टं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिंस्म; सीलं इट्टं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिंस्म; ब्रह्मचित्यं 20 इट्टं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिंस्म; मित्ता इट्टा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिंस्म; बाहुसच्चं इट्टं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिंस्म; पञ्जा इट्टा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिंस्म; धम्मा इट्टा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिंस्म; समा इट्टा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिंस्म।
 - २. "इमेसं³ खो, भिवखवे, दसन्नं धम्मानं इट्टानं कन्तानं अ मनापानं दुल्लभानं लोकस्मि दस धम्मा परिपन्था – त्रालस्यं अनुदानं

१. मातुषामोपविचारो - ची॰, रो॰; भातुषामृपवारो - स्वा॰ । २. सीलानि -रो॰। ३. इमें - सी॰, रो॰। ४. प्रातस्य - सी०, स्वा॰, रो॰।

B. 365

• 137

25

भोनानं परिपन्यो, ग्रमण्डना ग्रविमूसना वण्णस्स परिपन्यो, ग्रसणाय-किरिया ग्रारोग्यस्स परिपन्यो, पापीमत्तता सीलानं परिपन्यो, इन्द्रिय-ग्रसंवरो ब्रह्मचरियस्स परिपन्यो, विसंवादना मित्तानं परिपन्यो, ग्रसज्झाय-किरिया वाहुसज्जस्स परिपन्यो, ग्रसुस्सुसा ग्रपरिपुच्छा पञ्जाय परि-ग्रियो, ग्रननुयोगो ग्रपञ्चवेक्खणा धम्मानं परिपन्यो, मिच्छापिटपत्ति सन्मानं परिपन्यो । इमेसं खो, भिक्सवे, दसन्नं इङ्गानं कन्तानं मनापानं दुल्लभानं लोकास्म इमे दस घम्मा परिपन्या ।

इ. "इमेसं सो, भिक्खने, दसन्नं घम्मानं उट्टानं कन्तानं मनापानं दुल्लमानं लोकस्मि दस धम्मा ब्राह्मरा — उट्टानं ब्रनालस्यं भोगानं । ब्राह्मरो, मण्डना विभूतना वण्णस्य ब्राह्मरो, सप्पायिकिरिया श्रारोग्यस्स ब्राह्मरो, कल्याणिमत्तता सीलानं ब्राह्मरो, इन्द्रियसंबरो ब्रह्म-चिरयस्य ब्राह्मरो, ब्रव्ह्मिवानं मित्तानं ब्राह्मरो, सज्झायिकिरिया ब्राह्मराज्यस्य ब्राह्मरो, स्रम्झापे परिपुच्छा पञ्जाय ब्राह्मरो, प्रनृयोगो पच्चवेवस्ता बम्मानं ब्राह्मरो, सम्मापिटपत्ति सम्मानं ब्राह्मरो । इमेसं सो, भिक्सने, दसन्नं धम्मानं इट्टानं कन्तानं मनापानं दुल्लभानं लोकस्मि इमे दस बम्मा ब्राह्मरो" ति ।

४. बड्डिसुत्त

"त्सिह, मिक्सवे, बद्गीहि बटुमानो ग्रिरियसावको ग्रिरियाय बहुँवा बहुँवि, सारादायो च होति बरादायो कायस्स । कतमेहि दबहि ? खेत्तवत्यृहि बहुँवि, धनघञ्चेन बहुँवि, पुततारेहि बहुँवि, वासकमकरपोरिसेहि बहुँवि, चलुप्पदेहि बहुँवि, सद्धाय बहुँवि, सीलेन बहुँवि, सुतेन बहुँवि, सार्वेन सार्

"धनेन घञ्जेन च योध बड्डति , पुत्तेहि दारोहि चतुप्पदेहि च । स भोगवा होति यसस्ति पूजितो , बातीहि मित्तेहि ग्रयो पि राजुमि ।।

१. मुस्सुना -स्या०, रो० । २. वरदायी -सी० ।

१०.५.५ |

"सद्धाय सीलेन च योध बहुति, पञ्जाय चागेन सुतेन चूभयं। सोतादिसो सप्पुरिसो विचनखणो, दिट्टेव धम्मे उभयेन बहुती" ति।।

ir ust

,00

R

५. मिगसालासुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने धनाथपिण्डिकस्स ग्रारामे । ग्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो पुव्बण्हसमयं निवासेत्वा
पत्तचीवरमादाय येन मिगसालाय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्किम;
उपसङ्किमत्वा पञ्ञत्ते ग्रासने निसीदि । ग्रथ खो मिगसाला उपासिका
येनायस्मा ग्रानन्दो तेनुपसङ्किम; उपसङ्किमत्वा ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं
ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो मिगसाला ।
उपासिका ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं एतदवोच —

२. "कर्षे कथे नामायं, भन्ते ग्रानन्द, भगवता धम्मो देसितो ग्राञ्केय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च ग्रव्रह्मचारी च उभो समसमगितका भिवस्सन्ति ग्रभिसम्परायं । पिता मे, भन्ते, पुराणो ब्रह्मचारी होति अगराचारी विरत्तो मेथुना गामधम्मा । सो कालङ्कृतो भगवता व्याकतो – 'सकदागामिपत्तो गेतुसितं कायं उपपन्नो' ति । पितामहो में भे, भन्ते, इसिदत्तो ग्रव्रह्मचारी ग्रहोसि सदारसन्तुट्टो । सो पि कालङ्कृतो भगवता व्याकतो – 'सकदागामिपत्तो तुसितं कायं उपपन्नो' ति ।

"क्यं क्यं नामायं, भन्ते आनन्द, भगवता धम्मो देसितो ग्रञ्जेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च अन्नह्मचारी च उभो समसमगतिका 20 भविस्सन्ति अभिसम्परायं" ति ?

"एवं खो पनेतं, भगिनि, भगवता व्याकतं" ति ।

३. अथ खो आयस्मा आनन्दो मिगसालाय उपासिकाय निवेसने पिण्डपातं गहेत्वा उद्घायासना पक्कामि । यथ खो आयस्मा आनन्दो पच्छाभत्तं पिण्डपातपिटककन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्रमि; उपसङ्क्रमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतद्योच —

१. कवंकचा -स्वा॰, रो॰। २. ब्रह्मीस -सी॰, स्वा॰, रो॰। ३. सकवागागी सत्ती -सी॰, स्वा॰, रो॰। ४. पैता पियो -सी॰, रो॰; पितु पियो -स्वा॰। प्रथ-२७

B 367

४. "इघाहं, भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन मिगसालाय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा पञ्जते ग्रासने निसीदि । ग्रय सो, भन्ते, मिगसाला उपासिका येनाहं तेनुषसङ्कृमि , उपसङ्कमित्वा मं ग्रमिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्ना खो, भन्ते, मिगसाला उपासिका म एतदबोच - 'कथं कथं नामाय, भन्ते ग्रानन्द, भगवता धम्मो देसितो ग्रञ्जेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च ब्रब्रह्मचारी च उभो समसमगतिका भविस्सन्ति ग्रभिसम्पराय । पिता में, भन्ते, पुराणो ब्रह्मचारी ग्रहोसि स्नाराचारी विरतो मेथना गामधम्मा । सो कालङ्कृतो भगवता व्याकतो 10 सकदागामिपत्तो तुसित काय उपपन्नो ति । पितामहो मे, भन्ते, इसिदत्तो ग्रवह्मवारी ग्रहोसि सदारसन्तुट्टो । सो पि कालङ्कतो भगवता व्याकतो - सकदागामिपत्तो तुसित काम उपपन्नो ति । कम कथं नामामं, भन्ते ग्रानन्द, भगवता धम्मो देसितो ग्रञ्नेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च ग्रवहाचारी च उभो समसमगतिका भविस्सन्ति ग्रभिसम्पराय' ति ? एव वृत्ते ग्रह, भन्ते, मिगसाल उपासिक एतदवीच - 'एवं खो पनेत, भगिति, भगवता ब्याकतः" ति ।

५. "का चानन्द, मिगसाला उपासिका वाला अव्यक्ता अस्मका र अस्मकपञ्ञा , के च पुरिसपुगलपरोपरिये ञाणे ?

"दसियमें, आनन्द, पुगला सन्तो सविज्ञमाना लोकस्मि ।

श्र कतमे दस ? इशानन्द, एकच्चो पुग्गलो दुस्सीलो होति । तं च चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति यथाभूत नप्पजानाति, यत्थस्स त दुस्सील्य
श्रपिखेस निरुद्धति । तस्स सवनेन पि अकत होति, वाहुसच्चेन पि

श्रकत होति, विद्विया पि अप्पटिविद्ध होति, सामायिक पि विमुत्ति न

सभित । सो कायस्स भेदा पर भएणा हानाय परेति, नो विसेसाय;

श्र हानगामीयेव होति, नो विसेसजामी ।

६ "इघ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो दुस्सीलो होति । तं प्र १४० च चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति यथाभृत पजानाति यथ्यस्स तं दुस्सील्य अपरिसेस निरुष्तित । तस्स सवनेन पि कत होति, बाहुसच्चेन पि

१-१ प्रान्तरा प्रान्तराञ्चा - सी०, रो०, ग्रायका प्रत्यकाञ्चा - स्या०। २ प्रव पोरवके निया ३ दुस्तिस्य - म०।

कतं होति, दिट्टिया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्ति लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा विसेसाय परेति, नो हानाय; विसेसगामी येव होति, नो हानगामी ।

"तत्रानन्द, पमाणिका पिमणिन्त — 'इमस्स' पि तेव धम्मा, ग्रपरस्स' पि तेव धम्मा । कस्मा नेसं एको हीनो एको पणीतो' ति ? ज तं हि तेसं, ग्रानन्द, होति दीघरत्तं ग्रहिताय दुक्खाय ।

"तत्रानन्द, व्वायं" पुग्गलो दुस्सीलो होति । तं च चेतो-विमृत्तिं पञ्जाविमृत्तिं यथाभूतं पजानाति यत्यस्स तं दुस्सील्यं अपरिसेसं निरुखति । तस्स सबनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति, विद्विया पि पिटिबिद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्तिं लभति । अयं, आनन्द, 10 पुग्गलो अमृना पुर्मिन पुग्गलेन अभिवकन्ततरो च पणीततरो च । तं किस्स हेतु ? इमं हानन्द, पुग्गलं धम्मसोतो निञ्चहति । तदन्तरं को जानेय्य, अञ्जात्र तथागतेन ! तस्मातिह, आनन्द, मा पुग्गलेसु पमाणिका अहुबत्य, मा पुग्गलेसु पमाणं गण्हित्य । खञ्जिति हानन्द, पुग्गलेसु पमाणं गण्हन्तो । अहं वा, आनन्द , पुग्गलेसु पमाणं गण्हेय्यं 15 यो वा पनस्स मादिसो ।

७. "इघ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो सीलवा होति । तं च चेतोविमुित पञ्जाविमुित यथाभूतं नण्पजानाति यत्थस्स तं सीलं ग्रपिसेसं निरुज्जति । तस्स सवनेन पि ग्रकतं होति, बाहुसच्चेन पि ग्रकतं होति, दिट्टिया पि ग्रप्पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुित्तं न 20 लभित । सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय; हानगामीयेव होति, नो विसेसगामी ।

द. "इघ पनानन्त, एकच्चो पुग्गलो सीलवा होति । तं च चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति यथाभूतं पजानाति यत्यस्स तं सीलं अपरि-सेसं निरुज्ञति । तस्स सवनेन पि कतं होति, वाहुसच्चेन पि कतं होति, 25 विट्ठिया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्ति लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा विसेसाय परेति, नो हानाय; विसेसगामीयेव होति, नो हानगामी ।

मुणदिविद्धं - स्या॰, रो० । २. इनिस्सा - सी०; इमस्सा - स्या॰, रो० ।
 मप्तस्मा - सी०; धगस्सा - स्या॰, रो० । ४. स्वायं - सी० । १. ऋहान्य - सी०;
 मञ्जित - स्या० । ६. पुगती पुगतेसु - सी०, स्या०, रो० । ७-७. महन्यान्य - सी०, स्या०, रो० ।

ر 142

"तत्रानन्द, पमाणिका पमिणन्ति पे० . ग्रह वा, ग्रानन्द, पुग्गलेसु पमाण गण्हेय्य यो वा पनस्स मादिसो ।

६ "इघ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो तिव्वरागो होति । त च चेतोविगुर्ति पञ्जाविगुर्ति यथाभूत नप्पजानाति यत्यस्स सो ऽ रागो अपरिसेसो निरुज्जति । तस्स सवनेन पि ग्रकत होति, वाहुसच्चेन पि ग्रकत होति, दिट्टिया पि ग्रप्पटिविद्ध होति, सामायिक पि विगुर्ति न लमति । सो कायस्स भेदा पर मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय, हानगामीयेव होति, नो विसेसगमी ।

१० "इध पनानन्द, एकच्चो पुमालो तिव्वरागो होति । 10 त च चेतोनिमृत्ति पञ्जाविमृत्ति यथाभृत पजानाति यत्यस्स सो रागो श्रविरसेसो निरुज्यति । तस्स सवनेन पि कत होति, वाहुसच्चेन पि कत होति, विद्विया पि पिटिबिंद्ध होति, नामायिक पि निमृत्ति नभति । सो कायस्य भेदा पर मरणा निसेसाय परेति, नो हानाय, निसेसगामीयेव होति, नो हानगामी ।

"तत्रानन्द, पमाणिका पिमणिन्त पे० ग्रह वा, ग्रानन्द, पुग्गलेसु पमाण गण्हेय्य यो वा पनस्स मादिसो ।

११ "इघ पनानन्द, एकच्चो पुगलो कोघनो होति । त च चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति यथाभूत नप्पजानाति यत्यस्स सो कोघो अपरिसंसो निरुन्दति । तस्स सबनेन पि अकत होति, बाहुसच्चेन पि अकत होति, विद्या पि अप्पिटिविद्य होति, सामायिक पि विमुत्ति न लमित । सो कायस्स भेदा पर मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय, हानगामीयेव होति, नो विसेसामी ।

१२ "इघ पनानन्द, एकच्चो पुमालो कोघनो होति । त च चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति थयामूत पजानाति यस्वस्त सो कोघो उ प्रपरिसेतो निरुष्त्रति । तस्म सवनेन पि कत होति, वाहुसच्चेन पि कत होति, विद्विया पि पिटिविद्ध होति, सामायिक पि विमुत्ति लमति । सो कायस्स गेदा पर मरणा विसेनाय परेति, नो हानाय, विसेसगामीयेव होति, नो हानगामी ।

"तनानन्द, पमाणिका पमिणन्ति पे० ग्रह वा, ग्रानन्द, ७९ पुग्गलेसु पमाण गण्हेच्य यो वा पनस्म मादिसो ।

१३. "इध पनानन्द, एकच्चो पुगगलो उद्धतो होति । तं च चेतोविमुिंत पञ्जाविमुिंत यथाभूतं नप्पजानाति यत्यस्स तं उद्धच्चं अपिरसेसं निरुद्धति । तस्स सवनेन पि अकतं होति, वाहुसच्चेन पि अकतं होति, विद्विया पि अप्यटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुिंत न लभित । सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय; 5 हानगामीयेव होति, नो विसेसगामी ।

१४. "इध पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो उद्धतो होति । तं च चेतोविमुत्तिं पञ्जाविमुत्तिं यथाभूतं पजानाति यत्थस्स तं उद्धच्चं अपरिसंसं निरुज्ज्ञति । तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति, विद्विद्धा पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुत्तिं लभति । सो 10 कायस्स भेदा परं मरणा विसेसाय परेति, नो हानाय; विसेसगामीयेव होति, नो हानगामी ।

"तत्रानन्द, पमाणिका पिमणन्ति — 'इमस्स पि तेव धम्मा, अपरस्स पि तेव धम्मा । कस्मा नेसं एको हीनो एको पणीतो' ति ? तं हि तेसं, आनन्द, होति दीधरतं ग्रहिताय दुक्खाय ।

"तत्रानन्द, य्वायं पुगालो उद्धतो होति तं च चेतोविमुत्ति पञ्जा-विमुत्ति यथाभूतं पजानाति यत्थस्स तं उद्धच्चं अपरिसेसं निरुज्झति, तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति, विट्टिया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुत्ति लभति । अयं, आनन्द, पुगालो अमृता पुरिमेन पुगालेन अभिवकन्ततरो च पणीततरो च । तं किस्स 20 हेतु ? इमं हानन्द, पुगालं धम्मसोतो निब्बहति । तवन्तरं को जानेय्य अञ्जात तथागतेन ! तस्मातिह, आनन्द, मा पुगालेसु पमाणिका अहुबत्थ; मा पुगालेसु पमाणं गण्हित्थ । खञ्जिति हानन्द, पुगालेसु पमाणं गण्हन्तो । अहं वा, आनन्द, पुगालेसु पमाणं गण्हेर्व्यं यो वा पनरस माविसो ।

"का चानन्द, मिगसाला उपासिका बाला अन्यता अम्मका अम्मकपञ्चा, के च पुरिसपुग्गलपरोपरिये ञाणे ! इने खो, आनन्द, दस पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि ।

१५. "यथारूपेन, म्रानन्द, सीलेन पुराणो समन्नागतो म्रहोसि तथारूपेन सीलेन इसिदत्तो समन्नागतो म्रभविस्स, नियध पुराणो इसि- ७०

5

3. 371

R. 145

दत्तस्स गींत पि ग्रञ्जस्स । यथारूपाय चानन्द, पञ्जाय इसिदत्ती समन्नागतो ग्रहोसि तथारूपाय पञ्ञाय पुराणो समन्नागतो ग्रभविस्स, नियय इसिदत्तो पुराणस्स गति पि ग्रञ्जस्स । इति खो, ग्रानन्द, इमे पूराला उभी' एक ज़हीना" ति ।

६. तयोधम्मसुत्तं

 "तयोमें भिनखंबे, धम्मा लोके न संविज्जेय्यं, न तयागतो लोके उप्पज्जेय्य ग्ररहं सम्मासम्बुद्धो, न तयागतप्पवेदितो घम्मविनयो लोके दिव्वेया । कतमे तयो ? जाति च, जरा च, मरणं च - इमे खो, भिक्सवे, तयो धम्मा लोके न संविज्जेय्यं, न तथागतो लोके उप्पज्जेय्य ग्ररहं सम्मासम्बद्धो, न तथागतप्पवेदितो घम्मविनयो लोके दिव्येय्य । यस्मा च खो, भिक्खवे, इमे तयो घम्मा लोके संविज्जन्ति तस्मा तथागतो लोके उप्पज्जित ग्ररहं सम्मासम्बद्धो, तस्मा तथागतप्पवेदितो धम्मविनयो लोके दिव्यति"।

२. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभव्वो जाति पहातुं जरं पहातुं मरणं पहातु । कतमे तयो ? रागं अप्पहाय, दोसं अप्पहाय, मोहं ग्रण्यहाय - इमे सो, भिक्खवे, तयो घम्मे ग्रण्यहाय ग्रभव्वो जाति

पहातुं जरं पहातुं मरणं पहातुं । "तयोमें भिक्सवे, बम्में ग्रण्यहाय ग्रभव्वो रागं पहातुं

दोसं पहातं मोहं पहातुं । कतमे तयो ? सनकायदिद्धि ग्रप्पहाय, विचि-किच्छं ग्रप्पहाय, सीलव्यतपरामासं ग्रप्पहाय – इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे ग्रप्पहाय ग्रमव्यो रागं पहातुं दोसं पहातुं मोहं पहातुं ।

४. "तयोमे, भिक्खवे, यम्मे ग्रप्पहाय ग्रभव्वो सक्कायदिर्दि पहात् विचिकिच्छं पहातुं सीलव्यतपरामासं पहातुं । कतमे तयो ? ग्रयोनिसो मनसिकारं ग्रप्पहाय, कुम्मागसेवनं ग्रप्पहाय, चेतसो लीनत्तं ग्रप्पहाय - इमे खो, मिक्खवे, तयो धम्मे ग्रप्पहाय ग्रेभव्यो सक्कायदिद्वि थ पहातुं विचिकिच्छं पहातु सीलव्वतपरामासं पहातुं ।

५. "तयोमे, भिन्खवे, धम्मे ग्रप्पहाय ग्रमव्यो ग्रयोनिसो मनसि-कारं पहातुं कुम्मग्गसेवनं पहातु चेतसो लीनत्तं पहातु । कतमे तयो ? १. उनतो – सी०, स्या०, रा० । २ एक्न्तहीना – स्या० । ३ तमो – सी०, री० । ४. दिलंख – सी०, री०; देरिख – स्या० । ४, दिलंख – सी०, स्या०, री० । १०.स.६] १ ॥ न्यु । २११

मुट्ठसच्चं ग्रप्पहाय, ग्रसम्पजञ्ञां ग्रप्पहाय, चेतसो विक्खेपं ग्रप्पहाय – इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभव्वो ग्रयोनिसो मनसिकारं पहातुं कुम्मग्गसेवनं पहातुं चेतसो लीनत्तं पहातुं।

- ६. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभव्वो मुट्टसच्चं पहातुं ग्रसम्पज्ञां पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं । कतमे तयो ? ग्ररियानं अग्रदस्सनकम्यतं ग्रप्पहाय, अरियधम्मस्से असोतुकम्यतं ग्रप्पहाय, उपा-रम्भिचत्तं ग्रप्पहाय इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभव्वो मुट्टसच्चं पहातुं ग्रसम्पज्ञां पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं ।
- ७. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे अप्पहाय अभव्वो अरियानं अदस्सन-कम्यतं पहातुं अरियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भिचत्तं पहातुं । 10 कतमे तयो ? उद्धन्नं अप्पहाय, असंवरं अप्पहाय, दुस्सीत्यं अप्पहाय — इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे अप्पहाय अभव्वो अरियानं अदस्सनकम्यतं पहातुं अरियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भिचत्ततं पहातुं ।
 - ५. "तयोमे, भिनखने, धम्मे ग्रप्पहाय ग्रमच्चो उद्बच्चं पहातुं ग्रसंवरं पहातुं दुस्सील्यं पहातुं । कतमे तयो ? ग्रस्सिद्धियं ग्रप्पहाय, 15 ग्रवदञ्जतं ग्रप्पहाय, कोसज्जं ग्रप्पहाय – इमे खो, भिनखने, तयो धम्मे ग्रप्पहाय ग्रमच्चो उद्बच्चं पहातुं ग्रसंवरं पहातुं दुस्सील्यं पहातुं ।
 - ६. "तयोमे, भिवखवे, धम्मे अप्पहाय अभव्वो अस्सिद्धियं पहातुं अवदञ्जुतं पहातुं कोसज्जं पहातुं । कतमे तयो ? अनादिर्यं अप्पहाय, हाम, दोवचस्सतं अप्पहाय, पापित्ततं अप्पहाय इमे खो, भिवखवे, 20 तयो धम्मे अप्पहाय अभव्वो अस्सिद्धियं पहातुं अवदञ्जुतं पहातुं कोसज्जं पहातुं ।
 - १०. "तयोमे, भिनखने, घम्मे अप्पहाय अभव्नो अनादिर्यं पहातुं दोवचस्ततं पहातुं पापिमत्ततं पहातुं । कतमे तयो ? ब्राहिरिकं अप्पहाय, अनोत्तप्पं अप्पहाय, पमादं अप्पहाय इमे खो, भिनखने, 25 तयो धम्मे अप्पहाय अभव्नो अनादिर्यं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापिमत्ततं पहातुं ।
 - ११. "ब्रहिरिकोयं, भिक्खवे, श्रनोत्तापी³ पमत्तो होति । सो पमत्तो समानो अभव्यो श्रनादरियं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं

१. प्रस्पिमम्मं - स्या॰, से॰ । २. ग्रह्स्सनकम्यतं - रो॰ । ३. श्रनोत्तप्पी - सी॰, स्या॰, रो॰ ।

B. 373

पहातुं । सो पापिमतो समानो श्रभव्यो श्रस्तिद्धयं पहातुं ग्रवदञ्जुतं पहातुं कोसञ्जं पहातु । सो कुसीतो समानो श्रभव्यो उद्धन्त्वं पहातु असंवरं पहातुं दुस्सीत्यं पहातु । सो दुस्सीलो समानो श्रभव्यो श्रियानं श्रदस्तनकम्यतं पहातुं श्रियधम्मस्स श्रसोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भित्तत्तं उपार्म्भित्ततं । सो उपारम्भित्ततो समानो श्रभव्यो मृदुसन्त्वं पहातुं श्रसम्पजञ्जो

पहातु । साउपारम्भाषता समाना प्रमध्या मुद्रतत्य नहातु असम्पर्धः । पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं । सो विक्खित्तिचित्तो समानो प्रमध्यो प्रयोनिसो मनसिकारं पहातु कुम्मग्गसेवनं पहातुं चेतसो लीनत्तं पहातुं । सो लीनचित्तो समानो प्रमध्यो सक्कायविद्धि पहातुं विचिकिच्छं पहातुं ।

ग्रित्तुं दोस पहातु मोहं पहातुं । सो रागं ग्रप्पहाय दोसं ग्रप्पहाय मोहं ग्रप्पहाय ग्रमव्यो जाति पहातु जरं पहातुं मरणं पहातु । १२. "तयोमे, भिक्पवे, घम्मे पहाय मव्यो जाति पहातुं जरं पहातु मरणं पहातु । कतमे तयो ? रागं पहाय, दोसं पहाय, मोहं पहाय – इमे लो, भिक्पवे, तयो धम्मे पहाय भव्यो जाति पहातुं जरं

सीलव्यतपरामासं पहातुं । सो विचिकिच्छो समानो स्रमव्यो रागं

पहातु मरण पहातु । १३. "तयोमे, भिक्खवे, वम्मे पहाय भव्वो रागं पहातु दोसं पहातुं मोहं पहातु । कतमे तयो ? सक्कायदिर्द्वि पहाय, विचिकिच्छं पहाय, सीलव्यतपरामासं पहाय – इमे तो, भिक्तवे, तयो धम्मे पहाय भव्वो राग पहातु दोसं पहातु मोहं पहातु ।

१४. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे पहाय भव्यो सक्कायदिहि पहातु विचिक्तिच्छ पहातु सीलव्यतपरामास पहातु । कतमे तयो ? अयोनिसो मनिसकारं पहाय, कुम्मग्गसेवन पहाय, चेतसो लीनत्त पहाय — इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे पहाय मव्यो सक्कायदिहि पहातु विचिकिच्छ पहातु सीलव्यतपरामास पहातु ।

१५ "तयोमें, भिनसने, धम्मे पहाय मध्यो अयोनिसो मनसिकारं पहातु कुम्मगसेनन पहातु चेतसो लीनत्त पहातु । कतमे तयो ? मुद्रसन्त पहाय, असम्पज्ञा पहाय, चेतसो चिनसेप पहाय ~ इमे सो, भिनसने, तयो धम्मे पहाय मध्यो अयोनिसो मनसिकार पहातु कुम्मगमसेन पहातु चेतसो लीनत्त पहात ।

१ वैविकिच्छो - स्या०।

10

१६. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे पहाय भव्वो मृट्टसच्चं पहातुं ग्रसम्पज्ञां पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं । कतमे तयो ? ग्ररियानं ग्रदस्तनकम्यतं पहाय, ग्ररियधम्मस्स ग्रसोतुकम्यतं पहाय, उपारम्भ-चित्ततं पहाय – इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे पहाय भव्वो मृट्टसच्चं पहातुं ग्रसम्पज्ञां पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं ।

१७. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे पहाय भव्द्रो अरियानं अदस्सन-कम्यतं पहातुं अरियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भिचत्ततं पहातुं । कतमे तयो ? उद्धच्चं पहाय, असंवरं पहाय, दुस्सील्यं पहाय — इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे पहाय भव्वो अरियानं अदस्सनकम्यतं पहातुं अरियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भिचत्ततं पहातुं ।

१८. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे पहाय भव्वो उद्धच्वं पहातुं ग्रसंवरं पहातुं दुस्सील्यं पहातुं । कतमे तयो ? ग्रस्सद्धियं पहाय, ग्रव-दञ्जूतं पहाय, कोसज्जं पहाय — इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे पहाय भव्वो उद्धच्चं पहातुं ग्रसंवरं पहातुं दुस्सील्यं पहातुं ।

१९. "तथोमे, भिक्लवे, धम्मे पहाय भव्बो अस्सद्धियं पहातुं । अवदञ्जतं पहातुं कोसज्जं पहातुं । कतमे तथो ? अनादिरयं पहाय, दोवचस्सतं पहाय, पापिमत्ततं पहाय — इमे खो, भिक्खवे, तथो धम्मे पहाय भव्बो अस्सद्धियं पहातुं अवदञ्जतं पहातुं कोसज्जं पहातुं ।

२०. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे पहाय भव्वो अनादरियं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं । कतमे तयो ? ग्रहिरिकं पहाय, 20 अनोत्तप्पं पहाय, पमादं पहाय – इमे सो, भिक्खवे, तयो धम्मे पहाय भव्वो अनादरियं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं ।

२१. "हिरीमायं, भिक्खवं, ग्रोत्ताणी श्रप्पमत्तो होति । सो श्रप्पमत्तो समानो भव्वो अनादरियं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं । सो कल्याणिमत्तो समानो भव्वो अस्सिद्धियं पहातुं ग्रवदञ्शवं 25 पहातुं कोसज्जं पहातुं । सो ग्रारद्धविरियो समानो भव्वो उद्धच्चं पहातुं ग्रसंवरं पहातुं दुस्सीत्यं पहातुं । सो सीलवा समानो भव्वो ग्रस्थानं ग्रदस्सनकम्यतं पहातुं ग्रिरियधम्मस्स श्रसोतुकम्यतं पहातु उपारम्भ-चित्ततं पहातुं । सो ग्रनुपारम्भिचतो समानो भव्वो गृद्धसच्चं पहातुं

१. हिरिमाय - सी०, स्था०, रो०।

ग्रसम्पजञ्ज पहातु चेतसो विक्येप पहातु । सो ग्रविक्खित्तचित्तो समानो भव्यो ग्रयोनिसो मनसिकार पहातु कुम्मरगसेवन पहातु चेतसो लीनत पहातु । सो धलीनिचत्तो समानो भव्यो सक्कायदिद्धि पहात् विचिकिच्य पहातु सीलव्यतपरामास पहात् । सो ग्रविचिकिच्छो समानो भव्वो राग पहातु दोस पहातु मोह पहातु । सो राग पहाय दोस पहाय मोह पहाय भव्वो जाति पहातु जर पहातु मरण पहातु" ति ।

७. फाकसुत्तं

१ "दसहि, भिनखने, ग्रसद्धम्मेहि समदागतो काको । कतमेहि दसहि ⁷ वसी च, पगटमी च, तिन्तिणी च, महम्बसी च, लुद्धी च, ग्रकार्शणको च, दुव्वलो च, ग्रोरिवला च, मृद्रुस्सित च, नेचियको च - इमेहि खो, भिक्सवे, दसिह ग्रसद्धम्मेहि समन्नागतो काको । एवमेव खो, भिक्कवे, दसहि यसद्धम्मेहि समन्नागतो पापभिक्छ । कतमेहि दसहि ? बसी च, पगल्मो च, तिन्तिणो च, महम्बसो च, लुद्धो च, ग्रकार्राणको व, दुव्वलो च, ग्रोरविता च, मृट्टस्सति च, नेचियको च – इमेहि लो, मिनलने, दसहि असद्धम्मेहि समन्नागतो पापमिनल् "ति ।

द- निगण्ठसूत्तं

१ "दसिह, भिनसवे, ग्रसद्धम्मेहि समन्नागता निगण्ठा । R. 150 15 कतमेहि दसहि [?] ग्रस्मद्वा, निम्खवे, निगण्डा, दुस्सीला, भिनखवे, निगण्ठा , अहिरिका, भिक्ववे, निगण्ठा , अनोत्तप्पिनो, भिक्खवे, निगण्ठा , ग्रसप्पुरिससम्मत्तिनो, मिक्खवे, निगण्ठा, ग्रत्तुवकसकपरवम्भका*,* भिक्तवे, निगण्डा, सन्दिद्विपरामासा आधानगाही दुप्पटिनिस्सग्गिनो, 20 मिक्सवे, निगण्ठा, कुह्का, भिक्यवे, निगण्ठा, पापिच्छा, भिक्खवे, निगण्ठा, पापमित्ता, मिक्खवे, निगण्ठा - इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि ग्रसद्धम्मेहि समनागता निगण्ठा" ति ।

१ तिन्तिना - अ०।२ ग्रास्ता - स्वा०।३ नसीवका - आ०। ८ ग्रहा श्रदार्विका - मात । १०१रामासि - स्वा० । ६ श्रवान गाहि - स्वा०, ग्राधान गाहि -रा । ७ निच्छादिट्टिका - सी०, स्वा० रा०।

६. ग्राघातवत्थुसुत्तं

१. "दसियमानि, भिक्खवे, श्राघातवत्यूनि । कतमानि दस ? 'श्रनत्थं मे श्रचरी' ति श्राघातं वन्धितः, 'श्रनत्थं मे चरती' ति श्राघातं वन्धितः, 'श्रमत्थं मे चरस्ति।' ति श्राघातं वन्धितः, 'पियस्स मे मनापस्स श्रमत्थं श्रचरी' ति ...पे०... श्रमत्थं चरति ति ...पे०... श्रमत्थं चरिस्सती ति श्राघातं वन्धितः, 'श्रप्यियस्स मे श्रमनापस्स श्रत्थं श्रचरी' ति ...पे०... श्रत्थं चरती ति ...पे०... श्रत्थं चरती ति ...पे०... श्रह्माने च कृष्पित — इमानि खो, भिक्खवे, दस श्राघातवत्यूनी'' ति ।

१०. श्राघातपटिविनयसुत्तं

१. "दसियमे, भिक्खवे, आघातपिटिवनया । कतमे दस ? 'अनत्थं में अचिर, तं कुतत्थं लब्भा' ति आघातं पिटिविनेति, 'अनत्थं में चरिस्सित, तं कुतत्थं लब्भा' ति आघातं पिटिविनेति, 'अनत्थं में चरिस्सित, तं कुतत्थं लब्भा' ति आघातं पिटिविनेति, पियस्स में मनापस्स अनत्थं अचिर ...पे०... चरति ...पे०... चरिस्सित, तं कुतत्थं लब्भा ति आघातं पिटिविनेति, अप्पियस्स में अमनापस्स अत्थं अचिर ...पे०... अत्थं चरित ...पे०... अत्थं चरिस्सित, तं कुतत्थं लब्भा ति आघातं पिटिविनेति, अट्टाने च न कुप्पति – इमे खो, भिक्खवे, दस आघातपिटिविनया" ति ।

तस्सुद्दानं

ग्राकङ्को कण्टको इट्टा, वट्टि च मिगसालाय । तयो धम्मा च काको च, निगण्ठा दे च ग्राघाता ति ।।

६. थेखम्मो

१. वाहनसुत्तं

 एकं समयं भगवा चम्पायं विहरित गग्गराय पोवखरिणया तीरे । ग्रय खो ग्रायस्मा वाहनो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क-

मिनमालया - बी०; मिनवालय - स्था०, रो०। २-२. धमन्यो चेव - बी०, स्था०, रो०। १-३. ० द्वेवत्युनां ति - बी०, निगन्या दस वत्युनि - स्था०; ० द्वे च यत्युनी ति - रो०। ४. बाहुना - बी०, रो०; वाहुनी - स्था०।

1. 377

मित्वा भगवन्तं ग्रीभनादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा वाहनो भगवन्तं एतदबोच --

 "कर्तीहि नु खो, अन्ते, घम्मेहि तथागतो निस्सटो वितंयुत्तो विष्यमुत्तो विमरियादीकर्तेन' चेतसा विहरती' ति ?

विष्यमुत्तो विमरियादीकतेन' चंतसा विहरती' ति !

3. "वसिंह खो, वाहन, धम्मेहि तथागतो निस्सटो' विसंयुत्तो विष्पमुत्तो विमरियादीकतेन चेतसा विहरति । कतमेहि वसिंह ? रूपेन खो, वाहन, तथागतो निस्सटो विसंयुत्तो विष्पमुत्तो विमरियादीकतेन चेतसा विहरति । कतमेहि वसिंह ? रूपेन खेता विहरति, वेदनाय खो, वाहन ... पं ... सञ्ज्ञाय खो, वाहन, ... सङ्कारेहि खो, वाहन ... विञ्ञाणेन खो, वाहन ... जातिया खो, वाहन ... कलेसेहि खो, वाहन ... मरणेन खो, वाहन ... इनखेहि खो, वाहन ... कलेसेहि खो, वाहन ... मरणेन खो, वाहन, उप्पत्नं वापमुत्तो विष्पमुत्तो विप्पमुत्तो विष्पमुत्तो वाहन ... इत्ये वाहन चेत्रको चेत्रको चोत्रको चोत्रको चाहन व्यापती विर्मायापि, वाहन, उप्पत्नं वा पदुर्म वा पुण्डरीकं वा उदके जातं उदके संबद्ध उदका पच्चुग्गम्म ठितं अमुप्ति विर्मायादीकतेन चेत्रसा विहरती विष्पमुत्तो विमरियादीकतेन चेतसा विहरती" ति ।

२. भ्रानन्दसुत्तं 🏻

१.भूमय खो झायरमा श्रानन्तो येन भगवा तेनुपसङ्काम ; उपसङ्कः भिरवा भगवन्तं श्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ने खो श्रायरमन्तं श्रानन्तं भगवा एतदवोच ~

- "सो वतानन्द, भिक्खु 'ग्रस्सद्धो समानो इमिस्स घम्मविनये व्य वृद्धि विरुच्हि वेपुल्स ग्रापिजिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
 - "तो वतानन्द, भिवलू 'दुस्तीलो समानो इमिस्म धम्म-विनये वृद्धि विरुच्हि वेपुल्लं ग्रापिजस्सितो' ति नेतं ठानं विज्जति ।
 - ४. "सो वतानन्द, भिक्खु 'ग्रप्पस्सुतो समानो इमिर्स्म धम्म-विनये वृद्धि विर्लोब्ह वेपुल्ल ग्रापिन्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जिति ।
- ४. "सो बतानन्द, भिक्तु 'दुब्बचों" समानो इमिंस्म धम्मविनये १२.133 वृद्धि विख्निंह वेपुल्लं आपञ्जिसती' ति नेतं ठानं विज्जति ।

१. विमस्मिदिक्तेन – सौ॰, स्या॰, रो॰। २. निस्तृष्ट्रो – सी॰। ३-३ ग्रज्यू-माम्म तिहृति – सी॰, स्या॰, रो॰। ४ निस्तिनो – रो॰। ४ दुष्टको → स्या॰, रो॰।

- ६. "सो वतानन्द, भिक्खु 'पापिमत्तो समानो इमिर्स्म धम्मविनये वृद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापिज्यस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- ७. "सो वतानन्द, भिक्खु 'कुसीतो समानो इमिंस्म धम्मिवनये वृद्धि विरूबिंह वेपुल्लं ग्रापिज्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जिति ।
- पत्ती वतानन्द, भिक्खु 'मुद्रस्सति समानो इमिस्म धम्मविनये क् वृद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापिजस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- १. "सो वतानन्द, भिक्खु 'ग्रसन्तुट्टो समानो इमस्मि धम्म-विनये वृद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापिज्जस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- १०. "सो वतानन्द, भिक्खु 'पापिच्छो समानो इमस्मि धम्म-विनये वृद्धि विरूचिंह वेपुल्लं ग्रापिजस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- ११. "सो वतानन्द, भिक्खु 'मिच्छादिष्ट्रिको समानो इमस्मि धम्मविनये बुद्धि विक्रिब्ह् वेपुल्लं आपिजस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।

"सो बतानन्द, भिनंबु 'इमेहि दसिह धम्मेहि समन्नागतो इमिस्म धम्मविनये वृद्धि विरूब्हि वेपुल्लं आपण्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।

- १२. "सो वतानन्द, भिक्खु 'सद्धो समानो इमिस्म धम्मविनये 15 वृद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापिज्जस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १३. "सो वतानन्द, भिनस्तु सीलवा समानो इमिस्म धम्मविनये बुद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापिज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १४. "सो वतानन्द, भिक्खु 'बहुस्सुतो सुतवरो समानो इमस्मि धम्मविनये बुद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापिज्जस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 20
- १५. "सो वतानन्द, भिक्खु 'सुवचो समानो इमस्मि धम्मविनये वृद्धि विरूब्हि वेपुल्लं आपज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १६. "सो वतानन्द, भिनखु 'कल्याणमित्तो समानो इमस्मि धम्मविनये वृद्धि विरूजिंह येपुल्लं आपज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १७. "सो वतानन्द, भिनखु 'ग्रारद्वविरियो समानो इमस्मि 25 धम्मविनये वृद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापिज्जस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १८. "सो वतानन्द, भिक्खु 'उपद्वितस्सति' समानो इमस्मि धम्मविनये वृद्धि विरुक्ति वेपुल्लं ग्रापिज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।

R

10

R. 155

१६ "सो वतानन्द, भिवर्तु 'सन्तुद्वो समानो इमस्मि घम्मविनये नोज जिल्होंन नेपन्य अपारिकस्मिती' वि ठानमेन विज्जति ।

वृद्धि विर्ह्णेब्ह् वेपुल्ल ग्रापिजस्सिती' ति ठानमेत विज्जिति । २० "सो वतानन्द, भिक्सु 'ग्राप्पिच्छो समानी इमिस्म धम्म-

२० सा वतागन्द, तमक्षु आप्यच्छा समागा स्मारम पर्या विनये वृद्धि विरूब्हि वेपुल्ल आपिज्जिस्सती ति ठानमेत विज्जिति ।

२१ "मो बतानन्द, भिक्खु 'सम्मादिट्टिको समानो इमर्सिम धम्मविनये बुद्धि विर्सन्हि वेपुस्त ग्रापिज्जस्सती' ति ठानमेत विज्जति ।

"सो बतानन्द, भिनस् 'इमेहि दमहि धम्मेहि समन्नागतो इमस्मि धम्मिवनये वृद्धि विरूब्हि वेपुल्ल ग्रापिजिस्सती' ति ठानमेते विज्लती" ति ।

३. पुष्णियसूत्तं

१ ग्रय सो ग्रायस्मा पुण्णियो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त ग्रभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि। एकमन्त निसिन्नो सो ग्रायस्मा पुण्णियो भगवन्त एतदबोच —

२ "को नु खो, मन्ते, हेतु को पच्चयो येन अप्पेकदा तथागत धम्मदेसना पटिभाति अप्पेकदा नष्यटिभाती" ति ?

३ "सद्धो च, पुष्णिय, भिक्खु होति, नो च उपसङ्कमिता, नेव तान तवागत घम्मदेसना पटिमाति । यतो च खो, पुष्णिय, भिक्खु सद्धो च होति उपसङ्कमिता च, एव तथागत धम्मदेसना पटिमाति ।

४ "सद्दो च, पुण्णिय, भिक्यु होति उपसङ्क्षिमता च, नो च पियश्पािमता पे० पियश्पािमता च, नो च पिरपुन्छिता परि20 पुन्छिता च, नो च ग्रोहितसोतो चम्म मुणाित . ग्रोहितसोतो चम्म मुणाित . ग्रोहितसोतो चम्म मुणाित , ग्रोहितसोतो च चम्म मुणाित, नो च मुलाित च चम्मा न ग्रत्य उपपरिक्खित धातान च चम्मान ग्रत्य उपपरिक्खित वातान च चम्मान ग्रत्य उपपरिक्खित नो च ग्रत्यमञ्जाय चम्मानञ्जाय चम्मान्यम्मप्यिटपन्नो होित ग्रत्यमञ्जाय चम्मान्यम्पप्यित्रो च होित, नो च
25 कल्याणवाचो होित कल्याणवाक्करणो पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय अनेलगळाय ग्रत्यस्स विञ्जापिनया कल्याणवाचो च होित कल्याणवाक्करणो पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय

१ प्रहितमाना - सी०, रा०। २ अने रगताय - सा०।

श्रनेलगळाय श्रत्थस्स विञ्ञापनिया, नो च सन्दरसको होति समादपको समुत्तेजको सम्पहंसको राष्ट्रह्मचारीनं, नेव ताव तथागतं धम्मदेसना पटिभाति ।

प्र. "यतो च खो, पुण्णिय, भिक्खु सद्धो च होति, उपसङ्घृमिता च, पियहपासिता च, पिरपुच्छिता च, श्रोहितसोतो च धम्मं सुणाति, 5 सुत्वा च धम्मं धारेति, धातानं च धम्मानं ग्रत्थं उपपरिक्खित, ग्रत्थ-मञ्जाय धम्मानुधम्मप्पिटपन्नो च होति, कल्याणवाचो च होति कल्याणवाचकरणो पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय अनेलगळाय ग्रत्थस्स विञ्ञापनिया, सन्दस्सको च होति समादपको समुत्तेजको सम्पहंसको सन्नह्मचारीनं – एवं तथागतं धम्मदेसना पिट- 10 भाति । इमेहि खो, पुण्णिय, दसहि धम्मेहि समन्नागता एकन्तपिटभाना तथागतं धम्मदेसना होती" ति ।

४. ब्याकरणसुत्तं

- १. तत्र खो ग्रायस्मा महामोग्गल्लानो भिक्खू ग्रामन्तेसि "ग्रावुसो भिक्खवे" ति । "श्रावुसो" ति खो ते भिक्खू ग्रायस्मतो महामोग्गल्लानस्स पच्चस्सोसुं । ग्रायस्मा महामोग्गल्लानो एतदबोच — 15
- २. "इधानुसो, भिक्खु अञ्जं व्याकरोति 'खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचिर्यं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया ति पजानामी' ति । तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झाथी समापत्तिकुसलो परिचत्त-कुसलो परिचत्तपरियायकुसलो समनुयुञ्जित समनुग्गहित समनुभासित । सो तथागतेन वा तथागतसावकेन वा झाथिना समापत्तिकुसलेन परिचत्त- 20 कुसलेन परिचत्तपरियायकुसलेन समनुयुञ्जियमानो समनुग्गाहियमानो समनुमासियमानो इरीणं आपज्जित विचिनं आपज्जित अनयं आपज्जित व्यसनं आपज्जित अप्तयं आपज्जित व्यसनं आपज्जित ।
 - ३. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च 25 मनसि करोति – 'किं नु खो अयमायस्मा अञ्जं व्याकरोति – सीणा

१. एकन्तपटिमान — सी०; एवन्त - स्या०; एवन्त पटिमान — रो० । २. पटिमानी — स्या० । ३. दरिन — सी०; रूरण — स्या०; रूरिन — रो० । ४. विधिन — सी०, रो० । ५. व्यसनं –सी०, रो० । ६. प्रनयन्यसन –सी०, रो० ।

जाति, बुसितं ब्रह्मचरियं, कर्तं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी ति ?

४. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्य ५ पजानाति – 'कोघनो स्त्रो अयमायस्मा'; कोधपरियुद्धितेन चेतसा बहुलं विहरति । कोघपरियुद्धानं स्त्रो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'उपनाही खो पन ग्रयमायस्मा; उपनाहपरियुद्धितेन चेतसा वहुलं विहरित । उपनाहपरियुद्धानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये 10 परिहानमेतं ।

भन्नको को पन ग्रयमायस्मा; मन्क्वपरियुद्धिनेन चेतता बहुलं विहरित । मन्क्वपरियुद्धानं को पन तथागतप्पवेदिते धम्मिबनये परि-हानमेतं ।

'पळासी खो पन ग्रयमायस्मा; पळासपरियृद्धितेन चेतसा बहुलं ।ऽ विहर्रात । पळासपरियुद्धानं खो पन तथागतप्पवेदिते वम्मविनये परि-हानमेतं ।

'इस्सुको स्रो पन ग्रयमायस्मा; इस्सापरिखुट्टिनेन चेतता बहुर्ण विहरित । इस्सापरिखुट्टानं स्रो पन तथामतप्पवेदिते धम्मविनये परि-हानमेतं ।

4 मच्छरी खो पन ग्रयमायस्या; मच्छेरपरियुट्टितेन चेतसा १८.157 बहुलं बिहरित । मच्छेरपरियुट्टानं खो पन तथागतप्यवेदिते धम्म-विनये परिहानमेतं ।

> 'सठी खो पन प्रथमायस्मा, साठेध्यपरियुद्धिनेन चेतसा बहुलं विहरित । साठेध्यपरियुद्धानं खो यन तथामतप्पचेदिते धम्मविनये 25 परिह्यानमेतं।

'मायाबी बो पन अयमायस्मा; मायापित्युद्धितेन चेतसा वहुलं विहर्रति । मायापित्युद्धानं स्त्रो पन तथागतप्पवेदिते धन्मविनये परि-हानमेतं ।

'पापिच्छो खो पन अयमायस्मा; इच्छापरिसृद्वितेन चेतसा

१ पनावमायसमा - मी०, स्ता०; पनाव ग्रावस्मा - रा०

बहुलं विहरित । इच्छापरियुट्टानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'सिति' खो पन श्रयमायस्मा उत्तरि करणीये श्रोरमत्तकेन विसेसाधिगमेन श्रन्तरा वोसानं श्रापन्नो । श्रन्तरा वोसानगमनं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं'।

५. "सो वतानुसो, भिनखु 'इमे दस धम्मे श्रप्पहाय इमिस्स धम्मिवनये वृद्धि विरूजिंग्ह वेपुल्लं ग्रापिजिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जिति । सो वतानुसो, भिनखु 'इमे दस धम्मे पहाय इमिस्म धम्मिवनये वृद्धि विरूजिंग्ह वेपुल्लं ग्रापिजिस्सती' ति ठानमेतं विज्जती'' ति ।

५. कत्थीसुत्तं

१. एकं समयं ब्रायस्मा महाचुन्दो चेतीसु विहरित सहजातियं। तत्र खो ब्रायस्मा महाचुन्दो भिक्खू ब्रामन्तिस — "ब्रावुसो भिक्खवे" ति । "ब्रावुसो" ति खो ते भिक्खू ब्रायस्मतो महाचुन्दस्स पञ्चस्सोसुं। ब्रायस्मा महाचुन्दो एतदवोच —

२. "इचाबुसो, भिक्खु कत्यो होति विकत्यो अधिगमेसु — 'श्रहं पठमं झानं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं दुतियं झानं समापज्जामि 11 पि वृद्धहामि पि, श्रहं चतुत्यं झानं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं चतुत्यं झानं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं चक्तार्यं झानं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं विक्लाणक्चायतनं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं श्राकिक्चक्चायतनं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं श्राकिक्चक्चायतनं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं वेवसक्चावासक्चायतनं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं वेवसक्चावासक्चायतनं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं विक्वावेदियतिनरोधं समापज्जामि पि वृद्धहामि पी' ति ।

३. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी सभापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिवायकुसलो समनुयुञ्जित समनु-ग्गाहित समनुभासित । सो तथागतेन वा तथागतसावकेन वा झायिना समापत्तिकुसलेन परिचत्तकुसलेन परिवायकुसलेन समनुयुञ्जिय- 25 मानो समनुगाहियमानो समनुभासियमानो इरीणं आपज्जित विचिनं आपज्जित श्रनयं आपज्जित व्यवनं आपज्जित ।

१. मुदुस्सति – सी॰, स्या॰, रो॰ । २. मित्रिनं – ती॰ रो॰ । भ•४-२१

४. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च मनिस करोति - 'कि नु खो प्रयमायस्मा कत्यी होति विकत्यी ग्रधि-गमेसु - ग्रहं पठमं झानं समापज्जामि पि बृदुहामि पि ... पे०... ग्रहं सञ्जावेदियतिनरोवं समापज्जामि पि बुद्वहामि पी' ति ।

५. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च

पजानाति – 'दीघरतं खो ग्रयमायस्मा खण्डकारी छिद्दकारी सवलकारी कम्मासकारी न सन्ततकारी न सन्ततवृत्ति सीलेसु । दुस्सीलो खो ग्रयमायस्मा । दुस्सील्यं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहान-

मेतं।

B. 384

30

'ग्रस्सद्धो स्रो पन ग्रयमायस्मा; ग्रस्सद्वियं स्रो पन तयागत-प्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'ग्रंपस्सुतो स्रो पन ग्रयमायस्मा ग्रनाचारो; ग्रप्पसच्चं स्रो n. 159 ा पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'दुव्यचो' लो पन ग्रयमायस्मा; दोवचस्सता खो पन तथागत-प्पवेदिते घम्मविनये परिहानमेतं ।

'पापमित्तो खो पन ग्रयमायस्मा; पापमित्तता खो पन तथा-गतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'क्सीतो सो पन अयमायस्मा; कोसज्जं सो पन तथागत-20 प्पवेदिते वम्मविनये परिहानमेतं ।

'मुटुस्सति स्रो पन ग्रयमायस्मा; मुटुसच्चं स्रो पन तथागत-प्पवेदिते वम्मविनये परिहानमेतं ।

'कुहको खो पन ग्रयमायस्मा; कोहञ्ञां खो पन तथागत-

थ्वेदिते घम्मविनये परिहानमेतं । 'दुब्मरो स्रो पन प्रयमायस्मा; दुब्भरता स्रो पन तथागत-

प्यवेदिते चम्मविनये परिहानमेतं ।

'दुष्पञ्ञो सो पन ग्रयमायस्मा; दुषञ्ञता सो पन तथागत-प्यवेदिते घम्मविनये परिहानमेतं' ।

६. "सेय्यवापि, चानुसो, सहायको सहायकं एवं वदय्य ~ 'यदा

१. मनतारी – स्वा० । २. दुव्यच्यो – स्वा० ।

ते, सम्म, धनेन धनकरणीयं ग्रस्स, याचेय्यासि मं धनं । दस्सामि ते धनं' ति । सो किञ्चिदेव धनकरणीये समुप्पन्ने सहायको सहायकं एवं वदेय्य - 'ग्रत्थो मे, सम्म, धनेन । देहि में धनं' ति । सो एवं वदेय्य - 'तेन हि, सम्म, इध खनाही' ति । सो तत्र खनन्तो नाधिगच्छेय्य । सो एवं वदेय्य – 'ग्रलिकं मं, सम्म, ग्रवच ; तुच्छकं मं, सम्म, ग्रवच – 🏼 5 इध खनाही' ति । सो एवं बदेय्य - 'नाहं तं, सम्म, ग्रलिकं ग्रवचं, तुच्छकं ग्रवचं । तेन हि, सम्म, इध खनाही ति । सो तत्र पि खनन्तो नाधि-गच्छेय्य । सो एवं वदेय्य - 'ग्रलिकं मं, सम्म, ग्रवच, तुच्छकं मं, सम्म, ग्रवच - इध खनाही' ति । सो एवं वदेय्य - 'नाहं तं, सम्म, ग्रलिकं थ्रवचं, तुच्छकं थ्रवचं । तेन हि, सम्म, इध खनाही ति । सो तत्र 10 पि खनन्तो नाधिगच्छेय्य । सो एवं वदेय्य - 'ग्रलिकं मं, सम्म, ग्रवच, तुच्छकं मं, सम्म, अवच - इध खनाहीं ति । सो एवं वदेय्य - 'नाहं तं, सम्म, ग्रलिकं श्रवचं, तुच्छकं प्रवचं । ग्रपि च अहमेव उम्मादं पापुणि चेतसो विपरियायं ति ।

"एवमेव खो, ग्रावुसो, भिक्खु कत्थी होति विकत्थी ग्रधिगमेस् – 'ग्रहं पठमं झानं समापन्जामि पि बुटुहामि पि, ग्रहं दुतियं झानं समा-पज्जामि पि बुट्ठहामि पि, अहं तितयं झानं समापज्जामि पि बुट्ठहामि पि, अहं चतुत्यं झानं समापज्जामि पि वुट्टहामि पि, अहं स्राकासानञ्चायतनं समापज्जामि पि बुटुहामि पि, ऋहं विञ्ञाणञ्चायतनं समापज्जामि पि वृद्गहामि पि, ग्रहं ग्राकिञ्चञ्ञायतनं समापज्जामि पि वृद्गहामि पि, 20 ग्रहं नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं समापज्जामि पि बुटुहामि पि, ग्रहं सञ्ज्ञा-वेदियतिनरोधं समापज्जामि पि वुट्टहामि पी' ति ।

७. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा सायी समापत्ति-भूसलो परचित्तकुसलो परचित्तपरियायकुसलो समनुयुञ्जति समनु-गाहति समनुभासति । सो तथागतेन वा तथागतसावकेन वा शायिना 25 समापत्तिकुसलेन परचित्तकुसलेन परचित्तपरियायकुसलेन समनुयञ्जिय-मानो समनुग्गाहियमानो समनुभासियमानो इरीणं ग्रापज्जति विचिनं ग्रापज्जित ग्रनयं ग्रापज्जित व्यसनं ग्रापज्जित ग्रनयव्यसनं ग्रापञ्जित । "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकसलो

१. याचिस्मीम - सी०, री०; पपेदेय्यास - स्या० । २. किस्मिञ्चिदेय - मी०,

स्याक, रोक । इ. न त्व्युक्तं - सीक । ४. विषित - सीक; विजित - रोक ।

£ 161

B 386

परिचतकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्य मनिस करोति - 'कि नु खो प्रयमायस्मा कत्थी होति विकत्यी ग्रधि-गमेसु - ग्रह पठम झान समापण्जामि पि . पे० .. ग्रहं सञ्जानेदियत-निरोध समापज्जामि पि नुदुहामि पी' ति ।

६ "तमेन तथागतो वा तथागतसावको वा झायो समापत्ति-कुसलो परचित्तपरियायकुसलो चेतसा चेतो परिच्च पजानाति –'दीघरत यो ग्रयमायस्मा खण्डकारी छिद्दकारी सवलकारी कम्मासकारी, न सन्तवकारी न सन्ततवृत्ति सीलेसु । दुस्सीलो स्रो ग्रयमायस्मा; दुस्सील्यं खो पन तथागतप्पवेदिते घम्मविनये परिहानमेत ।

'ग्रस्सद्धो स्रो पन ग्रयमायस्मा; ग्रस्सद्धिय स्रो पन तथागतः

प्पर्वेदिते घम्मविनये परिहानमेत ।

'ग्रपस्मुतो खो पन ग्रयमायस्मा ग्रनाचारो, ग्रप्पसन्चं खो वन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेत ।

'दुब्बचो खो पन ग्रयमायस्मा, दोवचस्सता खो पन तथागत-णवेदिते धम्मविनये परिहानमेत ।

'पापिमत्तो खो पन ग्रयमायस्मा, पापिमत्तता खो पन तथा-मतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेत ।

'कुसीतो खो पन ग्रयमायस्मा, कोसज्ज खो पन तथागत-प्यवेदिते वम्मविनये परिहानमेत ।

'मुट्टस्सति खो पन ग्रयमायस्मा, मृद्रसच्च खो पन तथागत-प्यवेदिते घम्मित्रनये परिहानमेत ।

'जुहको खो पन ग्रयमायस्मा, कोहञ्ज खो पन तयागत-व्यवेदिते धम्मविनये परिहानमेत ।

'दुव्मरो लो पन ग्रयमायस्मा, दुव्भरता लो पन तथागत-थ्विदिते धम्मिधनये परिहानमेत ।

'दुपञ्जो सो पन ग्रयमायस्मा, दुपञ्जता स्रो पन तयागत-प्यवेदिते वस्मविनये परिहानमेत'।

१० "सो वतानुसी, भिनल 'इमे दस धम्मे ग्रप्पहाय इमिस्म थम्मविनये वृद्धि विस्रब्हि वेपुरल आपिन्जिस्सती' ति नेत ठान विरुजति । जो बतावुसो, भिक्सु 'इमें दस धम्मे पहाय इमिस्म धम्मिवनये वृद्धि विखर्न्ह वेपुल्ल ग्रापञ्जिस्सती' ति ठानमेत विज्जती' ति ।

६. ग्रधिवासपुत्तं

- १. एकं समयं भ्रायस्मा महाकस्सपो राजगहे विहरित वेळुवने कलन्दकिनवापे । तत्र खो आयस्मा महाकस्सपो भिक्ख् आमन्तेसि "आवुसो भिक्खवे" ति । "आवुसो" ति खो ते भिक्ख् आयस्मतो महाकस्सपस्स पच्चस्सोसुं । आयस्मा महाकस्सपो एतदबोच —
- २. "इधावुसो, भिक्खु अञ्जं व्याकरोति 'खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया ति पजानामी' ति । तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकुसलो परिचत्त-कुसलो परिचत्तिकुसलो परिचत्तिकुसलो परिचत्तिकुसलो परिचत्तिकुसलो समनुग्गहित समनुग्भासित । सो तथागतेन वा तथागतसावकेन वा झायिना समापत्तिकुसलेन परिचत्तकुसलेन परिचत्तकुसलेन परिचत्तिकुसलेन समनुग्रिञ्जयमानो समनुगाहियमानो समनुभासियमानो इरीणं आपञ्जति विचिनं आपञ्जति अनयं आपञ्जति व्यसनं आपञ्जति अनयं आपञ्जति ।
- ३. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च मनिस करोति — "कं नु खो ग्रयमायस्मा ग्रञ्ञं व्याकरोति — । खीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति ।
- ४. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकुंसलो परिवत्तकुसलो परिचत्तपिरयायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च
 पजानाति 'ग्रिविमानिको खो ग्रयमायस्मा ग्रविमानसच्चो, ग्रप्पत्ते थ
 पत्तसञ्जी, श्रकते कतसञ्जी, ग्रनिविगते ग्रविमातसञ्जी। ग्रविमानेन
 ग्रञ्जां व्याकरोति खीणा जाति, बृतितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं,
 नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति।
 - ५. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचतपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च 23 मनिस करोति – 'किं नु खो प्रथमायस्मा निस्साय प्रधिमानिको द्रधि-मानसच्चो, प्रप्पत्ते पत्तसञ्जी, प्रकते कतसञ्जी, प्रविगते प्रधिगत-सञ्जी । प्रधिमानेन ग्रञ्जं व्याकरोति – खीणा जाति, वृसितं ग्रहा-चरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति ।

६. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचतकुसलो परिचतपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतौ परिच्च पजानाति ~ वहुस्सुतो खो पन ग्रयमायस्मा सुत्रधरो सुतसन्निचयो, ये ते धम्मा श्रादिकल्याणा मज्ज्ञेकल्याणा परियोसानकल्याणा सार्यं सब्य- ञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचिर्यं ग्रभिवदन्ति, तथारूपास्स धम्मा वहुस्मुता होन्ति घाता वचसा परिचिता मनशानपेविखता दिद्विया सुप्पटिविद्धा । तस्मा ययमायस्मा ग्राधमानिको ग्राधमानसञ्चो, ग्रप्पत्ते पत्तसञ्जी, प्रकते कतसञ्जी, श्रनिधगते ग्रिधगतसञ्जी । ग्रीधमानेन ग्रञ्ञं व्याकरोति - खीगा जाति, वृत्तितं ब्रह्मचरियं , कतं करणीयं, मापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति ।

७. "तमेनं तथागतो वा तथागतशावको वा झायी समापत्ति-कुत्तलो परिचत्तकुत्तलो परिचतपरियायकुत्तलो एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानाति - 'ग्रिभिज्ञालु खो पन ग्रयमायस्मा; ग्रभिज्ञापरियुद्धितेन र्वेतसा बहुलं विहरति । ग्रभिण्झापरियुट्टानं स्रो पन तथागतप्पवेदिते 15 धम्मविनये परिहानमेतं ।

B. 388

}

'व्यापन्नो' स्तो पन ग्रयमायस्मा; व्यापादपरियृद्धितेन चेतसा बहुलं विहरति । ब्यापादपरियुद्वानं स्रो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहासमेतं ।

'थीनमिद्धो' स्रो पन ग्रयमायस्मा; थीनमिद्धपरियुट्टितेन चेतसा 20 वहुलं विहरित । थीनमिद्धपरियुद्धानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्म-विनये परिहानमेतं ।

'उद्वतो स्रो पन ग्रयमायस्मा; उद्धच्चपरियुद्धितेन चेतसा बहुलं विहरित । उद्बन्नपरियुट्टानं क्षा पन तथागतणवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

विचिकिच्छो खो पन ग्रयमायस्मा; विचिकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा बहुलं चिहरति । विचिकिच्छापरियृट्टानं खो पन तथागत-प्यवेदिते धम्मितनये परिहानमेते ।

कम्भारामो खो पन अयमायस्मा कम्मरतो कम्भारामतं अनुयुत्तो । कम्मारामता खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

१-१. बहुस्तुना पता - सी०, स्था०, रो० । २. व्यापादो - सी०, रो० । ३. विन-बिद्धां-मः।

25

'भस्सारामो खो पन ग्रयमायस्मा भस्सरतो भस्सारामतं ग्रनुयुत्तो । भस्सारामता खोपन तथागतप्पवेदिते घम्मविनये परिहानमेतं ।

'निद्दारामो खो पन अयमायस्मा निद्दारतो निद्दारामतं अनु-युत्तो । निद्दारामता खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'सङ्गणिकारामो खो प्रन ग्रयमायस्मा सङ्गणिकरतो सङ्गणिका- 5 रामतं ग्रनुयुत्तो । सङ्गणिकारामता खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'सित' खो पन अयमायस्मा उत्तरि करणीये श्रोरमत्तकेन विसेसाधिगमेन अन्तरा वोसानं आपन्नो । अन्तरा वोसानगमनं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं'।

द्र. "सो वतावुसो, भिक्खु 'इमे दस धम्मे अप्पहाय इमिस्स धम्मिविनये वृद्धि विरूक्ति वेपुल्लं ग्रापिजस्सती' ति नेतं ठानं विष्किति । सो वतावुसो, भिक्खु 'इमे दस धम्मे पहाय इमिस्स धम्मिवनये वृद्धि विरूक्तिं ग्रापिजस्सती' ति ठानमेतं विष्किती'' ति ।

७. निप्पयसुत्तं

- १. तत्र खो भगवा कालङ्कृतं भिक्खुं आरब्भ भिक्खू आमन्तेसि 15 "भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच –
- २. "इघ, भिनखने, भिनखु अधिकरिणको होति, अधिकरण-समयस्स न वण्णवादी । यं पि, भिनखने, भिनखु अधिकरिणको होति अधिकरणसमथस्स न वण्णवादी, अयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय १ 20 न भावनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्तति ।
- ३. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु न सिक्खाकामो होति, सिक्खाकामस्स^र न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु न सिक्खाकामो होति सिक्खाकामस्स न वण्णवादी, श्रयं पि घम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकोभावाय संवत्तति ।

४. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु पापिच्छो होति, इच्छाविनयस्स

१. सञ्जयिकारतो – स्वा०, रो० । २. मृद्धस्वति – सी०, स्वा०, रो० । ३-३. कलस्वकं – सी०; काळक० – स्वा०; धासकं० – रो० । ४. वस्ताय – सी०, रो० । ५. विस्ता-समादानस्त – सी०, स्वा०, रो० ।

B. 390

न वण्णवादी । यं पि, भिवखबे, भिक्ख पापिच्छो होति इच्छाविनयस्स न वण्णवादी, अयं पि धम्मो न पियताय न मस्ताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्तति ।

- ५. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु कोधनों होति, कोधिवनयस्त क न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु कोधनो होति कोधिवनयस्त न वण्णवादी, प्रयं पि धम्मो न पियताय न गस्ताय न भावनाय न सामञ्ञाय न एकीभावाय संवत्तति ।
- "युन च परं, भिक्खवे, भिक्खु मक्खी होति, मक्खिवनयस्स न वृष्णवादी। यं पि, भिक्खवे, भिक्खु मक्खी होति मक्खिवनयस्स
 न वष्णवादी, ग्रयं पि धम्मो न पियताय न गक्ताय न भावनाय न साम-ञ्ञाय न एकीभावाय संवत्तति ।
- ७. "पुन च परं, भिनखने, भिनख सठो होति, साठेय्यविनयस्स न वण्णवादी । यं पि, भिनखने, भिनखु सठो होति साठेय्यविनयस्स न वण्णवादी, त्रयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न क्षामञ्जाय न एकीमावाय संवत्तति ।
 - द. "वुत च परं, भिक्खवे, भिक्खु मायावी होति, मायाविनयस्स न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, निक्खु मायावी होति मायाविनयस्स न वण्णवादी, ग्रयं पि वन्मी न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीमावाय संवत्तति ।
- R. 166 20 ६. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु बम्मानं न निसामकजातिकों होति, वम्मनिसन्तिया न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु बम्मानं न निसामकजातिको होति बम्मनिसन्तिया न वण्णवादी, ग्रयं पि घम्मो न पियताय न गरताय न भाषनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्ति।
 - १०. "पुन च परं, भिन्नखने, भिन्नखु न पटिसल्लानो होति, ²⁵ पटिसल्लानस्म न वण्णवादी । यं पि, भिनखने, भिनखु न पटिसल्लानो होति पटिसल्लानस्स न वण्णवादी, त्रयं पि धम्मो न पियलाय न गरुताय न भायनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्तति ।
 - ११. "पुन च परं, भिवसवे, भिवस्तु सम्रह्माचारीनं न पटि-सन्यास्त्रो होति, पटिसन्यारकस्म न घण्णवादी । यं पि, भिवसवे,

भिक्खु सब्रह्मचारीनं न पटिसन्थारको होति पटिसन्थारकस्स न वण्णवादी, भ्रयं पि धम्मो न पियताय न गस्ताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकी-भावाय संवत्तति ।

१२. "एवरूपस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो किञ्चा पि एवं इच्छा उप्पञ्जेय्य — 'ग्रहो वत मं सब्रह्मचारी सक्करेय्युं गरुं करेय्युं मानेय्युं 5 पूजेय्युं' ति, ग्रथ खो नं सब्रह्मचारी न चेव सक्करोन्ति न गरुं करोन्ति न मानेन्ति न पूजेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्शू सब्रह्मचारी ते पापके अकुसले धम्मे ग्रप्पहीने समनुपस्सन्ति ।

१३. "सेय्यथापि, भिक्खवे, श्रस्सखळुडू स्तः" किञ्चा पि एवं इच्छा उपप्ज्येय — 'श्रहो वत मं मनुस्सा आजानीयट्ठाने ठपेय्युं, आजानीय- 10 भोजनं च भोजेय्युं, आजानीयपरिमज्जनं च परिमज्ज्युं' ति, अथ खो नं मनुस्सा न जेव आजानीयट्ठाने ठपेन्ति न च आजानीयभोजनं भोजेन्ति न च आजानीयपरिमज्जनं परिमज्जन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्जू मनुस्सा तानि साठेय्यानि कूटेय्यानि जिम्हे-य्यानि बङ्केय्यानि अप्पहीनानि समनुपस्सन्ति । एवमेव खो, भिक्खवे, 15 एवह्पपस्स भिक्खने किञ्चा पि एवं इच्छा उप्पज्जेय्य — 'श्रहो वत मं सब्रह्मचारी सक्करेय्युं गरुं करेय्युं मानेयुं पूजेय्युं' ति, अथ खो नं सब्रह्मचारी न चेव सक्करोन्ति न गरुं करोन्ति न मानेन्ति न पूजेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्जू सब्रह्मचारी ते पापके श्रकुसले धम्मे अप्पहीने समनुपस्सन्ति ।

१४. "इघ पन, भिक्लबे, भिक्लु न अधिकरणिको होति, अधि-करणसमथस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्लबे, भिक्लु न अधिकरणिको होति अधिकरणसमथस्स वण्णवादी, अयं पि घम्मो पियताय गरुताय भावनाय सामञ्जाय एकीभावाय संवत्तति ।

१४. "पुन च परं, भिक्खवें, भिक्ख सिक्खाकामो होति, सिक्खा- 25 कामस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्खवें, भिक्ख सिक्खाकामो होति सिक्खा-कामस्स वण्णवादी, ग्रयं पि धम्मो पियताय गन्ताय भावनाय सामञ्जाय एकीभावाय संवत्तति ।

१. गष - गी०,स्या०, रो० । २ अस्मसनुद्धस्य - सी०, रो०, धम्समूळ्ट्यस्स - स्या० ।

B. 312

१६. "पुत च परं, भिनखने, भिनस्तु अप्पिन्छो होति, इच्छा-विनयस्स वण्णवादी । यं पि, भिनस्रवे, भिनस्तु अप्पिन्छो होति इच्छावितयस्स वण्णवादी, अयं पि धम्मो ...पे०... एकीभावाय संवत्ति ।

१७. "पुन च परं, भिक्खबे, भिक्खु अक्कोधनी होति, कोध-विनयस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्खबे, भिक्खु अक्कोधनी होति कोध-विनयस्स वण्णवादी, अयं पि धम्मो ... पे०... एकीभावाय संवत्तति ।

१५. "पुत च परं, भिक्तवं, भिक्तु ग्रमक्ती होति, मवल-विनयस्त वण्णवादी । यं पि, भिक्तवं, भिक्तु ग्रमक्ती होति मवल-१० विनयस्त वण्णवादी, त्रयं पि धम्मो ... पे०... एकीभावाय संवत्तति ।

१६. "पुन च परं, भिनखबं, भिनखु असठो होति, साठेव्य-विनयस्त बण्णवादी । यं पि, भिनखबं, भिनखु असठो होति साठेव्य-विनयस्त बण्णवादी, अयं पि बम्मो ... पे०... एकीभावाय संवतिति ।

२०. "पुन च परं, भिक्लवे, भिक्लु ग्रमायावी होति, पाधा-। विनयस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्लवे, भिक्लु ग्रमायावी होति मार्था-विनयस्स वण्णवादी, ग्रयं पि धम्मो ... पे०... एकीभावाय संवत्तति ।

२१. "पुन च परं, मिक्खवं, भिक्ख चम्मानं नित्तामकजातिको होति, घम्मनिसन्तिया वण्णवादी । यं पि, भिक्खवं, भिक्ख धम्मानं नितामकजातिको होति धम्मनिसन्तिया चण्णवादी, अयं पि धम्मो 20 ... पे०... एकोभावाय सवत्ति ।

२२. "पुन च परं, भिक्तवे, भिक्तवु पटिसल्लानो होति. पटि-सल्तानस्स वण्णवादो । यं पि, भिक्तवे, भिक्तु पटिसल्लानो होति पटिसल्लानस्स वण्णवादो, ग्रयं पि धम्मो ... पे० .. एकीसावाय संवतिति ।

२३. "पुन च परं, भिनवबने, निवन्तु सब्बह्मचारीनं पटिसत्यारको 25 होति, पटिसत्यारकस्त वण्णवादी । य पि, भिनवबे, भिनव्तु सब्बह्मचारीनं पटिसन्यारको होति पटिसन्यारकस्त वण्णवादी, सर्व पि सम्मी पियताय गहताय भावनाय सामञ्जाय एकीमावाय संवत्ति ।

र . 'एवहचरसा, मिलसवे, मिलस्ता किञ्चा पि न एवं इच्छा उपपञ्चय – 'अही वत मं सत्रहाचारी सक्करेट्यु गरं करेट्यु मानेव्युं १० पूजेय्यु' ति, अय स्त्रों ने सत्रहाचारी सक्करोन्ति गरं करोतित मानीनी पूजेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्बू सब्नह्यचारी ते पापके ग्रकूसले धम्मे पहीने समनुपस्सन्ति ।

२५. "सेय्यथापि, भिक्खवे, भह्स्स अस्साजानीयस्स किञ्चा पि न एवं इच्छा उप्पज्जेय्य — 'अहो वत मं मनुस्सा आजानीयद्वाने ठपेय्युं, आजानीयभोजनं च भोजेय्युं, आजानीयपरिमज्जनं च परिमज्जेय्युं ति, अअथ खो नं मनुस्सा आजानीयद्वाने च ठपेन्ति आजानीयभोजनं च भोजेन्ति आजानीयपरिमज्जनं च परिमज्जेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्बू मनुस्सा तानि साठेय्यानि कूटेय्यानि जिम्हेय्यानि वङ्केय्यानि पहीनानि समनुपस्सन्ति ।

"एवमेव खो, भिनखने, एवरूपस्स भिनखुनो किञ्चा पि न एवं 16 इच्छा उप्पज्जेय्य – 'ग्रहो वत मं सब्रह्मचारी सक्करेय्युं गरुं करेय्युं मानेय्युं पूजेय्युं' ति, ब्रथ खो नं सब्रह्मचारी सक्करोन्ति गरुं करोन्ति मानेन्ति पूजेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिनखने, विञ्जू सब्रह्मचारी ते पापके श्रकुसले धम्मे पहुनि समनुपस्सन्ती'' ति ।

द. ग्रक्कोसकसुत्तं

१. "यो सो, भिक्खने, भिक्खु अक्कोसकपरिभासको अरियूप- ग्रः वादी' सब्रह्मचारीनं ठानमेतं अवकासो यं सो दसन्नं व्यसनानं अञ्ञातरं व्यसनं निगच्छेट्य'। कतमेसं दसन्नं ? अन्धिगतं नाधिगच्छति, अधिगता परिहायित, सद्धम्मस्स न बोदायित्तं, सद्धम्मेसु वा अधिमानिको होति अनिभरतो वा ब्रह्मचरियं चरित, अञ्ञातरं वा सिङ्किलिट्ठं आपींत आपज्जित, गान्हं वा रोगातङ्कं फुसति, उम्मादं वा पापुणाति चित्तवखेपं, 20 सम्मूल्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गितं विनिपातं निरयं उपपज्जित । यो सो, भिक्खने, भिक्खु अक्कोसकपरिभासको अरियूपवादी सब्रह्मचारीनं, ठानभेतं अयकासो यं सो इमेसं दसन्नं व्यसनानं अञ्ञातरं व्यसनं निगच्छेट्या" ति ।

१. मिर्यूपवादी - सी॰, स्या॰, रो॰। २-२. महानमेतं मनवकासी - सी॰, स्या॰, रो॰। ३. निनच्छीय्य -सी॰, स्या॰, रो॰। ४. बोदानन्ति -सी॰; बोदायि -स्या॰।

B 394

R. 171

६. कोकालिकसूत्तं

 ग्रथ स्रो कोकालिको भिक्सु येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो कोकालिको भिक्ख् भगवन्त एतदवोच -

२. "पापिच्छा, भन्ते, सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छान 5 वसंगता"ति।

"मा हेवं, कोकालिक, मा हेवं, कोकालिक! पसादेहि, कोका-लिक, सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं । पेसला सारिपुत्तमोग्गल्लाना'' ति ।

३. दुतियं पि खो कोकालिको भिक्ख् भगवन्तं एतदवोच -"किञ्चा पि में, भन्ते, भगवा सद्धायिको पच्चयिको, ग्रय खो पापिच्छा व

सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छानं वसं गता' ति ।

"मा हेवं, कोकालिक, मा हेव, कोकालिक ! पसादेहि, कोका-लिक, सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्त । पेसला सारिपुत्तमोग्गल्लाना" ति ।

४. तितय पि खो कोकालिको भिनखु भगवन्तं एतदवोच ~ "किञ्चा पि मे, भन्ते, भगवा सद्धायिको पच्चियको, श्रय खो पापिच्छा व तारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकान इच्छानं वसं गता" ति ।

"मा हेव, कोकालिक, मा हेब, कोकालिक ! पसादेहि, कोका-

लिक, सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्त । पेसला सारिपुत्तमोग्गल्लाना" ति । श्रथ सो कोकालिको भिक्खु उट्ठायासना भगवन्तं ग्रिभ-वादेत्वा पदिक्त्वण कत्वा पक्कामि । ग्रचिरपक्कन्तस्स च कोकालिकस्स भिक्कुनो मासपमत्तीहि 'पीळकाहि' मव्यो कायो फुटो³ ग्रहोसि । सासप-मतियो हुत्वा मुग्गमत्तियो ब्रहेसु, मुग्गमित्तयो हुत्वा कलायमित्तयो ग्रहेसु, कलायमत्तियो हुत्वा कोलिं<mark>टुमित्तियो</mark> ग्रहेसुं, कोलिंटुमित्तियो हुत्वा कोलमत्तियो ग्रहेसु, कोलमत्तियो हुत्वा ग्रामलकमत्तियो ग्रहेसु, श्रामलक-

मितयो हुत्वा तिण्डुकमित्तयो अहेसु, तिण्डुकमित्तयो हुत्वा, वेळ्वसला-25 दुकमित्तयो ग्रहेसु, वेळुवसलादुकमित्तयो द्वत्वा विल्लमित्तयो ग्रहेसुं, विल्लमित्तयो हुत्वा पीनिज्जन, पुळ्यं च लोहितं च पन्धरिसु । सो तुद कदिलपत्तेमु सेति मच्छो व विसगिलितो ।

१ नावरमताहि – ग्रां०। २ पितकाहि – ग्री०; पिळनाहि – स्या०, रो० । १ द्वृट्टो – स्या०। ४. ग्री०,स्या०,रो०पातकेमु त्रीत्व। ४. विस्तर्मातयो – स्या०। ६-६ स्यात्मुद्र – ग्री०,स्या०,रा०। ७ वद्गीतपतानु – स्या०। ८ विश्वक्रपितयो – स्या०।

ধইও

5

10

15

20

25

६. ग्रथ खो तुरू पच्चेकब्रह्मा येन कोकालिको भिक्खु तेनुप-सङ्क्ष्मि; उपसङ्क्षमित्वा वेहासे ठत्वा कोकालिकं भिक्खुं एतदवोच — "पसादेहि, कोकालिक, सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं । पेसला सारिपुत्त-मोग्गल्लाना" ति ।

"कोसि त्वं, ग्रावुसो" ति ?

"ग्रहं तुरू पच्चेकब्रह्मा" ति ।

"ननु त्वं, आवुसो, भगवता अनागामी व्याकतो, अथ किञ्चरहि इघागतो ? पस्स यावं च ते इदं अपरद्धं" ति ।

७. ग्रथ खो तुरू पञ्चेकब्रह्मा कोकालिकं भिक्खुं गाथाहि ग्रज्ज्ञमासि –

> "पुरिसस्स हि जातस्स, कुठारी जायते मुखे। याय छिन्दति श्रत्तानं, वालो दुब्भासितं भणं ॥ "यो निन्दियं पसंसति. तं वा निन्दति यो पसंसियो। विचिनाति मुखेन सो कर्लि, कलिना तेन सुखंन विन्दति।। "ग्रप्पमत्तको १ कलि, ग्रयं ग्रक्लेसु धनपराजयो । सब्बस्सा पि सहा पि अत्तना, महत्तरो कलि। ग्रयमेव सुगतेसु मनं पदूसये ।। सहस्सानं निरव्युदानं, र्छात्तसति पञ्च च ग्रब्बदानि । यमरियगरही निरयं वाचं मनं च पणिधाय पापकं" ति ।।

 प्रय खो कोकालिको भिक्खु तेनेव ग्रावाधेन कालमकासि ।
 कालङ्कृतो च कोकालिको भिक्खु पटुमं निरयं उपपज्जित सारिपुत्त-मोग्गलानेसु चित्तं ग्राघातेत्वा ।

१-१. तुदुण-नेफब्रह्मा - सी०, रो०; तुदिपच्चेकब्रह्मा - स्या० । २. कुपारी - स्या० । २. प्रथमतो - सी०, स्या०, रो० । ४. पदोत्तवे - सी०, स्या०, रो० । ४. पदुमनिस्यं - सी०, स्या० ।

६. ग्रथ खो ब्रह्मा सहम्पति ग्रमिक्कन्ताय रित्तया ग्रमिक्कन्त-वण्णो केवलकप्पं जेतवनं ग्रोमासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्क्षामः; उपसङ्कः मित्वा भगवन्तं ग्रमिवादेत्वा एकमन्तं ग्रष्टासि । एकमन्तं ठितो खो ब्रह्मा सहम्पति भगवन्तं एतदवोच – "कोकालिको, भन्तो, भिक्खु क कालङ्कतो । कालङ्कतो च, भन्तो, कोकालिको मिक्खु पदुमं निरयं उपपन्नो सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं ग्राघातेत्वा" ति । इदमवोच ब्रह्मा सहम्पति । इदं वत्था भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा तत्येव-न्तरघायि ।

१०. ग्रय खो भगवा तस्सा रत्तिया ग्रच्चयेन भिक्षू ग्रामन्तेसि —

10 "इमं, भिक्खवे, राँत्त ब्रह्मा सहम्पति ग्रभिक्कन्ताय रत्तिया ग्रभिक्कन्तवण्णो केवलकम्पं जेतवनं ग्रोभासेत्वा येनाहं तेनुपसङ्क्रीमः; उपसङ्क्रीमत्वा
मं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं ग्रह्मासि । एकमन्तं ठितो खो, भिक्खवे, ब्रह्मा
सहम्पति मं एतदवोच — कोकालिको, भन्ते, भिक्ख कालङ्कृतो; कालङ्कृतो च, भन्ते, कोकालिको भिक्खु पदुमं निरयं उपपन्नो सारिपुत्त
15 मोग्गल्लानेमु चित्तं ग्राघातेत्वा (त । इदमवोच, भिक्खवे, ब्रह्मा सहम्पति ।

इदं वत्वा मं ग्रभिवादेत्वा पदिक्खणं करवा तत्थेवन्तरघायी" ति ।

११. एवं वृत्ते अञ्जातरो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच - "कीव दीघं नु खो, भन्ते, पदुमे निरये बायुष्पमाणं" ति ?

"दीघं खो, भिनखु, पदुमे निरये क्रायुप्पमाणं । न तं सुकरं ^{१८-173} 20 सङ्खातुं – 'एत्तकानि वस्सानी ति वा एत्तकानि वस्ससतानी ति वा एत्तकानि वस्ससहस्सानीति वा एत्तकानि वस्ससतसहस्सानीति वा'" ति ।

"सक्का पन, भन्ते, उपमं कातु" ति ?

१. उपमा – स्वा॰, पा॰।

20

25

ग्रववा निरया, एवमेको ग्रटो निरयो । सेय्यथापि, भिक्खु, वीसिति ग्रटटा निरया, एवमेको ग्रहहो निरयो । सेय्यथापि, भिक्खु, वीसिति ग्रहहा निरया, एवमेको कुमुदो निरयो । सेय्यथापि, भिक्खु, वीसिति ग्रुमुदा निरया, एवमेको कुमुदो निरयो । सेय्यथापि, भिक्खु, वीसिति कुमुदा निरया, एवमेको सोगन्धिको निरयो । सेय्यथापि, भिक्खु, वीसिति सोगन्धिका निरया, एवमेको उप्पलको निरयो । सेय्यथापि, भिक्खु, वीसिति उप्पलका निरया, एवमेको पुण्डरीको निरयो । सेय्यथापि, भिक्खु, वीसिति पुण्डरीका निरया, एवमेको पटुमो निरयो । पदुमं खो पन, भिक्खु, निरयं कोफालिको भिक्खु उपपन्नो सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं ग्राधातेत्वा" ति ।

इदमवोच भगवा। इदं बत्वान सुगतो अथापरं एतदवोच 10 सत्या —

> "पुरिसस्स हि जातस्स, कुठारी जायते मुखे। याय छिन्दित अत्तानं, वालो दुञ्मासितं भणं।। "यो निन्दियं पसंसितं, तं वा निन्दिति यो पसंसियो। विचिनाति मुखेन सो काँल, किला तेन सुखे न विन्दिति।। "अप्पमत्तको अयं काँल, यो अक्खेसु धनपराजयो। सब्बस्सा पि सहा पि अत्तना, अयमेव महत्तरो किल। यो सुगतेसु मनं पद्सये।। "सतं सहस्सानं निरब्बुदानं, छाँतसित पञ्च च अब्बुदानि। यमरियगरही निरयं उपेति, वाचं मनं च पणिवाय पापकं" ति।

१०. खीगासववससुत्तं

 श्रथ खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो येन भगवा तेनपसङ्किम;
 उपसङ्किमत्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो ग्रायस्मन्तं सारिपुत्तं भगवा एतदवीच —

१. स्था॰, री॰ पीत्वकेमु वरिव । २. पत्वा – सी॰ ।

. 175

२. "कित नु खो, सारिपुत्त, खीणासवस्स भिक्खुनो वलानि, येहि वलेहि समन्नागतो खीणासवो भिक्खु ग्रासवानं खयं पटिजानाति — 'खीणा मे ग्रासवा"' ति ?

३. "दस, भन्ते, लीणासवस्स भिक्खुनो वलानि, येहि वलेहि ५ समन्नागतो खीणासवो भिक्खु ग्रासवानं खयं पटिजानाति — 'लीणा में ग्रासवा' ति । कतमानि दस ? इय, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो ० ग्रीनच्चतो सव्वे सङ्खारा यथाभूतं सम्मण्यञ्ञाय सुदिट्ठा होन्ति । यं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो ग्रानच्चतो सव्वे सङ्खारा यथाभूतं सम्मण्यञ्ञाय सुदिट्ठा होन्ति, इदं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो वलं १ होति, यं वलं ग्रागम्म खीणासवो भिक्खु ग्रासवानं खयं पटिजानाति — 'खीणा में ग्रासवा' ति ।

"पुन च परं, भन्ते, लीणासवस्स भिक्सुनो ग्रङ्गारैकासूपमा कामा यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय सुिंदट्टा होन्ति । यं पि, भन्ते, लीणा-सवस्स भिक्सुनो ग्रङ्गारकासूपमा कामा यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय सुिंदट्टा
 होन्ति, इदं पि, भन्ते, लीणासवस्स भिक्सुनो वलं होति, यं वलं ग्रागम्म खीणासवो भिक्सु ग्रासवां ति ।

"पुन च परं, मन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो विवेकिनिशं चित्तं होति विवेकपोणं विवेकपटभारं विवेकट्टं नेक्खम्माभिरतं व्यन्तीभूतं सव्यत्तो आसवद्गनियहिं वम्मेहि । य पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो व्यवेकिनिशं चित्तं होति विवेकपोणं विवेकपटभारं विवेकट्टं नेक्खम्माभिरतं व्यन्तीभूतं सव्यती आसवट्गानियहिं धम्मेहि, इदं पि, मन्ते, खीणामवस्त भिक्खुनो वलं होति, यं वल आगम्म खीणासवो भिक्खु आसवानं सर्यं पटिजानाति — 'खीणा में आसवा' ति ।

६ "पुन चपरं, मन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो चत्तारो सितपट्टाना ध मानिता होन्ति सुमानिता । यं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिनखुनो चतारो सितपट्टाना मानिता होन्ति तुमानिता, इदं पि, भन्ते, सीणासवस्स भिक्कुनो वलं होति, यं वलं ब्रागम्म खीणासवो भिनखु प्रास्वानं सर्यं पटिजानाति – 'खीणा मे ब्रासवा' ति ।

७. "पुन च परं, मन्ते, न्त्रीणासवस्स भिक्सूनो चत्तारो सम्म-५ प्यथाना भाविता होन्ति नुभाविता ... पे०... चत्तारो इद्विपादा भाविता १०.१०.१]

होन्ति सुभाविता ... पे०... पञ्चिन्द्रयानि ... पञ्च बलानि भावितानि होन्ति सुभाविता ... सत्त बोज्झङ्गा भाविता होन्ति सुभाविता ... अरियो ग्रहिङ्गको मग्गो भावितो होति सुभावितो । यं पि, भन्ते, खीणा-सवस्स भिक्खुनो अरियो ग्रहिङ्गको मग्गो भावितो होति सुभावितो, इदं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो वलं होति, यं वलं आगम्म खीणासवो ६ भिक्खु आसवानं खयं पटिजानाति — 'खीणा में आसवा' ति ।

"इमानि खो, भन्ते, दस खीणासवस्स भिक्खुनो बलानि, येहि वलेहि समन्नागतों खीणासवो भिक्खु आसवानं खयं पटिजानाति — 'खीणा मे आसवा'' ति ।

थेरवग्गो नवमो ।

10

तस्सुद्दानं

वाहनानन्दो पुण्णियो , व्याकरं कित्थमानिको । निष्पयकोसकोकालि , खीणासवबलेन भवा ति ।।

१०. उपालिवग्गो

१. कामभोगीसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने ग्रनाथ-पिण्डिकस्स यारामे । ग्रथ सो ग्रनाथिपण्डिको गृहपित येन भगवा तेनुपसङ्किमः; उपसङ्किमत्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीित । एकमन्तं निसिन्नं सो ग्रनाथिपण्डिकं गृहपित भगवा एतदवीच —

२. "दसयिमे, गहपित, कामभोगी सन्तो संविज्जमाना लोकॉर्सम । कतमे दस ? इघ, गहपित, एकच्चो कामभोगी ग्रघम्मेन भोगे पिरयेसित साहसेन; श्रधम्मेन भोगे पिरयेसित्वा साहसेन न श्रतानं सुखेति न पीणेति न संविभजित न पुञ्ञानि करोति ।

१-१. वाहुनी मानन्दा च - सी०; वाहुनी चानन्दी च - स्वा०; वाहुनी चानन्दी च - रो० । २-२. पुण्णियो च व्याकरण - सी०; पुण्णियो च व्याकरण - स्वा०; पुण्णियो च व्याकरण - रो० । ३. करिव ग्रञ्जाजिकरण - सी०; तरली ग्रञ्जाजिकरण - स्वा० रो० । ४-४. कोकाविको च बसानि चा - सी०, रो०; कोकाविको च बसानि च - स्वा० । ४-४. कोवित - स्वा०, रो० ।

३. "इघ पन, गहपति, एकच्चो कामभोगी ग्रघम्मेन भोगे परियेगति साहसेन; ग्रघम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन ग्रतानं सुखेति पीणेति, न सविभजति न पुञ्जानि करोति ।

४ "इघ पन, गहपति, एकच्ची कामभोगी ग्रयम्मेन भोगे परियेसति साहसेन, ग्रथम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन ग्रतान सुबेति पीणेति सविभवति पुञ्जानि करोति ।

५ "इव पन, गहपित, एकच्चो कामभोगी घम्माधम्मेन भोगे पिरयेसित्वा साहसेन पि असाहसेन पि; धम्माधम्मेन भोगे पिरयेसित्वा साहसेन पि असाहसेन पि न अतान सुखेति न पीणीत न सिवधजित न पुञ्जानि करोति ।

६ "इद्य पन, गहपति, एकच्चो कामभोगी धम्माधम्मेन भोगे परिखेसित साहसेन पि असाहसेन पि, धम्माधम्मेन भोगे परिखेसित्वा साहसेन पि असाहसेन पि असात मुखेति पीणेति, न सविभजित न पुञ्जानि करोति ।

- ७. "इच पन, गहपित, एकञ्चो कामभोगी धम्माधम्मेन भोगे परियेतित ताहतेन पि अत्ताहतेन पि, धम्माधम्मेन भोगे परियेतित्वा साहतेन पि असाहतेन पि अत्तान सुर्वेति पीणेति त्रिवमजित पुञ्जानि करोति ।
 - ५. "इद्य पन, गहपित, एकच्चो कामभोगी घम्मेन मोगे
 थ पिर्येसित ग्रसाहसेन, घम्मेन भोगे पिर्येसित्वा ग्रसाहसेन न अत्तान सुवेति न पीणेति न सविभजित न पुञ्जानि करोति ।
- ६. "इच पन, गहपित, एकच्चो कामुप्रोगी घम्मेन भोगे
 ८.१७३ पिर्वेसित ग्रसाहसेन, धम्मेन भोगे पिरवेसित्वा ग्रसाहसेन ग्रतान सुवेति पीणेति, न सविभज्ञति न पुञ्जानि करोति ।
 - 25 १०. "इस पन, गहपति, एकच्चो बामभोगी धम्मेन भोगे पिरंपेतित असाहसेन, धम्मेन भोगे पिरंपेतित असाहसेन अतान सुखेति पीणेति सिवमजित पुञ्जानि करोति । ते च भोगे गिवती मुच्दितो अज्ञोपम्रो अनादीनवदस्तावी अनित्सरणपञ्जो परिभुञ्जति ।

१ गविता - सी० । २ प्रातापत्रो - सी०,स्वा०, रा० ।

कामभोगीसुत्तं

११. "इध पन, गहपति, एकच्चो कामभोगी धम्मेन भोगे परियेसित ग्रसाहसेन धम्मेन भोगे परियेसित्वा ग्रसाहसेन श्रतानं मुखेति पीणेति संविभजित पुञ्जानि करोति । ते च भोगे ग्रगधितो ग्रम्-छितो ग्रमज्ञोपन्नो आदीनवदस्सावी निस्सरणपञ्जो परिभुञ्जति ।

१२. "तत्र, गह्मति, य्वायं कामभोगी अधम्मेन भोगे परियेसित साहसेन, अधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन न अत्तानं सुखेति न पीणेति न संविभजति न पुञ्ञानि करोति, अयं, गह्मति, कामभोगी तीहि ठानेहि गारय्हो । 'अधम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन गारय्हो । 'न अतानं सुखेति न पीणेती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन गार्य्हो । 'न संविभजति न पुञ्ञानि करोती' ति, इमिना ततियेन ठानेन गार्य्हो । अयं, गह्मति, कामभोगी इमेहि तीहि ठानेहि गार्य्हो ।

१३. "तत्र, गह्पति, व्वायं काममोगी अधम्मेन भोगे परियेसिति साहसेन, अधम्मेन भोगे परियेसित साहसेन, अधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन अत्तानं सुखेति पीणेति न संविभजित न पुञ्जानि करोति, अयं, गह्पति, कामभोगी द्वीहि ठानेहि गारव्ही एकेन ठानेन पासंसो । 'अधम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, व्याप्तिन पठमेन ठानेन गारव्ही । 'अत्तानं सुखेति पीणेती' ति, इमिना एकेन ठानेन पासंसो । 'न संविभजित न पुञ्जानि करोती' ति इमिना दुतियेन ठानेन गारव्ही । अयं, गहपित, कामभोगी इमेहि द्वीहि ठानेहि गारव्ही इमिना एकेन ठानेन पासंसो ।

१४. "तत्र, गहपित, व्वायं कामभोगी अधम्मेन भोगे परियेसित 20 साहसेन, अधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन अत्तानं मुखेति पीणेति संविभाजित पुञ्जानि करोति, अयं, गहपित, कामभोगी एकेन ठानेन गारव्हो द्वीहि ठानेहि पासंसो । 'अधम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन गारव्हो । 'अत्तानं मुखेति पीणेती' ति, इमिना पठमेन ठानेन गारव्हो । 'संविभजित पुञ्जानि करोती' ति, इमिना 25 दुतियेन ठानेन पासंसो । अयं, गहपित, कामभोगी इमिना एकेन ठानेन गारव्हो होहि ठानेहि पासंसो ।

१५. "तत्र, गहपति, य्वायं कामभोगी घम्माघम्मेन भोगे परिये-सति साहसेन पि असाहसेन पि, धम्माघम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन, पि ग्रसाहसेन पि न ग्रसानं सुखेति न पीणेति न संविभजति न पुञ्जानि ॐ

R. 180

करोति, ग्रय, गहपित, कामभोगी एकेन ठानेन पासंसी तीहि ठानेहि गारव्हो । 'धम्मेन भोगे पिरयेसित ग्रसाहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन पाससो । 'ग्रधम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन गारव्हो । 'न ग्रतान सखेति न पीणेती' ति, इमिना दृतियेन ठानेन

ठानेन गारस्हो । 'न ग्रतान मुखेति न पीणेती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन गारस्हो । 'न सिनभजित न पुञ्जानि करोती' ति, इमिना तितयेन ठानेन गारस्हो । ग्रय, गहपति, कामभोगी इमिना एकेन ठानेन पाससो इमेहि तीहि ठानेहि गारस्यो ।

१६. "तत्र, गहपति, य्वाय कामभोगी धम्माधम्मेन भोगे परियेसित साहसेन पि ग्रसाहसेन पि, धम्माधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन

पि ग्रसाहसेन पि ग्रसान सुखेति पीणेति न सिवभजित न पुञ्जानि
करोति, ग्रय, गहपति, कामभोगी द्वीहि ठानेहि पाससो द्वीहि ठानेहि
गारव्हो । 'बम्मेन भोगे परियेसित ग्रसाहसेना' ति, इमिना पठमेन
ठानेन पाससो । 'ग्रधम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इमिना पठमेन
ठानेन गारव्हो । 'ग्रसान सुखेति पीणेती' ति, इमिना टुतियेन ठानेन

ा अदान सुखात पाणता ति, झमना दुतियन ठानेन । 'न सिनमजित न पुञ्जानि करोती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन गारय्हो । अय गहपति, कामभोगी इमेहि द्वीहि ठानेहि पासंसी इमेहि द्वीहि ठानेहि गारय्हो ।

१७ "तन, गह्मति, ब्वायं कामभोगी धम्माधम्मेन भीगे परिये-सित साहसेन पि ग्रसाहसेन पि, धम्माधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन व्याप ग्रसाहसेन पि ग्रसाहसेन पि श्रमाधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन व्याप ग्रसाहसेन पि ग्रसाह सुखेति पीणेति सविभजति पुञ्जानि करोति, ग्रसं, गहपति, कामभोगो तीहि ठानेहि पाससो एकेन ठानेन गारव्हो।

'धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पाससे । 'अधम्मेन भोगे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन पाससे । 'अधम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन गारव्ही । 'अदान सुखेति पोणेती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन पाससो । 'अय, गहपित, कामभोगी इमेहि तीहि ठानेहि पाससो इमिना एकेन ठानेन गारव्ही ।

१८ "तत्र, गहपति, स्वाय कामभोगी धम्मेन भोगे परियेसित प्रसाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसित्वा प्रसाहसेन न श्रतान सुखेति न पीणिति न सिवनजीत न पुञ्जानि करोति, श्रय, गहपति, कामभोगी १० एकेन ठानेन पाससो द्वीहि ठानेहि गारस्हो । धम्मेन भोगे परियेसित ग्रसाहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन पासंसो । 'न ग्रत्तानं सुखेति न पीणेती' ति, इमिना पठमेन ठानेन गारय्हो । 'न संविभजित न पुञ्ञानि करोती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन गारय्हो । ग्रयं, गहपित, कामभोगी इमिना एकेन ठानेन पासंसो इमेहि द्वीहि ठानेहि गारय्हो ।

१६. "तत्र, गहपति, य्वायं कामभोगी धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसित्वा असाहसेन अत्तानं सुखेति पीणेति न संविभजति न पुञ्जानि करोति, अयं, गहपति, कामभोगी द्वीहि ठानेहि पासंसो एकेन ठानेन गारय्हो । 'धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पासंसो । 'अत्तानं सुखेति पीणेती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन पासंसो । 'न संविभजति न पुञ्जानि करोती' ति इमिना एकेन ठानेन गार्य्हो । अयं गहपति, कामभोगी इमेहि द्वीहि ठानेहि पासंसो इमिना एकेन ठानेन गार्य्हो ।

२० "तत्र, गह्मति य्वायं कामभोगी धम्मेन मोगे परियेसित्त यसाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसित्वा यसाहसेन अत्तानं सुखेति पीणेति संविभजित पुञ्जानि करोति, ते च भोगे गिवतो मुन्छितो अञ्झोपन्नो 15 अनादीनवदस्सावी अनिस्सरणपञ्जो परिभुञ्जितं, अयं, गह्मपित, कामभोगी तीहि ठानेहि पासंसो एकेन ठानेन गारखो । 'धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पासंसो । 'अत्तानं सुखेति पीणेती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन पासंसो । 'संविभजित पुञ्जानि करोती' ति, इमिना तितयेन ठानेन पासंसो । 'ते च भोगे 20 गिवतो मुन्छितो अञ्झोपन्नो अनादीनवदस्सावी अनिस्सरणपञ्जो परिभुञ्जती' ति, इमिना एकेन ठानेन गारखो । अयं, गहपित, कामभोगी इमेहि तीहि ठानेहि पासंसो इमिना एकेन ठानेन गारखो ।

२१. "तत्र, गह्पति, य्वायं कामभोगी घम्मेन भोगे परियेसित असाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेन अत्तानं सुखेति पीणेति, 25 संविभजित पुञ्जानि करोति, ते च भोगे ग्रगधितो अमुच्छितो अनज्झो-पन्नो आदीनवदस्सावी निस्सरणपञ्जो परिभुञ्जित, अयं, गह्पति, कामभोगी चतूहि ठानेहि पासंसो । 'धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पासंसो । 'अत्तानं सुखेति पीणेती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन पासंसो । 'संविभजित पुञ्जानि करोती' ति, इमिना

तितयेन ठानेन पासंसो । 'ते च मोगे अगिवतो अमुच्छितो ग्रनज्ज्ञोपन्नो ग्रादीनवदस्सावी निस्सरणपञ्जो परिभुञ्जती' ति, इमिना चतुत्येन ठानेन पासंसो । ग्रयं, गहपति, कामभोगी इमेहि चतुहि ठानेहि पासंसो ।

5 २२. "इमे खो, गहपित, दस कामभोगी सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । इमेसं खो, गहपित, दसन्नं कामभोगीनं य्वायं कामभोगी धम्मेन भोगे परियेसित इसाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसित इसाहसेन प्रतानं सुखेति पीणित संविभजति पुञ्जानि करोति, ते च भोगे आधिवी अपुच्छितो अनज्झोपन्नो आदीनवदस्सावी निस्सरणपञ्जो परिभुञ्जति, ग्रंथ इमेसं दसन्नं कामभोगीनं अम्मो च सेट्ठो च पामोक्खो च उत्तमी च पवरो च । सेथ्ययापि, गहपित, गवा खीरं, खीरम्हा दिष, दिषम्हा नवनीतं, नवनीतम्हा सिण, सिणम्हा सिणमण्डो तत्य अगमक्खायति; एवमेन खो, गह्पित, इमेसं दसानं कामभोगीनं य्वायं कामभोगी वम्मेन भोगे परियेसित असाहसेन, धम्मेन मोगे परियेसित्वा असाहसेन अत्तानं सुखेति पीणित संविभजति पुञ्जानि करोति, ते च भोगे अगधितो अमुज्जित, अपं इमेसं दसनं कामभोगीनं अगगे व सेट्ठो च पागोक्खो च उत्तमो च प्रयो इमेसं दसनं कामभोगीनं अगगे व सेट्ठो च पागोक्खो च उत्तमो च प्रयो इमेसं दसनं कामभोगीनं अगगे व सेट्ठो च पागोक्खो च उत्तमो च प्रयो

२. भयसुत्तं

 श्रय स्रो श्रनायपिष्टिको गहपित येन भगवा तेनुपसङ्गिम;
 उपसङ्गिमत्वा भगवन्तं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं सो श्रनायपिण्डिकं गहपित भगवा एतस्वोच —

"मतो, घो, गहनति, ग्रिट्यसायकस्त पञ्च भयानि वेरानि वृपसन्तानि होन्ति, धतुहि च' सोतापत्तियञ्जेहि समन्नागतो होति, अरियो पस्त नायो पञ्चाय मुदिद्दो होति सुप्रिटिच्छो, सी ग्रामञ्ज्ञमानो प्रतान व प्रतानं व्याकरेव्य – 'सीणनिरसोन्हि सीणतिरच्छानयोनि सोणपितिविसयो सीणापायदुग्यतिविनिपातो । सोतापन्नोहमस्मि प्रिविनिपातपम्मो नियतो सम्बोधिपराययणा ति ।

१, बी॰, स्वा॰, रो॰ पारचेंद्रमु नरिष । २. मी॰ पोरपकें नरिष ।

३. "कतमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ? यं, ग्रह्पति, पाणातिपाती पाणातिपातपच्चया दिट्टधम्मिकं पि भयं वेरं पसवित सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित चेतिसकं पि दुवखं दोमनस्सं पिटसंवेदेति, पाणातिपाता पिटिनिरतो नेव दिट्टधम्मिकं पि भयं वेरं पसवित न सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित न सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित न सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित न सेतिसकं पि दुवखं इ दोमनस्सं पिटसंवेदेति । पाणातिपाता पिटिविरतस्स एवं तं भयं वेरं वृपसन्तं होति ।

भ्यं, गहपति, श्रदिन्नादायी ... पे०... कामेसुमिच्छाचारी ... मुसावादी ... सुरामेरयमज्जपमादट्टायी सुरामेरयमज्जपमादट्टानपञ्चया दिट्ठभिम्मकं पि भयं वेरं पसवित सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित 10 वेतसिकं पि दुक्खं दोमनस्सं पिटसंवेदेति, सुरामेरयमज्जपमादट्टाना पिटिविरतो नेव दिट्ठभिम्मकं पि भयं वेरं पसवित न सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित न सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित न चेतसिकं पि दुक्खं दोमनस्सं पिटसंवेदेति । सुरामेरयमज्जपमादट्टाना पिटिवरतस्स एवं तं भयं वेरं वूपसन्तं होति । इमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ।

४. "कतमेहि चतृहि सोतापत्तियङ्गोह समन्नागतो होति ? इद्य, गह्मपति, अरियसावको वृद्धे अवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति — 'इति पि सो भगवा ... पे०... वृद्धो भगवा' ति; धम्मे अवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति — 'स्वाक्खातो भगवता धम्मो सन्दिट्ठिको अकालिको एहिएस्सिको अपनेव्यिको पच्चत्तं वेदितब्बो विञ्जूही' ति; सङ्घे 20 अवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति — 'सुप्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, अप्रपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, नामप्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, सामीचिप्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, यिदं चत्तारि पुरिसयुगानि अट्ठ पुरिसपुग्गला, एस भगवतो सावकसङ्घो आहुनेय्यो पाहुनेय्यो विस्त्राणेय्यो अञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जक्तेत्तं लोकस्सा' ति; 25 अरियकन्तेहि सोनेहि समन्नागतो होति 'अल्रेक्डिह अच्छिहेहि असवलेहि अकम्मासेहि भुजिस्सेहि' विञ्जूष्पसत्येहि अपरामट्ठेहि समाधिसंवत्तिकेहि'। इमेहि चतुहि सोतापत्तिचन्नेहि समन्नागतो होति।

५. "कतमो चस्स ग्ररियो ज्ञायो पञ्जाय सुदिद्दो होति सुप्पटि-

१. सी०, स्वा०, रो० पोरवजेतु नरिव । २. भुज्जिस्सेहि – सी०; भुज्जिस्सेहि –

B. 406

R. 185

विद्धो ? इस, गहपति, ग्ररिप्रसावको इति पटिसञ्चिक्सति -- 'इति इमस्मि सति इद होति; इमस्सुप्पादा इदं उप्पज्जिति; इमस्मि ग्रसित इदं न होति; इमस्स निरोधा इदं निरूप्झति, यदिदं – ग्रविज्जापन्चया सह्खारा, सह्खारपञ्चया विञ्ञाण, विञ्ञाणपञ्चया नामरूप, नामरूप-5 पुच्चमा सळावतनं, सळावतनपुच्चवा फुस्सो, फुस्सपुच्चवा वेदना, वेदना-पञ्चया तण्हा, तण्हापञ्चया उपादानं, उपादानपञ्चया भवो, भवपञ्चया जाति, जातिपञ्चया जरामरणं सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासा सम्भवन्ति, एवमेतस्त केवनस्य दुभवन्त्रन्यस्य समुदयो होति, ग्रविज्जाय त्वेव ग्रसेसवितागिनरोवा सङ्घारिनरोघो ...पे०... एवमेतस्स 10 केवलस्स दुक्बक्बत्यस्स निरोघो होती' ति । ग्रयं चस्स ग्ररियो ञायो पञ्जाय सुदिद्वो होति सुप्पटिविद्धी ।

"यतो खो, गहपति, ग्ररियसावकस्स इमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति, इमेहि च चतूहि सोतापत्तियङ्गीहि समन्नागतो होति, ग्रय' चस्स' ग्रस्यो ञावो पञ्जाय सुदिट्टो होति सुप्पटिविद्धो, सो 15 ग्राकह्ममानो ग्रत्तना व ग्रत्तानं व्याकरेंच्य - 'सीणनिरयोम्हि खीण-तिरच्छानयोनि सीणपेत्तिविसयो खीणापायदुग्गतिविनिपातो, सोता-पन्नोहमस्मि ग्रविनिपातवम्मो नियतो सम्वोविपरायणो" ति ।

३. किदिद्विकसत्तं

१. एकं समयं भगवा सावत्यिय विहरति जेतवने ग्रनाथ-पिण्डिकस्स ग्रारामे । ग्रय खो ग्रनायपिण्डिको गहपति दिवा दिवस्स सावित्यया निक्सिम भगवन्तं दस्तनाय । श्रय स्रो ग्रनायिपिण्डिकस्स गहपतिस्स एतदहोसि - "ग्रकालो स्रो ताव भगवन्तं दस्सनाय । पटि-सल्लीनो भगवा । मनोभावनीयानं पि भिनवूनं ग्रकालो दस्सनाय । पटिसल्लीना मनोभावनीया भिक्तू । यन्नुनाह येन ग्रञ्जितित्ययान

परिव्याजकान ग्रारामो तेनुपसङ्कमेय्य'' ति । २. ग्रय, खो ग्रनायपिण्डिको गहपति येन ग्रञ्जतित्वियान परिव्याजकान ग्रारामी तेनुपसद्धीम । तेन खो पन समयेन ग्रञ्ज-

१. सनायतन - छो०। २-२ प्रयमस्य - सी०। ३ श्रीणतिरञ्दानयोनियो alo I

किविद्विकसुत्तं \$0.20.3] तित्थिया परिव्वाजका सङ्गम्म समागम्म उन्नादिनो उच्चासहमहासहा

अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेन्ता निसिन्ना होन्ति । अइसंसु खो ते अञ्ञतित्थिया परिव्वाजका अनाथपिण्डिकं गहपति दूरतो व आगच्छन्तं। दिस्वान ग्रञ्ञामञ्जं सण्ठापेसुं^२ – "ग्रप्पसद्दा भोन्तो होन्तु, मा भोन्तो सद्दमकत्थ । ग्रयं ग्रनाथिपिण्डको गहपति ग्रारामं ग्रागच्छति समणस्स 5 गोतमस्स सावको । यावता खो पन समणस्स गोतमस्स सावका गिही श्रोदातवसना सावत्थियं पटिवसन्ति, श्रयं तेसं श्रञ्ञतरो श्रनाथपिण्डिको गहपति । ग्रप्पसदकामा खो पन ते ग्रायस्मन्तो ग्रप्पसद्दविनीता ग्रप्प-सहस्स वण्णवादिनो । ग्रप्पेव नाम ग्रप्पसहं परिसं विदित्वा उपसङ्काम-तब्बं मञ्जेय्या" ति । अथ खो ते अञ्जतित्थिया परिब्बाजका 10 तुण्ही ग्रहेसुं । ३. ग्रथ खो ग्रनाथपिण्डिको गहपति येन ते श्रञ्ञतित्थिया

२४६

B

परिव्याजका तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तेहि ग्रञ्ञतित्थियेहि परि-ब्बाजकेहि सिद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो श्रनाथिपण्डिकं गहपति ते 15

ग्रञ्जतित्थिया परिव्वाजका एतदवोचुं -४. "वदेहि, गहपति, किंदिट्रिको समणो गोतमो" ति ?

"न खो अहं, भन्ते, भगवतो सब्बं दिट्टि जानामी" ति । "इति' किर त्वं, गहपति, न समणस्स गोतमस्स सब्बं दिट्टि

जानासि; वदेहि, गहपति, किंदिद्विका भिक्खू" ति ?

"भिक्खूनं पि खो ग्रहं, भन्ते, न सब्बं दिट्टि जानामी" ति । "इति किर त्वं, गहपति, न समणस्स गोतमस्स सब्वं दिहिं जानासि न पि भिक्खूनं सब्बं दिद्धि जानासि; वदेहि, गहपति,

किंदिद्विकोसि तुवं" ति ? "एतं स्रो, भन्ते, ग्रम्हेहि न दुक्करं ब्याकातुं यंदिट्टिका मयंँ। 🛎

इङ्घ ताव ग्रायस्मन्तो यथासकानि दिट्टिगतानि व्याकरोन्तु, पच्छापैतं ग्रम्हेहि न दुक्करं भविस्सति व्याकातुं यदिद्विका मयं" ति ।

५. एवं वृत्ते अञ्जातरो परिव्याजको अनाथपिण्डिकं गहपति

रे, उच्चासद्दा महासद्दा - सी०, स्या०, रो० । २. सण्ठपेसुं - सी०, स्था० । ३. सी०, स्या॰, री॰ पोत्पकेसु नरिय । ४. सी॰, स्या॰, री॰ पोत्यकेसु नरिय । ५. साराणीयं - सी॰, स्याक, रोक । ६. इदानि - स्याक । ७. मर्यं वि - सीक, स्याक, रोक ।

एतदवीच - "सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ञां ति - एवं-विद्रिको ग्रहं, गहपती" ति ।

ग्रञ्जतरा पि खो परिव्याजको ग्रनाथपिण्डिकं गहपति एतद-बोच - "ग्रसस्सतो लोका, इदमेव सच्चं मोघमञ्ज्ञां ति - एवदिट्टिको 5 ग्रहं, गहपती" ति ।

यञ्जातरो पि खो परिव्याजको अनाथपिण्डिक गहपित एतद-वोच – "अन्तवा लोको ... पे०... अनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... यञ्जं जीवं यञ्जं सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति तथागतो परं मरणा ... नेव १० होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्जं ति –

एवंदिट्टिको ग्रहं, गहपती" ति ।

६. एवं वृत्ते ग्रनाथिपिण्डको गह्मित ते परिव्वाजके एतदवीच
"व्वायं, भन्ते, ग्रायस्मा एवमाह — 'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं
मोषमञ्जं ति — एवंदिद्विको ग्रहं, ग्रह्मती' ति, इमस्स ग्रयमायस्मतो

दिद्वि ग्रत्तानो वा ग्रयोनिसोमनिसकारहेतु उप्पन्ना परतोषोसगच्चया'

वा । सा खो पनेसा दिद्वि भूता सह्ख्वता चेतियता पिटच्चसमुप्पन्ना ।

यं खो पन किञ्चि भूतं सह्ख्वतं चेतियतं पिटच्चसमुप्पन्नं तदिनच्चं ।

यदिनच्चं तं दुन्खं । यं दुन्खं तदेवेसो' ग्रायस्मा ग्रन्दानो, तदेवेसो

ग्रायसमा ग्रन्दायानो ।

श्रायस्मा ग्रज्ज्ञुपगतो ।

B. 403 20 "यो पायं, भन्ते, श्रायस्मा एवमाह — 'ग्रसस्सतो लोको, इदमेव
सच्चं मोघमञ्ज्ञं ति — एवंदिट्टिको ग्रहं, ग्रहपती' ति, इमस्सा पि
श्रयमायस्मतो दिद्वि अत्तनो वा श्रयोग्तिसोमनसिकारहेतु उप्पन्ना
परतोघोसपञ्चया वा । सा सो पनेसा दिट्ठि भूता सङ्ख्रता चेतियता
पटिञ्चसमुष्पन्ना । य सो पने किञ्चि भूतं सङ्ख्रतं चेतियतं पटिञ्च-

25. समुप्पन्नं तदिनच्चं । यदिनच्चं त दुक्खं । यं दुक्खं तदेवेसो ग्रायस्मा ग्रल्लीनो, तदेवेसो ग्रायस्मा ग्रज्झपगतो ।

"यो पायं, भन्ते, ज्ञायस्मा एवमाह ~ 'ग्रन्तवा लोको ...पे०... ग्रनन्तवा लोको .. त जीव तं सरीर . ग्रञ्ञ जीवं ग्रञ्ञं सरीरं ... होति तथागतो पर मरणा .. न होति तथागतो परं मरणा ... होति

R. 187

^{ै.} परपावपञ्चमा – सी०, स्या०, रो० । २, तदेवसी – सी०, स्या०, रो० । १. पटिञ्चसनुष्पप्रा – सी० ।

१०.१०.३]

20

च न च होति तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्ञां ति — एवंदिट्ठिको ब्रहं, गहपती' ति, इमस्सा पि अयमायस्मतो विट्ठि अत्तनो वा अयोनिसोमनिसकारहेतु उप्पन्ना परतोघोसपञ्चया वा । सा खो पनेसा विट्ठि भूता सङ्ख्तता चेत- यिता पटिच्चसमूप्पन्ना । यं खो पन किञ्चि भूतं सङ्ख्तं चेतियतं पटिच्च- इसमुप्पन्नं तदिनिच्चं । यदिनच्चं तं दुक्खं । यं दुक्खं तदेवेसो आयस्मा अल्लीनो, तदेवेसो आयस्मा अज्ञ्जुपगतो" ति ।

७. एवं वृत्ते ते परिव्याजका अनाथपिण्डिकं गहपति एतद-वोचुं – "व्याकतानि खो, गहपति, अम्होह सव्बेहेव यथासकानि दिट्टि-गतानि । वदेहि, गहपति, किदिट्टिकोसि तुवं" ति ?

"यं खों, भन्ते, किञ्च भूतं सङ्खतं चेतियतं पटिच्चसमुप्पश्नं तदिनच्चं । यदिनच्चं तं दुवखं । 'यं दुक्खं तं नेतं मम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता' ति – एवंदिट्टिको ग्रहं, भन्ते" ति ।

"यं सो, गहपति, किञ्चि भूतं सङ्खतं चेतियतं पटिच्चसमुप्पन्नं तदिनच्चं । यदिनच्चं तं दुवसं । यं दुवसं तदेव त्वं, गहपति, अल्लीनो, 15 तदेव त्वं, गहपति, अञ्जुपगतो" ति ।

"यं खो, भन्तें, किञ्चि भूतं सङ्ख्वतं चेतियतं पटिच्चसमुप्पन्नं तदिनच्चं । यदिनच्चं तं दुक्खं । 'यं दुक्खं तं नेतं मम, नेसोहमस्मि, न मेस्रो ग्रत्ता' ति – एवमेतं यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय सुदिष्टुं । तस्स च उत्तरि निस्सरणं यथाभूतं पजानामी" ति ।

द्र. एवं बुत्ते ते परिव्वाजका तुण्हीभूता मद्रकुभूता पत्तवखन्धा स्रधोमुखा पज्झायन्ता स्रप्यटिभाना निर्सादिसु । स्रथ खो स्रनाथपिण्डिको गहपित ते परिव्वाजके तुण्हीभूते मद्रकुभूते पत्तवखन्धे स्रधोमुखे पज्झायन्ते - स्रप्यटिभाने विदित्वा उद्घायासना येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं स्रभिवादेत्वा एकमन्तं निर्साद्रो । एकमन्तं निर्साद्रो खो स्रनाध- 25 पिण्डिको गहपित यावतको स्रहोसि तेहि सञ्ज्ञातित्थयेहि परिव्वाजकेहि सिद्ध कथासल्लापो तं सर्व्यं भगवती स्रारोचेसि ।

"साधु साधु, ग्रहपति ! एवं खो ते, ग्रहपति, मोघपुरिसा कालेन कालं सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गहेतव्या" ति ।

 प्रथ खो भगवा ग्रनाथिपिण्डकं गहर्पात धिम्मया कथाय अ सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेिन सम्महंसेसि । प्रथ सो ग्रनाथिपिण्डको

गहपति भगवता धिम्मया कथाय सन्दिस्सितो समादिपतो समुत्तेजितो सम्पर्हसितो उद्घायासना भगवन्तं ग्रीभवादेत्वा पदिषद्यणं कत्वा पवकामि ।

१०. ग्रंथ खो भगवा ग्रविरपक्कन्ते ग्रनायपिण्डिके गहपितिन्हि
भिक्खू ग्रामन्तेति – "यो पि सो, भिक्खवे, भिक्खु वस्ससतुपसम्पन्नी"
इसिंग धम्मविनये, सो पि एवमेव ग्रञ्जातित्यये परिज्वाजके सहधम्मेनं सुनिगाहितं निगण्हेय्ये यथा तं ग्रनायपिण्डिकेन गहपितना
निगाहिता" ति ।

४. वज्जियमाहितसुत्तं

१. एकं समयं भगवा चम्पायं विहरति गग्गराय पोक्खरणिया तीरे । अय खो विज्जयमाहितो गहुमति दिवा दिवस्स चम्पाय निक्खिम ग० भगवन्तं वस्सनाय । अय खो विज्जयमाहितस्स गहुपतिस्स एतदहोसि — "अकालो खो ताव भगवन्तं वस्सनाय । पिटसल्लीनो भगवा । मनी-भावनीयानं पि भिक्खूनं ग्रकालो वस्सनाय । पिटसल्लीना मनोभावनीया पि जिक्खू । यद्गूताहं येन अञ्ज्जितित्ययानं परिज्जाजकानं ग्रारामो तेनुपसङ्कपेट्यं" ति ।

8.410 15 २. श्रय स्ति विज्जयमहितो गहपति येन सञ्ज्ञितिवियानं
पिठ्याजकानं ग्रारामो तेनुपसङ्कमि । तेन स्त्रो पत समयेन ते सञ्ज्ञातिलिया परिव्याजका सङ्गम्म समागम्म उद्यादिनो उच्चासद्दमहासद्दा
अर्गकिविहितं तिरच्छानक्यं कवेन्ता निसिन्ना होन्ति । सद्संसु स्त्रो ते
प्रञ्जातित्यया परिव्याजका विज्जयमहितं गहपति दूरतो व सागच्छतं ।

20 दिस्तान' अञ्ज्ञमञ्ज्ञं सण्जपेसुं — "अप्पसद्दा मोन्तो होन्तु । मा भोन्तो
सद्यकत्य । स्रयं विज्जयमहितो गहपति सागच्छित समणस्स गोतमस्स
सावको । यावतो स्त्रो पन समणस्स गोतमस्स सावका गिही
स्रोदातवसना चम्पायं पटिवसन्ति, स्रयं तेसं सञ्ज्ञातरो विज्ञ्यमहितो
गहपति । स्रप्पद्कामा स्त्रो पन ते प्रायस्मन्तो प्रप्पसद्विनीता स्रप्प
23 सद्स्स वण्णवादिनो । स्रप्येव नाम स्रप्यसद् परिसं विविद्वा उपसङ्कः
मितव्यं मञ्ज्यस्या" ति । स्रयं स्त्रो ते स्रञ्ज्ञातित्यया परिव्याजका
तुण्ही स्रहेसुं ।

१. शिवरतं प्रवेषि पम्मां -स्वा० ! २. तिमाहेस्य - स्वा० । ३. दिस्वा - सी० ।

20.80.87

३. ग्रथ खो विज्ञयमाहितो गहपति येन ते ग्रञ्जतित्थिया परिब्बाजका तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तेहि ग्रञ्ञतित्थियोहि परिव्वाजकेहि सिद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो विष्णयमाहितं गहपति ते भ्रञ्जितित्यया परिव्वाजका एतदवोचुं - "सच्चं किर, गहपति, समणी 5 गोतमो सव्वं तपं गरहति, सव्वं तपस्सि लूखाजीवि एकंसेन उपक्कोसित त्रपवदती" ति ?

"न खो, भन्ते, भगवा सब्बं तपं गरहति न पि सब्बं तपस्सि लखाजीवि एकंसेन उपक्कोसति उपवदति । गारय्हं खो, भन्ते, भगवा गरहति, पसंसितव्वं पसंसित । गारय्हं खो पन, भन्ते, भगवा गरहन्तो 10 पसंसितव्वं पसंसन्तो विभज्जवादो भगवा । न सो भगवा एत्थ एकंस-वादों "ति।

४. एवं वृत्ते अञ्जतरो परिब्बाजको विजयमाहितं गृहपति एतदवीच - "त्रागमेहि त्वं, गहपति, यस्स त्वं समणस्स गीतमस्स वण्णं भारति, समणो भोतमो वेनियको ग्रप्पञ्जतिको" ति ? 15

"एत्य पाहं, भन्ते, ग्रायस्मन्ते वक्खामि सहधम्मेन – 'इदं कुसलं' ति, भन्ते, भगवता पञ्ञत्तं; 'इदं ग्रकुसलं' ति, भन्ते, भगवता पञ्जत्तं। इति कुसलाकुसलं भगवा पञ्ञापयमानी सपञ्जतिको भगवा; न सो भगवा वेनियको अप्पञ्जतिको" ति ।

५. एवं वृत्ते ते परिव्वाजका तुण्हीभूता मङकुभूता पत्त-क्लन्धा ग्रधोम्खा पज्झायन्ता ग्रप्पटिभाना निसीदिस् । ग्रथ खो विज्जयमाहितों गहपति ते परिव्वाजके तुण्हीभूते मङ्कुभूते पत्तवखन्धे ग्रघोमखे पज्झायन्ते ग्रप्पटिभाने विदित्वा उट्टायासना येन भगवा तेनुप-सङ्क्षमिः; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो विज्जियमाहितो गहपति यावतको ग्रहोसि तेहि 25 . ग्रञ्जतित्थियेहि परिव्वाजकेहि सिंद्ध कथासल्लापो तं सव्वं भगवतो ग्रारोचेसि ।

६. "साधु साधु, गहपति ! एवं खो ते, गहपति, मोघपुरिसा कालेन कालं सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गहेतव्वा । नाहं, गहपति, सव्वं

१. पत्तरियं - सी०, स्या०, रो० । २. विभवतवादी - स्या० । ३. एकंसवादी - स्या० । ४. सो समगो - सी॰, स्वा॰, रो॰। १. स्वा॰ पारवक नित्य । ६. प्रप्यटिभाषा -स्या०: प्रपटिभाने - रो०।

. 192

B 412

तपं तिपतव्यं ति वदामि; न च पनाहं, गहपति, सव्यं तपं न तिपतव्यं ति वदामि; नाहं, गहपित, सव्यं समादानं समादितव्यं ति वदामि; न पनाहं, गहपित, सव्यं समादानं समादितव्यं ति वदामि; न पनाहं, गहपित, सव्यं पनादानं न समादितव्यं ति वदामि; नाहं, गहपित, सव्यं पन्नानं न पदित्तव्यं ति वदामि, न पनाहं, गहपित, सव्यं पन्नानं न पदित्तव्यं ति वदामि, नाहं, गहपित, सव्यो पिटिनिस्सग्गो पिटिनिस्सिण्जितव्यो ति वदामि। न पनाहं, गहपित, सव्यो पिटिनिस्सग्गो न पिटिनिस्सिण्जितव्यो ति वदामि; नाहं, गहपित, सव्यो पिटिनिस्सग्गो न पिटिनिस्सिण्जितव्यो ति वदामि; नाहं, गहपित, सव्या विमुत्ति विमुन्धितव्या ति वदामि; न पनाहं, गहपित, सव्या विमुत्ति न विमुन्धितव्या ति वदामि।

"य हि, गह्पति, तपं तपतो अकुसला धम्मा अभिवद्गृत्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति, एवरूपं तपं न तिपतव्यं ति वदामि । यं च स्वास्स गहपति, तपं तपतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा अभि-बहुन्ति, एवरूपं तपं तिपतव्यं ति वदामि ।

"यं हि, गहराति, समादानं समादियती श्रृक्कसला धम्मा श्रीम-15 बहुन्ति, जुसला धम्मा परिहायन्ति, एवरूपं समादान न समादितव्वं ति वदामि । यं च स्वास्स, गहपति, समादान समादियतो श्रृकुसला धम्मा परिहायन्ति, जुसला धम्मा अभिबहुन्ति, एवरूपं समादान समादितव्वं ति बदामि ।

"यं हि, गहपति, पद्मानं पदहुतो ब्रकुसला घम्मा ग्रिभवडुन्ति, इसला घम्मा परिहायन्ति, एवरूप पद्मान न पदहितव्य ति वदामि । य प स्वास्स, गहपति, पद्मान पदहुतो ब्रकुसला घम्मा परिहायन्ति कुसला पम्मा ग्रमिवडुन्ति, एवरूप पद्मान पदिहतव्य ति वदामि ।

"य हि, गहपति, पटिनिस्समा पटिनिस्सज्जतो अकुसला पम्मा ग्रमिवद्वन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति, एक्स्पो पटिनिस्सग्यो उ न पटिनिस्सज्जितव्यो ति बद्यामि । य च स्वास्स, गहपति, पटिनिस्सग्य पटिनिस्सज्जतो क्रुनुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा ग्रभिवड्रान्ति, एक्स्पो पटिनिस्सग्यो पटिनिस्सग्ये पटिनिस्

"य हि, गहुपति, विमुत्ति विमुच्तती' श्रकुसला घम्मा श्रिभ-वहुन्ति, कुसला घम्मा परिहायन्ति, एवरूपा विमुत्ति न विमुच्चितस्या

रै, सी॰, स्वा॰, रा॰ पालस्यु नित्त । २-२ सन्त विमूर्ति ~ म्या॰ । ३ पटि॰ निसम्बन्धा – सी॰ । ४ मिन्न्या – सी॰ ।

ति वदामि । यं च ख्वास्स, गहपति, विमुत्ति विमुच्चतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा अभिवड्डन्ति, एवरूपा विमुत्ति विमुच्चितव्वा ति वदामी" ति ।

ग्रथ खो विज्जयमाहितो गहपित भगवता धिम्मया कथाय सन्दिसतो समादिपतो समुत्तेजितो सम्पहंसितो उट्टायासना भगवन्तं 5 ग्रिभिवादेत्वा पदिनस्वणं कत्वा पक्कामि ।

७. ग्रथ खो भगवा ग्रचिरपक्कत्ते विज्ञयमाहिते गहपितिम्हि भिक्सू ग्रामन्तेसि — "यो पि सो , भिक्सवे, भिक्सु' दीघरत्तं ग्रप्प-रजक्को' इमिस्म धम्मिवनये, सो पि एवमेव ग्रेञ्ञितिस्थिये परिव्वाजके सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गण्हेय्य यया तं विज्ञयमाहितेन गहपितना निग्गहिता" ति ।

५. उत्तियसुत्तं

१. श्रथ खो उत्तियो परिव्वाजको येन भगवा तेनुपसङ्क्षिमः, उपसङ्क्षिमत्वा भगवता सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो उत्तियो परिव्वाजको भगवन्तं एतदवोच —

२. "किं नु खो, भो गोतम, सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोधमञ्जं" ति ?

"ग्रव्याकतं खो एतं", उत्तिय, मया - 'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जं'" ति ।

"कि पन, भो गोतम, ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघ- 20 मञ्जं" ति ?

"एतं पि खो, उत्तिय, अव्याकतं मया - 'ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जा'' ति ।

"किं नु खो, भो गोतम, अन्तवा लोको ... पे०... अनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... अञ्ञां जीवं अञ्ञां सरीरं ... होति तथा- 25 गतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति

१–१. चो भिक्यु – स्वा॰; चो भिक्तु – रो॰। २. शप्यरज्जनवो – स्या॰ । ३. एवमेवं – स्या॰, रो॰। ४. एवं – सी॰।

B 414

तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोधमञ्जां ति ?

"एतं पि खो, उत्तिय, ग्रव्यायतं मया - 'नेय होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां'' ति ।

"फिं तु खो, भो गोतम, सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोध-मञ्जां ति, इति पुट्ठो समानो 'ग्रव्याक्तं खो एतं, उत्तिय, मया -- सस्सतो लोको, इदमेव सच्च मोघमञ्जा' ति बदेसि ।

"ंकि पन, भो गोतम, ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोधमञ्ज्ञ' ति, इति पुट्टो समानो – 'एतं पि खो, उत्तिय, ग्रव्याकतं 10 मया ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोधमञ्ज्ञं' ति वदेसि ।

"'कि नु खो, भो गोतम, अन्तवा लोको ... पें ०... ग्रनन्तवा लोको ... पें ०... ग्रनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... ग्रञ्जां जीवं ग्रञ्जां सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव गतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदसेव कर्तं मथा – 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदसेव सच्चं मोघमञ्जा' ति वदिस । यथ किञ्चरहि भोता गोतमेन व्याकत" ति ?

"ग्रिमञ्जाय हो ग्रह, उत्तिय, सावकानं धम्मं देसेमि सत्तानं विसुद्धिया सोकपरिदेवानं समितिककमाय दुक्खदोमनस्सानं ग्रह्यङ्गमाय 20 जायस्स ग्रधिगमाय निव्वानस्स सच्छिकिरियाया" ति ।

"यं पतेतं भवं गोतमो ग्रिभिञ्ञाप सावकानं घम्मं देसेसि' यत्तानं विमुद्धिया तोकपरिदेवानं समितिककामय दुवलदोमनस्सानं ग्रत्यङ्ग-माय ञायस्त ग्रिषममाय निञ्जानस्त त्तिन्छिकिरियाय, सन्त्रो वार् तेन लोको नीयिति उपद्वो वा तिभागो वा" ति ? एवं वृत्ते भगवा नुष्ही 25 ग्रहोसि ।

३. त्रय खो ग्रायस्मतो ग्रामन्दस्स एतदहोसि - "मा हेवं खो उत्तियो परिव्याजको पापकं दिट्टिगतं पटिलिम्" - 'सम्बसामुवकसिकं' बत में समणो गोतमो पन्हं पुष्ठो सतादेति, नो विस्सज्जेति, न' नून

१ प्रनिञ्जा - स्याः । २ प्रभिञ्जाय प्रनिञ्जाय - तीः । ३ देवति - तीः । ४ च - रोः । १ नीपिस्तति - तीः , नित्यास्तति - स्याः , निय्यस्तति - रोः । ६ पटि-समति - तीः , रोः । ७ स्थ्या सामुक्तिक - तीः , सन्य सामुक्तिक - स्याः । ८-६ तुन न - स्याः ।

ी['] ति । तदस्स उत्तियस्स परिव्वाजकस्स दीघरत्तं ग्रहिताय

कोकनुदसुत्तं

ਗ" ति । ४. ग्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो उत्तियं परिव्वाजकं एतदवोच -

ावुसो उत्तिय, उपमं ते करिस्सामि । उपमाय मिधेकच्चे' परिसा भासितस्स ग्रत्थं ग्राजानन्ति । सेय्ययापि, ग्रावसो 5 , रञ्जो पच्चन्तिमं नगरं दब्हद्धापं दब्हपाकारतोरणं एक-तत्रस्स दोवारिको पण्डितो व्यत्तो अभेधावी श्रञ्जातानं निवारेता

नं पवेसेता । सो तस्स नगरस्स समन्ता अनुपरियायपथं^४ मिति^४ । श्रनुपरियायपथं श्रनुककममानो न पस्सेय्य[ं]पाकारसन्धि ाकारविवरं वा. ग्रन्तमसो विळारनिवखमनमत्तं पा। नो च 10 । एवं ञाणं होति – 'एत्तका पाणा इमं नगरं पविसन्ति वा मन्ति वा'ति । अथ स्वास्स एवमेत्य होति – 'ये खो केचि स्रोळा-

ो एवमेत्य तथागतस्स होति - 'ये खो केचि लोकम्हा नीयिस् वा त वा नीयिस्सन्ति वा, सब्बे ते पञ्च नीवरणे पहाय चेतसो उप-से पञ्ञाय दुब्बलीकरणे, चतूसु सतिपट्ठानेसु सुप्पतिद्वितचित्ता, सत्त क्ने यथाभृतं भावेत्वा । एवमेते लोकम्हा नीयिस् वा नीयन्ति वा 20

पाणा इमं नगरं पविसन्ति वा निक्खमन्ति वा, सब्बे ते इमिना पविसन्ति वा निक्खमन्ति वा'ति । "एवमेव खो, श्रावुसो उत्तिय, न तथागतस्स एवं उस्सुदकं 15 - 'सब्बो वा तेन लोको नीयति, उपड्डो वा, तिभागो वा' ति ।

.१०.६]

सन्ति वा' ति । यदेव खो त्वं, ब्रावुसो उत्तिय, भगवन्तं पञ्हं° र्छ तदेवेतं पञ्हं भगवन्तं श्रञ्जेन परियायेन श्रपुच्छि । तस्मा गवा न व्याकासी'' ति ।

य°' ३३

६. कोकनुदसुत्तं १. "एकं समयं ग्रायस्मा ग्रानन्दो राजगहे विहरति तपोदा-। ग्रंथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्टाय येन 25

। तेनुपसङ्क्रीम गत्तानि परिसिञ्चितुं । तपोदे⁹ गतानि परि- पि मिघेकच्चे – सी० । २. दळहुद्दापं – सी०, रो०; तं दळहुद्दालं – स्था० । तो - सी० । ४-४. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नित्य । ४. विसारनिस्सनकनमत्तं -वळारिनस्सकनमत्तं - स्था०; विळारिनस्सक्कनमत्तं - रो० । ६. त - सी० । ७. इसं स्या । । . मापुन्छ - सी । ६-६. स्या । पोत्यके नित्य । १०. तपोदाय - स्या , रो ।।

२५७

B. 415, R. 196

. 197

B. 416

सिञ्चित्वा पञ्चुत्तरित्वा एकचीवरो ग्रहासि गत्तानि पुच्चापयमानो । कोकनुदो पि लो परिव्वाजको रित्तिया पञ्चुससमयं पञ्चुहाय येन तपोदा तेनुपसङ्क्षीम गतानि परिसिञ्चितुं । ग्रह्सा खो कोकनुदो परिव्वाजको ग्रायस्मन्तं ग्रामन्दं दूरतो व ग्रागञ्छन्तं । दिस्वान ग्रायस्मन्तं ग्रामन्दं 5 एतदवोच –

२. "क्वेरय", ग्रावुसो" ति ?

"ग्रहमावुसी, भिक्खू" ति ।

"कतमेसं, ग्रावुसो, भिक्खूनं" ति ?

"समणानं, ग्रावुसो, सक्यपुत्तियानं" ति ।

"पुच्छेस्याम मर्यं ग्रायस्मन्तं किञ्चिदेव देसं, सचे ग्रायस्मा ग्रोकासं करोति पञ्हस्स वेय्याकरणाया" ति ।

"पुच्छावुसो, सुत्वा वेदिस्सामा" ति ।

"कि नु खो, भौ, 'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति - एवंदिष्टुं भवं' ति ?

"न खो ग्रहं, ग्रानुसो, एवंदिट्टि – 'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोधमञ्जं" ति ।

"कि पन, भो, 'ग्रसस्सती लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जीं ति – एवंदिट्ठि भवें' ति ?

"त स्रो ग्रहं, ग्रावुसो, एवंदिट्टि – 'ग्रसस्सतो लोको, इटमेव ७ सच्चं मोधमञ्जां" ति ।

"किं नु सो, मो, यन्तवा लोको ... पे०... ग्रनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... ग्रञ्जं जीवं ग्रञ्जं सरीरं ... होति तयागती परं मरणा ... न होति तयागतो परं मरणा ... होति च न च होति तयागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, 25 इदमेव मच्चं मोधमञ्जं ति ... एवंदिट्टि मवं" ति ?

"न सो ब्रहं, ब्राबुसो, एवंदिट्टि – 'नेब होति न न होति तथागतों परं मरणा, इदमेव सच्चं मोषमञ्जा" ति ।

"तेन हि मवं न जानाति, न पस्सती" ति ?

१. का तेत्व - गी०; नवत्व - री०। २. एवदिट्टी - गी०; एवदिट्टिकी -

१०.१०.६] कः गतुरम् । ५५६

"न खो ग्रहं, ग्रावुसो, न जानामि न पस्सामि । जानामहं, ग्रावुसो, पस्सामी" ति ।

३. "'किं नु खो, भो, सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ञां ति – एवंदिट्ठि भवं' ति, इति पुट्ठो समानो – 'न खो अहं, आनुसो, एवंदिट्ठि – सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां' ति वदेसि ।

- सस्सता लाका, इदमव सच्च नावमञ्जात वदास ।

"'किं पन, भो, ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ज्ञं
ति - एवंदिट्ठि भवं' ति, इति पुट्ठो समानो - 'न खो ग्रहं, ग्रावुसो, एवं-

दिट्ठि — असस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति वदेसि ।

. "िकं नु खो, भो, अन्तवा लोको ... पे०... अनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... अञ्जां जीवं अञ्जां सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा - 'न खो अहं, आवुसो, एवंदिट्टि — नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं

मोघमञ्ञां' ति वदेसि ।

"'तेन हि भवं न जानाति न पस्सती' ति, इति पुट्ठो समानो — 'न खो अहं, आवुसो, न जानामि न पस्सामि । जानामहं, आवुसो, पस्सामी' ति वदेसि । यथा कयं पनावुसो, इमस्स भासितस्स अत्थो दट्टबो" ति ?

15

R.19

B. 41

४. "'सस्सतो लोको, इदमेंव सच्चं मोघमञ्जा' ति खो, 20 आवुसो, विट्ठिगतमेतं। 'ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां' ति खो, ग्रावुसो, दिट्ठिगतमेतं। ग्रन्तवा लोको ... पे०... ग्रनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... ग्रञ्जां जीवं ग्रञ्जां सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव 25 सच्चं मोघमञ्जां' ति खो, ग्रावुसो, दिट्ठिगतमेतं।

"यावता, आनुसो, विट्टिगता यावता विट्टिट्टानं विट्टिग्रियिट्टानं विट्टिग्टिं

१–१. दिट्टिप्टाना मिथिट्टान परिपट्टान समुद्रान समृत्यातो – सी० ; दिट्टिप्टाना मिथिटानं परिपट्टानं समुन्यातो – स्या० ; दिट्टिट्टान-मिथिटान-परिम्ट्रान-समुद्रान-समुन्यातो – रो० ।

R. 199

+,

पस्सामि । तमह जानन्तो तमहं पस्सन्तो क्याहं वक्सामि – न जानामि न पस्मामी' ति ? जानामह, आवुसो, पस्सामी" ति ।

"को नामो ग्रायस्मा, कर्य च पनायस्मन्तं सब्रह्मचारी जानन्ती "ति ?

"'ग्रानन्दो' ति खो मे, ग्राबुसो, नामं । 'ग्रानन्दो' ति च पन
 मं सब्रह्मचारी जानन्तो" ति ।

"महाचरियेन नत किर, भो', सिंद्ध मन्तयमाना न जानिम्ह" -'आयस्मा ग्रानन्दो' ति । सचे हि मयं जानेय्याम " - 'अय आयस्मा ग्रानन्दो' ति, एतक पि नो नप्पटिभासेय्य । खमतु च मे आयस्मा १० आनन्दो' ति ।

७. आहुनेय्यसूत्तं

- १. "दसिंह, भिक्खने, घम्मींह समझानतो भिक्खु ब्राहृतेय्यो होति पाहुनेय्यो दिन्खणेय्यो ग्रञ्जिलकरणीयो ग्रनुत्तरं पुञ्जानलेत लोकस्स । कतमींह दसिंह ? इघ, भिक्खने, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खतंत्ररतनुतो निहरति ग्राचारगोचरसम्पन्नो ग्रणुमत्तेषु वज्जेषु । मयदस्तात्री, समादाय मिक्खति सिक्खापदेस ।
- २. "बहुस्सुतो होति सुतचरो सुतसिष्ठचयो । ये ते धम्मा आदिकल्याणा मञ्जेकल्याणा परियोद्यानकल्याणा सात्व" सत्यञ्जन केयलपरिपुण्य परिसुद्ध अह्मचरिय अभिवदन्ति, तथाल्यास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिष्ट्रिया शुप्यदिविद्या ।
 - "कल्याणिमत्तो होति कल्याणसहायो कल्याणसम्मवद्दो ।
 - ८. सम्मादिद्विको होति सम्मादस्सनेन समन्नागतो ।
- ५ "प्रतेकविहित इदिविध पच्चतुमोति एको पि हुत्वा बहुधा होति; वहुधा पि हुत्वा एको होति, म्राविनाव, तिरोनाव; तिरोक्टर्ड ८.४३ अ निरोपाकार तिरोपव्यत म्रस्वजभानो गच्छति, सेय्यथापि आकार्षः पयविया पि उम्मुज्जनिनुष्य करोति, सेय्यथापि उदके; उदके पि
 - १. पञ्चाननी सार। २. मादा पीर, रार। ३. जानिम्हा स्पार। ४. पञ्चानेप्ताप - पीर, स्पार, रार। ४. गरप - पीर। ६ तिरोहुट - प्रर।

ग्रभिज्जमाने गच्छति, सेय्यथापि पथितयं; ग्राकासे पि पत्लाङ्कीत कमित, सेय्यथापि पक्सी सकुणो; इमे पि चन्दिमसुरिये एवंमहिद्धिके एवंमहानुभावे पाणिना परामसित परिमज्जित, याव ब्रह्मलोका पि कार्यन वसं वत्तेति ।

- ६. "दिव्वाय सोतधातुया विसुद्धाय श्रतिकक्तमानुसिकाय उभो 5 सह्दे सुणाति दिव्वे च मानुसे च ये दूरे सन्तिके च ।
- ७. "परसत्तानं परपुगलानं चेतसा चेतो परिच्च पजानाति । सरागं वा चित्तं 'सरागं चित्तं' ति पजानाति; वीतरागं वा चित्तं 'वीतरागं चित्तं' ति पजानाति; वीतरागं वा चित्तं 'वितरागं चित्तं' ति पजानाति; सदोसं वा चित्तं ... पे०... वीतदोसं वा चित्तं ... पे०... सिक्ष्तः वा चित्तं ... वितिक्ततं वा चित्तं ... महग्गतं वा चित्तं ... ममहग्गतं वा चित्तं ... महग्गतं वा चित्तं ... अमहग्गतं वा चित्तं ... असमाहितं वा चित्तं ... अतुत्तरं वा चित्तं ... अविमुत्तं वा चित्तं ... अतिमुत्तं वा चित्तं ... विमुत्तं वा चित्तं ... अविमुत्तं वा चित्तं ... विमुत्तं चा चित्तं ... विमुत्तं वा चित्तं ... विमुत्तं चा चित्तं ... वित्तं चा चित्तं ... विमुत्तं चा चित्तं ... विष्तं चा चित्तं ... विष्तं ... विष्तं चा चित्तं ... च चित्तं च च चित्तं
- द. "अनेकिविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित, सेय्यथीदं एकं पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो चतस्सो पि जातियो पञ्च पि जातियो दस पि जातियो वीसं पि जातियो तिस्सो पि जातियो चता- जीसं पि जातियो तिसं पि जातियो चता- जीसं पि जातियो पञ्चासं पि जातियो जातिसतं पि जातियो चता- जीसं पि जातियो पञ्चासं पि जातिसतं पि जातिसहस्सं पि जातिसतसहस्सं पि अनेके पि संबट्टकप्पे अनेके पि विबट्टकप्पे अनेके पि संबट्टकप्पे 'अमुत्रासं एवंनामो एवंनोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंसुखदुक्खपिटसंवेदी एवमायुपिरयन्तो, सो ततो चुतो अमुत्र उद्यादि दंवेदी एवमायुपिरयन्तो, सो ततो चुतो प्रमाहारो एवंसुखदुक्खपिटसंवेदी एवमायुपिरयन्तो, सो ततो चुतो इघूपपन्नो ति, इति साकारं सउद्देसं अनेकिविहितं पुट्येनिवासं अनुस्सरित ।
 - ६. "दिव्वेन चन्खुना विसुद्धेन ग्रतिक्कन्तमानुसकेन सत्ते परसति 25 चवमाने उपपज्जमाने हींमें पणीते सुवण्णे दुव्वण्णे, सुगते दुग्गते वथा-कम्मूपगे सत्ते पजानाति – 'इमे वत खो भोन्तो सत्ता कायदुञ्चरितेन समन्नागता वचीदुञ्चरितेन समन्नागता मनोदुञ्चरितेन समन्नागता अरि-

१-१. पानिना परिमसति - सी० । २. बतारीस - सी०; चताळीस - स्या० । ३. उष्पादि - सी० । ४. इंगुपस्तो -- सी०, रो०; इंगुप्पन्नो -- स्या० ।

B 420

यानं उपवादका मिच्छादिट्ठिका मिच्छादिट्ठिकम्मसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुर्गात विनिपातं निरयं उपपन्ना; इमे वा पन भोन्तो सत्ता कायमुचिरतेन समन्नागता वचीमुचिरतेन समन्नागता मनी-सुचिरतेन समन्नागता अरियानं अनुपवादका सम्मादिद्विका सम्मादिद्विक कम्मतिमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा सुगति समं लोकं उपपन्ना ति । इति दिख्येन चन्नसुना विमुद्धेन अत्विकन्तमानुसकेन सत्ते पस्सित चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुट्वण्णे, सुगते दुग्गते यथा-कम्मूपने सत्ते पनानाति ।

१०. "श्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविमृत्ति पञ्ञाविमृत्ति ८२०। १० दिट्टेव धम्मे सयं श्रमिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्मज्ज विहरति । इमेहि खो, मिक्खवे, दसहि धम्मेहि समग्रागतो भिक्सु ब्राहुनेय्यो होति पाहुनेय्यो दिक्सिणेय्यो श्रञ्जलिकरणीयो श्रनुत्तरं पुञ्जावखेत लोकस्सा" ति ।

द. थेरसुत्तं

१. "दसिंह, निक्खने, घम्मेहि समझागतो येरो भिक्खु यस्तं यसं दिनायं विहरति, फासुयेन विहरति । कतमेहि दसिंह ? थेरो होति रताञ्जू चिरपव्यज्ञितो, सीलवा होति ... पे० .. बसादाय सिक्खित सिक्खापदेगु, वहुस्सुतो होति ... पे० .. बिट्टिया सुण्यटिविद्धो', उमयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्यारेन स्वागतानि होन्ति सुविभत्तानि सुण्यवतीनि सुविनिच्छ्लानि सुत्तसो अनुव्यञ्ज्ञनसो, अधिकरण-मपुण्यवत्यसमञ्ज्ञसलो होति, घम्मकामो होति पियसमुदाहारो ग्रमिधममें अभित्वत्य उळारपामोञ्जो ', सन्तुहो होति इतरीतरचीवरिण्डपात-सेनामनित्यां प्रज्ञाप्यामे स्वार्थे स्वर्णे स्वर्णे सुण्यवत्यने सज्ज्ञपरिक्तारेन, पासादिको होति ग्रमिक्कल्त-पटिक्कन्ते' सुत्रवृतो ग्रन्तरघरे निस्तज्ञाय, चतुत्र झानाने ग्रामिक्तिनानं दिद्वयन्मसुखिंबहारानं निकामलानी होति ग्रिकच्छलामी व्यक्तिरत्वाने, आसवानं च स्वया ग्रनासवं नेतोविन्नृत्ति पञ्जाविमृत्ति विद्वयनमे सर्व ग्रमिन्याने विद्वत्ति । इमेहि

१ मुंगटिनिया - ची॰, स्वा॰, रो॰। २ व्ळारसामृत्र्यो - मी॰, स्वा॰, रो॰। १. पनिकम्ते पटिकन्ते - मी॰। ४ वन्तरपरे पि - ची॰, स्वा॰, रो॰।

खो, भिक्खवे, दसिह धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिक्खु यस्सं यस्सं दिसायं विहरति, फासुयेव विहरती'' ति ।

६. उपालिसुत्तं

- १. अथ खो ग्रायस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्क्षमः; उपसङ्क-मित्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच — "इच्छामहं, भन्ते, ग्ररञ्ज- ऽ वनपत्थानि' पन्तानि सेनासनानि पटिसेवित्ं" ति ।
- २. "दुरिभिसम्भवानि हि बो, उपालि, श्ररञ्ञवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि । दुवकरं पविवेकं दुरिभिरमं । एकत्ते हरन्ति मञ्बे मनो वनानि समाधि श्रलभमानस्स भिवखुनो । यो खो, उपालि, एवं वदेय्य 'श्रहं समाधि श्रलभमानो श्ररञ्ञवनपत्थानि पन्तानि सेना- 10 सनानि पटिसेविस्सामी' ति, तस्सेतं पाटिकङ्क्षं 'संसीदिस्सिति वा उप्लिवस्सिति' वा' ति ।
- ३. "सेट्यथापि, उपालि, महाउदकरहदो । अथ आगच्छेट्य हित्यनागो सत्तरतनो वा अडुटुरतनो वा । तस्स एवमस्स 'यनूनाहं इमं उदकरहदं भ्रोगाहेत्वा कण्णसंघोविकं पि खिडुं कीळ्य्यं पिट्टिसंघोविकं । पि खिडुं कीळ्य्यं पिट्टिसंघोविकं पि खिडुं कीळ्य्यं पिट्टिसंघोविकं पि खिडुं कीळिटवा पिट्टिसंघोविकं पि खिडुं कीळिटवा निट्टिसंघोविकं पि खिडुं कीळिटवा न्हात्वा व पिवित्वा च पच्चुत्तरित्वा येन कामं पक्कम्य्यं'ति । सो तं उदकरहृदं ओगाहेत्वा कण्णसंघोविकं पि खिडुं कीळिटवा पिट्टिसंघोविकं पि खिडुं कीळिटवा पिट्टिसंघोविकं पि खिडुं कीळिटवा पिट्टिसंघोविकं पि खिडुं कीळिटवा पिट्टिसंघोविकं पि खिडुं कीळिटवा व्हात्वा च पिवित्वा च पच्चुत्तरित्वा येन कामं पक्कमेय्य । तं किस्स हेतु ? महा, उपालि, अत्तभावो गम्भीरे गाघं विन्दति ।

"ग्रथ ग्रागच्छेय्य ससो वा विळारो वा । तस्स एवमस्स - 'को चाहं, को च हित्यनागो ! यनूनाहं इमं उदकरहदं ग्रोगाहेत्वा कण्ण-संघोविकं पि खिडुं कीळेय्यं पिट्ठिसंघोविकं पि खिडुं कीळेय्यं; कण्ण- 25 संघोविकं पि खिडुं कीळित्वा पिट्ठिसंघोविकं पि खिडुं कीळित्वा न्हात्वा

१. प्ररूप्ते चनगरवानि - धी०, रो० । २. सी०, रो० पोरचकेनु नरिय । २-३. उपित्रविद्सति या - सी०, रचा०, रो० । ४. मदुरतनो - सी०, रो० । ४. नहात्या -सी०, रो० । ६-६. महादुपानि - सी०, रो० ।

B 421

R. 201

च पिवित्वा च पञ्चुत्तरित्वा येन कामं पवकमेय्यं ति । सो तं उदक-रहवं सहसा अप्यटिसङ्खा पक्सल्वेय्यं । तस्सेतं पाटिकङ्कं — 'संसी-दिस्सित वा उप्लिवस्सित वा' ति । तं किस्स हेतु ? परित्तो, उपालि, अत्तभावो गम्भीरे गाघं न विन्दति । एवमेव स्रो, उपालि, यो एवं ववेय्य — 'ग्रहं समाधि अलभमानो अरञ्जवनपत्थानि पन्तानि सेना-सनानि पटिसेविस्मामी' ति, तस्सेतं पाटिकङ्कं — 'ससीदिस्सित वा उप्ल-विस्सित वा' नि ।

४. "सेय्यथापि, उपालि, दहरो कुमारो मन्दो उत्तानसेय्यको सकेन मृत्तकरीसेन कीळिति । तं किं मञ्जासि, उपालि, नन्दाय केवला 10 परिपूरा वालिखहा" ति ?

"एवं, भन्ते''।

"स खो सो, उपालि, कुमारो अपरेन समयेन बुद्धिमन्नाय इन्द्रि-यानं परिपाकमन्वाय यानि कानिचि कुमारकानं कीळापनकानि भवन्ति, सेय्यबीदं – वद्भक्ष^क घटिकं मोक्खिनकं चिड्युलकं पत्ताब्हकं रयकं 15 धनुक, तेहि कीळिति । तं कि मञ्जसि, उपालि, मन्वायं खिट्टा पुरिमायं अभिककन्ततरा च पणीततरा चां' ति ?

"एवं, भन्ते"।

"त सो सो, उपालि, कुमारो ग्रपरेन समयेन बृद्धिमन्वाय इन्द्रियान परिपाकमन्वाय पञ्चिह कामगुणेहि समप्पितो समङ्गीभूतो ।

परिचारीत चमखुविञ्जेत्र्योहि रूपेहि इहेहि कन्तेहि मनापेहि पियरपेहि कामुप्तविहितीह रजनीयेहि, तोतविञ्जेत्योहि सहेहि .. घानविञ्जेत्योहि गन्वेहि .. जिल्हाविञ्जेत्योहि रत्तेहि कायविञ्जेत्योहि फोट्टे व्लेहि क्न्तेहि .. जिल्हाविञ्जेत्योहि रत्तेहि कायविञ्जेत्योहि फोट्टे व्लेहि क्न्तेहि मनापेहि पियरपेहि कामुप्तहितीह रजनीयेहि। तं कि मञ्जित, उपालि, नन्वाय बिड्डा पुरिमाहि बिड्डाहि ग्रभिकन्ततरा ।

उपाणितरा चा" नि

"एव, मन्ते"।

१ "इव खो पन बो', उपालि, तथागतो लोके उप्पज्जित श्रव्ह सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पद्मो सुगतो लोकविद् अनुत्तरो पुरिसदम्म-

^{ैं-}रे. प्रव्यव्यिद्धाय प्रशन्तव्य — गो॰, रो॰ । २ वट्ट — ती॰, रा॰ ! १ पिरम्पिक — स्वा॰ ! ४ पुरिमाव तिहाय — भी॰, स्वा॰, रा॰ । ४ पहुब्बेहि — मी॰ । ६ स्वा॰ पत्थक्ष निवा

उपालिसुत्तं २६४

सारिथ सत्या देवमनुस्सानं वृद्धो भगवा । सो इमं लोकं सदेवकं समारकं सब्रह्मकं सस्समणब्राह्मणि पजं सदेवमनुस्सं सयं श्रिभिञ्ञा सिच्छकत्वा पवेदेति । सो धम्मं देसेति ग्रादिकत्याणं मज्झेकत्याणं परियोसान-कल्याणं सात्यं सञ्यञ्जनं, केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति ।

20.20.2]

६. "तं धम्मं सुणाति गहपति वा गहपतिपुत्तो वा अञ्जातरिस्म 5 वा कुले पञ्चाजातो । सो तं धम्मं सुत्या तथागते सद्धं पिटलभित । सो तेन सद्धापिटलाभेन समन्नागतो इति पिटसिञ्चिक्सित – 'सम्बाधो घरावासो रजापथो, अवभोकासो पव्यज्जा । नियदं सुकरं अगारं अञ्जावसता एकन्तपिरपुण्णं एकन्तपिरसुद्धं सङ्खिलिखितं अद्घाचिरयं चिरतुं । यन्नूनाहं केसमस्सुं अोहारेत्वा कासायानि वत्यानि अञ्जादेत्वा 10 अगारस्मा अनगारियं पव्यजेथ्यं' ति ।

७. "सो ग्रपरेन समयेन ग्रप्यं वा भोगक्खन्यं पहाय महन्तं वा भोगक्खन्यं पहाय ग्रप्यं वा ज्ञातिपरिवट्टं पहाय महन्तं वा ज्ञातिपरिवट्टं पहाय कैसमस्सुं ग्रोहारेत्वा कासायानि वत्थानि श्रच्छादेत्वा श्रगारस्मा प्रनगारियं पव्यजति ।

. ५. "सो एवं पव्यजितो समानो भिक्खूनं सिक्खासाजीवसमा-पन्नो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविस्तो होति निहितदण्डो निहितसत्यो लज्जी दयापन्नो सव्यपाणभूतहितानुकर्म्मा विहरति ।

"अदिनादानं पहाय अदिनादाना पटिविरतो होति दिन्नादायी

दिन्नपाटिकङ्क्षी; ग्रथेनेन सुचिभूतेन ग्रत्तना विहरति । "प्रवृह्मचरियं पहाय ब्रह्मचारी होति ग्राराचारी विरतो

20

R.

मेथुना गामधम्मा ।

"मुसावाद पहाय मुसावादा पटिविरतो होति सञ्चवादी सञ्चसन्यो थेतो पञ्चयिको अविसंवादको लोकस्स ।

"पिसुणं वाचं पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, इतो 25 सुरवा न असूत्र अक्खाता इमेसं भेदाय असूत्र वा सत्या न दमेसं अक्खाना

मुत्वा न अमुत्र त्रक्खाता इमेसं भेदाय, क्रमुत्र वा मुत्वा न इमेसं क्रक्खाता क्रमूसं भेदाय । इति भिन्नानं वा सन्धाता सिह्तानं वा क्रनुप्पदाता, समग्गारामो समग्गरतो समग्गनन्दी; समग्गकरणि वाचं भासिता होति ।

।मा समग्गरतो समग्गनन्दी ; समग्गकर्राण चाचं भासिता होति । "फरुसं वाचं पहाय फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति । या

१. पञ्चजा – स्था० । मन्४-३४

R. 206

25

सा वाचा नेला' कण्णसुखा पेमनीया हदयङ्गमा पोरी वहुजनकन्ता

वहजनमनापा, तथारुपि वाच भासिता होति । "सम्फप्पलाप पहाय सम्फप्पलापा पटिविरतो होति कालवादी

भूतवादी ग्रत्थवादी धम्मवादी विनयवादी, निधानवर्ति वाच भासिता s होति कालेन सापदेस परियन्तर्वात ग्रत्थसहित ।

"सो वीजगामभूतगामसमारम्भा पटिविरतो होति । एक-भृत्तिको होति रत्तूपरतो, विरतो विकालभोजना । नच्चगीतवादित-विसूक्दस्सना पटिविरतो होति, मालागन्यविलेपनघारणमण्डनिवभूसन-ट्ठाना पटिविरतो होति, उच्चासयनमहासयना पटिविरतो होति, जातरूपरजतपटिग्गहणा पटिविरतो होति, ग्रामकघञ्ञापटिग्गहणा पटि-विरतो होति, ग्रामकमसपटिगाहणा पटिविरतो होति, इत्थिकुमारिक-

पटिग्गहणा पटिविरतो होति, दासिदासपटिग्गहणा पटिविरतो होति, ग्रजेळकपटिग्गहणा पटिविरतो होति, कुक्कुटसूकरपटिग्गहणा पटिविरतो होति, हित्यगनस्सवळवपटिग्गहणा पटिविरतो होति , खेत्तवत्युपिट-गहणा पटिविरतो होति, दूतेच्यपहिणगमनानुयोगा पटिविरतो होति,

कयविक्कया पटिविरतो होति, तुलाकूटकसकूटमानकूटा पटिविरतो होति, उक्कोटनवञ्चननिकतिसाचियोगा पटिविरतो होति, छेदन-वयवन्यनविपरामोसग्रालोपसहसाकारा पटिविरतो होति।

६ "सो सन्तुद्वो होति कायपरिहारिकेन चीवरेन कुच्छिपरि 20 हारिकेन पिण्डपातेन । येन येनेव पक्कमित समादायेव पक्कमित, सेय्ययापि नाम पन्खी सकुणो येन येनेव डेति सपत्तभारो व डेति । एवमेव भिक्सु सन्तुट्टो होति कायपरिहारिकेन चीवरेन कुच्छिपरिहारिकेन पिण्डपातेन । येन येनेव पक्कमित समादायेव पक्कमित । सो इमिना

ग्ररियेन सीलक्खन्येन समन्नागतो ग्रज्ज्ञत ग्रनवण्जसुख पटिसवेदेति । १० "सो चक्युना रूप दिस्वा न निमित्तग्गाही होति नानुव्यञ्जनगाही। यत्वाधिकरणमेन चक्युन्द्रिय ग्रसवुत विहरन्त ग्रिनिज्ञादोमनस्या पापका त्रकुसत्ता धम्मा ग्रन्वास्सवेय्यु, तस्त सवराय

बर रिकासमानपानासमाहमा - स्वा**ः**।

पटिपज्जति, रान्यति चक्पुन्द्रिय, चक्खुन्द्रिये सवर ग्रापज्जति । सोतेन र म्या • पान्यक निरुध । २ म • पात्यव निरुध । ३-३ स्या • पात्यवे निर्द्ध । • मावियाना - मा॰, उन्हाटनस्ट्यानस्तिरतिमानियाना - स्या॰। ४ छुद्रनवर्यः

₹0.80.€ \ 4.60 \ 4.60

सद्दं सुत्वा ... घानेन गन्धं घायित्वा ... जिव्हाय रसं सायित्वा ... कायेन फोटुव्वं फुसित्वा ... मनसा धम्मं विञ्ञाय न निमित्तगाही होत्ति नानुव्यञ्जनगाही । यत्वाधिकरणमेनं मनिन्द्रियं असंवृतं विहरन्तं अभिज्ञादोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्यं, तस्स संवराय पटिपज्जति; रक्खति मनिन्द्रियं, मनिन्द्रियं संवरं आपज्जति । सो 5 इमिना अस्यिन इन्द्रियसंवरेन समन्नागतो अज्ञ्ञत्तं अव्यासेकसुखं पटि- संवेदेति ।

- ११. "सो ग्रिमककत्ते पटिककत्ते सम्पजानकारी होति, ग्रालो-किते विलोकिते सम्पजानकारी होति, सम्मिञ्जिते पसारिते सम्पजानकारी होति, सङ्घाटिपत्तचीवरधारणे सम्पजानकारी होति, श्रसिते पीते खायिते 10 सायिते सम्पजानकारी होति, उच्चारपस्सावकम्मे सम्पजानकारी होति, गते ठिते निसिन्ने सुत्ते जागरिते भासिते तुण्हीभावे सम्पजानकारी होति ।
- १२. "सो इमिना च ग्ररियेन सीलक्ष्वन्येन समझागतो, इमिना च ग्ररियेन इन्द्रियसंवरेन समझागतो, इमिना च ग्ररियेन सितसम्पर्ण्यञ्जेन समझागतो विवित्तं सेनासनं भजित ग्ररञ्जं रुक्षमूलं पव्वतं 15 कन्दरं गिरिगुहं सुसानं वनपत्थं ग्रव्भोकासं पनानपुञ्जं। सो ग्ररञ्ज-गतो वा रुक्षमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा निसीवित पल्लङ्कं ग्राभुजित्वा उजुं कायं पणिधाय परिमुखं सितं उपटुपेत्वा।
- १३. "सो श्रमिज्झं लोके पहाय विगताभिज्झेन चेतसा विहरति, श्रमिज्झाय चित्तं परिसोधेति । व्यापादपदोसं पहाय श्रव्यापन्निक्तो 20 विहरति सव्वपाणभूतिहतानुकम्पी, व्यापादपदोसा चित्तं परिसोधेति । वीत्तिमिद्धं पहाय विगतयीनिमद्धो विहरति श्रालोकसञ्जी सत्तो सम्प-जानो, थीनिमद्धा चित्तं परिसोधेति । उद्वच्चकुक्कुच्चं पहाय श्रनुद्धतो चिहरति श्रज्यातं वूपसन्तिचतो, उद्वच्चकुक्च्चं चित्तं परिसोधेति । विचिकिच्छं पहाय तिण्णविचिकिच्छो विहरति श्रकथङ्मधी कुसलेसु 25 धममेसु, विचिकिच्छाय चित्तं परिसोधेति ।
- १४. "सो इमे पञ्च नीवरणे पहाय चेतसो उपिकक्तेसे पञ्जाय दुव्वलीकरणे, विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि धम्मेहि स्वितवकं सिवनारं विवेक्कं पीतिसुखं पटमं झानं उपसम्पर्ज विहरित । तं कि मञ्जास, उपाल, 'नन्यायं विहारो पुरिमेहि विहारेहि अभिवकन्ततरो 20 च पणीततरो चार" ति ?

"एवं, भन्ते" ।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका अत्तिन घम्मं सम्पस्समाना अरञ्ञवनपत्थानि पन्तानि सेनामनानि पटिसेवन्ति, नो च खो ताव अनुष्यत्तसदत्था विहरन्ति ।

१५. "पुन च परं, उपालि, भिक्खु वितनकविचारानं वूपसमा
... पे०... दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरति । तं कि मञ्ज्ञसि, उपालि,
'नन्वायं विहारो पुरिमेहि विहारेहि अभिक्कन्ततरो च पणीततरो
चा" ति ?

"एवं, भन्ते" ।

॥ "इमं पि खो, उपालि, मम सावका अत्तिनि धम्मं सम्पत्समाना ॥ २०० अरञ्जवनपत्यानि पन्तानि सेनासनानि पिटसेवन्ति, नो च खो ताव अनुष्पत्तसदत्वा विहरन्ति ।

> १६. "पुन च परं, उपालि, भिक्खु पीतिया च विरामा ... पे०... तितयं झानं उपसम्मज्ज विहरति । तं कि मञ्ज्ञासि, उपालि, 'नन्वायं 15 विहारो पुरिमेहि विहारीह यभिक्कत्ततरो च पणीततरो चा'" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"इमं पि सो, उपानि, मम सावका अत्तनि धम्मं सम्परसमाना अरञ्जवनपत्यानि पत्तानि सेनामनानि पटिसेबन्ति, नो च स्रो ताब धनुणत्तसदस्या विहरन्ति ।

१७. "पुत च परं, उपाति, मिक्खु सुवस्त च पहाना ... पे०... चतुत्वं द्वातं ... पे०... पुत च परं, उपाति, मिक्खु सव्यसी रूपसञ्जानं समितक्कमा परिमयञ्जानं अत्यञ्जमा नानत्तसञ्जानं अमनितकारा 'अनन्तो आकारो' ति आकारानञ्जायतनं उपसम्पञ्ज बिहरीत । तं किं मञ्जीन, 'तन्वायं बिहारो पुरिमेहि बिहारेहि अभिकन्ततरो च पणीततरो चा'' ति ?

"एवं, मन्ते"।

"इमं पि स्रो, उपालि, मध सायका ब्रक्तनि धम्मं सम्पत्समाना बर-ञ्जवनपत्यानि पत्तानि सेनासनानि पटिसेचन्ति, तो च खो ताव ब्रनुभत्तवदत्या विहरन्ति ।

१८. "पुन च परं, उपाति, मिनल सव्वसी ग्राकासा

नञ्चायतनं समितकाम्म 'ग्रनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरति ... पे०... ।

"सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समतिक्कम्म 'नस्थि किञ्चो' ति

"सब्बसा विञ्जाणञ्चायतन समातवकम्म नात्य किञ्चा ।त ग्राकिञ्चञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरति ... पे०... ।

"सब्बसी आिकञ्चञ्ञायतनं समितिकसम्म 'सन्तमेतं पणीतमेतं' वि ति नेबसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पज्ज बिहरति । तं किं मञ्ज्ञासि, उपालि, 'नन्वायं बिहारो पुरिमेहि बिहारेहि अभिवकन्ततरो च पणीततरो चा'" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका अत्तिनि धम्मं सम्पस्समाना 10 श्ररञ्ञावनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवन्ति, नो च खो ताव श्रनुप्पत्तसदत्था विहरन्ति ।

१६. "पुन च परं, उपालि, भिनखु सव्वसो नेवसञ्ज्ञानासञ्जा-यतनं समितनकम्म सञ्ज्ञावेदियतिनरोधं उपसम्पञ्ज बिहरितः; पञ्जाय चस्स दिस्वा आसवा परिवर्खीणा होन्ति । तं किं मञ्ज्ञिस, उपालि, 15 'नन्वायं विहारो पुरिमेहि बिहारेहि अभिनकन्ततरो च पणीततरो चा" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका श्रत्ति धम्मं सम्परसमाना ग्ररञ्ञवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवन्ति, ग्रनुप्पत्तसदत्था 20 च विहर्ततः । इङ्घ त्वं, उपालि, सङ्घे विहराहि । सङ्घे ते विहरतो फासु मविस्सती" ति ।

१०. श्रभव्वसुत्तं

१. "दसियमे, भिनखते, धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभव्वो ग्ररहत्तं सन्छि-कात् । कतमे दस ? रागं, दोसं, मोहं, कोघं, उपनाहं, मनबं, पळास³, इस्सं, मच्छरियं, मानं – इमे खो भिनखते, दस धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभव्यो 25 ग्ररहत्तं सच्छिकात् ।

२. "दसियमे, भिक्खवे, धम्मे पहाय भव्वो अरहत्तं सच्छिकातुं । कतमे दस ? रागं, दोसं, मोहं, कोषं, उपनाहं, भक्खं, पळातं, इस्तं,

१-१. तो च सो ताव धनुष्यतसदत्या - सी०, स्या०, रो० । र. पलास - सी० ।

R. 210

B. 427

R.211

मच्छरियं, मानं – इमे सो, भिक्सवे, दस धम्मे पहाय भव्वो ग्ररहत्तं सच्छिकातुं 'ति।

उपालिवग्गो दसमो ।

तस्सुद्दानं

कामभोगी भयं^२ दिद्रि, विजयमाहितुत्तिया³। कोकन्दो ग्राहुनेय्यो , थेरो उपालि ग्रभव्यो ति ।। द्तियो पण्णासकी समत्तो ।

११. समणसञ्जावग्गो

१. समणसञ्जासत्तं

१. "तिस्सो इमा, भिक्खवे , समणसञ्जा भाविता बहुलीकता सत्त यम्मे परिपूरिन्त । कतमा तिस्सो ? वेविषणयम्हि अज्झुपगती, परपटिवद्धा में जीविका, ग्रञ्जो में ग्राकप्पो करणीयो ति - इमा खो, भिक्खवे, तिस्सो समृणसञ्ञा भाविता बहुलीकता सत्त धम्मे परिपूरेन्ति ।

२. "कतमे सत्त ? सन्ततकारी" होति सन्ततवृत्ति सीलेसु 10 ग्रनभिज्ज्ञालु होति, ग्रव्यापज्ज्ञो होति, ग्रनतिमानी होति, सिक्खाकामी होति, इदमत्यतिस्स होति जीवितपरिक्खारेसु, ग्रारद्वविरियो च विहरति । इमा सो, भिक्सवे, तिस्सो समणसञ्जा भाविता वहुलीकर्ता इमें सत्त धम्मे परिपुरेन्ती" ति ।

२. वोज्झङ्गमुत्तं

१. "सत्तिमे, भिक्खवे, वोज्झङ्गा भाविता वहुलीकता तिस्सी 15 विज्जा परिपूरेन्ति । कतमे सत्त ? सतिसम्बोज्झङ्गो, धम्मविचय-सम्बोज्सङ्गो, विरियमम्बोज्झङ्गो, पीतिसम्बोज्झङ्गो, पस्सिद्धिसम्बो-

१. उपानश्यामां - स्वा०, री० । २ वर - मी०, स्वा०, री० । ३ वज्जउत्तिया उनी -गी॰; बिज्यवंतिया उना - स्वा॰, रा॰। ४ ब्राहुशियां - सी॰, स्वा॰; ब्राहुनियां रा । ४-४. प्रानदो - स्वा । प्रमध्नो ति - नी । ६-६. तिस्मी भिवसवे - स्वा । 3. निच्य सततकारों - स्वा०, री०; निच्य मन्ततकारी - सी० । द. ०वीरियों - म०। €. स्वा॰ पोत्वके नित्य ।

ĸ

ज्झङ्गो, समाधिसम्बोज्झङ्गो, उपेक्खासम्बोज्झङ्गो – इमे स्रो, भिवस्रवे,

सत्त बोज्झङ्का भाविता बहुलीकता तिस्सो विज्जा परिपूरेन्ति ।

२. कतमा तिस्सो ? इध, भिक्खवे, भिक्खु अनेकविहितं पुट्वेनिवासं अनुस्सरित, सेय्यथीदं – एकं पि जाित हे पि जाितयो तिस्सो पि
जाितयो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुट्वेनिवासं अनु- 5
स्सरित । दिव्वेन चक्खुना विसुद्धेन अतिकक्ततमानुसकेन ... पे०... यथाकम्मूपने सत्ते पजानाित । आसवानं खया ... पे०... सिन्छकत्वा उपसम्पज्जविहरित । इमे खो, भिक्खवे, सत्त बोज्झङ्का भाविता बहुलीकता
इमा तिस्सो विज्जा परिपूरेन्ती" ति ।

३. मिच्छत्तसुत्तं

- १. "मिञ्छतं, भिन्छतं आगम्म विराधना होति, नो आराधना । कथं च, भिन्छतं भिन्छतं आगम्म विराधना होति, नो आराधना ? मिञ्छादिद्विकस्स, भिन्छतं आगम्म विराधना होति, मिञ्छाधना ? मिञ्छादिद्विकस्स, भिन्छतं, मिञ्छासङ्कृष्पो पहोति, मिञ्छासङ्कष्पस्स मिञ्छायाचा पहोति, मिञ्छावाचस्स मिञ्छाकम्मन्तो पहोति,
 मिञ्छाकम्मन्तस्स मिञ्छायाजीवो पहोति, मिञ्छात्राजीवस्स मिञ्छाबायामो पहोति, मिञ्छावायामस्स मिञ्छासति पहोति, मिञ्छास्तिस्स मिञ्छासमाधि पहोति, मिञ्छातमाधिस्स मिञ्छाञाणं पहोति,
 मिञ्छात्राणिस्स मिञ्छाविमुत्ति पहोति । एवं खो, भिन्छतं
 आगम्म विराधना होति, नो आराधना ।
- १. "सम्मात्तं, भिवखवे, आगम्म आराधना होति, नो विराधना । कथं च, मिनखवे, सम्मत्तं आगम्म आराधना होति, नो विराधना ? सम्माविद्विकस्स, भिक्खवे, सम्मासङ्कप्पो पहोति, सम्मासङ्कप्पस्स सम्मान्वाचा पहोति, सम्मावाचस्स सम्माकम्मन्तो पहोति, सम्माकम्मन्तस्स सम्माआजीवो पहोति, सम्माआजीवस्स सम्मात्राजीवस्स सम्मासावि पहोति, सम्मान्यामास्स सम्मासित पहोति, सम्मान्यामास्स सम्मानिम्तं पहोति, सम्मान्यमाधिस्स सम्मान्याणं पहोति, नो विराधनां ति ।

१. निच्छाञाणस्य – रो० ।

R 213

४. बीजसुत्तं

१. "मिच्छाविद्विकस्स, भिक्खवे, पुरिसपुग्गलस्स मिच्छासङ्कः प्यस्स मिच्छावाचस्स मिच्छाकम्मन्तस्स मिच्छात्राजीवस्स मिच्छावाया- मस्स मिच्छात्तिस्स मिच्छास्तिस्स मिच्छात्राजीवस्स मिच्छाविम् तिस्स यं च कायकम्मं यथादिद्वि समत्तं समादिन्नं यं च वचीकम्मं ... यं च मनोकम्मं यथादिद्वि समत्तं समादिन्नं या च चतना या च पत्थना यो च पणिषिये च सङ्कारा,सव्ये ते वम्मा अनिद्वाय क्रकत्ताय ग्रमनापाय अहिताय दुक्खाय संवतिन्त । तं किस्स हेतु ? दिद्वि हिस्सं, भिवखवे, पापिका ।

"सेय्यवापि, भिक्खवे, निम्ववीजं वा कोसातिकवीजं वा तित्तकतावुवीजं वा ग्रस्ताय पथिवया निक्सित्तं यं चेव पथिवरसं । उपादियित यं च न्नापोरसं उपादियित, सत्वं तं तित्तकत्ताय कटुकत्ताय न्नाये निक्सत्तं यं चेव पथिवरसं असातताय संवत्ति । तं किस्स हेतु ? वीजं हि, भिक्खवे, पापकं । एवमेव को, भिक्खवे, भिच्छाविट्टिकस्स पुरिसपुगगलस्स भिच्छावायामस्स मिच्छावाचस्स मिच्छाकामस्तस्स मिच्छावाचस्स मिच्छाकात्तिस्स मिच्छाकामाविस्स मिच्छाञाणिस्स मिच्छाविम्तित्तस्य यं च वचीकम्मं ... यं च मनोक्ममं यथादिट्टि समत्तं समादिन्नं यं च वचीकम्मं ... यं च मनोकम्मं यथादिट्टि समत्तं समादिन्नं या च पत्थना यो च पणिधि ये च सङ्खारा, सब्वे ते धम्मा अनिद्वाय प्रकन्ताय प्रमनापाय अहिताय दुक्साय संवत्तिच । तं किस्स हेतु ? दिट्टि हिस्स, भिवखवे, पापिका ।

२. "सम्मादिद्विकस्स, भिक्तव्रं, पुरिसपुगालस्स सम्मासङ्कृप्यस्त सम्मावाचस्स सम्माकम्मन्तस्स सम्माज्ञाजीवस्स सम्मावायासस्स सम्मा-स्तित्स्स सम्माज्ञाजीवस्स सम्मावायासस्स सम्मा-सितस्स सम्मान्यादिद्वं समत्तं समादिन्नं यथादिद्वं समत्तं समादिन्नं यं च वचीकम्मं यथादिद्वं समत्तं समादिन्नं यं च मनोकम्मं यथादिद्वं समत्तं समादिन्नं यं च मनोकम्मं यथादिद्वं समत्तं समादिन्नं या च पत्थना गो च पिणिध ये च सङ्खारा, सन्ये ते धम्मा इद्वाय कन्ताय मनापाय हिताय प्रायय स्वतन्ति । तं किस्स हेतु ? दिद्विहिस्स, भिवस्त्वे, भिव्ता ।

"सैय्ययापि, भिनस्तवे, उच्छुवीजं वा सालिवीजं वा मुहिकावीजं या प्रत्ताय पर्यावया निषिदत्तं यं च पर्यावरस उपादियति यं च ग्रापी-

र मनादिष्य ~ रा०। २ हि - मी०, म्या०, रा०। २-३. कोमातकांबीज या - मी०, रा०; कामारिक्बीजंव - स्या०। ४. नेव - सी०, रा०।

R.

रसं उपादियति सन्वं तं सातत्ताय मधुरत्ताय ग्रसेचनकत्ताय संवत्तति । तं किस्स हेतु ? वीजं हि भिक्खवे, भद्दकं । एवमेव खो, भिक्खवे, सम्मादिष्टिकस्स ... पे०... सम्माविमृत्तिस्स यं चेव कायकम्मं यथादिष्टि समत्तं समादिन्नं यं च वचीकम्मं ... यं च मनोकम्मं यथादिष्टि समत्तं समादिन्नं या च चतना या च पत्थना यो च पणिधि ये च सङ्क्षारा, सन्वे इ ते धम्मा इट्ठाय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तन्ति । तं किस्स हेतु ? दिष्टि हिस्स, भिक्खवे, मिट्टका" ति ।

५. विज्जासूत्तं

१. "श्रविज्जा, भिवखने, पुव्वङ्गमा श्रवुसलानं घम्मानं समा-पत्तिया, श्रन्वदेव श्रहिरिकं श्रनोत्तप्पं। श्रविज्जागतस्स, भिवखने, श्रविद्दुसुनो मिन्छाविद्वि पहोति, मिन्छाविद्विकस्स मिन्छासङ्कप्पो पहोति, व्य मिन्छासङ्कप्पस्त मिन्छावाचा पहोति, मिन्छाचाचस्स मिन्छाकम्मन्तो पहोति, मिन्छाकम्मन्तस्स मिन्छाश्राजीवो पहोति, मिन्छाश्राजीवस्स मिन्छावायामो पहोति, मिन्छावायामस्स मिन्छाश्राणं पहोति, मिन्छा-सितस्स मिन्छासमाधि पहोति, मिन्छासमाधिस्स मिन्छाञाणं पहोति, मिन्छाञाणिस्स मिन्छाविमुत्ति पहोति।

२. "विज्जा, भिक्खवे, पुब्बङ्गमा कुसलानं धम्मानं समापत्तिया, श्रन्वदेव हिरोत्तप्पं । विज्जागतस्स, भिक्खवे, विद्सुनो सम्माविष्ठि पहोति, सम्माविष्ठिकस्स सम्मासङ्कप्पे पहोति, सम्मासङ्कप्पस्स सम्मान्वाचा पहोति, सम्माकम्मन्तस्स सम्माश्चाजीवो पहोति, सम्माकम्मन्तस्स सम्माश्चाजीवो पहोति, सम्माश्चाजीवस्स सम्मावायामो पहोति, सम्मा- 20 वायामस्स सम्मासित पहोति, सम्मा-समासितस्स सम्मासित पहोति, सम्मा-समाविस्स सम्मानित् पहोति, सम्मा-समाविस्स सम्मानित् पहोति, सम्मा-समाविस्स सम्मानित् पहोति, सम्मा-

६. निज्जरसुत्तं

 "दसियमािन, भिनलबे, निज्जरवस्थूनि । कतमािन दस ? सम्मादिट्ठिकस्स, भिनलबे, मिच्छािदिट्ठि निज्जिणा होति; ये च मिच्छा-दिट्ठिपच्चया अनेकेपापका अकुसला धम्मा सम्मवन्ति ते चस्स निज्जिणा 25 होत्ति; सम्मादिद्विपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति।

- "सम्मास द्रुप्पस्स, भिक्सवे, मिच्छास द्रुप्पो निज्जिणो होति; ये च मिच्छास द्रुप्पपच्चमा ग्रन्के पापका ग्रकुसला धम्मा उ सम्प्रवन्ति ते चस्स निज्जिणा होन्ति; सम्मास द्रुप्पपच्चमा च ग्रनेके कृसला बम्मा नावनापारिपूरि गच्छन्ति ।
- ३. "सम्मादाचस्स, भिक्खने, मिच्छावाचा निज्जिणा होति; ये च मिच्छावाचापञ्चया अनेने पापका अकुसला धम्मा सम्भवित ते वस्स निज्जिणा होन्ति; सम्मावाचापञ्चया च अनेने कुसला धम्मा ग्रामारिपूरि गच्छित्ति ।
 - ४. "सम्माकम्मन्तस्स, भियस्त्रवे, मिच्छाकम्मन्तो निज्जिणो होति; ये च मिच्छाकम्मन्तपञ्चवा अनेके पापका अञ्चसला वस्मा सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिणा होन्ति, सम्माकम्मन्तपच्चया च अनेके कुसला वम्मा माननापारिपूर्ति गच्छन्ति ।
- 8.431 15 ५. "सम्मात्राजीवस्स, भिक्सवे, मिच्छाद्याजीवो निज्जिणो होति; वे च मिच्छाद्याजीवपञ्चया ग्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति, सम्मात्राजीवपञ्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति ।
 - ६. "तम्मावायामस्म, भिक्तवं, मिच्छावायामो निज्जिणो १० होति; ये च मिच्छावायामपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भ-वित्त ते वस्स निज्जिणा होत्ति, सम्मावायामपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छित्ति ।
 - ७. "सम्मासितस्म, मिक्खवे, मिच्छासित निज्जिण्णा होति; ये च मिच्छामितपच्चया अनेके पापका अकुसता वम्मा सम्भवित वे उ चस्म निज्जिणा होन्ति, सम्मासितपच्चया च अनेके कुसता वम्मा मावनापारिपूरि गच्छन्ति ।
 - द. "सम्मानमाविस्म, भिक्सवे, मिच्छासमाधि निज्जिणी होति; ये च निज्छानमाधिपच्चया ग्रमेके पापका प्रकुसला धम्मा गम्मवन्ति ते चस्म निज्जिणा होन्ति; सम्मासमाधिपच्चया च ग्रमेके
 कुमला धम्मा मावनापारिपूर्ति गच्छन्ति ।

60.60 T " - 4 X

१. "सम्माञाणिस्स, भिक्खवे, मिच्छाञाणं निज्जिणां होति; ये च मिच्छाञाणपच्चया अनेके पापका अकुसला घम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति; सम्माञाणपच्चया च अनेके कुसला घम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति ।

१०. "सम्माविमुत्तिस्स, भिवखवे, मिच्छाविमुत्ति निज्जिण्णा 5 होति; ये च मिच्छाविमुत्तिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति; सम्माविमुत्तिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति । इमानि खो, भिक्खवे, दस निज्जरबत्थूनी" ति ।

७. घोवनसुत्तं

- १. "अस्थि, भिक्खवे, दिक्खणेसु जनपदेसु घोवनं नाम । तस्य । होति अन्नं पि पानं पि खज्जं पि भोज्जं पि लेय्यं पि पेय्यं पि नच्चं पि गीतं पि वादितं पि । अस्येतं, भिक्खवे, घोवनं; 'नेतं नस्थी' ति वदामि । तं च खो एतं, भिक्खवे, घोवनं हीनं गम्मं पोथुज्जिनकं अनिरयं अनस्य-संहितं निनिव्वदाय न विरागाय न निरोधाय न उपसमाय न अभिञ्जाय न सम्बोधाय न निव्वानाय संवत्तति ।
- २. "श्रहं च खो, भिक्खले, श्ररियं घोवनं देसेस्सामि, यं घोवनं एकन्तिनिव्वदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय श्रिमञ्जाय सम्बोधाय निव्वानाय संवत्तित, यं घोवनं श्रागम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परि-मुच्चन्ति, अराधम्मा सत्ता जराय परिमुच्चन्ति, मरणधम्मा सत्ता सरणेन परिमुच्चन्ति, सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासधम्मा सत्ता सोकपरिदेव- 20 दुक्खदोमनस्सुपायासेहि परिमुच्चन्ति । तं सुणाथ, साधुकं मनिस करोय; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ते भिवस्तू भगवतो पञ्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच —
- ३. "कतमं च तं, भिक्खवे, श्ररियं धोवनं, यं धोवनं एकन्त-निब्बिदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय ग्रिभिञ्जाय सम्बोधाय 25 निब्बानाय संवत्तति, यं धोवनं श्रागम्म जातिघम्मा सत्ता जातिया परि-मुज्बन्ति, जराधम्मा सत्ता जराय परिमुज्बन्ति, मरणधम्मा सत्ता मरणेन

१-१. स्था॰ पोत्यके नत्यि ।

परिमुज्जन्ति, सोकपरिदेवदुक्यदोमनस्मुपायासधम्मा सत्ता सोकपरिदेव-दुक्सदोमनस्मुपायामेहि परिमुज्जन्ति ?

४. "सम्मादिद्विकस्त, भिवन्यते, मिच्छादिद्वि निद्धोता होतिः ये च मिच्छादिद्विपच्चया अनेके पापका अकुमता धम्मा सम्भवन्ति ते उ चस्स निद्धोता होन्तिः; सम्मादिद्विपच्चया च अनेके कुसला धम्मा मावनापारिपूर्ति गच्छन्ति ।

५. "सम्माम द्रुणस्स, भिक्सवे, मिच्छास द्रुणो निद्धोतो होति ... पे०. सम्मावाचस्स, भिक्सवे, मिच्छावाचा निद्धोता होति ... सम्माक्षम्मत्तस्स, भिक्सवे, मिच्छाकम्मत्तो निद्धोतो होति ... सम्माग्राजीवस्स, मिक्सवे, मिच्छावाचा निद्धोतो होति ... सम्मावायामस्स, भिक्सवे, मिच्छावायामे निद्धोतो होति ... सम्मासितस्स, भिक्सवे, मिच्छासित निद्धोता होति ... सम्माममाधिस्म, भिक्सवे, मिच्छासमि निद्धोतो होति ... सम्माममाधिस्म, भिक्सवे, मिच्छासमि निद्धोतो होति ... पे०... ।

B. 433

होति सम्माजाणिस्स, भिवन्वने, मिच्छाञाण निद्धोत होति ... पें ० .. ।

६. "सम्मानिमृत्तिस्स, भिवन्वने, मिच्छानिमृत्ति निद्धोता होति;

ये च मिच्छानिमृत्तिपरुचया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति
ते चस्स निद्धोता होन्ति, सम्मानिमृत्तिपरुचया च अनेके कुसला धम्मा
भागनापारिपूर्ति गच्छन्ति । इत खोत, भिवतने, अरिखं धोवनं एकन्तनिव्विदाय विरागाव निरोधाय उपसमाय अभिज्ञाय सम्बोधाय निव्यानाय सयतित, यं धोवनं आगम्म जातिसम्मा तत्ता जातिया परिमुज्वन्ति,

वराधम्मा सत्ता जराय परिमुज्वन्ति, मरणधम्मा सत्ता सोकपरिदेववृक्वदीमनस्सुपायासधम्मा सत्ता सोकपरिदेववृक्वदीमनस्सुपायासधम्मा सत्ता सोकपरिदेव-

तिकिच्छकसुतं

R. 218

१ "तिकिच्छका, भिक्यवे, विरेचन देन्ति पित्तसमुद्वानान पि आवाधान पटिघाताय, सेम्हसमुद्वानान पि आवाधान पटिघाताय, वात-१५ समुद्वानान पि आवाधान पटिघाताय । अत्येत, भिक्यवे, विरेचनं; 'नेत नत्वी' ति बदामि । त च खो एत, भिक्यवे, विरेचन सम्मज्जिति पि विपज्जिति पि ।

२. "ब्रहं च खो, मिक्खवे, ब्ररिय विरेचन देसेस्सामि, यं विरेचन

सम्पञ्जितयेव नो विपञ्जिति, यं विरेचनं स्रागम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परिमुच्चिन्ति, जराधम्मा सत्ता जराय परिमुच्चिन्ति, मरणधम्मा सत्ता जराय परिमुच्चिन्ति, मरणधम्मा सत्ता मरणेन परिमुच्चिन्ति, सोकपरिवेबदुक्खदोमनस्सुपायासधम्मा सत्ता सोकपरिवेबदुक्खदोमनस्सुपायासिहि परिमुच्चिन्ति । तं सुणाथ, साधुकं मनिस करोथ; भासिस्सामी" ति । "एवं, मन्ते"ति खो ते । भिक्सू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदनोच —

- ३. "कतमं च तं, भिक्खवे, ग्ररियं विरेचनं, यं विरेचनं सम्प-ज्जितियेव नो विपज्जिति, यं विरेचनं ग्रागम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परिमुच्चित्ति, जराधम्मा सत्ता जराय परिमुच्चित्ति, मरणधम्मा सत्ता मरणेत परिमुच्चित्ति, सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्मुपायासधम्मा सत्ता सोक-परिदेवदुक्खदोमनस्मुपायासीह परिमुच्चित्ति ?
- ४. "सम्मादिद्विकस्स, भिवलवे, भिच्छादिद्वि विरित्ता होति; ये च मिच्छादिद्विपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स विरित्ता होन्ति; सम्मादिद्विपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूरि गच्छन्ति ।
- ५. "सम्मासङ्कष्पस्त, भिक्खवे, मिच्छासङ्कष्पो विरित्तो होति ... पे०... सम्मावाचस्स, भिक्खवे, मिच्छावाचा विरित्ता होति ... सम्मानकम्मन्तस्स, भिक्खवे, मिच्छाकम्मन्तो विरित्तो होति ... सम्मात्राजीवस्स, भिक्खवे, मिच्छाम्राजीवो विरित्तो होति ... सम्मावायामस्स, भिक्खवे, मिच्छाम्राजीवो विरित्तो होति ... सम्मासितस्स, भिक्खवे, मिच्छासित 20 विरित्तो होति ... सम्मासमिष्टस्स, भिक्खवे, मिच्छासमिषि विरित्तो होति ... सम्मानमाधिस्स, भिक्खवे, मिच्छात्माधि विरित्तो होति ... सम्मानाणिस्स, भिक्खवे, मिच्छात्राणं विरित्तं होति ... पे०... ।
- ६. "सम्माविमृत्तिस्स, भिक्खवे, मिच्छाविमृत्ति विरित्ता होति; ये च मिच्छाविमृत्तिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स विरित्ता होन्ति; सम्माविमृत्तिपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा 23 भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति । इदं खो तं, भिक्खवे, प्ररियं विरेचनं यं विरेचनं सम्पञ्जतियेव नो विपञ्जति, यं विरेचनं आगम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परिमुच्चन्ति ... पे०... सोकपरिदेचदुक्यदोमनस्युपायासेहि परिमुच्चन्ती" ति ।

R 220

B 435

६. वमनसूत्तं

१ "तिकिच्छता, भिक्तवये, वमनं देन्ति पित्तसमुट्टानानं पि ग्रावाधानं पिटिधाताय, सेम्ह्ममुट्टानानं पि ग्रावाधानं पिटिधाताय, वात-समुट्टानानं पि ग्रावाधानं पिटिधाताय । ग्रत्थेतं, भिक्तवये, वमनं; 'नेतं नत्थी' ति वदामि । त च स्रो एतं, भिक्तवये, वमनं सम्पज्जिति पि 5 विपन्जिति पि ।

२. "ग्रहं च ग्दो, भिक्सवे, ग्ररियं वमनं देसेस्सामि, यं वमन सम्पज्जितयेव नो विपज्जित, य वमनं ग्रागम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परिमुच्चित्त, जराधम्मा मत्ता जराय परिमुच्चिन्त, मरणधम्मा सत्ता मरणेन परिमुच्चिन्ति, सोकपरिदेवदुक्सदोमनस्सुपायासधम्मा सत्ता सोकः । परिदेवदुक्पदोमनस्मुपायासेहि परिमुच्चिन्त । तं सुणाय .. पे० . एतदवोच-

३. "कतम च तं, भिक्कवं, प्ररियं वमनं, य वमनं सम्पज्जितयेव नो विषण्जित, य वमन आगम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परिमुच्चन्ति पे० सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासधम्मा सत्ता सोकपरिदेव-¹⁵ दुक्खदोमनस्सुपायासेहि परिमुच्चन्ति ?

४. "सम्मादिद्विकस्स, भिक्खवे, मिच्छादिद्वि बन्ता होति; ये च मिच्छादिद्विपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्म बन्ता होन्ति, सम्मादिद्विपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूरि गच्छन्ति ।

५. "सम्माम दु, प्यस्त, भिक्सवे, मिच्छास दू, प्यो वन्तो होति .. पे० . सम्मावाचस्म, भिक्खवे, मिच्छावाचा वन्ता होति ... सम्मान् कम्मन्तस्म, मिक्खवे, मिच्छाकम्मन्तो वन्तो होति . सम्माग्राजीवस्स भिक्खवे, मिच्छाग्राजीवो वन्तो होति . सम्मावायामस्म, भिक्खवे, मिच्छायायामे वन्तो होति सम्मासितस्स, भिक्खवे, मिच्छायायामे वन्तो होति सम्मासितस्स, भिक्खवे, मिच्छास्माधि वन्तो होति . यम्मासमिवस्म, भिक्खवे, मिच्छासमिधि वन्तो होति . यम्मान्नाणिस्म, भिक्सवे, मिच्छानाण वन्त होति . पे० ।

६ "सम्मानिमृत्तिस्न, निक्सवे, मिच्छाविमृत्ति वन्ता होति; ये च मिच्छाविमृत्तिपच्चया अनेके पापका अकुमला धम्मा सम्मवन्ति ते चस्स वन्ता होन्ति, सम्माविमृत्तिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति । इदं खो तं, भिक्खवे, ग्ररियं वमनं यं वमनं सम्पज्जितयेव नो विपज्जित, यं वमनं ग्रागम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परिमुज्जन्ति ... पे०... सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासेहि परिमुज्जन्ती" ति ।

१०. निद्धमनीयवृत्तं

- १. "दसयिमे, भिवलवे, निद्धमनीया धम्मा । कतमे दस ? सम्मादिट्ठिकस्स, भिवलवे, मिच्छादिट्ठि निद्धन्ता होति; ये च मिच्छा-दिट्ठिपच्चया ग्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निद्धन्ता होन्ति; सम्मादिट्ठिपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति ।
- २. "सम्मासङ्कण्पस्स, भिक्खवे, मिच्छासङ्कणो निद्धन्तो होति ॥ पे०... सम्मावाचस्स भिक्खवे, मिच्छावाचा निद्धन्ता होति ... सम्माकम्मन्तस्स, भिक्खवे, मिच्छाकम्मन्तो निद्धन्तो होति ... सम्माश्राजीवस्स, भिक्खवे, मिच्छाश्राजीवो निद्धन्तो होति ... सम्मावायामस्स, भिक्खवे, मिच्छावायामो निद्धन्तो होति ... सम्मासितस्स, भिक्खवे, मिच्छासित निद्धन्तो होति ... सम्मासितस्स, भिक्खवे, मिच्छासाि निद्धन्तो होति ... सम्मासािष्टस्स, भिक्खवे, मिच्छासािष्ठि निद्धन्तो होति ... सम्माञाणिस्स, निक्खवे, मिच्छाञाणं निद्धन्ते होति ... ।
- ३. "सम्माविमुत्तिस्स, भिक्खवे, मिच्छाविमुत्ति निडन्ता होति; ये च भिच्छाविमुत्तिपच्चया झनेके पापका श्रकुला धम्मा सम्भ-वित्ति ते चस्स निडन्ता होन्ति; सम्माविमुत्तिपच्चया च श्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपुरि गच्छिन्ति । इमे खो, भिक्खवे, दस निद्धमनीया 20 धम्मा" ति ।

११. पठमअसेखसुत्तं

- अथ खो अञ्ञातरो भिवलु येन भगवा तेनुपस द्विम; उपस द्व-मित्या भगवन्तं स्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो सो मो भिवलु भगवन्तं एतदवोच –
- २. "'असेखों प्रसेखों' ति, भन्तो, वुच्चति । कितावता नु'खों, 25 भन्तो, भिनसु प्रसेखो होती'' ति ?
 - १-१. म॰ पात्मके वरित्र ।

"इध, भिक्खु, भिक्खु असेखाय सम्मादिष्ट्रिया समन्नागतो होति, असेखेन सम्मान इप्पेन समन्नागतो होति, असेखेन सम्मान समन्नागतो होति, असेखेन सम्मान्य समन्नागतो होति, असेखेन सम्मान्य समन्नागतो होति, असेखेन सम्मान्य स्वाचीन समन्नागतो होति, असेखेन सम्मान्य स्वाचीन समन्नागतो होति, असेखेन सम्मान्य समन्नागतो होति, असेखेन सम्मान्य समन्नागतो होति, असेखेन सम्मान्य समन्नागतो होति, असेखेन समन्नागतो होति। एवं खो, भिक्खु असेखो होती"

१२. दुतियग्रसेखसुत्तं

R. 222

१. "दसियमें, भिक्खवें, असेखिया घम्मा । कतमे दस ? ग्रिक्त सम्मादिट्ठि, असेखों सम्मासङ्कप्पो, असेखा सम्मावाचा, असेखों सम्माकम्मत्तो, असेखों सम्माअजीवो, असेखों सम्मावाचामों, असेखां सम्मासित, असेखों सम्माक्षाचीं, असेखां सम्मानाण, असेखां सम्मानिमृत्ति – इमे खो, भिक्खवें, दस असेखिया घम्मा" ति ।

समणसञ्जावगो एकादसमी ।

तस्सुद्दानं

सञ्जा वोज्झङ्गा मिच्छत्तं, वीज विज्जाय निज्जरं । योवनं विकिच्छा वमनं विद्यमनं दे असेखा वि ।।

१२. पच्चोरोहणिवस्यो

१. पठमग्रधम्मसूत्तं

B. 437

15

१. "प्रथममो च, भिक्सचे, विदित्तव्वी अन्तर्यो च; धम्मो च विदित्वो अत्यो च । अयम्मं च विदित्वा अनत्य च, धम्मं च विदित्वा अत्य च यवा धम्मो यवा अत्यो तथा पटिपज्जितव्व ।

२. "कतमो च, प्रिक्तवे, अधम्मो च अन्त्यो च ? प्रिच्छादिट्टि

रै-प्रमायक्का - स्वाः । २-२ ० निकरा - सी०, रो०, उपक्रियम - साः । १-१ थानक्य विद्विद्धा च - गी०, रा०, विकास धोमतिरिष्ट्या - स्याः । १-८, ० नेमा - गी०; निद्वेम द्वे या - स्याः । मिच्छासञ्जूप्पो, मिच्छावाचा, मिच्छाकम्मन्तो, मिच्छाश्राजीवो, मिच्छा-वायामो, मिच्छासति, मिच्छासमाधि, मिच्छाञाणं, मिच्छाविमुत्ति – अयं बुच्चिति, भिक्छवे, अधम्मो च अनत्थो च ।

३. "कतमो च, भिक्खवे, धम्मो च अत्थो च ? सम्मादिद्वि, सम्मासङ्कृप्पो, सम्मावाचा, सम्माकम्मन्तो, सम्माआजीवो, सम्मावायामो, उ सम्मासित, सम्मासमाधि, सम्माञाणं, सम्माविमुत्ति – अयं वुच्चिति, भिक्खवे, धम्मो च अत्थो च ।

४. "अधम्मो च, भिवलवे, वेदितब्बो अनत्थो च; धम्मो च वेदितब्बो अत्थो च । अधम्मं च विदित्वा अनत्थं च, धम्मं च विदित्वा अत्थं च यथा धम्मो यथा अत्थो तथा पटिपज्जितब्बं' ति, इति यं तं बुत्तं, 10 इदमेतं पटिज्च वृत्तं'' ति ।

२. दुतियअधम्मसुत्तं

१. "ग्रधम्मो च, भिक्सवे, वेदितव्बो धम्मो च; ग्रनत्थो च वेदितव्बो ग्रत्थो च। ग्रधम्मं च विदित्वा धम्मां च, ग्रनत्थं च विदित्वा ग्रत्थं च यथा धम्मो यथा ग्रत्थो तथा पटिपज्जितव्बं। कतमो च, भिक्सवे, ग्रधम्मो, कतमो च धम्मो, कतमो च ग्रनत्थो, कतमो च ग्रत्थो ?

२. "मिच्छादिट्ठि, मिक्सवे, ग्रधम्मो; सम्मादिट्ठि धम्मो; ये च मिच्छादिट्ठिपच्चया ग्रनेके पापका श्रकुराला धम्मा सम्भवन्ति, श्रयं श्रनत्यो; सम्मादिट्ठिपच्चया च ग्रनेके कुराला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति, श्रयं ग्रत्थो।

३. "मिच्छासङ्कृष्पो, भिनखते, श्रवम्मो; सम्मासङ्कृष्पो धम्मो; 20 ये च मिच्छासङ्कृष्पपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, श्रयं अनत्यो; सम्मासङ्कृष्पपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति, अयं अत्यो ।

४. "मिञ्जावाचा, भिक्खवे, अर्थस्मो; सस्मावाचा धस्मो; ये च मिञ्जावाचापञ्चया अनेके पापका अकुसला धस्मा सस्भवन्ति, अयं 25 १२.2 अन्तत्यो; सस्मावाचापञ्चया च अनेके कुसला धस्मा भावनापारिपूरि गञ्जन्ति, अयं अत्यो ।

> ५. "मिच्छाकम्मन्तो, भिक्खवे, ग्रवम्मो ; सम्माकम्मन्तो धम्मो ; ५०४ ३०

ये च मिच्छाकम्मन्तपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्यो, सम्माकम्मन्तपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारि-पूरि गच्छन्ति, अय अत्यो ।

- ६. "भिच्छात्राजीवो, भिक्तववे, श्रवम्मो; सम्मात्राजीवो धम्मो; ये च मिच्छात्राजीवपच्चया श्रनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवित्त, अयं अतत्यो, सम्मात्राजीवपच्चया च श्रनेके कुसला धम्मा भावनापारि-पूरि गच्छित्त, अयं अत्यो ।
- "मिच्छावायामो, भिक्खवे, ग्रथम्मो; सम्मावायामो धम्मो;
 ये च भिच्छावायामपच्चया ग्रनेके पापका प्रकुसला धम्मा सम्भवित्त,
 ग्रय ग्रनत्यो; सम्मावायामपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूर्ति गच्छित्त, ग्रय ग्रत्यो ।
 - मन्द्रासित, भिक्खवे, ग्रथम्मो, सम्मासित धम्मो, ये च मिच्छासितपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवित, अयं अनत्यो; सम्मासितपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्रि 15 गच्छित्ति, अय अत्यो ।
 - ६. "मिच्छासमाघि, भिवखवे, अधम्मो, सम्मासमाधि धम्मों। ये च मिच्छासमाधिपञ्चया अनेके पापका ग्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अपं अनत्थो, सम्मासमाधिपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूर्ति गच्छन्ति, अय अत्थो ।
- १०. "मिन्छाञाणं, भिक्खवं, ग्रधम्मो, सम्माञाण धम्मों; ये च मिन्छाञाणपञ्चया ग्रनेके पापका ग्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, ग्रयं ग्रनत्यो, सम्माञाणपञ्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनान् पारिपूर्ति गञ्छन्ति, ग्रय ग्रत्थो ।
 - १२ "मिञ्छाविमुत्ति, भिनस्त्रवे, ग्रवम्मो, सम्माविमुत्ति धम्मो, थ ये च मिञ्छाविमुत्तिपञ्चया अनेके पापका अकृतला धम्मा सम्भवित्त, अयं अनत्यो; सम्माविमुत्तिपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावता-पारिपूर्वि गञ्छित्ति, अय अत्यो ।
 - १२- "प्रवम्मो च, मिक्खवे, वीदितव्यो धम्मो च; ग्रनत्यो व वेदितव्यो ग्रत्यो च। ग्रवम्म च विदित्वा धम्म च, ग्रनत्य च विदित्वा

ग्रत्यं च यथा धम्मो यथा ग्रत्यो तथा पटिपज्जितव्यं' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं'' ति ।

३. ततियग्रधम्मसुत्तं

- १. "ग्रधम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो धम्मो च; ग्रनत्थो च वेदितब्बो ग्रत्थो च। ग्रधम्मं च विदित्वा धम्मं च, ग्रनत्थं च विदित्वा ग्रत्थं च यथा धम्मो यथा ग्रत्थो तथा पिटपिजतब्दं" ति। इदमवोच अभगवा। इदं वत्वान सुगतो उट्टायासना विहारं पाविसि।
- २. अथ खो तेसं भिक्खूनं ग्राचिरपक्कन्तस्स भगवतो एतंबहोसि —
 "इदं खो नो, ग्रावुसो, भगवा सिङ्कित्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्थारेन
 ग्रत्थं ग्रविभिजित्वा उद्घासना विहारं पिन्द्रों 'ग्रयम्मो च, भिक्खवे,
 वेदितव्यो धम्मो च; ग्रनत्थो च वेदितव्यो ग्रत्थो च । ग्रधम्मं च 10
 विदित्वा धम्मं च, ग्रनत्थं च विदित्वा ग्रत्थं च यथा धम्मो यथा
 ग्रत्थो तथा पटिपज्जितव्यं ति । को नु खो इमस्स भगवता सिङ्कित्तेन
 उद्देसस्स उद्दिद्वस्स वित्थारेन ग्रत्थं ग्रविभत्तस्स वित्थारेन ग्रत्थं
 विभज्यां ति ?
 - ३. अय खो तेसं भित्तखूनं एतदहोसि "अयं खो आयस्मा 15 आनन्दो सत्थु चेव संविण्णतो सम्भावितो च विञ्जूनं सब्रह्मचारीनं । पहोति चायस्मा आनन्दो इमस्स भगवता सिङ्क्ष्तनेन उद्देसस्स उद्दिष्टस्स वित्थारेन अत्यं अविभक्तस्स वित्थारेन अत्यं अविभक्तस्स वित्थारेन अत्यं अविभक्तस्स वित्थारेन अत्यं विभिन्नतं प्रानन्दो वेनुपसङ्क्षमेय्याम; उपसङ्क्षमित्वा आयस्मन्तं आनन्दं एतमत्यं पिट्युच्छ्वेय्याम'। यथा नो आयस्मा आनन्दो व्याकरिस्सिति 20 तथा नं धारेस्सामा" ति ।
 - ४. श्रय खो ते भिनखू येनायस्मा श्रानन्दो तेनुपसङ्कमिषु; उपसङ्कमित्वा ग्रायस्मता श्रानन्देन सिंद्ध सम्मोदिसु । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिनसु ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं एतदवोनुं —
 - "इदं खो नो, ब्रावुसो ब्रानन्द, भगवा सिंह्यत्तेन उदेसं

१. प्रायसमा - स्वा० । २. पुच्छेम्याम - सी०, स्वा०, रो० ।

R. 226

उद्दिसित्वा वित्थारेन ग्रत्थं ग्रविभणित्वा उद्गायासना विहारं पविट्ठो – 'ग्रधम्मो च ...पे०... तथा पटिपज्जितव्वं' ति ।

"तेसं नो, ग्रावुसो, ग्रम्हाकं ग्रचिरपक्कन्तस्स भगवतो एतद-होसि – 'इदं खो नो, आवुसो, भगवा' सिह्वत्तेन उद्देस उद्दिसित्वा

 वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभिन्तित्वा उट्टायासना विहारं पविद्वो – ग्रधम्मो च ...पे॰... तथा पटिपञ्जितव्यं ति । को नु खो इमस्स भगवता सिह्वत्तेन उद्देसस्स उद्दिट्टस्स वित्थारेन ग्रत्थं ग्रविभत्तस्स वित्यारेन ग्रत्थं

विभजेय्या' ति ? "तेसं नो, ग्रावुसो, ग्रम्हाकं एतदहोसि - 'ग्रयं खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो सत्यु चेव संविष्ण्णितो सम्भावितो च विञ्जूनं सब्रह्मचारीनं। पहोति चायस्मा श्रानन्दो इमस्स भगवता सिद्धत्तेन उद्देसस्स उद्दिष्टस्स वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभत्तस्स वित्यारेन ग्रत्यं विभनित् । यसून मयं येनायस्मा ग्रानन्दो तेनुपसङ्कमेय्याम³; उपसङ्कमित्वा ग्रायस्मत्त

ग्रानन्दं एतमत्यं पटिपुच्छेय्याम । यथा नो ग्रायस्मा ग्रानन्दो व्याकरि-15 स्सति तथा नं धारेस्सामा³' ति । विभजत् ग्रायस्मा ग्रानन्दो'' ति । ६. "सेय्यथापि, ग्रावुसो, पुरिसो सारित्यको सारगवेसी सार-परियेसनं चरमानो महतो रुक्खस्स तिट्ठतो सारवतो अतिवकम्मेव मूलं ग्रतिक्कम्म खन्य साखापलासे सारं परियेसितव्वं मञ्जेय्य; एवं सम्पद-

मिदं ग्रायस्मन्तानं सत्यरि सम्मुखीभूते तं भगवन्तं ग्रतिसित्वा ग्रम्हे 20 एतमत्य पटिपुच्छितव्य मञ्जय । सो हावुसो, भगवा जानं जानाित पस्स पस्सति, चनखुभूतो जाणभूतो धम्मभूतो ब्रह्मभूतो बत्ता पवता ग्रत्यस्स निन्नेता ग्रमतस्स दाता घम्मस्सामी तथागतो । सो चेव पनेतस्स कालो ब्रहोसि य तुम्हे भगवन्तयेव उपसङ्क्षिमत्वा एतमत्य पटिपुच्छे B 441, R 227 य्याथ । यथा वो भगवा व्याकरेय्य तथा नं घारेय्याथा" ति ।

७. "ग्रद्धावुसो ग्रानन्द, भगवा जानं जानाति पस्स पस्सति

चक्लुमूतो ञाणभूतो धम्मभूतो ब्रह्मभूतो वत्ता पवत्ता श्रत्यस्स निघेता श्रमतस्स दाता धम्मस्सामी तथागतो । सो चेव पनेतस्स काली श्रहोति य मयं भगवन्तयेव उपसङ्कमित्वा एतमत्यं पटिपुच्छेय्याम, यथा नी मगवा व्याकरेव्य तथा नं धारेव्याम । ग्रपि चायस्मा ग्रानन्दी सत्यु १ नगवता - मे । २. तेनुपसङ्गीनस्ताम - स्या । ३. धारेय्यामा - धी॰ स्या । ४. मञ्जेष - सी०, रा । १. गो - सी०, स्या । चेव संविष्णतो सम्भावितो च विञ्जूनं सन्नह्मचारीनं । पहोति चायस्मा मानन्दो इमस्स भगवता सिङ्क्षत्तेन उद्देसस्स उद्दिष्टस्स वित्थारेन म्रत्यं मिमिजत्तं । विभजतायस्मा म्रानन्दो म्रग्रं कत्वा" ति ।

- "तेन हावुसो, सुणाथ, साधुकं मनिस करोथ; भासिस्सामी"
 ति । "एवमावुसो" ति खो ते भिक्लू ग्रायस्मतो ग्रानन्दस्स पञ्चस्सोसुं ।
 ग्रथायस्मा ग्रानन्दो एतदवोच-
- ६: "यं लो नो, आवुसो, भगवा सिङ्क्त्तेन उद्देसं उिद्देसित्वा वित्यारेन अत्यं अविभिज्ञित्वा उट्टायासना विहारं पिवट्टो 'अधम्मो च, भित्तलवो, वेदितब्बो धम्मो च; अत्यो च वेदितब्बो अत्यो च । 10 अधम्मं च विदित्वा धम्मं च, अनत्यं च विदित्वा अत्यं च यथा धम्मो यथा अत्यो तथा पटिपिज्जितब्बं' ति । कतमो चावुसो, अधम्मो, कतमो च धम्मो, कतमो च अत्यो ?
- १०. "मिञ्छािदिट्टि, आवुत्तो, अधम्मो; सम्मादिट्टि धम्मो; ये च मिञ्छािदिट्टिपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं 15 अनत्थो; सम्मादिट्टिपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्िर गञ्छिन्ति, अयं अत्थो ।
- ११. "मिच्छासङ्कृष्णो, आवुसो, अधम्मो; सम्मासङ्कृष्णो धम्मो ...
 मिच्छावाचा, आवुसो, अधम्मो; सम्मावाचा धम्मो ... मिच्छाक्रम्भत्तो,
 आवुसो, अधम्मो; सम्माक्रम्भत्तो धम्मो ... मिच्छात्राजीवो, आवुसो, 20
 अधम्मो; सम्माआजीवो धम्मो ... मिच्छावायामो, आवुसो, अधम्मो;
 सम्मावायामो धम्मो ... मिच्छास्राति, आवुसो, अधम्मो; सम्मास्राति
 धम्मो ... मिच्छासमिधि, आवुसो, अधम्मो; सम्मासमिधि धम्मो ...
 मिच्छात्राणं, आवुसो, अधम्मो; सम्मात्राणं धम्मो ... मिच्छाविमुत्ति,
 आवुसो, अधम्मो; सम्माविमुत्ति धम्मो; ये च मिच्छाविमुत्तिपच्चया
 अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अर्थ अनत्यो; सम्माविमुत्तिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छिन्त, अर्थ अत्यो।

१२. "मं^रेखो नो, श्रावुसो, भगवा सिङ्क्ष्तिन उद्देसं उद्दि• सित्वा वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभजित्वा उद्वायासना विहारं पविद्वों –

१-१. मगदकरित्वा - सी०, रो०; मगद० - स्वा० । २. मर्व - म० ।

25

R 229

'ग्रवम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो धम्मो च .पे॰ .तथा पटिपज्जितव्यं' ति, इमस्स खो ग्रहं, धावुसो, भगवता सिद्धत्तेन उद्देसस्स उद्दिष्टस्स वित्थारेन ग्रत्थं ग्रविभत्तस्स एवं' वित्यारेन ग्रत्थं ग्राजानामि । ग्राकह्व-माना च पन तुम्हे, ग्रावुसो, भगवन्तयेव उपसद्धिमत्वा एतमत्यं पटि-ऽ पुच्छेय्याथ । यथा वो नं भगवा व्याकरोति वत्या नं धारेय्याथा'' ति ।

१३ "एवमावृत्तो" ति लो ते भिक्खू ग्रायस्मतो ग्रानन्दस्स भासित ग्रभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उट्टायासना येन भगवा तेनुप-सङ्क्ष्मिंसु; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु। एकमन्तं निसिन्ना लो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचु —

१४ "यं खो नो भगवा" सिद्धत्तेन उद्देस उद्दिसत्वा वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभिज्ञित्व उद्दायासना निहार पिन्द्रों — 'ग्रधम्मो च, भिनखने, वेदितव्वो . पे० तथा पिटिज्जितव्व' ति । तेसं नो, भन्ते, ग्रम्हाक ग्रविर्प्पनकन्तस्स भगवतो एतदहोसि — 'इद खो नो, ग्रावुसो, भगवा सिद्धत्तेन उद्देस उद्दिसित्वा वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभिज्ञित्वा उद्दायासना निहार । पिनद्दो — ग्रधम्मो च, भिनखने, वेदितव्वो . पे० .. तथा पिटपिज्जितव्व ति । को नु खो इमस्स भगवता सिद्धत्तेन उद्देसस्स उद्दिहस्स वित्यारेन ग्रत्य ग्रविभत्तस्स वित्यारेन ग्रत्य विभजेव्या' ति ?

"तेस नो, भन्ते, अम्हाकं एतदहोसि – 'ग्रय खो आयस्मा आनन्दो सत्यु चेव सर्वाण्णितो सम्भावितो च बिञ्जून सन्नह्माचारीन । 20 पहोति चायस्मा आनन्दो इमस्म भगवता सिङ्क्ष्तनेन उद्देसस्स उद्दिष्टस्य वित्यारेन अत्यं अविभक्तस्स वित्यारेन अत्यं अविभक्तस्स वित्यारेन अत्यं अविभक्तस्स वित्यारेन अत्यं विभिन्नत् । यसून मय येनायस्मा ज्ञानन्दो तेनुपसङ्कर्भेय्याम, उपसङ्कर्भित्वा आयस्मन्त आनन्द एतमत्य पटिपुच्छेय्याम । यथा नो आयस्मा आनन्दो व्याकरिस्सिति तथा न धारेस्सामा ति ।

"ग्रय खो मय, मन्ते, येनायस्मा ज्ञानन्दो तेनुपसङ्कामिम्हाँ; उपसङ्कामित्वा ज्ञायस्मन्त ज्ञानन्द एतमत्यं ग्रपुच्छिम्हाँ। तेसं नो, भन्ते, ज्ञायस्मता ज्ञानन्देन इमेहि ज्ञाकारेहि इमेहि पर्देहि इमेहि व्यञ्जनेहि ज्ञत्यो सुविभत्तों" ति ।

१ मी॰ पायक नित्व । २ व्यावरेष्य -स्या० । ३. मन्त भगवा -सी०,न्या०, री० । ४. वेतुरवद्वमिन्द् -सी० । १ प्रमुख्यिन्द् -सी० ।

१५. "साघु साघु, भिक्खवे ! पण्डितो, भिक्खवे, आनन्दो । महापञ्जो, भिक्खवे, आनन्दो । मं चे पि तुम्हे, भिक्खवे, उपसङ्क्रीमत्वा एतमत्थं पटिपुच्छेय्याथ, ऋहं पि चे तं एवमेव ब्याकरेय्यं यथा तं भ्रानन्देन ब्याकतं । एसो चेव तस्स अत्थो एवं च नं घारेय्याथा" ति ।

४. ग्रजितसुत्तं

- १. ग्रथ खो ग्रजितो परिब्बाजको येन भगवा तेनुपसङ्किम ; उपसङ्किमित्वा भगवता सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रजितो परिब्बाजको भगवन्तं एसदवोच —
- २. "ग्रम्हाकं, भो गोतम, पण्डितो नाम सन्नह्मचारी । तेन पञ्चमत्तानि चित्तदुानसतानि चिन्तितानिं, येहि ग्रञ्जतिस्थिया 10 उपारद्धा व³ जानन्ति³ उपारद्धस्मा³⁷ ति ।
- ३. ग्रथ खो भगवा भिक्खू श्रामन्तेसि "धारेथ नो तुम्हे, भिक्खने, पण्डितवत्थूनी" ति ?

"एतस्स, भगवा, कालो एतस्स, सुगत, कालो यं भगवा भासेय्य, भगवतो सुत्वा भिनव्हू घारेस्सन्ती" ति ।

"तेन हि, भिक्खवे, सुणाथ, साधुकं मनिस करोथ; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच —

४. "इध, भिक्खवे, एकच्चो अधिमक्तेन वादेन अधिममकं वादं अभिनिगण्हाति अभिनिप्पीळेति, तेन च अधिममकं परिसं रञ्जेति । 20 तेन सा अधिममका परिसा उच्चासह्महासह्।" होति – 'पण्डितो वत, भो, पण्डितो वत, भो' ति ।

५. "इय पन, भिनखने, एकच्चो ग्रथम्मिकेन वादेन धम्मिकं वादं ग्रभिनिनाण्हाति ग्रमिनिप्पीळेति, तेन च ग्रथम्मिकं परिसं रञ्जेति । तेन सा ग्रथम्मिका परिसा उच्चासद्महासद्दा होति — 'पण्डितो वत, 25 मो, पण्डितो वत, भो' ति ।

१. प्राजिनो → स्वा० । २. स्वा० पोत्पके निवा । ३-३. पत्रावन्ति → ती० । ४. उपारदम्दा – ती०, रो० । १. उच्चातद्दा महासदा → ती०,स्वा०, रो० ।

६. "इथ पन, भिनखवे, एकच्चो श्रधिम्मकेन वादेन धिम्मकं च वादं श्रधिम्मकं च वादं श्रभिनिम्मण्हाति श्रभिनिम्पीळेति, तेन च श्रधिम्मकं परिसं रञ्जेति । तेन सा श्रधिम्मका परिसा उच्चासह-महासहा होति — 'पण्डितो वत, भो, पण्डितो वत, भो' ति ।

R. 231

B. 445

- ७. "ग्रधम्मो च, भिक्खवे, वेदितव्यो धम्मो च; ग्रनत्यो च वेदितव्यो ग्रत्थो च । ग्रधम्मं च घिदित्वा धम्मं च, ग्रनत्थं च विदित्वा ग्रत्यं च यथा धम्मो यथा ग्रत्थो तथा पटिपण्जितव्यं ।
- "कतमो च, भिक्खवे, ग्रधम्मो, कतमो च धम्मो, कतमो च ग्रन्यो, कतमो च ग्रन्यो, कतमो च ग्रन्यो ? मिच्छादिट्ठि, भिवखवे, ग्रधम्मो; सम्मादिट्ठि
 धम्मो; ये च मिच्छादिट्ठिपच्चया अनेके पापका ग्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, ग्रयं ग्रन्त्यो; सम्मादिट्ठिपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छिन्त, ग्रयं ग्रत्थो ।
- ६. "मिच्छासङ्कप्पो, भिनल्लवे, अधम्मो; सम्मासङ्कप्पो धम्मो ...
 मिच्छावाचा, भिनल्लवे, अधम्मो; सम्मावाचा धम्मो ... मिच्छाकम्मन्तो,
 भिनल्लवे, अधम्मो; सम्माकम्मन्तो धम्मो ... मिच्छात्राजीवो, भिनल्लवे, अधम्मो; सम्मात्राजीवो धम्मो ... मिच्छावायामो, भिनल्लवे, अधम्मो; सम्माति
 सम्मावायामो धम्मो ... मिच्छासति, भिनल्लवे, अधम्मो; सम्माति

थम्मो ... मिच्छासमाघि, भिक्खवे ग्रधम्मो; सम्मासमाधि धम्मो ...

- मिच्छाञाणं, भिक्खवे, ग्रघम्मो; सम्माञाणं धम्मो ।

 १०. "मिच्छाविमुत्ति, भिक्खवे, ग्रघम्मो; सम्माविमुत्ति धम्मो;

 ये च मिच्छाविमुत्तिपच्चया ग्रनेके पापका ग्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति,

 ग्रथं ग्रनत्यो, सम्माविमुत्तिपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्रि

 गच्छन्ति. ग्रयं ग्रत्थो ।
- ११. "श्रधममो च, भिक्सवे, वेदितब्बो धम्मो च; ग्रनत्थी च प्रथम च विदितब्बो ग्रत्थो च । ग्रधम्मं च विदित्वा धम्मं च, ग्रनत्थं च विदित्वा ग्रत्थं च यथा धम्मो यथा ग्रत्थो तथा पटिपज्जितब्वं' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेत पटिच्च वृत्तं" ति ।

 ^{&#}x27;इय पन मिनखबे एव च्लो पम्पिवेन बादेन प्रपम्पिक बादं ... बत मो ती'
 ति ती०, स्वा०, रो० पीलकेमु प्रपिको पाठो दिस्सित ।

25

५. सङ्गारवसूत्तं

 ग्रथ खो सङ्गारवो निष्माह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्गमः; उपसङ्गमित्वा भगवता सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सङ्गारवो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवीच - "किं नु खो, भो गोतम, श्रोरिमं तीरं, किं पारिमं तीरं" ति ?

२. "मिच्छाविद्वि खो, ब्राह्मण, ग्रोरिमं तीरं, सम्मादिद्वि पारिमं तीरं; मिच्छासङ्कृष्पो स्रोरिमं तीरं, सम्मासङ्कृष्पो पारिमं तीरं; मिच्छा-वाचा ग्रोरिमं तीरं, सम्मावाचा पारिमं तीरं; मिच्छाकम्मन्तो श्रोरिमं तीरं, सम्माकम्मन्तो पारिमं तीरं; मिच्छात्राजीवो स्रोरिमं तीरं, सम्मा-त्राजीवो पारिमं तीरं; मिच्छावायामो त्रोरिमं तीरं, सम्मावायामो 10 पारिमं तीरं; मिच्छासति ग्रोरिमं तीरं, सम्मासति पारिमं तीरं; मिच्छा-समाधि ग्रोरिमं तीरं, सम्मासमाधि पारिमं तीरं; मिच्छाञाणं ग्रोरिमं तीरं, सम्माञाणं पारिमं तीरं; मिच्छाविमुत्ति ग्रोरिमं तीरं, सम्मा-विमुत्ति पारिमं तीरं ति । इदं खो, ब्राह्मण, ग्रोरिमं तीरं, इदं पारिमं तीरं ति।

"ग्रप्पकाते मनुस्सेसु, ये जना पारगामिनो। ग्रथायं इतरा पजा, तीरमेवानुधावित ।। "ये च लो सम्मदक्लाते, धम्मे धम्मानुवत्तिनो । ते जना पारमेस्सन्ति, मच्चुधेय्यं सुदुत्तरं ॥ "कण्हं धम्मं विप्पहाय, सुक्कं भावेथ पण्डितो । योका यनोकमागम्म³, विवेके यत्थ दूरमं ॥ "तत्राभिरतिमिच्छेय्य, हित्वा कामे ग्रकिञ्चनो ।

परियोदपेय्य ग्रतानं, चित्तक्लेसेहि पण्डितो ।।

"येसं सम्बोधियङ्गेसु, सम्मा चित्तं सुभावितं । भ्रादानपटिनि<u>स्समों,</u> भ्रनुपादाय ये रता।

खीणासवा जुतिमन्तो', ते लोके परिनिब्बुता'' ति ।।

२. सगारवा - स्वा० । २. प्रनीवहमागम्म - स्वा० । ३. जुतीमन्ती - नी० #o¥-30

15

६. ग्रोरिमतीरसुत्तं

१. "ग्रोरिमं च, भिक्सवे", तीरं देसेस्सामि पारिमं च तीरं । तं सुणाय, साधुकं मनिस करोथ; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति स्रो ते भिक्षू भगवतो पच्चस्सोसं । भगवा एतदवोच —

२. "कतमं च, भिक्खवे, ग्रोरिमं तीरं, कतमं च पारिमं तीरं ?

5 मिच्छादिट्टि' ग्रोरिमं तीरं, सम्मादिट्टि पारिमं तीरं ... पे०... मिच्छाविमुत्ति ग्रोरिमं तीरं, सम्मादिमृत्ति पारिमं तीरं । इदं सो, भिक्सवे,
ग्रोरिमं तीरं, इदं पारिमं तीरं ति ।

"ग्रप्पका ते मनुस्सेसु, ये जना पारगामिनो । ग्रथायं इतरा पजा, तीरमेवानुधावति ।।

"ये च सो सम्भदनलाते, धम्मे धम्मानुवत्तिनो । ते जना पारमेस्सन्ति, मच्चुघेय्यं सुदुत्तरं ॥

"कण्हं घम्मं विष्पहाय, सुक्क भावेय पण्डितो।

ग्रोका ग्रनोकमागम्म, विवेके यत्य दूरमं।।

"तत्राभिरतिमिच्छेय्य, हिस्ता कामे ग्रकिञ्चनो । परियोदपेय्य ग्रतानं, चित्तक्लेमेहि पण्डितो ।।

"येसं सम्वोधियङ्गेसु, सम्मा चित्तं सुभावित । ग्रादानपटिनिस्सग्गे, ग्रनुपादाय ये रता ।

खीणासवा जुतिमन्तो, ते लोके परिनिच्युता'' ति ।।

७. पठमपच्चोरोहणीसुत्तं

२ "कि नु त्व, ब्राह्मण, तदहुपोसथे सीसन्हातो नवं खोमयुगं

रे. या जिन्हत्ते - मी०, स्वा०, रा०। २ मिच्छादिट्टि जिन्हाव - मी०, स्वा०, रा०। रे नानुस्मानि - मी०। ४ मीगनहाता - मी०, रा०, मीसन्हाता - स्वा०। ४ प्रस्त इसपुर्द्ध - मो०, रा०। ६, प्रनिदूर एक मन्त - सी०, सा०, रा०।७ दिस्ता - सी०, रो०।

निवत्यो ग्रल्लकुसमुर्द्धि ग्रादाय एकमन्तं ठितो ? कि न्वज्ज ब्राह्मण-कुलस्सा" ति ?

"पच्चोरोहणी, भो गोतम, श्रज्ज ब्राह्मणकुलस्सा" ति ।

"यथा कथं पन, ब्राह्मण, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी होती" ति ?

"इध, भो गोतम, बाह्मणा तदहुपोसथे सीसंन्हाता नवं खोमयगं 5 निवत्था ग्रल्लेन गोमयेन पर्थांव भ्रोपुञ्जित्वा हरितोहि कुसेहि पत्थरित्वा भ्रन्तरा च वेलं भ्रन्तरा च भ्रग्यागारं सेय्यं कप्पेन्ति । ते तं रित्त तिक्खत्तुं पच्चुद्राय पञ्जलिका ग्रॉग्ग नमस्सन्ति - 'पच्चोरोहाम भवन्तं, पच्चो-रोहाम भवन्तं' ति । बहुकेन च सप्पितेलनवनीतेन ग्रन्गि सन्तप्पेन्ति । तस्सा च रत्तिया अच्चयेन पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन ब्राह्मणे 10 सन्तप्पेन्ति । एवं, भो गोतम, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी होती'' ति ।

"ग्रञ्ज्था खो, ब्राह्मण, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी होति", ग्रञ्ज्या च पन ग्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होती" ति ।

"यथा कथं पन, भो गोतम, अरियस्स विनये पच्चोरोहणी होति ? साधु में भवं गोतमो तथा धम्मं देसेतु यथा ग्ररियस्स विनये 15 पच्चोरोहणी होती'' ति ।

"तेन हि, ब्राह्मण, सुणाहि, साधुकं मनसि करोहि; भासिस्सामी" ति । "एवं, भो" ति खो जाणुस्सोणि बाह्मणो भगवतो पच्चस्सोसि । भगवा एतदवोच --

३. "इघ, ब्राह्मण, अरियसावको इति पटिसञ्चिक्खति – 20 R. 'मिच्छादिट्विया खो पापको विपाको दिट्ठे चेव धम्मे अभिसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छादिद्धि पजहति; मिच्छादिद्विया पच्चो-रोहति ।

... मिच्छासङ्कप्पस्स खो पापको विपाको - दिट्टे चेव धम्मे ग्रभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छासङ्कर्पं पजहति; 25 मिच्छासङ्कष्पा पच्चोरोहति ।

... मिच्छावाचाय खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे ग्रभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छावाचं पजहति; मिच्छावाचाय पच्चोरोहति ।

१. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नरिय।

B. 449

12.216

... मिच्छाकम्मन्तस्स खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे ग्रमिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छाकम्मन्तं पजहति; मिच्छाकम्मन्ता पच्चोरोहति ।

... मिच्छाम्राजीवस्स सो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे इ म्रिसिस्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्घाय मिच्छाम्राजीवं पजहति; भिच्छाम्राजीवा पच्चीरोहति ।

... मिच्छावायामस्त खो पापको विपाको -- दिट्ठे चेव धर्मी ग्रिमसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छावायामं पजहित; मिच्छावायामा पच्चोरोहिति ।

... मिन्छासितया लो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्में अभिसम्परायं चा ति । तो इति पटिमह्वाय मिन्छासित पजहित; मिन्छासितया पन्चोरोहित ।

... मिच्छासमायिस्स खो पापको विपाको – दिट्टे चेव घम्में ग्रीभसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्गाय निच्छासमाधि पजहति; 15 मिच्छासमाधिम्हा पच्चोरोहति ।

... मिच्छाञाणस्स स्रो पापको विपाको – विट्ठे चेव धम्मे ग्रिमितम्मरायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय मिच्छाञाणं पजहति; मिच्छाञाणम्हा पच्चोरोहति ।

"इप, ब्राह्मण, ... पटिसञ्चित्वति - 'मिच्छाविमृत्तिया खो पपको निपाको - दिट्ठं चेव धम्मे अभिसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्काय निच्छाविमृत्ति । पज्जीते; मिच्छाविमृत्तिया पच्चोरोहिति । एवं खो, ब्राह्मण, ब्ररियस्न निनये पच्चोरोहणी होती" ति ।

४. "अञ्ज्ञवा, भो गोतम, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी, ग्रञ्जवा च पन ग्ररियस्स विनमें पच्चोरोहणी होति । इमिस्सा च, भो गोतम, अरियस्स विनमें पच्चोरोहणिया ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी कर्ते नाम्मि सोळींत । अमिक्कन्तं, भो गोतम ५०... उपासकं मं भवं गोतमो घारेतु अञ्जतमो पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

१. कल्लं → स्था० ।

८. दुतियपच्चोरोहणीसुत्तं

१. "ग्ररियं वो भिवखवे, पच्चोरोहणि देसेस्सामि । तं सुणाथ ... कतमा च, भिवखवे, ग्ररिया पच्चोरोहणी ? इघ, भिवखवे, ग्ररियसावको इति पटिसिब्चिक्सित — 'मिच्छाविद्विया खो पापको विपाको — विद्वे चेव घम्मे ग्रभिसम्परायं चा'ति । सो इति पटिसङ्काय मिच्छाविद्विय पज्हिति; मिच्छाविद्विया पच्चोरोहित । मिच्छाकङ्गप्पस्स खो पापको विपाको ... मिच्छावाचाय खो ... मिच्छाकम्मन्तस्स खो ... मिच्छान्माजीवस्स खो ... मिच्छावाचामस्स खो ... मिच्छाविद्या खो पापको विपाको — मिच्छावाचामस्स खो ... मिच्छाविमुत्तिया खो पापको विपाको — विद्वे चेव घम्मे ग्रभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय मिच्छाविमुत्ति पजहित; मिच्छाविमुत्तिया पच्चोरोहित । ग्रथं वुच्चित, मिक्छाविमुत्ति पजहित; मिच्छाविमुत्तिया पच्चोरोहित । ग्रथं वुच्चित, मिक्छाविमुत्ति पजहित; मिच्छाविमुत्तिया पच्चोरोहित । ग्रथं वुच्चित,

६. पुब्बङ्गमसुत्तं

१. "सुरियस्स, भिनलवे, उदयतो एतं पुब्बङ्गमं एतं पुब्ब-निमित्तं, यदिदं — अरुणुग्गं । एनमेन लो, भिनलवे, कुसलानं घम्भानं एतं पुब्बङ्गमं एतं पुब्बिनिम्तं, यदिदं — सम्मादिद्वि । सम्मादिद्विकस्ध , भिनलवे, सम्मासङ्कप्पो पहोति, सम्माकम्पन्ताचा पहोति, सम्मानाचस्स सम्माकम्मन्तो पहोति, सम्माकम्मन्तस्स सम्माआजीवो पहोति, सम्माआजीवस्स सम्मानायामो पहोति, सम्मानायामस्स सम्मा-सति पहोति, सम्मासतिस्स सम्मानमाधि पहोति, सम्मासमाधिस्स सम्माञाणं पहोति, सम्मानाणिस्स सम्मानिम्ति पहोती" ति ।

१०. श्रासवक्खयसुत्तं

१. "दसिम्भे, भिक्सवे, धम्मा भाविता बहुलीकता ब्रासवार्ग श्र खयाय संवत्तित्त । कतमे दस ? सम्मादिष्टि, सम्मासङ्कृप्भो, सम्मा-वाचा, सम्माकम्मन्तो, सम्मात्राजीवो, सम्मावायामो, सम्मासित, सम्प्रा-समाधि, सम्माञाणं, सम्माविमुत्ति – इमे खो, भिवखवे, दस धम्मा भाविता बहुलीकता ब्रासवानं खयाय संवत्तन्ती" ति ।

पच्चोरोहणिवग्गो वारसमा ।

१. सूरियस्त - म० । २. मरुणगां - सी०, रो०; बरुणुतं - स्या० । ३. ० दिद्विस्थ - सी०, रो० ।

B 451

तस्सुद्दानं

तयो ग्रधम्मा ग्रजितो, सङ्गारवो च ग्रोरिम। द्वे चेव पच्चोरोहणी, पुव्यङ्गम ग्रासवक्खयो ति।।

१३. परिसुद्धवग्गो'

१. पठमसुत्तं

१ "दत्तियमे, भिक्खवे, धम्मा परिसुद्धा परियोदाता, नाञ्जन्म सुगतिवनया । कतमे दस ? सम्मादिट्टि, सम्मासद्ध्रप्पो, सम्मासापा, इ सम्माकम्मन्तो, सम्माद्याजीवो, सम्मावायामो, सम्मासित, सम्मासमाधि, सम्माञाण, सम्माविमृत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा परिसुद्धा परियोदाता, नाञ्जन सुगतिवनया" ति ।

२ दुतियसुत्तं

१ "दसियमे, भिक्खबे, धम्मा ग्रनुप्पन्ना उप्पञ्जन्ति, नाञ्जान सुगतिवनया । कतमे दस १ सम्मादिष्ट्रि पे० सम्माविमृति – १० इमे खो, भिक्खबे, दस धम्मा ग्रनुप्पन्ना उप्पञ्जन्ति, नाञ्जान सुगत-विनया" ति ।

३. ततियसुत्तं

१ "दसियमे, मिक्बवे, धम्मा महप्फला महानिससा, नाञ्जान सुगतिबनया । कतमे दस ^२ सम्मादिष्ट्रि पे० सम्माविमृति — इमे खो, मिक्बवे, दस धम्मा महप्फला महानिससा, नाञ्जान 15 सुगतिबनया" ति ।

४. चतुत्यसुत्तं

१ "दसयिमे, निक्क्बे, धम्मा रागविनयपरियोसाना होन्ति दोसविनगपरियोसाना होन्ति मोहविनयपरियोसाना होन्ति, नाञ्जात

१ प्रथममं - सी । २ प्राप्तवा चा - सा०, रा०। ३ परिमृद्धिवणो - स्या०।

सुगतविनया । कतमे दस ? सम्मादिट्ठि ... पे०... सम्माविमुत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा रागविनयपरियोसाना होन्ति दोसविनयपरियो-साना होन्ति मोहविनयपरियोसाना होन्ति, नाञ्जात्र सुगतविनया'' ति ।

५. पञ्चमसूत्तं

१. "दसयिमे, भिक्खवे, धम्मा एकन्तनिब्बदाय विरागाय निरो-धाय उपसमाय स्रमिञ्ञाय सम्बोधाय निब्बानाय संवत्तन्ति, नाञ्जश्च 5 सुगतिवनया । कतमे दस ? सम्मादिट्ठ ... पे०... सम्माविमृत्ति — इमें . खो, भिक्खवे, दस धम्मा एकन्तनिब्बदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय स्रमिञ्ञाय सम्बोधाय निब्बानाय संवत्तन्ति, नाञ्जन्न सुगतिवनया" ति ।

६. छट्टसुत्तं

१. "दसियमे, भिक्खवे, धम्मा भाविता बहुलीकता अनुष्पन्ना 10 उष्पठजित्त, नाञ्जत्र सुगतिवनया। कतमे दस? सम्मादिष्टु...पे०... सम्माविमुत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा भाविता बहुलीकता अनुष्पन्ना उष्पठजित्त, नाञ्जत्र सुगतिवनया" ति ।

७. सत्तमसुत्तं

१. "दसयिमे, भिक्खवे, धम्मा भाविता बहुलीकता मह्प्फला होन्ति महानिसंसा, नाञ्ञात्र सुगतिवनया । कतमे दस ? सम्मादिष्टि । ... पे०... सम्माविमुत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा भाविता बहुलीकता मह्प्फला होन्ति महानिसंसा, नाञ्ञात्र सुगतिवनया" ति ।

८ श्रहमसुत्तं

१. "दसयिमे, भिक्खवे, धम्मा भाविता बहुलीकता राग-विनयपिरयोसाना होन्ति दोसविनयपिरयोसाना होन्ति मोहविनय-पिरयोसाना होन्ति, नाज्ञात्र सुगतविनया । कतमे दस ? सम्मादिष्टि । ...पे०... सम्माविमुत्ति — इमे खो, भिक्तवे, दस धम्मा भाविता R. 240

B 453

वहुलीकता रागविनयपरियोसाना होन्ति दोसविनयपरियोसाना होन्ति मोहविनयपरियोसाना होन्ति, नाज्ञात्र सुगतविनया'' ति ।

६. नवमसुत्तं

१ "दयिमे, भिक्सवे, वम्मा भाविता बहुलीकता एकन्त-निव्वदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय ग्रिभिज्ञाय सम्बोधाय 5 निव्वानाय सवत्तन्ति, नाञ्जार मुगतिवनया । कतमे दम १ सम्मादिष्ठि पे० सम्माविमृत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस वम्मा भाविता बहुली-कता एकन्तनिव्वदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय ग्रिभिञ्जाय सम्बोधाय निव्वानाय सवत्तन्ति , नाञ्जार सुगतिवनया" ति ।

१०. दसमसुत्तं

१ "दर्सियमे, भिक्खवे, मिच्छता । कतमे दस १ मिच्छा-10 दिंडु, मिच्छामञ्जूपो, मिच्छाबाचा, मिच्छाकम्मन्तो, मिच्छाग्राजीबो, मिच्छावायामो, मिच्छासित, मिच्छासमािव, मिच्छा-विमुत्ति – इमे सो, मिक्खवे, दस मिच्छत्ता' ति ।

११. एकादसमसुत्तं

१ "दसयिमे, भिक्खवे, सम्मत्ता । कतमे दस ? सम्मादिष्टि, नम्मान दुप्पो, नम्मावाचा, सम्माकम्मन्तो, सम्माद्याजीवो, सम्मा-। वायामो, नम्मासित, सम्मासमावि, नम्माञाण, सम्माविमुत्ति – इमे स्रो, भिक्खवे, दम सम्मत्ता" ति ।

परिसूद्धवग्गो तेरसमी ।

१४. साधुवग्गो

१. सावुसुत्तं

? "साधु च वो, मिनस्बने, देसेस्सामि' ग्रमाधु च । त सुजान, साधुक मनिस करोत्र, मानिस्सामी' ति । "एव, भन्ते" ति स्रो ते भिनस् भगवतो पच्चस्सोम् । भगवा एतदबोच –

१ दिनस्नामि - ना॰, स्वा॰, रा॰।

२. "कतमं' च, भिक्खवे, असाघु' ? मिच्छाविद्वि, मिच्छासङ्कष्पो, मिच्छावाचा, मिच्छाकम्मन्तो, मिच्छाआजीवो, मिच्छावायामो, मिच्छासित, मिच्छासमाधि, मिच्छाञाणं, मिच्छाविमुत्ति — इदं वुच्चित, भिक्खवे, असाधु । कतमं च, भिक्खवे, साधु ? सम्मादिद्वि, सम्मासङ्कष्पो, सम्मावाचा सम्माकम्मन्तो, सम्माआजीवो, सम्मावायामो, उसम्मासित, सम्मासमाधि, सम्माञाणं, सम्माविमुत्ति — इदं वुच्चिति, भिक्खवे, साधु" ति ।

२. ग्ररियधम्मसूत्तं

१. "ग्ररियधम्मं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि ग्रनरियधम्मं च। तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, ग्रनरियो धम्मो ? मिच्छाविद्वि ...पे०... मिच्छाविपुत्ति – ग्रयं वुच्चित, भिक्खवे, ग्रनरियो धम्मो । कतमो 10 च, भिक्खवे, ग्ररियो धम्मो ? सम्माविद्वि ... पे०... सम्माविमुत्ति – ग्रयं वुच्चित, भिक्खवे, ग्ररियो धम्मो" ति ।

३. ग्रकुसलसुत्तं

१. "अकुसलं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि कुसलं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमं च, भिक्खवे, अकुसलं ? मिच्छादिष्टि ... पे०... मिच्छा-विमुत्ति -- इदं वुच्चति, भिक्खवे, अकुसलं । कतमं च, भिक्खवे, कुसलं ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्माविमृत्ति -- इदं वुच्चति, भिक्खवे, कुसलं" ति ।

४. ग्रत्थसुत्तं

१. "ग्रत्यं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि ग्रनत्यं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, ग्रनत्थो ? मिच्छादिष्टि ... पे०... मिच्छाविमृत्ति – ग्रयं वृच्चिति, भिक्खवे, ग्रन्तयो । कतमो च, भिक्खवे, ग्रत्यो ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्यादिष्टि ... पे०... सम्मादिष्टि ... पे०... सम्मादिष्टि ... सम्माद

५. घम्मसुत्तं

१. "धम्मं च वो, भिक्सवे, देसेस्सामि ग्रधम्मं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्सवे, ग्रधम्मो ? मिच्छादिट्ट .. पे०... मिच्छा-

रे. पत्तनो --सी० । २. पसामु - सी०, स्या०, रो० । ३. सार्यु - सी०, स्या०, रो० । प्र०४-३८

R. 243

विमृत्ति – ग्रयं वुच्चति, भिक्सवे, ग्रधम्मो । कतमो च, भिक्खवे, धम्मो? सम्मादिद्वि ... पे०... सम्माविमृत्ति – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, धम्मो" ति।

६. सासवसूत्तं

१. "सासवं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि ग्रनासवं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, सासवो धम्मो ? मिच्छादिट्ठि 5 ... पे०... मिच्छाविमृत्ति — ग्रयं वुच्चिति, भिक्खवे, सासवो धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, ग्रनासवो धम्मो ? सम्मादिट्ठि ... पे०... सम्मा-विमृत्ति — ग्रयं वुच्चिति, भिक्खवे, ग्रनासवो धम्मो" ति ।

७. सावज्जसूत्तं

१. "सावज्जं च वो, भिक्खवे, घम्मं देसेस्सामि अनवज्जं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, सावज्जो घम्मो ? मिच्छाविट्ठि 10 ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – अयं वृच्चिति, भिक्खवे, सावज्जो घम्मो । कतमो च, भिक्खवे, अनवज्जो घम्मो ? सम्मादिट्ठि ... पे०... सम्मा-विमुत्ति – अयं वुच्चिति, भिक्खवे, अनवज्जो घम्मो" ति ।

दः तपनीयसुत्तं

१. "तपनीयं" च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि ग्रतपनीयं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, तपनीयो धम्मो ? मिच्छा15 दिष्टि ... पे० .. मिच्छाविमृत्ति – ग्रयं युच्चित, भिक्खवे, तपनीयो धम्मो ।
कतमो च, भिक्खवे, अतपनीयो धम्मो ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्माविमृत्ति – ग्रयं युच्चिति, भिक्खवे, अतपनीयो धम्मो" ति ।

६ श्राचयगामिसुत्तं

१. "श्राचयगार्मि च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि अपचयगार्मि च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, आचयगामी धम्मो ?
अ भिच्छादिट्ठि ... पे०... भिच्छाविमुत्ति – अयं वुच्चति, भिक्खवे, ग्राचय-

१. वपनियं - स्या० ।

गामी धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, अपचयगामी धम्मो ? सम्मा-दिट्टि ... पे०... सम्माविमुत्ति – अयं वुच्चति, भिक्खवे, अपचयगामी धम्मो'' ति ।

१०. दुक्खुद्रयसुत्तं

१. "दुक्खुद्रयं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि सुखुद्रयं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, दुक्खुद्रयो धम्मो ? मिच्छादिट्ठि ऽ ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – ग्रयं बुच्चित, भिक्खवे, दुक्खुद्रयो धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, सुखुद्रयो धम्मो ? सम्मादिट्ठि ... पे०... सम्माविमुत्ता – ग्रयं बुच्चित, भिक्खवे, सुखुद्रयो धम्मो" ति ।

११. दुवलविपाकसुत्तं

१. "दुक्खविपाकं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि सुखविपाकं च। तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, दुक्खविपाको धम्मो ? । भिक्छाविद्धि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति — अयं वुच्चित, भिक्खवे, दुक्खविपाको धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, सुखविपाको धम्मो ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्माविमुत्ति — अयं वुच्चित, भिक्खवे, सुखविपाको धम्मो । ति ।

साधुवग्गो चुद्दसमो ।

१५. अस्यिवग्गो

१. अरियमगगसूत्तं

१. "ग्ररियमणं च वो, भिन्खवे, धम्मं देसेस्सामि श्रनिरय- 15 सम्मं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिन्छवे, ग्रनिरयो मग्गो ? मिन्छादिट्टि ... पे०... भिन्छाविमुत्ति — ग्रयं वुच्चति, भिन्छवे, ग्रनिरयो . मग्गो । कतमो च, भिन्छवे, श्ररियो मग्गो ? सम्मादिट्टि ... पे०... सम्माविमुत्ति — ग्रयं वुच्चति, भिन्छवे, ग्ररियो मग्गो' ति ।

दुक्खुद्वं - सी० । २. सी० पोत्यके न दिस्सति ।

₹. 245

i. 456

२. कण्हमग्गसुत्तं

१. "कण्हममां च वो, निक्खवे, वम्मं देसेस्तामि सुक्कममां च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, कण्हमस्तो ? मिच्छाविष्टि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, कण्हमस्तो । कतमो च, भिक्खवे, सुक्कमस्तो'? सम्माविष्टि ... पे०... सम्माविमुत्ति – ग्रयं वुच्चिति, भिक्खवे, सुक्कमस्तो'? ते ।

३. सद्धम्मसुत्तं

१. "सद्धम्मं च वो, भिवखने, देसेत्सामि ग्रसद्धम्मं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिवखने, ग्रसद्धम्मो ? मिच्छादिट्टि ... पे०... मिच्छा विमूत्ति — ग्रयं वुच्चिति, भिवखने, ग्रसद्धम्मो । कतमो च, भिवखने, सद्धम्मो ? सम्मादिट्टि ... पे०... सम्माविमुत्ति — ग्रयं वुच्चिति, भिवखने, सद्धम्मो" ति ।

४. सप्पुरिसधम्मसुत्तं

१. "सप्पुरिसधम्मं च वो, भिवखवे, देसेस्साभि ग्रसप्पुरिसधम्मं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, ग्रसप्पुरिसधम्मो ? मिच्छां विट्ठि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति -- ग्रयं बुच्चिति, भिक्खवे, ग्रसप्पुरिस-धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, सप्पुरिसवम्मो ? सम्मादिष्ठि ... पे०... धम्माविमुत्ति -- ग्रयं बुच्चिति, भिक्खवे, सप्पुरिसधम्मो" ति ।

५. उप्पादेतव्यसुत्तं

"उप्पादेतव्यं च वो, मिक्खते, वम्मं देसेस्सामि त उप्पादेतव्यं च । तं सुगाय ... पे०... कतमो च, मिक्खते, न उप्पादेतव्यं धम्मो ? निच्छादिष्ठि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – ग्रयं वुज्वति, मिक्खने न उप्पादेतव्यो धम्मो । कतमो च, निक्कते, उप्पादेतव्यो धम्मो । कतमो च, निक्कते, उप्पादेतव्यो धम्मो ?
 सम्मादिष्ठि ... पे०... सम्माविमुत्ति – ग्रयं वुच्चति, निक्खते, उप्पादेतव्यो धम्मो ।

१. मुस्को मणो - स्वा ।

६. ग्रासेवितव्बसुत्तं

१. "आसंवितव्वं च वो, भिक्खवे, धम्मां देसेस्सामि न आसंवि-तव्वं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न आसंवितव्वो धम्मो ? मिच्छादिष्टि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति — अयं वुच्चिति, भिक्खवे, न आसंवितव्वो धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, आसंवितव्वो धम्मो ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्माविमुत्ति — अयं वुच्चिति, भिक्खवे, अ आसंवितव्वो धम्मो" ति ।

७. भावेतब्वसुत्तं

१. "भावेतब्बं च वो, भिक्खवे, घम्मं देसेस्सामि न भावेतब्बं च। तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न भावेतब्बो घम्मो ? मिच्छा-दिट्ठि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – ग्रयं वुच्चित, भिक्खवे, न. भावेतब्बो घम्मो । कतमो च, भिक्खवे, भावेतब्बो घम्मो ? सम्मादिट्ठि ... पे०... 10 सम्माधिमुत्ति – ग्रयं वुच्चित, भिक्खवे, भावेतब्बो घम्मो" ति ।

दः बहुलीकातब्बसुत्तं

१. "बहुलीकातव्यं च वो, भिनखवे, धम्मं देसेस्सामि न बहुली-कातव्यं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिनखवे, न बहुलीकातव्यो धम्मो ? मिच्छादिद्धि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति — अयं वुच्चति, भिनखवे, न बहुलीकातव्यो धम्मो । कतमो च, भिनखवे, बहुलीकातव्यो धम्मो ? 15 सम्मादिष्टि ... पे०... सम्माविमुत्ति — अयं वुच्चति, भिनखवे, बहुली-कातव्यो धम्मो" ति ।

८. श्रनुस्सरितव्वसुत्तं

१. "अनुस्सरितब्बं च वो, भिक्खवे, घम्मं देसेस्सामि न अनु-स्सरितव्बं च। तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न अनुस्सरितव्बो घम्मो? मिच्छादिट्ठि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – अयं वुच्चिति, भिक्खवे, 20 न अनुस्सरितब्बो घम्मो। कतमो च, भिक्खवे, अनुस्सरितब्बो घम्मो? सम्माविट्ठि ... पे०... सम्माविमुत्ति ~ अयं वुच्चिति, भिक्खवे, अनुस्सरित तब्बो धम्मो" ति. ।

१०. सच्छिकातव्यसुत्तं

१. "सिंच्छ्रकातव्यं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि न सिंच्छ-कातव्यं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न सिंच्छ्रकातव्यो धम्मो ? मिच्छ्रादिट्ठि ... पे०.. मिच्छ्राविमृत्ति – ग्रयं वुच्चिति, भिक्खवे, न सिंच्छ्रकातव्यो धम्मो । कतमो च, भिक्पवे, सिंच्छ्रकातव्यो धम्मो ? 5 सम्मादिट्ठि ... पे०... सम्माविमृत्ति – ग्रयं वुच्चिति, भिक्खवे, सिंच्छ्रकातव्यो धम्मो" ति ।

ग्ररियवणी पत्तरसमी ।

ततियो पण्णासको समतो ।

१६. पुग्गलवग्गो

१. सेवितव्वसुत्तं

B. 458 R. 246 १. "दसिंह, भिनखने, धम्मेहि समन्नागतो पुगालो न सेवितब्नो । कतमेहि दसिंह ? मिन्छादिट्टिको होति, मिन्छासङ्क्रप्पो होति, मिन्छा-वाचो होति, मिन्छाकम्मलो होति, मिन्छाम्राजीवो होति, मिन्छा-10 वायामो होति, मिन्छासिंत होति, मिन्छासपिंध होति, मिन्छान्गणी होति, मिन्छाविगृत्ति होति — इमेहि खो, भिनखने, दसिंह धम्मेहि समन्नागतो पुगालो न सेवितब्बो ।

"दसिंह, भिक्खने, धम्मोहि समन्नागतो पुग्गलो सेनितब्बो ।
 कतमेहि दसिंह ? सम्माविट्ठिको होति, सम्मासङ्कृप्यो होति, सम्मावाचो
 होति, सम्माकम्मन्तो होति, सम्मात्राजीवो होति, सम्मावागो होति, सम्मामि होति, सम्मामि होति, सम्माविनुत्ति होति – दमेहि खो, भिक्खने, दसिंह धम्मोहि समन्नागतो पुग्गलो सेनितब्बो" ति ।

२-१२ भजितव्यादिसुतानि

१. "दर्शाह, निक्खबे, धम्मेहि समन्नागतो पुमालो न मणितव्यो २० ... पे०... मणितव्यो ... पे०... न पियरगासितव्यो ... पियरगासितव्यो ... पे०... न पुण्जो होति ... पुण्जो होति ... पे०... न पासंसो होति ...

20

पासंसो होति ... पे०... ग्रगारवो होति ... पे०... ग्रप्पित्सो होति ... पे०... ग्रप्पित्सो होति ... पे०... न ग्राराधको होति ... न्याराधको होति ... न्याराधको होति ... पे०... न विसुज्झति ... विसुज्झति ... पे०... मानं नाधिभोति ... मानं ग्रधिभोति ... पे०... पञ्ञाय वङ्गति ... पे०... ।

२. "बहुं अपुञ्ञं पसवित ... बहुं पुञ्ञं पसवित । कतमेहि दसिंह ? सम्मादिद्विको होति, सम्मासञ्ज्ञपो होति, सम्मावाचो होति, सम्माक्म्मन्तो होति, सम्माआजीवो होति, सम्मावायामो होति, सम्मास्ति होति, सम्मासमाधि होति, सम्माञाणी होति, सम्माविमुत्ति होति – इमेहि खो, भिक्खवे, दसिंह धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो बहुं पुञ्जं पसवती" ति ।

पुग्गलवग्गो सोळसमो ।

१७. जाणुस्सोणिवग्गो

१. ब्राह्मणपच्चोरोहणीसुत्तं

१ तेन खो पन समयेन जाणुस्सोणि ब्राह्मणो तवहुपोसथे सीसंन्हातो नवं खोमयुगं निवत्थो ग्रल्लकुसमृद्धि ग्रादाय भगवतो ग्रावदूरे एकमन्तं ठितो होति । श्रद्दसा खो भगवा जाणुस्सोणि ब्राह्मणं तवहुपोसथे सीसंन्हातं नवं खोमयुगं निवत्यं ग्रल्लकुसमृद्धि ग्रादाय एकमन्तं 15 ठितं । दिस्वान जाणुस्सोणि ब्राह्मणं एतदवोच —

२. "कि नु त्वं, ब्राह्मण, तबहुपोसथे सीसंन्हातो नवं खोमयुगं निवत्थो अल्लकुसमुर्द्धि आदाय एकमन्तं ठितो ? कि न्वज्ज ब्राह्मण-कुलस्सा" ति ?

"पच्चोरोहणी, भो गोतम, अज्ज ब्राह्मणकुलस्सा" ति ।

"यया कथं पन, ब्राह्मण, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी होती" ति ? "इध, भो गोतम, ब्राह्मणा तदहुपोसथे सीसंन्हाता नवं खोमयुगं

निवत्था ग्रल्लेन गोमयेन पर्याव ग्रोपुञ्जित्वा हरितहि कुसेहि पत्यरित्वा

१. ग्रणतिनती - ग्री०, स्था०, रो०। २. ग्रणतिनत्ती - ग्री०, स्था०, रो०। ३. ति पुन्छि -- ग्री०। ४. गोमेन -- ग्री०।

ग्रन्तरा च वेलं ग्रन्तरा च ग्रग्यागारं सेट्यं कप्पेन्ति । ते तं र्रात्त तिक्खतुं

अन्तरी च वल अन्तरी च अन्यानार सथ्य पान्नारी न ते परित स्वान्त प्रच्चेति । पच्चेतिहाम भवन्तं, पच्चेतिहाम भवन्तं, पच्चेतिहाम भवन्तं, पच्चेतिहाम भवन्तं ति । वहुकेने च सिप्पतेलनवनीतेन ग्रींगा सन्तप्पेन्ति । तस्सा च रित्तया ग्रच्चयेन पणीतेन स्नादनीयेन भोजनीयेन ब्राह्मणे

इ.सन्तप्पेन्ति । एवं, भो गोतम, ब्राह्मणानं प्च्चोरोहणी होती" ति ।
 "ग्रञ्जया खो, ब्राह्मण, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी होति,

ग्रञ्जाया च पन ग्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होती'' ति ।

B. 460

"यया कथं पन, भो गोतम, ग्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होति ? साधु मे भवं गोतमो तथा धम्म देसेतु यथा ग्ररियस्स विनये 10 पच्चोरोहणी होती" ति ।

"तेन हि, ब्राह्मण, सुणाहि, साधुकं मनिस करोहि; भासिस्सामी" ति । "एवं, भो" ति खो जाणुस्सोणि ब्राह्मणो भगवती पच्चस्सोसि । भगवा एतदवोच –

३. "इध, ब्राह्मण, ब्रिट्यसावको इति पटिसञ्चिक्खित – 15 'पाणातिपातस्स खो पापको विपाको विट्ठे चेव धम्मे ब्रिमिसम्परायं चा' ित । सो इति 'पटिसङ्खाय पाणातिपातं पजहति; पाणातिपाता पच्चोरोहति ।

... श्रदिश्नादानस्स खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्में ग्रभिसम्मरायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय श्रदिशादानं पजहति; 20 श्रदिश्नादाना पच्चोरोहति ।

अपताया पण्पाराहात ।
... कामेसुमिच्छाचारस्स खो पापको विपाको – दिट्टे चेव धम्मे
ग्रिभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय कामेसुमिच्छाचारं
पजहति; कामेसुमिच्छाचारा पच्चोरोहति ।

... मुसावादस्स खो पापको विपाको - दिट्ठे चेव धम्मे ग्रिंगसम्प-१२.251 25 रायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय मुसावादं पजहति; मुसावादा पच्चोरोहति ।

> ... पिसुणाय वाचाय खो पापको विपाको – विट्ठे चेव धम्में ग्रमिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय पिसुणं वाचं पजहर्ति; पिसुणाय वाचाय पच्चोरोहति ।

१. पहुतेन - सी०, स्था०, री०।

... फरुसाय वाचाय खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे ग्रिभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय फरुसं वाचं पजहति; फरुसाय वाचाय पच्चोरोहित ।

फरुसाय बाचाय पञ्चीरोहोत ।
... सम्फप्पलापस्स खो पापको विपाको – विट्ठे चेव धम्मे
ग्रिभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्घाय सम्फप्पलापं पणद्रति:

ग्रभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय सम्फप्पलापं पजहति; ऽ सम्फप्पलापा पच्चोरोहति । ... ग्रभिज्झाय खो पापको विपाको – दिट्टे चेव धम्मे ग्रभि-

... शामण्डाय खा पापका विपाका नवह चव वस्म शाम-सम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय श्रमिण्झं पजहितः; श्रमिण्झाय पच्चोरोहति ।

... ब्यापादस्स खो पापको विपाको – दिहु चेव धम्मे ग्रभिसम्परायं 10

चा ति । सो इति पटिसङ्क्षाय व्यापादं पजहति; व्यापादा पच्चोरोहितः।
"इध, ब्राह्मण ... पटिसञ्चित्वस्वति – 'मिच्छादिट्टिया स्त्रो
पापको विपाको – दिट्ठे चेद धम्मे अभिसम्परायं चा' ति । सो इति
पटिसङ्क्षाय मिच्छादिट्टि पजहति; मिच्छादिट्टिया पच्चोरोहित । एवं
स्त्रो, ब्राह्मण, अरियस्स विनये पच्चोरोहणी होती" ति ।

ः ४. "अञ्ज्ञथा खो, भो गोतम, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी होति, अञ्ज्ञथा च पन अरियस्स विनये पच्चोरोहणी होति । इमिस्सा, भो गोतम, अरियस्स विनये पच्चोरोहणिया ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी कलं नाम्बति सोळिस । अभिक्कत्तं, भो गोतम ... पे०... उपासकं मं भवं गोतमो बारेंद्व अञ्जतम्मे पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

२. ग्ररियपच्चोरोहणीसुत्तं

 "ग्ररियं वो, भिवसवे, पच्चोरोर्ह्यण देसेस्सामि । तं सुणाथ, साध्क मनसि करोथ; भासिस्सामी" ति ।

"एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदबोच -

रुतदवीच — २. "कतमा च, भिक्खवे, अरिया पच्चीरोहणी ? इध, 25 स.2

भिक्बवे, ग्ररियसावको इति पटिसञ्चिक्खति – 'पाणातिपातस्स खो -पापको विपाको – दिट्टे चेव धम्मे ग्रभिसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्खाय पाणातिपातं पजहति; पाणातिपाता पच्चोरोहति ।

१. इमिस्स च - सी०, स्या०, रो०। म०४-३६

... प्रदितादानस्स खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे ग्रीनिः सम्पराषं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय ग्रदितादानं पजहिति; प्रदित्रादाना पच्चोरोहति ।

ग्रादशादाना पच्चाराहात । ... कामेसुमिच्छाचारस्स खो पापको विपाको ... पे०... कामेसु-मिच्छाचारा पच्चोरोहति ।

462 ... मुसावादस्स खो पापको विपाको ... पे०... मुसावादा पच्चोरोहति ।

... पिसुणाय वाचाय खो पापको विपाको ... पे०... पिसुणाय वाचाय पच्चोरोहति ।

 फल्साय वाचाय खो पापको विपाको ... पे०... फल्साय वाचाय पच्चोरोहित ।

... सम्फप्पलापस्स स्रो पापको विपाको ... पे०... सम्फप्पलापा पच्चोरोहित ।

... ग्रभिज्झाय खो पापको विपाको ... पेo... ग्रभिज्झाय १५ पच्चोरोहति ।

... व्यापादस्स स्तो पापको विषाको ... पे o... व्यापादा प^{च्ची-} रोहति ।

"इंध, भिनखंदे पटिसञ्चिक्सति — 'मिन्छ्यादिद्विया खो पापको विपाको — विद्वे चेव धम्मे अभिसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्क्षा^{ध्} ²⁰ मिन्छ्यादिद्वि पजहति; मिन्छ्यादिद्विया पज्चोरोहिति । अयं बुन्वर्ति, भिक्खवे, यरिया पन्चोरोहणी" ति ।

३. सङ्गारवसुत्तं

१. यथ क्षो सङ्गारवो ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्किमः जपनङ्कित्वा मगवता सिंद्र सम्मोदि । सम्मोदनीय कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्तं निसिन्नोक्षो सङ्गारवी क ब्राह्मणो भगवन्त एतदवोच —

२. "कि तु सो, भो गोतम, श्रोरिम तीरं, कि पारिमं तीरं" ति ? "पाणातिपातो खो, ब्राह्मण, ग्रोरिम तीरं, पाणातिपाता वेरमणी पारिमं तीरं । श्रदिसादानं खो, श्राह्मण, श्रोरिमं तीरं, श्रदिम्नादानी

ĩο

15

वेरमणी पारिमं तीरं । कामेसुमिच्छाचारो ग्रोरिमं तीरं, कामेसु-मिच्छाचारा वेरमणी पारिमं तीरं । मुसावादो ग्रोरिमं तीरं, मुसावादा , वेरमणी पारिमं तीरं । पिसुणा वाचा ग्रोरिमं तीरं, पिसुणाय वाचाय वेरमणी पारिमं तीरं । फल्सा वाचा ग्रोरिमं तीरं, फल्साय वाचाय वेरमणी पारिमं तीरं । सम्फप्पलापो ग्रोरिमं तीरं, सम्फप्पलापा वेरमणी पारिमं तीरं । ग्रमिज्झा ग्रोरिमं तीरं, ग्रनभिज्झा पारिमं तीरं । व्यापादो ग्रोरिमं तीरं, ग्रव्यापादो पारिमं तीरं । मिच्छादिष्ठि ग्रोरिमं तीरं, सम्मादिष्ठि पारिमं तीरं । इदं खो, बाह्मण, ग्रोरिमं तीरं, इदं पारिमं तीरं ति ।

"अप्पका ते मनुस्सेमु, ये जना पारगामिनो । अथायं इतरा पजा, तीरमेवानुधावित ।।
"ये च खो सम्मदक्खाते, धम्मे धम्मानुबित्तनो ।
ते जना पारमेस्सिन्ति, मच्चुधेय्यं सुदुत्तरं ।।
"कण्हं धम्मं विप्पह्मय, सुक्कं भावेथ पण्डितो ।
ग्रोका अनोकमागम्म, विवेके यत्थ दूरमं ।।
"तत्राभिरतिमिच्छेय्य, हित्वा कामे अकिञ्चनो ।
परियोदपेय्य प्रसानं, चित्तक्तेसेहि पण्डितो ।।
"येसं सम्बोधियङ्गेसु, सम्मा चित्तं सुभावितं ।
आदानपटिनिस्सम्मे, अनुपादाय ते रता ।
खीणासवा जुतिमन्तो, ते लोकेपरिनिब्बुता"ति ।।

४. ग्रोरिमसुत्तं

१. "श्रोरिमं च, भिक्खने, तीरं देसेस्सामि पारिमं च तीरं। 20 तं सुणाथ ... पे०... कतमं च, भिक्खने, श्रोरिमं तीरं, कतमं च पारिमं तीरं? पाणातिपातो, भिक्खने, श्रोरिमं तीरं, पाणातिपाता नेरमणी पारिमं तीरं । अदिन्नादानं श्रोरिमं तीरं, श्रदिन्नादाना नेरमणी पारिमं तीरं । कामेसुभिच्छाचारो श्रोरिमं तीरं, कामेसुभिच्छाचारा नेरमणी पारिमं तीरं । मुसावादो श्रोरिमं तीरं, मुसावादा नेरमणी पारिमं तीरं । पुसुणा वाचा श्रोरिमं तीरं, पिसुणाय वाचाय नेरमणी पारिमं तीरं । पहसुणा वाचा श्रोरिमं तीरं, पहसाय वाचाय नेरमणी पारिमं तीरं । फहसा वाचा श्रोरिमं तीरं, पहसाय वाचाय नेरमणी पारिमं तीरं । सम्फणनाणो श्रोरिमं तीरं, मम्फणनाणा नेरमणी पारिमं तीरं। सम्फणनाणो श्रोरिमं तीरं, मम्फणनाणा नेरमणी पारिमं

तीरं। अभिज्ञा ग्रोरिमं तीरं, ग्रनभिज्ञा पारिमं तीरं। व्यापारो ग्रोरिमं तीरं, ग्रव्यापादो पारिमं तीरं। मिच्छादिट्टि ग्रोरिमं तीरं, सम्मादिट्टि पारिम तीर। इदं लो, भिक्तवे, ग्रोरिमं तीरं, इदं पारिम तीरं ति।

श्रयमं इतरा पजा, तीरमेवानुधावित ।।
श्रयायं इतरा पजा, तीरमेवानुधावित ।।
"ये च खो सम्मद्क्खाते, धम्मे धम्मानुवित्तिनो ।
ते जना पारमेस्सन्ति, मञ्चुधेय्यं सुदुत्तरं ।।
"कण्हं धम्मं विप्पहाय, सुक्कं मावेय पण्डितो ।
श्रोका श्रनोकमाणम्म, विवेके यस्य दूरमं ॥।
"तन्नामिरतिमिन्च्छेय्य, हित्वा कामे अकिञ्चनो ।
परियोदपेय्य श्रतानं, चित्तक्तेसिह पण्डितो ॥।
"येसं सम्बोधियञ्जेषु, सम्मा चित्तं सुमावितं ।
श्रादानपटिनित्त्तनो, श्रनुपादाय ये रता ।
खीणाखवा जुतिमन्तो, ते लोके परिनिव्युता" ति ॥

५. पठमग्रधम्मसूत्तं

- १. "ग्रवम्मो च, निक्खने, बेदितच्यो ग्रनत्यो च, धम्मो च वेदितच्यो ग्रत्यो च । ग्रवम्म च विदित्या ग्रनत्यं च, धम्मं च विदित्वा ग्रत्य च गया धम्मो यया ग्रत्यो तया गटिपज्जितव्यं ।
- २. "क्वमो च, भिक्वबे, यद्यम्मो च ग्रनत्यो च? पाणाितः श्र पातो, प्रदिप्तादान, कामेसुमिच्छाचारो, मुनावादो, पिसुणा वाचा, फरता वाचा, मम्फ्रपलापो, ग्रानिज्जा, व्यापारो, मिच्छािदिष्टि — ग्रय वुक्वित, भिक्वबे, ग्रवम्मो च प्रनत्यो च ।
- ३. "कतमो न, निक्यने, वम्मो च अत्यो च ? पाणातिपाता नेरमणी, अदिप्तादाना नेरमणी, कामेनुमिच्छाचारा नेरमणी, मुनावादा अरमणी, पिमुगान नाचान नेरमणी, फन्माय वाचाय नेरमणी, सम्मन्याया नेरमणी, अर्मीम्ब्या, अञ्चापादो, मम्मादिष्टि अय नुज्वति, निम्बने, सम्मो च अत्यो च ।

४. "'श्रधममो च, भिनखने, नेदितब्बो अनत्थो च; धम्मो च वेदितब्बो अत्थो च । अधम्मं च विदित्वा अनत्थं च, धम्मं च विदित्वा अत्थं च यथा धम्मो यथा अत्थो तथा पटिपिज्जितब्बं' ति, इति यं तं बृत्तं, इदमेतं पटिज्च बृत्तं" ति ।

६. दुतियअधम्मसुत्तं

- १. "ग्रध्ममो च, भिक्खने, वेदितव्यो धम्मो च; ग्रनत्थो च उ वेदितव्यो ग्रत्थो च । ग्रधम्मं च विदित्वा धम्मं च, ग्रनत्थं च विदित्वा ग्रत्थं च यथा धम्मो यथा ग्रत्थो तथा पटिपज्जितव्यं" ति । इदमवोच भगवा । इदं वत्वान सुगतो उट्टायासना विहारं पाविसि ।
- २. श्रथ खो तेसं भिक्षूनं श्राचिरपक्कन्तस्स भगवतो एतद-होसि — "इदं खो नो, श्रावुसो, भगवा सिङ्क्षानेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्या-रेन श्रत्यं श्रविभाजित्वा उद्घायासना विहारं पविद्वो — 'श्रधम्मो च, भिक्खवे, वेदितव्यो धम्मो च; श्रनत्यो च वेदितव्यो श्रत्यो च । श्रधम्मं च विदित्वा धम्मं च, श्रनत्यं च विदित्वा श्रत्यं च यथा धम्मो यथा श्रत्यो तथा पटिपाजितव्यं ति । को नु खो इमस्स भगवता सिङ्क्षत्तेन उद्देसस्स उद्दिद्वस्स वित्यारेन श्रत्यं श्रविभत्तस्स वित्यारेन श्रत्यं विभजेय्या" ति ?
 - ३. ग्रथ खो तेसं भिक्षूनं एतदहोसि "ग्रयं खो ग्रायस्मा महाकच्चानो सत्यु चेव संविष्णतो, सम्भावितो च विञ्लूनं सन्नह्म-चारीनं । पहोति चायस्मा महाकच्चानो इमस्स भगवता सिङ्क्षत्तेन उदेसस्स उद्दिद्धस्स वित्थारेन ग्रत्थं ग्रविभत्तस्स वित्थारेन ग्रत्थं विभिन्ततुं । यन्तून मयं येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसङ्कमेच्याम; उपसङ्कमित्वा 20 ग्रायस्मन्तं महाकच्चानं एतमत्थं पुच्छेय्याम । यथा नो ग्रायस्मा महाकच्चानो व्यक्तरिस्सति तथा नं बारस्सामा" ति ।
 - ४. ग्रथ खो ते भिक्कू येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसर्ङ्क्ष्मिसु; उपसङ्क्ष्मित्वा ग्रायस्मता महाकच्चानेन सिंद्ध सम्मोदिसु। सम्मोदनीयं कयं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिसु। एकमन्तं निसिन्नाः खो ते भिक्क्षु ग्रायस्मन्तं महाकच्चानं एतदवोचं —
 - प्र. "इदं सो नो, श्रावुसो कच्चान, मगवा सिङ्खानेन उद्देसं ः उद्दिसित्वा वित्यारेन श्रत्यं श्रविभजित्वा उद्वायासना विहारं पविद्वो

466

- 'अवम्मो च, भिक्खने, वेदितव्यो धम्मो च; अनत्यो च वेदितव्यो अत्यो च । अधम्मं च विदित्वा धम्मं च, अनत्यं च विदित्वा अत्यं च यथा धम्मो यया अत्यो तथा पटिपज्जिनव्यं ति ।

"तेस नो, आबुतो, अम्हाकं अचिरपकत्त्तस्स भगवतो एतदहोसि
- 'इदं खो नो, आबुतो, भगवा सिङ्क्तिन उद्देसं उद्दिसत्ता विख्यारेन
अत्यं अविभिज्ञत्व उट्टायासना विहारं पविद्वो — अधम्मो च, भिनखने
... पे॰... तथा पटिपज्जितव्यं ति । को नु खो इमस्स भगवता
सिङ्क्तिन उद्देसस्स उद्दिद्वस्स वित्यारेन अत्यं अविभक्तस्स वित्यारेन
अत्यं विभज्या' ति ?

"तेसं नो, आनुतो, अम्हाकं एतदहोसि — 'ग्रयं खो आयस्मा महाकच्चानो मत्यु चेव सविण्यतो, सम्भावितो च विञ्च्यूनं सब्रह्मचारीनं। पहोति चायस्मा महाकच्चानो इमस्स भगवता सिंतु चेन उद्देसस्स उद्दिष्ट्रस्स वित्यारेन अत्य विभिन्नत् । यद्गून भयं येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपस द्वमेय्याम, उपराङ्कीमत्वा आयस्मत्व अत्वक्चचानं ऐतुम्ब्ह्य्याम । यथा नो आयस्मा महाकच्चानो व्याकरिस्सति तथा मं धारेस्सामा ति । विभन्नतु आयस्मा महाकच्चानों।

६. "संव्यवापि, ब्रावुसो, पुरिसो सारांत्वको सारगंवेसी सारपरियोसनं चरमानो महतो चनकस्म तिट्ठतो तारवतो श्रातकममंब मूर्व
श्रतिकमम्म सन्वं साखापलासे सार परियोगितव्यं मञ्जेस्य । एव
सम्मदिमिदं ग्रायस्मन्तानं सत्विरि सम्मुलीमूते तं भगवन्त श्रातिस्तिः
श्रम्हे एतमत्वं परिपुच्छितव्य मञ्ज्ञय । सो हावुसो, भगवा जानाति
पस्स पस्सिति चन्नपुमूतो ज्ञाणमूतो धम्ममूतो ब्रह्ममूतो वत्ता पवता
अत्यस्म निजेता श्रमतस्म ताता धम्मस्सामी तथागतो । सो चेव पनितस्म

R.232 कालो ग्रहोसि व गुम्हे भगवन्तयेव उपसङ्घीमत्वा एतमत्व परिपुच्छैस्याय । यथा वो मगवा व्याकरेत्य तथा न धारिव्याया" ति ।

७ "ग्रद्धा, यानुसी कच्यान, भगवा जानं जानाति पस्सं पस्सिति चर्त्तुमूती जाणमूती घरममूती ब्रह्मभूती बत्ता पत्वता ग्रत्यस्म निर्मेता यमतस्य दाता धरमस्मामी तयागतो । यो चेव पनेतस्य वाली ग्रहोसि अ य भये भगवत्त्रयेव उपसङ्घीतत्वा एतमत्व परिपुच्छेस्थाम । यथा नी भगवा व्याप्तरेस्य तथा न बारेव्याम । ग्रपि चायस्मा मन्यान्त्रवानी

सत्थु चेव संविष्णतो, सम्भावितो च विञ्ञ्यनं सब्रह्मचारीनं । पहोति चायस्मा महाकच्चानो इमस्स भगवता सिङ्क्त्त्तेन उद्देसस्स उद्दिडस्स वित्थारेन ग्रत्थं ग्रविभत्तस्स वित्थारेन ग्रत्थं विभिततुं । विभित्ततायस्मा महाकच्चानो ग्रगहं करित्वा'' ति ।

- द. "तेन हावुसो, सुणाथ, साधुकं मनसि करोथ; भासि- 5 स्सामी" ति । "एवं, ब्रावुसो" ति खो ते भिक्कू ब्रायस्मतो महाकच्चा- नस्स पच्चस्सोसुं । ब्रथायस्मा महाकच्चानो एतदवोच --
- ६. "यं खो नो, आवुसो, भगवा सिङ्क्षत्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्थारेन अत्यं अविभिजित्वा उट्टायासना विहारं पिबट्ठो — 'अधम्मो च, भिक्खवे, बेदितब्बो ... पे०... तथा पिटपिज्जितब्बं' ति । कतमो चावुसो, 10 अधम्मो, कतमो च धम्मो; कतमो च अनत्थो, कतमो च अत्थो ?
- १०. "पाणातिपातो, आवुसो, अधम्मो; पाणातिपाता वेरमणी धम्मो; ये च पाणातिपातपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अन्तथो; पाणातिपाता वेरमणीपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति, अयं अत्थो।
- ११. "अदिन्नादानं, आवुसो, अधम्मो; अदिन्नादाना वेरमणी धम्मो; ये च अदिन्नादानपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा प्रम्भवन्ति, अयं अनत्थो; अदिन्नादाना वेरमणीपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गञ्छन्ति, अयं अत्थो।
- १२. "कामेसुमिच्छाचारो, आवुसो, अधम्मो; कामेसुमिच्छा- 20 चारा वेरमणी धम्मो; ये च कामेसुमिच्छाचारपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अन्तयो; कामेसुमिच्छाचारा वेरमणी- पच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति, अयं अत्यो।
- १३. "मुसावादो, आवुसो, अधम्मो; मुसावादा वेरमणी धम्मो; ये च मुसावादपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं 25 अतत्वो; मुसावादा वेरमणीपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूरि गञ्छन्ति, अयं अत्थो।
- १४. "पिसुणा वाचा, ग्रावुसो, ग्रथम्मो; पिसुणाय वाचाय वेरमणी धम्मो; ये च पिसुणवाचापञ्चया ग्रनेके पापका श्रकुसला

R. 257

*1

468

धम्मा सम्भवन्ति, ग्रयं ग्रनत्यो; पिसुणाय वाचाय वेरमणीपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति, ग्रयं श्रत्यो ।

१५. "फरसा वाचा, आवुसो, अधम्मो; फरसाय वाचाय वेर्मणी घम्मो; ये च फरसावाचापच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा असम्बन्ति, अयं अनत्यो; फरसाय वाचाय वेरमणीपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छित्ति, अयं अत्यो।

१६. "सम्फप्पलापो, ग्रावुसो, ग्रधम्मो; सम्फप्पलापा वेरमणी धम्मो; ये च सम्फप्पलापपच्चया ग्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा सम्मवन्ति, ग्रयं श्रनत्यो; सम्फप्पलापा वेरमणीपच्चया च श्रनेके कुसला 10 धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति, ग्रयं श्रत्यो ।

१७. "प्रिमिण्झा, प्रावृसो, ग्रवम्मो; ग्रनिभण्झा धम्मो; ये च ग्रिभण्झापण्चया ग्रनेके पापका ग्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं ग्रनत्वी; ग्रनिभण्झापण्चया च श्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गण्झिन्त, ग्रयं श्रत्यो।

१६. "व्यापादो, ब्राबुसो, ब्रयम्मो; ब्रव्यापादो वम्मो; ये च व्यापादपञ्चया ब्रनेके पापका ब्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं ब्रनत्थों; अव्यापादपञ्चया च ब्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्िर गट्छन्ति, अयं अत्यो ।

१२. "मिच्छादिट्ठि, ग्रावुसो, ग्रथम्मो; सम्मादिट्ठि बम्मो; १० ये च मिच्छादिट्ठिपच्चया ग्रनेके पापका श्रकुसला घम्मा सम्भवित, ग्रथं ग्रनत्यो; सम्मादिट्ठिपच्चया च ग्रनेके कुसला घम्मा भावता-पारिपूरि गच्छित्त, ग्रयं ग्रत्यो ।

२०. "यं खो नो, आवसो, भगवा सिद्धत्तेन उद्देसं उद्दिसित्या वित्यारेन अत्यं अविभिज्ञत्वा उद्घायासना विहारं पविद्वो – अधम्मी अ , निक्जने, वेदितव्यो ... पे०... तथा पटिपिज्जितव्यं ति । इमस्स खो महं, आवसो, नगवता मिद्धित्तेन उद्देसस्स उद्दिद्वस्स वित्यारेन अत्यं अविभक्तसम् एवं वित्यारेन अत्यं आजानामि । आकद्धमाना च पन तुम्हे, आवसो, मगवन्तयेव उपमञ्जमित्वा एतमत्यं पटिपुच्छेय्याय । मया नो मगवा व्याकरोति तथा नं धारेय्याया" ति ।

१. मनिनिन्दिला - स्वाक, रोक ।

"एवमानुसो" ति खो ते भिक्खू श्रायस्मतो महाकच्चानस्स भासितं श्रभिनन्दित्वा श्रनुमोदित्वा उद्घायासना येन भगवा तेनुप-सङ्क्ष्मिसु; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु। एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं –

२१. "यं खो नो, मन्ते, भगवा सिक्कत्तेन उद्देसं उिद्सित्वा 5 वित्थारेन प्रत्यं प्रविभित्तित्वा उद्घायासना विहारं पविद्वो — 'ग्रधम्मो च, भिक्खने, वेदितब्बो ... पे०... तथा पटिपज्जितब्बं' ति ।

"तेसं नो, भन्ते, अम्हाकं अचिरपक्कन्तस्स भगवतो एतद-होसि—'इदं खो नो, आवुसो, भगवा सिङ्क्तिन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्था-रेन अत्थं अविभिज्ञत्वा उट्टायासना विहारं पिवट्टो — 'अधम्मो च, भिक्खवे, वेदितव्यो ... पे०... तथा पिटपिज्जित्ववं' ति । को नु खो इमस्स भगवता सिङ्कित्तेन उद्देसस्स उद्दिष्टस्स वित्थारेन अत्थं अविभत्तस्स वित्थारेन ऋत्थं विभज्ञेथ्या' ति ?

"तेसं नो, भन्ते, श्रम्हाकं एतदहोसि — 'श्रयं खो श्रायस्मा महा-कच्चानो सत्यु चेव संविण्यतो, सम्भावितो च विञ्जूनं सब्रह्मचारीनं । अ पहोति चायस्मा महाकच्चानो इमस्स भगवता सिङ्क्ष्तिन उद्देसस्स उद्दिद्धस्स वित्थारेन श्रत्यं श्रविभत्तस्स वित्थारेन श्रत्यं विभिज्ततुं । यस्न मयं येनायस्मा महाकच्चानो तेर्नुपसङ्क्षमेय्याम; उपसङ्क्षमित्वा ग्रायस्मन्तं महाकच्चानं एतमत्यं पटिपुच्छेय्याम । यथा नो श्रायस्मा महाकच्चानो व्याकरिस्सति तथा नं धारेस्सामा' ति ।

"ग्रथ खो मयं, भन्ते, येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसङ्कमिम्हा; उपसङ्कमित्वा ग्रायस्मन्तं महाकच्चानं एतमत्यं ग्रपुच्छिम्हा'। तेसं नो, भन्ते, ग्रायस्मता महाकच्चानेन इमेहि अनखरेहि इमेहि पदेहि इमेहि व्यञ्जनेहि ग्रत्यो सुविभत्तो" ति ।

२२. "साधु साधु, भिक्खवे ! पण्डितो, भिक्खवे, महाकच्चानो । 25 महापञ्चो, निक्खवे, महाकच्चानो । मं चे पि तुम्हे, भिक्खवे, उपसङ्कः- मित्वा एतमत्थं पटिपुच्छेय्याय, ग्रहं पि चेतं एवमेच व्याकरेय्यं यया तं महाकच्चानेन व्याकतं । एसो चेव तस्स ग्रत्थो । एवं च नं घारे- य्याचा" ति ।

रै. पुष्टिप्रहा - सी०, स्वा०, रो० । २. माकरेहि - सी०; माकारेहि - स्वाट, रो० । म०४-४०

. 470

25%

زنج

७. ततियग्रधम्मसुत्तं

१. "ग्रधम्मो च, भिक्खवे, वेदितव्यो घम्मी च; ग्रनत्यो च वेदितव्यो ग्रत्यो च। ग्रधम्मं च विदित्वा घम्मं च, ग्रनत्यं च विदित्वा ग्रत्यं च यथा धम्मो यथा ग्रत्यो तथा पटिपज्जितव्यो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, ग्रधम्मो, कतमो च धम्मो; कतमो व ग्रनत्यो, कतमो च ग्रत्यो ? पाणातिपातो, भिक्खवे, ग्रधम्मो; पाणातिपाता वेरमणी धम्मो; ये च पाणातिपातपच्चया प्रवेकै पापका श्रकुसला श्रम्मा सम्भवन्ति, ग्रयं श्रनत्यो; पाणातिपाता वेरमणीपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति, ग्रयं ग्रत्थो।

३. "अदिज्ञाबानं, भिनखने, अधम्मो; अदिश्वादाना नेरमणी । १.२६। 10 धम्मो ... कामेसुमिन्छाचारों, भिनखने, अधम्मो; कामेसुमिन्छाचारों नेरमणी धम्मो ... मुसाबादों, भिनखने, अधम्मो; मुसाबादा नेरमणी धम्मो .. पिसुणा वाचा, भिनखने, अधम्मो; पिसुणाय वाचाय नेरमणी धम्मो ... फरसा वाचा, भिनखने, अधम्मो, फरसाय वाचाय नेरमणी धम्मो ... सम्फण्यलापो, भिनखने, अधम्मो; सम्फण्यलापो नेरमणी धम्मो ... अभिज्ञा, भिनखने, अधम्मो; अनिभ्ज्ञा धम्मो ... व्यापादो, मिनखने, अधम्मो; अनिभ्ज्ञा धम्मो ... व्यापादो, मिनखने, अधम्मो; अनिभ्ज्ञा धम्मो ... व्यापादो, भिनखने, अधम्मो; अन्मिण्ञा धम्मो ... व्यापादो, भिनखने, अधम्मो; अन्यापादो धम्मो ... ।

४. "मिच्छािदिट्टि, भिक्खवे, श्रधम्मो; सम्मादिट्टि धम्मो, ये च मिच्छािदिट्टिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्मवन्ति, अय अनत्यो; सम्मादिट्टिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापािरपूरिं व्याच्छान्ति, अयं अत्यो।

५. "श्रवम्मो च, भिनलवं, वेदितव्यो धम्मो च; अनत्यो च वेदितव्यो अत्यो च । अधम्मं च विदित्या धम्मं च, अनत्यं च विदित्या अत्यं च यथा धम्मो यया अत्यो तथा पटिपिज्जितव्यं ति, इति यं तं वृतं, इत्येतं पटिज्य वृत्ता" ति ।

कम्मिनदानसुत्तं

"पाणातिपातं पाहं', मिन्सवं, तिविधं वदामि – लोमहेतुकं
 पं, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि।

रे. पटिपन्तितन्त्व ति ~ सीo, स्पान, राज ! २ पह ~ मीo स्पान, राज !

- २. "ग्रविशादानं पाहं, भिक्खवे, तिविधं वदामि लोभ-हेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि।
- इ. "कामेसुमिच्छाचारं पाहं, भिक्खवे, तिविधं वदामि लोभहेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि।
- ४. "मुसावादं पाहं, भिक्खवे, तिविघं वदामि लोभहेतुकं 5 पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- "पिसुणवाचं पाहं, भिक्खवे, तिविधं वदामि लोभहेतुकं
 पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि।
- ६. "फरुसवाचं पाहं, भिक्खवे, तिविधं वदामि लोभहेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि।
- ७. "सम्फप्पलापं पाहं, भिनखने, तिनिधं वदामि लोभ-हेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- "ग्रमिण्झं पाहं, भिक्खने, तिनिधं नदामि लोभहेतुकं
 पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- ध्- "व्यापाद पाह, भिक्सवे, तिविध वदामि लोभहेतुकं पि, 15 दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- १०. "मिच्छादिद्धि पाहं, भिक्खने, तिविधं वदामि लोभ-हेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि। इति खो, भिक्खने, लोभो कम्मनिदानसम्भवो, दोसो कम्मनिदानसम्भवो, मोहो कम्मनिदान-सम्भवो। लोभक्खया कम्मनिदानसङ्खयो, दोसक्खया कम्मनिदान- 20 सङ्खयो, मोहक्खया कम्मनिदानसङ्खयो" ति।

६. परिक्कमनसुत्तं

१. "सपरिक्कमनो अयं, भिक्खने, घम्मो, नायं धम्मो अपरि-क्कमनो । कयं च, भिक्खने, सपरिक्कमनो अयं धम्मो, नायं धम्मो अपरिक्कमनो ? पाणातिपातिस्स, भिक्खने, पाणातिपाता नेरमणी परिक्कमनं होति । अदिश्वादायिस्स, भिक्खने, अदिश्वादाना नेरमणी थ्र परिक्कमनं होति । कामेसुमिच्छाचारिस्स', भिक्खने, कामेसुमिच्छा-

१. कामेमुमिच्छाचारस्स - सी०, रो०।

चारा वेरमणी परिक्कमनं होति । मुसावादिस्स, भिक्खवे, मुसावादा वेरमणी परिक्कमनं होति । पिसुणवाचस्स, भिक्खवे, पिसुणाय वाचाय वेरमणी परिक्कमनं होति । फरसवाचस्स, भिक्खवे, फरसाय वाचाय वेरमणी परिक्कमनं होति । सम्फप्पलापिस्से, भिक्खवे, सम्फ- प्रलाप वेरमणी परिक्कमनं होति । स्रमिण्झालुस्स, भिक्खवे, ग्रनभिण्झा परिक्कमनं होति । व्यापन्नचित्तस्य , भिक्खवे, ग्रव्यापादो परिक्कमनं होति । व्यापन्नचित्तस्य , भिक्खवे, ग्रव्यापादो परिक्कमनं होति । एवं

१०. चुन्दसुत्तं

खो, भिक्खवे, सपरिक्कमनो अयं धम्मो, नायं धम्मो अपरिक्कमनो" ति ।

R. 263

१. एवं मे सुतं । एकं समयं भगवा पावायं विहरित चुन्दस्त कम्मारपुत्तस्त ग्रम्ववने । ग्रय लो चुन्दो कम्मारपुत्तो येन भगवा तेतुप-सङ्क्षिमः; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं लो चुन्दं कम्मारपुत्तं भगवा एतदवोच —

२^{. "कस्स} नो त्वं, चुन्द, सोचेय्यानि रोचेसी³⁷ ति ? "ब्राह्मणा, मन्ते, पच्छामूमका कमण्डलुका सेवालमा^{लिका}र

ग्रिमापरिचारिका उदकोरोहका सोचेय्यानि पञ्ञापेन्ति; तेसाहं सोचे-य्यानि रोचेमी" ति ।

"यया क्यं पन, चुन्द, ब्राह्मणा पच्छामूमका कमण्डलुका सेवाल-मालिका अभिपरिकारिक क्यां कर्म

मालिका ग्रामिपरिचारिका उदकोरोहका सोचेय्यानि पञ्जापेन्ती "ति? "इय, मन्ते, बाह्मणा पच्छाभूमका कमण्डलुका सेवालमालिका व्यापरिचारिका उदकोरोहका । ते सावक एवं समादपेन्ति — एहि त्वं,

प्राम्तो पुरिस, कालस्सेव उट्ठहुन्तो व सयनम्हा पर्थाव ग्रामसेट्यासि; नो चे पर्याव ग्रामसेट्यासि, ग्रस्लानि गोमयानि ग्रामसेट्यासि; नो चे ग्रस्लानि गोमयानि ग्रामसेट्यासि, हरितानि तिणानि ग्रामसेट्यासि; नो चे हरितानि तिणानि ग्रामसेट्यासि, ग्रांग परिचरेट्यासि; नो चे श्रांग परिचरेट्यासि, पञ्जनिको ग्रादिच्चं नमस्सेट्यासि; नो चे पञ्ज-

१. चन्द्रमतायस्त – धी०, रा०। २. व्यापादस्त – धी०, रा०; व्यापादस्त – स्ता०। १. रावेन्याकी – धी०। ४ वेबालनात्रका – धी०, स्ता०, रा०। ४. वञ्ज्ञेपेस्त – म०। ६ सावद्र – स्ता०। ७ स्टाबस्त्व – स्या०। ५-५ उट्टल्या – स्ता०; ब्रह्ल्यो

15

20

25

लिको ब्रादिच्चं नमस्सेय्यासि, सायतितयकं उदकं ब्रोरोहेय्यासी' ति । एवं खो, भन्ते, ब्राह्मणा पच्छाभूमका कमण्डलुका सेवालमालिका ब्रिगिपरिचारिका उदकोरोहका सोचेय्यानि पञ्ञापेन्ति; तेसाहं सोचे-य्यानि रोचेमी" ति ।

"ग्रञ्ज्या खो, चुन्द, ब्राह्मणा पच्छाभूमका कमण्डलुका सेवाल- क मालिका ग्रन्गिपरिचारिका उदकोरोहका सोचेय्यानि पञ्जापेन्ति, ग्रञ्ज्या च पन ग्ररियस्स विनये सोचेय्यं होती'' ति ।

"यथा कथं पन, भन्ते, ग्ररियस्स विनये सोचेय्यं होति ? साधु मे, भन्ते, भगवा तथा धम्मं देसेनु यथा ग्ररियस्स विनये सोचेय्यं होती" ति ।

"तेन हि, चुन्द, सुणाहि, साधुकं मनिस करोहि; भासि-स्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति स्तो चुन्दो कम्मारपुत्ती भगवतो पच्चस्सोसि । भगवा एतदवोच --

 "तिविधं खो, चुन्द, कायेन असोचेय्यं होति; चतुव्विधं वाचाय असोचेय्यं होति; तिविधं मनसा असोचेय्यं होति ।

४. "कथं च, चुन्द, तिविधं कायेन ग्रसोचेय्यं होति ?

"इध, चुन्द, एकंच्चो पाणातिपाती होति लुद्दो लोहितपाणि हतपहते निविट्ठो ग्रदयापन्नो पाणभूतेसु ।

"श्रदिन्नादायी होति । यं तं परस्स परिवत्तूपकरणं गामगतं वा ग्ररञ्ञागतं वा तं ग्रदिन्नं थेय्यसङ्खातं ग्रादाता होति ।

"कामेसुमिच्छाचारी होति । या ता मातुरिक्खता पिनुरिक्खता मातापितुरिक्खता भातुरिक्खता भिगिनरिक्खता ज्ञातिरिक्खता गोत्त-रिक्खता धम्मरिक्खता ससामिका सपरिदण्डा अन्तमसो मालागुळ-परिक्खता पि, तथारूपासु चारित्तं आपण्जिता होति । एवं खो, चुन्द, तिविधं कायेन असोचेय्यं होति ।

४. "कथं च, चुन्द, चतुव्विधं वाचाय श्रसोचेय्यं होति ? इध, चुन्द, एकच्चो मुसावादी होति । सभग्गतो वा परिसग्गतो वा

१. नुद्धो – स्ना॰ । २. हृतपहुटे – सी॰ । ३. सब्बपाणभूतेषु – सी॰, रो॰ । ४. स्या॰ पोत्यके नित्य । ४. सी॰, स्या॰, रो॰ पोत्यकेषु नित्य । ६. सी॰, स्या॰, रो॰ पोरचकेषु नित्य । ४. अत्वरमुज्यपिनिक्ता – सी॰, रो॰; मावामुवपरिविद्धता – स्या॰ । ६–६. सन्मानो या परिसानो – सी॰, रो॰।

72.

ř

. 474

R. 265

न्नातिमण्डागतो वा पूगमण्डागतो वा राजकुलमण्डागतो वा ग्रिभिनीतो सिक्खपुद्धो – 'एहम्मो ' पुरिस, यं जानासि तं वर्वेही' ति, सो अजानं वा आह 'न जानामी' ति; अपस्यं वा आह 'पस्सामी' ति, पस्यं वा आह 'पस्सामी' ति, पस्यं वा आह 'न पस्सामी' ति । इति अत्तहेतु वा परहेतु वा आमिनिकिङ्क्क्बहेतु वा सम्यजानमुसा मासिता होति ।

"पिसुणवाचो होति - इतो सुत्वा अमुत्र अन्साता इमेसं मेदाय, अमुत्र वा सुत्वा इमेसं अनुसाता अमूसं मेदाय। इति समगानं वा मेता, भिन्नानं वा अनुप्पदाता, बग्गारामो वग्गरतो वग्गनन्दी वग्ग-कर्राणं वाचं भासिता होति।

"फरस्ताचो होति – या सा वाचा ग्रण्डका कवकसा परक्टुका पराभिसञ्जनी कोधसामन्ता ग्रसमाधिसंवत्तनिका, तथार्कीप बार्च भासिता होति ।

"सम्फल्पलापी होति ग्रकालवादी ग्रमूतवादी ग्रमत्वादी ग्रवम्मवादी ग्रविनयवादी; ग्रमिधानवीत वाचं मासिता होति ग्रकादेन १३ ग्रमपदेसं ग्रपरियन्तर्वात प्रमत्यसंहितं । एवं सो, चुन्द, चतुव्यिषं वाचाय ग्रसोचेयां होति ।

६. "कयं च, चुन्द, तिनियं मनसा ग्रसीचेय्यं होति ? इप, चुन्द, एकच्चो अभिज्ञालु होति । यं तं परस्स परिवित्तूपकरणं र्षं अभिज्ञिता होति ~ 'ग्रहो वत यं परस्स तं ममस्सा' ति ।

"व्यापत्रिकतो होति पद्धप्रमनसङ्कृष्मो – 'इमे सत्ता हुव्यानी बा बन्द्रनतु" वा उन्द्रियकनु वा बिनस्सन्तु वा मा वा ग्रहेतु" ति ।

"मिन्द्राविद्विको होति विपरीतदस्सतो - 'नित्य दिन्नं, निर्वि विद्वं, नित्य हुतं, नित्य सुकटदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको, नित्य अयं लोको, नित्य परो लोको, नित्य माता, नित्य पिता, नित्य सत्ती अपेपातिका, नित्य लोके समण्याह्मणा सम्मग्गता सम्मापिटपन्ना ये इमं च लोकं परं च लोकं सर्य अमिन्ञ्ना सन्द्विकत्वा पवेदेन्ती' ति । एवं लो, नुन्द, मनसा तिविद्यं प्रसोचेट्यं होति ।

^{ै.} प्रसिद्दुने - स्वा० । २. एदि जो - स्वा० । ३. पड़ - रो० । ४. वागकेरींग -स्वा० । ४. निज्ञानु - स्वा० । ६. ० रित बा - सी० रो० ।

७. "इमे खो, चुन्द, दस अकुसलकम्मपथा । इमेहि खो, चुन्द, दसिह अकुसलेहि कम्मपथेहि समन्नागती कालस्सेव उट्ठहन्तो व सयनम्हा पथिंव चे पि आमसित, असुचियेव होति; नो चे पि पथिंव आमसित, असुचियेव होति ।

"ग्रल्लानि चे पि गोमयानि ग्रामसति, ग्रसुचियेव होति; नो उ चे पि ग्रल्लानि गोमयानि ग्रामसति, ग्रसुचियेव होति ।

"हरितानि चे पि तिणानि ग्रामसित, श्रसुचियेव होति; नो चे पि हरितानि तिणानि ग्रामसित, श्रसुचियेव होति ।

"ग्रॉग्ग चे पि परिचरति, ग्रसुचियेव होति, नो चे पि ग्रॉग्ग परिचरति, ग्रसुचियेव होति ।

"पञ्जिलको चे पि ग्रादिच्च नमस्सति, ग्रसुचियेव होति; नो चे पि पञ्जिलको ग्रादिच्च नमस्सति, ग्रसुचियेव होति ।

"सायतितयकं चे पि उदकं ग्रोरोहित, ग्रसुचियेव होति; नो चे पि सायतितयकं उदकं ग्रोरोहित, ग्रसुचियेव होति । तं किस्स हेतु ? इमे, चुन्द, दस ग्रकुसलकम्मपथा ग्रसुचियेव होन्ति ग्रसुचिकरणाः च ।

"इमेसं पन, चुन्द, दसन्नं ग्रकुसलानं कम्मपथानं समन्नागमनहेसु निरयो पञ्जायति, तिरच्छानयोनि पञ्जायति, पेत्तिविसयो पञ्जा-यति, या वा पनञ्जा पि काचि दुग्गतियो ।

द. "तिविधं खो, चुन्द, कायेन सोचेय्यं होति; चतुब्बिधं वाचाय सोचेय्यं होति; तिविधं मनसा सोचेय्यं होति ।

१. "कथं, च चुन्द, तिविधं कायेन सोचेय्यं होति ? इप, चुन्द, एकच्चो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो होति निहित-दण्डो निहितसत्यो, लज्जी दयापन्नो, सब्बपाणभूतिहतानुकम्पी विहरित ।

"ग्रदिन्नादानं पहाय, ग्रदिन्नादाना पटिविस्तो होति । यं तं परस्स परिवित्तूपकरणं गामगतं वा ग्ररञ्ञगतं वा, न तं ग्रदिन्नं 25 येथ्मसङ्खातं भ्रादाता होति ।

"कामेसुमिच्छाचारं पहाय, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति या ता मातुरविद्यता पितुरविद्यता मातापितुरविद्यता भातुरविद्यता भगिनिरविद्यता ञातिरविद्यता गोत्तरविद्यता वम्मरविद्यता ससामिका

१-१. झतुनि चेव - स्या॰ । २. दुगाति होति - स्या॰ । ३. च - म०पोत्वरे नित्य ।

R. 267 ₹

सपरितण्डा अन्तमसो मालागुळपरिक्षित्ता पि, तथारूपासु न चारित्तं श्रापज्जिता होति । एवं स्रो, चुन्द, तिविवं कायेन सोचेय्यं होति ।

१०. "कथं व, चुन्द, चतुब्वियं वाचाय तोचेय्यं होति ? इष, चुन्द, एकच्चो मुसावादं पहाय मुसावादा पिटिविरतो होति । समगतो इ वा पिरसग्ततो वा जातिमञ्द्रगतो वा प्रामञ्द्रगतो वा राजकुलमञ्द्रगतो वा प्रामञ्द्रगतो वा राजकुलमञ्द्रगतो वा ग्रिमनोतो सिक्वपुट्टो — 'एहम्मो पुरिस, यं जानासि तं वर्देही' ति, सो प्रजाने वा ग्राह 'न जानामी' ति, जानं वा ग्राह 'जानामी' ति, प्रपस्यं वा ग्राह 'न पस्सामी' ति, परसं वा ग्राह 'परसामी' ति । इति अत्वर्हेषु वा परहेतु वा ग्रामिसकिञ्चिक्वस्त्रहेतु वा न सम्पजानमुसा भासिता होति।

"ित्सुणं वाचं पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति - न इतो मुखा अमुत्र अक्खाता इमेसं भेदाय, न अमुत्र वा सुत्वा इमेसं अक्खाता अमूसं भेदाय । इति भिन्नानं वा सन्वाता सहितानं वा अनुप्यदाता समम्मारामो समम्मरतो समम्मनन्दी समम्मकर्रीण वाचं भासिता होति ।

"फरुसं वाचं पहाय फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति । या ।ऽ सा वाचा नेला कण्णमुखा पेमनीया हृदयङ्गमा पोरी बहुजनकन्ता बहुजन-

मनापा, तयारुपि वाचं भासिता होति ।

"तम्फणलापं पहाय सम्फण्यलापा पटिविरतो होति कालवादी भूतवादी अत्यवादी विनयवादी; निघानवित वार्च भासिता होति कालेन सापदेस परियन्तवित अत्यसहितं। एवं खो, चुन्द, चतुर्धियं

20 वाचाय सोचेय्यं होति ।

B. 477

R. 262

-

+,

११. "क्यं च, जुन्द, तिविधं मनसा सोवेय्यं होति ? इम, जुन्द, एकच्चो यनभिज्ज्ञालु होति । यं तं परस्स परिवत्पकरणं तं यनभिज्ज्ञिता होति – 'ग्रहो वत यं परस्स तं ममस्सा' ति ।

"ग्रव्यापन्नचित्तो होति ग्रप्पदुटुमनसङ्कृष्पो - 'इमे सत्ता ग्रवेरा

25 होन्तुं प्रव्यापज्ञा, प्रनीधा सुखी ग्रतानं परिहरन्तुं ति ।

"सम्मादिष्टिको होति अविपरीतदस्सनो — 'अस्यि दिर्घ, अस्यि पिट्ठं, अस्यि हुवं, अस्यि सुकटटुक्कटानं कम्मानं फलं विषाको, अस्य अयं तोको, अस्यि परो लोको, अस्यि माता, अस्यि पिता, अस्यि नता श्रोषपातिका, अस्यि लोके समणब्राह्मणा सम्मागता सम्मापिटण्या

१. सी॰, स्वा॰ रा॰ पौत्यकेमु नहिष ।

20

ये इमं च लोकं परं च लोकं सयं श्रिमञ्ञा सन्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । एवं खो, चुन्द, तिविधं मनसा सोचेय्यं होति ।

१२. "इमे खो, चुन्द, दस कुसलकम्मपया । इमेहि खो, चुन्द, दसिह कुसलेहि कम्मपर्थेहि समन्नागतो कालस्सेव उद्घहन्तो व सयनम्हा पर्थाव चे पि प्रामसित, सुचियेव होति; नो चे पि पर्थाव ग्रामसित, 5

सुनियेव होति । "ग्रल्लानि चे पि गोमयानि ज्ञामसति, सुचियेव होति; नो चे

पि ग्रल्लानि गोमयानि ग्रामसति, सुचियेव होति ।

"हरितानि चे पि तिणानि आमसति, सुचियेव होति; नो चे पि हरितानि तिणानि आमसति, सुचियेव होति ।

"ग्रॉम्ग चे पि परिचरित, सुचियेव होति; नो चे पि ग्रॉम्ग परिचरित, सुचियेव होति ।

"पञ्जिलको चे पि ब्रादिच्चं नमस्सति, सुचियेव होति; नो चे पि पञ्जिलको ब्रादिच्चं नमस्सति, सुचियेव होति ।

च १५ पञ्जालका श्रादच्च नमस्सात, सुाचयव हात । "सायतितयकुं चे पि उदकं ब्रोरोहित, सुचियेव होति; नो चे

पि सायतितयकं उदकं मोरोहित, सुचियेव होति । तं किस्स हेतु ? इमे, चुन्द, दस कुसलकम्मपथा सुचियेव होन्ति सुचिकरणा च ।

"इमेस पन, चुन्द, दसन्नं कुसलानं कम्मपथानं समन्नागमन्हितु देवा पञ्जायन्ति, मनुस्सा पञ्जायन्ति, या वा पनञ्जा पि काचि

देवा पञ्ञायन्ति, मनुस्सा पञ्ञायन्ति, या वा पनञ्जा पि काखि सुगतियो''' ति[']।

१३. एवं वृत्ते चुन्दो कम्मारपुत्तो भगवन्तं एतदवोच – "ग्रिभि-क्कल्तं, भन्ते ... पे०... उपासकं मं, भन्ते, भगवा धारेतु ग्रज्जतन्गे पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

११. जाणुस्सोणिसुत्तं

 श्रथ खो जाणुस्सोणि ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्कि।;
 उपसङ्कितत्वा भगवता सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं 25 वीतिसारत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निशिन्नो खो जाणुस्सोणि ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच —

१–१. सुपति होति – स्या० । ग्र०४–४१

3. 479

IL. 270

२. "मयमस्सु, भो गोतम, ब्राह्मणा नाम । दानानि देम, सद्धानि करोम — 'इदं दानं पेतानं ज्ञातिसालोहितानं उपकप्पतु, इदं दानं पेता ज्ञातिसालोहिता परिमुज्जन्तू' ति । किच्च तं, मो गोतम, दानं पेतानं ज्ञातिसालोहितानं उपकप्पति; किच्च ते पेता ज्ञाति-। सालोहिता तं दानं परिमृज्जन्ती'' ति ?

> "ठाने खो, ब्राह्मण, उपकप्पति, नो ब्रह्मने" ति । "कतमें पने, भो गोतम, ठानं, कतमं ब्रह्मनं" ति ?

३. "इय, ब्राह्मण, एकच्चो प्राणितिपाती होति, ग्रविसादायी होति, कामेंसुमिच्छाचारी होति, मुसावादी होति, पिसुणवाचो होति, फरसवाचो होति, सम्फण्यलापी होति, ग्रिभच्झालु होति, व्यापव्यचित्तो होति, मिच्छादिट्टिको होति । सो कायस्स भेदा परं मरणा निरयं उप-पञ्जित । यो नेरियकानं सत्तानं ब्राह्मरों, तेन सो तत्य यापेति, तेन सो तत्य तिट्टिति । इदं पि सो, ब्राह्मण, अट्टानं यत्य ठितस्स तं दानं न उपकप्पति ।

४. "इध पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाती ... पे०... मिच्छा विद्विको होति । सो कायस्य भेदा परं मरणा तिरच्छानयोनि उपपव्यति । यो तिरच्छानयोनिकानं सत्तानं ब्राहारो, तेन सो तत्य यापेति, तेन सो तत्य तिद्वति । इदं पि खो, ब्राह्मण, ब्रह्मनं यत्य ठितस्स तं दानं न उपकणति ।

१. "इय पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाता पटिविरतो होति, अित्राद्यना पटिविरतो होति, कामेमुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, कामेमुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, पिनुणाय वाचाय पटिविरतो होति, फर्स्सिय वाचाय पटिविरतो होति, प्रमुणाय पाचाय पटिविरतो होति, अर्ज-भिज्ञाल होति, अव्यापश्चिचतो होति, सम्मादिष्टिको होति । सो कायस्य नेदा परं मरणा मनुस्मानं सहव्यतं उपपञ्चित । यो मनुस्सानं ग्राह्मणे, तेन सो तत्य यापेति, तेन सो तत्य तिहृति । इदं पि खो, बाह्मण, ग्रहुनं क्ष्य टितस्स तं दानं न उपकप्पति ।

६. "इव पन, ब्राह्मण, एकच्छी पाणातिपाता पटिविरतो हीति ...पे०... सम्मादिट्ठिको होति । स्रो कायस्स भेदा परं मरणा देवार्ग र क्लास्त्रभन्ता न मंग्रहेण कर्मान्यक्ष्मण्या । र क्लास्त्रभन्ता ।

सहव्यतं उपपज्जित । यो देवानं ब्राहारो, तेन सो तत्थ यापेति, तेन सो तत्थ तिट्ठति । इदं पि, ब्राह्मण, ब्रट्टानं यत्थ ठितस्स तं दानं उप-कप्पति ।

७. "इध पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाती होति ... पे०... मिच्छादिट्ठिको होति । सो कायस्स भेदा परं मरणा पेत्तिविसयं उप- ५ पज्जित । यो पेत्तिवेसयिकानं सत्तानं ब्राहारो, तेन सो तत्थ यापेति, तेन सो तत्थ तिट्ठिति, यं वा पनस्स इतो ब्रनुप्पवेच्छन्ति मित्तामच्चा वा ज्ञातिसालोहिता वा, तेन सो तत्थ यापेति, तेन सो तत्थ तिट्ठित । इदं खो, ब्राह्मण, ठानं यत्थ ठितस्स तं दानं उपकप्पती" ति ।

द. "सचे पन, भो गोतम, सो पेतो जातिसालोहितो तं ठानं 10 ग्रनुपपन्नो होति, को तं दानं परिभुञ्जती" ति ?

"ग्रञ्जे पिस्स, ब्राह्मण, पेता ञातिसालोहिता तं ठानं उपपन्ना होन्ति, ते तं दानं परिभुञ्जन्ती" ति ।

६. "सचे पन, भो गोतम, सो चेव पेतो ङ्गातिसालोहितो तं ठानं अनुपपन्नो होति अङ्के पिस्स ङ्गातिसालोहिता पेता तं ठानं 15 अनपपन्ना होन्ति, को तं दानं परिभुङ्जती" ति ?

"ग्रह्मनं खो एतं, ब्राह्मण, अनवकासो यं तं ठानं विवित्तं अस्स इमिना दीधेन अद्भुना यदिदं पेतेहि ञातिसालोहितेहि । अपि च, ब्राह्मण, दायको पि यनिष्फलो" ति ।

"ग्रद्धाने पि भवं गोतमो परिकप्पं वदती" ति ?

१०. "श्रद्वाने पि खो श्रहुं, ब्राह्मण, परिकप्पं वदामि । इघ, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाती होति, श्रिवित्रावायी होति, कामसुमिच्छा-चारी होति, मुसाबादी होति, पिसुणवाचो होति, फरुसवाचो होति, क्षित्राचो होति, फरुसवाचो होति, क्षिच्छा-दिद्विको होति, अभिज्झालु होति, व्यापप्तचित्तो होति, मिच्छा-दिद्विको होति; सो दाता होति समणस्य वा ब्राह्मणस्य वा श्रन्नं पानं 25 वत्यं यानं मालागन्यविलेपने सेय्यावस्थपदीपेय्यं । सो कायस्स भेदा परं मरणा हत्यीनं सह्व्यतं उपपञ्जति । सो तत्य लाभी होति ग्रनस्स पानस्स मालानानालङ्कारस्स ।

१. न उपकप्पति – सी०, स्या०, रो० । १–२. मिता वा धमच्या या जाती वा साली-हिता – सी०, रो० । ३. फरवावाचो – सी०, रो० । ४. मालागन्य विलेपन – स्या० ।

"यं सो, ब्राह्मण, इघ पाणातिपाती अदिस्नादायी कामेमुमिच्छा-वारी मुसावादी पिसुणवाची फरुसवाची सम्फप्पलापी अभिज्झालु व्यापन्नचित्ती मिच्छादिद्विको, तेन सो कायस्स भेदा परं मरणा हत्थीनं सहव्यतं उपपज्जति । यं च खो सो दाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्य जा अत्रं पानं वत्यं यानं मालागन्यविलेपनं सेय्यावसयपदीपेय्यं, तेन सो तत्य लाभी होति अन्नस्स पानस्य मालानानालङ्कारस्स ।

११. "इव पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाती होति ... पे०... मिच्छादिट्ठिको होति । सो वाता होति समणस्य वा ब्राह्मणस्य वा ब्राह्मणानं वर्त्व यानं मालागन्यविलेपनं सेय्यावसवपदीपेय्यं । सो कायस्य । भेदा परं मरणा ब्रस्सानं सहव्यतं उपपज्जित ... पे०... गुन्नं सहव्यतं उपपज्जित .. पे०... कुक्कुरानं सहव्यतं उपपज्जित । सो तत्व लाभी होति ब्रावस्य पानस्य मालानानावाङ्कारस्य ।

B 431, R. 272 "यं खो, ब्राह्मण, इय पाणातिपाती .पेo... निच्छादिट्टिको, तेन सो कायस्त मेदा परं परं मरणा कुक्कुरानं सह्य्यतं उपपञ्चति । 15 यं च खो सो दाता होति नमणस्स वा ब्राह्मणस्स वा ब्रान्नं पानं वत्यं यानं मालागन्यविलेपनं सेय्यावनयपदीपेय्यं, तेन सो तत्य लाभी होति ब्रन्नस्स पानस्म मालागानालद्वारस्स ।

१२. "इय पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाता परिविरतो होति ... पे०... नम्मादिट्ठिको होति । सो दाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्म वा ग्राप्तं पानं वत्यं यानं मानागन्यविलेपनं सैय्यावसयपदीपेयां । सो कायस्स मेदा पर मरणा मनुस्मान सहव्यतं उपपण्जति । सो तत्य सानी होति मानुसकानं पञ्चमं कामगुणान ।

"यं सो, ब्राह्मण, इय पाणातिपाता पटिविस्तो होति ... पे०...
नम्मादिद्विस्तो, तेन सो कायस्म भेदा पर मरणा मनुस्मानं सहव्यतं उप25 पज्जति । य च नो मो दाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा ब्राह्मण्यस्य पान वत्यं यानं मानागन्यिवनेषनं मेय्यावनयपदीपेय्यं, तेन तो तत्य
नानी होति मानुसनानं पञ्चन्नं कामगुणानं ।

१३. "इम पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाता परिविद्तों होनि ...पे०... चन्मादिट्ठिहो होति । सो दाता होति समणस्य वा अ बाह्मणस्म वा प्राप्तं पानं यत्यं यानं मानागन्यवित्तेपनं चेय्यावसवपदीपेय्यं । सो कायस्त भेदा परं मरणा देवानं सहत्यतं उपपज्जिति । सो तत्य लाभी होति दिव्वानं पञ्चन्नं कामगुणानं ।

"यं खो, ब्राह्मण, इध पाणातिपाता पिटिविरतो होति ... पेo... सम्मादिष्टिको, तेन सो कायस्स भेदा परं मरणा देवानं सहस्यतं उप-पज्जित । यं च खो सो दाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा अश्चं पानं व वत्यं यानं मालागन्धिविलेपनं सेय्यावसथपदीपेय्यं, तेन सो तत्य लाभी होति दिव्दानं पञ्चन्नं कामगुणान । अपि च, ब्राह्मण, दायको पि अनिप्फलो'' ति ।

१४. "अच्छिरियं, भो गोतम, ग्रब्भुतं, भो गोतम! याविञ्चदं, भो गोतम, ग्रलमेव दानानि दात्ं, ग्रलं सद्धानि कात्ं, यत्र हि नाम 10 दायको पि ग्रनिप्फलो" ति ।

"एवमेतं, ब्राह्मण^{*}, दायको पि हि, ब्राह्मण, ग्रनिप्फलो'' ति । "ग्रभिक्कन्तं, भो गोतम, ग्रभिक्कन्तं, भो गोतम ... पे०... उपासकं मं भवं गोतमो धारेतु ग्रज्जतम्गे पाणुपेतं सरणं गतं'' ति । जाणस्योणिकम्मो सत्तरसमो ।

१८. साधुवरगो

१. साधुसुत्तं

"साधु च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि ग्रसाधु च । त सुणाथ, ।।
साधुकं मनिस करोथ; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ते
भिक्खू भगवतो पञ्चस्सोसु । भगवा एतदवोच –

२. "कतमं च, भिवखवे, ग्रसाघु ^२ पाणातिपातो, श्रदिन्नादान, कामेसुमिच्छाचारो, मुसावादो, पिसुणा वाचा, फरुसा वाचा, सम्फप्पलापो, श्रभिज्ज्ञा, व्यापादो, मिच्छादिट्टि — इद वुच्चति, भिवखवे, ग्रसाघु ।

३ "कतम च, भिक्खवे, साधु ? पाणातिपाता वेरमणी, ब्रदिन्ना-दाना वेरमणी, कामेसुमिच्छाचारा वेरमणी, मुसाबादा वेरमणी, पिसुणाय वाचाय वेरमणी, करुक्षाय वाचाय वेरमणी, सस्फप्पलापा

१ बाह्मण एपमेत ब्राह्मण - सी०, स्या०।

R. 275

वेरमणी, ग्रनभिज्ञा, ग्रव्यापादो, सम्मादिष्टि – इदं वृज्वति, भिक्खवे, साध्" ति ।

२. ग्ररियधम्मसुत्तं

१. "ग्ररियधम्मं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि ग्रनिरयधम्मं च।
तं सुगाय .. पे० .. कतमो च, भिक्खवे, ग्रनिरयो धम्मो ? पाणातिपातो

ज्ञापे का मिन्छादिष्टि - ग्रयं वृज्वति, भिक्तवे, ग्रनिरयो धम्मो ।
२. "कतमो च, भिक्तवे, ग्रिरियो धम्मो ? पाणातिपाता
वेरमणो ... पे का सम्मादिष्टि - ग्रयं वृज्वति, भिक्तवे, ग्रिरियो
धम्मो" ति ।

३. कुसलसुत्तं

B. 483 १. "कुसलं च वो, भिक्सवे, देसेस्सामि स्रकुसलं च । त 10 सुणाय ... पेठ... कतमं च, भिक्सवे, ग्रकुसलं ? पाणातिपातो ... पेठ...

मिच्छादिद्वि – इदं वुच्चित, भिक्खवे, अकुसल ।

२. "कतमं च, भिक्सवे, कुसलं ? पाणातिपाता वेरमणीपे०... सम्मादिष्टि – इद बुच्चति, भिक्सवे, कुसलं ति ।

४. श्रत्यसुत्तं

१. "ग्रत्य च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि ग्रनत्य च। त सुणाय 15 .. पे०. कतमो च, भिक्खवे, ग्रनत्यो ? पाणातिपातो ... पे०... मिन्छा-दिट्टि – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, ग्रनत्यो ।

२ "कतमो च, भिक्त्यवे, ग्रत्यो ? पाणातिपाता वेरमणी .. पे०.. सम्मादिष्टु – ग्रयं वृज्वति, भिक्सवे, ग्रत्यो" ति ।

५. धम्मसुत्तं

१. "धम्मं च वो, भिक्सवे, देसेस्सामि अधम्मं च । तं मुणाय ... पे०.. पतमो च, भिक्सवे, अधम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... भिच्छादिद्वि – अय बुच्चिति, भिक्सवे, अधम्मो । २. "कतमो च, भिक्खवे, धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ...पे०... सम्मादिट्टि – अयं वुच्चति, भिक्खवे, धम्मो" ति ।

६. श्रासवसुत्तं

- १. "सासवं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि ग्रनासवं च। तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, सासवो धम्मो ? पाणाति-पातो ... पे०... मिच्छादिट्ठि – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, सासवो ऽ धम्मो।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, अनासवो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणो ... पे०... सम्मादिट्ट — अयं वुच्चति, भिक्खवे, अनासवो धम्मो' ति ।

७. वज्जसुत्तं

- १. "सावज्जं च वो, भिक्सवे, धम्मं देसेस्सामि अनवज्जं 10 म च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्सवे, सावज्जो धम्मो ? पाणा-तिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टिं – अयं वुच्चिति, भिक्सवे, सावज्जो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खने, अनवज्जो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिद्वि अर्थ वुच्चति, भिक्खने, अनवज्जो is धम्मो" ति ।

८. तपनीयसूत्तं

- १. "तपनीयं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि अतपनीयं च ।
 तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, तपनीयो धम्मो ? पाणाति-पातो ... पे०... मिच्छादिष्टि – अयं वृच्चित, भिक्खवे, तपनीयो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिनस्वने, अतपनीयो धम्मो ? पाणातिपाता 20 वेरमणी ... पे०... सम्मादिद्धि अयं युज्चिति, भिनसवे, अतपनीयो 'धम्मो' ति ।

L. 277

६. ग्राचयगामिसुत्तं

१. "ग्राचयगामि' च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि ग्रपचय-गामि च । तं सुगाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, ग्राचयगामी धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्ठि – ग्रयं वुच्चिति, भिक्खवे, ग्राचय-गामी धम्मो ।

५ २. "कतमो च, भिक्खवे, अपचयगामी धम्मो ? पाणाति-पाता बेरमणी ... पे०... सम्मादिष्टि – ऋयं वुच्चिति, भिक्खवे, अपचयगामी धम्मो" ति ।

१०. दुक्ख्द्रयसुत्तं

१. "दुक्तुद्रयं 'च वो, भिक्तवं, घम्म देसेस्सामि सुबुद्रयं च । तं सुगाय ... पे०... कतमो च, भिक्तवं, दुक्तुद्रयो घम्मो ? पाणातिपातो 10 ... पे०... मिच्छादिद्वि – ग्रयं वुच्चति, भिक्तवं, दुक्तुद्रयो घम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्सवे, मुखुद्रयो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिट्ठि — ऋयं वुच्चित, भिक्खवे, सुखुद्रयो धम्मो" ति ।

११. विपाकसुत्तं

- १. "दुक्खविपाकं च बो, भिक्खवे, वम्मं देसेस्सामि सुखिवपाकं 15 च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, दुक्खविपाको बम्मो ? पाणातिपातो ... पे० .. भिच्छादिद्वि — अयं वुच्चिति, भिक्खवे, दुक्खविपाको बम्मो ।
 - २. "कतमो च, भिन्छवे, मुखविषाको धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणो .. पे०... नम्मादिट्ठि – ग्रय वृज्वति, भिनखवे, सुखबिषाको 20 धम्मो" ति ।

सायुवन्गो ग्रहारसमो ।

१. धाचयपुर्गाम - रो० ।

१६, अरियमग्गवग्गो

१. श्ररियमगगसुत्तं

- १. "ग्ररियमग्गं च नो, भिक्खने, देसेस्सामि ग्रनिरयमग्गं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खने, ग्रनिरयो मग्गो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि – ग्रयं नुच्चित, भिक्खने, ग्रनिरयो मग्गो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, ग्ररियो मग्गो ? पाणातिपाता व वेरमणी ...पे०... सम्मादिष्ट्रि -- ग्रयं बुच्चित, भिक्खवे, ग्ररियो मग्गो" ति ।

२. कष्हमग्गसुत्तं

- १. "कण्हमन्गं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि सुक्कमन्गं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, कण्हो मन्गो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिद्वि — ग्रयं वुच्चिति, भिक्खवे, कण्हो मन्गो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, सुक्को मन्गो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पेo... सम्मादिट्टि अयं वुच्चति, भिक्खवे, सुक्को मन्गो" ति ।

३. सद्धम्मसुत्तं

- १. "सद्धम्मं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि श्रसद्धम्मं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, श्रसद्धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि – श्रयं वुच्चति, भिक्खवे, श्रसद्धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, सद्धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ...पेo... सम्मादिष्टि ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, सद्धम्मो" ति ।

४. सप्पुरिसधम्मसुत्तं

े १. "सप्पुरिसधम्मं च वो, भिवलवे, देसेस्सामि श्रसप्पुरिस-धम्मं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिवलवे, श्रसप्पुरिसधम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्ठि – ग्रयं वृच्वति, भिवलवे, श्रसप्पुरिसधम्मो ।

म०४-४२

B, 487

२. "कतमो च, भिक्खवे, सप्पुरिसधम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिद्वि – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, सप्पुरिस-धम्मो" ति ।

५. उप्पादेतव्यधम्मसुत्तं

 "उप्पादेतव्यं च वो, भिक्खवे, वम्मं देसेस्तामि न उप्पादे-तव्यं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न उप्पादेतव्यो घम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि – ग्रयं बुच्चिति, भिक्खवे, न उप्पादेतव्यो घम्मो ।

 "कतमो च, भिक्खवे, उप्पादेतव्वो घम्मो ? पाणातिपाता वेरमणो ... पे० ... सम्मादिट्टि – ग्रयं वुञ्चित, भिक्खवे, उप्पादेतव्यो 10 घम्मो" ति ।

"व्यापादेतव्यं" च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि ग्रव्यापादे-तव्यं च । त सुणाय ...पे०... कतमो च, भिक्खवे, ग्रव्यापादेतव्यो धम्मो ? पाणातिपातो ...पे०... भिच्छादिट्टि – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, ग्रव्यापादेतव्यो धम्मो ।

"कतमो च, भिनखने, व्यापादेतच्यो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०.. सम्मादिष्टि -- अयं वुच्चिति, भिनखने, व्यापादेतव्यो धम्मो" ति ।

६. श्रातेचितव्वधम्मसूत्तं

१. "श्रासेवितव्य च वो, भिनस्त्वने, घम्मं देसेस्सामि नासेवितव्यं च । त सुणाय .. पे०... कतमो च, मिनस्त्वने, नासेवितव्यो घम्मो ? २० पाणातिपातो .. पे०.. मिच्छादिष्टि – श्रय बुच्चति, भिनस्तवे, नासेवि-तव्यो घम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, ब्रासेवितब्बो बम्मो ? पाणाति-पाता वेरमणी .पें०.. मम्मादिट्ठि – ब्रयं बुच्चति, भिक्खवे, ब्रामेवितब्बो धम्मो" ति ।

^{•-•} प्रय पाठा गी •, स्था •, री • पात्यवं मु न दिस्मति ।

R. 28

७. भावेतब्बधम्मसूत्तं

- १. "भावेतव्वं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि न भावेतव्वं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न भावेतव्वो धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिष्टि ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, न भावेतव्वो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, भावेतव्वो धम्मो ? पाणातिपाता व वैरमणी ... पे०... सम्मादिष्टि — ग्रयं वुच्चिति, भिक्खवे, भावेतब्बो धम्मो" ति ।

दः बहुलीकातव्यसुत्तं

- १. ''बहुलीकातव्वं च वो, भिक्खवे, धम्मं' देसेस्सामि न बहुली-कातव्वं च। तं सुणाय ... पे०... कृतमो च, भिक्खवे, न बहुलीकातव्वो धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्ठि – ग्रयं बुच्चित, भिक्खवे, 10 न बहुलीकातव्वो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, बहुलीकातब्बो धम्मो ? पाणाति-पाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिट्टि – ग्रयं वुच्चिति, भिक्खवे, बहुली-कातब्बो धम्मो" ति ।

६. अनुस्सरितब्बसुत्तं

- १. "अनुस्सरितब्बं च बो, भिवखबे, धम्म देसेस्सामि नानुस्सरि- 15 तब्बं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खबे, नानुस्सरितब्बो धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिष्टि अयं वुच्चति, भिक्खबे, नानुस्सरितब्बो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिनखवे, अनुस्सरितब्बो धम्मो ? पाणाति-पाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिष्टि – ग्रयं बुच्चित, भिनखवे, अनुस्सरि- 20 तब्बो धम्मो" ति ।

१०. सच्छिकातब्बसुत्तं

१. "सञ्छिकातव्यं च वो, भिनस्रवे, धम्मं देसेस्सामि न सञ्छिकातव्यं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिनस्रवे, न सञ्छि-

१. धम्मं च - रो०।

B. 488

कातव्यो धम्मो ? पाणातिपातो .. पे०... मिच्छादिद्वि – ग्रयं बुच्चति,

भिक्लवे, न सच्छिकातव्यो धम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, सच्छिकातव्यो धम्मो ? पाणाति-पाता वेरमणी ...ो०.. सम्मादिट्टि – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, सिन्द्रिकातव्यो धम्मो" ति ।

ग्ररियमगावग्गो कनवीसतिमो ।

. २०. ग्रपरपुग्गलवग्गो

१-१२ नसेवितव्यादिसुत्तानि

१. "दमहि, भिक्सवे, धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो न सेवितव्वो । कतमेहि दमिह ? पाणातिपाती होति, ग्रदिन्नादायी होति, कामेसु-

मिच्छाचारी होति, मुसावादी होति, पिसुणवाची होति, फहसवाची होति, सम्फणलापी होति, ग्रभिज्झालु होति, व्यापन्नचित्तो होति, मिच्छी-10 दिट्टिको होति - इमेहि खो, मिक्सवे, दसहि धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो

न सेवितच्यो । "दमहि, मिक्सवे, धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो सेवितच्यो ।

कतमेहि दमहि ? पाणांतिपाता पटिविस्तो होति, अदिम्नादाना पटि-विरतो होति, कामेमुनिच्छाचा रा पटिविरतो होति, मुनावादा पटिविरतो R. 222 15 होति, पिनुगाय वाचाय पटिविरतो होति, फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति, नम्फणलापा पटिविरतो होति, ग्रनभिज्ज्ञालु होति, ग्रब्यापन चित्तो होति, सम्मादिद्विको होति – इमेहि स्रो, भिक्खवे, दसहि धम्मेहि

नमन्नागतो पुग्गलो सेवितव्यो" । २-११. "दमहि, भिक्तवे, बम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो न

20 मिनितच्यो .पेo. मिनितच्यो .. न पियरपामितच्यो ... पियरपासि तव्यो .. न पुरतो होति .. पुरतो होति .. न पानंसो होति ... पाससी होति .. बगारबो होति . गारबो होति . बप्पतिस्मो होति .. हप्प तिस्मा' होति न ग्राग्यथको होति . . ग्राग्यको होति . . न विमुखि

रै न्यास्या – मीर, स्वार, राजा २ सप्यतिस्ता –मीर, स्वार, राजा ३ स्पर ति श - मी॰, ग्ना॰, रा॰।

... विसुज्झति ... मानं नाधिभोति ... मानं श्रधिभोति ... पञ्ञाय न बहुति ... पञ्ञाय बहुति ... पे०... पुग्गलो सेवितव्वो"।

१२. "दसिह, भिक्सवे, धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो बहुं अपुञ्जं पसवित ... बहुं पुञ्जं पसवित । कतमेहि दसिह ? पाणितिपाता पिटिविरतो होति, अदिन्नादाना पिटिविरतो होति, कामेसुभिच्छाचारा ५ पिटिविरतो होति, मुसावादा पिटिवरतो होति, पिसुणाय वाचाय पिटिवरतो होति, पिसुणाय वाचाय पिटिवरतो होति, फरुसाय वाचाय पिटिवरतो होति, सम्फप्पलापा पिटिवरतो होति, अनभिज्ञालु होति, अव्यापन्नचित्तो होति, सम्मादिष्टिको होति — इमेहि खो, भिक्सवे, दसिह धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो बहुं पुञ्जं पसवती" ति ।

श्रपरपुग्गलवग्गो वीसतिमो । चतुत्यो पण्णासको समत्तो ।

२१. करजकायवग्गो

१. पठमनिरयसग्गसुत्तं

 "दसिंह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निविखत्तो एवं निरये । कतमेहि दसिंह ? इद्य, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाती होति लुद्दो लोहितपाणि हतपहते निविद्दो अदयापन्नो सव्वपाणभूतेसु ।

२. "म्रदिन्नादायी होति । यं तं परस्स परवित्तुपकरणं गामगतं वा म्ररञ्ञगतं वा, तं म्रदिन्नं थेय्यसङ्खातं भ्रादाता होति ।

३. "कामेसुमिच्छाचारी होति । या ता मातुरिक्खता पितु-रिक्खता मातापितुरिक्खता भातुरिक्खता भगिनिरिक्खता ञाति-रिक्खता गोत्तरिक्खता धम्मरिक्खता सत्तामिका सपरिदण्डा अन्तमसो मालागुळपरिक्खिता पि, तथारूपासु चारित्तं आपण्जिता होति ।

४. "मुसावादी होति । सभग्गतो वा परिसग्गतो वा ञाति- २० मज्द्यगतो वा पुगमज्द्यगतो वा राजकुलमज्द्यगतो वा ग्रमिनीतो सविख-पुट्टो – 'एहम्भो पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो ग्रजानं वा श्राह 'जानामी' ति, जानं वा श्राह 'न जानामी' ति, श्रपस्सं वा श्राह 'पस्सामी'

१. नामिद्वीति - सी० । २. पर्यवसुपकरणं - स्वा० । ३. सभागता - सी०, रो० ।

R. 284

15

ति,पस्तं वा ऋहं 'न पस्सामी' ति । इति ऋत्तहेतु वा परहेतु वा ऋमिस-किञ्चित्त्वत्वहेतु वा सम्पजानमुसा भासिता होति ।

- "पिसुणवाची होति ~ इतो सुत्वा अमुत्र अक्खाता इमेसं मेदाय, अमुत वा सुत्वा इमेसं अक्खाता अमूसं भेदाय । इति समग्गानं वा मेता भिन्नानं वा अनुप्पदाता वग्गारामो वग्गरतो वग्गनन्दी, वग्ग-कर्रीण वाचं भासिता होति ।
 - ६. "फरसवाची होति या सा वाचा ग्रण्डका कक्कसा पर-कटुका पराभिसण्जनी कोधसामन्ता ग्रसमाधिसंवत्तनिका, तयार्लिपे वाचं भासिता होति ।
- ^{b. 491} 10 ७. "सम्फणलापी होति अकालवादी अमूतवादी अनत्यवादी अयम्मवादी अविनयवादी, अनियानवाँत वाचं मासिता होति अकालेन अनपदेसं अपरियन्तवाँत अनत्यसंहितं ।
 - "ग्रिमिण्झालु होति । यं तं परस्स परिवत्तूषकरणं तं
 ग्रिमिण्झता होति 'ग्रहो वत यं परस्स त मम ग्रस्सा' ति ।
 - ६ ''व्यापन्नित्ततो होति पदुटुमनसङ्कष्पो 'इमे सत्ता हञ्जन्तु वा वन्त्रन्तु वा उन्द्रिउनन्तु वा विनस्तन्तु वा मा वा ऋहेसु' ति ।
 - १०. "मिच्छादिद्विको होति विपरीतदस्सनो 'निस्य दिसं, नित्य यिदुं, नित्य हुतं, नित्य सुकतदुक्कटान कम्मानं फल विपाको, नित्य अयं लीको, नित्य परो लोको, नित्य माता, नित्य पिता, नित्य उत्ता ग्रोपपातिका, नित्य लोकं समणत्राह्मणा नम्मग्यता पम्मापिटपत्रा ये दमं च लोकं पर च लोकं नयं ग्रिमिञ्जा सिच्छकत्वा पवेदेन्ती' ति । इमेंहि सो, भिनन्त्वे, दनहि धम्मेहि समग्रागतो यथामतं निविक्ततो एवं निरुषे ।
 - ११. "दसिह, निक्तवे, बन्मेहि नमप्तागतो ययामतं निनिवत्ती यद्या । कतमेहि दनिह ? इब, भिनववे, एकच्ची पाणातिपार्व पहाय पाणातिपार्व परिविद्यो होति निहितदण्डो निहितसत्वो लज्जी दमापन्नो, नव्यपाणमूतिहतानुकम्मी विहरित ।
 - १२. "म्रदिप्रादान पहाय म्रदिन्नादाना पटिनिस्ती होति । य

१. वं वयास्ति - स्वा॰, रा॰।

तं परस्स परवितूपकरणं गामगतं वा अरञ्ञगतं वा, न तं ग्रदिन्नं थेय्यसङ्खातं श्रादाता होति ।

- १३. "कामेसुमिच्छाचारं पहाय कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति । या ता मातुरिक्खता ... पे०... अन्तमसो मालागुळपरिक्खिता पि, तथारूपासु न चारित्तं आपिज्जिता होति ।
- १४. "मुसावादं पहाय मुसावादा पटिविरतो होति । सभग्गतो वा परिसग्गतो वा जातिमञ्झगतो वा पूगमञ्झगतो वा राजकुलमञ्झगतो वा ग्रामिनोतो सिक्सपुट्ठो 'एहम्भो पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो अजानं वा ग्राह 'न जानामी' ति, जानं वा ग्राह 'जानामी' ति, अपस्सं वा ग्राह 'न पस्सामी' ति, पस्सं वा ग्राह 'पस्सामी' ति । इति अत्तहेतु वा परहेतु वा ग्रामिसकिञ्चिक्सहेतु वा न सम्पजानमुसा भासिता होति ।
- १४. "पिसुणवाचं पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति न इतो सुत्वा अमुत्र अक्खाता इमेसं भेदाय, अमुत्र वा सुत्वा इमेसं अक्खाता अमूसं भेदाय । इति भिन्नानं वा सन्वाता सहितानं वा अनुप्यदाता समग्गारामो समग्गरतो समग्गनन्दी, समग्गकर्राण वाचं भासिता होति ।
- १६. "फरसवाचं पहाय फरसाय वाचाय पटिविरतो होति । या सा वाचा नेला कण्णमुखा पेमनीया हदयङ्गमा पोरी बहुजनकन्ता वहजनमनापा, तथारूपि वाचं भासिता होति ।
- १७. "सम्फप्पलापं पहाय सम्फप्पलापा पटिनिरतो होति कालवादी भूतवादी, श्रत्थवादी धम्मवादी विनयवादी, निधानवर्ति 20 वाचं भासिता होति कालेन सापदेसं परियन्तवर्ति श्रत्यसंहितं।
- १८. "ग्रनभिज्झालु होति । यं तं परस्स परवितूपकरणं तं ग्रनभिज्झिता होति – 'ग्रहो वत यं परस्स तं मम श्रस्सा' ति ।
- १६. "अव्यापन्नचित्तो होति अप्पदुटुमनसङ्कष्पो 'इमे सत्ता अवेरा होन्तु अव्यापज्झा अनीघा, सुखी अत्तानं परिहरन्तू' ति ।
- २०. "सम्मादिद्विको होति अविषरीतदस्सनो 'श्रत्यि दिन्नं, ग्रत्यि पिट्ठं, ग्रत्यि हुतं, ग्रत्यि सुकटदुक्कटानं कम्मानं फलं विषाको, ग्रत्यि ग्रयं लोको, ग्रत्यि परो लोको, ग्रत्यि माता, ग्रत्यि पिता, ग्रत्यि सत्ता ग्रोपपातिका, ग्रत्यि लोके समणत्राह्मणा सम्मागता सम्मापटिपन्ना ये इमं च लोकं परं नानोकं सयं ग्रभिञ्जा सन्दिक्त्या पवेदेन्ती' ति । 20

R. 286

B. 493

इमेहि खो, भिनखने, दसिंह घम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं सम्मे" ति ।

२. दुतियनिरयसग्गसुत्तं

 "दसिंह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं निरये । कतमेहि दसिंह ? इध, भिक्खवें, एकच्चों पाणाति-ज्ञाती होति लुद्दो लोहितपाणि हतपहते नियिट्ठो ग्रदयापन्नो सव्वपाण-भूतेमु ।

२. "ब्रिदितादायी होति ... कामेसुमिच्छाचारी होति ... मुसा-बादी होति ... पिसुणवाचो होति ... फरसवाचो होति ... सम्फणलापी होति ... ब्रिमिच्झालु होति ... व्यापन्नचित्तो होति ... मिच्छाविट्टिको १० होति विपरीतदस्सनो - 'नित्य दिसं ... पे०... सयं ग्रिमिञ्जा सिच्छकत्वा पवेदेन्ती' ति । इमेहि खो, भिक्खवे, दसिंह धम्मेहि समन्नागतो यथाभूतं निक्खतो एवं निरसे ।

३. "दसिह, भिक्खवे, घम्मेहि समझागतो यथाभतं निक्खिती एवं सम्में । कतमेहि दसिह ? इथ, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपातं । पहाय पाणातिपाता पिटिचरतो होति निहितदण्डो निहितसत्यो लज्जी दमापन्नो, सञ्जपाणभूतहितानुकम्मो बिहरति ।

४. "ग्रविन्नादानं पहाय ग्रविन्नादाना परिविरतो होति ... कामेनुमिच्छाचारं पहाय कामेनुमिच्छाचारा परिविरतो होति ... मृता- वादं पहाय मृतानादा परिविरतो होति ... पिनुणं वाचं पहाय पिनुणाय वाचं पहाय परिविरतो होति ... फरस वाच पहाय फरसाय वाचाय परिविरतो होति ... फरस वाच पहाय फरसाय वाचाय परिविरतो होति ... ग्रम्फणवापं पहाय सम्फणवापा परिविरतो होति ... ग्रनिग्वालु होति ... ग्रव्यापन्नचित्तो होति ... ग्रम्माविट्ठको होति ग्रविपरीतदस्तनो - 'ग्रित्य दिन्नं ... पे ०... ये इमं च लोकं परं च लोकं नयं ग्रविन्न्ना माध्यत्रत्वा प्वेरेन्तो' ति । इमेहि सो, भिक्तवे, दर्साई प्रमोहि नमन्नागतो ययानतं निविसत्तो एवं सन्गे" ति ।

रे-रे स्थाव पायदे मृति ।

३. मातुगामसुत्तं

- १. "दसिंह, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतो मातुगामो यथाभतं निक्खत्तो एवं निरये। कतमेहि दसिंह ? पाणातिपाती होति ... पे०... अदिनादायी होति ... कामेसुमिच्छाचारी होति ... मुसावादी होति ... पिसुणवाचो होति ... फरसावाचो होति ... सम्फप्पलापी होति ... अभिज्ञालु होति ... क्यापन्नचित्तो होति ... मिच्छादिट्ठिको होति ... इमेहि खो, भिक्खने, उदसिंह धम्मेहि समन्नागतो मातुगामो यथाभतं निक्खित्तो एवं निरये।
- २. "दसिंह, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतो मातुगामो यथाभतं निक्खत्तो एवं सन्गे। कतमेहि दसिंह ? पाणातिपाता पिटिविरतो होति ... पे०... अदिनादाना पिटिविरतो होति ... कामेसुभिच्छाचारा पिटिविरतो होति ... पमुणाय वाचाय पिटिविरतो होति ... पिसुणाय वाचाय पिटिविरतो होति ... सम्फप्पलापा पिटिविरतो होति ... सम्फप्पलापा पिटिविरतो होति ... अन्निज्ञालु होति ... अव्यापन्नचित्तो होति ... सम्मादिट्टिको होति ... । इमेहि खो, भिक्खने, दसिंह धम्मेहि समन्नागतो मातुगामो यथाभतं निक्खतो एवं सग्गे" ति ।

४. उपासिकासुतं

- १. "दसिंह, भिक्लवे, धम्मेहि समलागता उपासिका यथाभतं । निविखत्ता एवं निरये। कतमेहि दसिंह ? पाणातिपातिनी होति ... पे०... भिच्छादिद्विका होति ...। इमेहि खो, भिक्लवे, दसिंह धम्मेहि समन्नागता उपासिका यथाभतं निक्लिता एवं निरये।
- २. "दसिंह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागता उपासिका यथाभतं निक्खत्ता एवं सम्मे। कतमेहि दसिंह ? पाणातिपाता पटिविरता 20 होति ...पे ०... सम्मादिट्ठिका होति ...। इमेहि खो, भिक्खवे, दसिंह धम्मेहि समन्नागता उपासिका यथाभतं निविखता एवं सम्मे"।

५. विसारदसुत्तं

 "दसहि, भिक्तवे, धम्मेहि समझानता उपासिका ग्रविसारदा ग्रगारं ग्रज्झावसित । कतमेहि दसिह ? पाणातिपातिनी होति ... ग्रदिझादायिनी होति ... कामेसुभिच्छाचारिनी होति ... मुसावादिनी पर्य-४३

घम्म-

होति ... पिसुणवाचा होति ... फरसवाचा होति ... सम्फप्पलापिनी

होति ... ग्रभिज्झालुनी होति ... व्यापन्नचित्ता होति ... मिच्छादिद्विका

होति ...। इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि धम्मेहि समन्नागता उपासिका ग्रविसारदा ग्रगारं ग्रज्झावसति ।

२. "दसहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागता उपासिका विसारदा ग्रगारं ग्रज्झावसति । कतमेहि दसहि ? पाणातिपाता पटिविरता होति ...

ग्रदिनादाना पटिविरता होति ... कामेसुभिच्छाचारा पटिविरता होति ... मुसावादा पटिविरता होति ... पिमुणाय वाचाय पटिविरता होति ... फरसाय वाचाय पटिविरता होति ... सम्फप्पलापा पटिविरता होति... 10 ग्रनभिज्झालुनी होति ... ग्रव्यापन्नचित्ता होति ... सम्मादिट्टिका

होति ...। इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि वम्मेहि समन्नागता उपासिका विसारदा ग्रगारं ग्रज्झावसती" ति ।

६. संसप्पनीयसत्तं

B 495

१. "संसप्पनीयपरियायं वो, भिक्खवे, घम्मपरियायं देसेस्सामि। तं सुणाय, साव्कं मनिस करोय; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते"

15 ति खो ते भिक्सू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच -२. "कतमो च, भिक्खवे, संसप्पनीयपरियायो

परियायो ? कम्मस्सका, भिक्लवे, सत्ता कम्मदायादा कम्मयोनी कम्मवन्यू कम्मपटिसरणा, यं कम्मं करोन्ति - कल्याणं वा पापकं वा - तस्स दायादा भवन्ति ।

३. "इघ, मिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाती होति लुद्दो लोहित-R. 283 20 पाणि हतपहते निविद्वो, ग्रदयापन्नो सव्वपाणमूतेसु । सो संसणित कायेन, संसप्पति वाचाय, संसप्पति मनसा । तस्स जिम्हं कायकम्म

होति, जिम्हं वचीकम्मं, जिम्हं मनोकम्मं, जिम्हा गति, जिम्हुपपति । "जिम्हगतिकस्स स्रो पनाहं, भिक्सवे, जिम्हपपत्तिकस्स द्विः 25 गतीनं ग्रञ्जातरं गति वदामि – ये वा एकन्तदुक्ता निरया या वा संस्प्य

जातिका तिरच्छानयोनि । कतमा च सा, भिक्खवे, संसप्पजातिक तिरच्छान्योनि ? ग्रहि विच्छिका सतपदी नकुला विळारा मूर्ति उलूका, ये वा पनज्ने पि केचि तिरच्छानयोनिका सत्ता मनुस्से दिस्व १. मा निस्त्वे - सी॰ रा । - ०

25

संसप्पन्ति । इति खो, भिक्खवे, भूता भूतस्स उपपत्ति होति । यं करोति तेन उपपज्जति । उपपन्नमेनं फस्सा फुसंन्ति । एवमहं , भिक्खवे, 'कम्मदायादा सत्ता' ति वदामि ।

४. "इघ पन, भिक्खवे, एकच्चो ग्रदिन्नादायी होति ... पे०... कामेसुमिच्छाचारी होति ... म्सावादी होति ... पिसुणवाचो होति ... फरस- 5 वाचो होति ... सम्फप्पलापी होति ... श्रभिज्झालु होति ... व्यापन्नचित्तो होति ... मिच्छादिद्विको होति विपरीतदस्सनो - 'नित्थ दिन्नं ...पे सयं ग्रभिञ्ञा सन्छिकत्वा पवेदेन्ती'ति । सो संसप्पति कायेन, संसप्पति वाचाय, संसप्पति मनसा । तस्स जिम्हं कायकम्मं होति, जिम्हं वचीकम्मं, जिम्हं मनोकम्मं, जिम्हा गति, जिम्हुपपत्ति ।

"जिम्हगतिकस्स खो पनाहं, भिक्खवे, जिम्हुपपत्तिकस्स द्विन्नं गतीनं ग्रञ्ञतरं गति वदामि – ये वा एकन्तदुक्खा निरया या वा संसप्प-जातिका तिरच्छानयोनि । कतमा च सा, मिक्खवे, संसप्पजातिका तिरच्छानयोनि ? ग्रहि विच्छिका सतपदी नकुला विळारा मूसिका उलुका, ये वा पनञ्जे पि केचि तिरच्छानयोनिका सत्ता मनुस्से दिस्वा 15 संसप्पन्ति । इति खो, भिक्खवे, भूता भूतस्स उपपत्ति होति, यं करोति तेन उपपज्जित । उपपन्नमेनं फस्सा फुसन्ति । एवमहं, भिक्खवे, 'कम्म-दायादा सत्ता' ति वदामि । कम्मस्सका, भिक्खवे, सत्ता कम्मदायादा कम्मयोनी कम्मवन्यू कम्मपटिसरणा, यं कम्मं करोन्ति - कल्याणं वा पापकं वा - तस्स दायादा भवन्ति ।

५. "इध, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो होति निहितदण्डो निहितसत्यो, लज्जी दयापन्नो सब्वपाण-भूतहितानुकम्पी विहरति । सो न संसप्पति कायेन, न संसप्पति वाचाय, न संसप्पति मनसा । तस्स उजु' कायकम्मं होति, उजु वचीकम्मं, उजु मनोकम्मं, उजु गति, उजुपपत्ति ।

"उजुगतिस्स खो पनाहं, भिक्खवे, उजुपपत्तिकस्स द्विन्नं गतीनं अञ्ञतरं गति वदामि - ये वा एकन्तसुखा संगा यानि वा पन तानि उच्चाकुलानि खत्तियमहासालकुलानि वा ब्राह्मणमहासालकुलानि वा गह-पतिमहासालकुलानि वा ब्रह्मानि महद्वनानि महाभोगानि पहृतजातरूप-रजतानि पहुतवित्तुपकरणानि पहुतवनधञ्जानि । इति खो, भिक्खवे, 30

१. एवं पहं - सी० । २. चिम्नं - सी० । ३. उज् - सी०, रो० ।

भूता भूतस्य उपपत्ति होति । यं करोति तेन उपपज्जति । उपपन्नमेनं फस्सा फुसन्ति । एवमहं, भिक्खवे, 'कम्मदायादा सत्ता' ति वदामि ।

६. "इव पन, भिक्लवे, एकच्चो ग्रदिन्नादान पहाय ग्रदिन्ना-

दाना पटिविरतो होति ..पे०... कामेनुमिच्छाचारा पटिविरतो होति ... मुसावाद पहाय मुसावादा पटिविरतो होति ... पिसुण वाचे पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति ... फरुसं वाचं पहाय फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति ... सम्फणलापं पहाय नम्फणलापा पटिविरतो होति ... ग्रनिनन्त्रालु होति ... ग्रव्यापन्नित्तो होति .. सम्मादिद्विको होति

ग्रविपरीतदस्सनो - 'ग्रत्यि दिन्नं ...पे०... ये इमं च लोकं परं च तोकं 10 नयं ग्रभिञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । सो न संसप्पति कायेन, न संसप्पति वाचाय, न संसप्पति मनसा । तस्स उजु कायकम्मं होति, उजु वचीकम्मं, उजु मनीकम्मं, उजु गति, उजुपपत्ति ।

"उजुगतिकस्म लो पन ग्रहं, निक्लवे, उजुपपत्तिकस्स द्वित्रं B. 497 गतीनं ग्रञ्नतरं गींत वदामि - ये वा एकन्तसुखा सग्गा यानि वा पन तानि उच्याकुलानि वित्तियमहासालकुलानि वा ब्राह्मणमहासालकुलानि वा गहपतिमहासालकुलानि वा ग्रह्वानि महद्वनानि महामोगानि पहुत-जातस्परजतानि पहूर्तवित्तूपकरणानि पहूर्तवनवञ्ञानि । इति सी, भिक्तवे, मूता भूतस्त उपपत्ति होति । य करोति तेन उपपज्जित ।

20 वदामि। "कम्मस्तका, निक्ववे, सत्ता कम्मदायादा कम्मयोनी कम्मवन्यू कम्मपटिसरणा, यं कम्मं करोन्ति - कल्याणं वा पापकं वा - तस्त दायादा नवन्ति । ग्रयं सो सो, निक्तवे, ससप्पनीयपरियायो धम्म-परिवायों'' ति ।

उपपन्नमेनं फस्सा फुसन्ति । एवमहं, भिक्खवे, 'कम्मदायादा सत्ता' ति

७. पठमसञ्चेतनिकसूत्तं

R. 7/12 25 ?. "नाह, निक्तवे, सञ्चेतनिकान कम्मानं कतान उप-वितान प्रपटिसंवेदित्वा चन्त्रीनाव वदामि । तं च स्रो दिहुव धम्मे

१. पवन्तित्रस्थिता - म्याः । २ मन्यद्वितिदेश - श्रीः, स्याः, साः वे. व्यन्तिवाव - स्वा॰, रो॰ ।

जपपज्जं वा अपरे वा परियाये । न त्वेवाहं, भिनखवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपितानं ग्रप्पटिसंवेदित्वा दुक्खस्सन्तिकिरियं वदामि ।

- २. "तत्र, भिक्खवे, तिविधा" कायकम्मन्तसन्दोसव्यापत्ति ग्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति; चतुब्बिधारं, वचीकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति श्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका s होति; तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसव्यापत्ति ग्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।
 - ३. "कथं च, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसव्यापत्ति श्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाती होति लुद्दो लोहितपाणि हतपहते निविद्वो अदया- 10 पन्नो सब्बपाणभूतेसु ।

"ग्रदिन्नादायी होति । यं तं परस्स परवित्तुपकरणं गामगतं वा ग्ररञ्ञगतं वा, तं ग्रदिन्नं थेय्यसङ्घातं ग्रादाता होति ।

"कामेंसुमिच्छाचारी होति । या ता मातुरक्खिता ... पे०... ग्रन्तमसो मालागुळपरिक्खिता पि, तथारूपासु चारित्तं ग्रापञ्जिता ₁₅ होति । एवं खो, भिक्खबे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति अकुसल-सञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।

४. "कथं च, भिक्खवे, चतुव्विधा वचीकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति ग्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ? इध, भिक्खवे, एकच्चो मुसावादी होति । सभग्गतो वा परिसम्गतो वा जातिमञ्ज्ञगतो 20 वा पूगमज्झगतो वा राजकुलमज्झगतो वा अभिनीतो सक्खिपद्रो 'एहम्भो पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो ग्रजानं वा ग्राह 'जानामी' ति, जानं वा ग्राह 'न जानामी' ति, त्रपस्सं वा श्राह 'पस्सामी' ति, पस्सं वा श्राह 'न पस्सामी' ति, इति अत्तहेतु वा परहेतु वा ग्रामिसिकिञ्चिक्लहेतु वा सम्पजानमुसा भासिता होति ।

"पिसुणवाचो होति – इतो सुत्वा श्रमुत्र अनखाता इमेसं भेदाय, ग्रमुत्र वा सुत्वा इमेसं ग्रक्खाता ग्रमूसं भेदाय । इति समग्गानं वा मेत्ता भिन्नानं वा अनुप्पदाता वग्गारामो वग्गरतो वग्गनन्दी, वगकराण वाचं भासिता होति।

१. उपपन्ने - स्वा० । २. तिथिषं - स्वा० । ३. पत्विषं - स्वा० ।

B. 499

R. 294

"फरसवाचो होति । या सा वाचा ग्रण्डका कक्कसा परकटुका पराभिसज्जनी कोधसामन्ता ग्रसमाधिसंवत्तनिका, तथारूपि वाचं भासिता होति ।

"सम्फप्पलापी होति ग्रकालवादी ग्रभूतवादी ग्रनत्थवादी ग्रधम्म-वादी ग्रविनयवादी, ग्रनियानवर्ति वाचं भासिता होति ग्रकालेन ग्रन-पदेसं ग्रपरियन्तर्वित ग्रनत्थसंहितं । एवं सो, भिक्खवे, चतुव्विया वची-कम्मन्तसन्दोसव्यापत्ति ग्रकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।

५. "कथं च, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसव्यापित अकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ? इध, भिक्खवे, एकच्चो ग्रिमिज्झालु होति । यं तं परस्स परिवस्तूपकरणं, तं ग्रिमिज्झिता होति – 'ग्रहो वत, यं परस्स तं मम ग्रस्सा' ति ।

"व्यापत्रवित्तो होति पदुटुमनसङ्कष्पो – 'इमे सत्ता हञ्जन्तु वा वज्झन्तु वा उच्छिज्जन्तु वा विनस्सन्तु वा मा वा ब्रहेसुं'ति । मिच्छा-15 दिट्ठिको होति विपरीतदस्सनो' – 'नित्य दिन्नं ... पे०... ये इमं च लोकं परं च लोकं सयं ग्रामिञ्जा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । एवं खी, मिनखवे, तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसव्यापत्ति ग्रकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुत्रया दुक्खविपाका होति ।

६. "तिविवकायकम्मन्तसन्दोस्व्यापत्तित्रकुसलसञ्जेतिनकाहेतुं वा, मिक्सवे, सत्ता कायस्स मेदा परं मरणा श्रपायं दुर्गाति विनिपातं निरसं उपपज्जित्तः; चतुव्विववचिकम्मन्तसन्दोस्व्यापत्तित्रकुसलसञ्जेत-निकाहेतु वा, मिक्सवे, सत्ता कायस्स मेदा परं मरणा ग्रपायं दुर्गाति विनिपातं निरसं उपपज्जित्तः; तिविधमनोकम्मन्तसन्दोसव्यापत्तिश्रकुसल-सञ्जेतिनकाहेतु वा, मिक्सवे, सत्ता कायस्स मेदा परं मरणा श्रपायं उगाति विनिपातं निरसं उपपज्जितः।

"संय्यवापि, मिक्खवे, ग्रपण्णको मणि उद्घंखित्तो येन येनेव पतिद्वाति नुप्पतिद्वित्येव पतिद्वाति; एवमेव खो, मिक्खवे, तिविध-कायकम्मन्तसन्दोस्ट्यापतिग्रकुक्षतस्त्रन्वेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्य मेदा पर मरणा ग्रपायं दुग्गति विनिपातं निरसं उपपज्जन्ति; चतुव्विध-

१. विचरित्रदम्मनो - सी०; विचरित्तदस्त्वनो - स्या० ।

वजीकम्मन्तसन्दोसव्यापत्तित्रकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जन्ति; तिविध-मगोकम्मन्तसन्दोसव्यापत्तित्रकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जन्ती ति ।

७. "नाहं, भिनस्तवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपित्तानं अप्यिदिसंवेदित्वा ब्यन्तीभावं वदामि, तं च खो दिट्टेव धम्मे उपपञ्जं वा अपरे वा परियाये। न त्वेदाहं, भिनस्तवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपिचतानं अप्यदिसंवेदित्वा दुनस्तस्यन्तिकिरियं वदामि।

५. "तत्र, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेत-निका सुखुद्रया सुखविपाका होति; चतुव्विधा वचीकम्मन्तसम्पत्ति 10 कुसलसञ्चेतिका सुखुद्रया सुखविपाका होति; तिविधा मनोकम्मन्त-सम्पत्ति कुसलसञ्चेतिका सुखुद्रया सुखविपाका होति ।

६. "कथं च, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतनिका सुखुदया सुखविपाका होति ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपात पहाय पाणातिपाता पटिविरतो होति निहितदण्डो निहित-सत्थो लज्जी दयापन्नो, सब्बपाणभूतहितानुकम्मी विहरति ... पे०... ।

"अदिमादानं पहाय अदिमादाना पटिविरतो होति । यं तं परस्स परिवत्तूपकरणं गामगतं वा अरञ्ञगतं वा, न तं अदिसं थेय्यसङ्खातं आदाता होति ।

"कामेसुमिच्छाचारं पहाय कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो 20 होति । या ता मानुरिक्खता ... पे०... ग्रन्तमसो मालागुळपरिक्खिता पि, तथारूपासु न चारित्तं ग्रापिञ्जता होति । एवं खो, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेतनिका सुखुदया सुखविपाका होति ।

१०. "कथं च, भिक्खवे, चतुव्विया वचीकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखिवपाका होति ? इम, भिक्खवे, एकच्चो 25 मुसावादं पहाय मुसावादा पिटिविरतो होति । सभग्गतो वा परिसग्गतो वा ज्ञातिमण्डागतो वा पूगमण्डागतो वा राजकुलमण्डागतो वा अभिनीतो सिक्खपुट्टो 'एहम्भो पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो ग्रजानं वा ग्राह 'न जानामी' ति, जानं वा ग्राह 'जानामी' ति, श्रपस्सं वा श्राह 'न

१-१- म० पोरथके त्रस्यि ।

B 501

पस्सामी' ति, पस्तं वा त्राह 'पस्सामी' ति, इति अत्तहेतु वा परहेतु वा ग्रामिसकिञ्चिववहेतु वा न सम्प्रजानमुसा भासिता होति ।

"पिमुणं याच पहाच पिमुणाय वाचाय पटिविरतो होति - न इतो मुत्वा अमुन प्रक्याता इमेसं भेदाय, अमुन वा मुत्वा न इमेसं श्रक्खाता ५.२७६ 5 अमूसं भेदाय । इति भिन्नानं वा सन्धाता सहितानं वा श्रनुष्पदाता समगारामो समग्गरतो समग्गनन्दो, समग्गकर्राणं वाचं भासिता होति !

> "फरसं वाचं पहाय फरसाय वाचाय पटिविरतो होति । या सा वाचा नेला कण्णमुखा पेमनीया हदयङ्गमा पोरी बहुजनकन्ता वहुजनमनापा, तथारूपि वाचं मासिता होति ।

- "सम्फप्पलापं पहाय सम्फप्पलापा पटिविरतो होति कालजादी भूतवादी अरववादी धम्मवादी विनयवादी, निधानवित वाचं भासिता होति कालेन सापदेसं परियन्तर्वात अरथसहितं । एवं घो, निक्वने, चतुव्विया वचीकम्मन्तसम्मत्ति कुसलसञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखिवपाका होति।
- १६ "कय चं, भिनस्त्रंत, तिविधा मनोकम्मन्तसम्मति कुसल-सञ्चेतिनका सुलुद्रया सुलिविपाका होति ? इघ, भिनस्त्रंत, एकच्चो अनिज्ञालु होति । यं त परस्स परिवृत्तपकरणं तं अनिशिज्ञता होति - 'ग्रहो वत य परस्स तं ममस्ता' ति ।

"अञ्चापत्रवित्तो होति ग्रप्पदुट्टमनसङ्कृष्पो ~ '६मे सत्ता अवेरा २० होन्तु ग्रन्थापञ्जा अनीवा, सुबी अत्तानं परिहरन्तू' ति ।

"सम्मादिद्विको होति अविषरीतदस्यनो - 'ग्रस्य दिसं, ग्रस्थि मिट्टं : पे ... ये इम च लोकं परं च लोकं सर्य अभिज्ञा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । एवं खो, मिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसम्मति जुसत-

सञ्चेतिका सुसुद्रया सुसदियाका होति ।

१२ "तिविधकायकम्मन्तसम्मिकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा, भिक्तवे, सत्ता कायस्स मेदा परं मरणा सुगति सम्मं लोकं उपपरजान्ति; चतुव्वियवचीकम्मन्तसम्मिकुमलसञ्चेतिनकाहेतु वा, भिक्तवे, तत्ता कायस्य मेदा परं मरणा तुर्गति मन्मं लोकं उपपरजन्ति; तिविधमनी-कम्मन्तसम्मित्तिकुसलमञ्चेतिनकाहेतु वा, भिक्तवे, सत्ता कायस्य मेदा १० परं मरणा सुर्गति सम्मं लोकं उपपरजन्ति ।

20

"सेट्यथापि, भिक्खवे, अपण्णको मणि उद्धंखित्तो येन येनेव पितद्वाति सुप्पतिद्वित्तंयेव पितद्वाति; एवमेव खो, भिक्खवे, तिविधकाय-कम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपज्जित्ति; चतुव्विधवचीकम्मन्तसम्पत्तिकुसल-सञ्चेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपज्जित्तः; तिविधमनोकम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपज्जित्तः । नाहं, भिक्खवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपवितानं अप्पटिसंवेदित्वा व्यन्तीभावं वदामि । तं च खो दिट्टेव धम्मे उपपज्जे वा अपरे वा परियाये । न त्वेवाहं, भिक्खवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपचितानं अप्पटि- 10 संवेदित्वा द्वस्सन्तिकिरियं वदामी" ति ।

द. दुतियसञ्चेतनिक**सुत्तं**

१. "नाहं, भिक्खवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपिचतानं ग्रण्यिटसंवेदित्वा व्यन्तीभावं वदािम, तं च खो दिट्टेव धम्मे उपपज्जं वा ग्रपरे वा परियाये। न त्वेवाहं, भिक्खवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपिचतानं ग्रण्यिटसंवेदित्वा दुक्खस्सन्तिकिरियं वदािम।

२. "तत्र, भिक्खचे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति अक्रुसलसञ्चेतिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति; चतुव्विधा वची-कम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति अक्रुसलसञ्चेतिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति; तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति अक्रुसलसञ्चेतिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति।

३. "कथं च, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसव्यापत्ति श्रकुसलसञ्चेतिनका दुक्खद्रया दुक्खविपाका होति ... पे०... एवं खो, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसव्यापत्ति श्रकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।

४. "कथं च, भिक्खवं, चतुव्विघा वचीकम्मन्तसन्दोसव्यापत्ति 25 अकुसलसञ्चेतिनका दुक्बुद्रया दुक्खविपाका होति ... पे०... एवं खो, भिक्खवं, चतुव्विघा वचीकम्मन्तसन्दोसव्यापत्ति अकुसलसञ्चेतिनका दुक्बुद्रया दुक्खविपाका होति ।

१. चतुब्बियवाचा ० – सी० । २. बप्पटिसविदित्वा – रो० । स०४-४४५.

* B. 503

- ५. "कथं च, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसव्यापित अकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खिद्रपाका होति ... पे०... एवं खों, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसव्यापित्त अकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खिविणका होति ।
- ६. "तिविधकायकम्मन्तसन्दोसव्यापत्तिश्रकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा, मिनखवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुग्गीत विनिपातं निरयं उपपञ्जन्ति, चतुव्विधवचीकम्मन्त ... पे०... तिविधमनोकम्मन्त-सन्दोसव्यापत्तिश्रकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुग्गीत विनिपातं निरयं उपपञ्जन्ति ।
- ७. "नाहं, भिनखने, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपित्रतानं ग्रण्यिसंवेदित्वा व्यन्तीभावं वदािम, तं च खो दिटुंव धम्मे उपपञ्जं वा ग्रपरे वा परियाये। न त्वेवाहं, भिनखने, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपित्रतानं ग्रण्यिदसंवेदित्वा दुक्खस्सान्तिकिरियं वदािम ।
- ५ "तत्र खो', भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसम्मति कुसल-15 सञ्चेतिनका मुखुद्रया मुखविपाका होति; चतुब्विधा वचीकम्मन्त-सम्मत्ति कुसलसञ्चेतिनका मुखुद्रया मुखविपाका होति; तिविधा मनी-कम्मन्तसम्मत्ति कुसलसञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखविपाका होति ।
- "कयं च, निक्खने, तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतनिका सुखुद्रया सुखिवपाका होति ... पंठ... एवं खो, निक्खने,
 तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेतनिका सुखुद्रया सुखिवपाका होति ।
- १०. "कवं च, भिक्खवे, चतुव्विचा वचीकामन्तसम्पत्ति कुसतः सञ्चेतनिका सुखुद्रया सुखिवपाका होति ... पे०... एवं खो, भिक्खवे, चतुव्विचा वचीकामान्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेतनिका सुखुद्रया सुखिवपाका R.20 25 होति ।
 - ११. "कथं च, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसम्मति कुसल-सञ्चेतीनका सुखुदया सुखदिपाका होति ... पे०... एवं खो, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसम्मति कुसलसञ्चेतिनका सुखुदया सुखिवपाका होति ।

[.] १. चीं, स्या •, रो॰ पोत्वकेषु नित्य 1 २ विविधं - स्या ०, रो० 1

१२. "तिविधकायकम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतनिकाहेतु ं वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपन्जन्ति; चतुब्विधवचीकम्मन्तसम्पत्ति ... पे०... तिविधमनोकम्मन्तसम्पत्तिक्सल-सञ्चेतनिकाहेतु वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगीत सगां लोकं उपपज्जन्ति ... पे०... ।

६. करजकायसूत्तं

१. "नाहं, भिक्खवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं भ्रप्पटिसंवेदित्वा ब्यन्तीभावं वदामि, तं च खो दिद्वेव धम्मे उपपञ्जं वा ग्रपरे वा परियाये । न त्वेवाहं, भिक्खवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं श्रप्पटिसंवेदित्वा दुवसस्सन्तिकरियं वदामि ।

२. "स खो सो, भिक्खवे, ग्ररियसावको एवं विगताभिज्झो 10 विगतव्यापादो ग्रसम्मव्हो सम्पजानो पटिस्सतो मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरित तथा दुतियं तथा ततियं तथा चतुत्थं। इति उद्धमधी तिरियं सब्बधि सब्बत्तताय सब्बावन्तं लोकं मेत्तासहगतेन चेतसा विपुलेन महग्गतेन ग्रप्पमाणेन ग्रवेरेन ग्रब्यापज्झेन फरित्वा विहरति ।

"सो एवं पजानाति – 'पुट्वे खो मे इदं चित्तं परित्तं ग्रहोसि' ग्रभावितं, एतरिह पन में इदं चितं श्रप्पमाणं सुभावितं। यं खो पन किञ्च पमाणकतं कम्मं, न तं तत्रावसिस्सति न तं तत्रावतिद्वती' ति ।

"तं कि मञ्जाय, भिक्खवे, दहरतागे चे सो³ ग्रयं कुमारो मेत्तं चेतोविमुत्ति भावेय्य, श्रिप नु खो पापकम्मं करेय्या" ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"श्रकरोन्तं खो पन पापकम्मं ग्रपि नु खो दुक्खं फुसेय्या" ति ?

"नो हेतं, भन्ते । ग्रकरोन्तं हि, भन्ते, पापकम्मं कुतो दुक्खं फुसिस्सती" ति !

३. "भावेतव्या खो पनायं, भिवस्रवे, मेत्ताचेतोविमृत्ति इत्थिया 25 वा पुरिसोन वा । इत्थिया वा, भिन्खवे, पुरिसस्स वा नायं कायो ब्रादाय

इस स्था० पोरवरेः "नाह निक्ताव सञ्चेतनियान" दुच्चादिना युच्चमानयगरेन सह एक गुत्त पुरिममुत्तं विय गहित । २. होति – स्था० । ३. स्था० पोरवके नित्त । ४-४. मेता ० – मी०, स्था०, रो० ।

R 301

B. 505

गमनीयो । चित्तन्तरो अयं, भिक्खवे, मच्चो । सो एवं पजानाति -'यं खो में इदं' किञ्चि पुच्चे इमिना करजकायेन पापकम्म कर्त, सव्व तं इय वेदनीय; न तं ग्रनुगं भविस्सती' ति । एवं भाविता खी, भिक्खवे, मेता चेतोविमुत्ति ग्रनागामिताय संवत्तति, इद्य पञ्जास 5 भिक्खुनो उत्तरि³ विमुत्ति ग्रप्पटिविज्झतो ।

४. "करुणासहगतेन चेतसा .. मुदितासहगतेन चेतसा .. उपेक्खासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरिस्ता विहरित तथा दुतियं तथा तितय तथा चतुत्यं । इति उद्धमधो तिरियं सव्वधि सव्वत्तताम सव्या-वन्तं लोकं उपेक्सासहगतेन चेतसा विपुलेन महम्गतेन अप्पमाणेन अवेरेन ग्रव्यापञ्झेन फरित्वा विहरित ।

"सो एवं पजानाति - 'पुळ्वे खो में इदं चित्तं परित्तं ग्रहोसि ग्रमावितं, एतरिह पन में इद चित्तं ग्रप्पमाणं सुभावितं । यं स्तो पन किञ्चि पमाणकतं कम्म, न तं तत्रावसिस्सति न तं तत्रावितद्वती' ति ।

"तं कि मञ्जय, भिक्खवे, दहरतमो चे सो ग्रयं कुमारो उपेक्खं चेतोविमुत्ति भावेय्य, ग्रिप नु खो पापकम्मं करेय्या" ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"ग्रकरोन्तं खो पन पापकम्म ग्रपि नु खो दु^{वस} फुसेय्या" ति ?

"नो हेत, भन्ते । ग्रकरोन्तं हि, भन्ते, पापकम्मं फुतो दुक्ल णुसिस्सती" ति !

 "भावेतव्या खो पनायं, भिक्सवे, उपेक्साचेतोविम्ति इत्यिया वा पुरिसेन वा । इत्यिया वा, मिक्खवे, पुरिसस्स वा नाय कायी ग्रादाय गमनीयो । चित्तन्तरो ग्रयं, भिक्खवे, मच्चो । सो एवं पूजा-नाति - य सो में इदं किञ्च पुट्ये इमिना करजकायन पापकम्मं कर्त, 25 मव्यं त इय वेदनीय; न तं ग्रनुगं भविस्मती' ति । एवं भाविता खी, भिक्यवे, उपेक्लाचेतोविमृत्ति अनागामिताय सवत्तति, इव पञ्जस्त निक्खुनो उत्तरि विमृत्ति ग्रप्पटिविज्झतो" ति ।

१. इम – मी॰, रा॰ । २ उतरि – मी॰, स्पा॰, रो॰ ।

m

१०. ग्रधम्मचरियासुत्तं

१. ग्रथ खी ग्रञ्जातरो ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्क्ष्मिः; उपसङ्क्षमित्वा भगवता सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदबीच —

२. "को नु स्रो, भो गोतम, हेतु को पच्चयो येनिमधेकच्चे अ सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गींत विनिपातं निरयं उपपज्जन्ती" ति?

"ग्रधम्मचरियाविसमचरियाहेतु खो, श्राह्मण, एविमिधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा श्रमायं दुर्गात विनिपातं निरयं जपपज्जन्ती" ति ।

"को पन, भो गोतम, हेतु को पच्चयो येनमिधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपज्जन्ती" ति ?

"धम्मचरियासमचरियाहेतु खो, ब्राह्मण, एविमधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सगां लोकं उपपज्जन्ती" ति ।

"न खो यहं इमस्स भोतो गोतमस्स सिह्धत्तेन भासितस्स । वित्यारेन ग्रत्यं ब्राजानामि । साधु मे भवं गोतमो तथा धम्मं देसेतु प्रयाहं इमस्स भोतो गोतमस्स सिह्धत्तेन भासितस्स वित्यारेन अत्यं ब्राजानेय्यं" ति ।

"तेन हि, ब्राह्मण, सुणाहि, साधुकं मनसि करोहि; भासि-स्सामी" ति । "एवं, भो" ति स्त्रो सो ब्राह्मणो भगवती पञ्चस्सोसि । 20 भगवा एतदबोच —

इ. "तिविधा खो, ब्राह्मण, कायेन अधम्मचरियाविसमचरिया होति; चतुव्विधा बाचाय अधम्मचरियाविसमचरिया होति; तिविधा मनसा अधम्मचरियाविसमचरिया होति ।

४. "कथं च, ब्राह्मण, तिविधा कायेन अधम्मचिरयावितम- 25 चिरया होति ... पे०.. एवं खो, ब्राह्मण, तिविधा कायेन अधम्मचिरया विसमचिरया होति ।

५. "र्ल्यं च, ब्राह्मण, चतुव्विधा वाचाय अधम्मचरियाविसम-चरिया होति ... ऐ०... एवं सो, ब्राह्मण, चतुव्विधा वाचाय अधम्मचरिया विममचरिया होति ।

B. 507

 ६. "कथं च, ब्राह्मण, तिविधा मनसा अधम्मचरियाविसम-चरिया होति ... पे०... एवं क्षो, ब्राह्मण, तिविधा मनसा अधम्मचरिया-विसमचरिया होति । एवं यथम्मचरियाविसमचरियाहेतु खो, ब्राह्मण, एविमिषेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं भरणा अपायं दुर्गाति विनिपात
 निरसं उपपज्जित्त ।

"तिनिधा ब्राह्मण, कायेन वम्मचरियासमचरिया होति;
 चतुव्विचा वाचाय धम्मचरियासमचरिया होति;
 तिविचा मनता
 धम्मचरियासमचरिया होति ।

 म्हिंच च, ब्राह्मण, तिविधा कायेन धम्मचरियासमचिरिया
 होति ... पे०... एवं खो, ब्राह्मण, तिविधा कायेन धम्मचरियासमन् चरिया होति ।

> ६. "क्यं च, ब्राह्मण, चतुित्वधा वाचाय वन्मवित्या-समचित्या होति ... पे०... एवं सी, ब्राह्मण, चतुित्वधा वाचाय यम्मचित्यानमचित्या होति ।

१०. "क्यं च, ब्राह्मण, तिविधा मनसा धम्मचरियासमवरिया होति ... पे०... एवं खो, ब्राह्मण, तिविधा मनसा धम्मचरियासमवरिया होति । एवं धम्मचरियासमवरियाहेतु खो, ब्राह्मण, एविमधेकच्चे सत्ती कायस्स भेदा परं मरणा सुगति समां जोकं उपपष्ठणन्ती" ति ।

११. "ग्रमिक्कत्तं, भो गोतम, ग्रमिक्कत्तं, भो गोतम ... पे०.. उपासकं मं भवं गोतमो धारेतु ग्रज्जतमो पाणुपेतं सरणं गतं" ति । करज्जावक्मो एकबीत्तियो ।

२२. सामञ्जवगगो

"वसहि, निनवने, धम्मीह समझागतो यथाभतं निनिवतो एवं निरये। कतमेहि दमहि? पाणातिपाती होति, अदिश्रादायी होति, कामेपुमिच्छावारी होति, मुसावादी होति, पिसुणवाची होति, करतवाची होति, सम्मणतायी होति, अगिज्याल होति, व्यापप्रचित्तो होति, मिच्छा विद्विको होति – दमेहि यो, निययत्वे, दसहि धम्मीह समझागती यथाभतं निर्मात पर्यं निरये।

"दसहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निविखत्तो एवं सगो । कतमेहि दसहि ? पाणातिपाता पटिविरतो होति, ग्रदिन्ना-दाना पटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, मसावादा पटिविरतो होति, पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति, सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, अनभिज्ञालु होति, ग्रव्यापन्नचित्तो होति, सम्मादिट्टिको होति – इमेहि खो, भिग्खवे, दसहि धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निन्खित्तो एवं सग्गे" ति ।

२. "वीसतिया, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निविखत्तो एवं निरये। कतमेहि वीसतिया ? अत्तना च पाणातिपाती होति, परं च पाणातिपाते समादपेति; ग्रत्तना च ग्रदिन्नादायी होति, परं च ग्रदिन्नादाने समादपेति; ग्रत्तना च कामेसुमिच्छाचारी होति, परं च कामेसुमिच्छाचारे समादपेति; श्रत्तना च मुसावादी होति, परं च मुसा-वादे समादपेति; स्रत्तना च पिसुणवाचो होति, परं च पिसुणाय वाचाय समादपेति; ग्रत्तना च फरसवाचो होति, परं च फरसाय वाचाय समाद-पेति; श्रत्तना च सम्फप्पलापी होति, परं च सम्फप्पलापे समादपेति; ग्रत्तना च ग्रभिज्झालु होति, परं च श्रभिज्झाय समादपेति; श्रत्तना च व्यापन्नचित्तो होति, परं च व्यापादे समादपेति; श्रत्तना च मिच्छा-दिट्टिको होति, परं च मिच्छादिट्टिया समादपेति - इमेहि खो, भिक्खवे, वीसतिया धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खत्तो एवं निरये।

"वीसतिया, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो 20 एवं सम्मे । कतमेहि वीसितया ? अत्तना च पाणातिपाता पटिविस्तो होति, परं च पाणातिपाता वेरमणिया समादपेति; ग्रत्तना च ग्रदिन्ना-वाना पटिविरतो होति, परं च ग्रदिनादाना वेरमणिया समादपेति; ग्रत्तना च कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, परं च कामेसुमिच्छाचारा वेरमणिया समादपेति; श्रतना च मुसावादा पटिविरतो होति, पर च 25 मुसावादा वेरमणिया समादपेति; ग्रत्तना च पिसुणाय वाचाय पटि-विरतो होति, परं च पिसुणाय वाचाय वेरमणिया समादपेति; क्रतना च फरुसाय बाचाय पर्टिविरतो होति, परं च फरुसाय बाचाय वेर-मणिया समादपेति; ग्रत्तना च सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, परं च सम्फप्पलापा वेरमणिया समादपेति; अत्तना च अनभिज्झालु होति, अ परं च ग्रनभिज्ञाय समादपेति; त्रत्तना च ग्रव्यापन्नचित्तो होति, परं च

B 500

थ्रव्यापादे समादपेति, श्रत्तना च सम्मादिद्विको होति, पर च सम्मा-विट्टिया समादपेति – इमेहि खो, भिक्सवे, वीसतिया वम्मेहि समन्नागतो ययामत निक्खितो एवं सम्मे" ति ।

३ "तिमाय, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभत निक्खितो एवं निरये । कतमेहि तिसाय ? अत्तना च पाणातिपाती होति, पर च पाणातिपाते समादपेति, पाणातिपाते च समनुञ्जी होति, श्रतना च ग्रदिन्नादायी होति, परं च ग्रदिन्नादाने समादपेति, ग्रदिन्नादाने च समतुञ्जो होति; धत्तना च कामेसुमिच्छाचारी होति, पर च कामेसुमिच्छाचारे समादपेति, कामेसुमिच्छाचारे च समनुञ्जो होति, ग्रत्तना च मुसावादी होति, परं च मुसावादे समादपेति, मुनावादे च समनुञ्जो होति, यतना च पिसुणवाचौ होति, परंच पिसुणाय वाचाय ममादपेति, पिमुणाय वाचाय च समनुञ्जो होति, अत्तना च फहर्स-वाचो होति, पर च फरुमाय वाचाय ममादपेति, फरुसाय वाचाय व ममनुज्ञो होति; ग्रत्तना च सम्फणलापी होति, पर च सम्फणलापे ममादपेति, सम्फप्पलापे च समनुञ्जो होति, ग्रत्तना च ग्रिभिज्झान् होति, पर च ग्रमिज्झाय समादपति, ग्रमिज्झाय च समनुञ्जो होति, ग्रतना च व्यापन्नचित्तो होति, परं च व्यापादे समादपेति, व्यापादे च समनुज्ञो होति, ब्रत्तना च मिच्छादिद्विको होति, परं च मिच्छा-दिट्ठिया समादपेति, निच्छादिट्ठिया च समतुञ्बो होति - इमेहि ली, मक्लवे, तिसाय धम्मेहि समन्नागतो यथाभत निक्खितो एव निरये । "तिसाय, भिक्खवे, घम्मेहि समन्नागतो यथाभत निक्खिती एव समी । कतमेहि तिसाय ? अत्तना च पाणातिपाता पटिविरती होति, पर च पाणातिपातः वेरमणिया समादपेति, पाणातिपाता वेर-

R. 306 मणिया च समनुज्यो होति; ग्रतना च ग्रदिन्नादाना पटिविरतो होति,

25 पर च ग्रदिजादाना वेरमणिया समादपेति, ग्रदिन्नादाना वेरमणिया च समनुज्यो होति, अतना च कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, पर व नामेसुमिच्छाचारा वेरमणिया समादपेति, कामेसुमिच्छाचारा वेरमणिया च समनुज्यो होति; ग्रतना च मुसावादा पटिविस्ती होति, पर च मुसाबादा वेरमणिया समादपेति, मुसाबादा च समनुञ्जी

अ होति, प्रतना च पिमुणाय वाचाय पटिविरतो होति, पर च पिमुणाय याचाय वेरमणिया समादपेति, पिसुणाय बाचाय वेरमणिया च समनुज्ली

to

R

होति; ग्रत्तना च फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति, परं च फरुसाय वाचाय वेरमणिया समादपेति, फरुसाय वाचाय वेरमणिया च समन्ड्यो होति; ग्रत्तना च सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, परं च सम्फप्पलापा वेरमणिया समादपेति, सम्फप्पलापा वेरमणिया च समनुञ्जो होति; श्रत्तना च अनभिज्झालु होति, परं च अनभिज्झाय समादपैति, अनभि- 5 ज्झाय च समनुञ्जो होति; अत्तना च अव्यापन्नचित्तो होति, परं च ग्रब्यापादे समादपेति, ग्रब्यापादे च समनुञ्जो होति; ग्रत्तना च सम्मादिद्विको होति, परं च सम्मादिद्विया समादपेति, सम्मादिद्विया च समनुञ्जो होति - इमेहि खो, भिक्खवे, तिसाय धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सग्गे'' ति ।

४. "चत्तारीसाय", भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निविखत्तो एवं निरये । कतमेहि चत्तारीसाय ? अत्तना च पाणाति-पाती होति, परं च पाणातिपाते समादपेति, पाणातिपाते च समनुञ्जो होति, पाणातिपातस्स च वण्णं भासति; अत्तना च अदिश्लादायी होति, परं च ग्रदिन्नादाने समादपेति, ग्रदिन्नादाने च समनुञ्लो होति, ग्रदिन्ना- 15 ानस्स च वर्णा भासति; ब्रत्तना च कामसुमिच्छाचारी होति, परं । कामेसुमिच्छाचारे समादपेति, कामेसुमिच्छाचारे च समनुञ्जो ोति, कामेसुमिच्छाचारस्स च वण्णं भासति; अत्तना च मुसावादी ोति, परं च मुसावादे समादपेति, मुसावादे च समनुज्ञों होति, ुसावादस्स च वर्णं भासति; अत्तना च पिसुणवाचो होति, परं च २० पंसुणाय वाचाय समादपेति, पिसुणाय वाचाय च समनुञ्जो होति, पेसुणाय वाचाय च वण्णं भासति; अत्तना च फरसवाचो होति, परं च हरसाय वाचाय समादपेति, फरुसाय वाचाय च समनुञ्जो होति, करसाय वाचाय च वर्णं भासति; श्रताना च सम्फप्पलापी होति, परं व सम्फप्पलापे समादपेति, सम्फप्पलापे च समनुज्जो होति, सम्फप्प- 25 लापस्स[°] च वण्णं भासति; अत्तना च अभिज्झालु होति, परं च अभिज्झाय समादपेति, ग्रभिज्ञाय च समनुञ्जो होति, ग्रभिज्ञाय च वण्णं भासित; ग्रत्तना च व्यापन्नचित्तो होति, परं च व्यापादे समादपेति, व्यापादे च समनुञ्जो होति, व्यापादस्स च वण्णं भासति; ग्रत्तना च मिच्छा-

१. चत्ताळीमाव – स्या०। २. सम्फणलापाय – म०। GoY-YY

B. 511. R. 302

दिट्ठिको होति, परं च मिच्छादिट्टिया समादपेति, मिच्छादिट्टिया च समनुञ्जो होति, निच्छादिट्टिया च वण्णं भासति - इमेहि खो, निक्खवे, चतारीसाय चन्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्लितो एवं निरये।

"अत्तारीक्षय, मिनसबे, थम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्सिती एवं सम्मे । कतमेहि चत्तारीसाय ? अत्तना च पाणातिपाता पिट-विरतो होति, परं च पाणातिपाता वेरमणिया समादपेति, पाणातिपाता वेरमणिया च समनुञ्जो होति, पाणातिपाता वेरमणिया च वण्णं भागति; अत्तना च अदिवादाना पटिविरतो होति, परं व अदिवादाना वेरमणिया समादपेति, श्रविद्यादाना वेरमणिया च समनुञ्जी होति, यदिश्वादाना वेरमणिया च वण्णं भामति; यत्तना च कामेमुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, परं च कामेसुमिच्छाचारा वेरमणिया समादपैति, कामेसुमिच्छा वारा वेरमणिया च समतुञ्जो होति, कामेसुमिच्छा-चारा वेरमणिया च वण्णं भासति; अत्तना च मुसावादा पटिविरती होति, परं च मुसावादा वेरमणिया समादपेति, मुसावादा वेरमणिया 15 च समनुञ्जो होति, मुसायादा वेरमणिया च वण्णं भासति; ज्ञतना च पिमुणाय वाचाय पटिविरतो होति, परं च पिमुणाय वाचाय बेर मणिया समारपेति, पिमुगाय वाचाय वेरमणिया च समनुच्यो होति, पितुजाय वाचाय वेरमणिया च वण्णं भासति; ग्रत्तना च फरसाय वाचाव पटिविरतो होति, परं च फ़क्साय वाचाय वेरमणिया च[े] समाद-2) पेति, फरुसाव वाचाय वेरमणिया च समनुज्जो होति, फरुसाय वाचाय वेरमणिया च वण्यं मासति, श्रतना च सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, परं च मम्फणनाया बेरमणिया समादपेति, सम्फणनापा बेरमणिया च नमनुच्यो होति, नम्फष्यनापा वेरमणिया च वर्णा भासति; धर्तन च अनिन्जालु होति, परं च अनिन्जाय नमादपेति, अनिभन्जाय व नमनुष्यो होति, अनिमन्ताय च वर्णा मासति, अत्तना च अव्यापप्र-वित्तो होति, वर च अव्यापादे नमादवेति, अव्यापादे च समनुन्त्रो होति, अन्त्रापादस्य च वण्यं नासति; अत्तना च नम्मादिट्टिको होति, पर च नम्मादिट्टिया नमादमेति, सम्मादिट्टिया च तमनुज्यो होति। सम्मादिद्वित च वण्य नागित - इमेहि यो, निवसवे, चलारीमार्व प्रस्मिहि समझागतो यथामतं निक्तित्तो एवं सम्मे" ति ।

रे नी॰, ग्ता॰, सा॰ पास्तब्यु न दिल्लात ।

५-८ "दसहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो खतं उपहतं श्रत्तानं परिहरति ... पे०... अक्लतं अनुपहतं अत्तानं परिहरति ... पे०... वीसतिया, भिक्लवे ... पे तिसाय, भिक्लवे ... पे चत्तारीसाय, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो खतं उपहतं श्रत्तानं परिहरति ... पे०.."।

६-१२. "दसहि, भिनखने, धम्मेहि समन्नागतो इधेकच्चो 5 कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जति ... पे०... इधेकच्चो कायस्स भेदा परं मरणा सूर्गात सग्गं लोकं उप-पज्जित । वीसतिया, भिक्खवे ... पे०... तिसाय, भिक्खवे, ... पे०... चत्तारीसाय, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो इधेकच्चो कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुरगति विनिपातं निरयं उपपज्जति ... पे०... इधेकच्चो कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपञ्जति'' ।

१३-१६. "दसहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो वालो वेदि-तव्वो ... पे o ... पण्डितो वेदितव्वो ... पे o ... वीसतिया. भिक्खवे ... पे o ... तिसाय, भिक्खवे ... पे०... चत्तारीसाय, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो वालो वेदितव्वो ... पे०... पण्डितो वेदितव्बो ... पे०... इमेहि खो, भिक्खवे, चत्तारीसाय धम्मेहि समन्नागतो पण्डितो वेदितब्बो'' ति ।

सामञ्जावग्गो वावीसतिमो ।

२३. रागपेय्यालं

१. "रागस्स, भिक्खवे, ग्रभिञ्जाय दस धम्मा भावेतव्वा । कतमे दस ? असुभसञ्जा, मरणसञ्जा, ग्राहारे पटिकूलसञ्जा, । सञ्चलोके अनभिरतिसञ्जाः, अनिच्चसञ्जा, अनिच्चे दुक्खसञ्जा, दुक्षे ग्रनतसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा, निरोधसञ्जा – २० रागस्स, भिक्लवे, प्रभिञ्जाय इमे दस धम्मा भावेतव्वा" ति ।

२. "रागस्स, भिक्खवे, ग्रभिञ्ञाय दस धम्मा भावेतव्वा । कतमे दस ? ग्रनिच्चसञ्जा, श्रनतसञ्जा, ग्राहारे पटिकूलसञ्जा, सब्बलोके मनिभरतिसञ्जा, मृद्धिकसञ्जा, पुळुवकसञ्जा, विनीलक-

१. पटिन हुलसञ्जा –सी०, स्या०, रो० । २. मनभिरतसञ्जा –सी०, स्या०, रो० । रे. प्लयकसञ्जा - मी० ।

सञ्जा, विषुव्वकसञ्जा, विच्छिद्दकसञ्जा, उद्धृमातकसञ्जा -रागस्स, भिक्खवे, ग्रभिञ्जाय इमे दस थम्मा भावेतव्वा" ति ।

३. "तगस्स, भिक्खवे, ग्रभिञ्ञाय दस धम्मा भावेतव्वा । कतमे दस ? सम्मादिट्टि, सम्मासङ्कृप्पो, सम्मावाचा, सम्माकम्मतो, इस्माग्राजीवो, सम्मावायामो, सम्मासित, सम्मासगावि, सम्माञाणं, सम्माविमृत्ति — रागस्स, भिक्खवे, ग्रभिञ्ञाय इमे दस धम्मा भावेतव्या" ति ।

४-३० "रागस्स, भिक्खवे, परिञ्जाय . . पे०... परिक्खयाय ... पहानाय ... खयाय . . वयाय ... विरागाय ... निरोघाय ... चागाय 10 . . पटिनिस्मगाय ... पे०... इमे दस धम्मा भावेतव्वा ।

B 513

३१-५१० "दोसस्स ... पे० . मोहस्स ... कोवस्स ... उपनाहस्स ... मन्त्रस्स ... पळासस्स ... इस्साय ... मञ्छरियस्स ... मायाय
... साठेव्यस्स ... यम्भस्स ... सारम्भस्स ... मानस्स ... अतिमानस्त ...
मदस्स .. पमादस्स अभिञ्ञाय ... परिज्ञाय ... परिख्छाय ...
पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरानाय ... निरोधाय ... चागाय ...
पटिनिस्सगाय ..पे०.. इमे दस धम्मा भावेतव्या ति ।

टसक्रित्रातमालि निद्विता ।

१. वज्यसम्मय - गीव, स्वाव, रोव । २. पलासस्य - ग्रीव, स्वाव, रोव । १. वव, रोव पालकेमु नेला ।

११. एकादसकनिपातो

१. निस्सयवग्गो

१. किमत्थियसुत्तं

- १. एवं मे सुतं । एकं समयं भगवा सावित्थयं विहरित जेतवने अनायिपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्षमि; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदबोच —
- २. "िकमित्ययानि, भन्ते, कुसलानि सीलानि किमानि- 5 संसानी" ति ?
- "ग्रविप्पटिसारत्थानि स्रो, ग्रानन्द, कुसलानि सीलानि ग्रविप्पटिसारानिसंसानी" ति ।
 - ३. "ग्रविष्पटिसारो पन, भन्ते, किमत्थियो किमानिसंसो" ? "ग्रविष्पटिसारो खो, ग्रानन्द, पामोज्जत्थो पामोज्जानिसंसो"। 10
 - ४. "पामोज्जं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंस" ?
 - "पामोज्जं खो, ग्रानन्द, पीतत्थं पीतानिसंसं"।
 - ५. "पीति पन, भन्ते, किमत्थिया किमानिसंसा" ?
 - "पीति खो, ग्रानन्द, पस्सद्धत्या पस्सद्धानिसंसा" ।
 - ६. "परसद्धि पन, भन्ते, किमत्थिया किमानिसंसा" ?
 - "पस्सद्धि खो, ग्रानन्द, सुखत्था सुखानिसंसा" ।
 - ७. "सुखं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंसं" ?
 - "सुखं खो, ग्रानन्द, समाघत्यं समाघानिसंसं"।
 - न "समाधि पन, भन्ते, किमस्यियो किमानिसंसो" ? "समाधि खो, ग्रानन्द, यथाभूतञाणदस्सनत्यो यथाभूतञाण- 20

15

- दस्सनानिसंसो"।
 - ६. "ययाभूतञाणदस्सनं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंसं"?

"यथाभूतञाणदस्सनं खो, ग्रानन्द, निव्विदत्थं निव्विदा-निसंसं"।

> १०. "निव्विदा, पन, भन्ते, किमत्यिया किमानिसंसा" ? "निव्विदा खो, आनन्द, विरागत्या विरागनिसंसा" ।

११. "विरागो पन, भन्ते, किमत्यियो किमानिसंसो"? "विरागो खो, ज्ञानन्द, विमुत्तिङ्गाणदस्सनत्यो विमुत्तिङ्गाण-दस्सनानिसंसो।

१२. "इति खो, श्रानन्द, कुसलानि सीलानि प्रविष्पटिसारत्यानि ग्रविष्पटिसारानिसंसानि, श्रविष्पटिसारो पामोज्जत्वो पामोज्जा10 निसंसो, पामोज्जं पीतत्वं पीतानिससं, पीति पस्यद्धत्या पस्यद्धानिसंसा, पस्सद्धि सुप्तत्या सुलानिसंसा, सुल समाधत्यं समाधानिससं,
समाधि यथाभूतञ्जाणदस्सनत्वो यथाभूतञ्जाणदस्सनानिसंसो, यथाभूतजाणदस्सनं निव्विदत्यं निव्विवानिसंसं, निव्विदा विरागत्या विरागनिसंसा, विरागो विमुत्तिञाणदस्सनत्वो विमुत्तिञाणदस्सनानिससी।
15 इति सी, ग्रानन्द, कुसलानि सीलानि ग्रन्पुव्वेन ग्रगाप्ये परेन्ती।" ति ।

२ चेतनाकरणीयमुत्तं

- १. "सीलवतो, भिनल्लवे, सीलसम्पन्नस्स न चेतनाय करणीयं 'श्रविष्पटिसारो में उपपज्जतू' ति । धम्मता एसा, भिनल्लवे, यं सीलवती सीलसम्पन्नस्म अविष्पटिसारो उप्पज्जति ।
- २. "ग्रविष्णिटसारिस्स", भिक्सबर्चे, न चैतनाय करणीयं ~ २० 'पामोज्ज मे उप्पज्जतूं ति । वम्मता एसा, भिक्सब्दे, यं ग्रविष्णिट-सारिस्स पामोज्जं उपपञ्जति ।
 - रे. "पमुदितस्स, भिक्तवं, न चेतनाय करणीयं ~ 'पीति में उप्पज्जत्' ति । धम्मता एसा, भिक्तवंदे, यं पमुदितस्स पीति जण्णज्जति ।
- ४. "पीतिमनस्न, निक्खवे, न चेतनाय करणीयं 'कायो में 25 परसम्भत्' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं पीतिमनस्स कार्यो परसम्भति ।

१-१. प्राह्ताय वरिपूरेची - स्वा । २. प्रविष्यदिसारस्य - म०।

15

- ्रं "पस्तद्वकायस्त, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं 'मुखं वेदियामी' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं पस्तद्वकायो सूखं वेदियति ।
- ६. "सुखिनो, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं 'चित्तं मे समाधि-यतु' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं सुखिनो चित्तं समाधियति ।
- ७. "समाहितस्स, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं 'यथाभूतं ज्ञानामि' पस्सामी' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं समाहितो यथा-भृतं जानाति पस्सति ।
- द. "यथाभूतं, भिक्खवे, जानतो पस्सतो न चेतनाय करणीयं 'निव्विन्दामी' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, ये यथाभूतं जानं पस्सं निव्विन्दति ।
- ६. "निव्यित्तस्त³, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं 'विरज्जामी'ति । घम्मता एता, भिक्खवे, यं निव्यित्ती विरज्जिति ।
- १०. "विरत्तस्स", भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं 'विमृत्ति-ञाणदस्सनं सच्छिकरोमी' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं विरत्तो विमृत्तिञाणदस्सनं सच्छिकरोति ।
- ११. "इति खो, भिक्खवे, विरागो विमुत्तिञाणदस्सनत्थो विमुत्तिञाणदस्सनत्थो विमुत्तिञाणदस्सनानिसंसो, निव्विदा विरागत्था विरागानिसंसा, यथाभूतञाणदस्सनं निव्विदत्थं निव्विदानिसंसं, तमाधि यथाभूतञाणदस्सनत्थो यथाभूतञाणदस्सनानिसंसो, सुखं समाधत्यं समाधानिसंसं,
 पस्सिद्ध सुखत्या सुखानिसंसा, पीति पस्सद्धत्या पस्सद्धानिसंदा, पामोज्जं 20 पीतात्थं पीतानिसंसं, अविष्यदिकारो पामोज्जत्थो पामोज्जानिसंसो,
 कुसलानि सीलानि अविष्यदिकारत्थानि अविष्यदिकारोनिसंसानि । इति
 खो, भिक्खवे, धम्मा धम्मे अभिक्षनदेन्ति, धम्मा धम्मे परिपूरेन्ति अपारा पारं गमनाया" ति ।

३. पठमउपनिसासुत्तं

१. "दुस्तीलस्स, भिक्खवे, सीलविपन्नस्स हतूपनिसो होति 23 अविप्यटिसारो । अविष्यटिसारे असति अविष्यटिसारविपनस्स हतूप-

१. पतानामि – ती०, स्था०, रो० । २. निच्यन्तस – मी०, रो० । ३. विस्त नित्तस्य-स्था० । ४. च प्रम्ये -सी०, रो० । ५-५ प्रपारा वार० -स्था०; प्रपरा वर० -सी० ।

5. 51B, 3. 314 निसं होति पामोज्जं । पामोज्जे असित पामोज्जिवपन्नस्स हुतूपनिसा होति पासीद्ध । प्रमाद्ध । प्रमाद्ध । प्रसिद्ध । प्रसिद्ध । प्रमाद्ध । असित प्रसिद्ध । प्रसिद्ध । असित प्रसिद्ध । प्रसिद्ध । असित प्रसिद्ध । स्रिते असित सुविवपन्नस्स हृतूपनिसो होति प्रमासमाधि । सम्मासमाधिम्ह असित सम्मासमाधिविपन्नस्स हृतूपनिसं होति यथाभूतञ्जाणदस्सनं । यथाभूतञ्जाणदस्सनं । यथाभूतञ्जाणदस्सनं । स्मासमाधिविपन्नस्स हृतूपनिसं होति विव्यवा । निव्यवाय असित निव्यवाविपन्नस्स हृतूपनिसं होति विरागो । विरागे असित विरागविष्यस्स हृतूपनिसं होति

भीलवतो, भिक्तवे, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति येविष्यदिसारो, अविष्यदिसारे सित अविष्यदिसारसम्पन्नस्य उपनिस्स्यम्पन्न होति पामोज्जं, पामोज्जं सित पामोज्जसम्पन्नस्स उपनिस्स्यम्पन्ना होति पासोज्जं, पामोज्जं सित पामोज्जसम्पन्नस्स उपनिस्सम्पन्ना होति पस्सिद्ध, पस्सिद्धिया सित पस्यद्धिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति युव, सुन्ने सित जुन्नसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति सम्प्रास्माधि, सम्पाध्माविम्ह् सित सम्पासमाविद्यसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्न होति ययाभूतं नाणवस्सन, ययाभूतज्ञाणवस्सनं सित ययाभूतज्ञाणवस्सनं उपनिसम्पन्नस्य उपनिसम्पन्नस्य होति निव्वदा, निव्वदाय सित निव्वदासम्पन्नस्य उपनिसम्पन्नसे होति विद्यागो, विद्या सित विद्यागसम्पन्नस्स उपनिष्ठः सम्पन्न होति विम्तिनाणवस्सनः।

"नेय्यवापि, निवसदे, रुक्यो मान,पताससम्पन्नो । तस्त पपटिका पि पारिपूरि गच्छति, तचो पि .. फ्रेगु पि .. सारो पि पारि-पूरि गच्छति । एवमेत्र सो, भिनस्त्रवे, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स स्पनित-

रे उपनियमध्यत्र ~ मीत् ।

в.

सम्पन्नो होति अविष्यटिसारो, अविष्यटिसारे सित अविष्यटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति ... पे०... विमुत्तिञाणदस्सनं" ति ।

४. दुतियउपनिसासुत्तं

१. तत्र खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भिवलू ग्रामन्तेसि – "ग्रावुसो भिक्लवे" ति । "ग्रावुसो" ति खो ते भिक्लू ग्रायस्मतो सारिपुत्तस्स पच्चस्सोसुं । ग्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच –

२. "दुस्सीलस्स, आवुसो, सीलविपन्नस्स हृतूपिनसो होति अविप्यिटसारो, अविप्यिटसारे असित अविप्यिटसारविपन्नस्स हृतूपिनसं होति पामोज्जं, पामोज्जं असित पामोज्जिवपन्नस्स हृतूपिनसा होति पीति, पीतिया असित पीतिविपन्नस्स हृतूपिनसा होति पस्सिद्धि, पस्सिद्धिया असित पस्सिद्धिविपन्नस्स हृतूपिनसो होति सुन्नं, सुन्ने असित सुन्न- 10 विपन्नस्स हृतूपिनसो होति सम्मासमाधि, सम्मासमाधिमृह असित सम्मासमाधिविपन्नस्स हृतूपिनसं होति यथाभूतञ्जाणदस्सनं, यथाभूतञ्जाणदस्सनं असित यथाभूतञ्जाणदस्सनं असित वियाभूतञ्जाणदस्सनं हृतूपिनसा होति निव्वदा, निव्वदाय असित निव्वदाविपन्नस्स हृतूपिनसो होति विरागो, विरागे असित विरागिवपन्नस्स हृतूपिनसं होति विमृत्तिञाणदस्सनं । 15

"संय्यथापि, आवुसो, कक्को साखापलासविपन्नो । तस्स पप-टिका पि न पारिपूरिं गच्छति, तचो पि ... फ्रेग्गु पि ... सारो पि न पारिपूरिं गच्छति । एवमेव खो, आवुसो, दुस्सोलस्स सीलविपन्नस्स हतूपनिसो होति अविष्पटिसारो, अविष्पटिसारे असित अविष्पटिसार-विपन्नस्स हतूपनिसं होति पामोज्जं ... पे०... विमुत्तिञाणदस्सनं ।

३. "सीलवतो, जावुसो, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति यिपपिटसारो, अविप्पटिसारे सित अविप्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नं होति पामोञ्जं, पामोञ्जे सित पामोञ्जसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति पातिया सित पीतिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति पस्सिद्धि, पस्सिद्धिया सित पस्सिद्धिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति सुखं, सुखे सित 25 सुखसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमाधि, सम्मासमाधिम्हि सित सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति यथाभूतञ्जाणदस्सनं,

१. निस्तवी -सी०, स्या०, री० । २. पप्पटिका - स्या० । ३. उपनितसम्पती -सी०, स्या०, री० ।

1. 520, 4.316

यथाभूतञाणदस्सने सति यथाभूतञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति निब्बिदा, निब्बिदाय सति निब्बिदासम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नी होति विरागो, विरागे सित विरागसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति विमृत्तिकाणदस्तनं ।

"सेय्ययापि, ग्राव्सो, रुक्खो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पप-5 टिका पि पारिपूरि गच्छितं, तचो पि ... फेग्गु पि ... सारो पि पारिपूरि गञ्छति । एवमेव खो, बाव्सो, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नो होति ग्रविप्पटिसारो, ग्रविप्पटिसारे सति ग्रविप्पटिसारसम्पन्नस ज्पनिससम्पन्नं होति पामोज्जं ... पे०... विमुत्तिञाणदस्सनं " ति ।

५. ततियउपनिसासूत्तं

ta १ तत्र खो ग्रायसमा ग्रानन्दो भिनस् ग्रामन्तेसि ... पे०... एतदनोच - "दुस्सीलस्स, ग्रानुसो, सीलविगन्नस्स हतूपनिसो होति ग्रविष्पटिसारो, ग्रविष्पटिसारे ग्रसित ग्रविष्पटिसारिवपन्नस्स हतूपिनसं होति पामोज्जं, पामोज्जे ग्रसित पामोज्जिवपन्नस्स हतूपनिसा होति पीति, पीतिया त्रसति पीतिविषन्नस्स हतूपनिसा होति पस्सद्धि, पस्सिद्धिण ग्रसित पस्सिद्धिविपन्नस्स हतूपनिसं होति सुखं, सुखं ग्रसित सुखिवपन्नस्स हतूपनिसो होति सम्भासमाधि, सम्मासमाधिम्ह स्रसति सम्मासमाधि विपन्नस्स हतूपनिसं होति यथाभूतञाणदस्सनं, यथाभूतञाणदस्सने श्रसति यथाभूतव्नाणदस्सनविपन्नस्स हतूपनिसा होति निब्बिदा, निब्बि दाय असीत निव्विदाविषयस्स हतूपिनसो होति विरागो, विरागे असीत विरागिवपन्नस्स ह्लूपिनसं होति विमुत्तिञ्ञाणदस्सनं ।

"सेय्ययापि, ग्रावुसो, रुक्खो साखापलासविपन्नो । तस्स ^{प्पन} टिका पि न पारिपूर्ति सन्द्यति, तचो पि ... फोर्गु पि ... सारी पि न पारि पूरि गच्छति । एवमेव लो, ग्रावुसो, दुस्तीलस्स सीलविपन्नस्स हतूप निसो होति ग्रविष्यदिसारो, ग्रविष्यदिसारे ग्रसति ग्रविष्यदिसारिवपन्नस्त 25 हतूपनिसं होति पामोज्जं ... पे० ... विमुत्तिञ्जाणदस्सनं ।

२. "सीलवतो, श्रावुसो, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्रविष्यदिसारो, ग्रविष्यदिसारे सति ग्रविष्यदिसारसम्पन्नस्स उपनिष

१. हतूपनिशा - म० ।

सम्पन्नं होति पामोज्जं, पामोज्जं सित पामोज्जसम्पन्नस्स उपिनस-सम्पन्ना होति पीति, पीतिया सित पीतिसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्ना होति पस्सिद्धं, पस्सिद्धया सित पस्सिद्धसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नं होति सुखं, सुखं सित सुखर्सम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नो होति सम्मासम्पित् सम्मा-समाधिम्हि सित सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नं होति यथाभूत- क ज्ञाणदस्सनं, यथाभूतज्ञाणदस्सने सित यथाभूतज्ञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्ना होति निब्बिदा, निब्बिदाय सित निब्बिदासम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नो होति विरागो, विरागे सित विरागसम्पन्नस्स उपिनस-सम्पन्नं होति विमृत्तिज्ञाणदस्सनं ।

"संग्यथापि, आवुसो, ह्वस्तो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पप-टिका पि पारिपूर्ति गच्छति, तचो पि ... फ्रेमगु पि ... सारो पि पारिपूर्ति गच्छिति । एवसेव खो, आवुसो, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपितससम्पन्नो होति अविष्पटिसारो, अविष्पटिसारे सित अविष्पटिसारसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नं होति पामोज्जं ... पे०... विमुत्तिज्ञाणदस्सनं" ति ।

६. ब्यसनसुत्तं

१. "यो' सो भिनस्तु अन्कोसको परिभासको अस्यूपवादो 15 सम्रह्मचारीनं, ठानमेतं अवकासो यं सो एकादसन्नं व्यसनानं अञ्जातरं व्यसनं निगच्छेट्य । कतमेसं एकादसन्नं ? अनिधगतं नाधगच्छित, अधिगता परिहायित, सद्धम्मस्स न वोदायिन्त, सद्धम्मेसु वा अधिमानिको होति, अनिभरतो वा ब्रह्मचिरयं चरित, अञ्जातरं वा सिङ्गिलिट्ठं आपिंत आपज्जित, सिक्सं वा पञ्चक्साय हीनायावत्तित, गाव्हं वा रोगातङ्गं 20 फुसित, उम्मादं वा पापुणाति चित्तक्षेपं वा, सम्मूब्हो कालं करोति, कामस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपञ्जति — यो सो, भिक्खवे, भिक्खु अक्कोसको परिभासको अरियूपवादो सन्नह्म-चारीनं, ठानमेतं अवकासो यं सो इमेसं एकादसन्नं व्यसनानं अञ्जातरं व्यसनं निगच्छेट्ये ।

र. "यो सो, भिक्सवे, भिक्खु ग्रक्कोसको' परिभासको ग्रस्-यूपवादो' सब्रह्मचारीनं, श्रद्वानमेतं ग्रनवकासो यं सो एकादसन्नं व्यसनानं

१-१. घर्व पाठी सी.०, स्या.०, रो० पोत्यहेनु न दिस्सति । नृ२-२. प्रकानग-परिभावको प्रतियूचनादी - सी.०, स्या.०, रो०।

.. 318

प्रज्ञातरं व्यसनं न निगच्छेय्य । कतमेसं एकादसन्नं ? ग्रनिधगतं नाधिगच्छितं, ग्रधिगता परिहायितं, सद्धम्मस्स न बोदायिन्तं, सद्धम्मेसु वा ग्रधिमानिको होति, ग्रनिभरतो वा ग्रह्मचिरयं चरितं, ग्रज्ञातरं वा सिद्धिलिट्टं ग्रापितं ग्रापण्जिति, सिक्खं वा पण्चनक्खाय हीनायावतितं, ग्राच्चं वा रोगातद्धं फुसितं, जम्मादं वा पापुणाति चित्तक्खेपं वां, सम्मूच्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दुग्गति विनिपातं निरसं उपपज्जति – यो सो, भिक्खवे, भिक्खु ग्रक्कोसको परिभासको ग्रियूपवादो सन्नह्मचारीनं, ग्रह्मनमेतं ग्रनवकासो यं सो इमेसं एकादसन्नं व्यसनानं ग्रञ्जातरं व्यसनं न निगच्छेय्या'' ति ।

७. सञ्जासुत्तं

- १. ग्रथ खो श्रायस्मा श्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसित्रो खो श्रायस्मा श्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच —
 - २. "सिया नु खो, भन्ते, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपिटलाभो यथा नेव पर्यावयं पर्यावसञ्जी अस्स, न आपस्मि आपोसञ्जी अस्स, न तोजिस्म तेजोसञ्जी अस्स, न वायस्मि वायोसञ्जी अस्स, न प्राकासानञ्चायतने आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न आकिञ्चञ्जायतने आफिञ्चञ्जायतने अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने तेव-सञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने तेव-सञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इघलोके इघलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकतञ्जी अस्स, या पिदा दिट्ठं सुतं मुतं विञ्जातं पसं पिर्दोसितं अनुविचरितं मनसा, तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी प पन अस्सा ति ?
 - "सिया", ग्रानन्द, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलामी यथा नेव पर्वावयं पर्यावसञ्जी श्रस्य, न ग्रापिस्म ग्रापोसञ्जी ग्रस्स, व
 तेजिस्म तेजोसन्त्री ग्रस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकाता-

^{ै.} पोरावात - बी॰, रो॰ । २. धी॰, स्वा॰, रो॰, पोरवन्तु नीय । १-१. पर्टावरं पर्टावाञ्जी - घी॰; पर्टावरं पर्टावाञ्जी - स्वा॰, रो॰ । ४-४. यगिरं -

15

नञ्चायतने आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चायतने विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न आिकञ्चञ्ञायतने आिकज्चञ्जायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इधलोके इधलोकसञ्जी अस्स, न
परलोके परलोकसञ्जी अस्स, यं पिदं विट्ठं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं उ
परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी
च पन अस्स।' ति ।

- ४. "यथा कथं पन, भन्ते, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधि-पिटलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी ग्रस्स ... सञ्जी च पन ग्रस्मा" ति ?
- ५. "इधानन्द, भिक्लु एवंसञ्जी होति 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सञ्बसङ्खारसमयो सञ्जूपिषपटिनिस्सम्मो तण्हावखयो विरागो निरोधो निञ्चानं' ति । एवं खो, ग्रानन्द, सिया भिक्लुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी ग्रस्स, म ग्रापस्मि ग्रापोसञ्जी ग्रस्स ... सञ्जी च पन ग्रस्सा' ति ।
- ६. अथ को आयस्मा आनन्दो भगवतो भासितं अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उद्घायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदिक्खणं करवा येना-यस्मा सारिपुत्तो तेनुपमङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आयस्मता सारिपुत्तेन सिंह सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेन्वा एकमन्तं. निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो को आयस्मा आनन्दो आयस्मन्तं सारिपुत्तं 20 एतदवीच
 - ७. "सिया नु लो, ब्रानुसो सारिपुत्त, प्रिक्लुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी श्रस्स ... पे०... सञ्जी च पन श्रस्सा" ति ?
 - 5. "सिया, आवुसो ग्रानन्द, भिवस्तुनो तथारूपो समाधिपटि- 25 लाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी ग्रस्स ... पे०... सञ्जी च पन ग्रस्सा" ति ।
 - ६. "यथा कथं पनावुसी सारिपुत्त, सिया भिक्खुनी तयारूपी

१. म॰ पोत्यके नरिये।

R. 321

B 525

समाधिपटिलाभो यथा नेव पर्यावयं पर्यावसञ्जी ग्रस्स ...पे०... सञ्जी च पन ग्रस्सा" ति ?

१०. "इध, ग्रावुत्तो ज्ञानन्द, भिवस्तु एवंसञ्ज्ञी होति — 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सत्वसङ्खारसमयो सव्वपधिपटिनिस्सगो तण्हा-5 वस्तयो विरागो निरोधो निव्वानं' ति । एवं खो, ग्रावुत्तो ज्ञानन्द, सिया भिवसुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी ग्रस्स ... सञ्जी च पन ग्रस्ता" ति ।

११. "श्रच्छरियं, श्रावुसो, श्रव्भुतं, श्रावुसो! यत्र हि ताम सत्यु चेव' सावकस्स च श्रत्थेन श्रत्थो' व्यञ्जनेन व्यञ्जनं संसन्दिरसित समेरसित न विगण्डिहस्सित, यदिवं श्रामण्यिस्म ! इदानाहं, श्रावुसी, भगवन्तं उपसङ्कीमत्वा एतमत्यं श्रपुच्छि । भगवा पि मे एतेंहिं श्रवस्तिरें एतेहि पवेहि एतेहि व्यञ्जनेहि एतमत्वं व्याकासि, संव्यवापि श्रायस्मा सारिपुत्तो । श्रच्छरियं, श्रावुसो, श्रव्मुतं, श्रावुसो, यत्र हि नाम सत्यु चेव सावकस्स च श्रत्येन श्रत्थो व्यञ्जनेन व्यञ्जनं संसन्तिः स्तित समेरसित न विगण्डिहस्सित, यदिदं ग्रमण्दिस्स" ति !

दः मनसिकारसुत्तं

 अय खो आयस्मा आनन्दा येन मगवा तेनुपसङ्कृमि; उप-सङ्कृमित्वा मगवन्तं ग्रामिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिधी खो आयस्मा आनन्दो मगवन्तं एतदबोच —

२. "सिया नु सो, भन्तो, निक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो
20 यया न चक्खुं मनसि करेट्य, न रूपं मनसि करेट्य, न सोतं मनसि करेट्य,
न सदं मनसि करेट्य, न स्पं मनसि करेट्य, न शव्यं मनसि करेट्य,
न जिल्लं मनसि करेट्य, न सां मनसि करेट्य, न कायं मनसि करेट्य,
न जिल्लं मनसि करेट्य, न पर्वा मनसि करेट्य, न कायं मनसि करेट्य,
न तेजं मनसि करेट्य, न वायं मनसि करेट्य, न आगं मनसि करेट्य,
न तेजं मनसि करेट्य, न वायं मनसि करेट्य, न आकासानञ्जायतनं
मनसि करेट्य, न विञ्ञाणञ्जायतनं मनसि करेट्य, न आकिञ्चञ्ञा
वित्तं मनसि करेट्य, न नेयसञ्जानासञ्जायतनं मनसि करेट्य, व
देशकोकं मनसि करेट्य, न परलोकं मनसि करेट्य, यं पिट दिट्टं सुर्व
रेप नेतन् सान, सान, रोन। २. मतं न सान, रोन, रान, रोन। ३-३ सीन, सान,

मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तं पि न मनसि करेय्यः; मनसि च पन करेय्यां"ति ?

- ३. "सिया, ग्रानन्द, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा न चक्खुं मनिस करेय्य ... यं पिदं दिद्धं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं ग्रनुविचरितं मनसा, तं पि न मनिस करेय्य; मनिस च पन करेय्या" ति । ऽ
- ४. "यथा कथं पन, भन्ते, सिया भिक्तुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो यथा न चक्तुं मनिस करेट्य ... यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तं पि न मनिस करेट्य; मनिस च पन करेट्या" ति ?
 - प्र. "इधानन्द, भिक्खु एवं मनिस करोति 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सब्बसङ्खारसमथो सब्बूपधिपटिनिस्सम्गो तण्हाक्खयो विरागो निरोधो निब्बानं' ति । एवं खो, ग्रानन्द, सिया भिक्खुनो तथाङ्गपो समाधिपटिलाभो यथा न चक्खुं मनिस करेय्य, न रूपं मनिस करेय्य ... पे०... यं पिदं दिहुं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तं पि न मनिस करेय्य; मनिस च पन करेय्या" ति ।

६. सद्धसुत

- एकं समयं भगवा नात्तिके विहरति गिञ्जकावसये ।
 ग्रथ खो ग्रायस्मा सद्धो येन भगवा तेनुपसङ्क्षिमः; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं ग्रामवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो ग्रायस्मन्तं सद्धं भगवा एतदनोच —
- २. "आजानीयझायितं खो, सद्ध, झाय"; मा खळुङ्कझायितं । कथं 20 च, सद्ध, खळुङ्कझायितं होति ? अस्सखळुङ्की हि, सद्ध, दोणिया बद्धोर पयसं पवसं पत्र ते किस्स हेतु ? न हि, सद्ध, अस्सखळुङ्कस्स दोणिया बद्धस्स एवं होति "कि नु खो मं अज्ज अस्सदम्मसारिय कारणं कारेस्सिति, किमस्साहं पटिकरोमी" ति । सो दोणिया बद्धो 'यवसं

१. नादिके - सीं , स्वा०; ज्ञातिकं - रो० । २. निव्हावसयं - सीं ०; श्रव्यका-यसर्थ - स्वा० । ३. सन्धों - सीं ०, स्वा०, रो० । ४. प्रायम - सीं ०, रो० । ४. प्रायम् व्याधितं - सीं ०; प्रायम् त्रावित - स्वा० । १. सन्ध - सीं ०, स्वा०, रो० । ७. मस्स-प्रायम् - सीं ०; प्रमापनुत्ते - स्वा० । २. वन्धों - स्वा० । २-६. ववससं वयससं -सां० । १०. प्रतिकरोती - सीं ०।

यवसं ति झायति । एवमेव खो, सढ, इधेकच्चो पुरिसखळु द्वो अरञ्जागतो पि हक्खमूलगतो पि सुञ्जानारातो पि कामरागपरियुद्धितेन चेतसा विहरित कामरागपरेतेन उप्पन्नस्स च कामरागस्स निस्सरणं यथाभूतं नप्पनानाति । सो कामरागयेव अन्तरं कत्वा झायति पञ्जायित निज्जा- यति अवञ्जायति निज्जा- यति अवञ्जायति निज्जा- यति अवञ्जायति नै व्यापादपरियुद्धितेन चेतसा विहरित ... बीनिमढ- परियुद्धितेन चेतसा विहरित ... बीनिमढ- परियुद्धितेन चेतसा विहरित ... विचिकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरित .. विचिकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विचिकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विचिकिच्छाय निस्सर्य व्यापित अवञ्जापति । वो चिचिकच्छायति पञ्जायति पञ्जायति निस्साय झायति । विनिस्साय झायति, तो पि निस्साय झायति, तो पि निस्साय झायति, आकिञ्च- ञ्जायतनं पि निस्साय झायति, वा विस्वाय झायति, निस्साय झायति, चिनस्साय झायति, द्वाचिति प्रत्नोकं पि निस्साय झायति, परकोकं पि निस्साय झायति, विञ्जाले पि निस्साय झायति, परकोकं पि निस्साय झायति, विञ्जाले पि निस्साय झायति, परकोकं पि निस्साय झायति, विज्ञाति परिचरित अनुविचरितं मनस्ता, विष्टेषित अनुविचरितं मनस्ता,

B 527

R 324

तं पि निस्साय झायति । एवं खो, सद्ध, पुरिसखळुब्द्भझायितं होति ।

३. "कयं च, सद्ध, आजानीयझायितं होति ? भद्रो हि,
सद्ध, यस्साजानीयो दोणिया बद्धो न 'यद्मं यवमं' ति झायति । ति
किस्स हेतु ? भद्रस्स हि, सद्ध, य्रस्साजानीयस्स दोणिया वद्धस्य एव

श्वेति ~ 'किं नु खो मं अञ्ज अस्सान्यानारिय कारणं नारेस्सितं, किमस्साहं परिकरोमी' ति । सो दोणिया बद्धो न 'यवसं यवसं' ति झायति ।
भद्रो हि, सद्ध, य्रस्साजानीयो यथा इण यथा वन्त्ये यया जानि यथा किंस
एवं वतोदस्स ग्रन्थोहरणं समनुपस्सित । एवमेव खो, सद्ध, भद्रो पुरिसाजानीयो अरञ्ज्यातो पि इन्खमूलगतो पि सुञ्जामारातो पि न काम
उपापरियुद्धितेन चेतसा विहर्तित न कामरानपरेत्वेन, ज्यानस्स च कामरामपरियुद्धितेन चेतसा विहर्तित न कामरानपरेत्वेन, ज्यानस्स च कामरामपरियुद्धितेन चेतसा विहर्तित न कामरानपरेत्वेन, ज्यानस्य च किंसपरियुद्धितेन चेतसा विहर्तित न विचिकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहर्तित न विचिकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहर्तित न विचिकिच्छापरिवृद्धितेन चेतसा विहर्तित न विचिकिच्छापरिवृद्धितेन चेतसा विहर्तित न विचिकिच्छापरिवृद्धितेन चेतसा विहर्तित न विचिकिच्छापरिवृद्धितेन चेतसा विहर्ति न विचिकिच्छापरिवृद्धितेन चेतसा विहर्तित न विचिकिच्छापरिवृद्धितेन चेतसा विद्धारिवृद्धा विस्तर्यो विद्धार्थित विद्धारिवृद्धाय निस्तर्यो विद्धारिवृद्धारिवृद्धार विद्धारिवृद्धार विद्धारिवृद्धार विद्धारिवृद्धार विद्धारिवृद्धार विद्धारिवृद्धार विद्धारिवृद्धार विद्धारिवृद्धार विद्धार विद्धारिवृद्धार विद्धार विद्धारिवृद्धार विद्धार विद्धारिवृद्धार विद्धार व

^{ै-}१- मनतर निस्ता -स्वा॰; ० करित्वा -सी॰, रो॰। २. प्रयन्तामी। धी॰। ३ वद -सी॰, रो॰।

[3

R. 325

в. 528

R. 326

20

ति । सो नेव पर्थांव निस्साय झायति, न त्रापं निस्साय झायति, निस्साय झायति, न वायं निस्साय झायति, न क्राकासानञ्चायतनं व झायति, न विञ्ञाणञ्चायतनं निस्साय झायति, न त्राकिञ्च-तनं निस्साय झायति, न नेवसञ्जानासञ्जायतनं निस्साय ; न इधलोकं निस्साय झायति, न परलोकं निस्साय झायति, यं उ हुं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तं साय न झायति; झायति च पन । एवं झायि च पन, सद्ध, भद्रं जानीयं सङ्क्ता देवा सम्मस्तिन्त — 'नमो ते पूरिसाजञ्ञ, नमो ते पूरिसुतम ।

निमो ते पुरिसाजञ्ज, नर्मा ते पुरिसुत्तम । यस्स ते नाभिजानाम, यं पि निस्साय झायसी भै" ति ।।

४. एवं वृत्ते ग्रायस्मा सद्धो भगवन्तं एतदचोच — "कथं झायी । ग्ते, भद्रो पुरिसाजानीयो सो नेव पथिंव निस्साय झायित, न नस्साय झायित, न तेजं निस्साय झायित, न वायं निस्साय झायित, न जासानञ्चायतनं निस्साय झायित, न विञ्ञाणञ्चायतनं निस्साय ।, न श्राकिञ्चञ्ञायतनं निस्साय झायित, न नेवसञ्जा-ञायतनं निस्साय झायित, न इचलोकं निस्साय झायित, न परलोकं य झायित, यं पिदं दिद्वं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुरतं मनसा, तं पि निस्साय न झायित; झायित च पन ? कथं झायिं

'नमो ते पुरिसाजञ्ञा, नमो ते पुरिसुत्तम । यस्स ते नाभिजानाम, यं पि निस्साय झायसी'" ति ।।

ं, भन्ते, भद्रं पुरिसाजानीयं सद्दन्दा देवा सब्रह्मका सपजापितका

ाव नमस्सन्ति –

५. "इध, सद्ध, भद्रस्स पुरिसाजानीयस्स पथवियं पथविसञ्जा

होति, आपस्मि आपोसञ्जा विभूता होति, तेजस्मि तेजोसञ्जा

होति, वार्यास्म वायोसञ्जा विभूता होति, आकासानञ्जायतने 23

सानञ्जायतनसञ्जा विभूता होति, विञ्ञाणञ्जायतने विञ्जाणतनसञ्जा विभूता होति, आकिञ्चञ्जायतने आकिञ्चयतनसञ्जा विभूता होति, नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जाज्ञायतनसञ्जा विभूता होति, इधलोके इधलोकसञ्जा विभूता

र झावती - स्वा॰ । २. पुरिसाजानीयो झावति - सी॰, स्वा॰, रो॰ । विषा - सी॰, स्वा॰, रो॰ । ष॰४-४७

होति, परलोके परलोकसञ्जा विभूता होति, ये पिदं दिट्ठं सुतं मुतं विञ्ञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तत्रा पि सञ्जा विभूता होति । एवं झायी खो, सद्ध, भद्रो पुरिसाजानीयो नेव पर्याव निस्साय झायित ... पे०... ये पिदं दिट्ठं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनु- विचरितं मनसा, तं पि निस्साय न झायित; झायित च पन । एवं झायि च पन, सद्ध, भद्रं पुरिसाजानीयं सङ्दा देवा सब्रह्मका तपजापतिका आरका व नमस्सन्ति –

'नमो ते पुरिसाजञ्ज, नमो ते पुरिसुत्तम । यस्य ते नाभिजानाम, यं पि निस्साय झायसी'" ति ।।

१०. मोरनिवापसुत्तं

१. एकं समयं भगवा राजगहे विहरित मोरिनिवापे परिव्वाजका-रामें । तत्र खो मगवा भिक्खू श्रामन्तेसि — "भिक्खवें" ति । "भदन्तें" ति ते भिक्खू भगवतो पञ्चस्त्तोसु । भगवा एतदयोच —

२. ''तीहि, मिक्सवे, धम्मेहि तमन्नागती भिवस् ग्रज्यन्तिन्हीं होति प्रज्यन्तयोगक्सेमी प्रज्यन्तप्रह्माचारी ग्रज्यन्तपरियोग्गतो सेही ३ 529 15 देवमनुस्सानं । कतमेहि तीहि ? प्रसेखेन सीलक्खन्येन, प्रसेखेन समाधि-क्यन्येन, असेखेन पञ्जाक्यन्येन – इमेहि, स्रो, भिवस्त्रेन, तीहि १८. 527 धम्मेहि समन्नागतो भिक्सु ग्रज्यन्तिनिट्टो होति ग्रज्यन्तयोगक्सेमी ग्रज्यन्तव्रह्मचारी ग्रज्यन्त्यरियोग्गानो सेट्टो देवमनुस्सानं ।

३. "अपरेहि पि, भिनल्लवे, तीहि धम्मेहि समन्नागतो भिनल्ल अञ्चन्तिनहो होति अञ्चन्तयोगभवेमी अञ्चन्तप्रहानारी अञ्चन्तपरियो-सानो सेट्ठी देवमनुस्सानं । कतमेहि तीहि ? इिद्धपाटिहारियेन, आर्देसनी-पाटिहारियेन, अनुसासनीपाटिहारियेन — इमेहि लो, भिनल्लवे, तीहि धम्मेहि नमन्नागतो भिनल्ल अञ्चन्तिनहो होति, अञ्चन्तयोगनलेमी अञ्चन्तप्रहानारी अञ्चन्तपरियोक्षानो सेट्ठी देवमनुस्सानं ।

४. "अपरेहि पि, भिक्तवं, तीहि धम्मेहि समझागतो भिक्षु अञ्चन्तिनहो होति अञ्चन्तयोगवरोमी अञ्चन्तप्रहाचारी अञ्चन्ति परियोधानो मेट्टो देवमनुस्सानं। कतमेहि तीहि ? सम्मादिद्विया, सम्माञाणेन, सम्माविमृतिया — इमेहि खो, भिक्खने, तीहि धम्मेहि

15

समन्नागतो भिक्त् ग्रच्चन्तिन्द्वो होति ग्रच्चन्तयोगक्त्वेमी ग्रच्चन्त-ब्रह्मचारी ग्रच्चन्तपरियोसानो सेट्टो देवमनुस्सानं ।

५. "द्वीहि, भिक्खवे, घम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्रच्चन्तिनिट्ठो होति ग्रच्चन्तयोगक्खेमी ग्रच्चन्तन्नह्मचारी ग्रच्चन्तपरियोसानो सेट्ठो देवमनुस्सानं । कतमेहि द्वीहि ? विज्जाय, चरणेन – इमेहि खो, 5 भिक्खवे, द्वीहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्रच्चन्तिनृट्ठो होति ग्रच्चन्त-योगक्खेमी ग्रच्चन्तव्रह्मचारी ग्रच्चन्तपरियोसानो सेट्ठो देवमनुस्सानं । न्नह्मुना पेसा, भिक्खवे, सनञ्जुमारेन गाथा भासिता –

'बत्तियो सेट्ठो जनेतिस्म, ये गोत्तपटिसारिनो। विज्जाचरणसम्पन्नो, सो सेट्ठो देवमानुसे' ति ।।

"सा खो पनेसा, भिक्खवे, सनङ्कुमारेन गाथा भासिता सुमासिता, नो दुव्भासिता; अत्थसंहिता, नो अनत्थसंहिता; अनुमता मया । अहं पि, भिक्खवे, एवं वदामि —

'बत्तियो सेट्ठो जनेतिस्म, ये गोत्तपटिसारिनो। विज्जाचरणसम्पन्नो, सो सेट्ठो देवमानुसे'' ति ॥ निस्सयवगाँ पठमो ।

तस्मुद्दानं

किमत्थिया चेतना तयो, उपनिसा व्यसनेन च । हे⁸ सञ्जा मनसिकारो⁸, सद्धो⁴ मोरनिवापकं ति⁸ ।।

२. श्रनुस्सतिव्यगो

१. पठमभहानामसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि निग्रोधा-रामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू भगवती चीवरकम्मं करोन्ति — "निद्वितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती" 20 ति । श्रस्सोसि खो महानामो सक्को — "सम्बहुला किर भिक्खू भगवतो

१. ब्रह्मुता सनद्रकृमारेन -सी॰, रो॰। २ सुनीता नो दुमीता -सी ०, स्वा॰, रो॰। ३. मिस्सायवणों - स्वा॰। ४-४ सञ्जा मनसिकारों सेनो - ती॰, रो॰; सञ्जा मनसिकारों सेनसी - स्वा॰। ४-४ मोर्सनियापनेन च - सी॰, स्वा॰; मोरनिवापनेन भा ति - रो०।

. 329

B. 531

चीवरकम्मं करोन्ति - 'निट्ठितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चार्त्कं पक्किमस्सती'' ति ।

२. ग्रय खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसद्भिम; उपसङ्क मित्वा भगवन्तं ग्रमिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो ज्ञो महानामो सक्को भगवन्तं एतदवोच — "सुतं मेतं, भन्ते— 'सम्बहुला किर भिक्यू भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति — निट्ठितचीवरो भगवा तेमास-च्चयेन चारिकं पक्किमस्सती' ति । तेसं नो, भन्ते, नानाविहारेहि विहरत केनस्स विहारेन विहातव्वं" ति ?

३. "तायु सायु, महानाम ! एतं खो, महानाम, तुम्हाकं 10 पितरूपं कुलपुतानं, यं नुम्हे तथागतं उपसङ्कामत्वा पुच्छेट्याथ — 'तेयं नो, भन्ते, नानाविहारेहि विहरतं केनस्स विहारेन विहातव्वं'' ति ? सदो खो, महानाम, श्राराघको होति, नो श्रस्सदो; श्रारद्वविरियो श्राराघको होति, नो कुसीतो; उपद्वितस्सति श्राराघको होति, नो मुहुस्मति; समाहितो श्राराघको होति, नो श्रसमाहितो; पञ्जाब श्राराघको होति, नो श्रसमाहितो; पञ्जाब श्राराघको होति, नो श्रसमाहितो प्राराघको होति, नो समाहितो प्राराघको होति, नो सम

' ४ "इय त्व, महानाम, तथागतं अनुस्सरेय्यासि — 'इति
पि सो भगवा अरह सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो
लोकविद् अनुत्तरो पुरिसदम्मसारिय सत्या देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा'
ति । यस्मि, महानाम, समये अरियसावको तथागतं अनुस्सरित,
नेवस्स तस्मि समये रागपरियुद्धित चित्त होति, न दोसपरियुद्धित
चित्त होति, न मोहपरियुद्धित चित्त होति, ज्जुगतमेवस्स तस्मि
ममये चित्त होति तथागत आरव्म । ज्जुगतचित्तो खो पन, महानाम, अरियसावको लभति अत्यवेद, लभति धम्मवेद , लभति
धम्मपसिहत पामोज्ज । पमुदितस्स पीति जायति, पीतिमनस्स कार्यो
पस्सम्मति, पस्सद्धकार्यो सुख वेदियित, सुखिनो चित्त समाधियित ।
अर्थ वुज्बति, महानाम, अरियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो
विहरति, सव्यापज्ञाय पजाय अव्यापज्ञो विहरति, वम्मसोतसमापन्नो
वुद्धानुमस्सति भावेति ।

१ थन – स्या०। २ पच – सी०।

४. "पुन च परं त्वं, महानाम, घम्मं श्रनुस्सरेय्यासि — 'स्वाक्खातो भगवता घम्मो सन्दिट्ठिको श्रकालिको एहिपस्सिको श्रोपनेथ्यिको'
पच्चतं वेदितव्वो विञ्जूही' ति । यस्मि, महानाम, समये श्रिप्यसावको घम्मं श्रनुस्सरित, नेवस्स तस्मि समये रागपरियृद्धितं चित्तं
श्लोति, न वोसपरियृद्धितं चित्तं होति, म मोहपरियृद्धितं चित्तं होति; ऽ
ज्जुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति घम्मं श्लारव्म । उजुगतिचित्तो
खो पन, महानाम, श्ररियसावको लभित श्रत्यवेदं, लभित धम्मवेदं, लभित
धम्मप्संहितं पामोज्जं । पमुदितस्स पीति जायित, पीतिमनस्स कायो
पस्सम्भिति, पस्सद्धकायो सुखं वेदियित, सुखिनो चित्तं समाधियिति ।
स्रयं वुच्चित, महानाम, श्ररियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो ।
विहरित, सब्यापज्झाय पजाय श्रव्यापज्झो विहरित, धम्मसोतसमापन्नो
धम्मानुस्सितं भावेति ।

६. "पुन च परं त्वं, महानाम, सङ्घं अनुस्सरेव्यासि — 'मुप्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, उजुप्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, उजुप्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, उजुप्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, यदिवं 15 चतारि पुरिसपुगानि अट्ठ पुरिसपुगाना, एस भगवतो सावकसङ्घो आट्ठ- वेय्यो पाहुनेव्यो दिस्सणेव्यो अञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जक्षेत्तं लोकस्सा ति । यहिंम, महानाम, समये अरियसावको सङ्घं अनुस्सरित, नेवस्स तहिंम समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति अञ्चगतमेवस्स तहिंम समये चित्तं होति सङ्घं आरव्य । उजुगतचित्तो लो पन, महानाम, अरियसावको लगति अत्यवेदं, लगति घम्मवेदं, लगति घम्मपित्, पस्सद्धकायो मुखं वेदियित, मुखिनो चित्तं समाधियति । अयं वुज्वित, महानाम, अरियसावको विद्याति, मुखिनो चित्तं समाधियति । अयं वुज्वित, महानाम, अरियसावको विद्याति, मुखनो चित्तं समाधियति । अयं वुज्वित, महानाम, अरियसावको विद्यात्ताय पजाय समप्पत्तो विह्रति, सव्यापज्ञाय पजाय 25 अव्यापज्ञो विहरित, धम्मसोतसमापन्नो सङ्घानुस्सित भावेति ।

 "पुन च परं त्वं, महानाम, श्रत्तनो सीलानि श्रनुस्सरेय्यासि अपण्डानि श्रच्छिद्दानि श्रसवलानि श्रकम्मासानि भुजिस्सानि विञ्जुप्प-⊾स्त्यानि श्रपरामद्रानि समाधिसंवत्तनिकानि । यस्मि, महानाम, समये

रै. श्रोपनविका - गी॰, स्वा॰, रो॰। २ उजुपटिपन्नो - गी॰, स्वा॰, रो॰।

प्ररियसावको सीलं ग्रनुस्सरित, नेवस्स तस्मि समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति; उजुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति सीलं श्रारव्म । उजुगत-

वित्तो खो पन, महानाम, ग्ररियसावको लभति ग्रत्यवेदं, लभति धम्मवेदं, लभित धम्मूपसंहितं पामोज्जं । पमुदितस्स पीति कायित, पीतिमनस्स कायो पस्सम्भति, पस्सद्धकायो सुखं वेदियति, सुखिनो चित्तं समाधियति । ग्रयं वुच्चति, महानाम, श्ररियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो विहरति, सन्यापज्ज्ञाय पजाय भ्रव्यापज्ज्ञो विहरित, धम्मसोतसमापन्नो सीलानुस्तति भावेति ।

द. "पुन च परं त्वं, महानाम, ग्रत्तनो चागं ग्रनुस्सरेय्यासि -'लाभा वत मे, सुलद्धं वत मे, योहं मच्छेरमलपरियुद्धिताय पजाय विगत-मलमच्छेरेन चेतसा ग्रगारं ग्रज्ज्ञावसामि मुत्तवागो पयतपाणि वोस्सग्गरतो याचयोगो दानसविभागरतो'ति । यस्मि, महानाम, समये

वित्तं होति, न दोसपिरयुद्धितं चित्त होति, न मोहपिरयुद्धितं चित्तं होति; जनुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति चागं ब्रास्टम । उनुगतिचती खो पन, महानाम, प्ररियसावको लमति ग्रत्यवेद, लमति धम्मवेदं, लमति धम्मूपसंहितं पामोज्जं । पमुदितस्स पीति जायति, पीतिमनस्स कायो पस्तम्भति, पस्तद्वकायो सुखं वेदियति, सुखिनो चित्तं समाधियति । 20 ग्रय वुच्चित, महानाम, ग्ररियसावको विसमगताय पंजाय समप्पत्ती विहरति, सव्यापज्झाय पजाय ग्रव्यापज्झो विरहति, धम्मसोतसमापन्नी

अरियतायको चागं अनुस्सरति, नेयस्स तस्मि समये रागपरियुद्धितं

चागानस्सति भावेति । "पुन च परं त्वं, महानाम, देवता अनुस्सरेय्यासि – 'सन्ति देवा चातुम्महाराजिका, सन्ति देवा तार्वातसा, सन्ति देवा यामा, सन्ति 25 देवा तुसिता, सन्ति देवा निम्मानरितनो, सन्ति देवा परनिम्मितवस-वित्तनों, सन्ति देवा ब्रह्मकायिका, सन्ति देवा ततुत्तरि । यथारूपाय सद्धाय समझागता ता देवता इतो चुता तत्वपूपन्ना, मयहं पि तथारूपा सद्धा सिवज्जति । यथारूपेन सीलेन समझागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपना, मय्हं पि तयास्यं सील सविज्जित । यथारूपेन सुतेन समन्ना so गता ता देवता इतो चुता तत्वूपपन्ना, मयह पि तथारूप मृत सविज्जित । ययारूपेन चागेन नमन्नागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपन्ना, मण्हं पि

B, 533

. 331

R 332

तथारूपो नागो संविज्जति । यथारूपाय पञ्ञाय समन्नागता ता देवता इतो नुता तत्थूपपन्ना, मय्हं पि तथारूपा पञ्ञा संविज्जती'ति । यस्मि, महानाम, समये अरियसावको अत्तनो च तासं च देवतानं सद्धं च सीलं च सुतं च नागं च पञ्ञां च अनुस्सरति, नेवस्स तिस्म समये रागपरि-यृद्वितं चित्तं होति, न सोह्परियृद्वितं चित्तं होति, न मोह्परियृद्वितं चित्तं होति, उजुगतमेवस्स तिस्म समये चित्तं होति देवता प्रारच्म । उजुगत-चित्तो खो पन, महानाम, अरियसावको लगित अत्थवेदं, लगित धम्मवेदं, लगित धम्म्मवेदं, लगित धम्मूपसंहितं पामोज्जं । पमुदितस्स पीति जायित, पीतिमनस्स कायो पस्सम्मिति, पस्सद्धकायो सुखं वेदियित, सुखिनो चित्तं समाधियिति । अयं वुच्चित, महानाम, अरियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो 10 विहरति, सव्यापज्ञाय पजाय अव्यापज्ञो विहरति, धम्मसोतसमापन्नो वेवतानुस्सर्ति भावेती''ति ।

२. दुतियमहानामसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा सक्केमु विहरित कपिलवत्युस्मि निग्नोधा-रामे । तेन खो पन समयेन महानामो सक्को गिलाना बृद्धितो होति अचिरबृद्धितो गेलञ्जा । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिवखू भगवतो 15 चीवरकम्मं करोन्ति — "निद्धितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती" ति । अस्सोसि खो महानामो सक्को — "सम्बहुला किर भिक्खू भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति — "निद्धितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती" ति ।
- २. प्रथ खो महानामी सक्को येन भगवा तेनुपसङ्किमः; उपसङ्किमत्वा भगवन्तं ग्राभिकादेश्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो सक्को भगवन्तं एतदवोच "सुतं मेतं, भन्ते 'सम्बहुला किर भिक्कू भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति निट्ठित- चीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमिस्सतो' ति । तेसं नो, भन्ते, नानाविहारेहि बिहरतं केनस्स बिहारेन विहातव्वं" ति ?
 - ३. "साधु साधु, महानाम ! एतं स्रो, महानाम, तुम्हाकं पतिरूपं कुलपुतानं यं तुम्हे तथागतं उपसञ्ज्ञमित्वा पुच्छेय्याय – 'तैसं नो, भन्ते, नानाविहारेहि बिहरतं केनस्स बिहारेन बिहातव्वं' ति ?

R. 334

सद्धों खो, महानाम, आराधको होति, तो अस्सद्धोः; आरद्धविरियों आराधको होति, नो कुसीतोः; उपट्टितस्सति आराधको होति, तो सुट्ट-स्सतिः; समाहितो आराधको होति, नो असमाहितोः; पञ्जाब आराधको होति, नो दुप्पञ्जो । इमेसु खो त्यं, महानाम, पञ्चसु धम्मेसु पतिद्वाय उ ख धम्मे उत्तरि भावेय्यासि ।

४. "इघ त्वं, महानाम, तथागतं अनुस्सरेय्यासि — 'इति पि स्रो भगवा ... पे०... सत्या देवमनुस्तानं बुद्धो भगवा' ति । यस्मि, महानाम, समये अरियसावको तथागतं अनुस्सरित, नेवस्स तस्मि समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपिट १० युद्धितं चित्तं होति; उजुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति तथागतं आरव्य । उजुगतचित्तो खोपन, महानाम, अरियसावको लगति अत्यवेदं, लभति धम्मवेदं, लभति धम्मूपसंहितं पामोज्जं । पमुदितस्स पीति जायित, पीतिननस्स कायो पस्सम्भित, पस्सद्धकायो सुखं देदियित, सुखिनो चित्तं समाधियति । इमं खो त्वं, महानाम, बुद्धानुस्सति गच्छत्वो १५ भावेय्यासि, ठितो पि भावेय्यासि, निसिन्नो पि भावेय्यासि, स्यानो पि भावेय्यासि, कम्मन्तं अधिदृहन्तो पि भावेय्यासि, पुत्तसम्बाधस्यनं अज्ञावसन्तो पि भावेय्यासि ।

"पुन च परं त्वं, महानाम, धम्मं अनुस्सरेय्यासि ... पे०... सञ्चं अनुस्सरेय्यासि ... पे०... धत्तनो सीलानि चनुस्सरेय्यासि ... पे०... धत्तनो सीलानि चनुस्सरेय्यासि ... पे०... देवता अनुस्सरेय्यासि ... पे०... देवता अनुस्सरेय्यासि ... पे०... देवता अनुस्सरेय्यासि ... पे०... सित देवा चतुन्महाराजिका ... पे०... सित देवा ततुत्तरि । यथारूपाय सद्धाय समझागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपद्मा, मम्हं पि तथारूपा सद्धा सिवज्जित । यथारूपेन सीलेन ... चुतेन ... चागेन ... पञ्जाय समझागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपद्मा, मम्हं पि तथारूपा पञ्जाय सिवज्जिती । यहिंम, महानाम, समये अरियसावको अत्तनो च तार्यं च देवतानं सद्धं च सील च सुत च चागं च पञ्जां च प्रमुस्सरित, नेवस्स तर्मिंस समये रागपरियृद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियृद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियृद्धितं चित्तं होति; ज्जुगतमेवस्स तर्मिंस समये चित्त होति;

देवता श्रारम् । उजुगतिचत्तो खो पन, महानाम, श्ररियसावको लभित

१. सील - स्या**ः,** म० ।

R

ग्रत्थवेदं, लभित धम्मवेदं, लभित धम्मूपसंहितं पामोज्जं । पमूदितस्स पीति जायित, पीतिमनस्स कायो पस्सम्भिति, पस्सद्धकायो सुखं वेदियिति, सुितने चित्तं समाधियित । इमं खो त्वं, महानाम, देवतानुस्सितं गच्छन्तो पि भावेय्यासि, ठितो पि भावेय्यासि, निसिन्नो पि भावेय्यासि, सयानो पि भावेय्यासि, कम्मन्तं ग्रिधिट्टहन्तो पि भावेय्यासि, पुत्तसम्बाध- 5 सयनं ग्रज्झावसन्तो पि भावेय्यासि)" ति ।

३. नन्दियसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा सक्केसु विहरित कपिलवत्थुिंस निग्नोधारामे । तेन खो पन समयेन भगवा सावित्थयं वस्सावासं उपगन्तुकामो होति । अस्सोसि खो निन्दियो सक्को "भगवा किर सावित्थयं वस्सावासं उपगन्तुकामो'' ति । अथ खो निन्दियस 10 सक्कस्स एतदहोसि "यन्नूनाहं पि सावित्थयं वस्सावासं उपगच्छेथ्यं । तत्थ कम्मन्तं चेव अधिद्वहिस्सामि, भगवन्तं च लच्छामि कालेन कालं वस्सनाया" ति ।
- २. ग्रथ खो भगवा सावित्थयं वस्सावासं उपगिच्छं। निन्दयो पि खो सक्तो सावित्थयं वस्सावासं उपगिच्छं। तत्थ कम्मन्तं चेव 15 ग्राधिद्वासिं, भगवन्तं च लिभ कालेन कालं दस्सनाय। तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति "निद्वितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती" ति। ग्रस्सोसि खो निन्दयो सक्तो "सम्बहुला किर भिक्खू भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति 'निद्वितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती'" ति। 20
 - ३. श्रथ खो निन्दयो सनको येन भगवा तेनुपसङ्किमः; उपसङ्किमत्वा भगवन्तं श्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो निन्दयो सनको भगवन्तं एतदवोच "सुतं मेतं, भन्ते 'सम्बहुला किर भिक्खू भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति निट्ठित-चीवरो भगवा तेमासञ्चयेन चारिकं पक्किमस्सती' ति । तेसं नो, 25 भन्ते, नानाविहारेहि विहर्तं केनस्स विहारेन विहातव्यं" ति ?

४. "साधु साधु, नन्दिय! एतं खो, नन्दिय, तुम्हाकं पतिरूपं

१. उपगण्डि – ती॰, रो॰। २. प्रपिट्ठाय – स्वा॰। ३. सन्दर्शि – स्वा॰। प॰४-४०

कुलपुतानं, यं तुम्हे तथागतं उपसङ्क्षीमत्वा पुच्छेय्याथ – 'तेसं नो, भन्ते, नानािवहारेहि विहरते' केनस्स विहारेन विहातव्वं' ति ? सद्धो खो, निन्दिय, घाराधको होति, नो ग्रस्सद्धो; सीलवा ग्राराधको होति, नो दुस्सीलो; ग्रारद्धविरियो ग्राराधको होति, नो कुसीलो; उपद्वितस्सीत ग्राराधको होति, नो कुसीलो; उपद्वितस्सीत ग्राराधको होति, नो ग्रसमाहितो ग्राराधको होति, नो ग्रसमाहितो; पञ्ज्या ग्राराधको होति, नो व्रप्यञ्जो । इमेसु खो ते, नन्दिय, छुसु धम्मेसु पतिद्वाय पञ्चसु धम्मेसु ग्रज्ञा सति उपहुापेतव्या ।

R. 336 B 537 ५. "इघ त्वं, निन्दय, तथागतं ग्रनुस्सरेट्यासि – 'इति पि १० सो भगवा ग्रन्तं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद्व ग्रनुत्तरो पुरिसदम्मसारिय, सत्या देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । इति सो ते, निन्दय, तथागतं ग्रार्ट्य ग्रज्झत्त सति उपट्ठापेतव्वा ।

 "पुन च पर त्वं, निन्दिय, घम्म प्रनुस्सरेट्यासि – 'स्वानखाती' भगवता धम्मो सन्तिहिको अकालिको एहिमसिको श्रोपनेट्यिको पञ्चत ¹⁵ वेदितव्यो विञ्जूही ति । इति खो ते, निन्दिय, धम्म आरब्म अञ्चलं सित उपहापेतव्या ।

७ "पुन चपर त्व, नित्य, कल्याणिमत्ते झनुस्सरेय्यासि – 'लाभा वत मे, सुलद्ध वत मे, यस्स मे कल्याणिमत्ता ऋनुकम्पका ग्रत्थ-कामा श्रोवादका अनुसासका" ति । इति यो ते, नित्य, कल्याणिन्ते 20 ग्रास्थ्म ग्रन्आत्तं सति उपट्ठापेतव्या ।

५. "पुन च पर त्वं, नित्वय, श्रत्तनो चागं अनुस्सरेय्यासि – 'लामा यत में, सुलढ वत में, योह मच्छेरमलपियुद्धिताय पजाय विगतमलमच्छेरेन चेतसा श्रगार अञ्जावसामि मुत्तचागो पयतपाणि वोस्सम्मरतो याचयोगो दानमिवमागरतो' ति । इति खो ते, नित्वय, अत्र चाग श्रारम्भ श्रज्जत्त सति उपद्रापेतव्या ।

१. "पुन च पर त्व, निन्दय, देवता अनुस्सरेट्यासि - 'या' देवता अतिकक्षमेव कवळीकाराहारनकतान' देवतान' सहव्यत अञ्जातर

[े] विहस्ति – राज । २ उरहाजन्मा – म्या०, राज । ३ अनुसाविदा – स्मा० । ४ मा ता – सा०, स्मा०, राज । / अविविधास्त्रम्सात – सी०, ४ वर्डामारानस्तात – स्मा०, रोज । ६ दमन – सी०, राज ।

मनोमयं कायं उपपन्ना, ता करणीयं ग्रत्तनो न समनुपस्सन्ति कतस्स वा पतिचयं । सेय्यथापि, नन्दिय, भिक्खु ग्रसमयिवमुत्तो करणीयं ग्रत्तनो . न समनुपस्सित कतस्स वा पतिचयं; एवमेव खो, नन्दिय, या ता देवता ग्रतिककम्मेव कवळीकाराहारभक्खानं देवतानं सहव्यतं ग्रञ्ञतरं मनोमयं कायं उपपन्ना, ता करणीयं ग्रत्तनो न समनुपस्सन्ति कतस्स वा पतिचयं । इति खो ते, नन्दिय, देवता ग्रारव्भ ग्रज्झत्तं सित उपदापेतव्या ।

१०. "इमेहि खो, निन्दय, एकादसिह धम्मेहि समन्नागतो अरियसानको पजहतेव पापके अकुसले धम्मे, न उपादियति । सेय्यथापि, निन्दय, कुम्मो निकुज्जो वसतेव उदकं, नो वन्तं पच्चावमिति है सेय्यथापि वा पन, निन्दय, सुक्खे तिणदाये अग्नि मृत्तो डहच्जेव गच्छति, नो दहुं पच्चुदावत्तति; एवमेव खो, निन्दय, इमेहि एकादसिह धम्मेहि समन्नागतो अरियसावको पजहतेव पापके अकुसले धम्मे, न उपादियती" ति ।

४. सुभूतिसुत्तं

१. अथ खो आयस्मा सुमूति सद्धेन भिन्नलुना सिद्धं येन भगवा । तेनुपसङ्क्षिम; उपसङ्क्षमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो प्रायस्मन्तं सुमृति भगवा एतदवोच –

२. "को नामायं, सुभूति, भिवखू" ति ?

"सद्धो नामायं, भन्ते, भिक्खु, सुदत्तस्त³ उपासकस्त पुत्तो, सद्धा त्रगारस्मा ग्रनगारियं पृत्वजितो" ति ।

"किंच्च पनायं, सुभूति, सद्धो भिक्खु सुदत्तस्स उपासकस्स पुतो सद्धा अमारस्मा अनगारियं पव्वजितो सन्दिस्सति सद्धापदानेसू" ति ?

"एतस्स, भगवा, कालो; एतस्स, सुगत, कालो, यं भगवा सद्धस्स सद्धापदानानि भासेच्य । इदानाहं जानिस्सामि यदि वा घर्य भिनतु 25 सन्दिस्सति सद्धापदानेस् यदि वा नो'' ति ।

१- निक्कुरबो - ती०, स्सा०, रो० १ - २ पच्चामगति - स्सा०, पच्छामगति - भी०। १- सदम्स - सी०, स्सा०, रा०।

338

B 539

R. 339

"तेन हि, मुभूति, सुणाहि, साधुक मनिस करोहि, भासित्सामी" ति । "एव, भन्ते" ति खो आयत्मा सुभूति भगवतो पच्चस्सोगि । भगवा एतदवीच —

३ "इष, सुभूति, भिक्यु सीलवा होति, पातिमोक्खसवर-३ सबुतो विहरित ग्राचारागेचरसम्पन्नो ग्रणुमत्तेसु वञ्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खित सिक्खापदेसु । य पि, सुभूति, भिक्खु सीलवा होति पे० समादाय सिक्खित सिक्खापदेसु, इद पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धा-पदान होति ।

४ "पुन च पर, सुभूति, भिक्खु बहुस्सुतो होति सुतघरो सुत10 सित्तचयो, ये ते धम्मा ग्रादिकल्याणा मञ्ज्ञेकल्याणा परियोसानकल्याणा
सात्व सव्यञ्जन केवलपरिपुण्ण परिसुद्ध ब्रह्मचरिय ग्रभिवदन्ति, तथारूपास्स बम्मा बहुस्सुता होन्ति घाता बचसा परिचिता मनसानूपेनिस्तता
विद्विया सुप्यटिचिद्धा । य पि, सुमूति, भिक्खु बहुस्सुतो होति पै०
विद्विया सुप्यटिचिद्धा, इद पि, सुमूति, गद्धस्स सद्धापदान होति ।

15 ५ "पुन च पर, सुभूति, मिक्ख कल्याणमित्तो होति कल्याण-सहायो कल्याणसम्पवञ्को । य पि, सुभूति, भिक्खु कल्याणमित्तो होति कल्याणसहायो कल्याणसम्पवञ्को, इद पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदान होति

६ "पुन च पर, सुमूति, भिक्खु सुवचो होति सीवचस्सकरणैहि श्व घम्मेहि समजागतो समो पदिविद्यणगाही अनुसासिन । य पि, सुमूति, भिक्खु सुवचो हाति सोवचस्सकरणेहि घम्मेहि समझागतो समो पदिविद्यण-गाही अनुसासिन, इद पि, सुभूति, सद्धस्य सद्धापदान होति ।

७ "पुन च पर, सुमूलि, मिनखु यानि लानि सबह्यचारीन उच्चा-बचानि' किञ्करणीयानि तर्न 'दश्खो होति अनलसो तनुगायाय बीमसाय उन्तरमागतो अलकातु अल सविधातु । य पि, सुमूलि, मिनखु यानि लानि सम्ह्यूचारीन उच्चावचानि किञ्करणीयानि तत्र दनखो होति अतलसी तरुगायाय नीमलाय नमलागतो अलकातु अल सविधातु, इद पि, सुमूलि, मदस्म सदापरान होति ।

८ "युन व पर, सुभूति, मिस्तु धम्मकामो होति पियसमुदा-

१ उन्हात्रवान - स०। २ तस्त्र - सा०, स०।

हारो अभिधम्मे अभिविनये उळारपामोज्जो । यं पि, सुभूति, भिक्खु धम्मकामो होति पियसमुदाहारो अभिधम्मे अभिविनये उळारपामोज्जो, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।

- ६ "पुन च परं, सुभूति, भिक्बु आरद्धिविरियो विहरित अकुस-लानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्ह- अ परककमो अनिक्खित्तधुरो कुसलेसु धम्मेसु । यं पि, सुभूति, भिक्बु आरद्धिविरयो विहरित अकुसलानं धम्मानं पहानाय कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय थामवा दब्हिपरक्कमो अनिक्खित्तधुरो कुसलेसु धम्मेसु, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।
- १०. "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु चतुलं झानानं आभिचेतसिकानं 10 विद्वधम्मसुखिवहारानं निकामलाभी होति अिकच्छलाभी अकसिर-लाभी। यं पि, सुभूति, भिक्खु चतुलं झानानं आभिचेतसिकानं विट्व-धम्मसुखिवहारानं निकामलाभी होति अिकच्छलाभी अकसिरलाभी, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति।
- ११. "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु अनेकविहितं पुट्वेनिवासं 15 अनुस्सरित, सेट्यथीदं एकं पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो चतस्सो पि जातियो पञ्च पि जातियो वस पि जातियो वीसं पि जातियो चत्तरिसो पि जातियो चत्तरिसो पि जातियो पञ्चासं पि जातियो जातियो जातियो जातियो जातियो जातियो प्रातियो जातियो जातियतं पि जातियो चत्तरिसं पि जातियो जातियतं पि जातियो जातियतं पि जातियते पि जातियत
 - १२. "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु दिव्येन चक्खुना विसुद्धेन प्रतिक्कन्तमानुसकेन सत्ते पस्सति चन्नमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुव्यण्णे, सुगते दुग्भते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति – 'इमे वत ॐ भोन्तो सत्ता कायदुच्चरितेन समज्ञागता बचीदुच्चरितेन समज्ञागता

मनोदुच्चरितेन समक्षागता अरियानं उपवादका मिच्छादिद्विका मिच्छा-दिद्विकम्मसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुर्गात विनिपातं निरय उपपन्ना । इमे वा पन मोन्तो सत्ता कायसुन्नरितेन समझागता वचीसुचरितेन समझागता मनोसुचरितेन समझागता अरियानं अनुप-उ वादका सम्मादिद्विका सम्मादिद्विकम्मसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा सुगति समं लोकं उपपन्नां ति । इति दिव्येन चक्युना विसुद्धेन अतिककन्तमानुसकेन सत्ते पस्सति चक्याने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुव्यण्णे, सुगते दुगते यथाकम्मूपणे सत्ते पजानाति । यं पि, सुभूति, भिक्खु दिव्येन चक्युना विसुद्धेन .. ऐ० .. यथाकम्मूपणे सत्ते पजानाति, इद पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।

B 541

१३. "पुन च परं, सुनूति, भिन्न ग्रासवान खया अनासव चेतोविसूर्ति पञ्जाविसूर्त्ति विद्वेव वम्मे सय अभिञ्जा सन्दिक्त्वा उपसम्पञ्ज विहरित । यं पि, सुनूति, भिन्न अस्तानं स्वया .. पे०... सन्दिक्तत्वा उपसम्पञ्ज विहरित, इद पि, सुनूति, सद्धस्स सद्धापवान 15 होती" ति ।

१४. एवं वृत्ते द्यायस्मा सुभूति भगवन्तं एतदवीच — "ग्रानि-मानि, भन्ते, भगवता सद्धस्स सद्धायदानानि भासितानि, सविज्जन्ति तानि इमस्स भिनसुनो, अयं च भिनस्तु एतेमु सन्दिस्सति ।

"त्रय, मन्ते, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंबुती 20 विहरित त्राचारगोचरसम्पन्नो त्रणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सायी, समादाय १९.९३। विकपति सिक्सापदेमु ।

्रायां, भन्ते, भिक्कु बहुस्सुतो होति सुत्रधरो सुत्रसित्रधर्योः ये ते बम्मा आदिकस्याणा मञ्ज्ञेकस्याणा परियोसानकस्याणा तात्य सम्या आदिकस्याणा परिमुद्ध ब्रह्मचरियं अभिवदित्तं, तथारूपास्य धम्मा बहुस्सुता होन्ति घाता वचना परिचिता मनसानुपेविद्यता दिट्टिया सुर्णाटियिदा ।

"ग्रम, मन्ते, भिक्नु कल्याणमित्तो होति कल्पाणसहायो वस्याण-सम्मय द्वो ।

"ब्रय, भन्ते, भिननु मुबबो होति ... पे० .. ब्रनुसासर्गि । ^{- वि}ष्ठये, भन्ते, गिननु यानि तानि मन्नह्यचारीन उच्चावचानि किङ्करणीयानि तत्थ दक्खो होति ग्रनलसो तत्रुपायाय वीमंसाय समन्नागतो ग्रलं कातुं ग्रलं संविधातुं ।

"ग्रयं, भन्ते, भिनस् धम्मकामो होति पियसमुदाहारो ग्रभिधम्मे ग्रभिविनये जळारपामोज्जो ।

"ग्रयं, भन्ते, भिक्खु ग्रारद्धविरियो विहरित ... पे०... थामवा ५ दब्हपरक्कमो ग्रनिक्खित्तध्रो कुसलेसु धम्मेसु ।

"त्रयं, भन्ते, भिक्बु चतुन्नं झानानं श्राभिचेतसिकानं दिट्टधम्म-सुखिनहारानं निकामलाभी होति श्रकिच्छलाभी श्रकसिरलाभी।

"श्रयं, भन्ते, भिक्खु अनेकिविहितं पृट्येनिवासं अनुस्सरित, सेय्यथीदं – एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं अनेकिविहितं पुट्येनिवासं अनुस्सरित ।

"ग्रयं, भन्ते, भिक्खुं दिव्वेन चक्खुना विसुद्धेन ग्रतिवकन्त-

मानुसकेन ... पे ... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति ।

"श्रयं, भन्ते, भिक्खु श्रासवानं खया ... पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । यानिमानि, भन्ते, भगवता सद्धस्स सद्धापदानानि 15 भासितानि, संविज्जन्ति तानि इमस्स भिक्खुनो, श्रयं च भिक्खु एतेसु सन्दिस्सती" ति ।

१५. "साधु साधू, सुमूति ! तेन हि त्वं, सुभूति, इमिना च सद्धेन भिक्खुना सद्धि विहरेय्यासि । यदा च त्वं, सुभूति, श्राकङ्क्षेय्यासि तथागतं दस्सनाय, इमिना सद्धेन भिक्खुना सद्धि उपसङ्कमेय्यासि तथागतं 20 दस्सनाया" ित ।

५. मेत्तासुत्तं

१ "मेत्ताय, भिक्खवे, चेतोविमृत्तिया आसंविताय भाविताय वहुलीकताय यानीकताय वत्थुकताय अनुद्विताय परिचिताय सुसमारखाय एकादसानिसंसा पाटिकङ्का । कतमे एकादस ? सुखं सुपित,
सुखं पिटवुण्झति, न पापकं सुपिनं पस्सति, मनुस्सानं पियो होति, 25
अमनुस्सानं पियो होति, देवता रक्खन्ति, नास्स अग्नि वा विसं वा
सत्यं वा कमति, तुवटं चित्तं समाधियति, मुखवण्णो विष्पसीदिति,

१- तुबट्ट – स्या० ।

B. 543

R. 343

ग्रसम्मूल्हो कालं करोति, उत्तरि श्रप्यटिविज्झन्तो ब्रह्मलोकूपगो होति । मेत्ताय, भिक्खवे, चेतोविमुत्तिया श्रासेविताय भाविताय वहुलीकताय यानीकताय दत्युकताय ग्रनुद्विताय परिचिताय सुसमारद्वाय इमे एकादसानिसंसा पाटिकह्ना" ति।

६. श्रद्वकनागरसुत्तं

१. एकं समयं ग्रायस्मा ग्रानन्दो वेसालियं विहरति वेलुव-गामके । तेन लो पन समयेन दसमो गहपति ग्रहुकनागरी पार्टालपुतं अनुष्पत्ती होति केनचिदेव करणीयेन । अय खी दसमी गहपति ' ग्रहुकनागरो येन कुक्कुटारामो येन ग्रञ्ञतरो भिक्खु तेनुपसद्धमि; उपसद्भमित्वा तं भिवस्ं एतदवीच -10

२. "कहं नु खो, भन्ते, ग्रायस्मा ग्रानन्दो एतरिह विहरित ?

दस्सनकामा हि मयं, भन्ते, श्रायस्मन्तं श्रानन्दं" ति ।

"एसो, गहपति, श्रायस्मा श्रानन्दो वेसालियं विहरति वेलुव-गामके" ति।

३. श्रय खो दसमो गहपति श्रद्धकनागरो पाटलिपुत्ते तं करणीयं 15 तीरेत्वा येन वेसाली वेलुवगामको येनायस्मा ग्रानन्दो तेनुपस द्विम; उपसङ्कमित्वा धायस्मन्तं ग्रानन्दं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तुं निसीदि । एकमन्तं निविद्यो खो दसमो गहपति अट्ठकनागरो आयस्मन्तं आनन्दं एतदबोच - "ग्रस्थि नु खो, भन्ते ग्रानन्द, तेन भगवता जानता पस्सता त्ररहता सम्मासम्बुद्धेन एकधम्मा सम्मदक्खाती, यत्य भिक्खुनी ग्रण-मत्तस्स ग्रातापिनो पहितत्तस्स विहरतो ग्रविमुत्तं वा चित्तं विमुच्चिति, यपरिक्लीणा वा ग्रासवा परिक्लयं गच्छन्ति, ग्रननुष्पत्तं वा ग्रनुत्तरं योगक्खेमं ग्रनुपापुणाती" ति ?

"ग्रत्यि खो, गहपति, तेन भगवता जानता पस्सता ग्ररहता सम्मासम्बुद्धेन एकथन्मो सम्मदक्सातो, यत्य भिनखुनो अप्यमतस्त 25 ग्रातापिनो पहितत्तस्स विहरतो श्रविमुत्तं वा चित्तं विमुच्चति, श्रपिट-क्लीणा वा श्रासवा परिक्समें गच्छिन्ति, श्रननुष्पत्तं वा अनुत्तरं योगवलेमें भनुपापुणाती" ति ।

रै, बेळुबनामके - स्या॰; बेळुबनामके - सी० । २. पातलिपुत्तं - स्वा॰ ।

5

B.

R.

४. "कतमो पन, भन्ते आनन्द, तेन भगवता जानता पस्तता अरहता सम्मासम्बुद्धेन एकधम्मो सम्मदन्तातो, यत्थ भिन्त्वुनो अप्यम्मस्स आतापिनो पहितत्तस्स विहरतो अविमुत्तं वा चित्तं विमुच्चित, अपिरक्तिणा वा आसवा परिनत्तयं गच्छिन्ति, अननुष्पत्तं वा अनुत्तरं योगक्सेमं प्रनुपापुणाती" ति ?

प्र. "इघ, गह्पति, भिनलु विविच्चेव कामेहि विविच्च श्रकुसलेहि धम्मेहि सिवतनकं सिवचारं विवेकजं पीतिसुलं पठमं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । सो इति पिटसिञ्चिक्खित — 'इदं पि खो पठमं झानं श्रिभसङ्कृतं श्रिभसञ्चेतियतं'। 'यं खो पन किञ्चि अभिसङ्कृतं श्रिभसञ्चेतियतं'। 'यं खो पन किञ्चि अभिसङ्कृतं श्रिभसञ्चेतियतं'। तं खो पन किञ्चि अभिसङ्कृतं श्रिभसञ्चेतियतं, तदिनच्चं निरोधधम्मं' ति पजानाति । सो तत्थ ठितो 10 श्रासनानं खयं पापुणाति; नो चे आसवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनित्वया पञ्चत्रं श्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिवत्यया श्रोपपातिको होति तत्थ परिनिव्वायी श्रनावित्तधम्मो तस्मा लोका । श्रयं पि खो, गह्पति, तेन भगवता जानता परसता श्ररहता सम्मास्वद्धेन एकधम्मो सम्मदक्खातो, यत्थ भिक्खुनो श्रप्यमत्तस्स श्रातािपनो 15 पहितत्तस्स विहरतो श्रविमुत्तं वा चित्तं विमुच्चित, श्रपरिनद्धीणा वा श्रासवा परिनद्धयं गच्छिन्त, श्रननुप्पत्तं वा श्रनुत्तरं योगक्खेमं श्रनुपापुणाित ।

६. "पुन च परं, गहपति, भिक्खु वितक्कविचारानं वूपसमा अज्ञत्तं सम्पत्तादनं चेत्तसो एकोदिभावं अवित्तकं अविचारं समाधिणं 20 पीतिसुखं दुतियं झानं ... पे०... तिवयं झानं ... पे०... चतुत्थं झानं उप-सम्प्रण विहरित । सो इति पिट्सिञ्चिक्खित — 'इदं पि खो चतुत्थं झानं अभिसङ्खतं अभिसञ्चतेवितं' । 'यं खो पन किञ्चि अभिसङ्खतं अभिसञ्चतेवितं । ते चे चात्तवानं वयं पापुणाति, तेनेव 25 धम्मरागेन ताय धम्मनिद्या पञ्चलं ओरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया ओपपातिको होति तत्य परिनिद्यायी अनावत्तिष्यम्मो तस्मा लोका । अयं पि खो, गहपति, तेन भगवता जानता पस्सता अरहता सम्मास्युद्धेन एकधम्मो सम्मदक्खातो, यत्य भिवसुनो अप्पमत्तस्य आतापिनो पहितत्तस्स विहरतो अविभूतं वा चित्तं विमृच्चित 30

१. सत्र - सीo I

おっぺーろを

R. 345

B. 545

प्रपरिक्खीणा वा आसवा परिक्खयं गच्छन्ति अननुष्पत्तं वा अनुत्तरं योगक्क्षेमं अनुपापुणाति ।

७. "पुन च परं, गहपित, भिक्खु मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरिरवा विहरित तथा दुितयं तथा तितयं तथा चतुर्ल । इति
उद्धमधो तिरियं सव्वधि सव्वत्तताय सब्वाबन्तं लोकं मेत्तासहगतेन
चेतसा एकं दिसं फरिरवा विहरित विषुलेन महगगतेन अप्पमाणेन
अवेरेन अव्यापञ्चेन फरिरवा विहरित । सो इति पिटसञ्चिक्षकि —
'अयं पि खो मेत्ताचेतोविमृत्ति अभिसञ्चति अभिसञ्चेतियता' । 'यं
खो पन किञ्च अभिसञ्चत अभिसञ्चतियतं तदिनच्च निरोधधम्म'
10 ति पजानाति । सो तत्य दितो आसवानं खयं पाषुणाति; नो चे आसवान
खयं पाषुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चन्नं औरम्माधियानं संयोजनानं परिक्खया औपपातिको होति तत्य परिनिव्वाधी अनविषयमो तस्मा लोका । अय पि खो, गहपित, तेन भगवता जानता

... पे०... ग्रननुप्पत्तं वा ग्रनुत्तरं योगक्खेमं ग्रनुपापुगाति ।

द. "पुन च परं, तहपित, भिक्खु करुणासहगतेन चेतता
 ... पे०... मुस्तितासहगतेन चेतसा ... पे०... उपेक्खासहगतेन चेतसा
 एकं दिसं फरित्वा विहरित तथा दुितयं तथा तियं तथा चत्र्यं ।
 इति अद्धमधो तिरियं स्व्यि सव्यत्ताय सव्यायन्तं लोकं अपक्षासहगतंन चेतसः विपुलेन महम्गतेन अपभाणेन अवेरेन अव्यापज्ज्ञेन फरित्वा
 विहरित । सो इति पटिसिञ्चक्खति - 'अयं पि खो उपेक्साचेतीविमृति
अभिसद्धता अभिसङ्कतेविम्ता'। 'यं सो पन किञ्चि अभिसद्धितं
अभिसञ्चतियतं तदनिक्च निरोधधम्मं' ति प्रजानाति । सो तत्य दिती
आसवानं सर्य पापुणाति; नो चे आसवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनित्या पञ्चसं औरम्भागियानं संयोजनानं परिख्वया
 अपेपातिको होति तत्य परिनिव्यायी अनावत्तिधम्मो तस्मा लोका ।
अयं पि खो, गहपित, तेन भगवता जानता ... पे०... अननुपतं वा अनुतरं
योगननेमं अनुपापुणाति ।

६. 'पुन च पर, गहपति, भिक्लु सब्बसी रूपतञ्जानं समिति-कम्मा पटिषसञ्जानं ग्रत्यङ्गमा नानतसञ्जानं ग्रमनमिकारा 'प्रनती

१-१ मी०, म्या०, रा० पालके मुनरिय ।

स्राकासो' ति स्राकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति । सो इति पटिसञ्चिक्खति – 'ग्रयं पि खो ग्राकासानञ्चायतनसमापत्ति ग्रामसङ्खता
प्रिमसञ्चेतियता' । 'यं खो पन किञ्चि ग्रामसङ्खता ग्रामसञ्चेतियतां
तदिनिच्चं निरोधधम्मं' ति पजानाति । सो तत्थ ठितो ग्रासवानं खयं
पापुणाति; नो चे ग्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय उ
धम्मनित्या पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिवख्या ग्रोपपातिको होति तत्थ परिनिव्वायी ग्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका । ग्रयं
पि खो, गहपति, तेन भगवता जानता ... पे०... ग्रननुष्पत्तं वा ग्रनुत्तरं
योगक्खमं ग्रनुपापुणाति ।

१०. "पुन च परं, गहपित, भिक्खु सव्यसो ग्राकासानञ्चायतनं 10 समितिकसम 'ग्रनस्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पर्ण विहरित ... पे०... सव्यसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितिकसम 'नित्य किञ्चो' ति प्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पर्ण विहरित । सो इति पिटसञ्चिक्खित ... प्रेयं पि खो आकिञ्चञ्ञायतनसमापित्त अभि-सङ्ख्ता अभिसञ्चेतियता' । 'यं खो पन किञ्चि ग्रभिसङ्ख्तं अभि- 15 सञ्चेतियतं तदिनच्चं निरोधधम्मं' ति प्रजानाति । सो तत्य ठितो ग्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्म-रागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चन्नं श्रीरम्भागियानं संयोजनानं परिवखया श्रोपपातिको होति तत्य परिनिव्वायी ग्रनावित्तधम्मो तस्मा लोका । अयं पि खो, गहपित, तेन भगवता जानता ... पे०... ग्रननुष्पत्तं वा 20 प्रत्मुत्तरं योगक्खेमं ग्रनुपापुणाती'' ति ।

११. एवं वृत्ते दसमो गहपित ग्रट्ठकनागरो आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच — "सेट्यथापि, भन्ते आनन्द, पुरिसो एकं निधिमुखं गवेसन्तो सिकदेव एकादस निधिमुखानि अधिगच्छेट्य; एवमेव खो अहं, भन्ते, एकं प्रमतद्वारं गवेसन्तो सिकदेव एकादस असतद्वारानि अल्रस्थं सेवनायं। अस्ट्रेयथापि, भन्ते, पुरिसस्स अगारं एकादसद्वारं। सो तिस्म अगारं आदित्ते एकमेकेन पि द्वारेन सक्कुणेट्य अत्तानं सोत्थि कातुं; एवमेव खो अहं, भन्ते, इमेसं एकादसन्नं अमतद्वारानं एकमेकेन पि अमतद्वारेन सक्कुणिस्सामि अत्तानं सोत्थं कातुं। इसे हि नाम, भन्ते, अञ्ञान

१. एकादसमं धमतद्वारान - सी॰, स्या॰, रो० । २. सवनाय - स्या॰ ।

B 542

R. 348

तिरियमा ग्राचिरयस्स ग्राचिरयधनं परियेसिस्सन्ति । किं पनाहं ग्रायस्मतो ग्रानन्दस्स पूर्णं ने किरस्सामी" ति !

१२. अय खो दसमो गहपति अट्टकतागरो वेसालिकं च पाटिल-पुत्तकं च भिक्लुसङ्घं सिन्नपातापेत्वा पणीतेन खादनीयेन मोजनीयेन क्र सहत्या सन्तप्पेसि सम्पवारेसि । एकमेकं च मिक्कुं पच्चेकं दुस्सगुगेन यञ्जादेसि, आयस्मन्तं च न्नानन्दं तिचीन्नरेन । आयस्मतो ज्ञानन्दस्स पञ्चसतं विहारं कारापेसी ति ।

७. गोपालसुत्तं

१. "एकादसिंह, भिक्खवे, ग्रङ्गोहि समन्नागतो गोपालको ग्रमख्वो गोगणं परिहरित् कार्ति कार्तु । कतमेहि एकादसिंह ? इध, कार्ति कार्त्व । कतमेहि एकादसिंह ? इध, कार्ति कार्त्व । किस्सवे, गोपालको न रूपञ्च होति, न लक्खणकुसलो होति, न आसारिकं हारेता होति, न वर्ण परिज्ञ्छादेता होति, न धूमं कत्ता होति, न तित्यं जानाति, न गोचरकुसलो होति, ग्रम्तवसेदोही च होति, ग्रे ते उसभा गोपितरो गोपरिणायका ते न ग्रतिरंकपूजाय पूजेता होति । इमेहि खो, भिक्खवे, एकादसिंह ग्रङ्गोहि समन्नागतो गोपालको ग्रमव्यो गोपाल परिहरित् फार्ति कार्तु ।

२. "एवमेव खो, भिक्खवे, एकादसिंह धर्म्मोह समझागतो भिक्ख अपच्यो इमॉहम बम्मावनये बुद्धि विस्तृष्टि वेपुल्तं आपिष्ठातुं। कतमेहि एकादसिंह ? इथ, भिक्खवे, भिक्ख न रूपञ्जू होति, न लक्खणकुसलो होति, न आमाटिकं हारेता होति, न वणं पिटच्छावेता था होति, न पूर्म कता होति, न तित्यं जानाति, न पीतं जानाति, न बीयं जानाति, न गोचरकुसलो होति, अनवसंसदोही च होति, ये ते भिक्षु थेरा रत्तञ्जू चिरपञ्चलिता सङ्घितरो सङ्घपरिणायका ते न अतिरेकं पूजाय प्रलेता होति ।

३. "कयं च, भिक्बवं, भिक्बु त रूपञ्जू होति ? इब, ॐ भिक्यवं, भिक्बु यं किञ्चि रूप" 'चतारि महामृतानि, चतुमं व महामृताने उपादागरुपं ति यचामृतं नणजानाति । एवं खो, भिक्बवं, भिक्बु त रूपञ्जू होति ।

१-१. करिस्तामी - स्या॰। २ गोगन - सी॰। ३-३. पाति बस्तु - सी॰, फार्वि कानु - स्या॰, री॰। ४. शाहेता - सी॰, न्या॰, रो॰। ४. व्हॉ सब्ब वें स्वं - म॰।

४. "कथं च, भिक्खवं, भिक्खु न लक्खणकुसलो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु 'कम्मलक्खणो वालो, कम्मलक्खणो पण्डितो' ति यथाभूतं नप्पजानाति। एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न लक्खणकुसलो होति।

प्र. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु न ग्रासाटिकं हारेता होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु उप्पन्नं कामवितक्कं अधिवासेति नप्पजहति न 5 विनोदेति न व्यन्तीकरोति न ग्रनभावं गमेति, उप्पन्नं व्यापादवितवकं ... उप्पन्नं विहिंसावितवकं ... उप्पन्नुप्पन्ने पापके ब्रकुसले धम्मे अधिवासेति नप्पजहित न विनोदेति न व्यन्तीकरोति न प्रनभावं गमेति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न श्रासाटिकं हारेता होति ।

६. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु न वणं पटिच्छादेता होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु चक्खुना रूपं दिस्वा निमित्तग्गाही होति अनु-ब्यञ्जनग्गाही; यत्वाधिकरणमेनं चक्खुन्द्रियं ग्रसंवृतं विहरन्तं ग्रभिज्झा-दोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्यु, तस्स संवराय न पटि-पज्जिति; न रक्खित चक्खुन्द्रियं, चक्खुन्द्रिये संवरं नापज्जिति । सोतेन सद्दं सुत्वा ... घानेन गन्धं घायित्वा ... जिव्हाय रसं सायित्वा ... कायेन फोटुब्वं फुसित्वा ... मनसा धम्मं विञ्ञाय निमित्तग्गाही होति ग्रनु-व्यञ्जनगाही; यत्वाधिकरणमेनं मनिन्द्रियं असंवृतं विहरन्तं अभिज्ञा-दोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय न पटि-पज्जितः; न रक्खित मिनिन्द्रयं, मिनिन्द्रये संवरं नापज्जितः। एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न वणं पटिच्छादेता होति । 20

७. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु न धूमं कत्ता होति ? इध, भिवखवे, भिक्खु न यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्थारेन परेसं देसेता होति । एवं खों, भिक्खवें, भिक्खु न धूमं कत्ता होति ।

-. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु न तित्थं जानाति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु ये ते भिक्खू बहुस्सुता ग्रागतागमा धम्मधरा विनयधरा 25 मातिकाधरा, ते कालेन कालं उपसङ्कमित्वा न परिपुच्छति न परि-पञ्हति – 'इदं, भन्ते, कथं, इमस्स को अत्थो' ति ? तस्स ते आयस्मन्तो ग्रविवटं चेव न विवरन्ति, ग्रनुत्तानीकतं च न उत्तानीकरोन्ति, ग्रनेक-विहितेषु च कह्वाठानियेसु' घम्मेसु कह्वं न पटिविनोदेन्ति । एवं स्रो, भिवखवे, भिक्खु न तित्यं जानाति ।

₹.350

B. 549

- ६. "कत्रं च, भिक्खवे, भिक्खु न पीतं जानाति ? इद्य, भिक्खवे, मिक्खु तथागतप्पवेदिते दम्मिबनये देसियमाने न लभित अत्यवेदं, न लभित दम्मूपसंहितं पामीज्जं । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न पीतं जानाति ।
- े १०. "कथं च, सिक्खवे, भिक्खु न वीथि जानाति ? इष, भिक्खवे, भिक्खु ग्रस्थिं ग्रद्धिङ्गकं मगो यथाभूतं नप्पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न वीथि जानाति ।
- ११. "कथं च, भिक्सबे, भिक्स्तु न गोचरकुमलो होति ? इब, भिक्सबे, भिक्स्तु चत्तारो सतिपट्टाने यथाभूतं नप्पजानाति । एवं सो, भिक्सबे, मिक्स्तु न गोचरकुसलो होति ।
 - १२. "कथं च, भिक्खने, भिक्ख ग्रनत्रसेसदोही होति ? इप, भिक्खने, भिक्खं सदा गहपतिका ग्रभिहट्टुं पकारेन्ति चीवरिषण्डपात-सेनासनिपतानपण्डवयभेसज्जपरिक्खारेहि'। तत्र भिक्खं मत्तं न गानाति पटिमाहणाय। एवं खो, भिक्खने, भिक्ख् ग्रनवसेसदोही ¹⁵ होति।

१३. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु ये ते भिक्खू येरा रतञ्जू विराध्यक्षिता सञ्चिपितरो सञ्चपरिणायका, ते न ग्रतिरेकपूजाय पूचेता होति ? इय, भिक्खवे, भिक्खु ये ते भिक्खू येरा रतञ्जू चिराध्यक्षिता सञ्चपितरो सञ्चपरिणायका, तेतु न मेतं कायकम्मं पच्चुपद्वापीत ग्रावि जेव रहो च, न मेतं वचीकम्मं ... न मेतं मृतोकम्मं एच्चुपद्वापीत ग्रावि जेव रहो च। एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु ये ते भिक्खू येरा रतञ्जू विराध्यक्षिता मञ्चपितरो सञ्चपरिणायका, न ते ग्रतिरेकपूजाय पूजेता होति।

"इमेहि खो, मिक्खवे, एकादुसहि धम्मेहि समग्नागतो भिक्खे छ अभव्वो इमिस्म घम्मविनये बुद्धि विर्काङ्ह वेपुल्लं आपण्डितुं ।

१४. "एकादसिंह, मिक्सवं, ग्रङ्गीहि समप्तागतो गोपालको मन्त्रो गोगणं पिछ्रित् फार्ति कालुं। क्तमेहि एकादसिंह ? इय, मिक्चवं, गोपालको रूपञ्च होति, लक्षणकुसलो होति, ग्रासाटिकं होरेता होति, वणं पटिच्छादेता होति, धूमं कत्ता होति, तित्थं जानािंह,

१ • परिक्तारेन - मी॰, स्वा॰, रो० । २. मिन्तवे मिन्तु - स्वा० ।

15

पीलं जानाति, वीथिं जानाति, गोचरकुसलो होति, सावसेसवोही च होति, ये ते उसभा गोपितरो गोपरिणायका ते अतिरेकपूजाय पूजेता होति – इमेहि खो, भिक्खवे, एकादसहि ब्रङ्गोहि समन्नागतो गोपालको भव्बो गोगणं परिहरित्तुं फार्ति कातुं ।

१५. "एवमेव खो, भिक्खवे, एकादसिह धम्मेहि समन्नागतो 5 भिक्खु भव्बो इमिस्म धम्मिवनये वृद्धि विरूद्धि वेपुल्लं ग्रापिज्जतुं। कतमेहि एकादसिह ? इध, भिक्खवे, भिक्खु रूपञ्जू होति, लक्खण-कुसलो होति, आसाटिकं हारेता होति, वणं पटिच्छादेता होति, धूमं कत्ता होति, तिल्थं जानाति, पीतं जानाति, वीथि जानाति, गोचरकुसलो होति, सावसेसदोही च होति, ये ते भिक्खू थेरा रत्तञ्जू चिरपव्यजिता 10 सङ्कपितरो सङ्कपरिणायका ते अतिरेकपूजाय पूजेता होति।

१६. "कथं च, भिक्सवे, भिक्सु रूपञ्जू होति ? इध, भिक्सवे, भिक्सु यं किञ्चि रूपं 'चत्तारि महाभूतानि, चतुन्नं च महा-भूतानं उपादायरूपं' ति यथाभूतं पजानाति । एवं सो, भिक्सवे, भिक्सु रूपञ्जू होति ।

१७. "कयं च, भिनखने, भिनखु लक्खणकुसलो होति ? इध, भिनखने, भिनखु 'कम्मलन्खणो वालो, कम्मलन्खणो पण्डितो' ति यथा-भूतं पजानाति । एवं खो, भिनखने, भिनखु लनखणकुसलो होति ।

१न. "कथं च, भिक्खने, भिक्खु आसाटिकं हारेता होति ? इध, भिक्खने, भिक्खु उप्पन्नं कामिवतक्कं नाधिवासेति पजहित विनोदेति 20 व्यन्तीकरोति अनभावं गमेति, उप्पन्नं व्यापादिवतक्कं ... उप्पन्नं विहिंसा-वितक्कं ... उप्पन्नुप्पन्ने पापके अकुसले धम्मे नाधिवासेति पजहित विनोदेति व्यन्तीकरोति अनभावं गमेति। एवं सो, भिक्खवे, भिक्खु आसाटिकं हारेता होति।

१६. "कथं न, भिनखने, भिनखु वणं पटिच्छादेता होति ? 25 इध, भिनखने, भिनखु वन्सुना रूपं दिस्वा न निमत्तग्गाही होति नानुब्यञ्जनगाही; यत्वाधिकरणमेनं चनखुन्द्रियं असंबुधं विहरन्तं प्रभिज्जादोमनस्सा पापका अजुसला धम्मा अन्वास्सवेद्य, तस्स संवराम पटिपज्जति; रम्दाति चनखुन्द्रियं, चन्खुन्द्रियं संवरं प्रापज्जति । सोतेन सद्दं मुत्वा ... धानेन गन्यं धायित्वा ... जिल्हाय रसं सायित्वा ... कायेन 20

352

फोटुव्वं फुसित्वा ... मनसा धम्मं विञ्ञाय न निमित्तगाही होति नानु-व्यञ्जनमाही; यत्वाधिकरणमेनं मनिन्द्रियं ग्रसंवृतं विहरन्तं ग्रिभिज्झा-दोमनस्सा पापका ग्रकुसला चम्मा प्रन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय पटि-पज्जित; रक्खित मनिन्द्रिय, मनिन्द्रिये संवरं ग्रापज्जित । एवं खी, 5 भिक्खवे, भिक्खु वर्ण पटिच्छादेता होति ।

२०. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु धूमं कत्ता होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु ययासुत यथापरियत्त धम्मं वित्यारेन परेसं देसेता होति । एव सो, भिक्खवे, भिक्सु घूमं कत्ता होति ।

२१. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु तित्य जानाति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु ये ते भिक्खू बहुस्सुता ऋगितागमा धम्मधरा विनयधरा मातिकाधरा, ते कालेन काले उपसन्द्वीमत्वा परिपुच्छति परिपुच्हित -'इद, भन्ते, कथ, इमस्स को ग्रत्थो' ति ? तस्स ते ग्रायस्मन्तो ग्रविवट चेव विवरन्ति, अनुतानीकत च उत्तानीकरोन्ति, धनेकविहितेसु ^स कह्माठानियसुं धम्मेसु कह्मं पटिविनोदेन्ति । एवं खो, भिनखवे, भिनखु 15 तित्यं जानाति ।

२२. "क्यं च, भिक्खवे, भिक्खु पीतं जानाति ? इघ, भिक्खवे, भिनखु तयागतप्पनेदिते धम्मविनये देसियमाने लभति ऋत्यवेदं, लभति वम्मवेदं, लभति वम्मूपसहित पामोज्जं । एव खो, भिक्खवे, भिक्ख पीतं जानाति ।

B 551 २३ "कय च, भिक्सवे, भिक्सु वीर्थि जानाति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु ग्रस्यिं ग्रहीं तक मण यथामूत पजानाति । एवं खी, भिनलवे, भिनलु वीथि जानाति ।

२४. "कथ व, मिनखबे, मिनखु गोचरकुसलो होति ? इध, मिन्दवने, मिन्द्वु वत्तारो सतिपट्टाने ययामूतं पजानाति । एवं स्रो, मिनखरे, भिक्खु गोचरकुसलो होति ।

२५ "कर्य च, भिक्खवे, भिक्खु जावसेसदोही होति ? इध, मिक्खवे, मिक्सु सद्धा गहपतिका अमिहट्ठु पवारेन्ति चीवरिपण्डपात-सेनामनिष्तानपाच्यमेसज्जपरिक्वारेहि । तत्र भिक्कु मेत्रं जानाति पटिमाहगाय । एव स्रो, भिक्तवे, भिन्ततु सावसेनदोही होति ।

R. 353

१ कल्लाहानायेसु - मी०।

R. 3

२६. "कथं च, भिनखवे, भिनखु ये ते भिनखू थेरा रत्तञ्जू चिरपव्यजिता सङ्घपितरो सङ्घपरिणायका, ते ग्रतिरेकपूजाय पूजेता होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु ये ते थेरा रत्तञ्जू चिरपव्विजता सङ्घपितरो सङ्घपरिणायका, तेसु मेत्तं कायकम्मं पच्चुपट्टापेति श्रावि चेव रहो च, मेत्तं वचीकम्मं ... मेत्तं मनोकम्मं पच्चुपट्टापेति ग्रावि चेव ऽ रहो च। एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु ये ते भिक्खू थेरा रत्तञ्जू चिर-पव्वजिता सङ्घिपतरो सङ्घपरिणायका, ते अतिरेकपूजाय पूजेता होति ।

"इमेहि खो, भिनलवे, एकादसिह धम्मेहि समन्नागतो भिनखु भव्यो इमस्मि धम्मविनये वृद्धि विरूक्तिंह वेपुल्लं आपिज्जतुं" ति ।

द्र. पठमसमाधिसुतं

१. ग्रथ खो सम्बहुला भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उप- 10 सङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं -

२. "सिया नु खो, भन्ते, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी ग्रस्स, न ग्रापस्मि ग्रापोसञ्जी ग्रस्स, न तेर्जास्म तेजोसञ्जी अस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी अस्स, न आकासा-15 नञ्चायतने ग्राकासानञ्चायतनसञ्जी ग्रस्स, न विञ्ञाणञ्चायतने विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकिञ्चञ्ञायतने ग्राकिञ्च-ञ्जायतनसँञ्जी ग्रस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जा-नासञ्ञायतनसञ्जी ग्रस्स, न इधलोके इघलोकसञ्जी श्रस्स, न परलोके परलोकसञ्जी ग्रस्स, यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं 20 अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा'' ति ?

३. "सिया, भिवखवे, भिवखुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी ग्रस्स... पे०... यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी 25 च पन ग्रस्सा" ति ।

४. "यया कथं पन, भन्ते, सिया भिवलुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी ग्रस्स ... पे०... यं पिदं दिट्टं

१. वर्डि - स्या० । ম০४–২০

सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्तः सञ्जो च पन अस्सा ति" ?

५. "इय, भिनसबं, भिनसबु एवंग्रञ्जी होति — एतं सत्तं एतं पणीतं, यदिदं सञ्चमञ्जा। समयो सञ्जूपिपिटिनिस्सगो तण्हानसमि विदानों ति । एवं सो, भिनसबं, सिया भिनस्ता विदानस्या त्रिक्स्ता विदानस्या स्वाप्ता समाविपिटलाभो यथा नेव पर्वावयं पर्यावसञ्जी अस्स, न आपर्सिम आपोसञ्जी अस्स, न तोर्जास्य तो आस्य स्वाप्ता आपास्य आपोसञ्जी अस्स, न आकासानञ्जायतने आकासानञ्जायतनसञ्जी अस्स, न विञ्जाणञ्जायतने विञ्जाणञ्जायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जा नासञ्जायतने नेवसञ्जा नासञ्जायतन नेवसञ्जा त्राप्ता नेवसञ्जा स्वाप्त नेवसञ्जा स्वाप्त नेवसञ्जा स्वाप्त नेवसञ्जा त्राप्त नेवसञ्जा अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, व पर्त परियंसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन प्रस्ता" ति ।

६. दुक्षियसमाविसुत्तं

१५ तत्र खो मगवा भिक्त् ग्रामन्तीस — "भिक्तवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्त् भगवतो पच्चस्सोसु । भगवा एतदवीच —

B. 553 B. 355

- २. "सिया नु खो निक्खते, भिक्खुनो तथाङ्पो समाधिपिट-लामो यथा नेव पर्यावय पर्यावसञ्ज्ञी अस्स, न आपस्मि आपोसञ्जी अस्स ... पे०... न आफिञ्चञ्ञायतने आफिञ्चञ्ञायतनसञ्जी श्रास्म, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इचलोके इसलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, यं पिद दिट्ठ सुत मुत्तं विञ्जात पर्स परियेसितं अनुविचरितं मनवा तना पि न सञ्जी अस्स; मञ्जी च पन अस्सा' ति ?
- "भगवम्मूलका नो, मन्ते, वम्मा भगवग्नेतिका भगवम्मिट तरणा । साधु वत, मन्ते, भगवन्तयेव पटिभातु एतस्त भातितस्म प्रत्यो । भगवतो तुत्वा भिक्तू वारेस्मन्ती" ति ।
 - ४. "तेन हि, निक्सचे, नृणाय, सायुकं मनित करोव; भाषि-स्मामी" ति । "एव, मन्ते" ति तो ते भिक्सू भगवतो प्रक्तस्तीतु । भगवा एत्त्रयोच —

- ५. "सिया, भिनखने, भिनखुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेन पथनियं पथितसञ्जी अस्स ... पे०... यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ।
- ६. "यथा कथं पन, भन्ते, सिया भिक्कुनो तथारूपो समाधि- ऽ पटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी अस्स ... पे०... यं पिदं विट्ठं सुतं मुतं विज्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तता पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ?
- ७. "इध, भिक्खवे, भिक्खु एवंसञ्जी होति 'एतं सन्तं ' एतं पणीतं, यदिदं सब्बसङ्क्षारसमथो सब्बूपधिपटिनिस्सन्गो तण्हाक्खयो 10 विरागो निरोधो निब्बानं' ति । एवं खो, भिक्खवे, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी ग्रस्स ...पे०... यं पिदं दिट्ठं सुतं मृतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं ग्रनुविचरितं मनसा तत्रापि न सञ्जी ग्रस्स; सञ्जी व पन ग्रस्सा''ति ।

१०. ततियसमाधिसुत्तं

- १. अथ खो सम्बहुला भिक्तू येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्कः भिषु; उपसङ्किमत्वा आयस्मता सारिपुत्तेन सिंद्ध सम्मोदिसु । सम्मो वनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्त्यू आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोचुं —
- २. ''सिया नु खो, ग्रावुसो सारिपुत्त, भिक्खुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी ग्रस्स ... पे०... यं पितं दिट्टं 20 सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं ग्रनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा'' ति ?
- ३. "सिया, आवुसो, भिवखुनो तथारूपो समाविपटिलाभो यथा नेव पथितयं पथितसञ्जी अस्स ... पे०... यं पिदं दिद्वं सुतं भुतं विञ्ञातं पत्तं परियेतितं अनुवित्ररितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी 25 च पन अस्सा" ति ।
- ४. "यथा कथं पन, स्रावुसो सारिपुत्त, सिवा भिक्सुनो तथा-रूपो समाधिपटिलाभो यथा नेत्र पयवियं पर्यावसञ्जी स्रस्स ... पे०...

R. 357

यं पिदं दिट्ठं सुतं मृतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं ग्रनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा'' ति ?

y. "इच, ग्रावुसो, भिक्खु एवंसञ्जी होति – 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सट्यसङ्घारसमयो सट्यपिवपिटिनिस्सम्मो तण्हाक्खयो 5 विरागो निरोधो निब्बानं ति । एवं खो, ग्रावुसो, सिया भिवखुनो तवारुपो समाविपटिलामो यथा नेव पथविय पथविसब्बी ग्रस्स ...पे०... यं पिदं दिदुं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा'' ति ।

११. चतुत्यसमाधिसूत्तं

१. तत्र सो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्खू ग्रामन्तेसि - "सिया o नु सो, ग्रावुसो, भिनस्तुनो तयारूपो समाधिपटिलाभो यया नेव पर्वावर्य पयविसञ्जी ग्रस्स, न ग्रापिसम् ग्रापोसञ्जी ग्रस्स, न तेर्जीस्म तेजी-सञ्जी ग्रस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकासानञ्चायतने ग्राकासानञ्चायतनसञ्जी ग्रस्स, न विञ्ञाणञ्चायतने विञ्ञाण ञ्वायतनसञ्जो ग्रस्स, न ग्राकिञ्चञ्ञायतने ग्राकिञ्चञ्ञायतन 15 सञ्जी ग्रस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जानासञ्जायतन-सञ्जी ग्रस्स, न इयलोके इचलोकसञ्जी ग्रस्स, न परलोके परलोक-सञ्जी ग्रस्स, यं पिदं दिट्ठं मुतं मुतं विञ्ञात पत्तं परियेसितं ग्रनु विचरितं मनना तत्रा पि न सञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा" ति ?

२. "दूरतो पि स्तो मयं, म्रावुसो, भ्रागच्छेय्याम स्रायस्मती B. 555 20 सारिपुत्तस्स सन्तिके एतस्स मासितस्स ग्रत्यमञ्जातु । सायु वतायस्मन्तं-येव सारिपुतं पटिमातु एतस्स मासितस्स ग्रत्थो । श्रायस्मतो सारिपुत्तस्स मुत्वा निक्सू घारेस्सन्ती" ति ।

 "तेनहाबुमो, नुणाय, साधुकं मनिस करोय; मासिस्सामी" R 358 ति । "एवमावुसो" ति यो ते भिवस् ग्रायस्मतो सारिपुत्तस्स पञ्चस्सीस् । म्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच -

४. "निया, ब्रावुनो निरुपुनो तथारूपो समाधिपटिलामो यया नेय पर्यवियं पर्यावसञ्जी ग्रस्त ...पेठ... यं पिद दिहु मुत मुतं विञ्ञात

पत्तं परियेसितं ऋनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ।

- ५. "यथा कथं पनावुसो , सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटि-लाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स ... पे०... यं पिदं दिट्ठं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अ अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ?
- ६. "इघ, आवुसो, भिक्खु एवंसञ्जी होति 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सव्यसङ्खारसमधो सव्वप्धिपटिनिस्सग्गो तण्हानखयो विरागो निरोधो निव्यानं' ति । एवं खो, आवुसो, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथवियं पथिनसञ्जी अस्स, न १० आपिस्म आपोसञ्जी अस्स, न तोजिस्म तोजोसञ्जी अस्स, न वायिस्म वायोसञ्जी अस्स, न प्राकासानञ्चायतने ज्ञाकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चायतने विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न शाकिञ्चञ्जायतने विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न वेवसञ्जानासञ्जायतने तेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न देधलोके इघ- १५ लोकसञ्जी अस्स, न एरलोके परलोकसञ्जी अस्स, यं पिदं दिद्वं सुतं मुतं विञ्जात पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा' ति ।

ग्रनुस्सतिवग्गो दुतियो ।

90

तस्सुद्दानं

द्धे बुत्ता महानामेन³, निन्दियेन सुभूतिना³। मेत्ता ग्रद्रको रोपालो जित्तारो व समाधिना ति।।

३. सामञ्जवग्गो

१~= "एकादसिंह, भिक्खवे, ग्रङ्गीह समन्नागतो गोपालको ग्रभव्यो गोगणं परिहर्त्तिं फार्ति कातु । कतमेहि एकादसिंह ? इघ,

१ पनाबुवी मास्पित - गी०, स्वा०, रो० । २-२. द्वे महानामा च - धी०, स्वा०; द्वे महानामा - रो० । - ३ सुमृतिना च - धी०, रो० । ४-४ दसनी द्वेव रोघासी - मीर स्वामी गोराजही ~स्वा०, दमनी चेव गोरााली - रो० । ४. गमापिती - स्वा०, रा० ।

भिक्खवे, गोपालको न रूपञ्जू होति, न लक्खणकुसलो होति, न ग्रासाटिकं हारेता होति, न वर्ण पटिच्छादेता होति, न धूमं कत्ता होति, न तित्यं जानाति, न पीतं जानाति, न वीथि जानाति, न गोचरकुसलो होति, ग्रनवसेसदोही च होति, ये ते उसभा गोपितरो

 गोपरिणायका ते न अतिरेकपूजाय पूजेता होति – इमेहि खो, भिक्खवे, एकादसिंह अङ्गेहि समन्नागतो गोपालको अभव्यो गोगणं परिहरितुं फार्ति कातुं।

"एवमेव खो, भिक्खवे, एकादसिंह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्रभव्यो चक्कुह्मि ग्रनिच्चानुपस्ती विहरितुं ... पे०... ग्रभव्यो चक्कुह्मि 10 दुग्यानुपस्ती विहरितुं ... श्रभव्यो चवखुस्मि श्रनत्तानुपस्ती विहरितु ... ग्रभव्यो चक्तुस्मि खयानुपस्सी विहरितुं .. ग्रभव्यो चक्खुस्मि वयानु-पस्ती विहरितुं ... ग्रभव्यो चक्खुस्मि विरागानुपस्ती विहरितु ... ग्रभव्यो चक्युस्मि निरोधानुपस्सी विहरितुं ... ग्रभव्यो चवर्खुस्मि पटिनिस्सम्मा-न्पस्सी विहरितृं"।

६-४८. सोर्तास्म ... घानस्मि ... जिव्हाय ... कार्यास्म ... मनस्मि ...।

४६-६६. रूपेसु ... सद्देसु ... गन्धेसु ... रसमु ... फोटुव्वेसु ... धम्मेनु ... ।

६७-१४४. चक्युविञ्ञाणे ... सोतविञ्ञाणे ... घान-2) विज्ञाणे ... जिब्हाविज्ञाणे . . कायविज्ञाणे ... मनोविज्ञाणे ... ।

१४५-१६२. चकरुमम्फम्मे ... स्रोतसम्फस्से ... घानसम्फस्मे ... जिव्हानम्फस्से ... कायनम्फस्से ... मनोगम्फस्से ... ।

१६३-२४०. चक्नुनम्फस्मजाय वेदनाय ... सोतसम्फस्सजाय

वेदनाय . . धानमम्फस्मजाय वेदनाय ... जिन्हामम्फस्सजाय वेदनाय ... 25 वानगम्यस्मजाय वेदनाय . मनोर,म्यस्मजाय वेदनाय ... ।

२४१-२६६. हममञ्जाव ... महसञ्जाय ... गन्धमञ्जाय ... रनमञ्जाय . . फोदुखनञ्जाय . , धम्मनञ्जाय ... ।

२८६-३३६. रूपभञ्चेतनाय .. ग्रह्मञ्चेतनाय ...गन्धमञ्चेत-नाय ... रतमञ्जेतनाय .. फोटुब्बनञ्जेतनाय ... धम्ममञ्जेतनाय 🕡

B. 557

R. 70

15

३३७-३८४ रूपतण्हाय ... सहतण्हाय ... गन्धतण्हाय ... रसतण्हाय ... फोटुब्बतण्हाय ... धम्मतण्हाय ... ।

३८५-४३२. रूपवितक्के ... सहवितक्के ... गन्धवितक्के ... रसवितक्के ... फोटूब्बवितक्के ... धम्मवितक्के ... ।

४३३-४८० रूपविचारे ... सद्दविचारे ... गन्धविचारे ... 5 रसविचारे ... फोटूब्बविचारे ... धम्मविचारे ग्रनिच्चान्पस्सी विहरित् ... दुक्खानुपस्सी विहरितुं ... ग्रनत्तानुपस्सी विहरितुं ... खयानुपस्सी विहरितुं ... वयानुपस्सी विहरितुं ... विरागानुपस्सी विहरितुं ... निरोधानुपस्सी विहरितुं ... पटिनिस्सग्गानुपस्सी विहरितुं ... पे०... ।

८. रागपेय्यालं

१. "रागस्स, भिक्खवे, ग्रभिञ्ञाय एकादस धम्मा भावेतव्वा । 10 कतमे एकादस ? पठमं झानं, दुतियं झानं, ततियं झानं, चतुत्थं झानं, मेत्ताचेतोविमुत्ति, करुणाचेतोविमुत्ति, मुदिताचेतोविमुत्ति, उपेवखाचेतो-विमुत्ति, स्राकासानञ्चायतनं, विञ्ञाणञ्चायतनं, ग्राकिञ्चञ्ञा-यतनं - रागस्त, भिवखवे, अभिज्ञाय इमे एकादस धरमा भावेतव्या" ति ।

२- १०. "रागस्स, भिक्खवे, परिज्ञाय ... परिक्खयाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ... पटिनिस्सन्माय ... इमे एकादस धम्मा भावेतव्वा" ति ।

११-१७०. "दोसस्स ... पे०... मोहस्स ... कोघस्स ... उपनाहस्स ... मनखस्स ... पळासस्स ... इस्साय ... मच्छरियस्स ... मायाय ... º साठेय्यस्स 🔐 थम्पस्स ... सारम्भस्स ... मानस्स ... ग्रतिमानस्स ... मदस्स ... पमादस्स ग्रभिञ्ञाय ... पे०... परिञ्ञाय ... परिक्खयाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ... पटिनिस्सग्गाय ... पे०... इमे एकादस धम्मा भावेतब्बा" ति ।

इदमवीच भगवा । ग्रत्तमना ते भिक्ख भगवती भासितं 25 ग्रभिनन्दुंति।

नव मुत्तसहस्सानि, भिय्यो पञ्चसतानि च । सत्तपञ्जास मुत्तन्ता, ग्रङ्गुत्तरसमायुता ति ॥ एकावसकनिपातो निर्दृतो ।

---:0:---

ग्रद्भगुत्तरनिकायपालि निद्विता ।

विसेसपदानं

भ्रनुक्कमणिका

श्र	· ·	श्रधम्मो, मिच्छासति	
मकण्टका, ग्ररहन्तो		- मिच्छासमाधि	
भक्तिहुगामी	२०७	- मुसाबादो	
प्रकुसलकस्मपया, दस	35	- सम्फ्रप्पलानी	
प्रकुसलानं धम्मानं समापत्ति	388	ग्रधिपञ्चाधम्मविपस्सन	, rt
अकुसर्ल, कतमं	१७३	श्रनत्तसञ्जा, कतमा	
प्रकोधनो, पुरिसपुमालो	२६७, ३२६	भनत्यो, कतमो	२८१, २६७, ३०५
ग्रजितो, परिव्याजको	१६५	श्रनभिरति, सुखा	141, 120, 104.
श्रञ्जनवने, मिगदावे	२=७	अनिस्यो, धम्मो	२६७,
अ ट्टकनागरो, गहपति	६६ ३६४, ३८७, ३८८	- यमी	335
ग्रह, ग्रभिभायतनानि	१४६	ग्रनवज्जवल	8-
- पुरिसपुमाला	ং ক খণ্ড	ग्रनवज्जो, धम्मो	,
~ लोक्धम्मा	\$88	ग्रनाथपिण्डिकस्स ग्रारामे,	जोतवने ३, ६,
मट्टानं, कतमं	1	and a country	₹४, ₹४, ६€,
अतपनीयो, धम्मो	३ २२		१३७, १५०, १६६,
श्रत्यो, कत्तमो २०१	२६५, ३२७ , २६७, ३०५, ३२६		१८५, २०१, २०२, २०६, २४१, २४८,
अधम्मचरियाविसमचरियादेत	388	ग्रनाथपिण्डिको, गहपति	\$x' &\$' 4x\$'
भ्रथम्मो, भ्रदिलादान	388		ે રેપ્રેંગ,
– ग्र मिज्झा	382	ग्रनासवी, धम्मी	
, ∽कतमो	२=१, २६७, ३२६	थनिञ्चसञ्जा, कतमा	
∽ कामेसुमिच्छाचा <i>रो</i>	388	धनुपनाही, पुरिसपुग्गजो धनुपुरवनिरोया, नव	
पाणाविपातो	₹88	अनुपुट्यानराया, नव ग्रनुपुट्यनिरोधो	
~ पिसुणा वाचा	₹११	अनुपुञ्चपस्तद्धिः अनुपुञ्चपस्तद्धिः	
~ फहसा बाचा	३१२	यनुपुट्यविहारसमापत्तियो, न	त्व ५०,
~ व्यापादी रिकास	३१२	मनपुरुवविहारा, नव	.,
– मिच्याबाजीवो – मिच्याकम्मन्तो	२=२	धनुष्पन्ना धम्मा, दस	
– मिच्छाआण	२=१	धनुस्यरितब्बो, धम्मो	३०१,
- मिच्छाबिटि		धनीतव्यी, पुरिसपुगना	
∽ मिच्छावाचा		धन्तरापरिनिब्बायी ध न्धवनस्थि	
मिच्छावायामी		भन्धवनास्य भपचयगामी, धम्मो	₹₹€,
– দিখ্যাবিদুরি		मपरिद्वानधम्मी, पुग्गली	₹ <i>८८,</i>
- विच्यासञ्जूषी		पणिच्डो, पुरिसपुगतो	• • • •
HoY.			

महाचारी, इंसिटतो २०६, २१० प्रसम्पुरिमसंखे १६० भगव्यतो ५६ ग्रसम्पुरिमसंखे १६०, ३२४				- 252
त्रवचातो	व्यापादेतव्या, घम्मा	₹₹0	प्रसप्पुरिसथम्मो	३००, ३२६
प्रसिव विद्या कर्षा हिंदी स्वाप्त हिंदी स्वाप्त हिंदी स्वाप्त कर्षा हिंदी स्वाप्त हिंदी हिं	प्रह्मचारी, इतिदत्ती	२०६, २१०	ग्रसप्पु रि गसंसेवो	•
प्राथम पर्वति । स्वाप्ति । स्वप्ति । स्वाप्ति । स्वप्ति । स्व	। मयप्पत्तो	58	ग्रसायु, कतम	
श्रीभगायतन, ब्रहुस - चतुत्वं - चतुत्वं - द्रहु - दु - दू - दु - दू - दु - दू - दू - दू - दू -	ग्नय			१८६
तिममायवन, बहुम - चतुत्वं - चतुत्वं - चतुत्वं - दहु १४७ - दहु १४७ - दु विवय - दू विवय -		१४६	ग्रसेखा, मम्मादिदि	२८०
- चतुत्वं १४७ - छठ्ठ १४७ - छठ्ठ १४७ - इतिय १४६ - ततिय १४६ - ततिय १४६ - पण्णम १४७ - पण्णम १४० - पण्णम	ग्रमिभायतन, ग्रहुम	१४८		२=•
- खंदु १४७ - द्रीतिय १४६ - तितय १४६ - तितय १४६ - तितय १४६ - पण्णम १४६ - पण्णम १४५ - पण्णम १६६ - पण्ण	चतुरयं	१४७		२८०
- बुतिय १४६ असेबिया धम्मा, इस १६० २६० यहंच मार्चा १६० यहंच मार्चा १६० यहंच मार्चा १६० यहंच प्रात्त यहं	– অন্ত	१४७		२८०
- ततिवय १४६ - पण्डम १४७ - पण्डम १४७ - पण्डम १४७ - पण्डम १४७ प्रित्तर्गेत, मुला १४६ प्रम्तपाली १६६ प्रम्तपाली १६६ प्रम्तपाली १६६ प्रम्नपाली १	– दुतिय	१४६		२८०
- पज्यव १४७ - पठम १४६ - पठम १४६ - पठम १४६ - प्रमान १४७ प्रिमिर्स, मुला १६६ प्रमान १४७ प्रमान १४० प्रमान १४० प्रमान १४० प्रमान १४० प्रमान १४० प्रमान १६६ प	– ततिय	१४६		२्८०
- पर्वन १४६ न्यानम १४७ प्रिमित्रीत, मुला १६६ प्रमान १४० प्रमान १८०, १६२ प्रमान १८०, १६२ प्रमान १८०, १६२ प्रमान १८०, १६२ प्रमान १८०, १६६	~ पञ्चम	१४७		२८०
चसना १४७ प्रमार्तित, मुला १६६ प्रमत्तवण्यो वह प्रमतं विकास १६६ प्रमतं १६६। प्रमतं १६६ प्रमतं १	- पठम	१४६		२्८०
स्वाति हुन् । स्वत्याति । स्वत्यात् । स्वत्याति । स्वत्यति । स्वत्याति । स्वत	– सत्तम			रूद०
प्रवास प्रवास वह प्रवास प्रवा		१८६		२५०
प्रयोगियो मनविवारो १८६, १६२ प्रस्त विज्ञान १६६ प्र		-	i i	रूद०
प्रस्तुत ग्रन्थिद्वा सहार १६०,१६६ प्रस्तुती, प्रकण्टना २०० जिरुस्त जिन्न प्रसा २०० जिरुस्त जिन्न प्रसार १०० जिरुस्त जिन्न प्रसार जिन्न प्रसार १८०,१६६ प्रसार जिन्न प्रसार जिन		-	-	3.5
प्रस्तुती, फ्रब्प्टना २०० । - निकप्टना २०० । - निकप्टना २०० । श्रीच्य २१६ । प्रित्ता, पच्चोरीहणी २६३, ३०४, ३०६ । - सीवय ३१६ । प्रित्ता, पच्चोरीहणी २६३, ३०४, ३०६ । - मणी २६३, ३०४, ३०६ । - मणी २६३, ३२४, ३०६ । - मणी २६३, ३२४ । - मणी २६६, ३२४ । - निरस्त्र २०६, २०३ । - निरस्त्र २०६, २०३ । - निरस्त्र २०६, २०३ । - महारा १३, ११२, ११२, २३३ । - महारा १३, ११२, ११२, २३३ । - महारा १३, ११२, ११२, २३३ । - महारा १३, ११२, ११२, १३३ । - महारा १				ې وه , ۱۹۶۶
प्रस्ति, क्रकण्डना २०० । - निकण्डना २०० । श्रीरसस विनयं पल्लारोहणी २६१, ३०४, ३०६ । सिसा, पल्लारोहणी २६३, ३०४, ३०६ । प्रस्ता, प्रमा २६०, ३२६ । - माना २६०, ३२६ । - माना २६०, ३२६ । - व्यस्त २००, ३०६ । - व्यस्त २०६, २०० । - विरस्त १०६, २०० । - विरस्त २०६, २०० । - विरस्त २०६, १२० । - विरस्त २०६ । - विरस्त १०६ । - विरस्त १०६ । - विरस्त २०६ । - विरस्त १०६ । - विरस्त विवेष ।				१ <u>६७,</u> १६६
प्रशिक्ष विनयं पच्चोरोहणी २६१, ३०४ प्रशिक्ष पच्चोरोहणी २६१, ३०४ प्रशिक्ष २१६ प्रिया, पच्चोरोहणी २६१, ३०४, ३०६ प्रिया, पम्मा २६०, ३१६ प्राया, पम्मा २६०, ३१६ माना २६०, ३१६ प्राया, पामा २६०, ३१६ प्राया प्रशिक्ष प्रशिक्य प्रशिक्ष प्रशिक्ष प्रशिक्ष प्रशिक्ष प्रशिक्ष प्रशिक्ष प्रशिक्ष प्रशिक्य प्रशिक्य प्रशिक्य प्रशिक्य प्रशिक्य प्रशिक्य प्रशिक्य प		२०७		
- संचिय्य ११६ प्रिया, पच्चोरीहणी १६१, ३०४, ३०६ प्रिया, पच्चोरीहणी १६३, ३०४, ३०६ प्रिया, पच्चोरीहणी १६३, ३०४, ३०६ प्रिया, पच्चा १६३, ३०४, ३०६ प्रिया, पांचां १६६, ३२१ प्रिया, पांचां १६६, ३२१ प्रिया, पांचां १८६, ३२१ प्रिया १८६, २०५ प्रस्ताची १८५ प्रियाची १८६ १८६ १८६ प्रियाची १८६ प्रियची १८६ प्रियाची १८६ प्रियाची १८६ प्रियाची १८६ प्रियाची १८६ प्रियची १८६ प्रियाची १८६ प्रियाची १८६ प्रियाची १८६ प्रियाची १८६ प्रियची १८६ प्रिय	- निकण्टवा			१९७
परिया, पश्चोरोहृत्यो २६३, ३०४, ३०६ परिया, प्रमा २६०, ३२६ - मानां २६०, ३२६ - मानां २६०, ३२६ - मानां २६६, ३२२ प्रात्ता, प्रांवतं २०५ - वमन २०५, २०० - विरवनं २०६, २०० प्रस्तायां १३, १२२ प्रात्तानु विहर्यत, महाकच्यानां १३१ प्रात्तान् १३, ११२, १६२, २०३ प्राव्याचार्यात्वत्वात्वात्वात्वात्वात्वात्वात्वात्वा		२६१, ३०५		
प्रस्ति, प्रमा २६.५, ३२६ - मणी २६.५, ३२६ - मणी २६.६, ३२६ प्रिप्त, पीवर्न २०४, - वमन २०४, २०५ - वसन २०४, २०५ - वसन २०४, २०५ - वसन २०६, २०५ प्रस्तिती १२६, १८२, २०५ प्रस्तिती १३६, १८२, १८३, २०३ प्रस्तिती १३६, १८२, १८३, २०३ - महारा १३८, १८२, २०३ प्रवणिद्यारी, इम्मीष्या १८६ - पर्णाग्रस्ती १४५ प्रवणिद्यारी, इम्मीष्या १८६ प्रवणिद्यारी, इम्मीष्या १८६ प्रवणिद्यारी, इम्मीष्या १८६ प्रवण्यात्रात्र १८६ प्रवण्यात्र १८६			ग्र	-
- मणी			ग्रारासन सिण	
प्राच्यः स्वर्धः प्राच्यः स्वर्धः प्राच्यः स्वर्धः प्राच्यः स्वर्धः प्राच्यः स्वर्धः स्वर्यः				
- वमन			भाषामान-पायतम	
- विरस्तं १३६, १०६ । प्राविज्यक्रणायतन १६६ । प्राविज्यक्रणायतन १६६ । प्रावावयितिया, स्व १६६ । प्रावाययितिया । १३१ । - नव १६६ । प्रावाययितिया । १३१ । - नव १६६ । प्रावाययितिया । १६६ । - प्रावाययित्यया । १६६ । प्रावाययित्यया । १६६ । प्रावाययाया । १३३ । प्रावाययाया । १३३ । प्रावाययाया । १३५ । प्रावाययाया । १६६ । प्रावाययाया । १६६ । प्रावाययाया । १६६ । प्रावाययायाया । १६६ । प्रावाययायाया । १६६ । प्रावाययायाया । १६६ । प्रावाययायायायायायायायायायायायायायायायायाय			3114024221140442211	
प्रस्पतां। प्राचीत्र विहर्सन, महाकच्यां। ह र ११२ प्राचीत्र विहर्सन, महाकच्यां। ह र ११२, ११२, ११२, १३३ मध्यात्रा मध्यात्र विहर्सन, स्वासच्यां। मध्यात्र विहर्सन, स्वासच्यां प्राचीत्र विहर्सन, स्वासच्यां प्राचीत्र व्यास्त र्वस प्राचीत्र व्यास्त रहे प्राचीत्र विहर्सन, स्वासच्यां प्राचीत्र व्यास्त रहे प्राचीत्र विहर्सन, स्वासच्यां प्राचीत्र विषयां प्राचीत्र विषयां प्राचीत्र विषयां प्राचीत्र विषयां प्राचीत्र विहर्सन, स्वासच्यां प्राचीत्र विषयां प्राचीत्र विषयं प्				
पान-शितु विद्वरित, महाकच्यानो १३४ प्रधानमा १३, ११२, १६२, २३३ — महारा १३, ११२, १६२, २३३ प्रधानमा १६ — पामीम्बर्गा १६६ — पामीम्बर्गा १६६ — पामीम्बर्गा १३३ प्रधानमा १३५ प्रमानमा १३५ प्रमानमा १३५ प्रमानमा १३५ प्रमानमा १३५ प्रमानमा १३५ प्रमानमाम्बरमा १६६ प्रमानमाम्बरमा १६६, १६२ प्रमानमाम्बरमा १६६, १६२ प्रमानमाम्बरमा १६६, १६२ प्रमानमाम्बरमा १६६, १६२ प्रमानमाम्बरमा १६६, १६२			71. 114 11017-1711 40	
स्वारता - महारा - महारा पविष्णिरियारी, किमिरिया (क्ष्मीन्त्रत्वी पविद्यारा, उरानिका विद्यारमाता क्ष्मीन्त्रत्वी क्ष्मीन्त्रत्वी क्षमान्त्रत्वी	षत्रनीमु विहर्गत, महाकर			
प्रविचारियारी, किमित्यवा १८६ — पामीन्त्रत्वो ११५ प्रविचारम, ज्यानिका ११५ प्रवेचन्यसम्मा १३० प्रवेचन्यसम्मा प्रवृद्धित्विक्तिक्वाची १८५ प्रवास्त्राम्यक्रम १८६, १९२ प्रवास्त्राम्यक्रम १८६, १९२ प्रवास्त्राम्यक्रम १८६, १९२ प्रवास्त्राम्यक्रम १८६, १९२ प्रवास्त्राम्यक्रम १८६, १९२ प्रवास्त्राम्यक्रम १८६, १९२ प्रवास्त्राम्यक्रम १८६	घावस्त्रा			38
प्राचित्रकार्या ६६ प्राचित्रवायितं क्य ३६६ प्राचित्रवायतं ६८ प्राचित्रवायतं ६८ प्राचित्रवायतं १४३ प्राचित्रवायतं १३३ प्राचित्रवायतं १८४ प्राचित्रवायतं १८४ प्राचित्रवायतं १८६ १८६ प्राचित्रवायतं १८६ १८६ प्राचित्रवायतं १८६ १८६ प्राचित्रवायतं १८६ १८६ प्राचित्रवायतं १६६ प्राचित्रवायतं १८६ प्राचेत्रवायतं १८६ प्राचेत्रवाय	माहारा			२६८, ३२७, ^{३२८}
- पामान्यस्था १४.३ पार्वालबस्थ्या, वर्तमा १८६ पार्वालबस्थ्या, वर्तमा १८६ पार्वालबस्थ्या, वर्तमा १८६ पार्वालबस्थ्या, १८५ पार्वालबस्थ्या, १८५ पार्वालबस्थ्या, १८५ पार्वालबस्थ्या, १८६ पार्वालबस्थ्या, १८६ पार्वालबस्थ्या, १८६ पार्वालबस्थ्या, १८५ पार्वालस्थ्या, १८५ पार्वालबस्थ्या, १८५ पार्वालबस्थ्या, १८५ पार्वालबस्थ्या, १८५ पार्वालबस्थ्या, १८५ पार्वालबस्थ्या, १८५ पार्वालबस्थ्या, १८५ पार्वालस्थ्या, १८५ पार्वा			1	344
प्रकारमध्या १३० प्रानत्वा, प्रायस्या २१, ६४, ७४, ०४, ६६, प्रम्यस्या ११, ६४, ७४, ०४, ६६, प्रम्यस्या १६४ १०३–१०५, १४८, १८८, १८८, १८५, १८५, १८६, १८५, १८५, १८५, १८५, १८५, १८५, १८५, १८५	- पामीञ्जल	ì - ₹x	3 भादीनवसङ्क्रा, बतना	
पगद्भारत्तरिकादी १६४ १०३–१०४, १४८, १८८, १८८ पगा गगदञ्ज १८६, १६४ पगदम्पगदर्भ १८६, १६४ पगदम्पा, इन्सा १८०	धोक्यामार) मानन्दां, धायस्या २ १.	ξχ, υζ, υχ, ε£,
पना गणबञ्च रहे २२०, ३६२, ३६४, ३६४, ३६४, ४६६ पन्नामारत् १६६, १६२ पन्नामा, इतना १६० प्रातिसमा, पञ्च ११, १३		te	<u>ኒ</u> ነ ነ ነ ነ ነ	. 2 . 4 . 2 4 5 . 2 5 5 7 5 5 7
पनदम्मारनं १२०, १६९ भागानस्त्रात १२० पन्यस्मा, कनवा १६० पानिसमा, पञ्च ११, १९			^६	350.356.355, 37
			र भानापानस्योव	\$ ** ·
२०० बार्यनिम्म १३०	मगदम्मा, कतमा		॰ प्रानिसमा, पञ्च	ξξ, ξ ξ
		֥	॰ । यापानिता	\$ 1 *

- जपालि १५४, १४६ - कटिसाही १०६ - कटिसाही १०६ - कटिसाही १०६ - कटिसाही १०६ - कटिमा १०६ - कट	ग्रायस्मा भ्रानन्दो ('ग्रानन्दो भ्रायस्मा' ति पदं दहुट्वं)	इद्विविधं	प्रह, २६०
- जपालि ११४, ११६ - कटिस्सही २०६ - कटिस्सही १०६ - क	- बदायी ५४	इन्द्रियग्रसंवरो	१८६, १६२
- काटिस्सही २०६ - काट्रिम्मी २०६ - पारिकापुर्ती ४३, ४४ - पार्ती २०६ - मत्रको २०६ - मत्रको १०६ - मह्मक्रकारी १३४, ३१० - मह्मम्मिण्डाको १६६ - मह्मम्मिण्डाको १६६ - मह्मम्मिण्डाको १६६ - मह्मक्रकारी १४, २०, २४, २४, १४, १०० - १४०, १४०, १८०, १४४, १८०, १८०, १४४, १८०, १४४, १८०, १४४, १८०, १४४, १८०, १४४, १८०, १४४, १८०, १४४, १८०, १८०, १४४, १८०, १८०, १४४, १८०, १८०, १४४, १८०, १८०, १४४, १८०, १८०, १८०, १८०, १८०, १८०, १८०, १८०	- उपचाली २०६	इन्द्रियसंवरो	१६१, १६४
- काळिम्भी - कुनकुटो - प्रित्मानन्दी - प्रित्मानन्दी - प्रित्मानुती - पर्मित्मानन्दी - प्रित्मानन्दी - प्रित्मानन्दी - प्रित्मान्दी - पर्मित्मानन्दी - पर्मित्मान्दी - पर्मित्मानियमानविद्यासममान्दी - पर्मित्मान्दी - पर्मित्मानियमानवद्यासममान्दी - पर्मित्मानविद्यामान्दी - पर्मित्मानियमानवद्यासममान्दी - पर्मित्मानविद्यामानव	उपालि १५४, १५६	इसिदत्तो, ग्रवहाचारी	२०६, २१०
- काळिम्भी - कुनकुटो - प्रित्मानन्दी - प्रित्मानन्दी - प्रित्मानुती - पर्मित्मानन्दी - प्रित्मानन्दी - प्रित्मानन्दी - प्रित्मान्दी - पर्मित्मानन्दी - पर्मित्मान्दी - पर्मित्मानियमानविद्यासममान्दी - पर्मित्मान्दी - पर्मित्मानियमानवद्यासममान्दी - पर्मित्मानविद्यामान्दी - पर्मित्मानियमानवद्यासममान्दी - पर्मित्मानविद्यामानव	- कटिस्सहो २०६	इस्सा, पापिका	१३०
- जुनसुटो	~ -	-	•
- मिरिमानन्दो १८% - चित्कापुत्तो १३, ४४ - चालो १०६ - मन्दको १, १० - मन्दको १, १० - मन्दको १, १० - मन्दको १, १० - महाकण्यानो १२१, १२२ - महाकण्यानो १२१, २२२ - महाकण्यानो १३१, २२२ - सहाको १३६	- कुबकुटो २०६	_	
- चित्रिकापुत्ती ४३, ४४ - चाली १०६ - तत्त्वि १, १० - तिकटो २०६ - पुण्णियो २२२ - महाफण्यानी १३४, ३१० - महाफण्यानी १३४, ३१० - महाफण्यानी १३४, ३१० - महाफण्यानी १३४, ३१० - महाण्यानी १३४, ३१० - महाण्यानी १३४, ३१० - महाण्यानी १३, २२४ - महामोम्माल्यानी ११, २२२ - महामोम्माल्यानी ११, २२२ - महामोम्माल्यानी ११, २० - चाह्नी २१६ - सदी ३०० - सारिपुत्ती १४, २०, २१, २४, २४, २०, १०, ३०, ४३, ४४, १००, १०, १०, १०, १००, १००, १००, १०			
- चाली			•
- मत्रको १, १० - निकटो २०६ - पुण्णयो २२२ - महाफल्यानी १२३, ३१० - महाफल्यानी १२३, ३१० - महाफल्यानी १२३, ३१० - महाण्यामा १२३, ३१० - महाण्यामा १२६, ३१० - महाण्यामा १२, २२२ - मेथियो १, ७ - बाहनी २१६ - समि १८० - १८०, १८०, १८०, १८०, १८०, १८०, १८०, १८०,		1	-
- निकटो २०६ - पुण्णियो २२२ - पुण्णियो २२२ - महाकृष्णानो १३४, ३१० - महाकृष्णानो १३४, ३१० - महाकृष्णानो १३४, ३१० - महाकृष्णानो १३४, ३१० - महाकृष्णानो १३१, २२२ - मेथियो ६, ७ - बाहृनो २१६ - सहीमोभास्तानो १६० - वाहृनो २१६ - सहीमेभाद्र १५० - १८५, १४४, १००, १८५, १४४, १००, १००, १००, १४४, १००, १००, १००		उद्घ च्चकुम्कुच्चनीवर ण	
- पुण्णियो २२२ - महाफल्णानो १२४, ३१० - महाफल्णानो १२४, ३१० - महाण्ये १२१, २२४ - महामोगाल्लानो १२१, २२४ - महामोगाल्लानो ११, २२२ - मेिपयो १, ४० - बाहनो १६८ - बाहेनो १६८ - बाहेनेविवा १६८० - बाहेनेविवा १६८० - बाहेनेविवा १६८० - बाहेनेविवा १६८० - बाहे		·	
- महाकल्यानी १३४, ३१० - महाकल्यानी १३४, ३१० - महाकल्यानी १३४, २१२ - महाकल्यानी १३४, २२२ - महामागाल्यानी १३४, २२२ - महामागाल्यानी १३४, २२२ - महामागाल्यानी १३४, २२२ - महामागाल्यानी १३४, २२२ - सहानी १३६ - सखी १६० - साहनी १३६ - स्वाहनी १			
- महाकासत्तवी २११ - महाचुन्दो १३१, २२४ - महामोमान्स्तानो २१, २२२ - मेथियो ६, ७ - बाहुनो २१६ - बढो २६६ - सढो २६६ - सढो २६६ - सारिपुतो १४, २०, २१, २४, २४, २४, २४, २७, ३०, ४३, ४४, १०२, १४, १०५, १०५, १०५, १००, १८८, १०६, २३०, १८५, १८६, २३०, १८५, १८६, २३०, १८५, १८६, २३०, १८६, २३०, १८६, १८६, २३०, १८६, १८६, १८६, १८६, १८६, १८६, १८६, १८६	•	उद्धम्भागियानि सयोजनानि, पञ्च	
- महाजुतो १३१, २२४ - महामोमारुलानो २१, २२२ - मेघियो ६, ७ - बाहुनो २१६ - सखो २६७ - सखो २६७ - समिद्ध १५, २०, २४, १४, १०८, १४, १४, १४, १४, १४, १४, १४, १४, १४, १४	****		२ ६
- महामीमाहलानो २१, २२३ - मेपियो ६, ७ - चाहुलो २१६ - सखो ३६७ - सानि ३६० - १८५, १८५, १८५, १८५, १८५, १८५, १८५, १८५,	•		- ,
- भेषियो ६, ज्यह्नचर्तातिकवाया २१६ च्याहानो ६१६ च्याहाने ३१६ च्याहाने ३१६ च्याहाने इत्याहान इत्याहा १४४, १४६ च्याहान इत्याहा १४४, १४६ च्याहान इत्याहा १४४, १४६ च्याहान इत्याहा इत्यहा प्रकार १४४, १४४ च्याहान इत्यहा इत्यहा प्रकार १४५, १४४ च्याहान इत्यहा इत्यह इत्यहा इत्	• •		
- बाहुती		उपहच्चपरिनिव्वायी	~२६
- सबी		उपादानक्लन्धा, पञ्च	•
- समिद्धि - सारिपुत्तो १४, २०, २१, २४, २४, २४, २४, १०५, १०५, १४४, १००, १४५, १००, १४५, १००, १४५, १००, १४५, १००, १४५, १००, १४५, १००, १४५, १००, १४५, १००, १४५, १००, १४५, १००, १४५, १००, १४५, १००, १४५, १००, १४५, १००, १४५, १००, १४५, १००, १४६, १००, १४६, १००, १४०, १४६, १४६, १४६, १४६, १४६, १४६, १४६, १४६			
- सारिपुतो १४, २०, २१, २४, २४, २४, २४, २७, ३०, ४३, ४४, १०२, १०४, १००, १६०, १६४, १८०, १८४, १८०, १८४, १८०, १८४, १८६, २३८, ३६४, १८६, २३८, ३६४, १८६, २३८, ३६४, १८६, १८६, १८६, १८६, १८६, १८६, १८६, १८६			-
२७, ३०, ४३, ४४, १०२, १८५, १८५, १८५, १८५, १८५, १८५, १८५, १८५			
१०५, १७४, १८०, १८५, ११६, २३८, ३६५ — सुगुति शास्त्राविस्ता, पुरिखपुग्गलो १८६ शास्त्रात्तिस्ता, पुरिखपुग्गलो १८६ शास्त्रात्तिम्ता, पुरिखपुग्गलो १८६ शास्त्रात्ता १८६ श्रास्त्रात्ता १८६ श्रास्त्रात्तात्ता १८६ श्रास्त्रात्तात्ता १८६ श्रास्त्रात्तात्तात्तात्तात्त्र १८६ श्रास्त्रात्तात्त्र १८६ श्रास्त्र १८६ १८६ श्रास्त्र १८६ १८६ १८६ १८६ १८६ १८६ १८६ १८६			
१२६, २३८, ३८४ — सुमृति १ ३०८ प्रारद्धितिस्ती, पृरिसपुम्मको १८न प्राराधना, वी विराधना २०६ प्रावातमञ्जरिय ६३ प्राताना खपाय धम्मा, इस २०३ प्राताना खपाय धम्मा, इस २०३ प्राताना खपाय धम्मा, इस २०५ प्राताना खपाय धम्मा, इस २०५ प्रातान खपाय धम्मा, इस २०५ प्रकात्मानिक्वाच धम्मा, क्स २०५ प्रकातपुर्वा, प्राप्पा ३३८, २६६ एकतपुर्वा, प्राप्पा ३३६ एकतपुर्वा, प्राप्पा ३३६ एकतपुर्वा, प्राप्पा ३३६ एकतपुर्वा, प्राप्पा ३६६ — च्रिरस्यमाधिषयोनसङ्कारसम्प्रागतं — प्रदस्ताधिकवाच धम्मा, दस १६६ एकतपुर्वा, प्राप्पा ३६६		- दत्ताह बम्मीह समन्नागता जिल्लामा	
- सुभूति श्रारखिविष्तो, पुरिसपुग्तको श्रह्म ग्रारखाना, नी विराधना ग्रह्म ग्रायतान्त्रस्य ग्रावतान्त्रस्य ग्रावत्रस्य ग्रावतान्त्रस्य ग्रावत्रस्य ग्रावत्यः ग्रावत्रस्य ग्रावत्यः ग्य			
प्रारद्धिविरितो, पुरिसपुरावतो १६८ प्राराध्या, विद्याध्या १६८ प्राराध्या, विद्याध्या १५६ प्रायाताच्छिर्त्य ६२ प्रायाताच्छिर्त्य ६२ प्रायाताच्छिर्त्य १२६२ प्रायाताच्याच्याच्याच्याच्याच्याच्याच्याच्याच्य			
प्राचारामण्डित्य ६२ प्राचारामण्डित्य ६२ प्राचारामण्डित्य ६२ प्राचाराच पम्मा, इस २६३ प्राचेराच प्रममा, इस २६३ प्राचेराच प्रममा, दस २०६ इ. इ.च्या, पापिचा १३०, ३३० इ.च्या, पापिचा १३०, ३३० इ.च्या, पापिचा १३०, ३३० इ.च्या, पापिचा १३०, ३३० इ.च्या, पापिचा १३०, ३३० एक्न्त्रदुस्सा, निरमा १३६, २६६, २६६ एक्न्त्रसुसा, प्रममा, दस एक्न्त्रसुसा, प्रममा, दस एक्न्त्रसुसा, प्रममा १३६ एक्न्त्रसुसा, प्रममा १६६ १६६ १६६ १६६ १६६			. 44
प्रातवान खपाय प्रस्ता, इस १६३ प्रात्तिविक्वो धम्मो, कतमो १०१, ३३० प्रात्तिविक्वो धम्मो, कतमो १०१, ३३० प्रात्तिविक्वो धम्मो, कतमो १०१, ३३० प्रात्तिविक्वो धम्मो, कतमो १०० प्रकालहुस्सा, निर्च्या १३६, ३३६ प्रकालहुस्सा, निर्च्या १३६, २६६ प्रकालहुस्सा, स्तारो १६६ व्याप्तिवे प्रकालहुस्सा, सम्मा १३६ प्रकालहुसा, सम्मा १६६ व्याप्तिवे प्रकालहुसा, सम्मा १६६ स्त्रीची प्रकालहुसा, सम्मा १६६			३००, ३३०
प्राचितिबच्ची धर्मा, कंतमी १०१, ३३० प्राह्मरा धर्मा, दस २०८ प्राह्मरा धर्मा, दस २०८ प्राह्मरा धर्मा, दस १३८ प्रज्ञा, पापिना १३८, ३३८ प्रज्ञा, पापिना १३८, २६६ प्रज्ञानुसा, धर्मा, दस १६४, २६६ प्रज्ञानुसा, धर्मा, दस १६४, २६६ प्रज्ञानुसा, धर्मा, १३८ प्रज्ञानुसा, धर्मा, १३८ प्रज्ञानुसा, धर्मा, १३८ प्रज्ञानुसा, धर्मा, १६६ प्रज्ञानुसा, धर्मा, १६८ प्रज्ञानुसा, धर्मा, ध		उभतोभागविमुत्तो	द६, द७
प्रहारा धम्मा, दस २०८ प्र इ इच्छा, पापिका १३० इद्धिपादा, पत्तारो १३० इद्धिपादा, पत्तारो १५० - प्रदक्षमाधिषधानसङ्कारसमप्रागते १५ - प्रदक्षमाधिषधानसङ्कारसमप्रागते १६ - विरित्समाधिषधानसङ्कारसमप्रागत		उर्देलकप्प, मल्लान निगमी	ভ
प्रकृतदुरुवा, निरमा ३३८, ३३६ एक्ततुरुवा, निरमा ३३८, ३३६ एक्ततुरुवा, पापिया १३५, २८६ एक्ततुरुवा, वसारे १६५, २८६ एक्ततुरुवा, वसारे १६५ एक्ततुरुवा, वसारे १६५ एक्ततुरुवा, वसारे १६५ १६८ एक्ततुरुवा, वसारे १६६ एक्ततुरुवा, वसारे १६६ एक्ततुरुवा, वसारे १६६ एक्ततुरुवा, निरमा १३६८ एक्ततुरुवा, निरमा १३६८ एक्ततुरुवा, निरमा १३६८ १६८ १६८ १६८ १६८ १६८ १६८ १६८ १६८ १६८ १		π	
पुन्ता, पापिका १३० दिवादा, पत्तारो १५० दिवादा, पत्तारो १५० दिवाद, पित्तामापिक्यानसङ्कारतमन्त्रागतं १५ - पदस्तमापिक्यानसङ्कारतमन्त्रागतं १६ - विरियसमापिक्यानसङ्कारतमन्त्रागतं १६	श्राहारा धम्मा, दस २०८	•	255 - 55
इन्द्रम् परिवा १३० इन्द्रियादा, नसारो १५ इन्द्रियादे, जित्तसमाधिषयानसङ्कारसमप्रागते १५ — फद्रसमाधिषयानसङ्कारसमप्रागते १६ — विरित्समाधिषयानसङ्कारसमप्रागत १६	इ		
इदियादा, पत्तारो १५ ६५ १५ १६ १६ १६ १६ १६ १६ १६ १६ १६ १६ १६ १६ १६	इच्छा, पापिना १३०		
इदिनाद, चित्तसमाधिषयानसङ्कारसमप्रागते ६७ - सन्दसमाधिषयानसङ्कारसमप्रागते ६६ - विरियसमाधिषयानसङ्कारसमप्रागत ६६ ग्रो			
- धन्दसमाधपधानसङ्कारसमप्रागत १६ - विरियसमाधिपधानसङ्कारसमप्रागत १६ - ग्रो		• • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	335
- Intransing Michaella Et			
- Anatomina Anata (Greaturing Co Hitamil Aleazata)		***	165
	- diamontaland fitting fit	માવના' તૈા લ્વરેનાવા	•-

<u>د.</u> ٠.

			200
दातमसिर्ण	१३५	नण्हो, मग्गो	3 2 E
ापपातिको	६४	वति भिवन्तुनो यलानि	२४०
ारम्मागियानि सयोजनानि, पञ्च २६		वरवी, भिक्व	२२४
	३८४, ३८७	नथावत्यूनि, दस	२०२
गरिम तीर	२०१,३०६	कपिलवत्युस्मि, निग्रोधारामे	१६४, ३७१,
– ग्रदिग्रादान	३०६	•	३७४, ३७७
– ग्रभिज्झा	३०७	कम्मदायादा, सत्ता	338, 380
कामेसुमिच्छाचारो	३०७	कम्मारपुत्तो, चु न्दो	३१६, ३२१
– पाणातिपाती	३०६	कम्मं, भ्रपरिपक्कवेदनिय	२६
– पिसुणा वाचा	३०७	– ग्रप्यवेदनिय	२८
- फस्सा वाचा	३०७	ग्रवेदनियं	₹६
- व्यापादो	३०७	– दिट्टथम्मवैदनिय	२६
– भिच्छाग्राजीवो	२८६	- परिपक्कवेदनिय	२≖
– मिच्छाकम्मन्तो	२८६	– बहुबेदनिय	र्द
– भिच्छाञाण	२६६	– वेदनियं	२६
- मिच्छादिद्रि	२८६,३०७	— सम्परायवेदनियं	२७, २५
– मिच्छावाचा	२५६	- मुखवेदनिय	२=
- मिच्छावायामी	758	फलन्दकनिवापे, बेळुवने	४३, ५४,२२६
- मिच्छाविमुत्ति	२८६	बल्याणनित्तो, पुरिसपुग्गलो	१६५
– मि ण ्डास दुःप्पो	3=8	कसिणायतनानि, दस	१३४, १४६
– मिच्छासमाधि	२८६	वस्सपो, पूरणो	६७
- मुनावादो	₽०€	कळिम्भा, ग्रायस्मा	२०६
सम्प्रप्यलापो	७० <i>६</i>	वाको, दसहि ग्रमद्धम्मेहि समस्राग	
_		बामगुषा, पञ्च	પૂ૪, ६૬, દેર
क		बामच्छन्दनीवरण	દર
कर द्वलाय विहरति, नगवा	885	कामच्छन्दो	६२, १११
कटिस्सहो, ग्रायस्मा	२०६	वामनोगी	र४४
रुण्टकी, प्रमुननिमित्तानुयोगी	२०७	नामवितवका	હ
– चतुरवस्य झानस्य	२०७		ाया ७
- वितयस्य झानस्य	२०७	नायकम्मन्तसम्पत्ति, तिविधा	३४३, ३४४, ३४६
∼दुतियस्त झानस्त	२०७	नायसिन्य	द४, द६ ग्र.तिविद्या ३४६
- दोस्रो	२०७	वायेन, ग्रथम्मचरियाविसमचरिय	,
- पठमस्य झानस्य	२०७	- ग्रसाचेय्य तिविष	३१७
- मातुगाम् <u>य</u> चारा	२०७	-धम्मचरियासमचरिया,	
– मोहा - (कार्याक्त	२०७	-सावेय्य, तिविध	335
− विमूत्र दम्सर्त − वेदना	₹•७		
– गद्दा – गद्दणिशासम्बा	₹•७	– ततियो इ – दुतियो इ	iii.iaai
- सञ्जा	२०७	- दुः। वया अ - पञ्च ग्रा	
क्ष्यमा, रतमा	₹00	- पञ्चमो	द्यानिससी १२
	३००	- पठमा प्रा	

कार्तन वम्मस्सवने, चतुत्वी म्नानिसंसी	१२	। गहपति, भट्टकनागरो	इंदर्४, इंद७
- ततियो मानिसंसो	१२	- झनाथपिण्डिको	३४, २४१, २४६,
– दुतियो श्रानिसंसो	१२		२४०, २५१
पञ्च ग्रानिसंता	१२	– तपुस्सो	৬४, ৬%
, – पञ्चमी श्रानिसंसी	१२	- विज्वयमाहितो	२४२, २४४
~ पठमो ग्रानिसंसो	33	गामनिगमो, दुविषेत वेदितब्बी	१४, १७
किमिकाळाय, नदिया	Ę	गिज्ञाकूटे, पब्बते	१७, १८
कुक् <u>क</u> टारामो	३५४	गिञ्जकावसथे, नातिके	३६७
कुक्टो, घायस्मा	२०६	गिरिष्व जे, रा जगहे	१७, १६
कुलमच्छरियं -	£3	गिरिमानन्दो, आयस्मा	१८५
कुलं, नवहि ग्राङ्गेहि समन्नागतं	33	गोपालको, एकादसहि धङ्गेहि स	मझागतो ३००,
असलानि सीलानि, किमरिधयानि	** ***		३६१, ३६७
- मविष्यदिसारत्थानि		<u>ਬ</u>	
- भागनाटसारपान कुसलानं धम्मानं समापत्ति	२७३		
कुसलेसु धम्मेसु विति	र७२ १७५	घटिक	२६४
	•	घोसितारामे	६४, ८३
– वृद्धि — С-	१७५	च	
− हानि कुसलं, कतमं	\$6X	। चतस्सो, पटिपदा	१४५
	२६७, ३२७	~ सञ्जा	१४८
कुसिनारायं पिहरति, भगवा	१६१	चतुत्वं, झानं	४८, ६७,१४२
जुमीतो, पुरिसपुग्गलो	१६५	चतुव्विधा, वचीकम्मन्तसन्दोसञ्याप	त्ति ३४१, ३४५
शूटागारसालायं, महावने भेवली	१६७	- वचीकम्भन्तसम्पत्ति	<i>3</i> 83
	१११	- वाचाय श्रथम्म बरियावि	
कोकनुदो, परिख्याजको	र्४५	- धम्मचरियासमन	।रिया ३५०
कोकालिको, निक्खु	२३६, २३७	चतुब्बिधं, वाचाय सीचेय्यं	३१६, ३२०
कोधनो, पुगाली	२१२	चतूसु, झाहारेसु	620
- पुरिसपुगाली	१६५	चसूहि सोतापत्तियङ्गीह समभागतो	४६, २४७
कोलङ्कोलो -ोर्ज : ०	२६, १६५	बत्तारि, पुरिसयुगानि	80
कोसम्बियं विहरति, भगवा	६४, ५३	– महाराजसहस्सानि	\$ ጹኧ
कोसलाने निवगो, मळकपाने	039	 महासमुद्दसहस्सानि 	१४५
कोरेलेसु चारिकं चरमानी, भगवा	શક્ય	मतारो, इबिपादा	હહ
ঘ	1	- उपनिस्साय	ય
खळु यु झामित		– धम्भा	
यम् क्रुयानय सेमणतो	<i>७३६</i> इन	- सतिपट्टाना ६१, ६३, ६	
खेमं	56	चन्दिकापुत्ती, श्रावस्मा चम्पार्यं विहरति, भगवा	४३, ४४ २१६,२५२
	٦٠	चम्पाय विहरात, नगवा चातुम्महाराजिका, देवा	460 444 460 444
ય	1	चातिकापव्यते	٤,
गम्मराय, पोनरारणिया तीरे	२१६, २५२	चालिकार्य विहरति, भगवा	, Ę
गतियो, पञ्च		चाली, प्रायस्मा	२६०
	. ,	-	

	-		
चिद्रगुलिक	२६४	5	
चीदराम्म	३७१, ३७७	=	
चुन्दो, बम्मारमुत्तो	३१६, ३२१	ठानानि, तीणि	३६
चेतवाविनिवन्या, पञ्च	દે૪, દે૬, દે૭	ठान, कतम	३२०
चेतमाविनिवन्था, चतुत्था	83	-	
– ततियो	83	त	
- दुतियो	8.8	तण्हामूलका धम्मा, नव	88
- पञ्चमी	EX.		१७, २६८, ३८४
- पठमा	83	वनुत्तरि, देवा	३७४
चेतीनु विहरति, सहजातिय	१३१, २२४	तयागतो, दसहि धम्मेहि निस्सटो	२२०
चेतायीला, पञ्च		तदङ्गनिच्यान	55
चेदालीला, चतुरमा	ह३, ११३ ४३	तपनीया, घम्मो	२६६, ३२७
– वितया		तपुस्तो, गहपति	७४, ७४
– दुतियो	13 Y3	सर्गादारामे, राजगहे	२५७
- पञ्चमा	£.X	तयो, ग्रस्सखळुङ्का	3,6
- पठमा	_	– श्रस्सपरस्सा	٧0
चेताविमृत्तिया, चतुरयो धम्मा	£3	-धम्मा	२१४
– विवया घम्मो	5	~ पुरिसख ु ङ्का	3,5
- दुतियो धम्मो	5	~ पुरिसपरस्सा	80, 88
- पञ्चमा धम्मो	5	तावतिसा, देवा	३७४
- पठनो धम्मो	5	तिकिच्छना, विरेचन देन्ति	२७६
•	-	तिव्यरागो, पुगालो	२१२
छ		विरच्छानयानिका, सत्ता	३३८
ष पम्मा	३७२	विरच्छानयोनि, ससप्पजावि	375, 376
धनु मन्त्रतिने नु प्रायतने नु	180	तिविया, वायवम्मन्तसन्दासन्यापत्ति	₹ ४ १
ল	•	- यायवस्मन्तसम्पत्ति	3 83, 388
		- नायेन ग्रथम्मचरियाविसमच	
जटित्रवामिका, निक्युनी	ĘĘ	- धम्मचरियासमचरिया	388
बनपरपरचा, दुवियेन वेदिनच्या जागुस्माणि, बाह्यणाः २६०	१४, १७	- मनसा श्रथम्मचरियाविसमर्चा	रेया ३५०
भारते प्रसावनिकास ३६०	, २८१, ३०३, ३२१	 धम्मचरियासमचरिया 	
क सम्बद्धाः सम्बद्धाः सार्वाः	र ('धनावपिक्टिक्टक्टक	- मनोबम्मन्तसन्दोस्रव्यापति	३४१, ३४२
. पेदार्च	मं ति पद दहुन्दं)	विविध, प्रदिप्नादान	782
_	₹.	ं ∼ ग्रनिब्ह	3 2 %
ਸ਼ 		− गोगुमिच्छाचार	3 8 %
वानानं, प्रमुद्र गानः, चनुष्यं	१४२	−वायेन भ्रतीयेय -सायेय	३१७
गाम न्युत्व च्यतिष्	Xς	– साचम्य – पापातिपा त	३१६ ३१४
- gar	ሂሩ	- पिगुणवाच - पिगुणवाच	384
- 424	40	फर्सवाच	38%
•	ሂፍ	-ध्यापाई	38%

तिषिषं मनसा श्रसोचेय्यं	३१५) दस धम्मा, परिपन्था	२०७
- सोचेय्यं	३१६,३२०	~ परियोदाता	२१४
∽ मिच्छा दि ट्ठि	38%	- भावेतव्या	३५५, ५३६
– मुसावादं	३१५	- महप्फला	२६४, २६५
- वाचाय ग्रसीचेय्यं	३१७	~ मोहविनयपरियोसा	ना २६५
- सीचेय्यं	३१६, ३२०	- रागविनयपरियोसा	
– सम्फ्रप्यलार्ष	३१५	- सरीरद्रा	१६६
तिस्सो, विज्जा	२७०, २७१	– सारणीया	१६६, १७१
- वेदना	3,58	– निज्जरवत्यूनि	. २७३, २७४
– समणसञ्जा	२७०	- पातिमोक्खद्रपना	१४४
तीणि, ठानानि	३्द	– पासंसानि, ठानानि	२०३
~ दुच्चरितानि	१८६, १६२	- पुसाला	११६, ११७, २१०
– सुचरितानि	१६१, १६४	- पुरावा - भिक्तुनो वलानि	5,40
– सयोजमानि	२६	– मिन्छता	२६६
तुरू, पच्चेक्त्रह्मा	२३७	-वडियो	२०५
वुसिता, देवा	३७४	- विवादमलानि	१६०
तेजोकसिणं	१३५	- सञ्जा	१८३, १८४
খ		– सम्मत्ता	रह६
•		- संयोजनानि	१११, ११२
थीनमिद्ध नी वरणं	\$3	दसमो गहपति, श्रद्भनागरी	इद४, ३द७, ३८५
द		दिद्रधम्मनिब्बानं	44
•		दिद्धि, पापिका	२७२
दक्तिलणेसु जनपदेसु, धो वनं	२७४	– महिका	२७२, २७३
दस, अकुसलकम्मपथा	१४१, ३१६	दुक्तिरोधगामिनी, पटिपदा	ą.
- प्रत्यवसे पटिच्च	१५४४	दुवस्तिनिरोधी	३०
- ग्रसेखिया धम्मा	२५०	दुक्खविपाको, धम्मो	२६६, ३२८
- ग्राघातपटिविनया	३१६	दुक्बसमुदयो, धम्मो	30
- ग्राचातवत्यूनि	२१६	दुक्खुद्रयो, धम्मो	२६६, ३२५
- ग्रादीनवा, राजन्तेपुरप्पवेसने	१६३	दुक्खं	३०, १६६
− कथावत्यूनि =	२०२	दु च्चरितानि, तीणि	ू १६२
- कसिणायतनानि - कामभोगी	१३४, १४६	दुतियं, शानं	४८, ६७,२६८
	२४१	दुष्पञ्जो, पुरिसपुग्गलो	₹ €¤
- धम्मा, बनुष्यन्ना	२६४	दुविधेन बदामि, गामनिगमं १	४, १७, १७ <i>=</i> , १७€
– श्रासवानं खयाय – भाहारा	२६३	- चीवरं	१४, १६, १७=
- माहारा - एकन्तनिब्धिदाय	२०≖	- जनपदपदेसं १	۲, १६, १७ <i>५,</i> १७٤
— दोसविनयपरियोसाना	.२६५, २६६	- पिण्डपातं	१४, १६, १७=
- नायकरणा	7 €X	-पुरमसं १४	r, १४, १७८, १७६
निजमनीया	११७-११६		r, 25, tur, tue
-पन्यजितन प्रभिन्हं पच्ची	30F	दुस्तीलो, पुग्नलो	२१०, २११
	आत•वा <i>६६</i> ८	वेयदत्तां .	W

ंबा, चातुम्महाराजिका

- प्रभागारवयो

– पन्नात्तरा

- धगुभसञ्जा

– परिवा

३७४ | धम्मो, ग्राचयगामी

२६६, ३२६

२=२

2=1

₹-₹

२८२, ३१२

्वा, चातुम्महासाजका	२७०	वम्मा, श्रापयगामा	
– तनुत्तरि	३७४	🗕 ग्रासेवितब्बी	440
– सार्वातसा	३७४	- ग्राहारे पटिकूलसञ्जा	وع
– নুধিৱা	३७४	🗕 उप्पादेतब्बो	330
विम्मानरतिना	३७४	- एहिपस्सिका	83
- परनिम्मितवसर्वात्तना	३७४	- ग्रोपने व्यिकी	४ ७
– यहाकायिका	३७४	कतमो २	८१, ३०८, ३२७
– यामा	₹08	– कामेसुमिच्छाचारा वेरमणी	३११
दोसविनयपरिवासाना धम्मा, दस	784	तपनीयो	२६६
द्वीमु धम्मेसु	३६१	- दुक्खविपाको	२६६, ३२५
घ		– दुक्लुद्रयो	२६६, ३२५
9		-दुक्ते प्रनत्तसञ्जा	હ
पनु क	२६४		३०१, ३३१
धम्मच रियासमचरियाहेतु	₹.९€	🗕 न जणातेनको	३३०
धम्मदेसना	२२२, २२३	– न बहलीकातब्बो	३०१, ३३१
घम्मपरियायी, संस्प्यपरियायी	३३५	– न भावेतच्यो	308, 338
धम्ममच्द्ररिय	£3	- न सच्छिकातब्दो	३०२, ३३२
धम्मविचयसम्बान्सङ्गा	२७०	- नायकरणो	११७−११€
भम्मा, कायेन पहात्वव्या	१२३		330
− छ	३७३	Committee Commit	३२७
- तया	317	- विरासवा - पच्चत्त वेदित्तव्यो	*0
- नव	£0, €1	3 [وع
– नेव पहातस्वा	१३	- पहानसञ्ज्ञा - पाणातिपाता वेरमणी	388
- पञ्च	१ ६		388
- वाशाय पहातच्या	१ २		*** ***
– सत घम्मा, भ्रकालिको	२७	·	308, 338
– प्रतपनीया	¥		₹०१,३३१
- प्रदिश्रादाना वेरमणी	₹६६, ३३		203, 471
- धननिज्ञा		•••	311
– भनरिया		१२ - मुसाबादा वेरमणी ६७ - विरागसञ्जा	69
– धनाज्या		२७ - सन्दिशतन्त्रो	ઇ૩
– प्रतिक्वसञ्जा		६७ – सन्दिद्विका	¥0, E0
- धनिची दुस्त प्रकार		६) - सम्बताङ प्रमनिरतसञ्ज	•
- पनुम्मस्तिब्बा	₹0₹,₹		75 75 75 75 75 75 75 75 75 75 75 75 75 7
– पाजरतानी		रेद - सम्माक्त्यन्ती	₹=१
_ **:		- 1 - 1 - 1 - 1	• •

330

312

E 3 |

२६७, ३२६

- सम्माञ्चाप

- सम्मादिद्वि

- सम्मादाचा

- सम्भावायामा

धम्मो, सम्माविमुत्ति	२८:	२ , निकटो, ग्रायस्मा	२०६
– सम्मासङ्ख्यो	₹5		२०७
– सम्मासित	75		
– सम्मासमाधि	रदः		२१ -
– सावज्जो	२६८, ३२५	1 .	
– सासवो	२६८, ३२७	_	२१=
- सुखविपाको	२९६, ३२६	i	₹१=
- सुखुद्रयो	२६६, ३२०	1 '	284
धोवन, ग्र रि य	२७५	1 34	
- दक्खिणेसु जनपदेसु	२७४		785 785
राज्यसङ्घ जास्यस्	101	- दुस्सीला - दुस्सीला	२१=
न		- पापमित्ता	₹१5
न ग्रनुस्सरितब्बो, धम्मो	३०१, ३३१		₹१=
न ग्रासेवितव्यो, धम्मो	₹08	– सन्दिद्विपरामासा	२१८
न रुप्पादेतब्बो, धम्मो	३३ ०	निगण्डो, नाटपूत्तो	६७
न बहुलीकासर्व्या, धम्मो	३०१, ३३१	निग्रोबारामे, फपिलवत्युस्मि	१६४,३७१,
न भावेतब्बो, घम्मो	३०१, ३३१		३७४, ३७७
न सच्छिकातब्बो, धम्मो	३०२, ३३२	निज्जरवत्थूनि, दस	२७३, २७४
नदिया, किमिकाळाय	Ę	निट्ट गता	१६५
नन्दियो, सनको	७७ <i>६</i>	निद्धमनीया धम्मा, दस	२७६
नव, ग्रनुपुर्व्वनिरोधा	38		, ६२, ६४, ६न
- अनुपुरविहारसमापत्तियो	ሂ0, ሂሄ	सन्दिट्टिक	ج ن - الم
- ग्रनुपुव्वविहारा	५०	निब्बिदा, विरागत्था	₹\$4
– ग्रापातपटिवत्यूनि	ሄ ፍ, ሄፂ	निव्विदाविरागो, विमुत्तिनाणद	
– ग्रापातपटिविनया	38	निम्मानरतिनो, देवा	३७१
 ठाना नि	१५, १६	निरया, एकन्तदुक्खा	३३८, ३३६
– तण्हामूलका, धम्मा	85	निरयो, पदुमो	₹₹<
– धम्मा	. გი, გც	निरासवो, धम्मो	₹ <i>२७</i> १ ∊ ७
– पुगाला	१६, २०, २४	निरोवसञ्ज्ञा, कतमा	69
- मञ्जा	₹२	निरोबी निस्तयसम्बन्नी, भिनशु	×
– सत्तावासा नऊकपाने, पतासबने	४२, १४१	नीलकसिण	१३ ५
- विह्रत्ति, भगवा	१६७, १६६	नीवरणा, पञ्च	६१, १६२
नऊक्षानं, कोसलान निगमो	१६७, १६ २ • १६७	नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनसञ्ज्ञा	4.3
नाटपुत्ती, निवकी	· (20	नेवराज्ञानासञ्ज्ञापतन	e3
नातिह, पिञ्जकावसये	३६७		
- विहरति, भगवा	३६७	प	
नावरूपा प्रमा, दस नामवितरमा, प्रमा		वन्नेराह्मा, मुरू	२३७
ना रहनाम हे, मनपंतु		परवारोड्णी, परिविधनपे	२२१,३०४
do (-15	१६४, १६६	- परिया २	हरे, रे०४, रे०६

	388	परनिम्मितवसवत्तिनो, देवा	३७४
चोरोहणी, प्राह्मणकुलस्स		परिपन्या धम्मा, दस	२०७
न्ब, ग्रानिमसा		परिव्याजकारामे, मोरनिवापे	300
🗕 उद्धम्मागियानि संवीजनानि			२८७
— उपादानक्सन्था	६२, १४०	परिव्यानको, ग्रनिनो	२५५
-ग्रारम्भागियानि सवाजनानि २६		- उत्तियो	-
	३८४, ३८७	– कोकन्दी	२४८
-कामगुणा ५४	, ६६, ६२	सुतवा	१७
– गतियो	£3	परियोदाता धम्मा, दत्त	રદે,
- चेतसोविनिवन्या ६४, ६६, ६७	, ११२, ११४	परिहानबम्मा, पुग्गली	१८०, १८१
– चेनाबीला	દર	पलासवने, नळकपाने	१६७, १६६
– ठानानि	१६, १६	पसेनदि, कोसलो राजा	१४५, १५०, १५३
– धम्मा	१६२	पस्सद्धि	58
-नीवरणा ६१, १८६	१, १६२, २६७	- सुखत्या, सुदानिमसा	६६, ३५७
– वलानि	१२, १४	पस्तिद्वसम्बोज्झङ्गा	२७०
- भयानि, वेरानि	४६, ४७	पहानसञ्जा, बतमा	१८७
– मच्छरियानि	દરૂ	पाटलियुत्त	३६४
· ·	. ૧, દેય, દેધ	पातिमानसदूपना, दस	१५४
पञ्जवा, पुरिसपुग्गलो	१ ६5	पापक, बीज	२७२
पञ्चापस	१२, १३	1	१६५
पञ्जादिमुत्तो	55	पापमित्ती, पुरिसपुगाली	१३०
पञ्हा, ग्रहु	१४१	पापिका, डच्छा	१३०
– चतारो	१४०	- इस्ता	२७२
– ন্ত্	१४०	- <u>।</u> दाहु	१६=
- तया	1383	पापिच्छा, पुरिसपुग्गला	€€, ₹X@
- दस	3 63	पामोज्ज,पीतत्व	ود, ۹۲۰ ع3ه, ۹۰۶
− ≩	१३	् भारम, बार	
- नव	28	- श्रादश्रादाना वरम	मा रज्या
- पञ्च	8.8	- यनाभग्झा	300
- सत	26	– ग्रव्यापादा	
पञ्हो, एकी		- वामेमुमिच्छाचारा	1011
पटिपदा, चतस्सो	8,8	- पाणातिपाता वरम	
पठम झार्न ५६,	६७, २६७, ३०	- फरसाय वाचाय वे	Colon
पाण्डतबस्यान	₹=	-मुसावादा वरमणा	
पताब्दर	39	-सम्फल्पलापा बरम	ार्गा २०८ २ ६ ६
पथवीन सिण		-सम्मामानामा	746 746
पदुमा, निरवा		-सम्मारमन्तर	₹4£
पम्बजितेन पन्चवेनिसत्त्वा		- सम्माजाण - सम्मादिद्रि	२८१, ३०७
पम्मा, दम	१६८, १	६६ - सम्मायाचा	24£
गन्तर,गिधार्ट	₹७,	१६ - सम्मावायामा	ર≃દે
		2.41414141	•

	-		
पारिमं तीरं, सम्माविमुत्ति	२=६	पुरिसपुगालो, अनकोधनो	१६५
- सम्मासङ्कृष्णी	२८६	– ग्रनोत्तपी	१६७
- सम्मासमाधि	रे≒६	– ग्रप्पिच्छो	१६८
— सन्मासनाय पानायं चिहरति, भगवा	386	– ग्रस्सद्धो	१६७, १६६
. पासंसानि ठानानि, दस	२०३	– भ्रहिरिको	१६७
. पातसाम असाम, परा पीतकसिणं	१३४	- ग्रारद्धविस्य	ते १६=
पातकासण पीति, पस्सद्धत्या	०४, ३५७	– ग्रोत्तपी	१६८
पात, पस्सब्धःया पीतिसम्बोज्ज्ञङ्गो	300	- कल्याणमित्त	रे १६५
,,	११६, ११७, २१०	- बुसीतो	१६५
पुगाला, दस — नव	१६, २०, २४	- जुसाया - कोधनी	१६५
	75		१६=
पुगालो, ब्रह्मो	२१३	– दुप्पञ्जो 	१६=
उद्धतो 	११६	पञ्जाबा	१९५
– उभतोभागविमुत्तो – स्टेप्टरो	रश्र ।	- पापमित्ती	{ 6 5
- कोंघनो	११६	- पापिच्छो	•
- गोत्रभू	74	– मि च ्छादिहि	
– चतुरयो	74	- सम्मादिद्विय	it (65 185
– छट्टो ०-०	74	-्हिरीमा	६७
- ततियो		पूरणो, कस्सपो	
- तथागती ग्रस्हं सम्मासम्	नुद्धा १८५ २१२	पोक्सरणिया गगराय तीरे	,,,,
- तिब्बरागी	,	;	ब
- दसहि धम्मेहि समझागरी	१ २०५, २२४, २२२		१२, १४
– दिट्ठिप्पत्ती	११६ २६	वलानि, पञ्च	३०१, ३३१
दुतियो देने		बहुलीकातव्यो,धम्मो	२७२
– दुस्सीली	२१०, २११	बीजं, पापकं — भद्दकं	२७३
बम्मानुसारी	११६ २६	न मध्या वेसुवगामके	३ंद४
- नवमो	• ११ ६	बोज्ज्ञञ्जा, सत्त	१९१, २७०, २७१
- प न्चे कबुद्धो	• ११६	व्यापादनीवरणं	83
पञ्चमी पञ्चमित्राच्ये	११६ ११६	ब्यागादिवतनको	9
पञ्जाविमुत्तो पठमो	75	ब्यापादेतव्यो, धम्मी	३३०
- ५०म। - परिहानधम्मो	१८०	व्यापादो	हर, १ १ १
– सत्तमो	२६	ब्रह्मकायिका, देवा	₹ ७ ४
– सद्धानुसारी	११६	ब्रह्मचारी, पु राणी	२०६, २१० २३६
- सदाविमुत्तो	११६	यसाः सहस्पति	२५° ३७१
सीलवा	२११	बहाना, सन्दर्भगरन	
पुण्णियो, चायस्मा	२२ २	ब्राह्मणकुलस्य पच्चाराह्य	T
पुब्बेनिवासं	२६१	द्राह्मणा, लोकायसिका	260, 768, 303, 378
पुराणो, बहाचारी	२०६, २१०	1 ' . ' .	₹, ₹७,
पुरिसलळुङ्गा, तयो	3.5		३०६
पुरिसपरस्ता, तयो	40, ¥8	- सङ्गाखी	

	i	निवर्, दमहि धम्महि समप्रागता	१०८, १४४,
મેં		this hand a me are	२६ <i>०,</i> २६२
वितो सावनसङ्घा, उजुष्पदिपन्ना	60	-द्वीहि धमाहि समप्रागता	३७१
- जावणटिपन्ना	40	-प्रमार्थका	tos
– सामीविष्यदिपन्न	7 43		१२०, ३८०, ३८२
– सुष्पदिपनी	69	-धम्मवामी	
गवा श्वरह सम्मासम्बुद्धा	80	- धम्मान न निसामक जाति	११ २३४
द्व बीज	२७३	- निष्ठामर जातिरी	276
द्दा पुरिसाजानाया, तया	88	–धम्म न रुद्धति	3 83
हिंग, दिट्टि	२७२, २७३	-धूम बत्ता	₹€°
ायानि वेरानि, पञ्च	४६, ४७	- न घितरेक्पूजाय पूजेता	40° 443
ग्वतण्हा, साहारा	१६२	- ग्रियवरणिया	444 346
गावेतच्या बम्मा दस	311,316	- ग्रासाटिकं हारेता	
भावतत्र्यो, धम्मा	३०१, ३३२	- गाचरनुसता	3=6
भिनत्तु, प्रनकायना	२३४	- वित्य जानाति	3=€
- अवकासक्परिनामका	734	-धूम बसा	३८६
– अच्च तिन्द्रो	३७०	• .	२३२
— श्रतिरेक् पू र्णाय पूजेता	£3£	· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	₹€•
- भ्रधिकरणिको	२३१	– रूपञ्जू	३८५
- ग्रनवसेसदाही	३=६		3=6
- ग्रप्पिच्छा	23.6	, , , ,	3≃€
~ ग्रमक्की	23.		इन्द
- ग्रमायावी	731	*	२३१
ग्रसठा	73		३८१
– ग्रारञ्जना	१०	1	X,
– यारदविरिया	११८, १२०, ३८		१११
−ग्रासान्कि हार ता	3 ફ		११०
– एवसञ्जी	३६६, ३ ६४ –३६		११८
- व ल्याणमित्ता	११७, ११६, ३६	• - परिसल्लाना	538
- वायन अवातरागा		१३ – परिसावचरो	१०७
– বার্যণা		१४ - पापिच्छा	२३१
− किङ्करणायमु दक्का −कोरादिका		^{५०} – पीत जानाति	३६२
~ कायना	२३६ ३	2.41.1449 William	3 358
- खाणासुत्रा		^{१३२} –वडस्पना १	09. ११७. ११६, ३५०
−गाचरकुसका	१८,	-भाउनाबाद बदमाना	825-838
- ज्ञाणवाद वदमाना	१ ३२–	१६२ -मानी	र्देश
~ तिस्य जानाति			737
−वाहि यम्महि समन्नागर	**		3 <i>2</i> 5 283
- दक्सा	११७,	The part of the second	१६२ इट१
***		१२० - लक्वणबुसला	461

fuer and of			
भिक्लु, वर्ण पटिच्छादेता	३८१		४७
- विनयपरी १०५		मल्लेसु विहरति, भगवा	৬४
− विसारदो • -	१०७	महप्पता धम्मा, दस	२६४, २६ ५
-यीयि जानाति	३६२	महाकच्चानो, ग्रायस्मा	१३४, ३१०
−सङ्घे न कङ्खिति	११४		२२६
– संपित्तपरियायकुसली	१४२, १४५		२७
– सठो	२३२	,	२२ ५
– सतिमा	११५	1 .	३७२
– सत्ते पस्सति	३८१	1	8,8,8
– सदी	१०५	1	२१, २२३
सन्तुट्टी	११८, १२०	· -	१६७, २०६
- सप्रह्मचारीनं न पटिसन्यारको	737		₹ ३ ७
- पटिसन्यारको	२३४	भानो	६३, ११२
- सप्रह्मचारीसु न कुपितो	११४		54, 177 44
- सावसेसदोही	\$	मिगसाला, उपासिका	२०६, २१३
- सिक्खाकामी	733	मिच्छत्ता, दस	२६६
-सिक्लाय न कङ्खति	. ११४	निच्छादिट्टिको, पुरिसपुग्गलो	१६=
– सीलवा	१०७, ३८०	में पियो, ग्रायस्मा	દ્દ, હ
-सुबचो ११५	३, ११६, ३५०	मोक्खचिकं	२६४
निक्खुना, उपसम्पादेतब्बी	?XX	मोरनिवापे, परिस्वाजकारामे	₹७०
- निस्सयो दातब्बो	१५६	मोहविनयपरियोसाना धम्मा, दस	२६५
~ सामणेरी पेरोतब्बी	१५६	य	
भिक्लुनी, कजञ्जलिका	१४२, १४५	4	
- जटिलवासिका	६६	ययाभतं निक्खित्तो एवं निख्ये,	
निक्खुनो चलानि, कति	२४०	चत्तारीसाय धम्मेहि समन्नार	ातो ३५३,
-दस निक्सू, येरा	२४०	- विसाय धम्मेहि समन्नागती	३५४ ३५२
1.134 44	880	- दसहि धम्मेहि समग्रागतो	441 840
म	-	- वीसतिया धम्मेहि समग्राग	
मनधेसु विहरति, ग्रायस्मा सारिपुत्ती	१६४, १६६	यचाभतं निविखत्तो एवं सम्मे,	
मग्गो, अनित्यो	१६६, ३२६ ,	चत्तारीसाय घम्भेहि समग्रागत	ग्रे ३५४
- श्ररियो	₹₹€, ₹₹€	 तिसाय धम्मेहि समग्रागतो ३! 	¥ २, ३ ४३
– कपहो	₹₹€ /	-दसहि धम्मेहिसमन्नागतो	₹ १ १
~ सुक्को	400	-वीसतिया धम्मेहि समन्नागत	
मन्द्रिरियानि, पञ्च	, £3	यथाभूतञ्जाणदस्सनं, निध्वदत्य - निध्वदाविरागत्थं	₹ % ⊊
भनसा ग्रधम्मचरियाविसमचरिया, तिवि - मसोवेय्यं, तिविधं		यामा, देवा	₹७४ १००
– संबियां, सिविधं	₹₹=	योनिसो मनसिकारो	\$58 \$20
मनीकम्मन्तवन्दोसम्यापत्ति, तिथिया	३१६-३२१ ३४१,३४२	₹	-
. ,	38E :	•	358

			• • • •
	२६४, २६५	वायोकसिण	१३५
राजगह गिरिव्यते	१७, १६	वाहना, श्रायस्मा	२१६
~ संगेदारामें	२८७	विगतथीनभिद्धा, भिवखुसङ्घी	
∼तिहरति, ग्रानदा	२४७	विचिषिच्छा	દર, १११
- मगवा १७,	१८, ३७०	विचिकिच्छानीवरण	13
– महायस्त्रपा	२२६	विज्ञा, विस्सा	२७०, २७१
– सारिपुत्ती	४६ ५४	विज्जाविगुत्ति, साहारा	१६१, १६३
राजन्तेपुरप्पवेगने ग्रादीनवा, घटुमी	१६४	विञ्ञाणकसिण	१३५
- चतुःयो	१६३	विञ्जाणञ्चायतनसञ्जा	хR
– बद्धा	१६४	विज्ञाणज्वायतन	93
- ततिया	१६३	विञ्ञाणुपादाननखन्धो	६२
~ दसमा	१६४	विमुत्तिज्ञाणदस्सन	340
– दुतियो	१६३	विरागसञ्ज्ञा, कतमा	१८७
− नवमा	१६४	विरागी, विमृत्तिज्ञाणदस्सन	त्यो ३५६
-पञ्चमो	१६३	विराधना, मिच्छत ग्रागम्म	२७१
पठमी	१६३	विरियबल	१२, १३
– सत्तमो	१६४	विरियसम्बो <u>ञ्</u> ञञ्जो	২০০
	, १५०, १५३	विरेचन, प्ररिय	२७६, २७७
इपरागी	६३, ११२	– देन्ति तिकिच्छका	२७६
रूपसञ्जा	४२	विवादमूलानि, दस	१६०
रूपुपादानकरा घो -	53		३३८
ল		विहिंसावितको	v
नाममच्छरिय		वुसितवा	१११
योगायतिका, प्राह्मणा	E a	बदनुपादानवखन्धा	६२
नोहितदमिण	ĘĘ	જ માલા, ક્રાહ્મવા	३६, ३७
•	₹₹/	वेसालिय विहरति, ग्रायस्म	ाद्यानदो ^{३६४}
ਕ		- भगवा	१६७, २०६
पद्धक	523	, वैळुवने	\$45
वचीवम्य तम दासव्यापत्ति, चतुन्त्रिः	ग ३४१ ३८५	् । ~ कपन्दवनिवावे	४३, ५४,२१६
वनीयम्मन्तमम्मिन, चतुःख्यवा चित्रवमाहिता, गृहपति	363 361	. स	i
बद्वियो, दस	२८२, २८३		२०६
वण्णमन्द्रस्य	२०ः	चदवागामी	२६
वनसम्ब, भीनहरण	3	रे सक्रायदिद्वि	ह२, १११
वमन, मरिय	55	र संक्षम विहरति, भगवा	
याचाय प्रयम्मपरिया, चतुब्बिया	₹3	[€] सपकान[न्दया	३७७
/ - अनाचम्य हिविप	35		३७२
-धम्मर्चीया, चतुब्बिया	३१ुँ€, ३२	- 11 23.03.41	388
- साचम्ब, चतुन्दिय	34	• सङ्खारपादानक्लन्धाः	१३
	३१६, ३२	॰ े सङ्गारता, ब्राह्मणी	३०६

	सङ्गाहवलं	ξ 2,	१३	सप्पुरिससंसेवो	38,88
	सङ्घभेदो		१५७		१५
	सञ्जसामग्गी	१५७,	१५५	सव्यसङ्खारेसु ग्रनिच्छासञ्जा	१८
	सचित्तपरियायबुसलो, भिनस्		१७२	सब्बे धम्मा, ग्रमतोगया	१५`
	सच्छिगातव्यो, धम्मो		३०२	किंग्राधिवतेय्या	१५
	सञ्चेतनिकानि, कम्मानि	३४३,	384	– किंउत्तरा	१प
	सञ्जा, चतस्सो		१४६	- किंग्रोगधा	१८४
•	– दस		१६३	- कियमुखा	१८३
	~ नव		३२	- किंपरियोसाना	१ =४
	सञ्जावेदियतिनरोधो		03	– किमूलका	१५३
	सञ्जुपादानग्खन्धो		દર	– किसमुदया	१=३
	सतिपट्टाना, चत्तारो ६१-६३,६५,	१६१.		- किसमोसरणा	१५३
	सतिसम्पज्ञां	१६१,		– किसम्भवा	१८३
	सतिसम्बोज्झङ्गो	२७०,		छन्दमूलका	१८४
	सत्त्वस्यत् परमा		২৩	- निव्यानपरियोसाना	१५४
	सत्त, धम्मा		२७०	-पञ्जुत्तरा	१८४
	– बोज्ङ्यङ्गा	१६१,	२७०	– फस्ससमुदया	१५४
	– साहारा		१६४	– मनसिकारसम्भवा	828
	- विञ्ञाणद्वितियो		१४१	-विमृत्तिसारा	8=8
	सत्ता, आभस्सरसंबत्तनिका		१४४	-वेदनासमोसरणा	१५४
	– तिरच्छानयोनिका		३३५	सताधिपतेय्या	१८४
	सत्तावासा, नव		४२	🗕 समाधिष्यमुखा	१८४
	सत्तावासो, ग्रहुमी		४२	समणसञ्जा, तिस्सो	२७०
	– चतुरयो .		४२	समणो, गोतमो	388
	छट्ठो		४२	समाधि, यथाभूतञ्जाणदस्तनत्यो	हरू, ३५७
	– ततियो		४२	- यथाभूतञाणदस्सनानिसंसो	६६, ३५७
	– दुतियौ		४२	समाधिसम्बोज्झङ्गी	२७१
	- पञ्चमी		४२	समिद्धि, ग्रायस्मा	₹0
	- पठमो		४२		८४, ८५ सा ४
	– सत्तनो		४२	सम्बोधिपक्षिकानं धम्मानं, चतुःबी उपनि – ततिया उपनि	१स। ॰ सा ४
	सद्धम्मस्सवनं, साहार सद्धम्मो, कतमो		868 ;	– तातवा उपनि – दुतिया उपनि	
	सद्धाः सद्धाः	₹00,	२५८ १६१	- पुत्रवर उपन - पञ्चमी उपनि	तसा ४
	सद्धी, आयरमा		३६७	- पठमा चपनिस	11 3
	सद्धो, पुरिसपुगालो	₹ €5,		सम्मत्ता, दस	२६६
	– भिगस्तु		२२२	सम्मण्याना, चत्तारो	દ દ્
	सनदकुमारेन, बह्युना		३७१	सम्मादिद्विको, पुरिसपुग्नलो	१ ६=
	सन्दिद्विको, भम्मो		50	सरीरद्रा धम्मा, दस	१६६
	सन्दिद्विक, निब्बान		50	ससङ्ख्यारपरिनिब्बायी	२६ २४⊄
	सप्युरिराधम्मो, कतमो	₹00,	₹ ₹०	सहम्पति, ब्रह्मा	404

			१६३
सहस्सी, लोकधानु	\$8X	साहारा, भवतण्हा	\$£?
सहस्स, ग्रपरगोयानान	१ ४४	विज्जाविमुत्ति -	
– उत्तरकुस्न	8.8.X	19.112.11.11	६१, ६४, ६६
– चा तुम्महाराजिकान	१४४	सीलव्यतपरामासी	६२, १११
🗕 जम्बुदीपान	88 %	मीलवा, पुग्गली	२१ १
– तात्रतिसान	१४५	नुक्त मग्गी, कतमो	300
– त् सितान	१४५	मुक्तो, मग्गो	३२६,
– निम्मानरतीन	१४५	मुखविपाको, धम्मो	२६६, ३२=
 परिनिम्मतवसवत्तीन 	१४४	मुखुद्रयो, धम्मो	२६६, ३२५
– पु त्रविदेहान	१४४		ولا ۽ پاڻ
– ब्रह्मलोगान	१४४	सुख समाधत्य,समाधानिसस	838
यामान	\$8.7	मुचरितानि, तीणि	१६४
- सिनेहपव्यतराजान	१४४	– साहारानि	•
साक्ते	ξ ξ	सुतवा, परिव्वाजको	१७
साथु, कतम	२६७, ३२५	मुदत्तस्य उपासनस्य पुत्तो, सदी	305
सामण्डवानि, परिव्याजको	१६५, १६६	सुभृति, ग्रायस्मा	308
सारणीया घम्मा, दस	१६६, १७१	सोचेय्य, ग्ररियस्स विनये	३१७
सारिपुत्तगामाल्लाना, पेसला	735	स्वाबसातो धम्मो भगवता	४७
सारिपुत्तो, ग्रायस्मा ('ग्रायस्मा सारिपु		सयोजनानि, तीणि	२६
	दहुव्य)	- दस	१११, ११२
सायज्जो, धम्मो	२६=, ३२७	- 424 9844114411	
सावस्थिय	१०६, १०७		नि १११
− विहरति, भगवा ३, ६ ३५, ११≖, १३७	., २०, २४,		३३८, ३३६
१७२, १५४, २०१			
२०६, २४१	, २४८, ३५१		
सासवो, धम्मो	२६=, ३२५		
साहारा, ग्रविज्जा	? 58	ः हिरीमा, पुरिसपुग्नलो	१६५
		-0	
	ग्	ा या यो	
ग्रत्यस्य पत्ति हृदयस्स सन्ति	१३ ४, १३	६ नमो ते पुरिसाजञ्ज	३६६, ३७०
ग्रप्पका ते मनुस्तेमु	३०७,३०		२३७, २३६
अप्यमृत्तको अय निस	२३७, २३	ये च खो सम्मदन्याते	३०७, ३०५
प्रसंबेन च सीसेन	8	११ येस सम्बोधिय द्वेस	३०७, ३०५
ग्रापायिको नेरयिको		्र विक्रिय ग्राम्बन्धि	२३७, २३६
कष्ह घम्म विष्यहाय कामच्छन्दा च व्यापादो	३०७,३	व्यव गुरुवागुर विकास राज्य	२३७, २३६
सतिया सेट्ठा जनेतरिम		**	२०६
तत्राभिरतिमिच्छेय्य	३ ३०७,३		. 888
भनेन घञ्चेन च याच बहुति		॰६ युवासङ्घस्य सामगी	3,4,5
· ·	`	0	.,,,

[१७]

उपमायो

01.1141	
सुरियस्स, भिगसचे, उदयतो एतं पुट्यञ्जमं	२६'
सैरंगयापि मानासे	750
सेय्यवापि, ग्रानन्द, सुसिनो दुनलं उप्पन्नेय्य	७६८।
सैय्यवापि, श्रावुसी उत्तिय, रञ्जो पच्चिन्तमं नगर	, 7 X U
सेय्ययापि, ग्रावुसी, काळपनखे चन्दरस या रत्ति वा	१९७, २००, २०१
सेय्ययापि, आनुसो पुरिसो भड्छो व समानो भट्टवाद वदैय्य	84,
सेय्यभापि, ग्रानुसो, पुरिसो दलिहो व समानी प्रहुवादं बरेय्य	१३२
सेय्यथापि, धावुतो, पुरिसो सारत्यिको सारगर्वेसी	२=४, ३१०
सैय्ययापि, आवुस्रो, हरूसी साखापनासविषद्रो	१०२, १०३, ३६० –३ ६२
सैय्ययापि, आवुसो, ध्वस्रो सासायलाससम्पत्नी	१०३, १०४, ३६०, ३६२, ३६३
सेय्ययापि, ग्रावुसो, सहायको सहायकं एवं वदेय्य	776
सैय्यथापि, ब्रानुसी, सिलायूपी सीळसकुक्कुकी	γχ ***
सेय्ययापि, ग्रावुसी, सुखिनी दुक्सं उप्पज्जेय्य	4 % -4€
सेय्ययापि उदके	' १६०
सेय्ययापि, उपालि, दहरो कुमारो मन्दो उत्तानसेय्यको	२६४
सेय्यथापि, उपालि, महाउदकरहदी	263
सेय्यथापि ता पुरिमिका देवता	₹X
सैय्यथापि, तन्दक, पाणको चतुष्पादको ग्रस्स	go.
सेय्यथापि, नन्दिय, निवखु असमयविमुत्तो करणीयं अत्तनो न समनुपरसति	30ह
सेम्यथापि नाम दळहधम्मा धनुगाहो सिनिखतो	६७
सेय्यथापि नाम पक्खी सकुणी येन येनेव डेति	२६६
सेय्ययापि पनली सकुणो	398
सेम्ययापि प्रविवयं	748
सेय्ययापि पुद्धे प्रमारियमूतो	१=, १६
सेव्यथापि, ब्राह्मणा, चतारी पुरिसा चतुहिसा ठिता	६७
सेव्ययापि, भन्ते भानन्द, पुरिसो एक निधि गवेसन्तो	३८७
सैय्यथापि, भन्ते, ग्रापस्मि सुर्वि पि निविखपन्ति	२२
सेय्यवापि, भन्ते, इत्वी वा पुरिसो वा वहरो वृवा	२३
सैय्यपापि, भन्ते, उसभो क्षित्रविसाणो सूरतो सैय्यपापि, भन्ते, चण्डासकुमारको क्लोपिहृत्यो	२३ २ ३
सञ्चयान, मन्त, वेष्डालकुनारका क्लान्यहानाः सेय्यथापि, भन्ते, तेजो सुचि पि डहति ग्रमुचि पि डहति	२२ २२
संस्थापि, भन्ते, पठविय सुचि पि निनिखपन्ति श्रमुचि पि निनिखपन्ति	२१
सेय्ययापि, भन्ते, पुरिसो भेदकथालिकं परिहरेय्य	, , 73
सेय्यथापि, भन्ते, रजोहरणं सुर्वि पि पुरुखित श्रसुचि पि पुरुखित	र२
सेव्ययापि, मन्ते, वायो सुनि पि उपवायति ग्रसुनि पि उपवायति	२२
सेव्ययापि, भिनस्तवे, अपण्यको मणि उद्धतितो येन येनेव पतिद्वाति	ቋ ጽፊ' ቋጽጸ
सैव्ययापि, भिनवने, बसरासळुदूरस किञ्चापि एव इच्छा उप्यन्नेय्य	२३३
सेव्यथापि, निक्तवे, प्रादित्तचेलो या ग्रादित्तसीसो या	१७३, १७८, १८२

#08-X3

१७२, १७४, १७६	, १७७, १५६
नेप्यथापि, निनस्तेने, इत्थी वा पुरिमो वा दहरी बुवा १७५, १७५ नेप्यथापि, निनस्तेने, इत्थी वा पुरिमो वा दहरी बुवा	६१–६४
गट्यवाप, ानवस्य, इत्या वा पुरसा पा पहरा हुना नेय्यवापि, निश्चवे, इस्तामो वा इस्सामन्वेत्रामी वा तिज्ञपुरिसरूपके वा मित्तकापुञ्जे वा	२७२
सेय्यथापि, निक्यने, उच्छुर्याज वा मानिवीज वा	850-858
मय्यथापि, निवसने, उपरिषय्यते युल्सफुसितके वैवे बरसन्ते	११३
मैळ्यवापि, निस्त्वते, बाळपवले चन्दरम् या रत्ति या	११५
नेप्यथापि, निप्त्वपे, कूटागारम्य या काचि गोपानसियो	32
मैप्यथापि, निस्त्रवे, गण्डो ग्रनेकवस्सर्गाणको	1 0
नेष्यवापि, निवनवे, गात्री पव्यतेय्या पण्डिता व्यत्ता	<u> </u>
राय्यापि, निरम्बे, गावी पव्यतस्या वाला प्रव्यता	187
गय्यवापि, जिन्तवं, बुण्ह्यवये चन्दस्स या रति वा	२७२
मेर्ययापि, भिक्य है, निम्बदीज वा कोरातिकृतीज वा	23 %
मेय्यवापि, निक्षवे, नद्स्स ग्रस्साजानीयस्त किञ्चापि न एव इच्छा	
मेम्यवापि, निक्तवे, या वाचि वारवस्थान पना, सब्बा ता	११६
गेष्ययापि, भिमनवे, मा नाचि महानदियो	११६
मेय्यवापि, निक्यवे, यानि वानिचि व तसानं पाणानं पदजानानि	११४
गळ्यापि, भिवत्रके, ये वेचि नृदुराजानो, सब्बे ते	११६
गेव्यवापि, निक्यवे, ये वे कि पुष्फणन्या	११६
गेय्यवापि, निक्तवे, ये केचि मूलगन्या	885
ग्रेय्ययापि, भिस्पत्रे, पे वेचि साराज्या	११६
सेय्यथापि, भिक्ववे, नरदसमये विद्धे विगतवलाहके देवे	११६
मुख्यवापि, निवन्यु, बीमृति भ्रटटा निरवा	3,55
मैम्पयापि, भिक्नु, बीमुति अववा निरवा	र्इद
सेप्यवापि, त्रिपन्, बीसति प्रव्युदा निरमा	२३८
मेय्यवापि, निक्तु, बीमति ग्रह्हा निरया	२३६
नेट्यवरिष, निमन्तु, दीमुद्धि रूपालवा निरमा	335
सेय्यापि, निस्नु, वीगति सुनुदा निरमा	. ૨३૬
मेय्यवापि, निक्स, बीसिनिसारिको कोसलको तिल्लाहो	२३६
नव्यवापि, निक्त, बीसीत निरव्युदा निरवा	२३६
मञ्जापि, निवर्ष, बीविति पुण्डरीका निरवा	२३६
नेम्पयापि, निक्त्यु, बीनति मोनन्यिका निरवा	२३६
गम्यवादि मनुस्ता एउच्ने च देवा एउच्चे च बिनियातिहर्	૪ર

सुद्धिपण्णं

पिट्टे	पन्तियं	ग्रमुद्धपाठो	सुद्धपाठो	पिट्ठे	पन्तियं	सुद्धपाठो	श्रमुद्धपाठी
१५	R	ग्रसवितब्बो	श्रसेवितव्यो	838	१०	० ग्रसवर	० ग्रसवर
१५	२४	तेनावसो	तेनावुसो	१६५	३, १३	एकवीजिस्स	एकवीजिस्स
१६	¥.	ग्रसवितब्बो	ग्रसेवितब्बो	२३२	(सिरो)	१३२	२३२
	२६	सेवि-	सेवि-	२४५		ग्रत्तान	ग्रत्तान
₹8	१३, १८	हीन	हीन	२५७	२६	गतानि	गत्तानि
31	१	ग्रत्थ ८—————	ग्रत्थं विप्पटिसारिनी	250	38	मिच्छादिद्वि-	मिच्छादिद्धि,
37	•	विप्पादिसारिनो	पन्नोहमस्मि	388	Ę	समग्गननन्दी	'समग्गनन्दी
४७	•	ान्नोहमस्मि	समापत्रस्स	३६६	22	करव्य	करेय
ጻ٤	•	समापपन्नस्स सम्यथीदं	समापत्रस्य सेय्ययीद	302		वुद्धानुषस्सति	युद्धानुस्सति
१०६ ११३		सय्ययाद इम	स्थ्यपाद इमे	३५४		वेसाली	वेसाली
११५ ११५	۲۹ ٦	रण तस्सा	तस्स	,,	,,	वेल्वगामको	वेलुवगामको
288	•	थरा	थेरा	३८६		उपक्खा ०	उपेक्ला ०
838		ावकोति -	सक्कोति	,,	38	ग्रप्पभागेन	ग्रप्पमाणेन
१३६	ų	पनतं	पनेतं	३८७	٤	योगक्समं	योगवखेमं
१६१	१=	चोदेतुकामन	चोदेतुकामेन	३३६	२१	सारिपुतं	सारिपुत्तं
१६७	\$	€ ,	हे	३६⊏	१७	रससु	रसेसु

प्रकाशक : भिक्षु जगदीश काश्यप, मन्त्री, पालि प्रकाशन मण्डल,

बिहार, नालन्दा (पटना) मृद्रम : यी कृष्णचन्द्र बेरी, विद्यामन्दिर प्रेस प्राह्बेट निर्मिटेड,

मृतनः : श्री कृष्णचन्त्र बेरो, विद्यामन्विर प्रेस प्राह्वेद सामटड, को० १५/२४, मानमन्विर, वाराणसी-१